

MAK THEOLOGY...
GOVERNMENT...
CYPRUS...

Faded, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

OVIDIUS DE TRISTITIA
SIVE CUM COM-
MENTO

Faded, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

BARTHOLOMEVS MERVLA GENEROSO AC DOCTO ADVLESCENTI MARCO CLARISSIMIEQ. VITIS; SENATORIS AMPLISSIMI; AC REGINAE CYPRI FRATRIS GEORGII CORNELII FILIO SALVTEM.

POETICAM facultatem: quam primam quandam Philosophiam fuisse legimus: sunt qui hoc nostro ævo: tanquam rem exilem: aridam: conscissam: minutam: & abiectam aspernent: censeantq; non modo non legendos poetas esse: sed ne attingendos quidem: quum p̄sertim ad solutæ orationis huberius (ut dicitur) filium deducendū eos dicant: nihil omnino nobis conducere: neq; aliud legentibus: q̄ meram uoluptatem asferre. Quorum sententiam falsam esse semper arbitrati sumus. Poetica enim disciplina ea complectitur: quæ ad bellum pertinent: quæ ad consuetudines bonorum inuicem: & malorum priuatoꝝ: atq; opificum: necnō de deo: atq; inferis elegantissime tractat: ut Plato non minus scite: q̄ uere existimauit. Ea nos ab ineunte ætate ad uiuendi rōnes adducite: a mores itea affectiones docete: ita etiam res gerendas cuꝫ iucunditate præcipit. Vnde non in merito ingeniosissima illæ Græciæ ciuitates liberos pprios in ea erudiendos non nudæ uoluptatis: s; castæ moderationis gratia optimis p̄ceptoribus tradiderunt. Summos quoq; oratores ueterum poemata: uel ad fidem causarū: uel ad ornamentū eloquentiæ assumpsisse legimus. Nam p̄cipue q̄dem: quum apud alios positum apud Ciceronem uidemus Actii, Pacuuii, Lucilii, Terentii, Ceciliij: & aliorum inferi uersus summa gratia: & iucūditate. Adde q̄ oratori a poetis in rebꝫ spiritus: i; urbis sublimitas: in affectibus motus ois: & in p̄sonis decor: peti. Ideo Theophrastus: qui diuinitate loquēdi nomen inuenit: non sine causa lectionē poetarum plurimū dixit oratori cōferre. Et Marcus Cicero sacūdiæ: litterarūq; latinæ: parens in eorū lectiōne requiescere illū debere existimauit. Quid Ennius: nōne sanctos appellabat poetas: q̄ quasi deorū aliquo dono: atq; munere cōmendati nobis esse uideant. Maiores etiā solum poetam ipsum sapientem esse asseruerūt. Quū igit̄ eā facultatē: tam illustrem: itā clarā: itā cōmodā esse intelligerē: poetarū aliquē uiua (ut aiunt) uoce semp̄ enarraui. Nā ex quo tēpore a clarissimo patre tuo p̄uius: & dux excolēdi ingenii datum tibi: ac Iacobo fratri excellentis ingenij adulescētis sumpsi ante oīa ex Platonis: & Fabii snia patētis animū curauiq; in primis: ut honeste ad disciplinā proficisceremini. Deinde: ut pro uirili pte plurimum p̄ficeretis in his studiis nostris: quæ (ut est apud Ciceronē) adulescentiam agūt: senectutem oblectant: secūdas res ornant: aduersis per fugiū: ac solatiū præbent: delectant domi: nō impediunt foris: p̄noctātur nobiscū peregrinant: rusticātur. Et quū nostra opera ea eruditōe: ac doctrina polles: ut nūc in patauino gymnasio: Dialecticæ studiis incūbas: nūc a nobis eloquentiā haurias: quo quū postmodū eā dignitatem asseceris: fueris. ad quā p̄pediem te puenturū speramus. oēs nō plus ornamenti ab ea te accepisse: q̄ eidem cōtulisse intelligant: nō possum sane nō gaudere. Nā (ut est apud Senecā) hi qui educauerūt ingenia: magnā uoluptatē capiūt ex eorū profectu. Tibi aut̄ uehemēter gratulor: q̄ recta ad uirtutē uia cōtendis: & quū clarus sis: eatq; a Græcis Eugenia nuncupat: clariorq; in dies. ac nobilior uirtute ipsa: futurus es Corneliæ genti p̄sidio maximo: atq; splēdori. Perge igit̄: ut cōpisti: & ut facis ad māsuētiōres poetas iterdū redeas: sed in p̄sentia ad Ouidium de Tristibus: qd̄ opus elegantissimū successiuis temporibus: te hortante: interpretari sumus. Labores aut̄ nostros tuo noī: q̄ libentissime dicamus: ut Dialectices salebris: & aspectu horrido fatigatus. quē admodum alii ad pilā se: aut ad calculos. aut ad tesseras cōferunt. sic tu tanq̄ feriat̄ ad carnē poetæ legendum facilius accedas. Inuenies tu quidē opus uaria: multipliciq; refertū doctrina. plenū affectibus: & miseratione. Quod aut̄ ad nos attinet in enarrando. & corrigēdo carmine multū laborauimus. Veꝫ ut mihi id nō assumo: qd̄ Ion apud Platonē: qui gloria: se præclarissima de Homero præ cæteris enarraturū: ut neq; Metrodorus Lampfacenus: neq; Stesimbrotꝫ Thasius: neq; Glaucō. neq; aliq; unq; uetorū. tāq; præclara Homeri sensa: quot ille exponere queat: sic me in hoc poeta enarrādo diligētī opa usum affirmo: nihilq; pro uirili parte p̄termisisse: qd̄ ad eius sensum eliciendū pertineat. Leuicula qdā ē attingi: ut & tua causa nō ita subactis ingenijs p̄dessem. Accipies igit̄ interpretationes nostras: intelligesq; me tibi nō modo uoce. sed etiā scriptis prodesse uoluisse. Corneliæq; genti: & Maximo patri tuo: cuius liberalitati plurimū debeo: necnō Generoso Frāncisco meo: cui superioribus annis in Ouidiū de arte amādi enarrationes dicaui: tibiq; in primis ob ingenij splēdore: doctrinā: ingenitā māsuētinem: sūmamq; in me beniuolētiam: q̄ semper a teneris annis ad hoc usq; tps Merulam tuū: tāq; alterū parētem p̄secutus es: necnon Iacobo fratri meo: & doctissimi cuiusq; q̄ amātissimo: me ita addictū esse intelliges: ut a uobis: ne morte q̄dem separari queam. Vale spes: & p̄sidiū meū: & in Ouidium de Ponto enarrationes nostras propediem expectato.

BARTHOLOMAEI MERVLAE IN PRIMVM OVIDII DE TRISTI-
BVS LIBRVM ENARRATIONES.

Arue (nec inuideo) sine me liber ibis in urbem. ¶ Per prosopopeiā exul; & infœlix poeta librū admonet: ut e Scythia ad urbem profecturus: eo habitu accedat: quo exules utuntur: mādatq; quid uelit responderi sciscitantibus: quid ipse agat: simulq; docet: quomodo se excuset: si forte carmina hæc minora uidebuntur eius ingenio. Postremo iubet: ut palatium euitet: unde fulmen emissum in se fuisse commemorat. ¶ Parue liber. Vel solam hanc elegiam: uel certe totū opus de tristibus: aut (quod magis placet) primum librū intellige. Dicitur autem liber a libris: id est corti-

Liber

PVBLII OVIDII NASONIS DE TRI-
STIBVS. LIBER PRIMVS.

Arue (nec inuideo) sine
me liber ibis in urbē:
Hei mihi quod domi-
no non licet ire tuo.
Vade: sed incultus: qua-
lem decet exulis esse.
Infœlix habitum tem-
poris huius habe.

Nec te purpureo uellent uacinia succo:
Non est conueniens luctibus ille color.
Nec titulus minio: nec cædro charta notetur:

cibus arborum: in quibus ante usum chartæ scri-
batur. Docet enim Plynius primo palmarum
foliis scriptitatum: deinde quarundam arborum
libris: postea publica monumenta plumbeis uo-
luminibus: mox etiam priuata linteis confici cœ-
ptat: aut cæreis. ¶ Nec inuideo. Hoc per parenthe-
sim dictum. ¶ Sed incultus: sed ualde inornatus:
¶ Qualē decet exulis esse. Exules enim præ mœ-
rore lugubri ueste citra ullum ornatum induuntur.
Est autem ordo. O infœlix habe habitum hu-
ius temporis talem: qualem decet habitum exu-
lis esse. ¶ Habitum huius temporis. Cultum qua-
lem meum hoc exilii tempus: exposcit. ¶ Nec te
purpureo. Nec purpureo amictu induaris. ¶ Vacinia.
Vacinia uioles esse purpurei coloris. Seruius
scribit: quod etiam Maro designat eo uersu. Alba
ligustra cadunt uacinia nigra leguntur. Plynius
uero scribit: fruticem esse in Gallia purpureum
idoneum ad tingendum. Eius uerba hæc sunt.
Non nisi in aquis proueniunt salices: alii: popu-
li: siler: ligustra tessetis utilissima. Item uacinia in
aucupis sata. Gallia uero etiam purpura tingen-
di causa ad seruorum uestes. De eo frutice intellexit
Ouidium in arte amandi eo uersu. Pallida
purpureis tingat sua corpora uirgis: in secunda

Vacinia

editione nostrarum interpretationum docuimus. ¶ Nec uellent te. Neq; tegant te. ¶ Non est conueniens
luctibus. Non conuenit dolori: qui tum uestitu pullositum tristi aspectu designandus est. ¶ Ille color. Co-
lor ille purpureus. ¶ Nec titulus minio. Minio enim librorum indices designantur. Scribit Plynius Mi-
nium in uoluminum scriptura usurpari: clarioresq; litteras: uel in auro: uel in marmore: uel etiam in se-
pulchris facere. Id autem ab eodem inter pigmenta numeratur: reperiturq; in argentariis metallis: quod
inuentum a Callia Atheniensi anno urbis. ccxlix. initio sperante: aurum posse excoqui: harena rubente in
metallis argenti Theophrastus tradidit. Fuitq; apud Romanos olim tantæ religionis: ut louis simulacri
faciem diebus festis illini solitam: triumphantiumq; corpora: sicq; Camillum triumphasse Plynius scri-
bat: cuius temporibus etiam addebatur in unguenta triumphalis cœnæ: & a censoribus in primis luppi-
ter miniandus locabatur. ¶ Nec cædro charta notetur. Cædrus arbor est: quæ cariem: uetustatemq; non
sentit: nec rimam fissuramq; capit sponte: ex cuius arboris trabibus tectum fuit templum Dianæ Ephesiæ:
ut Plynius docet. Idem etiam scribit picem liquidam in Europa e tæda coqui naualibus munitendis: mul-
tosq; ad alios usus. Lignum eius concisum furnis undiq; igni extra circumdato ferro: ut primus sudor
aquæ modo fluat in canali, hocq; in Syria Cædrium uocari: cuius tanta uis: ut in Aegypto corpora defun-
ctorum eo persusa seruentur. Et alibi ita scribit. Cædrus magna: quam cædrelatem uocant: dat picem: quæ
cædria uocatur dentium doloribus utilissimam. Frangit enim eos. & extrahit dolores sedat: Cædri succus
ex ea: quomodo fieret: diximus magni ad lumina usus: si capitis dolorem inferret. Defuncta corpora con-
seruat: uiuentia corrumpit nira differentia: quum uitam auferat spirantibus: defunctisq; pro uita sit: ue-
stes quoq; corrumpit: & animalia necat. Scribit etiam Vitruuius libro secundo. Libros oleo cædrino un-
ctos: nec tineas: nec cariem timere: quod etiam Plynius docet scribens. Cn. Terentium scribam agrum suū
in ianiculo repastinantem offendisse arcam: in qua Numarqui Romæ regnauit situs fuisset. In eadem etiam
libros eius repertos e charta: durasseq; annos. D. xxxv. illa: los a tineis: q; cædrati erant: quis non desint: qui
non cædratos. sed cæratos legant. De Cædro plura legito apud Theophrastum libro tertio. Quod autem li-
bri oleo cædrino ungerentur: docet etiam Martialis eo uersu. Nunq; grādia: nec modesta poscit: quæ cædro
decorata. Purpuraq; nigris pagina creuit umbilicis. Persius. Et cædro digna locutus. Et Ouidius libro ter-
tio huius operis. Quod neq; sum flauus cædro: nec punice leuis. Erubui domino cultior esse meo. Seruius
etiam in enarratione eius uersus. Quin etiam ueterum effigies ex ordine auorum. Antiqua ex cædro: ira
scribit. Cædri lignum non consumitur uetustate: & tineæ nescit corruptionem: quod ex antiquitate nō ser-
uit: & cædria peruncta ligna custodita conseruat.

Minium

Cædrus

Cædriū

Cædri
succus

Libri
oleo cæ-
drino un-
gebant

Librorū
ornamēta

pumices

Lituræ
LinoAgere reū
Peragere
reum
Reus

¶ Candida cornua. Cornua appellat superiorem: & inferiorem chartæ partem: Frontem uero ipsam paginam. Tibullus. Atq; inter geminas pingantur cornua frontes. ¶ Nigra fronte. Frontem nigram appellat se exulem: & in luctu esse designans. ¶ Geminæ frontes. Paginæ partes utrinq; prominentes. Quomodo autē libros ornarent maiores: docet Tibullus his uersibus. Lutea sed niueum inuoluat membrana libellum. Pumicet & canas tondeat ante comas. Summaq; prætexat tenuis fastigia chartæ. Indicet ut nomen littera facta tuum. Et Martialis. Cædro nunc licet ambules perunctus. Et frontis gemino decens honore. Pictis luxu rieris umbilicis, Et te purpura delicata uelut. Et crocco rubeat superbus index. ¶ Fragili pumice. Pumicem fragilem appellat Ouidius: Catullus uero aridum. Erant autem pumices in usu polierum dorum librorum gratia. Martialis. Nondum murice cultus: asperoque morsu. Pumicis aridi politus. Artanum pperas sequi libelle. De his ita scribit Plinius libro trigesimo sexto. Sed & his pumices: qui sunt in usu corporum leuigandorum sceminis iam quidem: & uiris atq; (ut ait Catullus) libris. Laudatissimi sunt i Melo: Scyro: & Aeliis insulis. Probatio in candore: & in minimo pondere: & ut q; maxime spongiosi aridique sint: ac teri faciles. Vnde Ouidius non immerito fragilem appellauit. Vtilissima fiunt ex pumice dentifricia. Theophrastus author est: potiores in certamine bibendi præsumere fatinam eius: sed nisi uniuerso potu impleatur periclitari: tantamq; refrigerandi naturam esse: ut musta feruere desinat: pumice addito. ¶ Vt uideare hirsutus. Causam assignat: cur nolit librum poliri pumice: ut scilicet uideatur incultus: & impexus: ut decet exulis fortunam. ¶ Hæc instrumenta. Hæc ornamenta prædicta. ¶ Fœlices libellos. Fœlicium poemata. ¶ Fortunæ meæ. Mei exilii. ¶ Lituratum. Macularum. Dicuntur autem lituræ a lino uerbo: quod proprie est aliquid leuiter induco: quasi lineam duco: unde lituram dicimus eam: quæ super inducto atramento: aut alio liquore scripturam aliquam: picturamue delet. Hinc etiam fit illino: reliquo: & obliquo: ut Priscianus docet Ouidius. Quæcumq; aspicias lachrymæ fecere lituras. ¶ Contingam certe. Ordo est. Contingam certe illa loca eo pedet quo licet. i. carmine meo: quo solo modo possum Romam accedâ. ¶ Vt in populo. Vt solet in magna multitudine aliquis esse non immemor. ¶ Dei. Augusti Cæsaris: uel Iouis. Atq; ita ut tacitus. Ordo est. Atq; ita tu tacitus caue: ne forte loquere opus esse legendum: quod non est: quærenti plura. Non desunt qui ita legant. Atq; ita te tacitus quærenti plura legendum. Ne quæ non opus est forte loquere caueant sit ordo. Atq; ita tacitus caue loquere quærenti plura te legendum: ne forte loquere ea: quæ non est opus loqui. ¶ Quod non est. Subaudi legendum. Innuit autem tres de arte amandi libros. ¶ Quærenti plura. Aliquo plura ininterrogat: uel loquere quærenti plura. Ouidius libro primo de arte amandi. Ne dubites illi uerba secunda loqui. ¶ Protinus admonitus. Rationem assignat: cur nolit de se legeudo ullam mentionem fieri. ¶ Repetet. In memoriam reducet. ¶ Mea carmina. Meos libros amatorios. Legitur etiam mea crimina: hoc est meas criminatio nes: & causas: ob quas me damnauit Augustus. ¶ Et peragat publicus reus. Et non tm̄ a Cæsare: sed etiã, ab omnibus cõdemnabor: & poena alia afficiar a populo. Agere enim reum est reum accusare. Ouidius libro secundo de arte amandi. Vicimus: & falsi criminis acta te est. Peragere uero reum: est reum condemnare: Reus uero (ut lib. ii. de oratore docet Cicero) est non is modo: qui arguitur: sed omnes: quorum de re discipatur: sic enim olim loquebantur. ¶ Causa non bona. Causa iniqua. ¶ Erit maior patrociniõ. Plus poterit defensione tuas quia quum sit iniqua damnabitur. ¶ Nec siccis genis. Manantibus lachrymis: econtra siccæ genæ dicuntur: quum nullæ profluunt lachrymæ. Martialis. Siccis ipse genis flentes hortatur amicos. ¶ Lenito Cæsare. Placato Augusto. ¶ Ablataq; principis ira. Vexecunde poeta reditum precatur.

Candida nec nigra cornua fronte geras.
Nec fragili geminæ poliantur pumice frontes:
Hirsutus passis: ut uideare comis.
Fœlices ornent hæc instrumenta libellos:
Fortunæ memorem te decet esse meæ.
Neue liturarum pudeat: qui uiderit illas:
De lachrymis factas sentiat esse meis.
Vade liber: uerbisq; meis loca grata saluta:
Contingam certe quolibet illa pede.
Siquis (ut in populo) nostri non immemor: illic
Si quis: qui quid agam forte requiret: erit.
Viueret me dicas: saluum tamen esse negabis:
Id quoq; quod uiuam munus habere dei.
Atq; ita tacitus quærenti plura legendum:
Ne: quod opus non est: forte loquere: caue.
Protinus admonitus repetet mea crimina lector:
Et peragat populi publicus ore reus.
Tu caue defendas: quis mordebere dictis:
Causa patrociniõ non bona maior erit.
Inuenies aliquem: qui me suspiret ademptum:
Carmina nec siccis perleget ista genis.
Et tacitus secum: ne quis malus audiat optet:
Sit mea lenito cæsare poena leuis.
Nos quoq; quisq; erit: ne sit miser ipse precamur
Placatos misero: qui uolet esse deos.
Quæq; uolet rata sint: ablataq; principis ira.
Sedibus in patriis det mihi posse mori:

¶ Ingeniūq; minor. Et fortasse diceris: minime respondere uerbis mei ingenii: sed esse eo minor. ¶ Ut peragas mandata. Carmen excusat poeta ostēdens: se in luctu non posse optimos uersus facere. ¶ Ut res. Ut causas: controuersias. Rem autem hic appellat Ouidius: quam Rhetores negocium nominant. In cuius gestione queritur Locus: Tempus: Modus: Occasio: Facultates. In tēpore autem considerat occasio: quæ est pars tēporis habens in se alicuius rei idoneā faciendi: aut non faciēdi opportunitatē. ¶ Tutus eris. Carebis reprehensione. ¶ Deducta. Cōposita. Trāslatio a lana: quæ in tenuitatē deducit. Vergilius. Deductum dicere carmen. ¶ Animo sereno. Hilari mente. ¶ Tempora nostra. Tempora: quibus hæc scribimus. ¶ Sunt nubila sūt obscura: & ideo tristia. ¶ Carmina secessum scribentis. De secessu: & silētio scribētis idē præcipit etiā Fabius lib. x. his uerbis. Deniq; (ut est) potissimum dicā. Secretū: quod dictādo petit: atq; liberū arbitriū locū: q̄ altissimū silentiū scribētibus maxime cōuenire nemo dubitauerit. Et paulo post hæc subiungit. Demosthenes melius: qui se in loco: ex quo nihil p̄spici pōt: recōdebat: ne aliud agere mētem cogerēt oculi. Ideoq; lucubrātes silētium noctis. & claustrum cubiculū: & lumē unū: uelut tectos maxie teneat. ¶ Et ocia. Et mētis quietē: uacationē a labore. ¶ Me fera iactat hyems. Erat enim in Scythica regiōe poeta: quæ magnis frigorib; uexat. ¶ Carminibus metus oīs abest. Carmina omni metu uacare debēt. Sunt qui legant adest: ut dicat se hostili metu detereri a scribēdis carminibus. ¶ Ego p̄ditus ensem. Ego isōelix mihi semper timeo mortē iminentē. Scythæ enī assidue nos infestant. ¶ Cū uenia. Mihi ignoscēdo. ¶ Mœonidē. Homēiū. Cur autē Mœonides dicat: abūde diximus in enarrationib; in Ouidiū de arte amādi. ¶ Securus famæ. Sine cura cōparādæ laudis. ¶ Non ita se p̄ber. Causam adducit: cur liber nō debeat erubescere: si displicuerit. ¶ Donec erā sospes. Donec non erā affect; hac insigni clade exilii. ¶ Amore tituli. Amore indicis alicuius mei operis. ¶ Quærendi nominis. Comparandæ famæ. ¶ Carmina nunc simulo. In simulo nunc: & accusat: ac criminor carmina: aut fingo hæc esse carmina: quum non sint. q. d. non possum facere optima carmina: & tñ ea in lucē emitto tanq̄ bona. In aliis exēplaribus ita legit. Carmina nūc sit nō studiumq; qd̄ obfuit odi: ut sit ordo. Odi qd̄ obfuit mihi. i. ingenii: si non odi carmina. & studiū. ¶ Studiūq;: qd̄ obfuit odi. Amatoriā artē designat: cuius causa re legatus fuit ab Augusto. ¶ Sit satis ingenio. Satis sit q̄ ingenii pœnas dedi. q. d. nolo amplius ingenii mei artē: quæ semel nocuit: exercere. ¶ Dii facerēt posses nō meus esse liber. Dii cōcederēt posses eē nō me; liber: q̄a si artē poeticā nescirē: non eiectus fuisset in exiliū. In q̄busdā exēplaribus. (qd̄ magis etiā placet) ita legit. Dii facerēt posses nūc meus eē liber. ¶ Ut titulo careas. Quāuis careas idē: q̄ solet libris apponi. ¶ Ipso colore. Nigros: & lugubri habitu. ¶ In alta palatia. Illic. n. habitauit Augustus Cæsar: unde autē dictum sit palatiū diximus in enarrationib; in Ouidiū de arte amādi. ¶ Ignoscāt augusta mihi. Dēt mihi ueniā loca illa: quæ habitat Augustus: Augustū autē sancta uocāt augusta p̄ses: augusta uocant tēpla sacerdotū rite dicata manu. Et Trāgillus. Postea. C. Cæsaris: & deinde Augusti cognomē assumpsit. A lte; testō maioris

Vt peragas mandata liber culpabere forsant:
 Ingeniūq; minor laude ferere mei.
 Iudicis officium est: ut res: ita tempora rerum
 Quærere: quæ sito tempore tutus eris.
 Carmina proueniunt animo deducta sereno:
 Nubila sunt subitis tempora nostra malis.
 Carmina secessum scribentis: & ocia quærūt:
 Me mare: me uētū: me fera iactat hyems.
 Carminibus metus oīs abest: ego p̄ditus ensem
 Hæsurū iugulo iam puto iamq; meo.
 Hæc quoq;: quæ facio: iudex mirabitur equus:
 Scriptaq; cum ueniā qualiacunq; leget.
 Da mihi mœoniden; & tot citūspice casus
 Ingenium tantis excidet omne malis.
 Deniq; securus famæ liber ire memento:
 Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.
 Non ita se nobis præbet fortuna secundam:
 Ut tibi sit ratio laudis habenda tuæ.
 Donec eram sospes: tituli tangebar amore:
 Quærendiq; mihi nominis ardor erat.
 Carmina nunc simulo: studiūq; qd̄ obfuit: odi:
 Sit satis ingenio: sit fuga parta meo.
 I tamen & pro me tu: cui licet: aspice romam:
 Dii facerent posses non meus esse liber.
 Nec te qd̄ uenias magnā peregrinus in urbē:
 Ignotū populo posse uenire puta.
 Ut titulo careas: ipso noscere colore:
 Dissimulare uelis te licet esse meum.
 Clam tamen intrato: ne te mea carmina lædāt:
 Non sunt: ut quondam plena fauoris erāt.
 Si quis erit: qui te: quod sis meus: esse legendū
 Non putet: e gremio reiciatq; suo.
 Inspice dic titulum: non sum p̄ceptor amoris
 Quas meruit pœnas: iam dedit illud opus
 Forsitan expectes: an in alta palatia missum
 Scandere te iubeam: cæsareamq; donum.
 Ignoscant augusta mihi loca: diūq; locorum.

auunculi. Alte; Numacii Plāci sniat: quū q̄busdā cēsantib; Romulū appellari oportere: q̄s: & ip̄m cōditorē urbis: p̄ualuisset: ut Augustus poti; uocaret: nō cū nouo: sed: etiā ampliore cognomine: q̄ loca quoq; religio sa: & in q̄bus augurato qd̄ cōsecrat; Augusta dicant ab auctu: uel ab auum gestu: gustuue. sicut etiā Ennius

Occasio

Scribēdi
locus

Augustū

docet scribēs Augusto augurio postq̄ inclyta cōdita Roma est. Pōpeius quoq; ta scribit. August' loc' fati-
ctus ab auū gestu. qui ab auib' significat' est sic dictus. Siue ab auū gustatu: q̄ aues pastæ id ratum fecere.
¶ Diiq; locoꝝ. Apollinē palatinū; Latonā; Dianā; Iouē optimū Max. Iunonē reginā; Minertuam alios deos
de alq; adde etiā Augustū: si placet qui uiuēs diuinos meruit honores. ¶ Fulmē. Ira Cæsaris. ¶ Ab illa arce.
A palatino colle. ¶ Esse quidē memini. Antea. n. Augusto grātus fuerat poeta. ¶ Terres minimo. Colūbæ:
& agnæ exēplo dicit se eos timere: a qbus lædit. ¶ Minimo stridore pennæ: Minimo alicuius auis uolatu.

Dii capi-
tolini

Colūbæ

Colūbæ
oscula

Phaetōtis
fabulæ al-
legoria

Nauplius
Græcoꝝ
naufra-
gium
Caphare'

Icarium
mare

Maris ap-
pellatiōes

Aristoteles lib. ix. aialiū scribit. Colūbas unūquodq;
accipitrū genus cognoscere: atq; quū accipiter puo-
lat: si sublimipeta est: manere quo constiterint loco.
Sed si humipeta: qui puolat est: nō manere: sed cōti-
nuo auolare. Idē etiā scribit eas neq; cōiugiū iā inde
a primo ortu initu deserere: nisi cælibes: aut uiduas.
Peculiare colūbis illud etiā est: ut in coitu: nisi ante
mutuo osculent: mas nō ascēdat: sed iunior sit: an se-
nior interest. Senior. n. coitū osculo exordis: sequen-
tem & sine osculo agit. At iunior quoties libet coire
toties osculat. Vnde Cn. Marti' poeta colūbæ oscu-
la elegāter ita describit. Sinuq; amicā recipere frigi-
dā caldo. Colūbatim labra cōserēs labris. Et Ouidi'
lib. ii. de arte amādi. Quā mō pugnarūt iūgunt sua
rostra colūbæ: Quæq; blāditiā: uerbaq; murmur ha-
bet. ¶ Est excussa. Est agitata: & læsa. ¶ Auidi lupi.
Lupi insatiabilis. Ouidius in meth. Sic agna lupū: sic
cerua leonē. Hostes quæq; suos. Et lib. y. Vt fugere
accipitrem penna trepidante columbæ. Vt solet ac-
cipiter trepidas urgere, columbas. ¶ Vitaret cœlum
Phaeton. Phaeton quoq; si uiuere cœlū nitaret: ne-
rursus adire mortis piculū. ¶ Tāgere nollet equos:
Nollet solis patris currū ascēdere. Quo nil aliud ostē-
ditur: nisi is: qui principatū accipit: atq; eū dedecorat
a quo munus id accepit: nil aliud efficiēs, in summa
re: potestate: nisi q; & pntib' & futuris se intēperan-
tem: atq; improbū declarat Phaetōtis fatū implēs (q
ut in fabulis tradit) p̄potētē: & diuinū solis currū
p̄ter sorte: cōscēdit: quū idoneus auriga nō esset. Au-
thor Dion de regno. Phaetō aut sine diphthōgo in
principio p̄fert: eadē enim lras ueris lris enūciās: li-
cet per cōplexionē P. Varro ita scripserit. Quū te fla-
granti deiectū fulmine phaeton. Fabius author. ¶ Ar-
ma iouis. Augusti iram. ¶ In festo igne. In festo fulmine: & supplicio. ¶ Quum tonat. Quum minatur: quum
irascitur. ¶ Quicūq; argolica. Græci quoq; qui semel tēpestatem euaserunt apud montē Caphare: semper
loca illa deuitant: quibus exemplis colligit: se quoq; loca: unde fulmine prostratus est: fugere statuisse. Sane
Nauplius Palamedis pater: ut filii necē ulcisceret: ut ielenata facula signum dedit ex Caphareo' Euboia' pro-
montorio: Græcis naufragio laborātib;: qui credētes ignes indicare portum tutissimū inter asperros
scopulos naufragium fecere. Ouidius de remedio amoris. Argolicæ cuperet fugisse capharea puppes. Teg
senex luctus ignibus ulte tuos. Solinus scribit Caphareū promōtorū p̄minere in Hellepontū: ubi post Ili
excidiū argiuam classē: uel Mineræ ira: uel (quod certior prodit historia) Iydu arcturi granibus affecit ca-
sibus. ¶ A media plēbe. A mediocri turba. ¶ Dum petit infirmis. Dedaliū & Icarū fabula nota est Ouidii: Dio-
dori: & Seruii monumentis. ¶ Icarias nomine fecit aquas. Ouidius Icarū mare ab Icaro Dædali filio appel-
latum scribit: cui astipulat Diodorus scribēs post Dædalū fugientē Icarū filium: quum insulā quandā pete-
ret: in mare decidisse: a quo & insula dicta est: & pelagus Icarū uocātū: Plynius: & Solinus ab Icaro insula ma-
re noiatum scribunt. Illud sciēdum. Maria multis noibus appellari Asiaticū: & Phœnicum a prouinciis di-
ctum. Ab insulis Carpatium: Aegeum: Icarium: Baleaticū: Cyprium. A gētib; Ausoniū: Delmaticū: Ligu-
ricum. A memoria regis Ionium. A bouis autē trāsitu Bosphorus pontus appellat. A moribus accolaꝝ Eu-
xinus: A xenis antea dictus. Ab ordine fluenti p̄pōntis. Oras autē extimas oceanus amplecti: quā littoribus
suis Arabicus. Persicus. Indicus. Eous. Syricus. Hyrcanus. Caspius. Scythicus. Germanicus. Gallicus. Athlan-
ticus. Lybicus. Aegyptiū dicitur. ¶ Remis utaris: an aura. Tuos: an alieno auxilio: uel odio: an furore: aut (qd
magis placet) difficultate adeundi imperatoris: an facilitate. ¶ Consilium resq; locusq; dabunt. Considera-
bis diligenter rem: quā acturus es: quā si tibi agenda uidebitur: bono animo perges ad imperatorem: consi-
derabis etiā locum: utrum sit fauorabilis: an infestus. ¶ Vacuo. Augusto ocioso: & mihi non irato.

Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
Esse quidem memini mitissima sedibus illis:
Numina: sed timeo qui nocuere deos.
Terretur minimo pennæ stridore columba:
Vnguibus accipiter saucia facta tuis.
Non procul a stabulis audet discedere: si qua
Excussa est auidi dentibus agna lupi.
Vitaret cœlum phaeton si uiueret: & quos
Optauit stulte tangere nollet equos.
Me quoq; quæ sensi fateor iouis arma timere
Me reor infesto. quum tonat igne peti.
Quicūq; argolica de classe capharea fugit.
Semper ab euboicis uela retorquet aquis.
Et mea cymba semel uasta percussa procella
Illum. quo læsa est. horret adire locum
Ergo chare liber timida circūspice mente.
Et satis e media sit tibi plēbe legi.
Dum petit infirmis nimium sublimia pennis
Icarus: icareas nomine fecit aquas.
Difficile est rāmen hic remis utaris. an aura.
Dicere. consilium resq; locusq; dabunt.
Si poteris tradi uacuo. si cuncta uidebis
Mitia. si uires fregerit ira suas.

Tradat, Dettafferat Augusto. Et ante tamen pauca loquatut. Ante tñ paucis animū tibi Cæsaris signif
cer. Luce bona. Ordo est. peruenias illic luce bona: hoc est foelici die: & foelicio ipso tuo domino. Leues
Vel amoueat impetrando reditum. Vergilius. Ego hocte face leuabo: Vel certe imminuas exilium miti
us petendo ab Augusto. More achilleo. Ut fecit Achilles: qui Telephū repercussum sanauit: dicente Oui
dio in primo de remedio amoris. Vulnus achilleo: quæ quōdam fecerat hosti. Vulneris auxilium pelias ha
sta tulit: in quoq; uersuū enarratione Telephi historiam

Siquis erit: q te dubitatē: & adire timentem:

Tradat: & ante tamen pauca loquat: adi:

Luce bona: dominoq; tuo foelicio ipso:

Peruenias illic: & mala nostra leues.

Nāq; ea uel nemo: uel q mihi uulnera fecit:

Solus achilleo tollere more potest.

Tantū ne noceas: dū uis prodesse uideto:

Nā spes est animi nostra timore minor.

Quæque quiescebat: ne mota resauiat ira:

Et pœnē tu sis altera causa caue.

Quū tñ in nostris fueris penetrabile receptus:

Contigerisq; tuā scrinia nostra domum.

Aspicies illic positos ex ordine fratres:

Quos studiū cunctos euigilauit idem.

Cætera turba palā titulos ostendit apertos:

Et sua detecta nomina fronte gerit.

Tres procul obscura latitantes parte uidebis:

Hi quoq; quod nemo nescit amare docēt.

Hos tu uel fugias: uel si satis oris habebis:

Oedipodas facito: telegonalsq; uoces.

Deq; tribus moneo: si qua ē tibi cura parētis:

Ne quēquam: quāuis ipse docebit: ames.

Sūt quoq; mutata ter qnq; uoluntia formæ:

Nuper ab exequiis carmina rapta meis:

His mando dicas: inter mutata referri:

Fortunæ uultum corpora posse meæ.

Nāq; ea dissimilis subito est effecta priori:

Flendaq; nunc: aliquo tempore læta fuit.

Pluraq; qdē mādare tibi (si quæris) habebā:

Sed uereor tardæ causa fuisse moræ.

Sed: si q subeunt tecum liber omnia ferres:

Sarcina laturo magna futurus eras.

Lōga uia ē: pperamobis habitabit orbis:

Vltimus a terra: terra remota mea.

timor: q̄ spes placādi Cæsaris. Vel magis timeo ma
lum aliquod: q̄ sperem Augustū leniri posse. Alte
ra causa. Secūda causa: prima. n. causa fuit ex libris ar
tis amatoris. In nostrū penetrabile. In nostrū cubi
culum. Cætera turba. Reliqua librorum copia.
Hi quoq;. Hi tres de arte amandi libri ēt docent
amare: quē admodum cæteri libri, in quib⁹ de amo
ribus tractatur. Aut certe ēt docent amatoriam artē.
ut prius, do cuere. Quod nemo nescit. Quod oēs
sciunt me composuisse: aut docere amare. Oedi
podas. Parricidas. Oedipus enim patrē occidit: quē
admodum libris quos oedipodas appellat patri Oui
dio exilium parant. Sane Laius Thebanorum rex
sumpta uxore iocasta Creontis filia: quum diutius
caruisset liberis: oraculo consulto: an esset filios ha
biturus: responsum tulit: non conducere sibi proles
habere. Nam qui ex eo prodiret filius: patrem occi
surus esset: aduersaq; fortuna domum funestaturus:
post quod responsum præcepit natum infantem: tra
iectis primum ferro pedibus exponi. Vnde & Oedi
pus cognominatus est. Sumptum puerum domesti
ci: quum nō exposuissent: cuidam seruisi mulieri no
mine Polibya tradidere. Quum iam uir factus eēt:
deum de infante exposito consulere statuit. Laius.
Oedipus quoq; a quodam se fuisse expositum certi
or factus: & ipse Pithiam: qui sui parentes foret: ora
tum proficiscebatur. Quum ambo apud Phocidas
inuicem obuiaisset: Laiusq; illum de uia cedere sus
perbius mandasset. Oedipus ita motus Laium occi
dit: inscius parentem esse. Auctor Diodorus. Te
legonalsq;. Vlyssis mortem Homerus omisit. Scribit
tamen Porphyrio: eum per ignorantiam interfectū
fuisse a Telegono eius filio: quē ex Circe, susceperat.
Theopompus autem (auctore interprete Lycophro
nis) tradit Vlyssē offensum domestica turpitudi
ne rediisse ad Circe: & a Telemacho fuisse necatū:
Telemachum uero a Cassiphone in ultionem ma
tris: quo tempore natum affirmat Telegonū. De
q; tribus. De tribus libris de arte amandi. Parētis.
Patris Ouidii. Quāuis ipse docebit. Quāuis aliq;
ex tribus libris tradet amandi præcepta. Sūt quo
que mutata. Met. opus intelligit. Ab exequiis me
is. A meo exilio. quo consternatus poeta non potuit
tanto operi prostremam manum imponere. Vnde
ipse alibi ita scribit. Quoq; magis saueas: non sunt
hæc edita ab illo. Sed q̄si de dñi fūere rapta sui. In
ter mutata referri. Ordo ē. Vultū meæ fortunæ pos
set referri iter corpora mutata: hoc est me posse nu
merari inter cæteras eius operis transformationes.
Quæ subeunt. Quæ in mentem ueniūt. Orbis
ultimus. Vltimum orbem appellat plagam: ubi exu

Oedipo
dis histo
ria

Vlyssis
mors

Telega
chus

labat: quoniam in extrema Septentrionis plaga erat. Terra remota. Appositio est nota figura. A mea
terra. Ab urbe Roma uel a Sulmone patria.

In Secundam Elegiam Enarratio.

D li maris & cœli. In exiliū p̄ficiscēs poetariubente Augusto: dephēsusq; in medio mari: fluctibusq; pene eū obruētibus; deos p̄cat: ut ipsi saltē ignoscant: nec cū Cæsare eū fūdītus pdāt. Probatq; multis exēplis posse eos id facere. Siqdē: deo aliquo aliqd̄ inestāteralīi quoq; dii eidē opē tulere. Describit deinde tēpest. utē. Tū deos p̄cat: ut se incolumē ad Tomitas pducāt: quoz; ope demū dicit se agnoscere uim matis s̄uētis euālescere. ¶ Dii maris. Deos maris itelligit Neptunū: Glauciū: Tritones: Palæmona: Phorcum: quos in q̄nto æneidos libro elegāter Vergili⁹ describit. Neptunū ideo mari ip̄erasse tradūt: sacraq; a nauigātib⁹ facta: qm̄ (ut Dioscorus scribit) scdm̄ Cretēses prim⁹ nauigādi arte in uētā classē istituit. eiusq; p̄fect⁹ est a Saturno fact⁹.

Neptun⁹
mari im-
perauit

As eq̄tā
di
Hippius

Addūt ē: eū primū equos domuisse: artēq; eq̄tandi ab illo traditā. Ex quo Hippius sit appellat⁹. Lactantius in primo diuinaz; istitutionū scribit: Neptuno Maritima oīa cū īsulis obuēnisse: cui⁹ rei Eumerum auctore ēē scribit. ¶ Ratis q̄sata. Nauis tēpestare cōcussa. ¶ Ne subscribe. Ne signetis: uos uelle ēt me seq̄ post Cæsare: hoc est ne me obruatis sequēdo irā Cæsaris: q̄si eodē scripto uos subscribeētis cū Cæsare in me cōiuretis. ¶ Sape p̄mēte deo. Docet deos ī clade alicui⁹ nō semp̄ eē cōcordes. ¶ Mulciber ī troia. Vulcan⁹ erat cōtra Troianos. Totū aut̄ hoc sumptū ē ex Hōero scribēte ī Iliade deos diuerse affectos fuisse. Nā Iuno: Pallas. Terræ motor Neptunus p̄ quē utilis: & sapiētia p̄ditus Mercuri⁹: p̄terea uiribus sup̄biens: & inualidus tibiis claudicās: Vulcan⁹ p̄ Græcis: pro Troianis aut̄ bene armatus Mars. Inconsus Apollo: bellicosa Diana: Flaua Latona: & læta Venus stabāt: Mulciber at̄ (ut Macrobius docet) est Vulcanus: q̄ ignis sit: & oīa mulceat: ac domet. Priscianus a Mulcēdo: & imbri cōpositū nomē existimauit: Et quāuis Cesselius Mulciberis: & Mulcibris ptulerit: meli⁹ tamē simplicis declinationē sequitur Vulcanū scribit Diodor⁹. ferrit̄: auris: argētis: oīumq; q̄ igni fabricant: artē iuenisse: eāq; cæteros docuisse. Quapropter hāz; rex; opificēs uota: sacraq; huic deo maxime faciētis: signem in aternā memoriam suscepti beneficii Vulcanū uocant. ¶ Pro troia stabat apollo. Homerus: quū alibi: tum in quinto Iliados ita ostēdit: Apollinem fauisse Troianis. Sed eoz; oculis Mauors caligine offusa huc atq; illuc discurrebat adiuuans: exhortansq; Troianos: ut mandata Apollinis exequeret: q̄ & ipse ubiq; Troianis aderat: quū uideret inuicem Mineruā uersari in bello ferentē auxilia Græcis. ¶ Aequa uenus teucris. Hoc quoq; ostendit Homerus libro. v. Iliados his ferme uerbis: souē deos alloquentē inducēs. In hoc singulari certamīe dii cœlites duæ deæ sūt: quæ Menelao student. Vna q̄ Paridi. Illi. qdē Iuno: & Minerua: q̄ (ut uidetis) non nihil a cœtu nostro semotæ sedent: plenā gaudiirex ipso rei gestā spectaculo. Hæc autem Venus: quæ nūc abest semper sollicita pro Paride: quēq; nūc ab impendenti mortis piculo eripuit. ¶ Oderat æneā. Præliū Aenæ: & Turni: quorū alteri Iuno fauebat. Alteri uero Venus notū est Vergilii carmine. ¶ Sape ferox cautū. Neptunus iratus: q̄ Vlysses prius Palamedem nepotem: in fontem occidisset. Deinde Polyphemū filiū occidisset: decē annos per mare illū insecutus est: cui semp̄ affuit Pallas. Quod ideo finxit Homerus: quoniā ille comitē habuit prudentiam: quam poetico ritu Mineruam nuncupauit: qua comitē omnia horrenda subiit omnia aduersa superauit. Quippe ea adiutrice Cyclopi specus introiit: sed egressus est. Solis boues uidit: & abstinuit. Ad inferos demeauit: & ascēdit. Eadē sapientia comite Scyllā præternauigauit: nec abreptus ē. Carybdi cōseptus est: nec retētus. Circes poculū bibi: nec mutat⁹ est. Ad Lotophagos accessit: nec remāsīt. Sirenes uidit: nec accessit. ¶ Patruo suo. Neptuno Iouis fratre: cui⁹ erat filia Pallas. ¶ Et nobis aliqd̄. Ordo est. Et quis uetat aliquod numē adesse nobis irato deo: quīs distamus ab illis. ¶ Quāuis distamus ab illis. Quāuis non sum cōparādus illis: quos antedixi. ¶ Deo irato. Cæsare irato. ¶ Verba nō proficiētia. Quia tēpesta non cessat. ¶ Terribilisq; notus. ¶ Et Ausfer s̄uissimus. Ausfer. n. uentus. meridionali plaga spirat græce Notus appellatur. quoniam est nebulosus: atq; humectus. uotis enim græce humor nominatur: ut Gellius docet. ¶ Ne causa lædar in una. Ne solo puniar exilio: sed pluribus modis. ¶ Montes uoluunt aquarum. Sic & Maro. Insequitur cumulo p̄ruptus aquæ mons. Videtur autem totam hunc locum a Vergilio accepisse. Ouidius. ¶ lam iam tacturos sydera. Sic Vergilius. Fluctusq; ad sydera tollit.

Mulciber

Vulcani
inuenta

Cur ulysses
errauit

Pallas ulif
sis comes

Auster

D li maris: & cœli (qd. n. nisi uota sup̄sūt:
Soluere quassata parcite mēbra ratis.

Neue p̄cor magnæ subscribe cæsaris iræ:

Sape p̄mente deo fert deus alter opem.

Mulciber in troiā: pro troia stabat apollo:

Aequa uenus teucris: pallas iniqua fuit.

Oderat æneam prior saturnia turno:

Ille tamen ueneris numine tutus erat.

Sape ferox cautū petiit neptunus ulyssēm:

Eripuit patruo sape minerua suo.

Et nobis aliqd̄: quīs distamus ab illis:

Quis uetat irato numen adesse deo:

Verba miser frustra nō proficiētia perdo:

Ipsa graues spargunt ora loquētis aquæ.

Terribilisq; notus iactat mea uerba: p̄cesq;

Ad quos mittuntur non sinit ire deos.

Ergo iudem uentis: ne causa lædar in una:

Velaq; nescio quo: uotaque nostra ferūt.

Me miserū: quanti mōtes uoluunt aquarū.

lam iam tacturos sydera summa putes.

¶ Quātā diducto. Vergilius. Hi sumo influctu pēdent: his unda dehiscēs. Terrā inter fluctus aperit. ¶ Flu-
ctibus hic tumidus. Hic pōtus fluctibus agitaf. ¶ Nubibus ille minax. Ille aer iductis nubibus minatur plu-
niā: & tempestatē. ¶ Inter utrūq;. Inter pontū & aere;. ¶ Immani turbine. Magna uētoꝝ uolubilitate. Alias
turbo (ut Plynius docet) est pcellaiquā erūpit maiore depressā nubis specū sed minus alte q̄ pcellamēc si.
ne fragore turbinē uocat. p̄xima quāq; prosternentē. Seneca libro ultimo Naturaliū quāstionū ita scribit.
Turbo. n. circa terras concipitur: ac fertur. Ideoq; arbuta radicitus uellit: & quacūq; incūbit solū: nudat syl-

Quantā diducto subsidunt æquore ualles:
Iam iam tacturas tartara nigra putes.
Quācūq; aspicio: nihil est: nisi pontus: & aer:
Fluctibus hic tumidus: nubibꝫ ille minax.
Inter utrūq; fremunt imani murmure uenti:
Nescit cui domino pareat unda maris.
Nā modo purpureo uires capit eurus ab ortu
Nūc zephyrus sero uespere missus adest.
Nūc gelidus sicca boreas bacchat ab arcto:
Nunc notus aduersa prelia fronte gerit.
Rector in incerto ē: nec qd fugiat ue: petat ue:
Inuenit: ambiguus ars stupet ipsa malis.
Scilicet occidimus: nec spes est ulla salutis:
Dūq; loquor: uultus obruit unda meos.
Opprimet hāc aīam fluctꝫ: frustra q; p̄cātes
Ore necaturas accipiemus aquas.
At pia nil aliud q̄ me dolet exule coniunx:
Hoc unum nostri scitq; gemitq; mali.
Nescit in immenso iactari corpora ponto:
Nescit agi uentis: nescit adesse necem.
O bene qd nō sum mecū cōscendere passus:
Nūc mihi mors misero bis patiēda foret.
At nūc. ut pereā. quoniam caret illa periclo.
Dimidia certe parte superstes ero.

A septētrionali latere summus est Aquilo. Medius septētrio. Imus Thraseas. Huic deest apud nos uocabu-
lum. A Meridiano axe Euronotus est: deinde Notus: latine Austers: deinde Leuconotus: qui apud nos sine
nomine est. Si quis de uentis plura quærit: legat Plynium: Vitruuiū: & Gelium. ¶ Eurus. Eurus dictus est
etōd thō e ω pēw. i. ab oriente sole fluens. ¶ Capit uires. uiolētius spirat. ¶ Ab ortu purpureo: ab oriente
rutilo. ¶ Zephyrus. Zephyrus ita a Græcis appellatur: q̄ satis uitam afferat. Latine Fauonius a fouendo dici-
tur. ¶ Sero uespere. Ab occidentali plaga. ¶ Gelidus boreas. Frigidus aquilo. Dicitur autem Boreas αωο
thō βοήσ. i. boatu: qm̄ sit uiolenti flatus: & sonori. Latine Aquilo dicitur a uehementissimo uolatu instar Aq-
læ: ut docet Pompeius. ¶ Bacchatur. Sæuit. ¶ Ab arcto sicca. A sicco septētrione. Venti. n. a Septētrione: &
occidente flantes sicciores sūt: q̄ a Meridie: & oriente: ut Ply. docet. Arctos aut (ut scribit Higinius) Græce
Vrsam significat: in qua Calisto Lycaonis filia mutata in Septētrione locū optinuit. A duersa fronte. Est. n.
Notus Boreæ oppositus: si qdem a Meridie flat. ¶ Rector. Nauis magister. ¶ Quid fugiat ue: petat ue. Quē
uentū uiter: aut locū petat. ¶ Ars ipsa. Ipsa nauigandi peritia. ¶ Malis ambiguus. Mala ambigua appellat uē-
tos illos aduersos: & inter se pugnantes: propterea q̄ nauis magistrum dubium reddunt quid agendū sit.
¶ Frustra q; precantes. Et ne quicq; deos orantes. Legitur etiam precantis: ut sit ore precantis. ¶ Hoc unū nri
mali. hoc solū meū exiliū: nam me tēpestate iactari nescia est. ¶ Cōscendere mecū. Volebat enim uxor exi-
lii poetæ comes esse. ¶ Bis patiēda foret. Bis uidetex interire: si uxor mecum esset factura naufragium.

Turbo

Ventorū
descriptioÆqnocti-
um bis
Subsolae-
nus
Apeliotes
Eurus
VulturꝫCæcias
Fauonius
Zephyrus
Chorus
Argestes
Aphicus
Libs
Aquilo
Septētrio
Thraseas
Euronotꝫ
Notus
Leucono-
tus
Boreas
Aquilo
Arctos

Fulgura Quam celeri micuerūt nubila flāma: Quā celeriter corruscauit: quā sit: quū flatus: aut uapor lōgiore nit
Tonitrua tur tractu. Ex eo. n. sūt fulgetra. Quū uero in nube luctat: tonitrua edunt: quū erūpit ardēs: fulmina: ut au
Fulgura stor Plynus. Seneca lib. ii. naturaliu qōnum ita scribit. Quid iter fulgurationē: & fulmē iter est dicā. Fulgu
Balista ratio est late ignis explici. Fulmē est coactus ignis ipetu iactus. Quātus fragor. Tonitrua itellige. Ta
 bulā latez. Tabulā nauis: q̄ sunt in laterib⁹. Graue onus balistæ. Grauiā pōdera: & saxa: q̄ uibrant a bali
 stis. Est aut balista (ut Marcellus scribit) tormētū: quo saxa maiora: & grauiora mittunt. Flauius Vopiscus in
 Aureliani uita ita scribit. Nulla pars muri ē: q̄ nō bi
 nis: ac ternis balistis occupata sit. Ignes ēt tormentis
 iaciunt. Et Hircius in bello hispaniēsi. Simulq; bali
 sta inqt missa a nobis turrim deiecit. Ea aut emitte
 bat nō modo saxa: sed ēt hastas. Silius libro. i. Addu
 ctis stridula neruis. Phocais effundit uastos balista
 molares. Atq; eadē ingētis mutato pōdere teli. Fer
 ratā excutiens ornū media agmina rūpit. Tenditur
 aut balista (auctore Vegetio) funib⁹: neruis: chordis
 q; quā quāto plixiora brachiola habuerit: hoc est
 quāto maior fuerit: tanto lōgius emittit. Quā si iu
 xta artē mechanicā temperet: & ab exercitatis hoī
 bus: qui mensurā eius ante collegerint: dirigat: pe
 netrat: qd̄cūq; percussit. Quib⁹ uerbis patet bali
 sta aliā fuisse: q̄ eā: q̄ nūc uulgo Bōbarda appellatur
 cōtra nōnullos opinionē. De balistæ ordine plu
 ra Vitruuius libro ultimo de architectura. Balistam
 aut Phœnicis iuenerunt: ut Plynus docet. Quā ideo
 Silius phocaicam appellat: q̄ in Narbonensī prouin
 cia Phocenses, quondam fugati Persarum aduentu
 Massiliam olympiade quadragesima quinta condi
 derunt docet Solinus. Posterior nono est. Fluctū
 intelligit: quem poetæ decimum siue decumanum
 appellant: qui maximus esse solet. Lucanus libro quinto. Hæc fatum decimus dictu mirabile fluctus. Inua
 lida cum puppe leuat. Et Silius libro. xiiii. Nō aliter rhodopes boreas a uertice præcepit. Cum sese immisit:
 decimoq; uolumine pontum. Expulit in terras. Vnde Decumanam etiam portam in castris maximam: &
 ab hoste auersam appellat Liuius libro tertio ab urbe condita his uerbis. Interim in castris Furius consul:
 quum primo quietus obsidionem passus esset: in incautum hostem Decumana porta erupit. Genus est
 miserabile læti. Graue enim (ut docet Homerus) perire naufragio: quia anima ignea est: & extingui uidetur
 in aqua elemento contrario. Est aliquid fati sui. Ordo est. Est aliquid hominem cadentem: & suo sa
 to: & ferro ponere corpus moriens in solita humo: quasi dicat: non est tantopere dolendum: si quis aut sua
 morte: aut ferro: quod casui attribuitur: humi non in mari interit. Designat autem poeta duo. s. Naturam:
 & Fortūam. Sunt enim tria: quibus (ut Seruius docet) humana uita continetur. Natura. s. Fatum: & Fortu
 na. Naturæ ultra. exx. annos non est concessum: cuius rei causam assignat. Lactantius libro diuinarum insti
 tutionum secundo cap. xiiii. Treuelliū etiam Pollio scribit doctissimos Mathematicorum centum. xx. an
 nos homini ad uiuendum datos iudicare: neq; amplius cuiq; iactitare esse concessum: etiam illud addentes
 Mosen solum dei (ut Iudæorum libri loquuntur) familiarem. cxxv. annos uixisse: qui quum quæreretur: q̄
 iuuenis interiret: responsū ei ab incerto ferunt numine: neminem plus esse uicturum. Fato. lxxx. anni:
 hoc est tres Saturni cursus exitium creant: nisi forte aliarum stellarum benignitas: etiam tertium eius supe
 ret cursum. Fortuna: id est casu: qui ad omnia pertinet: quæ extrinsecus sunt: ut ad ruinam: incendia: nau
 fragia: ferrum: uenena: mors accidit. Sic Cicero in philippicis. Multa inquit mihi imminere uidebātur præ
 ter naturam: præterq; fatum: id est gladii Antonii ex casu. Tranquillus etiam scribit percussorum Cæsaris:
 neminem sua morte defunctum esse. Sua enim hominis mors est: quæ uiolenta non est: sed aut natura: aut
 fato constat. Quæ uero fortuna mors est: dicitur esse præter naturam: præterq; fatum: & a Græcis Biothana
 ta morte: pereunt: quo uerbo sæpe utitur: quum Seruius: tum etiam Lampridius. Naufragium igitur: quod
 casui tribuitur: damnat poetæ: & ferri mortem illi præponit: propter eam causam quā supra diximus. Po
 nere corpus moriens. Locare morientis hominis corpus. In solita humo. In terra: quæ hominis propria:
 & solita sedes est: non aqua: quod etiam ita Plynus docet. Sic hominum illa: ut cœlum deus: quæ nos nascē
 tes excipit: natos alit: semelq; editos sustinet semper: nouissime complexa gremiosiam a reliqua natura ab
 dicatos: tum maxime: ut mater operiens nullo magis sacramento: q̄ quo nos quoq; sacros facit. Et man
 dare suis aliqua. Et suis aliqua iniungere agēda: quod faciunt morituri. Tali nece. Tali morte: ut peream
 naufragio. Non ego solus huc uehor. Parcendum est: ceteris: qui mecum sunt in eadem nauī.

Hei mihi quā celeri micuerūt nubila flāma:

Quātus ab æthereo personat axe fragor.

Nec leuius laterum tabulæ feriūtur ab undis:

Quam graue balistæ mœnia pulsat onus.

Qui uenit hic fluctus: fluct⁹ superminet oēs:

Posterior nono est: undecimoq; prior.

Non læthū timeo: genus est miserabile læthi

Demite naufragiū: mors mihi munus erit

Est aliqd̄ fatiq; suo: ferroq; cadentem:

In solita moriens ponere corpus humo.

Et mandare suis aliqua: & sperare sepulchrū:

Et non æquoreis piscibus esse cibum.

Fingite me dignū tali nece: non ego solus

Huc uehor: imeritos cur mea pœna trahit

Balista
phocais

Decuma
nus fluct⁹

Decuma
na porta

Vita hūa
na tribus
cōtinet
Anni ad
uiuendū
hoī cōces
si

Sua mors
Præter na
turā: præ
q; fatum
Biothana
na mors
Biothana
ti

¶ Vtraq; turba. Et coeli & maris dii. ¶ In loca iussa. In ponticā oram. ¶ Si quā pmerui. Ordo est. Si uultis me pendere pœnam: quā pmerui. Legitur etiā. Si quia cōmerui pœnā me pdere uultis: idem tñ est sensus. ¶ Culpa mea est ipso iudice. Crimē meū uel Augusto iudice nō est tñ: ut morte plectendus sim. ¶ Ad undas stygias. Ad inferos. Illi. n. dicunt mitti ad undas stygias: q̄ intereūt. Aliter uero Ouidius i primo Met. dixit. Saturnum missam in tartara tenebrosa nō mortuū: ut quidam interpretant fabulam ignorantes: s; uinctum apud inferos: nā dii nō moriunt. Saturnus. n. (ut docet Lactantius in primo diuinā: institutionū)

Ouidii
met. loc^o.

Pro superis iuridescq; dei. qbus æquora curæ:

Vtraq; iā uestras sistite turba minas.

Quamq; dedit uitā mitissima cæsaris ira:

Hanc sinite infœlix in loca iussa feram.

Si quā pmerui pœnam me pdere uultis:

Culpa mea est ipso iudice morte minor.

Mittere me stygias, si iā uoluisset ad undas:

Cæsar in hoc uestra nō eguisset ope.

Est illi nosti nō inuidiosa cruoris

Copia: qd̄q; dedit. quū uolet ipse feret.

Vos modo quos certe nullo puto crīe læsi:

Contēti nostris iam p̄cor este malis.

Nec tñ ut cūctis miserū seruare uelitis;

Quod perit: saluū iam caput esse potest.

Vt mare subsidat: uentisq; ferentibus utar:

Et mihi parcatis. nō minus exul ero.

Non ego diuitias auidus sine fine parandis:

Latum mutandis mercibus æquor aro.

comprehensus a fratre Titane: q̄ filios virilis sexus cōtra pactiōem. ac iurandū educasset: muro cir cūclusus cū uxore Ope seruat. Quod quū Iuppiter audiisset: uenit cum magna Cretensū multitudi- ne Titanumq; ac filios eius pugnando uicit: paren- tes uinculis exemit: patreq; i regno collocato: i Cre tam remeuit: post hæc deinde Saturno datam sor- tem ferunt: ut caueret ne filius eum expelleret: il- lum eleuandæ fortis: atq; effugiendī periculi gratia insi- diatū Ioui: ut eū necaret. Iouem cognitis insidiis re- gnū sibi denuo uēdicasse: ac fugasse Saturnū: q̄ quū iactatus esset per oēs terras persequentibus armatis quos ad eū cōprehendendū: uel necandū Iuppiter miserat: uix in Italia locū: i quo lateret inuenit. Dio- dorus scribit Iouem: qm̄ diuersa a patre uitā insti- tutione erga singulos mansuetudine: atq; humani- tate usus est regnū cepisse partim cōcedente p̄e: p- tim populis ab eo per odiū desciscenib^o. Aduersus quem: quum Saturnus Titanum p̄sidio filius pu- gnasset: acie uictum fuisse. Quidam uero eum ca- prum atq; in tartari carcere inclusum scribunt: iter quos Dionysius Halicarnaseus. cuius uerba hæc sūt Neq; enim exectus Coelus a filiis suis apud Roma- nos dicitur: neq; filios perdens Saturnus metu insi- diarum ab eis: neq; Saturni dominationem euerēs Iuppiter: includēsq; patrem tartari carcere. Sed nec bella quidem: & uulnera: uinculaque: & seruitutes

deorum apud Romanos inueniuntur. Vnde Pluto apud Claudianum in primo de raptu Proserpinæ ita loquitur. Si dicto parere neges patefacta ciebo Tartara: saturni ueteres laxabo catenas. Idem etiam Cice- ro libro tertio de natura deorum ostendere uideret his uerbis. iam uero quid uox illa delectat explicatio fabularum: & enodatio nominū: exectum a filio Coelū. Vinctum itidem a filio Saturnum. Designans igi- tur Ouidius. Saturno in carcerem coniecto: non mortuo. Iouem regnasse: illum dixit missum fuisse in tar- tara tenebrosa. ¶ Non inuidiosa. Non odiosa Augusto: aut certe non conciliatura illi inuidiam: ut sit sen- sus. Potest me Cæsar interficere. quum libet: quæ res nullam illi concitabit inuidiam: p̄pter mea crimina. Inuidiosus enim ab inuideo uerbo declinatum passiuè accipitur. Ille. n. significatur: qui est inuidiæ obnoxius. A nomine uero deductum actiuè ponitur. Significat. n. inuidia dolorem animi ex aliena fœlicitate p̄ue- nientem. Est etiam uel dicto uel facto in alterum maliuolentia. Ante Iouem sparsis stetit inuidiosa ca- pilla: cuius significationis nōnulli ignari ita exponunt inuidiam Ioui factura. Quomodo. n. Ceres p̄t iou- ul inuidiam facere amissa familia? Inuidiosam potius capillis sparsis. & uultu mœsto apud Iouem maliuo- lentiam conciliaturam Plutoni: qui Proserpinam rapuerat accipiet doctissimus quisq;. ¶ Quoq; dedit. Vi- tanus: quam mihi concessit Augustus. ¶ Feret. Adimet. ¶ Nec tamen ut cuncti. Ordo est. Nec tñ caput: qd̄ perit iam potest esse saluum. Ut. i. quāuis cuncti uelitis seruare me miserum. ¶ Vt mare subsidat. Quāuis mare non sauiat. ¶ Ventis ferentibus. Ventis secūdis: & po- tantibus me in ponticam regionem: legit etiā fauentibus. ¶ Et mihi parcatis. Et quis mihi ignoscatis. & faciatis ne pereā; naufragio. ¶ Non minus exul ero. Non ob eam causam effugiam. quin sim exul. quod mihi erit tanquam mors altera. ¶ Non ego diui- tias. Dicit nullam aliam sibi causam esse nauigandi: nisi ut in exiliū; p̄ficiscatur. ¶ Mutandis mercibus. Cō- mutandis rebus. Solent enim mercatores merces mercibus mutare. Vergilius. Nec nautica pinus. Muta- bit merces. Hinc fit commercium quasi commutatio mercium. ¶ Aro. Nauigo. Vergilius. Et uastum ma- ris æquor arandum.

Inuidios^o

Inuidia
duo signi-
ficat

Ouidii
met. loc^o.

Athenas: **nomē uñ** ¶ Nec peto quas quondam. Nec inquit Athenas eo studendi grā, ut oliꝯ. Athenæ aut uocatae sunt a Minerua: quæ græce Athena dicitur: cuius cām: hanc Varro assignauit. Quum apparuisset illic repete arbor oliuæ: & alio loco aqua erupisset: regeꝯ pdigia ista mouerunt. & misit ad Apollinē Delphicum fuscitatum: id intelligendū esset: id ue faciendū ille rñdit. Oleam mineruam signare. Vndā Neptunū. Esseq in ciuim ptate. ex cuiꝯ noīe potiꝯ illoꝯ deorū: quoz signa eēt: ciuitas uocaret. Isto Cecropsꝯ oraculo accepto ciues omnes utriusqꝯ sexus (Mos. n. eis tunc in eisdē locis erat: ut femininæ publicis cōsultationibus interessent) ad ferendū suffragiū conuocauit. Cōsulta igit mul

titudine. Mares pro Neptuno. Fœminæ p Minerua tulere sententias. Et q̄a una plus inuēta est fœminarum: Minerua uicit. Tunc Neptunus iratus marinis fluctibus exæstantibus terras Atheniēsiū populatus est: cuius ut iracūdia placaret: triplici supplicio affectæ sunt mulieres: ut nulla ulterius ferret suffragia: ut nullus nascentiū maternū nomē acciperet: ut ne q̄s eas Athenas uocaret. ¶ Oppida non asiæ.

Alexādria

Meruit. n. sub. M. Varrone. & cū eo in Asiaꝯ pfectus est. ¶ In urbem alexandri. Alexandriam intelligit

quam in Aegypto conditam de suo nomine appellauit. de qua Quintus Curtius ita scribit. Alexander ab Hāmione rediens: ut a mari ad Meotim paludem haud pcul insula Pharo sitam uenit: contēplatus loci naturam primū in ipsa insula statuerat urbē nouam cōdere. Inde ut apparuit magnæ sedis insulam haud capax elegit urbi locū: ubi nunc est Alexandria: appellationeꝯ trahens ex noīe authoris: cōplexus quicqd loci est inter paludē & mare. lxxx. stadios: muris ambitū destinat: & q̄ edificandæ ubi p̄ssent relictis. Mephā petit. Cōdidit & Alexandriā in India. Aliā etiā edificauit ad Tanaim amnē. Murus fuit. lx. stadios. Aliam uero in radicibus montis Caucaſi. De Alexādria ī Aegypto ita etiā Plynus scribit. Sed iure laudat in litore Aegypti maris Alexādria a magno Alexādri cōdita in Africā pte ab ostio canopico. xii. milia passuum iuxta Mareotim lacū: q̄ antea Arapotes noīabat. Metatus est eā Dinocrates Architectus pluribꝯ modis memorabili ingenio. xy. milibus passuū laxitate inserta ad effigiē Macedonicæ clamidis: orbe gytrato lacū niosam dextra. leuāqꝯ anguloso procursum iam tum tñ quinta situs pte regi dicata. De ea urbe plura his et

Deliciæ ægypti

Strabo & Vitruuius. ¶ Tuas delicias. Tuos iocos. Nam & Quintilianꝯ. Delicias Alexādrias appellat: aut tuā hubertatē: & aeris tēperie. Nam Plynus scribit Aegyptū Nilo irrigari: & in. xii. cubitis famē sentire: i. xiii. etiā nū esurire. xiii. hilaritatē afferre: xv. securitatē. xvi. delicias: potes & referre ad publica sana. Pyramides labyrinthꝯ: regiaqꝯ. Nā regū unusqꝯqꝯ quē admodū publica deoz dona aliquo ornamento decorabant: sic & ad easqꝯ factæ erant: regia aliquā edificabāt: quoz oīum Strabo meminit. Deliciæ. n. oīa dicūt. quæ nobis uoluptatē afferunt: a delicio uerbo: hoc est allicio: siue a delectādo Et qm̄ in Aegypti mentionem incidimꝯ: nō ab re fuerit de Aegyptioꝯ moribꝯ ea hic referre: q̄ sic scripsit Hadrianus Augustus in quadam ad Seruianū Cōsulē epistola. Aegyptum inquit. quā mihi laudabas Seruiane charissime totā didici pendulā. leuē: & ad oīa famæ momēta uolitatē. Illi: qui Serapin colūt. Christiani sunt: & deuoti sunt Serapiti: qui se Christi Episcopos dicunt. Nemo illic nō Archysnagogꝯ Iudeoz: nemo nō Samarites. Nemo nō Christianorum p̄byter: non Mathematicus: nō Haruspex. nō Aliptes. Ipse ille Patriarchas quum in Aegyptum uenerit ab aliis Serapidē adorare. ab aliis cogit xpm̄. genus hominum seditiosissimū: uanissimū. iniuriosissimū. ciuitas opulēta. diues: fœcūda. in qua nemo uiuat ociosus. Alii uitrum cōfāt. Ab aliis charta conficitur. oēs certe lymphiones cuiusqꝯ artis: & uident & habēt. Podagrosi qd̄ agant habent. Cæci qd̄ agant hnt ne chyragrici quidē apd̄ eos ociosi uiuunt. Vnus illis deus est. Hunc xp̄iani: hūc iudæi. hunc oēs uenerant & gētes. De laudibꝯ uero Aegypti: & Aegyptioꝯ legito. quū alios: tū Dionysū de situ orbis. ¶ Nile iocose Nilū ideo iocosus appellat: qm̄ Canopi erat Serapidis tēplū: qd̄ ab Alexādria. xx. stadiis distabat: eo ingēs ex Alexādria turba p fossam ad solēnia descēdebat. Nā die ac nocte nauiculis plena erat uiroz: ac mulieꝯ ipudenter canentiū: ac saltātium cū oī dissolatione. & his p̄tereasqꝯ diuersoria hnt fossæ. imposita ad hōī relaxationē: & celebritate ydonea. a quorū iocis poeta Nilū iocosum appellauit. ¶ Tellus sarmatis. Sarmatia. ut scribit Ptholemaeus: regio ē. cuius ps sita ē in Eutopa: ps uero ī Asia. Quæ in Asia est terminat ab ortu Scythia intra Imaum montem: & parte Caspii maris. Ab Austro Albania: & Hiberia: & Colchide: & pte Euxini ponti. Ab occasu Cimerio bosphoro: & palude Meotide: atqꝯ Sarmatia Europæ. A septētrione terra incognita. De Sarmatis ita scribit Pomponius. Ipse Tanais ex Ripheo monte deiectus adeo præceps ru

Nilus ioculus

it: ut quum uicina flumina. tū Meotis: & Bosphorus cū poti aliqua brumali rigore durent. solus æstus hyememqꝯ iuxta ferens: idem semp. & sublimis: incitatusqꝯ decurrat. Ripas eius Sauromatæ. & ripis hærentia possident. una gēs. aliquot populi: & aliquot noīa. Primi Meoticæ gyneco cratumenoe. i. a fœminis possessi: uictiqꝯ regna Amazonū fœcūdos pabulo: & alia steriles. nudosqꝯ campos tenēt. Quō autem Sarmatæ possessi sint a fœminis: docet Herodotus libro. iiii. Illud notandū Sarmatas a Romanis: Græcis Sauromatas appellari: ut Plynus docet. Iuuenalis. Vlta Sauromatas sugere hinc libet. & Martialis. Venit & e

Sarmatia

poto Sarmata passus equo. Eos nunc Polonos appellamus. Sanæ Sauromatæ. auctore Pausania mul-

Tanais

Sarmatæ

Sauromatæ

Sarmatæ

nūc polōi

Nec peto. q̄s quōdā petiū studiosus athenas:
Oppida nō asiæ. nō mihi uisa prius.

Non ut alexandri claram delatus in urbem:
Delicias uideā Nile iocose tuas.

Quod facile ē opto: uētos q̄s credere posses:
Sarmatis est tellus. quā mea uela petunt.

las habuere ferri stricturas: nec alii ad eos cōportabant: unde ob eam ferri penuriam excogitarūt in hastis cuspides iunceas: pro ferreis uti arcubus corneis: ac sagittis. Hostem p̄terea cathenis implicant quēcūq; de- **Sarmata- rū arma**
 prahēdere possunt: atq; ita obuersis equis: cathenis obuolutos distrahūt: thoracib⁹ fabricādīs hoc eorū cōsi-
 lium. Equarū armēta singuli pascūt: quū ager in priuatoꝝ portione diuisus non sit numidarū more: nec quēq;
 ferat: prater agrestē siluā: equabus non ad bellū solū utunt: sed etiā diis patriis imolāt: & iisdē uescunt: ea-
 rumq; ungulas expurgant: & in subtilissimas partes scindunt: inde draconū squāmīs opus simile textūt: eas

Obligor ut tangam læui fera littora ponti:

Quodq; sit a patria iā fuga tarda quæror.

Nescio quos uideā positos ut in orbe tomitas:

Exiliū facio per mea uota uiam.

Si me diligitis tantos compescite fluctus.

Pronaq; sint nostræ numina uestra ratū.

Seu magis odistis: iussæ me aduertite terræ:

Supplicii pars est in regione mori.

Ferte: qd hic facio rapidi mea corpora uenti:

Ausonios fines cur mea uela uident?

Noluit hoc cæsar: qd quē fugat ille tenetis?

Aspiciat uultus pontica terra meos.

Et iubet: & meruit: nec quæ damnauerit ille:

Crimina defendi: salue pium: ue puto.

Si tamen acta deos nunq̄ mortalia fallunt:

A culpa facinus scitis abesse mea.

proforatas equorū: & boum neruis assuūt: atq; ita utun-
 tur pro thoracibus. ¶ Læui ponti. Maris pōtici a læua
 parte: ingrediente. n. poeta mare ponticū a læua erat
 Tomos: quā petebat. Pōtus autē (authore Herodoto
 lib. iiii.) inter oīa maria est maxime admirabile: cui⁹
 lōgitudō est. xi. miliū ac. c. stadiorū. Latitudo: qua læ-
 uissimū est: triū milium ducetorū. Huius pelagi os la-
 titudinis est quattuor stadiorū. Lōgitudō oris: qd est
 collū: quæ bosphorus dicit: circiter. c. xx. stadia ad p-
 pontidē usq; ptingēs. Propontis autē quingētorū sta-
 diorū est: mille: & quadringētorū lōgitudinis influ-
 ens in hellepōtū. Ipse hellepōtus: ubi angustissim⁹
 stadiis septē quadringētis: lōgus intrās pelagi uastiv-
 tatem: qd ægeū uocat. Hæc autē ita dimēsa sunt. Na-
 uis fere meat oīno. lxx. milia passuū longo die: nocte
 uero. lx. Itaq; a faucibus ponti ad phasim (hoc est enī
 ponti lōgissimū) nouē dieꝝ est nauigatio: & octo no-
 ctium: quæ sunt mille centū: ac decē milia passuum:
 hoc est stadiorū undecim milia: ac centum. E scythica
 autē ad Thesmycirū: quæ est super flumen Thermo-
 doonta (hic nāq; ponti latissimū est) trium dierum:
 duatūq; noctiū est nauigatio: quæ sunt passuū. ccc.
 ac tria milia: stadiorū uero tria milia: ac trecēta. Hunc
 igit in modū pontū: ac Bosphorū: & Hellepōntum
 Herodotus dimēsus est. Quin etiā pontus paludem
 habet influentē in se: non multo q̄ ipse est minorem

quæ Meotis appellat: & mater ponti: a quo ponto finitima regio pontica cognominat. ¶ Fera littora. Fera **Meotis**
 appellat ppter gētes crudeles illic habitātes: ut infra dicemus. ¶ Tomitas. Tomos urbs fuit in getico litto-
 re: sic dicta: qm̄ illic Medea fratrem trucidauit. Plura dicemus in. iiii. lib. ¶ Exiliū facio per mea uota uia. Opto
 mihi uiam dari ad exilium. ¶ Seu magis odistis. Siue magis me odio habetis. ¶ Aduertite me. Me deserte.
 ¶ Iussæ terræ. Sarmaticæ oræ. ¶ Supplicii pars est. Deos docet posse inuisum se afficere supplicio: siquidem
 mori in exilio acerbissimum est. ¶ In regione. In ora getica mihi ab Augusto concessa. ¶ Ferte. quid hic fa-
 cio. Ventos perferentes increpat poeta. ¶ Ausonios fines. Italiæ fines. Vi enim tempestatis referēbantur
 in Italiam: relicto priori cursu: ut in sequenti elegia apparet: posuit autē Ausoniā pro Italia more poetico. Au-
 sonii autē: qui prius Opici dicebant: incoluerūt eam Italiæ partē: quæ ad Tyrrheniā uersa est: ut lib. vii. Poli-
 ticoꝝ docet Aristoteles. Et Plynius ita scribit. Tenuere Latū antiquū: coloniis saepe mutatis: alii aliis tēpo-
 ribus. Aborigines. Pelasgi. Arcades. Siculi. Arunci. Rutuli. & ultra Circeios. Volsci. Osci Ausones: unde
 nomen modo Latii pcessit ad Lyrim amnē. Ausonum urbes tres nominat Liuius lib. ix. ab urbe cōdita Au-
 soniam. s. Minturnas: & Vestinā. Mare Ionū ab oriente Italiā alluit: ut docet Ptolemæus. Græci uero Ionū **Mare io-
 nium**
 diuidant in Siculum: ac Creticum. Plynius authoz. Scribit etiam Seruius Ionium sinum esse immensum ac
 usq; in Sicilia portendi: & huius partes esse Adriaticum. Achaicum. & Epiroticum ita a rege appellatū fuis-
 se Solinus auctor. Appianus scribit: Ionium Dyrrachi filium ab Hercule per errorē intersectū fuisse. Her-
 culem uero corpus tumulantem in mare proiecit: ut cognomen illi imponeret. Est & alterū mare Ionium
 de quo ita scribit Solinus. A Ligustico mari ad Siciliam esse Thuscum cōstat: quem Græci Ionium. uel Tyr-
 rhenum: Itali Inferum uocant: quod quidam ita appellatum dicunt ab regione Italiæ Ionica: in Liguria enī
 lapidarii campi fuere: q̄ Ione cum Hercule dimicante illic creditur lapidibus pluisse: & regionem Ionicam
 ab Ione Naulochi filia: quam procaeter insidentem uias Hercules interemit appellatam. ¶ Noluit hoc cæ-
 sar. Cæsar edixit: ne in Italiam rediret. ¶ Et iubet. Et uult me proficisci in exiliū. ¶ Nunq̄ fallūt deos. Nunq̄
 deos decipiunt. Sciunt enim dii quicquid omnino homines agunt. ¶ A mea culpa. A meo scelere. Poeta au-
 tem peccatum suum errorem fuisse faterur: & per imprudentiam id amisisse: cuius causa postea eum Augu-
 stus in exilium eiecit. Sunt: qui existimant: eum ideo relegatum fuisse: q̄ imprudēs Augustum uiderit cum **Relega-
 tiōis Ouidii causa**
 filia Iulia incestum admittentem. Nam Tranquillus in Caligula ita scribit. Prædicabat autem matrem suā
 ex incesto: quod Augustus cum filia Iulia admisisset: procreatam. Non me fugit Sidonii carmē: aliasq; mul-
 torum etiam opiniones esse. Illud affirmo nihil certi asserti posse ex Ouidii carmine: praterq̄ imprudenter
 illum aliquid uidisse: cuius causa Augustus offensus eum relegauit.

DE TRISTIBVS

Immo ita si scitis: si me mens abstulit error. Ordo est. Immo o' dini ita parcite: si ita scitis. i. facinus abesse a mea culpa: & si meus error abstulit me: & reliqua. ¶ Stultaq; mens. Mens imprudens: & improvida. ¶ Non scelerata. Non sceleri obnoxia. ¶ Quod licet e minimis. Quāuis dignitate inter minimos Cæsaris fautores numerandus illud fecerim: hoc est illi domui fauerim. ¶ Illi domui. Aedibus Augusti Cæsaris: & eius familiaria. ¶ Si satis Augusti. Si Augusti iussis mittentis me in exilium: petinde ac publicis q̄primū parui. Publica enim iussa appellat: quæ iudiciali more solent pronunciarī: & referri in acta: assignata causa: cur in reum animaduertatur: quod quum non fecerit Augustus: se tamen fatetur paruisse. ¶ Si dixi foelicia sæcula. Faistorum libros. xii. in totidē menses diuifos designat: & potissimum Augustū mensem ab Augusto imperatore cognominatū in quo innuit Augusti laudes: & sæcula sub eo foelicissima scripsisse: & p̄ ei⁹ quoq; incolumitate sacrificasse. De foelicibus temporibus sub Augusto: scribit etiam Strabo docens: nunq̄ tantam pacis facultatem: tantamq; bonorum copiā Romanis fuisse: quantā Cæsar suppeditauit Augustus. ¶ Cæsarisq; Iberium: eiusq; filios Germanicū: Drusumq; intelligit. ¶ Si fuit hic animus nobis. Si mens nostra fuit talis in Augustum: qual em dixim⁹. ¶ Si minus. Si non subaudi fuit talis animus in Cæsarem. ¶ Sed sub conditione uocati. Non inquit casu mihi ignoscitis: sed ea conditione: qua uos orauit: ut si sui in Cæsare: ac eius domum animo beniuolētissimo: tempestas euanesceret. ¶ Fallere quos non est. Quos non possumus fallere.

In Tertiam Elegiam Enarratio:

Quam subit illius. Miserabiliter exponit poeta consternationem illam: qua affectus est: posteaquam iussit eum Cæsar in exilium abire: quidq; ea nocte etiam egerit: quæ fuit illi in urbe nouissima declarat. Miserabilius deinde Vxor̄is: & domesticorum lachrymas describit. Demum dicit: se cœpisse nauigare: & in Ionio mari sæuissimam tempestatem coortam: qua terri etiam nauæ salutem desperabat. ¶ Quum subit. Quum in mentem uenit. ¶ Supremum tempus. Ea enim nocte sola mihi licebat in urbe permanere. ¶ Gutta. Lachrymæ. ¶ Finibus extremæ ausonia. Finis extremæ Ausoniae partem ultimā Italiae. ¶ Nec spatium. Nec tempus: nec interuallum. ¶ Nec mens. Quia consternati subita aliqua clade: quid agendū sit ignorant. ¶ Parandi. Præparandi mihi necessaria. Ea autem intelligit: quæ statim subiungit. ¶ Torpuerant. Sensu caruerant. Alias: quum ad corpus referunt: significat pigrum esse. Cicero in primo de natura deorum. Deum sic feriatum uolumus cessatione torpere. Et Vergilius. Nec torpere graui passus sua regna ueterno. Non mihi seruorum comites. Ordo est. Cura seruorum non fuit mihi: & cura legendi comites non fuit: & cura uestis: & opis aptæ: hoc est exuli conuenienti non fuit mihi profugo. ¶ Quam qui iouis ignibus ictus. Viuit. Quam qui tactus fulmine stupet. Scribit enim Plynius. Fulmen unum animal hominem non semper extinguere: cætera illico: hūc uidelicet natura tribuente honorem: quum tot beluæ uiribus præsent. Omniaq; contrarias incubare partes. Homo nisi conuertatur in percussas partes non expirare creditur. Superne icti concidunt. Vigilās ictus: coniuuentibus oculis: dormiens patentibus reperitur: aut certe Iouis ignibus. i. fulgetris. ¶ Et est uitæ nescius. Ignorans uiuat. ¶ Hanc animi nubem. Hanc consternationem. ¶ Conualuere. Cœperunt rescipiscere. ¶ Qui modo de multis. Vnus: aut duo sidi mihi in amicitia permanerāt: Reliqui uero hac mea calamitate mutati sunt. Vnde ipse alibi ita canit. Tempore foelici multos numerabis amicos. Tēpora si fuerint nubila solus eris. ¶ Imbre. Lachrymis. ¶ Nata. Filia Perilla: quæ uirum in Africam secuta fuerat.

Torpere

Fulmen non semper hominē necat

Immo ita si scitis: si me mens abstulit error:
Stultaq; mens nobis: non scelerata fuit.
Quod (licet e minimis) domui: si fauim⁹ illi:
Si satis augusti publica iussa mihi.
Hoc duce: si dixi foelicia sæcula: pro quo
Cæsare tura pius: cæsarisq; dedi.
Si fuit hic animus nobis: ita parcite diui:
Si minus: alta cadens obruat unda caput.
Fallor: an incipiūt grauidæ euanescere nubes:
Victaq; mutati frangitur unda maris:
Non casu uos: sed sub conditione uocati:
Fallere quos non est hanc mihi fertis opē.
q̄ Vū subit illi⁹ tristissima noctis imago:
Quæ mihi supræmū tēpus in urbe fuit:
Quū repeto noctē: qua tot mihi chara reliq;
Labitur ex oculis tunc quoq; gutta meis.
Iam ppe lux aderat: qua me discedere cæsar:
Finibus extremæ iusserat ausoniae.
Nec spatiū: nec mens fuerat satis apta paradisi.
Torpuerant longa pectora nostra mora.
Non mihi seruorū comites: non cura legendi:
Non aptæ profugo uestis: opisue fuit.
Non aliter stupui: q̄ qui iouis ignibus ictus
Viuit: & est uitæ nescius ipse suæ.
Ut tamē hāc animi nubē dolor ipse remouit:
Et tandē sensus conualuere mei.
Alloquor extremū mœstos abiturus amicos.
Qui modo de multis unus: & alter erat.
Vxor amans flentē: flens acrius ipsa tenebat
Imbre per indignas usq; cadente genas.
Nata procul lybicus aberat diuersa sub oris:
Nec poterat fati certior esse mei.

¶ Formaꝝ. Et species quædã. ¶ Non taciti funeris. Funeris: in quo nõ sunt taciti: sed magni gemitus: quales in funere alicuius esse solent. ¶ Intus erat. Domi meæ erat. ¶ Hæc facies. Talis luctus: qualis erat domi meæ. ¶ Iamq; quiescebant. Tempus illud noctis describit: quod Macrobius Conticinũ appellat: quo & gallici conticescunt: & hoies etiã quiescunt. Id etiã Vergilius ita describit. Nox erat: & placidũ carpebant fessa somporem. Corpora per terras. De partibus noctis: & diei legito Varronẽ Cæforinũ: de die Natali Macrobiũ in primo Sat. & Seruiũ. ¶ Lunaq;. Lucebat inquit luna. ¶ Et ad hæc capitolia cernens. Aspiciens collẽ capitolinum: cuius nominis originem diximus in Ouidium de arte amandi. ¶ Iuncta fuere. Fuere cõtigua. ¶ Numina uicinis. Iouẽ capitolinum: & cæteros designat: qui in Capitolio colebantur: ut diximus. Vnde Manlius apud Lium ita inquit Iuppiter optime maxie: lunoq; reginatac Minerua cæteriꝝ dii: deæq; qui Capitolium: arcẽq; incolitis. ¶ Inquã. Dico. Est Inquam uerbum

Quocũq; aspiceres luctus: gemitusq; sonabãt

Formaꝝ non taciti funeris intus erat.

Fecia: uirꝝ meo: pueri quoq; funere mœrent.

Inq; domo lachrymas angulus ois hêt.

Si licet exẽplis in paruis grandibus uti.

Hæc facies troiæ quum caperetur erat.

Iamq; quiescebant uoces hoiumq; canumq;.

Lunaq; nocturnos alta regebat equos.

Hæc ego suspiciẽs: & ad hæc capitolia cernẽs.

Quæ nostro frustra iuncta fuere lari.

Numina uicinis habitantia sedibus inquãt:

Iamq; oculis nunq; templa uidenda meis.

Dũq; relinquendi: quos urbs habet alta grini.

Este salutati tempus in omne mihi.

Et quãq; sero clypeũ post uulnera summo.

Attamen hanc odiis exonerate fugam.

Cœlestiq; uiro quis me deceperit error.

Dicite: pro culpa: ne scelus esse putet.

Vt quod sentitis pœnæ quoq; sentiat auctor.

Placato possum non miser esse deo.

Hac prece adorauì supos ego: plurib; uxor.

Singultu medios impediẽte sonos.

Illã etiã ante lares sparsis prostrata capillis.

Contigit extructos ore tremẽte focos.

Multaq; in aduersos effudit uerba penates.

Pro deplorato non ualitura uiro.

Iamq; moræ spacium nox p̄cipitata negabat.

Versaq; ab axe suo parrhasis arctos erat.

Quid facerẽ: blando patriæ retinebar amore

Ultima: sed iustæ nox erat illa fugæ.

Ah quotiens aliquo dixi properãte: qd urges?

Vel quo festinas ire: uel unde: uide.

Ah quotiens certã me sum mentitus habere

Horam. propositã. quæ foret apra uiã.

Ter limen tetigi. ter sum reuocatus. & ipse

pitolinum: cuius nominis originem diximus in Ouidium de arte amandi. ¶ Iuncta fuere. Fuere cõtigua. ¶ Numina uicinis. Iouẽ capitolinum: & cæteros designat: qui in Capitolio colebantur: ut diximus. Vnde Manlius apud Lium ita inquit Iuppiter optime maxie: lunoq; reginatac Minerua cæteriꝝ dii: deæq; qui Capitolium: arcẽq; incolitis. ¶ Inquã. Dico. Est enim inquam inquis inquit quarti ordinis uerbum: ut docet Diomedes: quibus prima persona longe dissimilis sit cæteris uerbis. Sũt etiã quædã uerba: quæ quum cæteram declinationẽ habeant plenam: tẽpore perfecto deficiũt: & sunt fere hæc. Verro. Metro. Futio. Horum uerboꝝ non facile reperimus tẽpus perfectum: & tũ quod est Verro in passiuã declinatione uersus habet: ut apud Senecam in dialogo de superstitione. Versa tẽpla. Et Plautus. Versa sparsa. Sunt quædam uerba: quæ primã personam: ueluti Ouas Ouat. Raro reperimus Quo dictum. Item furis furit raro furio inuenitur. Faris fatur: raro For inuenitur. Verum in compositione: ut apud Caium reperimus effor. Roras roratus: roro. Daris datur: raro dor.

¶ Clypeũ. Deoꝝ p̄sidium Clypeum appellat. Clypeos autem quidam dictos putant: q; clepant. i. celẽt corpus: periculiq; subducant. Quidã uero a cluẽdo. Cluere enim antiqui pugnare dicebant: ut Plynius docet. Vnde Venus Cluacina appellata fuit. Plynius uero libro. xxxv. a γλυφω quod est sculpo: quasi γλυφωτος hoc est sculptus deriuatum putat. Eius uerba hæc sunt. Scutis enim: qualibus apud Troiam pugnatum est: continebantur imagines. Vnde & nomen habuere clypeorum: non ut peruersa grammatocorum subtilitas uoluit a cluẽdo. Corrigendus est Plynii locus: ubi a lucendo scriptum est: quũ a cluẽdo legendum sit. Illud notandum. Clypeum genere neutro proferri: quod docet pollio in Claudii uita his uerbis. Illi Clypeus aureus: uel (ut grammatici loquuntur) clypeum aureum senatus totius iudicio in Romana curia collocatum est. Plynius tamen semper uirili genere protulit. ¶ Attamen hanc odiis. Facite: ut discedam absq; Augusti odio. hoc est: ne me ille odio: prosequatur: posteaquam discessero. ¶ Cœlesti uiro. Augusto: qui & uirius: & mortuus diuinus meruit honores. ¶ Quis error. Qualis error: & imprudentia. ¶ Pro culpa. Pro errore. ¶ Vt quod sentitis. Causam assignat: cur uelit a diis dici Augusto poetam peccasse per imprudentiam. ¶ Quod sentitis. Quod intelligitis: scilicet me per imprudentiam errasse. ¶ Author pœnæ. Augustus mei author exilii. ¶ Placato possum. Possum esse non miser. ¶ Placato deo. Hoc est Augusto lenito. ¶ Adorauì supos.

Clypeus
Cluere
Cluacina
uenus

Plynii locus
Clypeum
genere
neutro

ros. Precatus sum deos. ¶ Medios sonos. Media: & imperfecta uerba. ¶ Versaq; ab axe suo. Autoram designat: qua plaustrum cœleste in orientem uertitur. Sic Lucanus. Sed nocte sopora. Parrhasis obliquos elicit: quum uertetet axes. ¶ Erat uersa. In orientem spectabat. ¶ Ab axe suo. Ab eius rotis. ¶ Arctos. Versa maior: quæ Arctos græce: latine Versa appellatur: ut docet Higynus. ¶ Parrhasis. Archadica ab oppido appellata: fuit enim Calisto filia Lycaonis regis Atcadia.

Arctos

DE TRISTIBVS

¶ Pes indulgēs aīo. Pes nolēs discedere mihi morē gereret. **¶** Tardus erat. Erat lentus ad discedendum
¶ Meq; ipse fefelli. Oñ debā. n. nō dedisse ea mādata: q̄ dederā: aut certe dicit: ignorabā me sēpi? eadē man
Sarmatia data meis dedisse. **¶** Pignora chara. Vxorē: & domesticos oēs. **¶** Scythia est: quo mittimur inq̄. Sarmatia. n.
 in Scythia est: qd̄ Plynio docet his uerbis. Ab eo in plenū qdē oēs Scythae sunt gētes. Variā tñ littori appo
Scythia sitā tenuere. Alias Getae Daci a Romanis disti. Alias
 Sarmatae: a Graecis Sauromatae. De Scythia Herodo
 tus lib. iiii. ita scribit. Itaq; Scythiae ueluti famae qua
 dratae: dae ptes: quae ad mare ptingūt. Altera ad Me
 diterranea fert. Altera maritima usq; quae sunt pa
 res. Nā ab Istro ad Borysthenē. x. dieg; ē iter. Tantū
 dem a Borysthenē ad Meotidē paludē. A mari medi
 terranea uersus usq; ad Meláclenos. xx. dierum iter.
 Supputant at a me ī singulos dies itineris ducena sta
 dia. Ita transuersa Scythiae erūt q̄tuor milia stadiog;
 recta. Quae ad Mediterranea ferunt totidē stadiog;
 Tātā est hāc terra magnitudinis. **¶** Vtraq; iusta mo
 ra est. Ne in Scythiam. s. pperē: aut Romā relinqū.
¶ Dulcia mēbra. Amicos: domesticos: seruos: aut ēt
 diuitias: hāc enī oīa sunt mēbra domus. **¶** Thesea fide.
 Amore fido: qualis fuit Thesei in Pirithoū. Oui
 dius lib. iiii. fastog;. Protinus aspiciēs ueniēti nocte co
 ronā. Gnosida: theseo crimine facta dea est. **¶** In lu
 cro est: quae dat hora mihi. Videor nūc tēpus illud lu
 crari. quo uobiscū moror: nā fortasse nō amplius li
 cebit. **¶** Proxima meo aīo. Mihi charissima. **¶** Gra
 uis nobis. Quod ea diē duceret. **¶** Lucifer. Phospho
 rus lucē ferens. De qua stella Cicero lib. ii. de natura
 deog; ita scribit. Infima est quinq; errantium: terraeq;
Veneris p̄xima stella Veneris quae Phosphoros graec: luci
stella fer latine dicitur: quum antegredī solē. quum subse
Phospho quitur autem Hesperos. Ea anno cursum conficit: &
ros latitudinem lustrans signiferi orbis: & lōgitudinem:
Lucifer quod idem faciunt stellae superiores: neq; a sole unq;
Hesperos duorum signorum interuallo longius discedit: tum
 antecedens: tum subsequens. **¶** In contraria. In loca
 aduersa ipsi equo. Erant enim Troiani Graecorum
 hostes. Vel in contraria scilicet studia: & Laocoonti
 aduersa: ut ad Vergilianum illud alludat. Scindit
 tur incertum, studia in contraria uulgus. **¶** Versus.
 Vel tractus. Vergilius. Quippe ferant rapidi secum:
 uerrantq; per auras. Vel uersus in contraria. id est mu
 tatus in contraria: Sinoni enim crediderant Troiā
 ni. Si equus ille in urbem tractus fuisset. Vltro Asiā
 magno pelopeia ad mōnia bello. Venturam. Sed
 res in cōtraria cessit: nam eo equo captum est Ilium.
¶ Equus proditiōnis. Equus ligneus: qui prodidit
 Troianos graecis: ut docet Vergilius. **¶** Habuit ulto
 res. Habuit Graecos latentes in eius cauernis. **¶** Vlti
 ma tellus. Septentrionalis regio. **¶** Vixq; dedit uic
 ctas. Quum ostendissem aduentum eius fore mihi
 inutile: m̄difficile mihi cessit. Dare enim manus uic
 ctas est: se uictum fateri. Vel manus uictas illam uix
 dedisse dicit: ut intelligas: eam uix uoluisse illum
 amplecti: ac dextram discedenti porrigere: quum sta
 tuisset secum nauigare. **¶** Sive illud erat sine funere
 ferri. Sive meus ille discessus erat potius elatio quae
 dam uiui hominis citra ullam mortem & funus. Ef
 ferri enim (ut docet Donatus) dicuntur proprie cada
 uera: quum ad sepulturam portantur. **¶** Ferri. Effer
 ri: portari ad sepulturam. **¶** Per ora hirta. Per faciem
 barbatam.

Indulgens animo pes mihi tardus erat.
 Saepe uale dicto rursus sum multa locutus:
 Et quasi discedens oscula summa dedi.
 Saepe eadem mandata dedi: meq; ipse fefelli:
 Respiciens oculis pignora chara meis.
 Deniq; quo p̄po? Scythia ē: quo mittimur inq̄:
 Roma relinquēda ē utraq; iuxta mora est.
 Vxor in aeternum uiuo mihi uiua negatur:
 Et domus: & fidā dulcia membra domus.
 Quosq; ego dilexi fraterno more sodales:
 O mihi thesea pectora iuncta fide.
 Dum licet amplectar: nunq̄ fortasse licebit:
 Amplius: in lucro est: quae datur hora mihi
 Nec mora! sermonis uerba ipsecta relinquo:
 Amplectens animo proxima quaeq; meo.
 Dum loquor: & flemus: caelo nitidissim? alto:
 Stella grauis nobis lucifer ortus erat.
 Diuidor haud aliter: q̄ si mea mēbra relinqū
 Et pars abrumpi corpore uisa meo est.
 Sic doluit priamus tūc: quū in cōtraria uersus
 Vltros habuit proditiōnis equus.
 Tunc uero exorīt clamor: gemitusq; meorū:
 Et feriunt mōestae pectora nuda manus.
 Tūc uero cōiunx humeris abeuntis inherens
 Miscuit hāc lachrymis tristitia dicta suis.
 Nō potes auelli simul hinc: simul ibimus inq̄:
 Te sequar: & coniunx exulis exul ero.
 Et mihi facta uia est: & me capit ultima tellus:
 Accedam profugae sarcina parua rati.
 Te iubet a patria discedere caesaris ira:
 Me pietas: pietas hāc mihi caesar erit.
 Talia tentabat: sicut tentauerat ante:
 Vixq; dedit uictas utilitate manus.
 Egredior: siue illud erat sine funere ferri:
 Squallidus immisis hirta per ora comis.
 Illa dolore mei tenebris narratur abortis:
 Semianimis media procubuisse domo.
 Ut quae resurrexit scedatis puluere turpi:
 Crinibus: & gelida mēbra leuauit humo.
 Se modo desertos modo deplorasse penates:
 Nomen: & adempti saepe uocasse uiri.

¶ Nata. filia Perilla. ¶ Ponere sen. Ne sentiret tatos dolores mei exilii: quā rē sola mors p̄stat. ¶ Et absenti. Et opem ferat mihi absenti. ¶ Tingitur oceano. idest occidit. Ostēdit Arctophylax occasu. se in Ionio cōpisse navigare. Oritur autem Bootes. iiii. idus februaris: ut docet Ouidius in fastis. Arctophylax autē in interpretatur Vrsæ custos. Idē etiā appellat Bootes. Manlius. A tergo niret arctophylax: idēq; Bootes. Et Cicero de natura deorū. Arati uersum ita refert. Arctophylax. uulgo: qui dicitur esse Bootes. Quod quasi temone adiunctum præ se quatit arcton. Dicit etiā Arcturus: ut docet Lactantius grāmaticus. Seruius tñ scribit. Arcturum pprie esse stellā in signo Bootæ: cuius ortus: & occasus tēpestates grauissimas facit: quā rē hic Ouidius uidetur designare. Bootes autē non oritur: aut occidit: ut alia signa. Sed quum plaustrum p̄ximus sit: quod uertit circa cardinē: in ipsa uertigine uidet occidere: & quū se eleuat oriri. Huius manum sinistram (authore Higyno) circulus arcticus includit: ut neq; occidere: neq; oriri uideat. Ipse enim positus ab arctico circulo ad æstiuū definit: inclinatus in lōgitudinē dextro pede: æstiuo circulo nixus. Huius humeros: & pectus a reliquo corpore diuidit circulus: qui per utrosq; polos transiens tangit Arietē: & Chelas. Hic quidē cum Tauto: Geminis: & Cancro: & Leone occidit. Ideo sero occidere dicit: quod magis erectus a pedibus peruenit ad terram. At exorientis citius q̄ Chelæ uidetur. Vnde a poetis modo tardus: modo piger appellatur. Huius enim occasus quattuor signorum. Zodiaci tempus absumentur diximus. Fuit autē Bootes filius Iouis: & Calistus Lycaonis: qui quū matrē ira Iunonis in ursam mutatā inscius uellet occidere: a Ioue cum matrē inter sydera collocatus est: qui eam Arcton: filium uero Arctophilaxa nominauit. Fabulā habes apud Ouidium in met. & Higynū: qui de hac re uarias etiam opiniones refert. ¶ Erymanthos urfæ. Calistus Arcadiæ in ursam mutatā. Erymanthis enim dicit a monte in finibus Arcadiæ Erymantho. ¶ Turbat aquas æquoreas: tēpestatem inducit. ¶ Pictos deos. Deos pictos intelligit in ipsa puppi de more. Vergilius. Et aurato fulgebat apolline puppis. ¶ Pinea texta. Aut nauium latera. Sic superius. Nec leuius lateq; tabulæ ferunt ab undis: aut certe trabes illas: quibus tabulæ nauis affixæ sunt. ¶ Aggemit. Videtur mea causa gemere. ¶ Timorē gelidum. Timorem: qui frigidus hoies reddit. Vtq; parum ualidis. Quēadmodum inquit: qui non pōt infrenem equum regere: habenas dimittit: sic nauta uela relinquit: quæ regere non poterat. ¶ Mutatas auras. Ventos priores mutatos. Nam secūdis uētis aliquot dies nauiga uerat Roma usq; in Ioniu: ubi postea Bootæ occasu: coorta tēpestate: uentis contrariis referebatur in Italiā: ita enim intelligendum est. Nam eodē die non potuit Roma in Ioniu peruenire: nisi forte accipimus: illum Brundisio: nō Roma occasu Bootæ nauigare cōpisse. ¶ Nā procul illyricis. Hinc potest intelligi nō de mari Thusco: quod etiā Ioniu appellatū diximus: intelligēdum esse: ut quā falso existimarūt: sed de magno: pp̄ Illyriā: quā Ouidius in pontū nauigās: leua habuit: sed mutatis uentis ea a dextra: a fronte Italia sita erat: ad quā uī tēpestatis ferri uidebat. Sane Illyrios græci eos existimāt: qui supra Macedoniā: & Thraciā a Chalonis: & Thesprotis: ad fluuiū Istrū sedes habent. Hæc. n. totius puinciae lōgitudō est. Amplitudo. n. ex Macedonia: & Thraciæ mōtibus ad Peones usq;: & Ionium mare: alpīq; obiecta p̄tendit: quæ dieq; quinq; itinerationē cōtinēt. Lōgitudō in triplo p̄ductior est: ut Græci phibent. Romani eā regionē mensuræ subicientes lōgitudinē sex miliū stadiorū: latitudinē mille: & ducetorū numero cōtineri putant. Afferuntq; eius puinciae cognomen ab Illyno Poliphemi ortū habuisse: Poliphemo quippe Ciclopiac Galathæ Celtū: & Illytiū: & Galathū filios extitisse: eosq; ex Sicilia p̄gressos Celtis: & Illytiis: & Galathis ab ipsis cognomē assumētib; impitasse. Romani uero nō hos dūtaxat: sed Peones ultra eos: nec nō Retios: Noricos: & Mysios qui Europā incolūt: & quoscūq; alios his finitimostq; Istrū a dextra nauigātib; se se offerunt uicissim: ut Helines: a Græcis distinguūt: eosq; pp̄tis appellatiōib; separatim noiant. Cæterq; cōi uocabulo Illyrios oēs arbitrant. Quā opione a principio ducti: nūtiq; adhuc in ea p̄sistētes: sine earū inuenerē inuenere nauionū: sed ab Istru ortu usq; ad mare pōticū: quod sub tributo obtinēt: Illyrici fines esse uoluerūt. ¶ Leua de parte. Mare. n. per Liguriā delabens: unde Italia iā incipit oriri: & Ausoniae gētes ciuitates illius p̄ multas illidit: quā maxime ad

Nec genuisse minus: q̄ si natae: meumue:
 Vidisset structos corpus habere rogos.
 Et uoluisse mori: moriendo ponere sensus:
 Respectuq; tamen non periisse mei.
 Viuat: & absentem: quoniā sic fata tulerunt:
 Viuat: & auxilio subleuet usq; suo.
 Tingitur oceano custos erimanthidos urfæ:
 Aequorea q; suo sidere turbat aquas.
 Nos tñ ionium nostra non findimus æquor:
 Sponte: sed audaces cogimur esse metu.
 Me miserum: quātis nigrescūt æquora uētis:
 Erutaq; ex imis feruet harena fretis.
 Monte nec inferior proræ: puppiq; recurua:
 Insilit: & pictos uerberat unda deos.
 Pineæ texta sonant: pulsi stridore rudentes.
 Aggemit. & nostris ipsa carina malis.
 Nauita confessus gelidum pallore timorem
 lam sequitur uictus: non regit arte ratem.
 Vtq; parum ualidus non proficiētia rector
 Ceruicis rigidæ frena remittit equo.
 Sic nō quo uoluit. sed quo rapit impet; unde.
 Aurigam uideo uela dedisse rati.
 Quod nisi mutatas emiserit æolus auras:
 In loca iam nobis non adeunda ferar.
 Nam procul illyricis leua de parte relictis:

quæ regere non poterat. ¶ Mutatas auras. Ventos priores mutatos. Nam secūdis uētis aliquot dies nauiga uerat Roma usq; in Ioniu: ubi postea Bootæ occasu: coorta tēpestate: uentis contrariis referebatur in Italiā: ita enim intelligendum est. Nam eodē die non potuit Roma in Ioniu peruenire: nisi forte accipimus: illum Brundisio: nō Roma occasu Bootæ nauigare cōpisse. ¶ Nā procul illyricis. Hinc potest intelligi nō de mari Thusco: quod etiā Ioniu appellatū diximus: intelligēdum esse: ut quā falso existimarūt: sed de magno: pp̄ Illyriā: quā Ouidius in pontū nauigās: leua habuit: sed mutatis uentis ea a dextra: a fronte Italia sita erat: ad quā uī tēpestatis ferri uidebat. Sane Illyrios græci eos existimāt: qui supra Macedoniā: & Thraciā a Chalonis: & Thesprotis: ad fluuiū Istrū sedes habent. Hæc. n. totius puinciae lōgitudō est. Amplitudo. n. ex Macedonia: & Thraciæ mōtibus ad Peones usq;: & Ionium mare: alpīq; obiecta p̄tendit: quæ dieq; quinq; itinerationē cōtinēt. Lōgitudō in triplo p̄ductior est: ut Græci phibent. Romani eā regionē mensuræ subicientes lōgitudinē sex miliū stadiorū: latitudinē mille: & ducetorū numero cōtineri putant. Afferuntq; eius puinciae cognomen ab Illyno Poliphemi ortū habuisse: Poliphemo quippe Ciclopiac Galathæ Celtū: & Illytiū: & Galathū filios extitisse: eosq; ex Sicilia p̄gressos Celtis: & Illytiis: & Galathis ab ipsis cognomē assumētib; impitasse. Romani uero nō hos dūtaxat: sed Peones ultra eos: nec nō Retios: Noricos: & Mysios qui Europā incolūt: & quoscūq; alios his finitimostq; Istrū a dextra nauigātib; se se offerunt uicissim: ut Helines: a Græcis distinguūt: eosq; pp̄tis appellatiōib; separatim noiant. Cæterq; cōi uocabulo Illyrios oēs arbitrant. Quā opione a principio ducti: nūtiq; adhuc in ea p̄sistētes: sine earū inuenerē inuenere nauionū: sed ab Istru ortu usq; ad mare pōticū: quod sub tributo obtinēt: Illyrici fines esse uoluerūt. ¶ Leua de parte. Mare. n. per Liguriā delabens: unde Italia iā incipit oriri: & Ausoniae gētes ciuitates illius p̄ multas illidit: quā maxime ad

Ligusticū
mare
Sardoum
mare
Tyrrenū
mare
Siculum
mare
Adriati-
cū mare
Ionium
mare

boream spectantiatq; inde etiam Ligusticum a Liguria ipsa: quam lambit: uocatur: prorumpitq; inde statim ad Leucopetram usq;: quæ e regione posita Siculo alluitur freto. Tum uero ad Cymum: quæ Corsica estiatq; inde ad Sardiniam inflectuans: ab ea statim Sardoum appellatur. Deinde uero ad austrum uersus Tyrheniam radens: Tyrrenum uocatur. Sed quum postea incuruetur ad orientem solem: & Siciliam circumferat iniectam freto: Siculum dicitur: transfusumq; deinde Pachynum montem ad Cretam usq; perit. Tum uero quum ad Iapigiam usq; declinet: atq; inde ad boream uersus dilatat sese: Adriatici confestim nomen adoritur: at rursus ad Hesperiam citeriorem conflexus Ionium efficit mare. in quo Ouidium tēpestas deprehendit. Ex eo autem mari geminæ e conspectu regiones positæ statim aperiuntur quarum altera: quæ ingredientibus ad dextram est sita: Illyrica dicitur. Altera uero: quæ ad sinistram cōspicitur: ipsa est Ausonia: quæ quidem: quum & ipsa sit: tanq; ingens quidam Isthmus extētia: per continentem: triplici prope occluditur mari: Tyrreno scilicet: & Siculo: atq; hoc: quod nuper diximus: Adriatico: quorum unumquodq; a suo uento deposcit motum: ut qui ad alienas mercatur regiones: tuto possint e portu euadere. Nam Tyrrenum Zephyrum deposcit: Siculum uero agitur noto: & Adriaticum Euro. Dionysius author. ¶ Iouem. Augustum. ¶ Si modo qui perit. Si modo ego tanq; mortuus relegatus ad Sarmatas. ¶ Pōt nō piisse. Possum faceret quin itererim

In Quartam Elegiam Enarratio.

Mihi post ullos. Amici fidē laudat poeta: q; etiam in aduersis eum nunq; deseruerit: quam rem raros admodum ex tā multis fatetur sibi præstitisse: simul eū hortatur ut in pristino amore persistat: nec Augustum timeat: si quidem tali eum amore delectari posse argumentis comprobat. Demum fatetur se plura mala Ulysse perpeffum fuisse in eius exilio: ille enim quandoq; in patriam rediit: sibi uero nullā relictam esse spem reditus dicit: ni fortasse Augusti ira lēta fuerit. ¶ Post ullos sodales. Post aliquot amicos: quasi dicat ante alios omnes. ¶ Sors mea. Meū infortunium. ¶ Sustinuisse. Consolatum fuisse. ¶ Positis pro nomine signis. Veretur poeta amici nomen exprimere propter Augustum. ¶ Officium nec te. Scis enim te mihi officium præstitisse: ne me occide rem: quo potes cognoscere: te a me in præsentia significari. ¶ Longa die. Longo tempore. ¶ Opus nullius. Nullius auxilio. ¶ Hæc nauis. Hæc mea fortuna ¶ Venio amico. Faure: & foelicitate. ¶ Ista fides.

Thesei &
pirithoi
amicitia

Tuus in me amor. ¶ Thesea pirithous. Amicitia inter Theseum: ac Pirithoum hoc tradunt iniduum habuisse. Quam rumor Thesei fortitudinis uehemens esset: cupido Pirithou incesfit eius rei periculū facere. Itaq; Thesei boues e Marathone expulit. Quicq; nunciaretur sibi illū cū armata manu aduētare: minime fugit: sed illi obuiā iuit: ubi uero alterum alter aspexit: & formæ dignitatē: & animi magnitudinē admiratus uterq; est. Sed Pirithous prior protēdens manum iussit Theseū iudicii munus suscipere: & de bouum expulsiōe iudicare. Se enim quodcūq; supplicium statuisset subiturum. At Theseus supplicium quidem remisit illi: & ut secum amicitia: societateq; iniret rogauit: sic iure iurādo amicitia firmarūt. Sed quū deinde ambo Spartam uenissent: Helenā in Dianæ tēplo Chorum: quæ Orthia uocant: exercentem diripuerunt: effugeruntq;. Deinde Peloponesum transuecti in has leges: & conditiones uenerunt: ut cui Helena sorte eueniret: is uxorem haberet: atq; alteri ad aliam comparandam uxore operā suam præstaret. In hac pactionem: ductis sortibus: Theseo contigit. Itaq; accepta uirgine: quæ nondum nuptui idonea erat: in Aphidnas detulit: ibiq; cum matre relinquens Aphidno amico commendauit. Ipse Pirithoo beneficii gratiam referens in Epirum: simulata peregrinatione: cum eo una profectus est: ut Adonei Molossorum regis filiam raperent: qui coniugi Cereri nomen indiderat: filia uero Proserpinæ: ac cani Cerbero: edixerat igitur: ut cum hoc certamen inirent: hi qui filiam petebant: & qui uictor euasisset acciperet: Sed ubi cognouit Pirithoum cum sociis: non ut procos: sed raptos accedere: eos com-

Interdicta mihi cernitur italia.

Definat in uetitas quæ lo contendere terras:

Et mecum magno pareat unda deo.

Dum loquor: & cupio pariter: timeoq; repelli

Increpuit quantis uiribus unda latus:

Parcite cærulei uos saltem numina ponti.

Infestumq; mihi sit satis esse iouem.

Vos animam sæuæ fessam subducite morti.

Si modo: qui perit non periisse potest.

Mihi post ullos nūq; mēorāde sodales

O cui p̄cipue sors mea uisa sua est.

Attonitū: qui me memini charissime primus.

Ausus es alloquio sustinuisse tuo.

Qui mihi consilium uiuendi mite dedisti.

Quū foret in misero: pectore mortis amor

Scis bene cui dicā positis pro nomine signis:

Officium: nec te fallit amice tuum.

Hæc mihi semperunt imis infixæ medullis.

Perpetuusq; animæ debitor huius ero.

Spiritus hic uacuas prius extenuādus i auras

Ibit: & in tepido deseret ossa rogo.

Quam subeant animo meritorū obliuia nro:

Et longa pietas excidat ista die.

Dū tibi sint faciles: & opis nullius egentem.

Fortunā præstent: dissimilemque meæ.

Si tamen hæc nauis uento ferret amico.

Ignoraretur forsitan ista fides.

Thesea pirithous non tā sensisset amicum:

prehēdit: ac Pirithōū statim p canē interficiendū curauit. Theseū in carcerē coniectū custodiis assertuare iussit. hoc habet ueritas: auctore Plutarcho. ¶ Aquas inferas. Fingunt. n. poetæ ad rapiendā Proserpinā iferos adiit se Theseū: ac Pirithōū. Vñ Charō apud Vergiliū loq̄. Nec uero alciden me sū latat' eūtē. Accepisse lacu nec thesea Pirithōūq̄. Diodor' fabulā secutus in q̄nto ita scribit. Pirithō' Ixionis fili': defūctā Hippodamia: uxore. Hippolyto filio sup̄stite: Athenas ad Theseū uenit: cui' uxor Phædra: quū defūcta eēt: suasi illi Hele nā: Iouis: ac lædæ raptū. Ea tñ decimū agebat anū: cæteras oēs decore: ac modestia excellēs. Lacedæmonē p

These' &
Pirithous
ad inferos

Si non infernas uiuus adisset aquas.
 Ut foret exemplum ueri phocæus amoris:
 Fecerunt furia tristis oreste tuæ.
 Si non Euryalus rutulos cecidisset in hostes:
 Hyrtacida nisi gloria nulla foret.
 Scilicet: ut fuluū spectatur in ignibus aurū:
 Tempore sic duro est inspicienda fides.
 Dum iuuat: & uultu ridet fortuna sereno:
 Indelibatas cuncta sequuntur opes.
 At simul in tonuit: fugiunt: nec noscitur illi:
 Agminibus comitū: q̄ modo cinct' erat.
 Atq; hæc exēplis quondā collecta priorum:
 Nūc mihi sunt ppriis cognita uera malis.
 Vix duo tres ue mihi de tot superestis amici:
 Cætera fortunæ non mea turba fuit.
 Quo magis o pauci rebus succurrite læsis:
 Et date naufragio littora tuta meo.
 Neue metu falso nimium trepidate timentes:
 Hac offendatur: ne pietate deus.
 Sæpe fidem aduersis etiā laudauit in armis:
 Inq; suis amat hāc celsar: in hoste probat.
 Causa mea est melior: quia nō cōtraria foui
 Arma: sed hāc merui simplicitate fugam.
 Inuigiles igitur nostris pro casibus oro:
 Diminui: si qua numinis ira potest.
 Scire meos casus: si quis desiderat omnes:
 Plusquam quod fieri res finit: ille petit.
 Tot mala sū pass': quot i q̄there sidera lucēt:
 Paruaq; quot siccus corpora puluis habet
 Multaq; credibili tulimus maiora: ratamq;
 Quāuis acciderint non habitura fidem.
 Pars etiam quædā mecū moriatur oportet:
 Meq; uelim possit dissimulante: tegi.

festi: capto tpe: Helenā cōi cōsilio aduexere. Deiceps iter eos forte iacta: utri' eēt spōsa Helena futura: ea tñ adiecta cōditōe: ut is: p quo fors cecidisset: socio adiutor ad alterā q̄rēdā uxore foret: idq; iure iniūdo quū firmasset: forte Theseo euenit: qd factū cū agre ferrēt Atheniēses: timēs These' Helenā i Aphidnā unā ex Atticis urbib' deduxit: ei' cura Aethræ mīi multiq; ex amicis pmissa. Pirithō' cupiēs Proserpi nā uxore hīc: cōsiliū cū Theseo cōcauit: ueg: quū pp impietate a pposito eū auertere conaret: ubi illū p seueratē inq; iusturadi uī ad Proserpinæ raptū se adi gi uidit: coadiutorē se p̄buit. Quū ad iferos descē disse: uterq; ibi capt' ē. Sed postmodū in grām Her culis: liberato Theseo: Pirithō' apd iferos detē' luit sēpiternas suæ impietatis pœnas. Quidā tñ scriptores tradūt ambos rediisse ab iferis. ¶ Ut foret exēplum. Orestes post matrē itersēctā a furiis uexat' cepit: q̄ accepto oraculo carēdi furoris cātū amico Pylade Strophia phocēsis filio ad Colchos p̄fectus ē. ¶ Turæ furia. Furor tu': quo agitabar is ob matrē itersēctā. Vergili'. Aut Agamēnoni' scanis agitat' Orestes. Armata facib' matrē: & serpētib' atris. Quū uidet: ultricesq; sedēt in limie diræ. ¶ Oreste tristis. Vocā di casus ē: facit. n. Oreste: uel Orestes: quē admodū Achil' e: uel Achilles. ¶ Si nō eurial'. Euriali: & Nisi amor satis uot' ē Vergiliāo carmiē. ¶ Scilicet: ut ful uū. Quē admodū aux: ignis: sic amici fides difficili tpe & in aduersis reb' p̄batur. Aux. n. (ut Plyn' docet) quo sæpius arsit. p̄ficit ad bonitatem: auricq; expimēto ignis ē: ut simul colore rubeat: quo ignis. Primū aut bonitatis argumētū ē: q̄ difficilime accēdi. ¶ Dū iuuat. Dū fortūa alicui ē secūda. ¶ Indelibatas. Illæfas ¶ In tonuit. Cœpit fortūa alicui aduersari. ¶ Fugiūt. Amici ab eo discedūt. ¶ Cætera fortunæ. Reliq; fortunā secuti sūt. ¶ Nō mea turba. Nō mihi fuerūt ueri amici. ¶ O pauci. O uos duo: tres ue amici qui ex tot mihi superfuistis. ¶ Rebus læsis. Rebus afflictis. ¶ Meo naufragio. Meis malis. ¶ Littora tuta. Ociū si ne negocio. ¶ Falso metu. Nō uero metu: q̄ falso ti metis Augustū hac in re. Ordo aut ē. Vos nimium timētes falso metu. s. ne de'. i. Augustus offendat hac pietate: ne trepidate. ¶ Sæpe fidem aduersis. Exēplis p̄bat nō eē ab amicis timēdū Augustū. Sigdē ille ēt in plio eos laudauit: q̄ hostib' fidē iniolatā p̄stitere. Est autem argumentum a minori ad maius: ¶ In suis. In gentibus sibi subiectis. ¶ Hanc. s. fidez. ¶ In hoste. Si quem ex hostibus fiduz suis cognouit. ¶ Sim

Orestes
Pylades

Aurū igni
probat

pliciter. Vide quō ubiq; poeta: se in exilium eiectum fuisse scribit imprudentia: & simplicitate. ¶ Inuigiles igitur. Amicum admonet: ut studeat sibi Augustum mitiorem reddere. ¶ Plusq; quod fieri res finit. Plusquā res dici possit. ¶ Credibiliq; credi possit. ¶ Quāuis acciderint. Quāuis ea mala mihi euenierint. ¶ Pars etia; quædam. Ingenium intelligit: quod præ nimio dolore nequit dignum aliquid componere: uel certe famā designat. quā peritura dicit hac exilii nota: uel inter Scythas nihil componendo. ¶ Possit tegi. Possit cælati possit. ¶ Me dissimulante. Me non ostendēte ingenium meum: qd fieri neq; ppter poemata iā antea adita:

quibus meū ingeniu cognosci potuit: aut pp libros de arte amādi hoc dicit: quos nō edidisset nisi nō fuisset clarus in arte poetica. ¶ Si uox ifragilis. Si uox nō fragilis: sed dura: & q̄ sermōe mīme posset ifrīgi. ¶ Cōplecterer oīa. Mala mea oīa possē expriere. ¶ Materia. Maloḡ copīa materiam appellat. ¶ Pro duce neritio: Pro duce Vlyffe. Est aut Nerit⁹ (ut lib. x. docet Strabo) mons frōdosus in isula Ithaca: quā tenuit Vlyffes. De Nerito: & Nerycia plura dixim⁹ in Ouidiū de remedio amoris. ¶ Neritio nā mala plura tuli. Pluribus malis uexat⁹ fui q̄ Vlyffes: qd̄ ita eē. pbat. ¶ Notū ē aut Vlyffē decē ānos errasse: & eo tpe uarias calamitates accepisse. ¶ Mēlos. Participiū ē a metior uerbo. ¶ In sin⁹ geticos. Gatas Dacas ēt appellati scripsim⁹ ex Plynii sn̄ia. Termian⁹ aut (ut scribit Ptolemæus) ab ortu pōtico marii: & Thracio Bosphoro: atq; Propōtidi: & Hellepōto. Ab Austro Aegeo pelago: & macedonico. Ab occasu Pānonia iseriori: ac Delmacia. Ab arcto Sarmatia Europæ. De Sarmatia āt abū de dictū ē supi⁹. ¶ Lætus: uictorq;. Hoc dicit pp excidū illi. ¶ Nō mihi dulichiū dom⁹ ē. Dulichiū isula ē ex Echinadib⁹ unaq; postea Dolicha appellata fuit. Iacet aut ad Oeniadas: & ad Acheloi ostiū. Fuitq; hæc isula Vlyffī subdita: ut docet Strabo. ¶ Ithace ue. Ithaca isula ē: q̄ (auctore Strabone) ad stadia octogita in circuitu patet. De q̄ ita scribit Dionys⁹. Corcyra isula maxie adiacet Neritia Ithacæ tellus optatissima: & ipsa Vlyffis p̄ria: cōplures aliæ passim conspiciunt: q̄s Achelo⁹ amnis a Chalcide fluēs circūp̄fudit: & irrigat. & Pl. ni⁹. A zacyntho inq; Ithaca. xii M. passuū distat: in q̄ mōs Neriti⁹. Tota uero circuitu patet. xxy. M. passuū. ¶ Same ue. Samos: siue Same isula ē: q̄ oli q̄tuor cōtinebat urbes: ex qb⁹ una Samus siue Same dicebat: utroq; usitato uocabulo: ipsi ēt isulæ cōi: eadem Cephalenia appellat: auctore Strabone. ¶ Grādis p̄na. Magn⁹ dolorq; sūt loca nō tāta celebritatis: q̄ta ē Roma. ¶ De septē mōtibus. Sic ēt Vergili⁹. Septēq; una sibi muro circūdabit arces. Et Propti⁹. Septē urbs alta iugis toto: q̄ p̄si det orbi. Roma. n. septē colles cōplexa ē: ut Plynius docet Capitolinū. s. uel Tarpeiū: Auētīnū: Palatinū: Cæliū: Exclinū: Vimialē: & Quirinalē. Romulus. n. Palatinū: Capitolinū: & Quirinalē cōplex⁹ ē. Ancus Marti⁹ Auētīnū: & Cæliū: Serui⁹ Tullus Exclinū: & Vimialē. Est āt ordo. Sed Roma loc⁹ īpii: & deorū: q̄ circūspicit totū orbē de septē mōtib⁹ ē mihi dom⁹. ¶ Loc⁹ īpii. Sedes īpatoḡ. Vel loc⁹ ad īpandū idone⁹: utpote in medio Italiae sit⁹. Vñ Camillus apud Liniū ita loq;. Nō sine cā dii: hoīesq; cōdēdæ locū: hūc urbi elegerūt. Saluberrim⁹ colles: flumē opportunū: quo ex mediterraneis locis fruges deuehāt: quo maritimi cōmeat⁹ accipiant. Mare uicinū ad cōmoditates: nec expositū nimia p̄pingtate ad piculū clāsiū externarū regionū. Italiae mediū ad icremētū urbis natum unice locum. Distat aut Roma a mari p̄centum stadia: auctore Appiano. Est autem Appositio nota figura. ¶ Ingeniumq;. Et natura: legitur (quod magis placet) itē etiam hoc carmen. Inualidæ uires: ingenuaq; mihi. ¶ Sæuis agitated in armis. Vexatus in prælio Troiano. ¶ Studiis mollibus. Literato ocios⁹ & ab omni strepitu abhorrenti. Vel certe studia poetica intelligit: quæ. M. Tullius mansuetiora appellat. ¶ Me deus oppressit. Aliam rationē; subiungit: qua dicit: se plura mala expertum fuisse Vlyffē. Deum aut Augustum accipe. ¶ Bellatrix diua. Dea Minerva: quā Vlyffis comitem fuisse diximus: quā ille in rebus omnibus t̄rebat̄ prudentia: cuius Pallas dea est. ¶ Tumidis: qui regnat in undis. Neptunū dicit. ¶ Iouis ira. Augusti odium. ¶ Quasitos penates. Patriā: quā multos annos errabundus quasit. Vlyffes. n. post captum ilium ad Cicones Thraciæ populos peruēit: a quibus post eorum urbem Ismarum oppugnata fugatus: ad Lotophagos in Aphricā delatus est. Inde ad Cyclopas. Postmodum Lestrigones populos

Si uox infragilis: pectus mihi firmius esset:
Pluraq; cum linguis pluribus ora forent.
Non tamen iccirco cōplecterer oīa uerbis:
Materia uires exuperante meas.
Pro duce nericio docti mala nostra poetæ
Scribite: nericio nam mala plura tuli.
Ille breui spacio multis errauit in undis:
Inter dulichias: iliacaq; domos.
Nos freta sideribus totis distantia mensos
Sors tulit in geticos: sarmaticosq; sinus.
Ille habuit fidēq; manum: socioq; fideles:
Me profugum comites deseruere mei.
Ille suam lætus patriam: uictorq; petebat:
A patria fugio uictus: & exul ego.
Nec mihi dulichiū dom⁹ ē: i thace ue sameue:
Pœna: quibus non est grādis: abesse locis:
Sed quæ de septem totū circūspicit orbem
Montibus imperii roma: deumq; locus.
Illī corpus erat durum: patienq; laborum:
Invalidæ uires: ingenuaq; mihi.
Ille erat assidue: sæuis agitated in armis:
Assuetus studiis mollibus ipse fui.
Me deus oppressit nullo mala nostra leuante:
Bellatrix illi diua ferebat opem.
Quūq; minor ioue sit tūdis: q̄ regnat i undis
Illum neptuni: me iouis ira premit.
Adde qd̄ illius pars maxima ficta laborum:
Ponitur in nostris fabula nulla malis.
Denique quasitos tetigit tamen ille penates:
Quaq; diu petiit: contigit arua tamen.
At mihi perpetuo patria tellure carendū est:
Ni fuerit læsi mollior ira dei.

in Italiae extremo Siciliam versus habitantes adiit: cum quibus pugnavit. Deinde ad Circem peruenit: cuius officio inferna loca lustravit. Inde Scyllae: & Charybdis: superatis periculis: ad Aeolus uenit. Inde ad Calypso: qua Iouis imperio discessit. Sed facta naufragio solus in Phaeaciam enatus: ab Alcinoos rege accipitur: qui eum donauit multis uestibus auro: & argento intextis: lebetibus: patetis: multoque auro: & argento. Deinde illum in patriam remisit ea nauis: quae Neptuni indignatione in scopulum uersa est: cuius etiam meminit Plynius.

In Quintam Elegiam Enarratio:

Et tantum clario. Vxoris fidem & industriam laudat poeta: quod quoniam nonnulli auidissime inhiarent eius opes: ipsa ingenio: & amicorum praesidio integra omnia serua-

rit. Vnde poeta uerecunde tantum pollicetur: eam fore suis carminibus immortalē. **Lyde.** Lyde amica fuit Callimachi: quae ardentissime amauit: de qua est elegias scripsit. **Clario poeta.** Callimacho Apollinis uari. Clarius. n. Apollo appellatur est a Clario luco. Strabo lib. xiiii. ita scribit. Et Colophonum ciuitas ionica: & ante eam Apollinis Clarii lucus. Macrobius auctor est: uates apud Clarium aqua pota effari oracula. Scribit et Solinus Colophona ciuitatem nobilem oraculo Clarii Apollinis. Pöponius quoque ita refert. Ibi lebedos: Clarique Apollinis sanum: quod Manto Tyresiae filia fugiens uictores Thebanos Ephigonos: & Colophonum: quae Mopsus eiusdem Manthus filius statuit ad promontorium: quo sinus clauditur. Ouidius in met. Mihi delphica tellus. Et claros: & tenedos: patereaque regia seruit. **Battis.** Battida amauit Philetas Cous: ut diximus in ultimo de remedio amoris. **Suo coo.** suo philetæ. **Minus misero.** Felicitiori marito. **Te mea supposita est.** Ordo talis. Mea ruina est sultante: supposita uelut trabe. **Vtque rapax:** stimulante fame. Sic et Vergilius. Nec lupo insidias explorat ouilia circum: Nec gregibus nocturnus obambulat. **In custoditum.** Sine canum: aut pastoris custodia. **Aut: ut edax uultur.** Vultur (auctore Plutarcho) est animal omnium innocentissimum: quum nihil uescatur ex his: quae serunt homines: aut plantant: aut alunt: sed ex cadaueribus sibi escam quaerit. Interfici autem nihil: nec destruit animalium. Volucris autem ob affinitatem etiam mortuis abstinet: Videtur autem raro admodum: eiusque et pulli inueniri difficile possunt. Vnde nonnulli falso opinati sunt: Vulturum ab alio quodam orbe huc aduolare: quod rarum sit animal: nec perpetuo quemadmodum putant esse: quod secundum naturam est: nec sua sponte: sed diuino aliquo impulsu appareat. De Vulture Aristoteles lib. vi. ita scribit. Vultur nidificat in excelsissimis rupibus. Vnde sicut raro nidus: & pulli uulturis cernant. Quo circa Herodotus Brysonis rhetoris pater: Vultures

Lyde

Clarius

Battis

V Ec tantum clario lyde est dilecta poeta:
Nec tantum coo battis amata suo.
Pectoribus quantum tu nostris uxor inhæres:
Digna minus misero non meliore uiro.
Te mea supposita est: uelut trabe sulta ruina:
Si quod adhuc ego sum muneris omne tui est.
Tu facis: ut spoliū non sim: nec nuder ab illis
Naufragii tabulas: qui petiere mei.
Vtque rapax: stimulatē fame. cupidusque cruor:
In custoditū captat ouile lupo. **Cris:**
Aut. ut edax uultur corpus circumspicit. & quod
Sub nulla positum cernere possit humo.
Sic mea nescio quis male fidus rebus acerbis:
In bona uenturus. si paterere: fuit.
Hunctua perfortes uirtus summouit amicos:
Nulla quibus reddi gratia digna potest.
Ergo quae misero tam uero teste probaris:
Hic aliquod pondus. si modo testis habet.
Nec probitate tua prior est. aut hectoris uxor:
Aut comes extincto laodomia uiro.
Tu si mæonium uatem sortita fuisses:
Penelopes esset fama secunda tuæ.
Sive tibi hoc debes nullo pia facta magistro
Cumque noua mores sunt tibi luce dati.
Fœmina seu princeps omnes tibi culta per annos:
Te docet exemplum coniugis esse bonæ.

ex diuerso orbe nobis incognito aduolare putauit: argumēto: quod Vulturis nemo nidum uidisset: & quod multi exercentur sequentes repetē appareat. Sed quod difficile nidum eius alitis uideris: tamen uisus aliquis est. Vultures oua bina pariunt. Plynius tamen scribit: Umbritium haruspicum suo æuo peritissimum tradere Vultures parere oua. iii. unoque ex his reliqua oua: idumque lustrare: mox abicere. Triduo ante: aut biduo uolare eos: ubi cadauera futura sunt. **Sub nulla humo.** Nondum humatum. **Rebus acerbis.** Huic meo exilio. **In mea bona.** In meas fortunas. **Si modo hic habet aliquod pondus.** Si modo huic: hoc est tibi uxori fides aliqua adhibetur. **Si modo testis.** Subaudi habet pondus: quasi dicat: si testibus credendum est. **Hectoris uxor.** Andromache: quae maritum Hectora ardentissime amauit. **Aut comes extincto.** Laodomiam dicit: de qua abunde scripsimus in tertio de arte amandi. **Extincto uiro.** Occiso Protefilao. **Mæonium uatem.** Homerum intellige. **Esset secunda tuæ.** Esset fama tua prior: Penelopes uero secunda. **Sive tibi hoc debes.** Seu natura ipsa docuit te marito fidem seruare. **Mores.** Sanctissima instituta. **Cum noua luce.** Cum die natali. **Fœmina seu princeps.** Seu Liuiam: quam præcipua fide coluisti: imitata es.

Simulo
Assimulo
Virtus

¶ **Assimilem Similis consuetudinis.** ¶ **Assimulare.** Cōparare. Sane a similis nomine (auctore Diomede) Simulo per u dixerūt ueteres. Similo. n. nō dicimus: sed similis est. Cicero de re pu. Quasi alius assimulare rēpu. Et Vergili⁹. Formā assimulata cametti. ¶ Inter heroidas. Inter claras mulieres. ¶ Bonis tui ai. T u a uirtute. Est. n. uirtus (Vt docet Cicero). Animi habitus naturæ modo: atq; rōni cōsentaneus: cuius ptes sūt q̄tuor. Prudētia: iustitia: Fortitudo: & Tēperantia. ¶ Præconia nostra. Nostra carmina: & laudes.

In Sextam Elegiam Enarratio.

Siquis habes nostri. Amicum admonet poeta: ut gemma faciem suam in sculptā intuens: eius exiliū recorder: dematq; illi coronā ex hedera. Siquidē huiusmodi i signa cōueniunt scelicibus poetis: mādat tñ: ut sculptæ imaginis loco legat opus met. in. xv. libellos digestū: quos quis ipse in exiliū pficiscēs in ignē cōiecerit: tamen eosdē pluribus exēplis cōscriptos extare intelligit. Postremo sex uersus mādat conscribi i prima libelli fronte: quo lector admonetur: illud opus in emendatū subita eius consternatiōe circūferri. ¶ Vultus similes nostri. Faciē meā similé. Similitudines. n. ex mēbris alicuius expressis leonæ uocāt: ut Plynius docet. ¶ In imagine. In effigie gēma in sculpta. Gēma: autē: & annulorum origines fabulæ primordiū a rupe Caucaea tradunt: Promethei. uincolo: interpretatione fatali: primūq; saxi fragmentum inclusum ferro: ac digito: circūdatū: hoc fuisse annulū: & hoc gēma: auctore Plynio libro. xxxvii.

Gēmarū
& annulorū
origo

Hedera
Crocaturū
Smilax &
crocus in
flores

¶ Hedera. Ex hedera. n. poetæ elegi coronabāt: sicut ex quercu heroici. Propertius. Ennius hirsuta cingat sua dicta corona. Mi folia ex hedera porrige bacche tua. Hedera autē cuius semē est crocaturū. i. rutilū poetæ coronati Plynius docet. Idē scribit Smilacem. i. hederā ciciliā eē infaustam oibus coronis: & sacris: qm̄ sit lugubris uirgine eius noīs ppter amorē iuuenis croci mutatæ: in hūc fruticē: qd̄ uulgus ignorās plerūq; festa sua poluit: hederā existimando: sicut in poetis: aut libero patre: aut Sileno: q̄ oīno nescit: q̄ coronet: q̄ aut Smilax puella in hederā mutata sit: quæ florem facit candidū olentē liliū docet ēt Ouidius in met. eo uersu. Et crocō in paruos uersum cū smilace' flores. De Hedera plura legito apud Plynium lib. xvi. & Theophrastū libro tertio: ac ēt Dioscoridē. Hedera autē ab Osiride repertā scribit Diodorus: quā ei cōsecrarūt: quē admodū & Dionysio Græci. Lingua uero Aegyptia Hedera Osiridis plantā uocant. ¶ Bacchica festa. Coronas hederæ: quæ est baccho sacra. Est autē appositio figura. ¶ Ista signa. Serta ex hedera. ¶ Temporibus meis. Mea hac tempestate: qua exulo. ¶ Dissimula. Finge hæc non dici tibi: ne Augustum lædas. ¶ Sentis tamen optime. Intelligis tamen optime amice me tibi hæc dicere: est autem parenthesis figura. ¶ Qui me fersq; referq;. Qui fers: & representas: aut qui fers: & extrahis anulū: in quo est gemma habens uultus meos in sculptos. ¶ Relegati. Amici exulis. ¶ Grata tua est pietas. Hoc quod facis: quo pietatem prætesers. est mihi admodum gratū. ¶ Sed carmina maior imago. Sunt mea. Carminib⁹ me magis poteris intueri: q̄ ulla sculptura. ¶ Carmina mutatas. Opus Met. id est transmutationis intelligit. ¶ Infelix fuga. Infelix exilium. ¶ Rupit. Intermisit. non enim poeta opus illud potuit corrigere: ut diximus. ¶ Meorum. Operum meorum. ¶ Vtq; cremasse suum. Fabulā in ultimo enarrationum nostrarum in Ouidium de remedio amoris abūde scripsimus. ¶ Sub stipite. Sub torrens in quo Meleagri fata erāt. ¶ Thestias. Althea Thestii filia. Thestius. n. (ut in. x. scribit Strabo) Pleuronīā tenuit: q̄ Curetū ductor. Socer qdē fuit Oenei Altheæ uero pater. ¶ Et melior matre fuisse soror. Althea meliorē se: & fratrū a Meleagro iterē ptoꝝ amātorē ostēdit q̄ filii. Sic & in. viii. met. Pugnāt materq; sororq;. Et diuersa trahūt unū duo nomīa pectus. Et paulopost. Incipit eē tñ melior germana parēte. In superiori carmiē exponēdo quidam delirant.

Thestias
Althea
Ouidii
met. locus

Assimilemque sui longa assuetudine fecit:

Grandia si paruis assimulare licet.

Hei mihi n̄ magnas: q̄ hnt mea carmina uires:

Nostraq; sunt meritis ora minora tuis.

Si quid & in nobis uiui fuit ante uigoris:

Extinctum longis excidit omne malis.

Prima locū sanctas heroidas inter haberes:

Prima bonis animi conspicerere tui.

Quantūcūq; tamē præconia nostra ualebūt

Carminibus uiues tempus in omne meis.

Siquis habes nr̄i similes in imagine uultus:

Deme meis hedras bacchica festa cōis.

Ista decent lætos scelicia signa poetas:

Temporibus non est apta corona meis.

Hæc tibi dissimula (sentis tñ optime) dici:

In digito qui me fersq; referq; tuo.

Effigieq; meam fuluo complexus in auro:

Chara relegati quæ potes ora uides.

Quæ quotiēs spectas: subeat tibi diceꝝ forsā:

Quam procul a nobis naso sodalis abest.

Grata tua est pietas: sed carmina maior imago:

Sunt mea: quæ mando: qualiacūq; legas.

Carmina mutatas hominum dicentia formas

Infelix domini: quod fuga rupit opus.

Hæc ego discedens: sicut bona multa meorū:

Ipse mea posui mœstus in igne manu.

Vtq; cremasse suū fertur sub stipite natum

Thestias: & melior matre fuisse soror.

¶ Viscera nra. Nostros libetos: quasi nras carnes. Ingenii. n. opera elegantissime a poetis liberi appellantur. ¶ Rapidis rogis. Flamma oia rapieti. ¶ Perosus era. Odio psequerbar. Sane odi (auctore Diomede) uerbum est corruptu. Accipitur. n. p. instati: & perfecto. Nonnulli distinguendi tps gratia pfecto declinat exosus & posus: similiter & plusq perfectu. Similiter. n. ex eodē hō: tēpor: est declinatio. Impariuū nō habet quasi futurum nec futurū infinitiuū: nec picipiū. Idē uerbū in significatiōe passiuā aliter formari nō pōt: nisi dicas odio sum illi. ¶ Vel q̄ adhuc crescēs. Aliā rōnem addit: cur opus met. igni crema uerit. ¶ Et rude. Et in emēdatū. ¶ Penitus sublata. Prorsus adēpta. ¶ Plurib⁹ exē. p. is. Arbitror plura uolumia exscripta fuisse ex meo exemplari. Nō ignaua oia. Oia litterarū: & scriptorū meorū nō ignauā p̄ferentia. Elegāter aut studiū litterarū: ociū appellamus. ¶ Delectent legentē. delectent opus met. legentē. ¶ Admoneantq̄ mei. Vel meā eruditionis: uel exiliū admoneāt. ¶ Sūmā manū. Vltimā finē. ¶ Mediis incudib⁹. Nōdum ab soluto opere. Est a fabris ferrariis sumpta metaphora. Incude. n. media opus ablatū dicit: quū pars perfecta: pars nō absoluta relinquit. ¶ Et ueniā pro laude peto. Nō peto ex huiusmodi opere laudē: q̄ sperāda erat: sed ut mihi tantū ignoscas. ¶ Laudatus ero abūde. Satis mihi erit laudis. ¶ Si nō ero tibi fastiditus. Si non ero tibi fastidio. ¶ Orba suo parente. Priuata patre: & auctore operis: qui in exiliū eiectus est. ¶ In uestra urbe. In urbe Roma. ¶ Quoq̄ magis faueas. Et ut magis sis opi amicus: nec eo odio psequaris: quo poetā exulem. ¶ Quasi de funere domini: quasi de morte: & exilio poetā.

Odi

Sic ego non meritos mecū peritura libellos:

Imposuit rapidis uiscera nostra rogis.

Vel qd̄ eram musas: ut carmīa nostra posus:

Vel qd̄ adhuc crescēs: & rude carmē erat:

Quæ quoniā nō sūt penit⁹ sublata: sed extāt

Pluribus exemplis scripta fuisse reor.

Nunc precor: ut uiuant: & non ignaua legētē

Ocia delectent: admoneantq̄ mei.

Non tñ illa legi poterunt patienter ab ullo:

Nesciat his summā: si quis abesse manū.

Ablatum mediis opus est incudibus: illud

Defuit: & scriptis ultima lima meis.

Et ueniā pro laude peto: laudatus abunde:

Non fastiditus: si tibi lector ero.

Hos quoq̄ sex uersus in prima fronte libelli:

Si præponendos esse putabis: habe.

Orba parente suo quicūq̄ uolumina tangis:

His saltem uestra detur in urbe locus.

Quoq̄ magis faueas: n̄ hæc sūt edita ab illo:

Sed quasi de domini funere rapta sui.

Quicq̄d in his igit̄ uitii rude carmē habebit:

Emendaturus: si licuisset: erant.

In caput alta suū labēt ab æquor̄ retro:

Iflumina: cōuersis solq̄ recurret equis.

Terra feret stellas: cœlum findetur aratro:

Vnda dabit flāmas: & dabit ignis aquas.

Omnia naturæ præpostera legibus ibunt:

Parsque suum mundi nulla tenebit iter.

animalia cadere: idq̄ nobis nō opinio: sed quædā innata uis affert: eius ptes sūt hæc. Religio: Pietas: Gratia: Vindicatio: Obseruātia: Veritas. Ius gentium oī humano generi cōmune est. Gentes. n. humana iura quædā sibi cōstituerunt: ut bella: captiuitates: seruitutes: iure. n. naturali omnes ab initio liberi nascebantur. Ex hoc iure gentiū oēs poene contractus introducti sunt: ut emptio: uenditio: locatio: conductio: societas: depositum: mutuum: & alii huiusmodi. Ius uero ciuile ex unaquaque ciuitate appellatur: ueluti Atheniensium. Nam leges Solonis: uel Draconis appellantur ius ciuile Atheniensium: & leges quibus Romani utantur: ius ciuile Romanorum nominatur. ¶ Parsq̄ suum mundi. Ordo est: & nulla pars mundi tenebit suum iter. Mundus autem (ut scribit Apuleius) societate cœli: & terræ constati: & eorum naturis: quæ utriusque sunt. Vel sic. Mundus est ornata ordinatio dei munere deorum recta custodia: cuius cardinem (sic. n. dixerit centrum) robustū: & incōtigibile genitrix: atq̄ alitrix animantium omniū habet tellus: supernis omnibus aeris liquiditate (ut uideri potest) ad modū tegminis septis: & optis. Ultra deorū: domus est: quod uocamus cœlū. Plato in Timeo mūdū natū esse: sempq̄ fore existimat. Aristoteles in lib. de cœlo & mūdo &

In Septimam Elegiam Enarratio.

In caput alta suū. Querit poeta eū: quo cū diu familiariter uixerat: subita poetæ cōsternatione: & exiliū ruina fidē mutasse. Mox tñ illū admonet: ut in fide permanserit: quo eius officium laudare queat. ¶ In suū caput. In eorū fontem: unde erūpunt in mare. ¶ Labentur retro. Retro fluent. ¶ Ab æquore. A maris: in qd̄ defluunt. ¶ Conuersis solq̄ recurret equis. Sol ē ab occāsu in orientē cursum dirigit: oia igitur elemēta naturam mutatura esse dicit: quū quidem amicus: quem nunq̄ crediderat alienari posse: fidē mutarit: subita eius ruina. ¶ Ibunt præpostera. Ibunt cōtraria: & alio modo q̄ debent: hinc fit aduerbiū p̄postere. quo Plynius utitur ita scribens. Diuus Augustus laeū prodidit sibi calceum præpostere indutum. ¶ Legib⁹ naturæ. Legibus: quas natura ipsa docuit. Ius. n. triplex esse docent iuris periti. Est. n. ius naturale: quod natura omnia animalia docuit: ut est maris: & sceminæ coniugatio: hinc liberorū: educatio. Cicero tñ in thethoricis scribit. Naturæ ius in solos hoīes nō in oia

Præpostere
Ius triplex

Naturæ
Ius
Ius gētū

Ius ciuile.

Mundus

cum secutus Plynius scribunt: Mundum neq; genitum; neq; interitum; unq;. Seneca uero in libro de consolatione ad Martiam. Lucan⁹ & Diuus augustin⁹ libro uigesimo de ciuitate dei: Mundum qnq; cōflagaturū autumāt. Idē sentit Lactātius. Lucretius illū ruiturū docet. Is postea in melius nouabit: & fiet cœlū nouum; & terra noua: ut Ioānes scribit in Apocalypsi. Paulus quoq; apostolus in quadā epistola ita scribit Veniet dies dñi in quo cœli magnō ipetu transcurrēt: elemēta autē ardētia resoluēt: & terra: & quæ in ipsa sunt opaxurent. Intelligēdū est autē arsura elemēta. quæ in hac una pte mūdi subsistunt pcellasat & turbulēta: in qua eisdē cœlos dicunt esse repositos: saluis illis superioribus: & in sua integritate manētibz: in quoz firmamēto sūt sydera cōstituta. Qd autē in factis lris ita legimus. Opera manū tuarum sunt cœli. Ipsi peribūtu minime totus mūdus periturus credas: nā a toto pars accipit. Soli. n. cœli infimi perituri sunt: ut diximus. ¶ De quo nō sit habēda fides. Cui non sit fides adhibenda: oīa posse euenire. ¶ Hæc ego uaticinor. Diuino inqt leges naturæ ituras esse spostere. ¶ Meas exeqas. Me in exiliū pficiscēt: tanq; si efferret. ¶ Lenare. Cōsolari: dolorem iminuere. ¶ Publica ora. Oīum sermones. ¶ Deniq; lugubres. Subaudi quid fuit. ¶ Vultus lugubres. Meos uultus luctu deformes. ¶ Nullo scedere. Nullo amicitia uinculo. ¶ Signa sui animi. Signa doloris: quo afficiebant ppter meū discessum. ¶ Quid nisi cōiūctū. Vide q̄ apte amico pfidiam exprobrat. ¶ Tot lusus. Tot iocos. ¶ Et tot mea seria. Et tot mea nō iocos: sed serio dicta: ac facta. ¶ Adscitus. Ad iūctus. euocatus a me. ¶ Placida urbe quirini. Romā designat: in qua hoies nō saeuos: sed mites nasci solitos inuit. ¶ Ponti sinistri. Maris euxini mihi aduersi: & infesti: aut re uera: scopulos sinistra p̄tis maris pōtici eū genuisse scribit: qd magis ē placet. ¶ Scythia. Scythia regionis. ¶ Et tua sunt silicis. Amico quoq; duritiē pectoris obicit. ¶ Circū præcordia. Circū p̄tes præiacētes cordi. Quid autē sint præcordia: alibi abūde diximus. ¶ Tigris erat. Erat scēmia aliqua crudelis: ut sunt Tigres. De quoz natura: & scēmitia meminit Plynius. Aristoteles: ac ēt Solinus: ¶ Minus aliena. Minus alieni hois: sed tibi amici. ¶ Quā non. subaudi putasti. ¶ Nō agerere reus duritiæ. Non accusarere crudelitatis. ¶ Sed quoniā accedunt. Quandoq; dem inquit: hæc ē adduntur ceteris meis malis. ¶ Ut careant numeris. Ut non serues mihi eā fidē: quā superiori tpe præstitisti. ¶ Ut tpa prima. Ut superiora tēpora: quibus amicitia nostra erat arctissima. ¶ Careat suis nūeris. Careat suo ordi ne: ut mihi in amore nō respōdeas: ut antea: hoc ē. n. carere suis nūeris. ¶ Hui⁹ peccati. Huius obliuionis amicitia. ¶ Et illo officiu. Ordo ē. Et effice: ut ego laudē tuam officium illo ore: quo ore queror de te.

Omnia iam fient: fieri: quæ posse negabam:
Et nihil est: de quo non sit habenda fides.
Hæc ego uaticinor: quia sum deceptus ab illo:
Laturum misero: quem mihi rebar opē.
Tanta ne te fallax cœpere obliuia nostris:
Afflictumq; fuit tantus adire timor:
Ut neq; respiceres: nec solarere iacentem:
Dure: nec exequias prosequerere meas.
Illud amicitia sanctum: & uenerabile nom ē:
Nunc tibi pro uili: sub pedibusq; iacet.
Quid fuit ingenti prostratum mole sodalem:
Visere: & alloquiū parte leuare tui:
Inque meos: si nō lachrymas dimittere cāus:
Pauca tamen ficto uerba dolore loqui.
Idque: quod ignoti faciunt: uale dicere saltē:
Et uocem populi: publicaue ora sequi.
Deniq; lugubres uultus: nunquāq; uidēdos
Cernere: supremo dum licuitque die.
Dicendumque semel toto non amplius æuo:
Accipere: & parili reddere uoce uale.
At fecere alii nullo mihi scedere iuncti:
Et lachrymas animi signa dedere sui.
Quid: nisi cōiūctus: causisq; ualentibus esse:
Temporis: & longi iunctus amore tibi:
Quid nisi tot lusus: & tot mea seria nosse:
Tot nossem lusus: seriaque ipse tua:
Quid si dūtaxat romæ mihi cognitus esses:
Adscitus totiens in genus omne loci:
Cūcta ne in æquoreos abierūt irrita uentos:
Cūcta ne lethæis mersa ferūtur aquis:
Non ego te genitū placida reor urbe quirini:
Urbe meo: quæ iā non adeunda pede est.
Sed scopulis pōtis: quos hæc hēt ora sinistris
Inque feris scythia: sarmaticisque iugis.
Et tua sunt silicis circum præcordia uenæ:
Et rigidum ferrī semina pectus habet.
Quæque tibi quondā tenero ducēda palato:
Plena dedit nutrix ubera: tigris erat.
Aut mala nostra minus q̄ nō aliena putasses:
Duritiæque mihi non agerere reus.
Sed qm̄ accedūt fatalibus hæc quoq; dānis:
Ut careant numeris tempora prima suis.
Effice peccati: ne sim memor huius: & illo
Officium laudem quo queror ore tuum.

In Octauam Elegiam Enarratio.

Etur inoffensa. Queritur poeta uulgum sequi fortunam: & secundis tantum rebus adesse amico. At in aduersis eum solum destituere: quod quidem re sibi cognitum fuisse docet. Siquidem anteq̄ relegaretur ab Augusto: multos habuit amicos. At postq̄ subita ruina corruit: neminem inuenit in cuius praesidio acquiesceret: quum multis per Caesaris modesti- am: id praestare licuisset: quando quidem ab eo hostilis erga amicum amor etiam probest.

¶ Detur tibi tangere. Concedatur tibi o lector non inimice a diis attingere. ¶ Metam. Finem. ¶ Vitae inoffensa. Vitae citra ullum malum. ¶ Duros deos. Deos mihi difficiles. ¶ Tempora si fuerint nubila. Si tempora nube aliqua; hoc est malo operietur. ¶ Aspicias: ut ueniant. Per columbae formicae: & umbrae similitudines ostendit: homines fortunam sequi. ¶ Ad candida tecta. Ad peristeriones: quibus secundas amicorum res designat. ¶ Sordida turris. Turris: in munda id est fortuna amici nubila: & aduersa. ¶ Horrea formicae. Insectorum officiosissimum genus formicarum: & apium est. Formicarum negotia omnibus in promptu habentur: atq̄ eadem semita semper ambulant: & cibaria recondunt: & cellas promptuarias faciunt: nec interdiu solum: sed etiam noctibus plena luna laborem exercent: auctore Aristotele libro nono. Sepeliuntur formicae inter se uiuentium solae praeter hominem. De formicis plura Plynus libro undecimo. ¶ Utq̄ comes radios solis. Et ut umbra est comes euntibus per radios solis. ¶ Quum latet hic pressus nubibus. Quum sol nubibus obscuratur. ¶ Illa fugit. Illa umbra discedit: nec apparet. ¶ Fortunae lumina. Auram & foelicitatem fortunae. ¶ Quae semel inducta. Postquam fortuna fauor hominem deserit: eum quoque uulgus relinquit. ¶ Haec precor. Ea intelligit: quae dixerat: quae scilicet uulgus sequatur fortunam. ¶ Meo euentu. Meo successu: quia re cognouit: id ita esse: uidi enim me ab amicis fere omnibus desertum. ¶ Dum stetimus. Dum mihi fortuna arrisit. ¶ Turbae quantum satis esset. Ordo est. Domus quidem nota: sed non ambitiosa habebat tantum turbae: quantum satis esset. Ex quo designat: se fautores multos habuisse: quum nondum relegatus esset. ¶ At simul impulsus est. Postquam est deiecta ab Augusto: id est postquam in exilium missus sum. ¶ Cauta terga. Terga sibi cauentiam: mel certe cauta turba: hoc est turba sibi cauens: ne quid Augustus in eos mea causa grauius moliretur. ¶ Sed tamen in duris. Ostendit eos errare: qui se deseruere Augusti metu. Siquidem ille solet amici fide esse in eos: quos odit laudare. ¶ De comite argolico. Pacuius tragicodiam scripsit in

Formica-
rum officiaAmor py-
ladi &
orestisAmor pa-
trocli &
Achillis

D Etur inoffensa uita tibi tangere metam:
Qui legis hoc nobis non inimicus opus.
Atque utinam possent pro te mea uota ualere:
Quae pro me duros non terigere deos.
Donec eris foelix multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila: solus eris.
Aspicias: ut ueniant ad candida tecta colubae:
Accipiat nullas sordida turris aues.
Horrea formicae tendunt ad inania nunquam:
Nullus ad amissas ibit amicus opes.
Utque comes radios per solis euntibus umbra est:
Quum latet hic pressus nubibus: illa fugit.
Mobile sic sequitur fortunae lumina uulgus:
Quae simul inducta nube teguntur abijt.
Haec precor: ut semper possint tibi falsa uideri:
Sunt tamen euentu uera fatenda meo.
Dum stetimus: turbae quantum satis esse habebat:
Nota quidem: sed non ambitiosa domus.
At simul impulsus est: omnes timuere ruinam:
Cautaque communi terga dedere fugae.
Saeva: nec admiror: metuunt si fulmina: quorum
Ignibus afflari proxima quaeque solent.
Sed tamen in duris remanentem rebus amicis:
Quolibet inuiso caesar in hoste probat.
Nec solet irasci: nec enim moderatior alter:
Quum quis in aduersis: si quid amauit: amet.
De comite argolico: postquam cognouit orestem:
Narratur piladen ipse probasse thoas.
Quae fuit actoridae cum magno semper achille:

qua continebatur: quem admodum Orestes cupiens a se furias remouere ex morte matris conceptas oraculum consuluit. cui respondit: ut ad templum Dianae in Tauricam regionem proficisceretur: quo quum petuisset: comite & duce itineris Pylade: Thoas rex de more eum mactare uolebat. Caeterum ignorabat uter esset Orestes: Pylades Orestem se esse respondit: ut pro illo necaretur. Orestes autem ita ut: erat Orestem se esse perseuerabat: quorum fidem ita Thoas probauit: ut Oresti ignosceret. Rem aliter: & plenius refert Ouidius li. iii. de ponto ea elegia: quam ad Cottam scribit. ¶ De comite argolico. De eo: qui si mulabat se esse Pyladem: ut Orestes potius quam ipse seruetur. ¶ Quae fuit actoridae. Amor Patrocli: & Achillis notus est Homeri carmine. Nam quum Patroclus Actoris nepos Achillis indutus armis pugnaret. Apollo incitauit Hectorē ad eum insequendum. Ipse uero multo aere opertus in ipso fremitu bellantium stans: galeam de capite discutit: post telum: quod ille manu tenebat magnam: crassum: graue in manu Apollo omne cominuit. Dehinc loricam soluit: quae una cum clypeo pedum tenuis denisso defluxit. Quum ecce Euphorbus Panthi filius a tergo ueniens medios humeros cominus telo confixit: quem Hector conspicatus & saucitum: & recedentem propius apud ipsas cateruas adiit: extremumque illius latus lancea percussit: ut ferrum e contraria parte existeret.

quo uulnere Patroclus cum magna tum sociorum: tum corporis sui ruina prostratus est: ut in decimo sexto Illiados narrat Homerus: cuius mortē quā Achilli Antiloch⁹ nūciasset: eius oculi nigra ob dolorē nebula caligauerūt. Tū cinete capite asperso gratiosam dehonestauit faciē & mundā tunicā. Inde humi prostratus comas uellere & matri eū consolanti inquit. Mater hęc mihi Iuppiter auctor est. Sed mihi quod utilitatis: ex quo mihi charissimus perit Patroclus: quē ego tantifaciebā: ut me ipso apud me nō esset inferior. Tandē allatis sibi a matre armis a Vulcano fabricatis in aciem descendit: nec unquā destitit Hectorē insequi donec eū interfecerit straxinea hasta per mollē ceruicem emissa. De Patroclo plura diximus in enarrationibus in Ouidium de arte amandi. ¶ Hectoris ore. Ore inimici. ¶ Quod pius ad manes Thesei & Pirithoi amorem: & descensum ad inferos diximus supra. ¶ Euryali nisi que fide. Nisi & Euryali amor notus est Vergiliano carmine. ¶ Est etiam in miseris pietas. Solent homines in miseris esse pius: quā tamen pietas etiam in hostibus laudat ut superius probauit exemplis. ¶ Debeat ut lachrymis. Ut maxime de flenda sit sors mea.

In Nonam Elegiam Enarratio.

Mea sint proprio. Sunt qui hęc elegiā cū superiore cōiungant. Sunt qui eū separant mihi oīno uidet disiungēda. Amico enim gratulatu q̄ studio & doctrina magnam sit laudem consecutus: quod ita fore olim se nulla diuinandi peritia: sed ratione: & cōiecturis cognouisse dicit. Simul ostendit eū sibi rectius consuliisse: q̄ grauioribus disciplinis operam dederit. At ecōtra dolet sibi studia poetica & lasciuiorē musam nocuisse. Postremo eum rogat: ut se excuset si quis damnauerit libros de arte amatoria cōpositos: quam doquidem eius uita ab illis artibus aliena ei semper nota fuerit. ¶ At mea sint. Legendū est ut pro quemadmodum non at ut sit aduerbium qualitatis. Vergilius. Ut uidi: ut perii. Erit autē ordo talis. Ut mea pectora sūt facta serena pro tuo sensu quāuis sint & reliqua. Fit plerūq̄ unius litterę immutatione: ut & sensus & ordo turbetur quemadmodum in Apulei met. principio. Vulgo. n. fere ita legitur: At ego ser-

Locus
Apulei:
emēdatus

mone isto Milesio fabulas conferam: quum legendum sit. Ut ego sermone isto Milesio. ¶ Proprio casu. Relegationem intellige. ¶ Pro tuo sensu. Pro intelligentia & doctrina tua. Fabius etiam sensum communem pro quadam rerum omnium intelligentia accipit. Sunt qui legant pro sensu tui: ut sit pro auditu nominis tui. ¶ Facta serena. Facta læta: subaudi sunt. Hoc tibi uenturum. Id intelligit quod sensum nominauit. ¶ Istā ratem. Te ipsum & ingenium. ¶ Aura fauor. ¶ Minus ferret. Minus amplecteretur. ¶ Sine aliquid morum. Ordo est. Nemo erat emendus pluri: siue pretium morum: seu pretium uitę carentis labe est aliquid: id est si cuiusquā mores & uita carens crimine aliquid ualent. ¶ Nemo pluri emendus erat. Quasi dicat præponendus eras omnibus. ¶ Per ingenuas artes. Per disciplinas liberales: & studia eloquentię. ¶ Quælibet causa. Vel demonstratiua: uel deliberatiua: uel iudicialis. ¶ Fit bona. Fit honesta. ¶ Grandis scēna. Magnum spectaculum. ¶ Manet tuas dotes. Expectat tuas uirtutes: quasi dicat: & moribus & eloquentia tua dixi te fore uirum clarissimum. ¶ Hoc mihi non omnium fibrę. Non diuinavi hęc tanquam Haruspex ex animalium extis. Romani enim Haruspices (Auctore Vitruuio) pecoribus imolatis inspiciebant iocinora: & si erāt liuida & uitiosa. Alia imolabant dubitantes utrum morbo an pabuli uitio læsa essent. Quum pluribus experti erant: & probauerant integram & solidam naturam iocinorum ex aqua & pabulo: tunc litatum rite existimabant: sin secus minime litari posse dicebant. Vnde Cicero in primo de diuinatione ita scribit. Quid enim habet Haruspex cur pulmo incisus etiam in bouis extis dirimat tempus: & profereat diem? Et Linius libro octauo ab urbe condita. Romani consules prinsquam educerent in aciem imolauerunt Decio caput iocinoris a familiari parte cęsum Haruspex dicitur ostendisse. Alioquin acceptam diis hostiam esse. Obseruabant etiam in extis non modo iecur & pulmonem: sed etiam cor ut docet Cicero. Ex his enim Haruspices ab aqua iant ab igni pericula monebant: tum hæreditates: tum damna denunciabant: fissum: familiare: ac uitale tractabant: caput iecoris ex omni parte considerabant. Si uero id non esset inuentum nihil putabant accidere potuisse tristius. Considerabant etiam in extis: quę pars inimici: quę pars familiaris: quod fissum periculum: quod coniunctum commodum aliquod ostenderet. Fibrę autem quattuor sunt in iocinore. Celsus libro quarto. Iecur in fibras quattuor diuiditur.

Haruspici-
cum diuina-
tio

Quomodo
exta obser-
uabant
Fibrę qu-
tuor

Laudari solita est hec toris ore fides.
Quod pius ad mænes theseus cōes iret amico:
Tartareum dicunt indoluisse deum.
Euryali: nisi que fide tibi turne relata:
Credibile est lachrymis imaduisse genas.
Est et i miseris pietas: & i hoste pbat: Quēt.
Hei mihi quā paucos hęc mea dicta mo-
Hic status: hęc rerū nūc est fortuna mearū:
Debeat ut lachrymis nullus adesse mod⁹.
T mea sint pprio quāuis mœstissima cāu
Pectora: pro sensu facta serena tuo.
Hoc tibi uenturum iam tum charissime uidi:
Ferret adhuc istam quū minus aura ratē;
Siue aliquid morum: seu uitę labe carentis:
Est pretium: nemo pluri emendus erat.
Siue per ingenuas aliq̄s caput extulit artes:
Quælibet eloquio sit bona causa tuo.
His ego commotus dixi tibi protinus ipsi.
Scena manet dotes grandis amice tuas.

¶ Tonitrusue sinistri. Diuinabant etiam per fulgura: quæ obseruabant: læua (authore Plynio) prospera existimabantur: quoniam læua parte mundi ortus est: nec tam aduentus spectatur: quæ reditus: siue ab ictu refiliat ignis: siue opere confectus: aut igne consumpto spiritus remeet. In .xvi. partes cœlum in eo respectu diuisere Thulci. Prima est a septentrionibus ad æquinoctialem exortum. Secunda ad meridiem. Tertia ad æquinoctialem occasum. Quarta obtinet: quod reliquum est ab occasu: ad septentriones. Has in quaternas iterum diuisere partes. Ex quibus octo ab exortu sinistras: totidem e contrario appellauere dextras. Ex his maxime

Diuinatio
p fulgura
Fulgura
læua

Hoc mihi nõ ouiu fibræ: tonitrusue sinistri:

Linguae seruata: pennaq; dixit auis.

Augurium ratio: & tunc coniectura futuri:

Hæc diuinaui, noticiamq; tuli.

Et quoniã uera est: tota tibi mente: mihiq;

Gratulor ingenium non latuisse tuum.

At nostrum tenebris utinam latuisset in imis:

Expedit studiis lumen abesse meis.

Vtq; tibi profunt artes facunde seueræ:

Diffimiles illis sic nocuere mihi.

Vita tamen tibi nota mea: scis artibus illis

Auctoris mores abstinuisse sui.

Scis uet hoc iuueni lusũ mihi carmẽ: & istos

Vt non laudandos: sic tamen esse iocos.

Ergo ut defendi nullo mea posse colore:

Sic excusari carmina posse puto.

Qua potes excusa: nec amici desere causam:

Quo pede cœpisti: sic bene semper eas.

¶ St mihi: sitq; p̄cor flauæ tutela m̄eruæ

¶ E Naui: & a picta casside nomen habet

Superior sententia magis placet. ¶ Scis artibus illis. Sic & Catullus. Nam castum esse decet pium poetam ipsum uersiculos nihil necesse est. ¶ Scis uetus hoc iuueni. Designat se iuuenem amatoria scripsisse ioco magis: quæ serio. ¶ Ergo ut defendi. Docet non posse defendi ullo colore rhetoricot: aut eloquentia amatoria illas quorum causa eiectus est in exilium: sed tantum excusari. Itaq; eum hortatur. ut id tantum efficiat: quãdo quidem illi hæc contra Augustum. tueri non sit tutum.

In Decimam Elegiam Enarratio.

¶ St mihi sitq; precor. Laudat nauẽ Ouidius: quam in sinu Corinthiaco accepit: & quum altera nauis diu eundem cursum tenuisset: quem nauis poetæ: quumq; postea e Samothracia solueret: utri usq; nauigationem: & loca describit. Optat deinde ut incolumis Tomũ nauis eum perferat: & si contigerit. Mineruæ se agnamimolaturum pollicetur. Postremo Castorem: & Pollucem precatur: ut utriq; nauis adsint. ¶ Tutela Mineruæ. Mineruæ simulacrum nauis insigne: & tutela. Solebãt enim in nauibus dii pingunt Minerua: Apollo: & alii in quorum tutela esse nauem uolebant. Lucanus libro tertio. Non robore picto. Ornatas decuit fulgens tutela catinas. Vergilius. Et aurato fulgebat apolline puppis. Et Ouidius. Pictos uerberat unda deos. Eodem modo arbitrari: Argo palladiã ratem a poetis appellariq; Pallada de more pictam habuerit: quæ etiã placeat dictam: & cura palladis fuerit facta: & ingeniose ac perite. Ad pallada enim solemus præstantiora opera referre: quorum illa est dea: ut in fastis docet Ouidius. Eo modo & Maro. Equum diuina palladis arte Græcos ædificasse cecinit. Et Papinius. Palladias manus appellauit quoniam (authore Pausania) poetæ aiunt: illam in tertio libro. Minerua autem ideo in puppibus pingebatur quoniam (authore Pausania) poetæ aiunt: illam ex Neptuno: & Tritonide palude natam: ut non immerito ars Flauum enim ex uiridi: & ruffo: & albo concretam est. Vnde Pacuuius aquam flauam (Gelio authore) appellauit. ¶ Et a picta casside nomen habet. A galea: quam illa armata gerit Galeata appellatur Minerua. De qua tale etiam Aufonii epigramma a nobis nuper in lucem prolatum extat. Armatam pallas uenerem: lace dæmone uisens. Vis ne iudicium sic ineamus ait. Cul uenus aridens: quid me galeata laceffis? Vincere si possum nuda: quid arma gerens?

Oscines
Præpetes
Auspicia
duob' mo
dis capta-
bantur.

Dii in nauibus pin-
gebantur
Palladia
ratis
Pallas
ope: dea
Palladiæ
manus &
Cur mi-
nerua in
puppibus
Flaua mi-
nerua
Flauum

Pelopōnesus hi cogita terris. Non terris; sed Cenchrus legendum est. Nam peloponnesus (authore Plynio) iacet inter duo maria Aegæum & Ionium: platani folio similis propter angulosos incessus. Angustia: unde procedit Isthmos Isthmos appellatur. In eo loco irrumpunt e diuerso: quæ dicta sunt: maria Corinthiacus hinc illinc Saronicus appellatur sinus. Lætheæ hinc Cenchræ illinc angustiarum termini longo & anticipi nauium ambitu.

Lecheæ Quæ. Scilicet nauis mea. In mare helles æoliæ. In hellepontum. Nam mare alia aliis cognomina accipiunt. Vbi enim primum se coarctat Hellepontum uocamus. Vbi expandit Propontis dicitur. Vbi iterum se pressit Thracius Bosphorus, Vbi iterum effudit pontus Euxinus. Qua paludi committit Cimmerius Bosphorus. Palus ipsa Meotis. Hellepontus autem appellatur ab Helle Athamantis regis: & Niphyles filia: quæ in illud cecidit: ut libro quinto docet Diodorus. Hellen autem Acoliam appellat ab Aeolia regione quondam Mysia appellata: quæ Helleponto adiacet uel ab Aeolo auo: qui regioni nomen imposuit. Longum iter. Totum iter longitudinis Helleponti: hoc est postquam Helleponti longitudinem sulcauimus. Aut certe cursum ex Cenchrus usque in Hellepontum accipere. Tenui limite. Tenui sulco: & nia. Aut facilis: & tenui propter aquam: quæ tenuis est. Fleximus in leuam cursum. Ex Helleponto in Propontidis sinistram partem navigationem fleximus. Et ab Actoris urbe. In quibusdam exemplaribus legitur etiam Hectoris. quæ lectio non placet. Ego legendum emendate arbitror ab Herculis urbe: ut Heracleam intelligas: quæ urbs fuit in ora sinistri litoris Propontidis: ut est author Ptolemæus. Verum si intelligimus poetam nondum uenisse in Hellepontum: sed adhuc fuisse in Aegeo illi propinquo: quod ipse uidetur Hellepontum nominare: leges emendate ab Hectoris urbe. Illi: quæ ex Aegæo Hellepontum ingredientis erat a dextra: ut sit sensus. Quum primum in Aegæo adhuc nauigans habui illum a fronte: flexi iter in leuam partem: ubi erant loca illa: quæ statim subiungit. Cæterum illud ausim affirmare: aut carmina aliqua deesse: aut hanc navigationis descriptionem falsam esse: ab oibus enim scriptoribus plurimum dissentit Ouidius: ut manifeste melius apparebit inferius. Imbria terra. Terram imbriam eam dicit: quam Selimbria Plynius: Ptolemæus: cæterique appellant: illa enim & Pirinthus in Propontidis littore suere. Nam si Imbron insulam acceperis: non procedet: si quidem ea sita est haud longe a Thraciæ cherroneso in mari Aegæo Thraciæ adiacenti. Poeta uero iam in Propontidem peruenerat: nihil malis intelligere illum non ingressum fuisse Hellepontum: sed Aegæum ei uicinum appellasse Hellepontum: ut diximus. Serinthia littora nacla. Legendum esse quibusdam placet perinthia. Perinthus enim urbs fuit in Propontidis littore: quam scribit Herodotus primam ex Hellepontiis Dario subesse recusasse. Sed hæc lectio mihi non probatur. Nam in pontum nauigantibus primo se offert Perinthus: deinde Selimbria: ut docet Ptolemæus. Quare ut cum sequentibus hoc conueniat: poetam in Aegeo Thraciæ adiacenti fuisse credamus necesse est: & leges aut peparethia. Nam (ut Plynius docet) Athos ante se habet insulam peparethum cum oppido: quondam Euonum dicta: maria qua parum abest Samothrace. Aut certe Zerynthia. i. ipsius Thraciæ. Nam in Thracia Zerynthum fuisse scribit Lycophron: sacram Hecate. Fuit & Zerynthium (ut quidam scribunt) in Samothrace insula: unde fortasse regioni nomen dedit Ouidius. Threiciam famon. Samothraciam insulam in mari Aegæo Thraciæ adiacentem. De qua plura legito apud Diodorum: & Apuleium libro. ii. floridog: & nos ab eodem diximus in enarrationibus nostris in Ouidium de arte amandi. Statyera peteti. Sic quidem legit in quibusdam exemplaribus. In aliis epira scribit: sed neutram lectionem probamus: quoniam nullam urbem ita appellatam in Thracia fuisse legimus. Quare Stetora emendate scribendum esse affirmo: pro Stentoria: & subaudies littora. In Thracia enim ad os Hebræi fuit portus stentoris: cuius meminit Plynius. Herodotus libro. vii. eiusdem nominis in Thracia lacum etiam fuisse scribit. Oppidum inquit Aenon & lacum Stentoridæ prætereunt. Hastenus. Usque in Samothraciam. Illa. Scilicet nauis: in qua ego eram. Na mihi bistonios. E Samothracia digressus erat duæ naues: quæ altera: quæ Ouidium uehebat: sinistram Propontidis cursum: altera uero dextrum tenuit. Bistonios campos. Threiciam littus. Pede. Velo. Est enim pes funis: qui e uelo deductus: dum uelificans

Siue opus est uelis: minimam bene currit ad auram

Siue opus est remo: remige carpit iter.

Nec comites uolucris cetera est uincere cursu:

Occupat egressas qualibet arte rates.

Et patitur fluctus: fertque assilientia longe:

Aequora: nec sauis uicta madescit aquis.

Ille corinthiacis primum mihi cognita cenchris:

Fida manet trepidæ duxque comesque fugæ.

Perque tot euentus: & iniquis concita uentis:

Aequora palladio numine tuta fuit.

Nunc quoque tuta precor uasti secet hostia poti

Quasque petit geuici litoris intret aquas.

Quæ simul æoliæ mare me deduxit in helles:

Et longum tenui limite fecit iter.

Fleximus in leuam cursum: & ab Actoris urbe:

Venimus in portus imbria terra tuos.

Inde leui uento serinthia littora nacla.

Threiciam terigit fessa carinna famon.

Saltus ab hac terra breuis est stentora peteti:

Hæc dominum tenuis est illa secuta suum.

Na mihi bistonios placuit pede carpe campos:

navi alligatus. Sed hic ponit pars pro toto. Catullus. Simul secūdus incidisset in pedē: & Maro. Vna oēs fecere pedem. ¶ Aquas helespōtiacas. Ex his enī in proponridē peruenit. ¶ Illa. Altera navis mihi comes. ¶ Dardaniāq; petit. Dardania urbs fuit in littore Hellespōti sita. Nam post Abydū promontorium est Dardaniū: & ciuitas Dardanus. lxx. stadiis ab Abydo distans. Urbis huius meminit etiā Diodorus in quinto. Vide q̄ uarias & repugnātia scribat Ouidius. Primo. n. nauē dixit Hellespontū reliquisse. Hic uero Dardaniā in eius dextro littore sitā petiisse scribit. Petit aut̄ pro petiuit ultimā producit: ut uerba omnia syncopā

Dar dāia

Lāpsacus

Priapus

Cur priap
us deus
horrorū
Hellespō
ti nomen

Cyzicon

Minyæ

Bizantiū

Propontidis longi
tudo & la
tudo
Bosphori
appellatōCyanæ
Symple-
gades

Hellespōtiacas illa reliquit aquas.
Dardaniamq; petit: auctoris nomen habētē:
Et te ruricola lampasce tuta deo.
Quaq; p̄ angustas uectæ male uirginis ūdas:
Seston abydea separat urbe fretum.
Hincque propōtiacis hærentem cyzicō oris:
Cyzicon æmonia nobile gentis opus.
Quaq; tenēt ponti byzantia littora fauces:
Hic locus est gemini ianua uasta maris.
Hæc p̄cor euicat: propulsaq; fortib⁹ austris:
Trāseat instabiles strenua cyaneas.

ligna. Hellespōtiaci seruet tutela priapi. De Priapo legito Diodorum libro quinto. ¶ Quaq; per angustas. Hellespontum designat: cui Helle uirgo nomen imposuit: ut dictū est. Nam serunt Phrixū Athamātis Inonis noueræ insidias declinantē: una cum sorore Helle e Græcia fugisse: quibus transfretantibus iuxta quoddā deorū oraculū ex Europa in Asiam: super aureo ariete uirgo in mare delapsa: dedit Hellespōto nomen. author Diodorus. ¶ Per angustas undas. Vastum enim mare præiacens Asiæ: & ab Europa: porrecto cherronesi littore expulso: angusto meatu irrūpit in terras: septē stadiorum itervallo: Europā auterēs Asiæ: hasq; angustias Hellespontū uocant: author Plynus. ¶ Virginis malæ uectæ. Helles: quæ nō peruecta fuit trans Hellespontū. ¶ Seston abydea. In europa enim Seston urbem: in Asia Abydon fuisse scribit Plynus. In medio uero utriusq; urbis Hellespontus fuit. ¶ Cyzicon. Cyzicon oppidum fuit ad Propōtidem: quod (ut Florus scribit) fuit nobile arce: moenibus: portu: turribusq; marmoreis: Asiaticæ plagæ littora illustrauit: cui Cyzius (ut Pomponius docet) nomen indidit. Quē Minyis imprudentibus: quum Colcos peterent fusum ab Iasone: cæsūq; accepisse refert. Historiam legito apud Valerium Flaccum. ¶ Gentis æmonia. Gētis thessalæ propter Cyzicum Thessalum: & Minyarum unum: ut diximus. Minyæ enim familia fuit: quæ olim Orcomenon in Boetia tenuit. Postea in Thessaliam migravit ad Iolcum. Vnde Argonautæ oriundi sunt. ¶ Quaq; tenent ponto. A Cyzico se deinde uenisse dicit ad Thracium Bosphorum: in cuius littore si nistro in pontum Euxinum nauigantibus erat Bizantium: a Bizantio qui urbi imperauit: ita appellatum: ut scribit Diodorus. Polybius etiā libro quarto est author. Byzantios urbem incolere: quum natura loci munitissimā: tū ad fertilitatē oīum rege opportunitissimā. Ita. n. in ostio ipsius ponti sita est: ut neq; ingredi: negotiator quisq; neq; egredi sine Bizantioꝝ consensu ualeat. De Bizantio: ac eius muris cōstructis Milesio quadrato lapide legito Iustinum libro nono: & Herodianum in tertio. ¶ Gemini maris. Propōtidis: & maris Euxini: inter quæ maria sūt fauces: quæ Thracius Bosphorus appellatur: de quo Polybius ita scribit. Ponti ostiū Bosphorus Thracius appellatur: cuius longitudo ad centū: & uiginti stadia extenditur. Latitudo non est eadem ubiq;. Nā a Propontide quidem: quod inter Calchedonem: & Bizantium spatii est quatuordecim continet stadia: a ponto uero: quod sanum appellatur: ubi primū Iasoni quū e Colcho rediret. xii. dies fertur sacrificasse in Asia positum. x. stadiis distat ab Europa. Bosphorus autem appellatus fuit: auctore Solino: uel ab angustis meatibus boum peruiis: uel a bouis: id est eius transitu. Vnde etiā Polybius scribit locum Asiæ: ubi primum Io cōstitisse in fabulis memoratur: bouem appellatū fuisse. Meotidis etiā ostium appellatur Bosphorus Cimerius: cuius latitudo est. xxx. stadiorū: Longitudo. lx. Dionysius quoq; ita scribit. Nam neq; Aegæū amplius dicitur: neq; Pamphylicū: neq; Cilicū: sed angustū mare eo usq; quo ad ostium Thracis Bosphori peruenerit: quaq; ferunt Io Iunonis pellicem: quum in bouē fuisset mutata: illi us consiliis enataisse. Vnde & Bosphorū mare est appellatum. ¶ Hæc precor euincat. Precor: ut hæc mea nauis propulsa uentis euincat: & transeat Cyaneas: ut dicat: utrang; nauem peruenisse ad faues Bizantias. Suez autē nauis: ex eo loco cursū reliquit: describit: alterius suppressit: uel certe hæc littora bizantia accipe. ¶ Propulsaq; fortibus austris. Legit et̄ in quibusdā exēplaribus. Propulsaq; flatibus austrinā pontum ingredientibus fauet Ausere: egredientibus uero Aquilo: author Polybius. ¶ Instabiles cyaneas. In ponto duæ sūt. M. d. passibus ab Europa. xiiii. milibus ab ostio Cyanæ: ab aliis Simplegades: id est concurrentes appellatæ: traditæq; fabulis inter se cōcurrere: quā paruo discretæ interuallo ex aduerso intrantib⁹ genūæ cernebāturi

- Heniochi** paulumq; deflexa acie coeuntinm speciem præbebant: author Plynus. Iuuenalis. Nam citius Scyllami uel concurrentia saxa. Cyanes. De Cyaneis legito etiam Herodotum. ¶ Heniochosq; sinus. Heniochi fuere in ora maris Euxini in Colchica regione montosa: & importuosa: quæ eorum ora Caucaſi pars sit: latrocinis maritimis uixere. Dicti autem sunt ab Heniochis: id est ab aurigis. Nam (ut scribit Strabo) Lacones Heniocham tenuere. Quorum duces Rhecas: & Amphistratus fuere Castoris: & Pollucis aurigæ. Vnde Heniochi: ut par est: ex his sunt nominati Lucanus. Me marte feroces. Heniochi. Notandum autem hic Ouidium a cæteris dissentire: qui statim post Thraciam Bosphorum ponit sinus Heniochos: quum Heniochi fuerint a dextera Euxini in Colchica regione: quasi in extremo ipsius ponti. Ouidius uero sinistram tenuerit getici littoris: ubi sunt ciuitates oēs quas nominat: præter Heniochos. Quare magis legendum uidetur Thynniacosq; sin: q; Heniochos.
- Thynnias** Thynnias enim oppidum fuit in ora ponti sinistra inter Cyaneas & Apolloniam: cuius meminit Plynus Ptolemæus: ac et Pomponius. Thynnias etiam promontorium. eodem loco fuisse: idem meminerat quo Thynniacos sinus poetam scripsisse potius crediderim: quam Heniochos. Strabo scribit ex Apollonia ad Cyaneas insulas stadia sunt. M. & d. In eo autem interuallo Thynnias Apolloniatarum ager. Est præterea Tymnias promontorium: de quo Propertius. Grata domus nymphis humida tymniacis. ¶ Per apollinis urbem. Apollonia urbs fuit Asticæ regionis: Anthium olim appellata: sita in littore getico: ut docet Plynus: & Ptolemæus. Fuit & Apolloniatarum insula citra Istrum. lxxx. milia passuum a Bosphoro Thracio ex qua. M. Lucullus Capitolinum Apollinæ aduexit: author Plynus. Videt tñ hic Ouidius: non eam urbem supradictam: sed insulæ urbem designare per Apollinæ: de qua ita scribit Strabo. Postea Apollonia a sacro ostio Istri stadiis. M. ccc. Milesiorum colonia: cuius maior muri portio quædam in exili cõdita insula est. Vbi Apollinis sacellum existit: quo ex loco. M. Lucullus Colossum extulit: & in Capitolio collocavit. Fuit aut Apollinis statua Calamidis opus. ¶ Sub anchiali mœnia. Anchiala: seu Anchialos castellum fuit ab Apolloniatis conditum: quæ & Pollonia dicebatur. Fuit autem in ora getici littoris. Getæ autem hi dicebantur: qui ad pontum in orientem uergunt. Dacimæto qui in oppositum uersus Germaniam: & ad Istri fontes. Getas enim Græci Thracas opinati sunt: qui utrunq; Istri latus incolebant: author Strabo. ¶ Inde mesembriacos portus. Ab Anchialo inquit nauis mea in portum Mesembriacum perueniat. Mesembria enim Megarensium fuit colonia: quam antea Menebram uocabant: ueluti Menopolis: id est Menæ ciuitas: eius enim ædificator Menas appellabatur. Breua uero sermone Thracio ciuitas nominatur: sicut & Selyos oppidum Selymbria dicta est: authore Strabone. ¶ Et opeson. Legendum est Odeson. Nam Strabo. Pomponius. Plynus. Appianus. & Ptolemæus ita appellant eam urbem Milesiorum coloniam. ¶ Dictas nomine bacche tuo. Dionysopolim dicit: quæ urbs fuit in eadem ora: Crunos antea dicta a salientibus aquis: quæ græce Cruni appellatur. Eam enim alluit Ziras amnis: ut scribit Plynus. ¶ Et quos alchathoe. Calathim urbem uidetur designare poeta: quæ in littore getico sita antea: auctore Plynio: uocabatur Aceruetis. Strabo tamen eam Heracliensium. Pomponius uero Milesiorum: nõ Alchathoes coloniam fuisse scribit. Nam de Mesembria non loquitur poeta: quam superius posuit: nec de Calchedone: quæ quanuis fuerit Magarensium colonia: ut docet Thucydides: ac etiam Strabo: tamen in ore ponti sita ad Thracium Bosphorum e regione Bizantii diuersa fuit a poetæ cursu. Alchathoe autem: ut scribit Pausanias: fuit arx Megarensium: ab Alchathoo Pelopis filio dicta: de qua in Ouidium de remedio amoris plura diximus. ¶ Ad urbem Miletida. Ad urbem Istrupolim a Mileſiis conditam: ut Strabo: & Plynus scribunt. Ea autem a sacro Istri ostio occurrebat ad stadia. d. Inde dextrorsum habenti littus fuit Tomos oppidulum: alterum ad. cc. l. stadia: de quo hic magis placet intelligas: q; de Istrupoli. Nam eius exilii locus fuit Tomos: non Istrupolis. Quod autem Tomon missa fuerit Milesiorum colonia: docet etiã Plynus his uerbis. In ea pte urbes habet Istrupoli: Milesiorum Tomo: quanuis nõ desint: q; legat Istrupoli Milesiorum. Ego uero Tomon etiam Milesiorum coloniam intelligi: ac legi posse affirmo: quod hic aperte docet Ouidius: ut in nona tertii libri elegia etiam significantius exprimit. ¶ Vos quoq; tyndaridæ. Quæ Argonautæ liberata Hesione e Troia in Colchon ad destinatum cœramen nauigarent: magna tempestate: coorta: cæteris salutem desperantibus: solum Orpheæ tradunt religionis peritum: uota pro salute Samothracibus fecisse: extemploq; tempestate sedata: quum duo astra supra Pollucis: & Castoris capita cecidissent: eo miraculo stupentes credidisse deorum prouidentia se a periculis exemptos: quo facto contigit: ut quos postmodum maris agitaret tempestas: Samothracibus uota pro salute facerent: astraq; apparentia ad Castorem: & Pollucem referrent: author Diodorus. Quibus uerbis patet in Samothracia Castorem: & Pollucem coli solitos: quod etiam uidetur Varro designasse. Neque inquit (ut uulgus putat) hi Samo-

Heniochosq; sinus: & ab his p apollinis urbem:
Vecta sub anchiali mœnia findat iter.

Inde mesembriacos portus: & odeson: & arces:
Prætereat dictas nomine bacche tuo.

Et quos alchathoe memorat a mœnibus ortos:
Sedibus his p fagos constituisse lares.

Aqbus adueniat miletida sospes ad urbem:
Offensi quo me contulit ira dei.

Hæc si cõigeris: merita cadet agna mærua:
Nõ facit ad nostras hostia maior opes.

Vos quoq; tyndaridæ: quos hæc colit insula
Mite pcor duplici nume adeste rati. (frēs:

Anchiala
Getæ
Daci
Mesembria

Odeson
Dionysopolis
Crunos
Cruni
Calathis
Calchedon

Alchathoe
Istrupolis
Tomos

Castor &
pollux in
samothracia
colebatur

thracas dicitur Castor & Pollux. Altera, Nauis mihi comes. Symplegadas ire per altis. Per Cyaneas in
fulas: Nauigabar enim: aut in Colchicam regionem: aut etiam ulterius ad paludem Maotida nauis alteri
us magister. Sunt qui legant per artas Symplegadas: hoc est modico intervallo inter se distantes. Altera,
Nauis mea. Bistonias aquas. Thraciae partem illam intelligit quae alluitur Euxino: hoc est geticum lit-
tus. Loca diuersa. Ego enim littus sinistrum teneo: ille uero dextrum.

In Vndecimam Elegiam Enarratio.

Altera namq; parat symplegadas ire p altas:
Scindere bistonias altera puppis aquas.
Vos facite: ut uetos loca cū diuersa petam?
Illa suos habeat: nec minus ista suos.
Itera quæcūq; ē toto tibi lecta libello:
Est mihi sollicitæ tēpore facta uia.
Aut hæc me gelido tremere cū mēse dēcēbris:
Scribentē mediis adria uidit aquis.
Aut postquā bimarē cursu supauim⁹ isthmō
Alteraq; est nostræ sumpta carina fugæ.
Quod facere uersus iter fera murmura pōtis:
Cycladas ægæas obstupuisse puto.
Ipse ego: nūc miror tātis animiq; : marisque
Fluctibus ingenium nō cecidisse meum.
Seu stupor huic studio: siue ē ifania nomen:
Omnis ab hac cura mēs releuata mea est.
Sæpe ego nimbosis dubius iactabar ab hædis:
Sæpe minax steropis sydere pontus erat.
Fuscabatq; diem custos erimanthidos ursæ:

Itera quæcūq; est. Excusat se Ouidius: si
quid forte in eius carmine incultus fue-
rit: & minus elegans: culpāq; hui⁹ rei om-
nem reicit in tempestatē: & fluctus: qui-
bus strepitibus se hæc scripsisse narrat. Toto li-
bello. Toto hoc primo tristiū libro. Viæ sollicitæ.
Viæ non quietæ: sed solitudinis plenæ. Adria.
Mare adriaticū ita appellatum ab Adria urbe Illyria
co mari proxima: ut docet Iustinus libro. xx. idem
scribit Linius ab urbe condita libro quinto his uer-
bis. Tuscorum ante Romanorū imperium late terra
marisq; opes patuerunt. Mari supero: inferoq; : qui-
bus Italia insulæ modo cingitur: quantum potue-
rint nomina sunt argumēto: q̄ alterum tuscū com-
muni uocabulo gētis. Alterum Adriaticū mare ab
Hadria Tuscorū colonia uocauere Italiae gentes.
Græci eadem Tyrrenum: atq; Adriaticum uo-
cant. Plynus scribit ab Atria oppido Hetruscorum
Atriaticum mare: quod postea adriaticum dixere
appellatum fuisse. De Atria ita scribit Stephanus.
Atria hetruscorum a Diomede condita est. Aethra
primo nominata Eustathius refert: Adriaticū mare
& ab oppido: & a flumine appellatum fuisse. Isth-
mus bimarem. Peloponnesi Isthmum: qui alluit
mari Aegeo: & Ionio. Isthmus autem dicitur ea ter-
ræ angustia: quæ inter duo maria iter porrigit ad
Cherronesum: ut diximus. Eum locum perferere
nauigabili a luo tētare Demetrius rex: Dictator
Cæsar. C. princeps. Domitius Nero in sauto (ut om-

Adriaticū
mare

Isthmus
bimaris

Cyclades

Serui ex-
ror

Hædi ni-
bosi

Sterope
Pleiades

Vergiliae

Arctophy-
lax

Arcturus

nū patuit exitu) incepto. author Plynus. Cycladas ægæas. Cyclades insulæ sunt in mari Aegæo: quas
xii. tantum fuisse scribit Strabo. Dictæ autem sunt: q̄ circa Delum in Cyclon: id est in orbem sitæ sunt: ut
Plynus scribit. Idem docet etiam Solinus his uerbis. Cycladas autumant inde dictas: q̄ licet spatii lōgi-
tudinibus a Delo proiectæ in orbem: tamen circa Delum sitæ sunt: & Dionysius. Quæ uero primâ Asia frontē
tenent: & circumstant: Delon ab ea circuitione: Cyclades a Græcis sunt appellatæ. uerum omnes Apollini
dicatæ. Sacra illi: & choros agunt: nouo potissimum instante uere: atq; eo tunc: quum incipit e montibus
luscinia canere. Pomponius etiam docet: Cycladas dictas: q̄ in orbem iaceat: κκκλσσ enim orbem signifi-
cat. Quare falsum est qd̄ de Cycladibus Seruius scribit. in. iiii. aeneidos. Seu stupor. Seu quædā alienatio
sensuum. Huic studio. Huic facultati. Senius est. Seu stupor: seu ifania quædam inest huic studio poeti-
co: quod homines stupidos: & insanos reddat: certe mens mea est alienata: & stupet. Ab hædis nimbo-
sis. Ab hædis nimbis: & tempestatem inducentibus. Hædi oriuntur a uero Columella: quinto calēdas
octobres: Fauonio flante: nunq; Austro cum pluuia. Hi autem in ortu: & occasu tempestatem: pluuiaq; fa-
ciunt. Manlius. Hunc subeunt hædi claudentes sydere pontum. Nubibus: & mundi nutrito rege capella.
Sæpe minax steropis. Per sydus Steropis Pleiades intelligit. Fuit autem Sterope una ex septem Pleiadi-
bus: quæ fuere filia Pleones: & Atlantis. Orinutur enim quarto nonas apriles. Ouidius in fastis. Pleiades in-
cipient humeros reuelare paternos. Quæ septem dici sex tamen esse solent. Columella scribit: sexto idus
octobres: Vergilias exortiri: uespere Fauonio spirante: & interdum Africo cum pluuia. Verum. xiii. & xii.
calendas nouembris solis exortu occidere: & tempestatem significare. Hæ uergiliae a nostris appellatur: q̄
in uere oriuntur. Cur autem sex dicatur: quum septem fuerint: & quomodo inter sydera collocatæ sint a lo-
ue: Higinus: & Ouidius in fastis docent. De Hædis: & Pleiadibus plura diximus in enarrationibus nostris
in Ouidium de arte amandi. Custos erimanthidos ursæ. Arctophylax intelligitur in cuius zona est stel-
la arcturus: cui⁹ ortus: & occasus tempestatem grauiissimas facit. Vergilius. Præterea tam sunt arcturi sydera
nobis. Hædorumq; dies seruandi. De Arcturo ita scribit Cicero libro secundo de Natura deorum in uersu-
bus Arati ab eo conuersis. Arctophylax uulgo: qui dicitur esse bootes. Quod quasi temone adiunctam præ-
se quatit arcton Huic e tenim subter præcordia fixa uidetur. Stella micans radiis arcturus nomine clato.

Hyades
Suculae

¶ Aut hyadas sauis. Tauri caput (authore Cicerone) conspersum est stellis frequentibus: quas stellas Graeci Hyadas uocitare consueuerunt a pluendo uen enim est pluer. Nostri imperite Suculas: quasi a subibus: in cuius formatae sunt faciem: non ab imbris nominatas uolunt. De huius nominis origine plura Seruius super eo uersu, Arcturum, pluuiaeq; hyadas. Higinus ita eas appellatas refert ex Musaei sententia: q; ex Atlante: & Hya oceani filia sint quindecim filiae procreatae: quarum quinq; Hyadas appellatas demon-

Hyadum
nomina

strat: q; earum Hyas fuerit frater a sororibus plurimum dilectus: qui quum uenans a Leone esset interfec-
tus quinq; lamentationibus assiduis permotae dicuntur interiisse. Quare: eas: q; plurimum de eius morte laborarent: Hyadas appellatas. Alii q; Hyadis: & Boetiae fuere filiae. Pherecidas Atheniensis eas scribit Libeti fuisse nutrices numero septem: quae antea nymphae Dodonides sunt appellatae. Harum nomina sunt haec. Ambrosia, Eudora, Padile, Coronis, Polisso Phyleto, Thyene. Haec dicuntur a Lycurgo fugatae: & praeter Ambrosiam omnes ad The-
tym profugisse: quae ad Thebas liberum perlatum Iunoni tradiderunt. Quam ob causam ab Ioue gratia eis est relata: q; inter sydera sunt constitutae. Scribit Columella, Suculas. xii. Iunias exoriri: & septentrionales esse uentos: nonnunquam Austrum cum pluuia. Seruius etiam scribit: earum ortus pluias inducere. ¶ Hauserat hyadas. Tenuerat hyadas. Vergilius. Medium sol igneus orbem. Hauserat. ¶ Contenti rudentes. Funes nauis extenti. ¶ Contingam portum. Perueniam in portum aliquem littoris Thraciae. ¶ Habet plus timoris. Quia Thraeces appellentes eorum littoribus interficiunt. ¶ Nam simul insidiis. Simul timeo maris procellas: & Thraciae littoris insidias. ¶ Ille meo uereor. Illum pro aliquo po-

Littus ge-
nitum

suit. ¶ Barbara pars leua est. Designat Thraciae littus: quod Ponto alluitur: quod scribit Strabo desertus esse: petrosus: importuosus: ad aquilonis flamma late patens: & apertum: ad quod naufragio eieci ab oppidanis spoliatur: Thracia gente superhabitante. Idem alibi etiam docet: mare Euxinum nulli patuisse navigationi: & proinde Axenon: id est in hospitale pontum appellari: propter tempestuositas: & per hiemes interclusa loca: & accolarum immunitatem: maxime Scytharum hospites immolare solitorum: & humanis uescentium carnibus: & pro pateris caluarias usurpatum. ¶ Turbidiora. Inq; tiora: & magis aestuosa: ex quo designat: mentem curis: & timore inquietam non posse artis poeticae studiis uacare. ¶ In nostris hortis. Scribebant quidam in hortis credentes aptissimam in hoc caeli libertatem: locorumq; amoenitatem: sublimem animum: & beatiorum spiritum parare. Qui quidem secessus Fabii iudicio iucundus magis: q; studiorum hortator uidetur esse. Nam siluarum amoenitas: & praeterlabentia flumina: & inspirantes ramis arborum aura: uolucrumq; cantus: & ipsa late circumspiciendi libertas ad se trahunt: ut remittere potius ista uoluptas uideatur cogitationem: q; intendere. Vnde legimus: Demosthenem recubuisse in loco: ex quo nulla exaudiri uox: & ex quo nihil prospici posset. ¶ Brumali luce. Hibernis diebus charta feritur undis. Charta aspergitur maris fluctibus: du; haec scribo. ¶ Rigidas minas. Asperas procellas. ¶ Vincat hiems hominem. Id est cogat me hiems a scribendi opera desistere. ¶ Sed eodem tempore. Hiemen precor: ut pariter desistamus. ¶ Modum carminis: Finem scribendi. ¶ Illa sui. Illa hiems statuam modum sui: id est desinat seruire.

Locus scri-
betis qua-
lis

Aut hyadas sauis hauserat auster aquis.
Saepe maris psitus erat: tamen ipse tremētis:
Caruina ducebam qualiacumq; manu.
Nūc quoq; cōtenti strident aquilone rudētes:
Inq; modum tumuli cōcaua surgit aqua.
Ipse gubernator tollens ad sydera palmas:
Exposcit uotis immemor artis opem.
Quocūque aspexi nihil ē: nisi mortis imago:
Quā dubia timeo mēte: timēsque p̄cor:
Contingā portum: portu terrebor ab ipso:
Plus habet infesta terra timoris aqua.
Nā simul insidiis hoīum: pelagique laboro:
Et faciūt geminos ensis: & unda metus.
Ille meo uereor: ne speret sanguine p̄dam:
Neu titulū nostrae mortis habere uelit.
Barbara pars leua ē auidae substructa rapiae:
Quā cruor: & caedes: bellacq; semp habēt.
Cumq; sit hibernis agitatū fluctibus æquor:
Pectora sunt ipso turbidiora mari.
Quo magis his d̄bes ignosceŕ cādide lector:
Si spe sint ut sunt inferiora tua.
Nō hāc i nostris: ut quōdā scribim⁹: hortis:
Nec cōsueŕte meū lectule corpus habes.
Iactor in idomito brumali luce profundo:
Ipsaque ceruleis charta feritur aquis.
Improba pugnat hyēs: indignaturq; q; ausim
Scribere se rigidas incutiente minas.
Vincat hyems hominē. sed eodē tpe quāso:
Ipse modum statuam carminis illa sui.

BARTOLOMAEI MERVLAE IN SECVNDVM LIBRV M OVIDII DE TRISTIBVS
ENARRATIONES

Vid mihi uobiscū est. Precatur Augustū Ouidius: ut si non reditū uelit: mitius tñ ac tutius exiliū cōcedat: dicit q̄ se tentare si forte carmina quæ illi antea nocuerunt possint salutē reddere quæ admodū Achillis hasta: quæ Telephū & uulnerauit & sanauit Longo igit̄ & artificioso carmine conat̄ Cæsare placare ostēdēs se multa de eo scriptisserentur: q̄ poetas alios q̄ plurimos: q̄ nūq̄ ulla clade affecti sunt: quis mortadacia aut turpia poemata ediderint. ¶ Quid mihi uobiscū est. Apostrophe est ad libellū. Est aut̄ ordo. O libelli appositue cura infœlix qd̄ est mihi uobiscū. ¶ Ingenio meo. Nā pp̄ p̄cepta aitis amatoriae sū in exiliū eiectus. ¶ Musas mō dānatas. Carmina mea q̄ paulo ante Augustū dānauit. Est aut̄ hoc quoq̄ p̄ appositionem dictum. ¶ Fœcia uirq̄. Nā docui & uiros & fœcias amare in libris de arte amādū: qd̄ ipse libro. iiii. de arte amādū ē docet eo uersu. Arma dedi danais in amazonas arma sup̄ sunt. ¶ Ab arte iuisa. A p̄ceptis de arte amādū illi odiosis. ¶ Deme mihi studiū. Adime mihi lasciuā scriptorū meorū. Idē ē Martialis. Lasciuā ē nobis paginatūta pbata est: & Carullus. Nā castū esse decet piū poetā ip̄m: uersiculos nihil necesse ē. ¶ Acceptū refero uerib⁹. Fateor me a uersibus accepisse. ¶ Hoc p̄ciū uitæ. Hoc p̄miū uitæ antea: q̄. i. p̄cāna ingenio repperi. ¶ Saxa memor refero. Ordo est. Ego memor rursus refero pedē ad saxa ic̄ta hoc est ad saxa pede p̄cussa: aut certe ic̄ta pro ic̄tus accipitur. ¶ Forsitan ut quondā. Historiā Telephi diximus in enarratōe ei⁹ uersus Ouidii de remedio amoris. Vuln⁹ achilleo q̄ quondā fecerat hosti. Vulneris auxiliū pelias hasta tulit: & Diodor⁹ li. v. eā i fert. ¶ Teuthrātia igna. Mysia: igna q̄ tenuit rex Teuthrāt⁹: q̄ uirili stirpe carēs Argiopen filiā Telepho despondit: etiā reliq̄t regni successorē. ¶ Mouit irā. Italicū fecit Augustū. ¶ Carmina turrigeræ. Opē turrigeræ eā eē qd̄ existimāt quā bonā deā appellabāt. Nā illā Faunaz opē & fatuā noiātā fuisse libris pontificū scribit Macrobi⁹. Sūt ēt q̄ dicāt hāc deā potētā h̄re Iunonis. Eādē alii Proserpinā. Alii Semelē crediderunt. Magis placet de ope Saturni cōiugē intelligas de qua ita scribit Macrobi⁹. Opē Saturni cōiugē crediderunt: & ideo eodē mēse Saturnalia & Opalia celebrari cōsueuerūt: q̄ Saturn⁹ eiusq̄ uxor tā frugū q̄ fructus reptoress eē credant. Itaq̄ oī iam fœtu agroꝝ coactō ab hoībus hos deos coli q̄i uiræ cultioris auctores: quos ēt nōnullis cœlū & terrā eē p̄suasum ē. Saturnūq̄ a fatu dictū: cui⁹ cā de cœlo ē & terrā opē: cui⁹ ope humanæ uitæ alimēta q̄ iunt: uel ab ope per qd̄ fructus frugesq̄ nascunt. Huic deæ sedētes uota cōcipiūt. Terrāq̄ de idustria tāgūt demōstrātes ipsam matrē terrā eē mortalibus appetēdā. Philochor⁹ Saturno & Opi primum in Attica statuisse aram

PVBLII OVIDII NASONIS DE TRISTIBVS LIBER SECVNDVS.

Vid mihi uobiscū ē
infœlix cura libelli:

Ingenio perii qui miser ipse meo:

Cur mō dānatas r̄pe
to mea caria musas.

An semel est p̄cāna
commeruisse parū.

Carmina fecerunt ut me cognoscere uellēt

Om̄ne non fausto fœmina: uirq̄ meo.

Carmina fecerunt ut me more s̄q̄ notaret:

Iam pridem inuisa cæsar ab arte meos.

Deme mihi studiū: uitæ quoq̄ carmina demes

Acceptum refero uersibus esse nocens.

Hoc precium uitæ uigilatorū que ē laborum:

Cepimus: ingenio est p̄cāna reperta meo.

Si saperem: doctas odissem iure sorores:

Numina cultori perniciofa suo.

At nunc tāta meo comes est insania morbo:

Saxa memor refero rursus ad ic̄ta pedē.

Scilicet ut uictus repetit gladiator harenam:

Et redit in tumidas naufraga pupis aquas.

Forsitan ut quodā teuthrātia regna tenentū:

Sic mihi res eadem uulnus opemq̄ feret.

Musaq̄ quæ mouit: motā quoq̄ leniet iram:

Exorant magnos carmina sæpe deos.

Ipse quoq̄ ausonias cæsar matresq̄ nurusq̄:

Carmina turrigeræ dicere iussit opi.

cropem dicit: & eos pro Ioue terraq̄ coluisse: instituisseq̄ ut patres familiarum & frugibus & fructibus iaz̄ coactis passim cum seruis uescerent: cū q̄bus patiētā laboris in colendo rure tolerauerāt. Delectari enim deū honore seruorū cōtēplatu laboris. Huius deæ ædes fuit in capitolio: ut scribit Linius de bello Macedonico li. ix. Huic aut̄ deæ sacrificari & carmina cātari iussisse Augustū crediderunt dea redderet mortalib⁹ uitæ alimēta: sub eo. n. famē sitiq̄ in Italia fuisse Plyn⁹ ē auctor. ¶ Opi turrigeræ. Opi coronā turratā gerenti. ea n. ē terra ut dixim⁹: cui suppositæ sūt ciuitates: quas insignitas turrib⁹ cōstat. ut ēt Serui⁹ scribit. Potes ēt accipere carmina hęc a matronis Augusti iussu cātata fuisse ludis Megalesiacis: quos in palatio ante tēplū in ipso m̄tis magnæ cōspectu Magalētib⁹ fieri celebrariq̄ uoluerūt: qui fuerunt more institutisq̄ maxie castis Ioukennesireligiosis: ut Cicero docet in oratione de Haruspicum responsis. Superior sententia magis placet

Bona dea

Ops Saturni cōiug
iux
Opalia

Saturnus

Ops turrigerā

Sæculares Iudi Sæculum **Tarentini Iudi** **Censorini locus emē datus Gabiusa porta** **Ludorum sæculariū ritus** **Primi Iudi sæcularis Tonitrua**

Flusserat & phœbo dici. Sæculares ludos designat: qui fiebāt post centū annos: quia sæculū in centū annos extendi existimabant: ut scribit Pōpeius: Censorinus scribit: Sæculū esse spaciū uitæ humanæ lōgissimū partus & morte diffinitū. Idē paulo post ita scribit. Romanorū autē sæcula quidā ludis sæcularibus putant distinguui: cuius rei fides si certa est: modus Romani sæculi est incertus. Tēporē. n. interualla: quibus Iudi isti debēt referri: nō modo quāta fuerint retro ignorat: sed ne quē quāta esse debeāt scitur. Nā ita institutū esse ut cetero quocūq; anno fierēt: id tū Antias: aliiq; historici auctores sunt. Tū Varro de scænicis originibus libro primo ita scriptū reliquit. Quū multa portēta fierēt: & murus: & turris: quæ sunt iter portā Collinā: & Gabiusa de cælo eēt tacta: & ideo libros sybillinos decē uiri adiissent: renūciauerūt uti Diti patri: & Proserpinæ Iudi Tarentini in cāpo Martio fierent: tribus noctibus: & hostiæ furuæ imolarent: utq; Iudi centesimo quoq; anno fierēt. Itē. T. Liuius libro. c. xxxvi. eodem anno ludos sæculares Cæsar ingēti apparatu fecit. Quos cetero quocūq; anno (is. n. terminus sæculi) fieri mos: utq; decimo cetero quocūq; anno repetatur: itā cōmētarii. xv. uirorū: quæ diuī Augusti edicta testari uident: adeo: ut Horatius Flaccus in carmine: quod de Sæcularibus ludis cantatum est. id tps hoc modo designauerit. Certus undenos decies p̄ ānos. Orbis ut cantus referatq; ludos. Ter die clara totidēq; grata. Noctē frequētes: quibus uersib; patet: Sæculares ludos cetero decimo anno fieri solitos. Illud obiter monēdū uidet: Censorini locū antea adductū perperam ita legi. Quæ sūt inter portā Colinā: & quibusdā alii Exclinā legunt: nos nō quibusdā: nō Exquilinā: sed Gabiusam emendauimus. Fuit enim porta Gabiusa Romæ: inter quā. & Collinā portam Quinzialis fuisse legit: sic appellatq; recta in Gabios duceret. Eam de cælo tactā fuisse cōmemorat Liuius. Carminis autē Sæcularis (ut scribit Acron) duplex deuotio esse consueuerat: aut. n. profedanda: uel pro uitanda pestilentia: aut pro certo: & constituto numero annorū. Centesimo. n. decimo (ut diximus) anno in Capitolio a pueris: & puellis impuberibus cantabatur. Fiebant autē Iudi sæculares (ut tradit Zosinus græce referens Sybillinos uersus super his editos) in campo Martio: & noctu: & interdū. Parcibus autē furuæ agnæ mactabant: Caprigenūq; pecus. Similiter & Dianæ. Terræ uero Scropha. Ioui Tauri candidi interdū. Iunoni nitida iuuenta. Apollini pæanas: latini pueri patrim: & matrim: & puellæ patrimæ: & matrimæ canebāt in templo: nuptæ ad aram Iunonis orabant. Accipiebant februa uiri: & sceminæ: sed in primis sceminæ: dehinc in templis fere omnibus primitias diis offerebant. sic. n. agendo toti Italiæ Romanos dominaturos i libris Sybillinis scriptum erat. Primo. igitur die. xv. uiri mane Capitolium ascendebant: ibiq; sacra de more faciebant. Tum in theatris conueniebant ad ludos in honorem Apollinis: & Dianæ faciendos. Sequenti uero die nobiles matronæ conueniebant in Capitolium: supplicabant deo: frequentabant lectisternia: canebant hymnos. Tertio deniq; die in templo Apollinis palatini ternoueni pueri p̄textati: totidēq; uirgines patrim oēs: & matrim græce: romanaq; uoce: carmina: & pæanas concinebant: quibus & imperiū: & incolumitatem populi diis cōmendabant. Iudi autē celebrabant oibus theatris oīum generū: & sacrificia templis omnibus fiebant noctu pariter: atq; interdū. Primus autē Valerius publicola consul: post reges exactos: sæculares ludos instituit: post Romā conditam annis. ccl. Quintos autē ab his Cæsar Augustus: & Agrippa fecerunt: quibus uero consulibus reliqui facti fuerint: & quibus tēporibus abūde Censorinus refert. **Ubi detonuit.** Postq; tonare desitū est. quasi dicat: post pluuiam solet Iuppiter serenitatē terris inducere. Scribit Plinius. Tonitrua esse impactorū igniū plagas: ideoq; p̄tinus corruscare igneas nubium rimas. Anaximādrus dixit. Tonitrua esse nubis itæ sonū. Aristoteles multo ante ignē colligi nō putat: sed eodē momēto exilire quo fiant: cuius sententia talis est. Duæ partes in imo iacent terra: & aqua: utraq; ex se reddit aliqd. Terreus uapor sicus est: & fumo similis: qui uentos fulminat: & tonitrua facit. Aquæ halitus humidus est: & in imbre: & nines cadit. Sed sicus ille terræ uapor in uentis origo est: quia coaceruatus est: quū coitu nubium uehementer a latere eliditur: deinde: ut latius seriat nubes proximas: hæc plaga cum sono incurritur: qualis in nostris ignibus redditur: quū flāma uitio lignorum uirentiū crepat. Et illic spiritus habens aliquid humidi secum: conglobatusq; rumpitur flamma: Eodem modo spiritus ille: quem paulo ante exprimit: collisus nubibus dixit: impactus aliis non rumpi: nec exilire silentio potest. Dissimilis autem crepitus fit ob dissimilem impactionem nubium. Quare aliæ maiorem sonitum habent: aliæ minorem. Cæterum illa uis expressi spiritus ignis est: qui fulgurationis nomen habet: leni impetu accensus: & uanus. Ante autem uidemus fulgorem quæ sonum audiamus: quia uelocior est oculorum sensus: & multum aures antecedit.

Flusserat & phœbo dici: quo tēpore ludos
Fecit: quos ætas aspicit una semel.
His precor exemplis tua tūc mitissime cæsar
Fiat ab ingenio mollior ira meo.
Illa quæ iusta est: nec me meruisse negabo:
Non adeo nostro fugit ab ore pudor.
Sed nisi peccassem: tu quid cōcedere posses?
Materiam uenię fors tibi nostra dedit.
Si quotiēs peccent hoies: sua fulmina mittat
Iuppiter: exiguo tempore inermis erit.
Nūc ubi detonuit: strepituq; exterruit orbem:
Purum discussis æera reddit aquis.
Iure igitur genitorq; deum. rectorq; uocatur.
Iure capax mundus nil ioue maius habet.
Tu quoq; cum patrię rector dicare: paterq;

¶ Vtere more dei. More Iouis post tonitrua serenitatem induc. ex quo latenter reditum precatur. ¶ Numē habentis idē. Habentis eandē diuinitatē: quā tu quoq; habes. ¶ Tu ueniā partho. Augustus: finito hispano bello: in Syria ad cōponendū oriētis statū peruenit: metūq; Phraharti iniunxit: ne bellū Parthiæ uellet ītere. Itaq; tota Parthia captiui ex Crassiano: siue Antonii exercitu recollecti: signaq; cū his militaria Augusto remissa. Sed & filii: nepotesq; Phrahartis obsides Augusto datis: plusq; Caesar magnitudie nominis q̄ armis alius īperator facere potuisset: auctor Iustinus. De expeditiōe parthica plura diximus in Ouidiū de arte amā

Augustus
in Syriam
uenia

Vtere more dei numen habentis idem.
Idq; facis: nec te quisq; moderatius unquam:
Imperii potuit frena tenere sui.
Tu ueniam partho superato sæpe dedisti:
Non concessurus: quam tibi uictor erat.
Diuitiis etiam multos: & honoribus auctos
Vidi qui tulerant in caput arma tuum.
Quæque dies bellum: belli tibi sustulit iram:
Parque simul templis utraq; dona tulit.
Vtq; tuus gaudet miles: qui uicerit hostem:
Sic cur se uictum gaudeat hostis habet.
Causa mea est melior: quia nō cōtraria dicor
Arma nec hostiles esse secutus opes.
Per mare: per terras: per tertia numina iuros:
Per te præsentem: conspicuumq; deum.
Hunc animū fauisse tibi uir maxime: meq;
Qua sola potui mente fuisse tuum.
Optauī peteres cœlestia sydera tarde:
Parq; fui turbæ parua precantis idem.
Et pia tura dedi pro te: cūq; omnibus unus
Ipse quoque adiuui publica uota meis.
Quid referā libros illos quoq; crimina nostra:
Mille locis plenos nominis esse tui.
Inspice maius opus: qđ adhuc sine fine reliq;
In non credendos corpora uersa modos.
Inuenies uestri præconia nominis illic:
Inuenies animi pignora multa mei.
Nō tua carminibus maior fit gloria: nec quo
Vt maior fiat crescere possit habet.
Fama iouis supest: tñ hunc sua facta referri:
Et se materiam carminis esse iuuat.
Quūq; gigantei memorantur prælia belli:
Credibile est latum laudibus esse suis.

gnominauerūt: colesq; oli plurimū ignis īstat Aetnæ in Sicilia euomēs: nūc Vesuuius multa seruās ignis antiq; uestigia. In eo cāpo tradūt fuisse hoīes admodū fortes: & ob eorū scelera. gigantes appellatos: qui cognito Herculis aduentu: instructis copiis oēs ei obuiā profecti sunt: acriq; cōmissa pugna. (pollebant enim uiribus) ferunt: diis adiutoribus: superiorem Herculem pluribus: eorū interfecit: istā regionem omni feritate purgasse. Auctor Diodorus. Hic aut per bellū giganteū intelligendū est de eo: quod gestum est contra Titanū: & eius filios. Titanus enim Cœli filius uxore habuit Terræ: ex qua plures suscepit filios: cū quibus ad-

Bellū gi-
ganteum

Titanus

Cur aquila
dicitur io
ni fulmia
ministra
se

Cur aquila
la i signis
romano
tum

Hecatombē

Transuectio
nis mos

uerfus Iouem: deosq; reliquos pugnavit: eiq; cœlum conantes eripere: montes montibus imposuere. Sed tandem a diis cœsis & fulmine interempti sunt: dicente Vergilio. Tum partu terra nephado. Cœum lapetūq; creat sæuūq; typhœa. Et coniuratos cœlum rescindere fratres. Conati ter sunt imponere pelio ossan. Scilicet atq; ossæ frondosum inuoluere olympum. Ter pater extractos disiecit fulmine montes: & Propertius. Non ego titanas canerem non ossan olympo. Impositū: ut cœli pelion esset iter. Scribit Higinus ideo dictum esse Ioui in bello giganteo aquilam fulmina ministrasse: q; ea Ioui præbuit uictoriæ augurium. Cæsar quoq; in arato rettulit: Aglaesthenem dicere Ioui quum ex Insula naxo aduersus Titanas proficisce retur: & sacrificium faceret in littore: aquilam in auspiciū aduolasse: quam uictor bono omine accepit: tutelæ suæ subiugarit. Sacra uero historia ante confedisit illi in capite: atq; ei regnum portendisse testatur. Plynus scribit. Aquilam solam anium nūq; fulmine exanimatam: ideo eam armigeram Ioui consuetudinem iudicasse. Illud obiter sciendum in Romanorum signis: aquilas ferri solitas: q; ea auis uniuersarum auium regnū habeat: & sit ualidissima. Itaq; illam principatus insigne putasse: omneq; uictoriæ quodcunq; bello petierint: auctor Iosephus libro tertio de bello iudaico. ¶ Te celebrant alii. Maronem in primis, designat. ¶ Sed tamen: ut Iulio. Per centum tauros Hecatomben exprimit. Erat enim sacrificium centum bouum: a numero dictum uictimarum ἐκάτωρ enim centum significat: & βο ὄσ bos: uel quia (auctore Eustathio) centum Peloponnesi urbes id faciebant: & a numero sacrificantium composita est dictio. Iulius Capitolinus de hoc sacrificio ita scribit. Hecatombē autem tale sacrificium est: cœtum aræ uno in loco cespitiæ extruuntur: & ad eas centum sues. centum oues mactantur. Nam si imperatorium sacrificium sit: centū leones cœtū aquilæ: & cætera huiusmodi animalia centena feriant: quod quidem etiam græci quondā fecisse dicuntur: quum pestilentia laborarent. ¶ Delicias meas. Vel libros amorum: uel certe amatoria præcepta intellige. ¶ Carmina ne nostris. Oñdit tibi ille delicias meas: ut tu postea credēs cætera in quibus laudes tuæ contiebantur: lasciuiā eadem aspersa illa reicerēs. ¶ Esse sed irato. Ostendit latenter multos: & eum potissimum: qui legit eius delicias Cæsari fuisse sibi iratum: propterea q; sciebat eum esse Augusto infestum: uel certe dicit se omnibus fuisse inuisum: posteaq; eius carmen damnauit Augustus. ¶ Vix eram non inimicus mihi. Vix mihi eram amicus. ¶ Quum cœpit quassata domus. Similitudo sumpta est a domo: terræ motu: uel alio casu concussa: qua enim ea subsidet: & pendet in eam partem totum onus inclinatur. ¶ Cū itaq; dehiscunt. Omnes domus partes aperiuntur. Ipsa suo quædam. Ordo est. Ipsa: id est ipsæ partes domus ruunt suo pondere: quædam tracta ruunt: id est quædam cadunt proprio pondere: nec possunt stare: quædam uero partes ipsius domus ab aliis tractæ labuntur: per domum autem quassatam: se ipsum designat: per omne onus intelligit odium cunctorum: quod contraxit carminis lasciuiā: per eum autem: qui domum cœcidi: Augustum designat: per fortunam rimam facientem: denotat eiusdem Augusti potentiam: per suum pondus: accipe Ouidii crimen: per partes uero tractas: se odio etiam amicorum exulasse profitetur. ¶ Prætereuntis equo. Dionysius libro sexto scribit in honorem apparitiōis castrorum: eiusq; uictoriæ: quæ ad lacum Regillum parata est: equites in equis sedentes transuehi incipientes a templo Martis extramurano per forum iuxta ædem Castoris. Fiebat autem hæc transuectio idibus quintilibus: quo die apud lacum Regillum prospere pugnatum est: Castore: & Polluce auxiliantibus. In transuectione autem equites uehebantur coronati oliuarum ramis: indutiq; trabeis punice coloris: secum gestantes ornamenta: premiaq; omnia fortitudinis: quæcunq; in præliis ob rem bene gestam a ductoribus suis accepere. Valerius Maximus libro secundo de institutis antiquis scribit: Fabium Rutilianum primū instituisse: ut equites Romani idibus quintilibus ab æde honoris equis insidentes in Capitolium transirent trabeati. Scribit Trāquillus: Equitum turmas Augustum frequenter recognouisse post longam intercapedinē: inducto more transuectionis: sed neq; detrahi quenq; ab accusatore passum fuisse: qd fieri solebat ex senio: uel aliqua corporis labe. Scribit etiam Plutarchus morem Romæ apud equestres fuisse: quum per legitimum tempus ab aliquo militatū esset: equū per mediū forū duci corā duobus Censoribus præsentibus: illisq; quilibet ducū aut iperatorum: sub quibus militatum sit: recenseri: deinde censorum iudicio subici: qui iuxta: cuiusq; meritum: uel laudem: uel infamiam tribuunt: quem morem hic quoq; Ouidius designat.

Te celebrant alii quanto decet ore: tuasque:
Ingenio laudes uberiore canunt.
Sed tamē: ut fuso taurorum sanguine cētū:
Sic capitur minimo turis honore deus.
Ah ferus: & nobis nimium crudelior hostis:
Delicias legit: qui tibi cunque meas.
Carmina ne nostris: & te uenerantia libris:
Iudicio possint candidiore legi.
Esse: sed irato: quis te mihi posset amicus:
Vix tunc ipse mihi non inimicus eram.
Quū cœpit quassata domus subsidere: pres:
In proclīnatas omne recumbit onus.
Cunctaq; fortuna rimā faciente dehiscunt:
Ipsa suā quædā pōdere tracta ruunt.
Ergo hoīum quæsitū odiū mihi carmie: q; q;
Debuit est uultus turba secuta tuos.
At memini: uitamq; meā. moresq; probabas.
Illo: quem dederas prætereuntis equo.

¶ Quod si non prodest. Quod si nullo beneficio affectus fui ab Augusto ob uitam: aut equestrem dignita-
tem bene ante actam. ¶ At nullum crimen adeptus eram. Saltem placet: quod ille me nullo crimine notauit.

¶ Nec male commissa est. His duobus uersibus designat: se poeta centumuirum fuisse. In eo enim iudicio
causæ testamentariæ: & hæreditariæ: criminalesq; etiam audiebantur. Centumuiro autem a numero uiro-
rum dicebatur. Nam quum Romæ essent quinq; & xxx. tribus, terni ex singulis tribubus eligebantur ad iudican-
dum: & licet quinq; supra centum fuerint: tamen: ut facilius nominarentur. Centumuiro sunt disti: eorum ue-
ro iudicium ceterumuiralis hasta nominabatur: quod po-
sita in suo foro hasta centumuiro iudicabant: quem
admodum Auctionarii publici: siue privati in atrio
auctionario hasta præconis (ut inquit Cicero) bona
emproris adiudicabant. Eligebantur autem sorte ex
decuriis centumuiro per prætorem: qui iudicarent:
quorum numerus non idem in omnibus causis erat
sed maior: aut minor: ut diuersæ causæ acciderant:
quibus numerus iudicum ex lege dabatur: quem ad-
modum lex repetundarum: qua ratio a senatore re-
peti solebat: quinquaginta iudices ex equestri ordi-
ne dabat: ut docet Cicero pro. L. Flacco. Duo uero
& xxx. iudices sederunt in causa Oppianici: qui uene-
ni a Cluentio accusatus fuit. Iudices autem omnes
Romæ in decurias redacti fuere: & eorum sortitio-
nes ad diuersas causas per prætorem fieri solebant:
qui eos in legem iurare cogebant. Vnde iurati iudi-
ces dicebantur: notabanturq; in libro prætoris: ne
alii ad iudicandum supponerentur: auctore Asconio.
De decuriis iudicum ita scribit Plynius libro xxxiii.
Iudicum quoq; non nisi quattuor Decuriæ fuere pri-
motu: quæ milia singula in decuriis inuenta sunt: nõ-
dum prouinciis ad hoc munus admissis: seruatumq;
in hodiernum diem est: ne quis e nouis ciuibus iudicaret. ¶ Fortuna reor. Sors eor: qui centumuirali iudicio
subiiciebantur. Cicero pro. A. Cluentio. Respicite iudices hominum fortunas. Respicite dubios: uariosq; ca-
sus. Respicite Caii Fabricii senectutem. ¶ Nec est male commissa nobis. Nec est male credita iudicio meo:
quia recte iudicauit. ¶ Decies decemuiris. Hoc est a centum uir is. ¶ Res quoq; priuatas statui. Hic Ouidius
uidetur ostendere: se ex quarta decuria iudicem: hoc est triumuirum electum iudicasse de leuioribus summis.
Tranquillus enim scribit ad tres iudicum decurias quartam addidisse ex inferiore censu: quæ ducentiariorum
uocaretur: iudicaretq; de leuioribus summis. Iudices autem eligit a xxx. ætatis anno. i. quinquennio matu-
rius q; solebant: aut certe (quod magis placet) per centumuirale iudicium docet: se iudicia publica: per priua-
tas uero causas: priuata etiam iudicia triumuirum exercuisse. Publica enim iudicia sunt: in quibus agitur de
proditionibus in patriam: ambitu: maiestate: & accusatione repetundarum. Vnde in thetoticis ad Hereniũ
ita legimus. Et in publicis quæstionibus cauetur legibus: ut si ante reo cõmodum sit: iudicium de accusato-
re fiat: utrum illi liceat accusare: nec ne. Et Tranquillus in Augusto Centumuiralia iudicia publica appellat.
Centumq; inquit: ut separatim in eo publica iudicia: & sortitiones iudicum fierent. Sic etiam in oratore ea
Cicero appellat. Dicta autem sunt publica iudicia (ut Iustinianus: seu Tribonianus scribit) quæ cuius ex popu-
lo executio eorum prætoris datur. Priuata uero iudicia sunt: cuius ad ciuem: personæ ad personam: priuum
enim ueteres dixerunt: quod nos singulum: hinc priuata iudicia: quæ unius cuiusq; propria sunt. Vnde apud Va-
lerium caput legimus de priuatis iudiciis. Et L. uilius scribit ius. xii. tabularum fuisse fontem omnis publici:
& priuati iuris. ¶ Sine crimine. Sine scelere: aut sine cuiusq; criminatione: superior expositio magis placet.
¶ Decq; mea fassa est. Ordo talis. Et pars iustæ: id est causæ æquitas: aut pars hominum iustorum: qui iudicio
meo interfuere: etiam est fassa de mea fide: id est confessa fuit meam in iudicando fidem: & integritatē. ¶ Si
non extrema nocerent. Si non obesset iudicium de me tuum: quo relegatus sum. ¶ Iudicio tuo. Quia me
uirum bonum esse iudicabas. ¶ Non semel. Quia in multis casibus tibi mea iustitia fuit cognita. ¶ Ultima
Ultimum de me iudicium tuum: id est relegatio. ¶ Mergit. Obruit. & opprimit. ¶ Incolumē ratem. Me ui-
uum. ¶ Ima procella. Grauis tua ira. ¶ Nec mihi pars nocuit. Perstat adhuc in similitudine a nauigantibus
sumpta. Intelligit autem non paruam Augusti indignationem: aut non solum Augustum: sed alios quoq;
eius causa eum oppressisse. ¶ Cur aliquid uidi. De causa relegationis Ouidii multi multa scripsere: in quibus
nõ deest: qui credat eum uidisse eius incestum cum filia Iulia: quod etiam Tranquillus his uerbis uerũ fuis-
se ostendit. Prædicabat autem matrem suam ex incesto: quod Augustus cum Iulia filia admisisset procrea-
tam. Ego tamen: ut hac in re non meam obstringam fidem: sic affirmare ausim (ut etiam diximus) poetam
uidisse aliquid agentem. Augustum: quo in eius odium peruenit: id quod: quum hoc in loco: tum in aliis
pluribus liquido dignoscitur. ¶ Imprudenti mihi. Mihi ignoranti: quæ ab Augusto fierent. ¶ Inscius actæon. Actæonis
Actæon Aristei: & Autonoes filius longa fatigatus uenatione: ut æstum euitaret: in uallē Gargaphien per-

Quod si non prodest: & honesti gratia nulla:

Redditur: at nullū crimen adeptus eram.

Nec male commissa est nobis fortuna reorū.

Vsq; decem decies inspicienda uiris.

Res quoq; priuatas statui sine crimine iudex:

Decq; mea fassa est pars quoq; iusta fide.

Me miserū: potui: si non extrema nocerent:

Iudicio tutus non semel esse tuo.

Ultima me pdunt: imoq; sub equore mergit:

Incolumē totiens ima procella ratem.

Nec mihi pars nocuit de gurgite puæ: sed oēs:

Pressere hoc fluctus: oceanusq; caput.

Cur aliqd uidi: cur noxia lumina feci:

Cur imprudenti cognita culpa mihi est:

Inscius actæon uidit sine ueste dianam:

in hodiernum diem est: ne quis e nouis ciuibus iudicaret. ¶ Fortuna reor. Sors eor: qui centumuirali iudicio
subiiciebantur. Cicero pro. A. Cluentio. Respicite iudices hominum fortunas. Respicite dubios: uariosq; ca-
sus. Respicite Caii Fabricii senectutem. ¶ Nec est male commissa nobis. Nec est male credita iudicio meo:
quia recte iudicauit. ¶ Decies decemuiris. Hoc est a centum uir is. ¶ Res quoq; priuatas statui. Hic Ouidius
uidetur ostendere: se ex quarta decuria iudicem: hoc est triumuirum electum iudicasse de leuioribus summis.
Tranquillus enim scribit ad tres iudicum decurias quartam addidisse ex inferiore censu: quæ ducentiariorum
uocaretur: iudicaretq; de leuioribus summis. Iudices autem eligit a xxx. ætatis anno. i. quinquennio matu-
rius q; solebant: aut certe (quod magis placet) per centumuirale iudicium docet: se iudicia publica: per priua-
tas uero causas: priuata etiam iudicia triumuirum exercuisse. Publica enim iudicia sunt: in quibus agitur de
proditionibus in patriam: ambitu: maiestate: & accusatione repetundarum. Vnde in thetoticis ad Hereniũ
ita legimus. Et in publicis quæstionibus cauetur legibus: ut si ante reo cõmodum sit: iudicium de accusato-
re fiat: utrum illi liceat accusare: nec ne. Et Tranquillus in Augusto Centumuiralia iudicia publica appellat.
Centumq; inquit: ut separatim in eo publica iudicia: & sortitiones iudicum fierent. Sic etiam in oratore ea
Cicero appellat. Dicta autem sunt publica iudicia (ut Iustinianus: seu Tribonianus scribit) quæ cuius ex popu-
lo executio eorum prætoris datur. Priuata uero iudicia sunt: cuius ad ciuem: personæ ad personam: priuum
enim ueteres dixerunt: quod nos singulum: hinc priuata iudicia: quæ unius cuiusq; propria sunt. Vnde apud Va-
lerium caput legimus de priuatis iudiciis. Et L. uilius scribit ius. xii. tabularum fuisse fontem omnis publici:
& priuati iuris. ¶ Sine crimine. Sine scelere: aut sine cuiusq; criminatione: superior expositio magis placet.
¶ Decq; mea fassa est. Ordo talis. Et pars iustæ: id est causæ æquitas: aut pars hominum iustorum: qui iudicio
meo interfuere: etiam est fassa de mea fide: id est confessa fuit meam in iudicando fidem: & integritatē. ¶ Si
non extrema nocerent. Si non obesset iudicium de me tuum: quo relegatus sum. ¶ Iudicio tuo. Quia me
uirum bonum esse iudicabas. ¶ Non semel. Quia in multis casibus tibi mea iustitia fuit cognita. ¶ Ultima
Ultimum de me iudicium tuum: id est relegatio. ¶ Mergit. Obruit. & opprimit. ¶ Incolumē ratem. Me ui-
uum. ¶ Ima procella. Grauis tua ira. ¶ Nec mihi pars nocuit. Perstat adhuc in similitudine a nauigantibus
sumpta. Intelligit autem non paruam Augusti indignationem: aut non solum Augustum: sed alios quoq;
eius causa eum oppressisse. ¶ Cur aliquid uidi. De causa relegationis Ouidii multi multa scripsere: in quibus
nõ deest: qui credat eum uidisse eius incestum cum filia Iulia: quod etiam Tranquillus his uerbis uerũ fuis-
se ostendit. Prædicabat autem matrem suam ex incesto: quod Augustus cum Iulia filia admisisset procrea-
tam. Ego tamen: ut hac in re non meam obstringam fidem: sic affirmare ausim (ut etiam diximus) poetam
uidisse aliquid agentem. Augustum: quo in eius odium peruenit: id quod: quum hoc in loco: tum in aliis
pluribus liquido dignoscitur. ¶ Imprudenti mihi. Mihi ignoranti: quæ ab Augusto fierent. ¶ Inscius actæon. Actæonis
Actæon Aristei: & Autonoes filius longa fatigatus uenatione: ut æstum euitaret: in uallē Gargaphien per-

Cētū uira
le iudiciū
Centum-
uiri

Cētū uira
lis hasta

Iudicum
numerus

Iudices iu-
rati

Decuriæ
iudicum

Iudicia
publica

Iudicia
priuata
Priuum

Actæonis
Fabula

uenit: ubi erat limpidissimus fons: in quo quum sorte Dianam se lauante offendisset: ab ea mutatus est in ceruum: ne rem cuiq̄ narrare posset. Demum etiam a suis canibus laniatus est. Fabulam habes apud Ouidiū in tertio met. Diodorus scribit: eum a suis canibus discriptum: q̄ Dianæ concubitum: quum uenaret in mōtibus iuxta tēplum sitis appetiuerit. Alii: q̄ se illi Actæon prætulit uenandi arte. Scilicet in superis. Dii inquit eos puniunt: qui etiam casu peccant: peccauimus enim: aut errore: aut scelere. Errorem: fortunam: & casum Ouidius appellat. sic & in met. de Actæone. At bene si quæras fortunæ crimen in illo. Non scelus inuenies. quod enim scelus error habebat. Sed sine labe. Sed sine crimine. Patrio dicatur ut æuo. Clara. Vt hac nostræ patriæ ætate: uel certe patris mei ætate clara dici possit. Superior sententia magis placet.

Minor cū
genituo

Nec ullius nobilitate minor. Nec minor nobilitate ullius domus. uel nec minor ullius. s. domus nobilitate. Vbi notandum: q̄ minor post se nō modo habere potest ablatiuum casum: sed etiā genitiuū. Plynius. Animantiū in eodē natura nullius prope partis contēplatione minor est: & G. lius lib. iii. Sed quum in eo tēpote Scipionē minorē. xl. annorū fuisse constaret. Et Varro in re rustica. Nec minores inquit anorum. xxii. ad agriculturā dociles. Vnde. Ex qua domo. In neutrū. In neutrā partem: ut aut nimis amplas diuitias possideat: aut nimis paupertati obnoxia: ex quo designat mediocres fortunas possedis se. Vel censu. Vel fortunis. Vel ortu. Vel origine. Quo. Scilicet igenio. Nimiū iuueniliter. Quod scribendo iuuenilia: & amatoria Augustum offendi. Sub uno: sed nō exiguo crimine. Sub una criminatione: sed non parua: hoc autem dicit: ne imperatorē offendat: quare ut eius beniuolentiā caperet: seipm magis q̄ imperatorem damnat. Ematuruerit. Matura facta fuerit: & lenita: ubi notandum Maturū uerbum maturui tñ præteritum facere: non maturauit: ut indoctus quidam nostri tēporis existimauit. Nam & Quintilianus ita scribit. Nam & ipse eos nō dum opinabar satis maturuisse. Et Columella libro. vii. Et quum maturuit supputatio: rescinditur ferro. Quia: qui existimauit a Quintiliano maturauisse dictū: & ita etiam legi posse: errauit. In euentu pœnæ. In euentu supplicii. Cuius. Augusti. s. Nostro metu. Quā timebā. Citraq̄ necē. Sine necē: qua locutione frequentet authores utuntur & in primis Plynus: ut citra salem. i. sine sale. Paternæ opes. Patrimoniū mihi a patre relictum. Insuper accedunt. Præterea mihi permittuntur. Solebant enim exules bona amittere: ut docent cum alii: tum in primis Cicero libro. v. Tusculanatum quæstionū his uerbis. At multatū bonis exules. Tanq̄ uita parū muneris esset. Laudat Cæsaris clementiam: cui uita Ouidio concessa paruum beneficium uidebatur: nisi etiam illi fortunas suas concessisset. Decreto senatus. Senatus consulto in tuam sententiam facto: ut relegaret. Secreto iudice. A iudice: cui secreto damnationem meam in iungere potuisses. Sunt quædam exēplaria: in quib⁹

Maturui
a uerbo
Maturō

Iudicum
decuriæ
Selecti iu
dices
Relegare
Exilium
Relegatō
Relegato
rum duo
genera

legitur selecto. Fuerunt enim quattuor decuriæ iudicum. primo pluribus discretæ: nō ininibus. Nāq̄ aliæ tribunoꝝ æris: Aliæ iudicum. Quidam nongenti. Quidam selecti uocabant. & diuisus hic quoq̄ ordo erat superba usurpatione nominū: quū alius se nongentū. Alius Tribunum. Alius Selectū appellaret: author Plynus libro. xxxiii. Selecti iudicis meminit Horati⁹ in primo sermonū eo uersu. Vnū ex selectis iudicibus obiciebat: & Ouidius. Non bene selecti iudicis arca patet. Verbis tristibus. Verbis tristitiam significantibus: q̄ ea cōmissis: quibus pœna luenda esset. Quippe relegatus. Relegare est in insulam aliquem: uel in alium locum mittere. Differtq̄ exilium (ut iurisconsultis placet) a relegatione: q̄ exilium est perpetuū: Relegatio fit ad tempus. Vnde titulus est apud iurisconsultos de relegatis: ubi legimus relegatoꝝ duo genera esse. Quidam enim in insulam relegantur: quidā sim

Præda suis canibus non minus ille fuit.
Scilicet in superis etiam fortuna luenda est:
Nec ueniā læso numine casus habet.
Illa nostra die: qua me malus abstulit error:
Parua quidem periit: sed sine labe domus.
Sic quoq̄ parua tamen patrio dicatur: ut æuo
Clara: nec ullius nobilitate minor.
Et neq̄ diuitiis: nec paupertate notanda est:
Vnde fit in neutrū conspiciendus eques.
Sic quoq̄ nra domus: uel cēsu pua: uel ortu
Ingenio certe non latet illa meo.
Quo uidear: quīs nimium iuueniliter usus:
Grāde tamen toto nomen ab orbe fero.
Turbaq̄ doctorū nasonē nouit: & audet
Non fastiditis annumerare uiris.
Corruit hæc igitur musis accepta sub uno:
Sed nō exiguo crimine lapsa domus.
Atq̄ ea sic lapsa est: ut surgere: si modo læsi
Ematuruerit cæsaris ira: quæat.
Cuius in euentu pœnæ clementia tanta est:
Ut fuerit nostro lenior ira metu.
Vita data est: citraq̄ necem tua constitit ira:
O princeps parce uiribus ule tuis.
Insuper accedunt te non adimente paternæ:
Tanq̄ uita parum muneris esset: opes.
Nec mea decreto damnasti facta senatus:
Nec mea selecto iudice iussa fuga est.
Tristibus iuectus uerbis (ita principe dignū ē)
Vltus es offensas (ut decet) ipse tuas.
Adde: q̄ edictū: quīs immite: minaxq̄:
Attamen in pœnæ nomine lenē fuit.
Quippe relegatus: non exul dicor in illo:

Parcaq; fortunæ sunt tibi uerba mea.
 Nulla quidē sanæ grauior: mentiq; potentis:
 Pœna est: q̄ tanto displicuisse uiro.
 Sed solet interdum fieri placabile numen:
 Nube solet pulsa candidus ire dies.
 Vidī ego pāpincis oneratā uitibus ulmum:
 Quæ fuerat sæuo fulmine tacta iouis.
 Ipse licet sperare uetes: sperabimus: atq;
 Hoc unū fieri te phibente: pōt. (Ceps.
 Spes mihi magna subit: cū te mitissime prin-
 Spes mihi respicio: cum mea facta cadit.
 Ac ueluti uentis agitantibus æquora: non est:
 Aequalis rabies: continuusq; furor.
 Sed modo subsidunt: intermissiq; fiescunt:
 Vīm q; putes illos deposuisse suam.
 Sic abeunt: redeuntq; mihi: uariātq; timores:
 Et spem placandi dantq; negantq; tui.
 Per superos igitur: qui dant tibi lōga: dabūtq;
 Tempora: romanū si modo nomen amat.
 Per patriā: quæ te tuta: & secura parente est:
 Cuius & in populo pars ego nuper eram.
 Sic tibi: quæ semper factis: animoq; mereris:
 Reddatur gratæ debitus urbis honor.
 Liuiā sic tecum sociales impleat annos:
 Quæ nisi te nullo coniuge digna fuit.
 Quæ si non esset celebs te uita deceret:
 Nullaq; cui posses esse maritus erat.
 Sospite: sic te sit natus quoq; sospes: & olim
 Imperium regat hic cum seniore senex.
 Efficiantq; tui sidus iuuenile nepotes:
 Per tua: perq; tui facta parentis eāt.
 Sic assueta tuis semper uictoria castris:
 Nunc quoq; se prestat: notaq; signa petat.
 Aufoniūq; ducem solius circūuolet alis:
 Ponat & in nitida laurea ferta coma.
 Per quæ bella geris: cuius nunc corpe pugnas
 Auspiciū cui das grande: deosq; tuos.
 Dimidioq; tui præsens: & respicis urbem:
 Dimidio procul es: sæuaq; bella geris.
 Hic tibi sic redeat supato uictor ab hoste:
 Inq; coronatis fulgeat altus equis.
 Parce p̄cor: fulmenq; tuū fera tela reconde:
 Heu nimiū misero cognita tela mihi.
 Parce pater patriæ: nec noīs imemor huius.
 Olim placandi spem mihi redde tui.

pliciter: ut provinciis eis interdicatur. Calistratus iu-
 riscōsule⁹ sic scribit. Cætera pœnæ ad æstimationē:
 & si non ad capitis periculum pertinēt: uelut relega-
 tio ad tempus: uel in perpetuum: uel in insulā. ¶ Ver-
 ba mea fortunæ. Decretū tuum de infœlicitate mea
 ¶ Sunt parca. Paucis exponitur. ¶ Mentisq; potenti.
 Generosæ menti. ¶ Oneratam uitibus ulmum. Vi-
 tes sexto anno maritant: & inter cæteras arbores pri-
 ma omnium ulmus habetur: quæ ab eo hâc ob cau-
 sam Marita appellatur. Marialis. Nec melius teneris
 iunguntur uitibus ulmi. ¶ Liuiā sic tecum. Liuiam
 Drusillam dicit: quam Augustus: repudiata Scribo-
 nia: duxit uxorem. Eam matrimonio Tiberii Nero-
 nis: & quidem prægnātem abduxit: dilexitq;: & pro-
 bavit unice: ac perseveranter: ut scribit Tranquillus.
 ¶ Cælebs uita. Vita sine uxore. ¶ Sospite sic te sit na-
 tus quoq; sospes. Tiberiū designat. Nam de Agrip-
 pa non placet intelligas. ¶ Efficiantq; tui. Ordo est.
 Et tui nepotes Caius. s. qui in Lycia periit: & Lucius:
 qui Massilia: ut alibi diximus: appositue sydus iuue-
 nile efficiant: ut natus Tiberius eat per tua: & per pa-
 rentis tui facta hoc est: & patrem Iulium imitetur.
 Legitur etiam ita hoc carmē in uetustissimo codice.
 Ut faciuntq; tui sydus iuuenile nepotes. Per tua: per
 tui facta parētis eant: quæ lectio nobis etiam clarior:
 & eādīdior uideretur: ut sit ordo. Et tui nepotes appo-
 situe sydus iuuenile. i. iuuenum Romanorum splen-
 dor eant: ut faciunt per tua: & per facta tui parentis:
 per nepotes autem Caium: & Lucium adhuc uiuen-
 tes designat. ¶ Sic assueta tuis semper uictoria. Victo-
 ria dea fuit: quam Apuleius libro. ii. meth. palmarem
 deam appellat his uerbis. Atria longe pulcherrima:
 columnis quadrisariam per singulos angulos stanti-
 bus: attollebant statuas. Palmaris deæ facies quæq;
 pinnis explicitis: sine gressu pilæ uolubilis: instabile
 uestigium: plantis rosidis decitantes. Et Ouidius. Pri-
 ma loco fertur sparsis uictoria pennis. ¶ Aufoniūq;
 ducem. Tiberium designat: qui nunciata Illyrici de-
 fectione transit ad curam noui belli: quod grauissi-
 mum omnium bellorum post punica per. xv. legio-
 nes: patemq; auxilio: & copiam trienio gessit: quo tē-
 potis spacio domuit totū Illyricum: quod intra Ita-
 liam: regnumq; noricum: & Thraciam: & Macedo-
 niam: interq; Danubium flumē: & sinum maris ha-
 driatici patet: quas ob res triumphus ei decretus est:
 quæ distulit: moesta ciuitate: clade uariā: nihilomi-
 nus urbem prætextatus: & laurea coronatus intrauit
 positumq; in septis tribunal: senatu astante: conscen-
 dit: ac medius inter duos consules cum! Augusto si-
 mul sedit. Vnde: populo cōsalutato: circum templa
 deductus est: auctor Tranquillus. Potes etiam intelli-
 gere (quod magis placet) Germanicam expeditio-
 nem quam Drusus Tyberii frater: & Augusti priui-
 gnus suscepit Augusti auspiciis: ut Florus scribit: in
 qua expeditione periit ex fractura crutis: super quod
 lapsus est equus: ut Liuius existimat. Tranquillus ue-
 ro eum morbo periisse scribit. ¶ Deosq; tuos. Apolli-
 nem. Iulium Cæsarem, & cæteros deos Augusti fa-
 miliares.

Vlmus

Victoria
Palmatis
deaBellum il-
lyricum

Istri ort⁹ & **Danubi⁹** ¶ Septēplcis Istri. Istri ort⁹ est in Germania: qui p̄ inumeras lapsus gētes: Danubii noīe: in mēso aquarū auctu & un̄ primū Illiricū alluit: Ister appellat. lx. annib⁹ receptis: medio ferme numero eorū nauigabili: in pontū uastis sex fluminib⁹ euoluit: quorū noīa Ply. oñdit li. iiii. sed pleni⁹ Herodot⁹. Scribit Strab. Ephoz: afferere Istrū cōstare quinq; ostiis. Idē tñ paulopost aīe: eū in septena ostia distingui. Docet ēt Dionysius: Ister p̄ quinq; ingētes alueos in Euxinū pripi: Istrū quinq; alueis delabi p̄ Scythiā: docet ēt Herodot⁹. Pōponius tñ: & Solinus scribūt: Istrū totidē ostia h̄re: quot Nilus. i. septē: tria uero: reliq; tenuia: quorū priora q̄tuor a deo magna sunt: ut p̄ lōgitudinē. xl. miliū passuū nō misceātur aequorū: dulcēq; haustu: in corrupto detinet sapore. Idē etiā docet Corneli⁹ Tacit⁹ his uerbis. Danubius molli: & clemēter edito mōtis Arbōz iugo effusus plures populos adit: donec in ponticū mare sex meatibus erūpit: septimū. nos paludib⁹ haurit. ¶ Parthasiā uirginis. Calistū ex Arcadia: q̄ in ursam mutata a Ioue in septētrione locata fuit: sic dicta a Parthasia urbe Arcadiā. Qui. in met. Parthasis erubuit. ¶ Iazyges. Iazyges populi fuere Scythaz: quos Ply. scribit cāpos: & plana tenuisse. Nā paulū supra Daciā fuere Peuciniū & Basternā: & p̄ totā Mæotin Iazyges hinc Roxolani: & his interiores Amaxobii: & Alani Scythaz: ut est author Ptolemæus: nunc qdā septē castra appellari putat. Valeri⁹ Flaccus. Neurus: & expertes canētis Iazyges aut. Strabo post Tirrhetas ponit Sarmatas: cognomēto Iazygas. sunt. n. in Sarmatia Europæ. Hnt aut Iazyges terminosa septētrione Sarmatiā Europæ. i. eā Sarmatiæ p̄tē: q̄ est ad Austrū Sarmaticorū mōtiū usq; ad montē Carpatū. Ab occasu & Austro Germaniæ partēta Sarmaticis. s. mōtibus ad Carpatū: Danubii fluuii usq; scissionē Tibisci amnis: q̄ ad arcton fluit. Ab oriēte Daciā iuxta ip̄m Tibiscū fluuiū: q̄ ad oriētem uersus sub mōte Carpatō definit: quo ducit. ¶ Et Colchi. Colchi (authore Dionysio) fuere ad extemū ponti: Caucaso monti adhærentes: olim ex Aegypto p̄fecti: qd̄ etiā docet Herodot⁹. Colchicæ regionis alterū latus in Euxinū: & Mæotin deuexū esse. Alterū in Caspiū: & Hyrcanū mare scribit Plynus. Hic uero nō Colchi: sed Corsi legēdū arbitror. Corsos enī Sarmataz: populos fuisse Plynus scribit: quos eo in loco qdā nō Colchi: sed Corsi legendum putarit. Nā e ponto ad ostiū Meotidis nauigātib⁹ dextra sunt Scythaz: & taurica cherronesus: leua uero e regione in litore pōti ad mōtē Caucasum (ut diximus) sunt Colchi: qui quū mari disūcti sint: & Mæotidis ostiū qui Cimmerius Bosphorus uocat. Latitudinē stadiorū. xxx. Lōgitudinē. lx. (authore Polybio) cōplectas: quo pacto Danubio ab his se arceri dicat Ouidi⁹ nō intelligo: nisi accipias illos Cimmeriū Bosphorū trāstretare: & in Tauricā regionē accedere: qd̄ nō placet. ¶ Meterea q; turba. Aut urbē Meterea eā intelliget quā Ptolemæus supra Thyra fluuiū ponit penes Daciā: & Metoniū appellat: aut certe Neurea legas: ut Neuros intelligas: apud quos orit̄ Borysthenes: ut est author Plynus. Neuroz meminit etiā Curtius: Pōponius ac Dionysius. ¶ Getaz q; Getas. Strabo eos appellatos dicit: qui ad pōtū in orientē uergebāt. Dacos uero: qui in oppositū uersus Germaniā: & ad Istri fontes: quos olim Dauos uocatos fuisse arbitrat. Plynus scribit Scythaz: gētes uarias fuisse: inter cæteros Getas ponit: quos a Romanis Dacos noīatos scribit: eos ita ēt noīat Ptolemæus. ¶ Mediis aqs danubii. Aqs Danubii determinātibus urbem Tomon a nationibus supradictis. ¶ Nisi tantū frigus. Fuere. n. urbes illæ in septētrionali regione. In uetustissimo codice hoc carmen ita legit. Lōgius hac nihil est terra: nisi frigus: & hostis. ¶ Astricto gelu. Cimmerius Bosphorus: qui Asiā ab Europa separat: & (ut diximus) in. xxx. stadiorū lōgitudinē excurrit: ita glaciā: ut mare illud pedibus plerūq; peruiū sit: ut Plynus docet: quā glaciē dicit poeta esse paulo ultra terras: ad quas relegatus est: uel certe intellige pōti partē: quā brumali rigore durari diximus supra ex autoritate Pōponii. Scribit etiā Herodotus (authore etiā Gelio) mare Bosphorū qd̄ Scythicū dicit: gelu stringi: & cōsistere. ¶ Hactenus. Vsq; ad Danubiū: quem dicit esse terminū Romani imperij. ¶ Euxini sinistri. Pontici maris: qui est a sinistra nauigātib⁹ ad Cimmerium Bosphorū. ¶ Est pars romana. Est ditionis romana. ¶ Basternaz. Basternaz populi fuere (ut Dionysius scribit) ad oceanū septētrionalē uersi. Eos Ptolemæus scribit fuisse in Sarmatia Europæ. Plutarchus in Paulo Aemilio docet: Basternas circa Istrū incolētes gentē fuisse pugnacē: & eq̄tatu maxime ualētē: quos & Galataz appellarūt. Hos Tacit⁹ Peucinos noīat: dubitatq; Sarmatis netan Germanis ascribat. quos sermōe: culrus: federac domiciliis: ut Germani agāt. Eruptiōi aut Istri fluminis magna ppior est in sula Peuce noīe: eam Basternaz: quū occupassent: Peucini sunt appellati. Basternas aut Pōpeiū domi fserac de his triumphasse: author est Plynus. Eos ēt. C. Cæsar domuit: ut Diodorus refert. Sed postmodū Augusto impatore credendū est: eos a Romanis defecisse: quēadmodū aliaz ēt gētes: ut Flor⁹ docet. De Sarmatis aut abūde dixim⁹ supra. Dicti aut fuere Galataz a filio Herculis: quē Galatē appellarūt: ut est author Diodor⁹. Ea aut regio a plurius

Non precor ut redeā: quis maiora petitis:

Credibile est magnos sæpe dedisse deos.

Mitius exilium si das: propiusq; roganti:

Pars erit e poena magna leuata mea.

Vltima perpetior medius electus in hostes.

Nec quisq; patria longius exul abest.

Solus ad egressus missus septēplcis Istri.

Parthasiā gelido uirginis axe premor.

Iazyges: & Colchi: metereaq; turba: getazq;

Danubii mediis uix prohibentur aquis.

Cumq; alii tibi sint causa grauiore fugati.

Vlterior nulli q̄ mihi terra data est.

Lōgius hac nihil est. nisi tantū frigus. & hostis

Et maris astricto. quæ coit unda gelu.

Hactenus euxini pars est romana sinistri.

Proxima basternaz. sauromatazq; tenent.

nationibus colebatur; quæ inuicem gentium numero differebat. Tenet proxima. Tenent loca Istro uicina. Hæc est nouissima. Hæc terra: ad quam relegatus sum: est extremus terrarum populi Romani terminus. Ne sit cum patria. Ne amissa patria perdam etiam pacem: hoc petit: ut amissa patria: saltem pacato uiuat citra ullum hostilè tumultum. Non bene sum mouet. Non bene arcet. Carmen. Præcepta amatoria. Et error. Et imprudentia: ac casus: de quo supradiximus. Alterius facti. Erroris. Altera pars superest. Restat: ut purgè me de carmine amatorio. Doctor obsceni adulterii. Præceptor amoris. Fas ergo est.

Hæc est aufonio sub iure nouissima: uixq;
 Hæsit in imperii margine terra tui.
 Vnde p̄cor supplex. ut nos i tuta releges:
 Nec sit cū patria pax quoq; adēpta mihi.
 Ne timeā: gētes: q̄s nō bene sumouet hister:
 Neue tuus possim ciuis ab hoste capi.
 Fas phibet latio quenquā de sanguine natū:
 Cæsariibus saluis barbata uincla pati.
 Perdiderit cū me duo crimia: carmē: & error:
 Alterius facti culpa silenda mihi.
 Nā nō sum tātū: renouē: ut tua uulnera cæsar:
 Quē nimio plus est indoluisse semel.
 Altera pars supest: qua turpi carmine factus:
 Arguor obsceni doctor adulterii.
 Fas ergo est aliqua cœlestia pectora falli:
 Et sunt notitia multa minora tua.
 Utq; deos: cœlumq; simul sublime tuenti:
 Non uacat exiguis rebus adesse ioui.
 A te pendentē: sic dum circumspicis orbem:
 Effugiūt curas inferiora tuas.
 Scilicet imperii princeps statione relicta:
 Imparibus legeres carmica fata modis?
 Nō ea te moles romani nominis urget:
 Inq; tuis humeris tā leue fertur onus.
 Lusibus ut possis aduertere nomen ineptis:
 Executiasq; oculis ocia nostra tuis.
 Nūc tibi pannonia ē: nūc illyris ora domāda:
 Rhetica nūc p̄bent: thraciaq; arma metū.

Carmen amatoriū non esse culpandū arguit: idq; non potuisse Augustum in maioribus occupatum recte iudicare significat. Aliqua. Aliqua ratio: & modo: quasi dicat: dii etiam falluntur aliquo modo quum res non pensulate intuentur: ut tu Auguste: qui præ magnis negociis non potuisti carmen me um legere. Et sunt notitia. Multa sunt inquit: quæ a te reiciuntur tanq̄ friuola tenuia: & miora tuis uiribus: ut fuere mea carmina: quibus uerbis p̄ insinuationem reddit Augustum beniuolum. Orbē p̄dente. Imperiū terrarū in te inclinatum. Inferiora. Minora orbe ipso: ut fuere mea carmina de arte amatoria. Imparibus modis. Versu elego. Ea moles. Ea rerū magnitudo. Ineptis lusibus. Ineptō carmini. Nūc tibi pannonia est. Natio ingēs circa Istro p̄ longū incolēs ab lapodū populis supra Dardāos protenditur. Hi Peones a Græcis: Romanis Pannonii appellati fuerunt: & ab illis iter Illyrios numerabantur. Author Appianus. De Pannoniis hæc Florus. Pannonii duobus saltibus: ac tribus fluuiis. Drauo. Sauro. Istroq; uallant. Ad eos domandos Augustus Vibium misit. cæsi sūt in utrisq; fluminibus: arma uictorū non ex more belli cremata: sed capta sunt: & in profluentes data: ut cæterisq; res inebat: sic uictoria nunciaretur. Nūc illyris ora domāda. Post finē bellorū ciuiliū Augustus: ut Florus docet: relicta circa mala sua imperio: diuersis orbis oris emicabāt. Noua q̄ppe pax: necdū assuetæ frenis seruitutis tumidæ gētiū: inflataq; ceruices ab ipso nuper iugo resiliēbāt. Ad septentrionem cōuersa se me pla ga ferocius agebat. Norici. Illyrici. Pannonii. Dalmatæ. Mysi. Thraces: & Daci: Sarmatæ: atq; Germāici. Noricis aios dabāt alpes: atq; niues: q̄ bellum non posset ascēdere. Sed oēs illius cardinis populos Brēnos Senones: atq; Vindelicos Augustus per priuignū suū Claudiū Drusū pacauit. In Illyricos autem ipse expeditionē sūpsit. Agūt aut̄ hi sub alpi: imasq; ualles earū: & q̄dā quasi claustra custodiunt abruptis torrētibus iplicati. Fieri igitur potē Augustus i

pauit. Hic sei: & aquis: & hoste turbātibus: cū tātū ad ascēsum militi scutū de manu rapuit: & in uia primus: tūc agmine secuto: quū Illyricus multitudine potē succidisset: saucius manibus: ac cruribus: speciosiore sanguine: & ipso piculo augustior terga hostiū præcidit. De his autē eū post Marcū Antoniū deuidū triumphasse scribit Appianus: ex cuius snia de Illyria alibi plura diximus. Illud addimus ab Eustathio scribi. Illyriā ab Illyrio Cadmi filio appellatā. Rhetica nūc p̄bent. Rheti: ut docet Strabo: ad Italiā usq; pertinet: quæ supra Veronā: & Comū est. Rhetios: & Noricos existimat Appianus. C. Cæsarem: quū aduersus Celtas depugnaret: subegisse: aut Augustū: quū Peones aggredere: bello supasse: i medio quippe amboꝝ sedes habent: nec ullū in Rhetios: aut Noricos bellū gestū priuatim se repperisse scribit: sed eos cū reliquis finium mis deuidos asserit. Iustinus libro. xx. scribit Tuscos: duce Rhetio: auitis sedibus amissis: alpes occupauisse: & nomine ducis gentem Rhetioꝝ condidisse. Plynus inter alpiū incolās pōit ē Rhetios: quos Noricis uicinos eē scribit: & Thuscoꝝ prole fuisse: Gallis pulsos: duce Rhetio: a q̄ regioe Maro Rhetica uitē noiauit. Et plynus scribit: Rhetica uina i ueronēs agro fuisse. Ea nūc eius urbis icolæ Vematias uulgo appellat: salernis tū posthabita ex Maronis snia: & Strabo docet: Vinū Rheticū iter Italica egregie cōmēdata non sane inferius i mōtanis illorū radicibus nasci. Thraciaq; arma. Thraces quoq; cū cæteris descuerant: qui & signis militaribus: & disciplina armis ēt Romāis assueti fuerāt. Sed a Pifone p̄domiti in ipsa captiuitate rabiē

Peones
Pannonii

Bellū illyricum

Illyria
Rheti

Rhetica
uina
Thraces
domiti

- ostenderunt: quippe: quum cathenas morsibus tentarent: feritatem suam ipsi puniebant. Scribit Herodotus gentem Thracum secundum Indos omnium maximam esse: quae si: aut unius imperio regeretur: aut idē sentiret: in expugnabilis esset: & oīum gētū ualidissima. Pausanias etiam scribit: nullā nationē ē prae- ter Gal- liam Thracia maiorem esse. ¶ Nunc petit armenius pacem. Armenios: uictō rege Tigra- ne: in hoc unum genus assueuerat Pompeius: ut rectores a Romanis acciperet: i- termissum ergo ius Augustus per Caium ne- potem recuperauit: non inuenit: nec inulto tamen certamine: quippe Domnis: quem rex Artaxatis pra- fecerat: simulata prodicione adortus: uirum inten- tum libello quem: ut thesaurorum rationem conti- nentem ipse porrexerat: interfecit: auctor Florus.
- Thracu;** Armenia autē duplex fuit: maiori & minor Asiati-
gens om- cae regiois puincia: ut libro. vii. docet Plynius. Luca-
nium ma- nus. Populos utraq; uagantes. Armenia. Dicta ē au-
xima tē Armenia: auctore Iustino: ab Armenio Thessalo
Armenii uno de numero ducum Iasonis: qui recollecta mul-
uicti titudine: quae: amisso Iasone rege passim uagabatur:
Armeniam condidit. Idem uidetur sentire Strabo
ita scribens. Armenia ex Armenia Thessaliae ur-
ber: quae inter Pheras: & Larissam iacet iuxta Boebei-
da cum Iasone in Armenia militauit: dicunt ex
huiusmodi nomine Armeniam appellatam. ¶ Parthus nunc porrigit arcus. Augustus (auctore Iustino) fini-
to Hispano bello: in Syriam ad componendum orientis statum peruenit: metumq; Phraharti iniunxit: ne
bellum Parthiae uellet inferre. Itaq; tota Parthia captiui ex Crassiano: siue Antonii exercitu recollecti: si-
gnaq; cū his militaria Augusto remissa. Sed & filii: nepotesq; Phrahartis obsides Augusto dati: plusq; Ca-
sar magnitudine nominis sui fecitq; armis alius imperator facere potuisset. Strabo etiā refert: Phrahartem
regem Parthorum tantum circa Caesaris amicitiam studuisse: ut illi etiam Throphæa remitteret: quae Par-
thi de Romanis erexerat: & uocato in colloquio Tito: qui per id tēpus Syriam praerat: quattuor ei filios le-
gitimos obsides tradidit: Sarospadem: Corospadē: Phraanem: & Boonē: & duas eorum uxores: & filios q̄t-
tuor: seditionem metuens: & ne sibi insidiae struerentur. Scribit Tranquillus Parthos: & Armenios: uindi-
canti Augusto facile cessisse: & signa militaria: quae. M. Crasso: & Antonio ademerant reposita: reddidit
se: obsidesq; optulisse: quos quodā muneris die: missos: per mediam harenam ad spectaculum iuduxit. Illud
sciēdum: Parthorum imperium ab exulibus Scytharum deductum fuisse: auctore Iustino. Vnde parti Sey-
thica expeditionem designat: quam Drusus Augusti priuignus suscepit: quoniam eius erat priuignus: & frater
Aufonium ducem appellauit: hic uero Augusti prolem nominat: quoniam eius erat priuignus: & frater
Tiberii. Scribit Tranquillus Augustum Germanicum: atq; pannonicum bellum per legatos administra-
se: uel tamē: aut iterueniret: aut nō longius abesset. Sciebat Augustus patrē suū Caesare bis transiectum pō-
tē Rheno quaesisse bellum. In illius honorem cupiit facere prouinciam. Missus in eam prouincia: Drusus
prius domiuit Vespites. Inde caeteros percutit: ut Marcominos: Cheruscos: Sueuos: & Sicabros: quorum
equos: pecora: torques: ipsosq; praeda diuisit: ac uendidit. Praeterea in tutelam prouinciae praesidia ubiq; di-
sposuit per Mosam flumē: p Albim: per Insurgiam: per Rheni quidē ripā quinquaginta amplius castella dire-
xit: Bonā: & Genosā pontibus iunxit: classibusq; firmauit. Inuisum: atq; inaccessum in id tēpus Hyrcinū
saltū patefecit. Ea deniq; in Germania pax erat: ut mutati homines alia terra coelū ipsū mirius: molliusq;
solito uideretur. Ea deniq; non per adulationē: sed meritis: defuncto ibi Druso: ipsi quod nunq; alii senat⁹
cognomen ex prouincia dedit: auctore Florus. Germania autē: auctore Tacito: a Gallis: Rhenisq;: & Pans-
noniis. Rheno & Danubio fluminibus: a Sarmatis. Dacisq;: mutuo metu: & montibus separatur. Caetera
oceanus ambit. latos sinus: & insularū immensa spatia cōplectēs. Idē auctor scribit: Germaniae uocabulū re-
cens: & nuper additū: quoniam qui primi Rhenū transgressi Gallos expulerint: ac nunc Tūgri: nunc Germa-
ni uocati sunt. Ita nationis nomen: non gentis eualuisse paulatim: ut omnes primū a uictore: iob metu: mox
a se ipsis inuento noīe Germani uocarentur. ¶ Bellaq; pro magno caesare. Sensus est. Drusus bella gerit
pro Augusto. Appellat autē Drusū Augusti priuignū Caesare: ut et Germanicū in fastis: quū inq̄t. Excipit
pacato caesar germanice uultu. Sūt qui faciāt hūc sensū: Augustus pugnat cū Bruto: & Cassio Cui Caesa-
ris intersectoribus: quod falsū esse hac sola ratione manifestū est: quū Augustus suscepit Germanicā expe-
ditionē post bella ciuilia: ut supius docuimus ex Flori sentētia. ¶ Deniq; ut in tuto. Ordo est. Deniq; ut
pro qualiter. Vel deniq; ulla pars iperii est: quae labet: ut pro sicut in tāto corpore: scilicet iperii: q̄tū non ex-
titit unq;: nā nunq; romanū iperū maius fuit: q̄ foelicissimo Augusti tpe. ¶ Vrbs quoq; te. Vrbs Augustus
pro maiestate imperii ornata: & inundationibus: incendiisq; obnoxia excoluit: adeo: ut iure sit gloriatus:
marmorea se delinquere: quā lateritiā: accepisset. Idē in ea publica opera plura extruxit. Spatiū urbis in re-
giones: uicosq; diuisit: instituitq;: ut illas annui magistratus sortiti tuerentur: auctor Tranquillus. ¶ Et legū
laxat tutela tuarum. Leges retractauit etiam Augustus: & quaedā ex itegro sanxit: ut sūptuariā: & de adul-
teriis: & de pudicitia: de ambitu: de maritandis ordinibus: diuortiiis modū. iposuit: multa que alia ad urbis
cōmodū constituit: quae oīa plenissime exequitur Suetonius. ¶ Et morū. Augustus ipetratis a senatu decē

adiutoribus: non quoniam equitum ratione uitae reddere coegit: atque ex improbatos alios poenatos ignominia notauit: plures admonitione notauitque aliquos: quae pecunias leuionibus usuris mutuati grauiore sorte collocassent. Miror in hoc igitur. Quum inquit rerum magnitudine obrutus semper fueris: mirandum est: te nunquam scripta mea attigisse. Ex quo latenter designat non potuisse eum damnare ob carminis laetitia incognita causa: & uersu. At si quod malle. Incipit arguere: nullum esse in eius carmine crimen relegatione dignum. Seuerae frontis. Seueritate ulla in prima pagina praese seretia. Romanas eruduntque nurus. Nec docent amare castas mulieres. Quibus scripsi. Quibus tradidi ea praepcepta amatoria. E tribus unus. Unus e tribus illis libris de arte amandi compositis: quorum eruditio: & elegancia tanta: & tam multiplex est: ut non relegatio: sed amplissimis honoribus & praemiis dignus fuerit poeta. Vittae tenues. Virgines designat: & innuptas per uittas: ut plenius diximus in secunda editione Enarrationum nostrarum: non uestales: ut quidam falso suspicati sunt: per Institam uero nuptas intellige. Ecquid. Nunquid. Omnes rigidas. Omnes seueras matronas. Ab hac arte. Ab arte amandi. Vetat contingi. Prohibet uiolari. At matrona potest. Docet esse alias artes: quibus corrumpi possunt Romanae castissimae foeminae. Quod trahat. Quod sequatur. Nil igitur matrona legat. Nullum scriptorum genus a matronis excuciendum esse asserit: si haec praesertim sint sinistrae mentis: quoniam nullum est scriptum in quo non sit aliquid: quod non possit in deteriore parte: & in uitium interpretari. Ad delinquendum. Ad peccandum. Est studiosa sinistra. Studet res in sinistra: & contraria parte accipere. Superstiter annales. Si superstiter libros gesta populi Romani continentes: obseruato cuiuscumque anni ordine. Quid autem sint Annales ab eodem docet Gellius. Nihil est hirsutius illis. Nihil est illis seuerius: nam rerum gestarum memoria continet: non uoluptuosa: & lasciuia. Hirsuti autem seueri uidentur: luuenalis. Hispida membra quidem: & durae per brachia seetae. Promittunt atrocem animum. Facta sit unde parens illa. Quomodo illa: seu Rhea Silvia grauidae e Marte geminos pepit historiam habes apud Liuium. Ouidium fastorum: & alios. Sed eam ex omnibus plenius exequitur Dionysius Halicarnasius. Sumpserit aeneidem. si acceperit diuinum Maronis opus. Genitrix ubi prima requiret. Ordo est. Studiosa sinistra prima: hoc est ante alias: uel primum: ut sit nomen per aduerbio: requiret ubi. i. quo in loco alma uenit sit facta genitrix. subaudi Aeneae: quae n. potest a studiosa sinistra foemina: ubi concubuerit Venus cum Anchisa. Alludit autem ad carmen illud Maronis. Tu ne ille aeneas, quem dardanio anchise. Alma uenus phrygii genuit simoentis ad undas. Aeneadum genitrix. Romanorum mater. Unde sit. Unde ducat originem: quasi dicat a partibus obloecenis. Saturnum. n. (authore Macrobio) aiunt abscidisse Coelis patris pudenda: quibus in mare deiectis Venerem procreatam fabulantur: quae a spuma unde coaluit appo dicitur nomen accepit. Prosequar inferius. Ordo est. Inferius prosequar omne genus carminis posse nocere animis: si modo licet ferri ordine. Ecce. Hanc ob causam: quae in scriptis sit aliquid possit animis nocere. Si quae est sinistra studiosa uoluerit. Hec crimen. Crimini potest. Eripit iterum. Docet a simili medicina quorum haec praepcepta: mor

Nō tibi cōtingunt: quae gētibz oia praestas:

Bellaque cum multis irrequieta geris.

Miror i hoc igitur tātarum pondere rerum:

Vnq̄ te nostros euoluisse iocos.

At si (quod malle) uacuis fortasse fuisses:

Nullū legisse crimen in arte mea.

Ille quidē fateor frōtis non esse seuerae

Scripta: nec a tanto principe digna legi.

Nō tamē iccirco legum contraria iussis

Sunt ea: romanas eruduntque nurus.

Neue quibus scripsi possis dubitare: libellis:

Quattuor hos uersus e tribus unus habet.

Este procul uittae tenues insigne pudoris:

Quaeque regis medios insita longa pedes.

Nil nisi legitimum: cōcessaque furta canemus:

Inque meo nullū carmine crimen erit.

Ecquid ab hac oēs rigidas sumouimus artes:

Quas stola cōtingi: uittaque supra uetat.

At matrona potest alienis artibus uti:

Quodque trahat: quauis non doceat: heret.

Nil igitur matrona legat: quae carmine ab omni

Ad delinquendum doctior esse potest.

Quodcūque attigerit: si quae studiosa sinistra:

Ad uitium mores instruet inde suos.

Sumperit annales: nihil est hirsutius illis:

Facta sit unde parens illa nempe leget.

Sumperit aeneidē gēitrix: ubi prima regret:

Aeneadum genitrix: unde sit alma uenus.

Persequar inferius: modo si licet ordine ferri:

Posse nocere animis carminis omne genus.

Nō tamen iccirco crimen liber omnis habet:

Nil potest: quod non laedere possit idem.

Ignem quid utilius: si quis tamen urere tecta:

Coeperit: audaces instruit igne manus.

Eripit iterum: modo dat medicina salutem.

Quaeque iuuat monstrat. quaeque sit herba non

Et latro. & cautus praecingit ense uiator. Ceteris

Ille sed insidas hic sibi portat opem.

salus: aut dat: aut adimit: quod melius apert eo uersu. Quaeque iuuat monstrat. Et latro. Et crassator uiarum.

¶ Vt agat innocuas causas. Vt tractet causas iustas: quod et docet Cicero: & Fabius. Vnde Oratoré uoluit esse uirum bonum. ¶ Protegit hæc fontes. Tamen aliqui contra institutum oratoris causas iniquas suscipiunt: ¶ Quicumq; concipit hoc uitium. Quicumq; existimat hocq; carmen possit etiam nocere. ¶ Errat. Fallitur. Abrogat. Detrahit. ¶ Ludi quoq; semina præbent. Nequitia. Ludi etiam: qui in deorum honorem fieri solent: habent semina quædam lasciuia. ¶ Tolli tota theatra iube. Ironice dicit. Ergo quia habent semina lasciuia remouendi sunt ludi: & loca ubi fiunt: quasi dicat non de theatris in arte amandi ita scribit Ouidius. Sed tu præcipue curuis uenare theatris.

Hæc loca sunt uoto fertilia tuo: & paulopost subiungit. Spectatum ueniunt: ueniunt spectentur: ut ipsa. Ille locus casti damna pudoris habet. Et Propertius. Colla caue inflectas ad summum obliqua theatrum. ¶ Peccandi causam. Ludi etiam gladiatorio suere causa: ut multæ peccarent: id quod etiam Ouidius in arte amandi docet. quum ait. Hos adit: circusq; nouo præbebit amori. Sparsaq; sollicito tristis harena foros: in enarratiõe quorum uersuum de gladiatoribus abunde diximus. ¶ Quum harena martia. Quum harena: ubi pugnam gladiatores inibat: cuius deus est Mars. ¶ Sternit durum solum. Hoc dicit: quia ludi gladiatorii exhibebantur in foro harena constrato. ¶ Tollatur circus. Idem apertius in primo de arte amandi ita ostendit. Nec te nobilium fugiat certamen equorum. Multa capax populi comoda circus habet. Lege quæ in eo loco de Circo: & ludis circensibus scripsimus. ¶ Quum quædam spatietur in hac. Porticus quoq; ostendit habere quod possit obesse: quum amica illic spatiantes amatores expectarent. De porticibus abunde diximus in Ouidium de arte amandi. idem enim sæpius repetere nimis molestum esset. ¶ Quare porticus ulla patet. Cur porticus ædificantur: & omnibus, patent: quasi dicat. Ironice tamen. Porticus: quæ eo ueniunt amantes non deberent patere. ¶ Quis locus est templis augustior. Tempora etiam deorum probat habere: quod possit obesse. Nec tamen ideo ea esse uitanda colligit. Hæc autem omnia eo pertinent: ut a simili carmen amatorium a se compositum excuset. Hoc idem docet etiam in principio primi de arte amandi de templo ueneris Assyria: & Iudæorum etiam Iudis. ¶ Si qua est ingeniosa in suam culpam. Si qua est ingeniosa ad peccandum illic cum amantibus: uel si qua est ingeniosa ad interpretandum posse sibi templa criminis causam: & locum afferre. ¶ Quum steterit iouis æde. Quum uenit in ædem iouis Capitolini. ¶ Quam multas matres fecerit. Quam multas mortales sceminam Nioben Phoronei cognouit: ultimam Semelen: quam sextam decimam a Niobe scriptores genitam tradunt: a cuius primum maioribus gignere homines coepit: in eaq; ipsa defuit. posthac nullius appetit concubitus mortalis: neminem sperans huic similem fore molensq; melioribus immiscere deteriora: author Diodorus. Iuppiter quoq; apud Homerum libro: xiiii. Iliados ita alloquitur. Nunq; enim tam imperiosus. neq; sceminæ: neq; deæ amor pectora mea possedit. Nam uxor Ixionis: quæ præstantissimum Pirithoum genuit: non Danae Acrisionis filia: quæ insignissimum uirorum Persea peperit: non Phœnicis filia: quæ mihi singulatos uiros Minoem: Rhadamantumq; progeniuit: non Thebanæ: Semeleratq; Alcmæ: quarum hæc magnanimum Herculem: illa iucunditatem hominum Dionysium mihi: ac filium enixa est: nun Cereris: non Latonæ: & reliqua. ¶ Proxima adoranti. Ordo est. Quum scemina ingeniosa in suam culpam subibit templa Iunonia: proxima scilicet ædi Iouis: succurret illi adoranti deam Iunonem indoluisse multis pellicibus. ¶ Pallade conspecta. Visa palladis statua. ¶ Natum de crimine. Natum de lite. Nam quum Vulcanus diis arma fecisset: Iuppiter optionem dedisset præmiit: quod uel let: postulandi: iurasset: quæ solebat: per infernam paludem: se nihil negaturum: tum faber claudus Mineruæ nuptias postulauit: hic Iuppiter optimus maximus tanta religione constrictus ab uere non potuit. Mineruam tamen monuit repugnare: pudicitiamq; defendere. Tum in illa collustatione Vulcanum in terram profudisse semen aiunt. Vnde sit Erichthonius natus: idq; illi nomen impositum αδο φρο επιδον κειοιο: id est ex certamine: atq; humo: author Lactantius. Fabulam refert etiam Seruius: & Ouidius libro metamorphoseos secundo. Augustinus scribit hunc puerum Athenis in Vulcani: Mineruæq; templo inuentum: serpente implicatum: & quia regnum sibi portendebatur diligenter enutritum.

Fœminæ
a Ioue cognita

Vulcani
& Mineruæ
fabula

Discitur innocuas: ut agat facundia causas:
Protegit hæc fontes: immeritosq; premit.
Sic igitur carmen: recta si mente legatur:
Constabit: nulli posse nocere meum.
Et tandem uitium quicumq; hoc concipit: errat:
Et nimium scriptis abrogat ille meis.
Vtramque hoc fatear: ludi quoq; semina præbent
Nequitia: tolli tota theatra iube:
Peccandi causam quæ multis sæpe dederunt:
Martia cum durum sternit harena solum.
Tollatur circus: non tuta licentia circi est:
Hic sedet ignota iuncta puella uiro.
Cum quædam spatietur in hac: ut amator eodem
Conueniat: quare porticus ulla patet?
Quis locus est templis augustior: hæc quoque uis
In culpa: si qua est ingeniosa: suam. (tet:
Quum steterit iouis æde: iouis succurret i æde:
Quam multas matres fecerit ille deus.
Proxima adoranti Iunonia templa subibit:
Pellicibus multis indoluisse deam.
Pallade conspecta natum de crimine uirgo:

¶ Quare sustulerit erichthoniū. Quare Erichthoniū educarint sic Lactāti. Sic ne illæ quæ uirgines illibatæ castitatē seruare potuerūt. Vnde, n. putem? Erichthoniū eē natū? an ex terra ut poe tæ uideri uolūt. At res ipsa clamat. Et paulo post. Cur igit inqt uirgo eū puer: cū dracone cōclusū: & obli gnatū trib' uirginib' Cecropidis cōmēdauit. Euidēs (ut opinor) incestū: quod nullo modo possit colorari. ¶ Venerit in magni tēplū. Tēplū Martis ultoris designat: quod August' bello Philippēsi, p' ultorē paterna susceptū uouerat: in quo uoluit de bellis: triūphūq; cōsuli senatū: sanxitq; ut puincias cū iperio peturi ex eo deducerent: quicq; uictores rediissent: eo insignia triūpho: inferrēt: auctor Trāgillus.

Martis ultoris templum

Sustulerit quare quæret erichthonium.
 Venerit in magni templū tua numia martis:
 Stat uenus ultori iuncta uiro ante fores.
 Isidis æde sedens cur hāc saturnia quæret:
 Egerit ionio: bosphorioq; mari.
 In uenerē anchises: in lunam latmius heros:
 In cererem iasius: qui referatur erit.
 Omnia pueras possunt corrūpere mentes:
 Stant tamen illa suis omnia tuta locis.
 Sed pcul a scripta solis meretricibus arte:
 Sū mouet ingenuas pagina prima manus.
 Quæcūq; erumpit: qua nō sinit ire sacerdos:
 Protinus hæc uetū criminis acta rea est.
 Nō tamē est facinus uersus euoluere molles:
 Multa licet castæ non facienda legant.
 Sæpe superciliū nudas matrona seueri:

¶ Stat uenus ultori. Quasi dicat: succurrit adulteriū Martis cū Venere. Intelligit autē ædē Veneris genitricis iustā Martis tēploide qua dixim' in primo de arte amādi. ¶ Stat ante fores. Stat añ tēpli ianuam. ¶ Isidis æde sedēs. De tēplo Isidis dixim' in primo de arte amādi. ¶ Cur hāc saturnia. Iuno Isidē ægit p' mare loniū: & Bosphorū: quæ ea cū Ioue concubuerat. Notū est Io Inachi filiā ab ipso Ioue lunonis aduentū cōuersam esse in uaccā: cui Iuno cœstrū imisit: quo toto orbe fatigata: tandē aliqñ uenit in Aegyptū: & illic in Isim conuersa est. Trāsit autē per mare loniū: ac Bosphorū: quod ab ea ita appellatū fuisse Seruius scribit. ¶ Ionio mari. Mare quod primo sinus accipit Europa ægæū dicit: quod sequēti in orbe Ionium. Adriaticū interius: quod ultimo nos Tuscū: Græci Tyrhenū perhibēt: ut docet Pōponius: scribit Plynius Græcos loniū mare diuidere in Siculū: & Creticū. Seruius quoq; docet loniū sinū esse imensum ab lonia usq; ad Sicilia: & hui' ptes esse Adriaticū. Achai cū: Epiroticū: ut non imerito Maro loniū magnum appellari. Idē ab lonia puincia loniū appellari existimat. Appianus uero ab lonio Dyrachi filio: ut antea diximus. ¶ In uenerem anchises. Succurrit etiam Anchisen e Venere sustulisse Aeneam: quum ad ei' templum uentum erit. ¶ In lunam latmius heros.

Bosphorū mare
 Aegæum mare
 lonium
 Adriaticū
 Tuscum

Endymionem designat a Latmio monte Cariz cognominatum: de quo Cicero in primo tusculanarum ita scribit. Endymion uero: si fabulas audire uolumus: nescio quādo in Latmio obdormiuit: qui est mons Cariz: nondum opinor est experrectus: num igitur eum curare censes: quando luna laboret: qua consopitus putatur: ut eum dormientem oscularetur: quod ideo fingitur: quoniam primus (auctore Plynio) lunæ cursum deprehendit. Scribit Strabō apud Latmium montem Cariz Endymionis sepulchrum positum in spe lunca quadam ostendi. Ouidius libro. iii. de arte amandi. Latmius Endymion non est tibi luna pudori: & Propertius. Nudus & Endymion phœbi cœpisse sororem. Dicitur: & nudæ concubuisse deæ. Martialis euz dormitorem appellat a longissimo somno: quo correptus est in Latmio monte: quum sic inquit. Quid tibi dormitorem proderit endymion. ¶ In cererem iasius. Iasium filium Abantis Argiuorū regis fuisse compertio. Fuit etiam Iasius: de quo hic poeta intelligit: filius Iouis & Electræ: fraterq; Dardani: & Armoniz Cadmi uxoris: qui sumpta uxore Cybele: Corybantum genuit: quo Corybantes appellati sunt. Ex Iasio autem: & Cerere Plutonem natum fabulæ tradunt. Quin in gratiam Iasii constat frumenti copiam a Cerere dono datā in nuptiis Armoniz: auctor Diodorus. Scribit Dionys' Halicanasens: Iasium Cereris concubitū appetēte in Samothracia insula fulmie pculsum interiisse. Higin' et scribit Iasiona a Cerere dilectū: atq; ad sydera perlatū. Ouidius libro nono met. Querit canescere mitis. Iasiona ceres. ¶ Illa oia. Ea quæ possūt corrūpere mentes pueras. ¶ Stāt tuta. Nemine offendūt: tuto possūt frequētari. ¶ Suis locis. Si locis suis cōsiderarent: ut si uiso Ioue non furta: sed deū esse eū cogitabimus. ¶ A scripta arte solis meretricib'. Ab arte amādi: quæ solis meretricib' scriptissima: reiectis uirginib': & matronis. ¶ Quæcūq; erupit. Arguit a simili ream esse illam quæ prohibita: & reiecta inspexit eius præcepta: quemadmodum ea: quæ prohibente sacerdote erupit: quo non licet. ¶ Superciliū seueri. Seueræ grauitatis. ¶ Nudas. Scilicet meretrices: quæ nudæ Floralia magna licentia celebrabant. Cur autē meretrices ludos Florales celebrarent: causam assignat Ouidius libro quarto Factorū. Quod autem nudarentur: docet Valerius Maximus scribens: Catone theatrum ingressi: mon ausum esse populum in ludis Floræ postulare: ut mulieres nudarentur: Catonemq; e theatro discessisse: me presentia sua spectaculi consuetudinem impediret. Martialis. Nosses iocosa dulces: quum sacrum flore: Cur in theatrum Cato seuerē uenisti? An ideo tantum ueneras ut exires? Fuit autem Flora mulier: quæ quum magnas opes quæstu meretricio quæsiuisset: populum Romanum scripsit hæredem: certamq; pecuniam reliquit: cuius ex annuo sœnore natalis eius dies celebraretur: editione ludorum: quos Floralia dixerunt:

Endymionis fabula

Iasius
 Corybantus
 Corybantes
 Iasius cum cerere concubuit

Floralia

Flora dea

Cloris

quod quia senatui flagitiosum uidebatur ut scribit Lactantius: ab ipso nomine argumentum sumi placuit: ut pudendæ rei quædã dignitas, adderetur: deãq; esse finxerunt: quæ floribus præfesset: quã prius Clorim appellatã fuisse scribit Ouidius in fastis: eamq; Zephyro nuptã: quasi dotis locos id accepisse muneris a marito ut haberet florum omnium potestatem. Erant autem ludi florales iocosi. In his ædiles cicer: sabã: aliãq; eiusmodi

Floralia
quo die in
stituta

populo spargebant: ut est auctor Porphyrio. Instituta autem sũt floralia (ut Plinius docet) mense Aprili. hoc est iiii. calendas Maii. anno urbis quinquagesimo. xvi. ex oraculis Sibyllæ: ut omnia bene deflorescerent: quo-

rũ diẽ Varro determinauit Solẽ tauri partẽ quartã decimã optinentẽ: quoniã: si in quatruduũ incidit plenilunium: fruges: & omnia: quæ floreant lædi necesse sit. Floralia scribit Ouidius in fine Aprilis in calendas Maias. Floram enim ita alloquitur. Incipis aprili: trãsis in tempora maii. Alter te fugiens: quũ uenit alter habet. Ad floralia autem per turbã meretrices accerserentur. Iuuenalis. Dignissima prorsus. Floralium matrona tuba. ¶ Stantes ad oẽ genus ueneris. Stantes: uel in ludis: uel in p̃stibus stare solitas: sensus est. Meretrices utuntur oĩ genere coitus: & tamen nudæ a matronis sæpenuero spectantur: dũ nudæ celebrant floralia. ¶ Corpora meretricia. Meretrices ipsas. Hoc dicit. Vestalibus quoq; castitati obnoxii licet spectare meretrices ipse. ¶ Nec domino pœnã. Dominũ pœnã pontificẽ Maximũ appellat: q in uestales aduertebant: si incestũ commississent: ut docet Plutarchus: & Ouidius in fastis. ¶ Cur ue me? nequã. Legitur etiã cuiq;. Seipsum dãnãt poeta: q in libris de arte amandi nimia usus fuerit lasciuia: & amatoria p̃cepta tradiderit. ¶ Cur nõ argolicis. Varias materias describit: quibus se laudem comparare potuisse dicit: si in his potiusq; in p̃ceptis amatoriis laborare uoluisset. ¶ Vexata est ite. Troia ite dicitur uexari carmine: quũ eius casus: & ruina: quasi uera clades describitur. ¶ Et mutua uulnera fratru. Per mutua uulnera fratru Eteoclis: & Polinici mortem intellige: qui mutuo ictu cecidere: ut Diodorũ scribit: & Statius cecinit: ex quo Thebanũ bellũ designat. ¶ Et septem portas. Thebe ab auctoribus Eptapylæ sunt notatæ: quia septem portis ambiebatur. Vnde Statius ostendens Nioben quattuordecim habuisse filios ait. Bina per igẽtes stipabãt funera portas: & alibi. Tũc uisa leuari. Culmã septenãq; iugo concurrere portã. ¶ Sub duce quãq; suo. Septem enim reges contra Eteoclem pro Polinice conspirãt: scilicet Achaustus Argiuorum rex. Amphiarus: Hypomedon: Capaneus: Tydeus: Parthenopeus: & Polinices: pro quo bellum gestum est Adraști ductũ: & auspiciis. Vnde Propertius dixit. Longe miser agmina septem. Flebis in æterno surda iacere situ. In oppugnatione autem Thebarum horum ducum unusquisq; portam sibi oppugnandam sumpserat. ¶ Pars una de multis. Vna pars meritorum tuorum: quæ multa sunt. ¶ Vtq; trahunt oculos. Hic Ouidius Platonem sequitur: qui de ui oculorum: atq; uidendi rationibus a stoicis atq; Epicureis dissentit. Stoici enim causas esse uidendi dicunt: radiorum ex oculis in eã: quæ uideri queunt emissionem: aerisq; simul intentionem. Epicurei uero affluere semper ex omnibus corporibus simulacra quædam corporum ipsorum: eaq; sese in oculis inferre: atq; ita fieri sensum uidendi existimant. At Plato putat genus quoddam ignis: lucisq; de oculis exire: idq; coniunctum: continuatumq; uel cũ luce solis: uel cum alterius ignis lumine sua ui extrema nixum efficere: ut quæcunq; offenderint. illustrarentq; cernamus. Vnde nocte lumine absente: aut proxime aere obtenebrato: nõ amplius producitur a nobis radiorum fluxus. ¶ Arguor immerito. Dicit se immerito reprehendi: q non scripsit. aliquid eorũ: quæ præposuit: quoniam humili magis q; arduæ materiæ aptum se esse intelligit. ¶ Tenuis campus. Tenuis materia. Iuuenalis. Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo. ¶ Aratur mihi. A me tractatur. ¶ Illud opus. Vel bellum Thebanum: & reliqua: uel Augusti gesta. ¶ Forsan in hoc dubitem. Se fateatur dubitare: an sit satis aptus leuiori scribendi generi: & elegis. ¶ Numeris leuioribus. Tenuiori materiæ. ¶ Gigantes domitos. Bellum gigantum. ¶ Onus. Operis difficultas.

Thebæ
EptapylæDuces the
baniVidendi
ratio

Et ueneris stãtes ad genus omne uidet.
Corpora uestales oculis meretricia cernũt
Nec domino pœnã res ea causa fuit.
At quare in nostra nimia est lasciuia musa?
Cur ue meus cuiq; suadet amare liber?
Nil nisi peccatũ: manifesta q; culpa fatẽda ẽ:
Pœnitet ingenis: iudiciumq; mei.
Cur nõ argolicis potius: quæ concidit armis
Vexata est iterum carmine troia meo.
Cur tacui thebas: & mutua uulnera fratru:
Et septem portas sub duce quãq; suo.
Non mihi materiam bellatrix roma negabat:
Et prius est patriæ facta referre labor.
Deniq; cũ meritis impleueris omnia cæsar:
Pars mihi de multis una canenda fuit.
Vtq; trahũt oculos radiantia lumina solis:
Traxissent animum sic tua facta meum.
Arguor immerito: tenuis mihi cãpus aratur:
Illud erat magnæ fertilitatis opus.
Non ideo debet pelago se credere: si qua
Audeat exiguo ludere cymba lacu.
Forsan in hoc dubitẽ nũeris leuiorib; aptus
Sim satis: in paruos: sufficiãque modos.
At si me iubeas domitos iouis igne gigantes
Dicere: conantem debilitabit onus.

¶ Materia ne superetur opus. Ne maior sit materia q̄ opus: & carmen. ¶ Ausus eram. Ausus eram scribere tua gesta. ¶ Sed detrectare uidebar. Videbar recusare: quia ingenium non erat aptum materiae. ¶ Quodq; nefas. Ordo est. Et uidebar esse damno tuis uiribus: quod subaudi erat nefas. ¶ Iuuenilia carmina. Carmina iuuenum lusus tractantia. Est autem figura appositio. ¶ Moui meum pectus. Sollicitauit: aut moui ad scribendum mentem meam. ¶ Falso amore. Simulando me: aut esse: aut fuisse amore captū. ¶ Mea fata trahebant. Fata uoluerunt scriberem lasciuas res: & ob eam causam postea relegarer. ¶ Veritos toros. Castas matronas. ¶ Me magistro. Me eaq; p̄ceptore. ¶ Quod parū nouit. Quod parum precepit: quasi dicat non potui docere nupta & furta: quandoquidē ea ignoro: nec nuptā ullam uiolaui. ¶ Strinxerit meum nomen. Laeserit meam famam. ¶ Fabula nulla. Nullus sermo: quo nuptas turpe aliqd docuerim: aut q̄ meis p̄ceptis aliqua uiolata dicatur. ¶ Sit dubius pater. Dubitet pater eius filiū esse alterius. & ex adulterio procreatū. ¶ Vitio meo. Meis p̄ceptis. ¶ Plus sibi permisit. Plus sibi concessit lasciuiae pars magna meorū operum. ¶ Cōpositore suo. Me Ouidio: qui ea cōposui. ¶ Nec liber iudiciū ē animi. Nō ex libro mentem alicuius cognoscimus: uel lasciuam: uel se uerā. ¶ Sed honesta uolūtas. Sed mea uolūtas honesta alipersit lasciuia quadam scripta: ut ea legentiū aures demulceret. ¶ Acci⁹ eēt atrox. Eēt plis pbat poetas non uersu: sed uita probandos. ¶ Esset atrox. Eēt crudelis: propterea q̄ tragœdias scripsit. Fuit enim L. Accius (auctore Eusebio) tragœdiarum scriptor natus Mancino: & Serano consulibus: parentibus libertinis: qui seni iam Pacuuius Tarenti sua scripta recitauit: a quo & fundus Accianus iuxta Pisauis appellatus: quia illuc inter colonos fuerat deductus ex urbe. ¶ Conuiuia Terentius esset. Hoc dixit: quia Terentius in Andria describit conuiuium a quibusdā adolescentibus celebratum fuisse. Describit et parca Simonis coenam: & pilculos emptos obolo. ¶ Essent pugnaces. Essent bellicosi. ¶ Quid nisi cū multo. Incipit eos cōmemorare poetas: qui de amoribus libros cōposuerunt. ¶ Confundere uenerem cū multo uero. Dare operam ueneri: multo uino pri⁹ hausto: sic & Apuleius liberū ueneris hortatorem: & armigerum appellat. ¶ Lyrici senis. Anacreontis: poetae lyrici. Fuit enim Anacreon lyricus poeta ætate Pisistrati: & Pherecydis historici: Pythagoræ magistris auctore Eusebio. ¶ Teia musa. Anacreontis musa. Is enim Teon patriam habuit: ut est auctor Strabon & nos de eo alibi plura scripsimus. ¶ Lesbica quid docuit sapho. Sapho Lesbica prima pletrum reperit: libros lyricos nouem cōposuit. Epigrammata. Næ nias: lambos: & Elegias: ut Suidas est auctor. Huius autem poemata lasciuia erant. Vnde in arte amandi ira Ouidius ait. Nota sit & Sapho: quid. n. lasciuia illa: & Horatius. Viuuntq; commissi calores fidibus puellæ. ¶ Tutus & ille fuit. Anacreon ob carminis lasciuiam nulla pœna affectus est. ¶ Nec tibi battiada nocuit. Battiaades Callimachus appellatur: a Battogeneris sui auctore: qui Cyrenē condidit: ut Strabon: Herodotus: & Iustinus scribunt. Composuit autem Callimachus uersus de insulis. Poemata omnigenere carminum. Lyden puellam amauit: de qua etiam: elegias scripsit. Propertius. Sed neq; phlægræos iouis enceladique tumultus. In tonet angusto pectore Callimachus: & alibi. Callimachi manes: & coi sacra phylæa. In uestrum quæso me sinite ire nemus. Is aut Fabii iudicio in elegia primas tenuit. ¶ Delicias tuas. Tuos amores.

Diuitis ingenii est immania cæsaris acta
 Condere: materia ne superetur opus.
 Et tñ ausus eram: sed detrectare uidebar:
 Quodq; nefas damno uiribus esse tuis.
 Ad leue rursus opus iuuenilia carmina ueni:
 Et falso moui pectus amore meum.
 Nō eqdē uellem: sed me mea fata trahebant:
 Inq; meas pœnas ingeniosus eram.
 Hei mihi cur didici? cur me docuere parētes:
 Litteraq; est oculos ulla morata meos.
 Hæc tibi me inuisum lasciuia: fecit ob artes:
 Quas ratus es ueritos sollicitasse toros.
 Sed neq; me nuptæ didicerūt furta magistro
 Quodq; parū nouit nemo docere potest.
 Sic ego delicias: & mollia carmina feci:
 Strinxerit: ut nomen fabula nulla meum.
 Nec qsq; est adeo media de plæbe maritus:
 Ut dubius uitio sit pater ille meo.
 Crede mihi distāt mores a carmine nostro:
 Vita uerecunda est: musa iocosa mea est.
 Magnaq; ps mēdax operæ ē: & ficta meorum
 Plus sibi permisit compositor suo.
 Nec liber iudiciū ē animi: sed honesta uolūtas
 Plurima mulcendis auribus apta refert.
 Accius esset atrox: conuiuia terentius esset:
 Essent pugnaces: qui fera bella canunt.
 Deniq; composui teneros nō solus amores:
 Composito pœnas solus amore dedi.
 Quid? nisi cū multo uenerē cōfundere uino
 P̄cepit lyrici teia musa senis?
 Lesbica qd docuit sapho: nisi amare puellas?
 Tutus tamen sapho: tutus & ille fuit.
 Nec tibi battiade nocuit: quod sæpe legenti
 Delicias uersu fassus es ipse tuas.

¶ Me magistro. Me eaq; p̄ceptore. ¶ Quod parū nouit. Quod parum precepit: quasi dicat non potui docere nupta & furta: quandoquidē ea ignoro: nec nuptā ullam uiolaui. ¶ Strinxerit meum nomen. Laeserit meam famam. ¶ Fabula nulla. Nullus sermo: quo nuptas turpe aliqd docuerim: aut q̄ meis p̄ceptis aliqua uiolata dicatur. ¶ Sit dubius pater. Dubitet pater eius filiū esse alterius. & ex adulterio procreatū. ¶ Vitio meo. Meis p̄ceptis. ¶ Plus sibi permisit. Plus sibi concessit lasciuiae pars magna meorū operum. ¶ Cōpositore suo. Me Ouidio: qui ea cōposui. ¶ Nec liber iudiciū ē animi. Nō ex libro mentem alicuius cognoscimus: uel lasciuam: uel se uerā. ¶ Sed honesta uolūtas. Sed mea uolūtas honesta alipersit lasciuia quadam scripta: ut ea legentiū aures demulceret. ¶ Acci⁹ eēt atrox. Eēt plis pbat poetas non uersu: sed uita probandos. ¶ Esset atrox. Eēt crudelis: propterea q̄ tragœdias scripsit. Fuit enim L. Accius (auctore Eusebio) tragœdiarum scriptor natus Mancino: & Serano consulibus: parentibus libertinis: qui seni iam Pacuuius Tarenti sua scripta recitauit: a quo & fundus Accianus iuxta Pisauis appellatus: quia illuc inter colonos fuerat deductus ex urbe. ¶ Conuiuia Terentius esset. Hoc dixit: quia Terentius in Andria describit conuiuium a quibusdā adolescentibus celebratum fuisse. Describit et parca Simonis coenam: & pilculos emptos obolo. ¶ Essent pugnaces. Essent bellicosi. ¶ Quid nisi cū multo. Incipit eos cōmemorare poetas: qui de amoribus libros cōposuerunt. ¶ Confundere uenerem cū multo uero. Dare operam ueneri: multo uino pri⁹ hausto: sic & Apuleius liberū ueneris hortatorem: & armigerum appellat. ¶ Lyrici senis. Anacreontis: poetae lyrici. Fuit enim Anacreon lyricus poeta ætate Pisistrati: & Pherecydis historici: Pythagoræ magistris auctore Eusebio. ¶ Teia musa. Anacreontis musa. Is enim Teon patriam habuit: ut est auctor Strabon & nos de eo alibi plura scripsimus. ¶ Lesbica quid docuit sapho. Sapho Lesbica prima pletrum reperit: libros lyricos nouem cōposuit. Epigrammata. Næ nias: lambos: & Elegias: ut Suidas est auctor. Huius autem poemata lasciuia erant. Vnde in arte amandi ira Ouidius ait. Nota sit & Sapho: quid. n. lasciuia illa: & Horatius. Viuuntq; commissi calores fidibus puellæ. ¶ Tutus & ille fuit. Anacreon ob carminis lasciuiam nulla pœna affectus est. ¶ Nec tibi battiada nocuit. Battiaades Callimachus appellatur: a Battogeneris sui auctore: qui Cyrenē condidit: ut Strabon: Herodotus: & Iustinus scribunt. Composuit autem Callimachus uersus de insulis. Poemata omnigenere carminum. Lyden puellam amauit: de qua etiam: elegias scripsit. Propertius. Sed neq; phlægræos iouis enceladique tumultus. In tonet angusto pectore Callimachus: & alibi. Callimachi manes: & coi sacra phylæa. In uestrum quæso me sinite ire nemus. Is aut Fabii iudicio in elegia primas tenuit. ¶ Delicias tuas. Tuos amores.

L. Accius
poeta

Accianus
fundus

Anacreō
poeta

Sapho

Battiaades
callima
chus

etiam: elegias scripsit. Propertius. Sed neq; phlægræos iouis enceladique tumultus. In tonet angusto pectore Callimachus: & alibi. Callimachi manes: & coi sacra phylæa. In uestrum quæso me sinite ire nemus. Is aut Fabii iudicio in elegia primas tenuit. ¶ Delicias tuas. Tuos amores.

¶ Fabula iucundi. De Menandro leg: quæ scriptimus in enarrationibus in Ouidium de arte amandi. ¶ Illi as ipsa. Homeri opus de Ilio. ¶ Nisi turpis adultera. Helenã designat. ¶ Inter amatorẽ. Amatorẽ Paridem. Virũ uero Menelaum intellige. ¶ Quid prius est illic flãma chryseidos? Quid in principio statim Iliados describitur: certe Agamẽnonis amor erga Chryseida continetur. ¶ Rapta puella. Briseis achilli crepta ab Agamẽnone: cuius rei causa orrã sunt inter eos inimicitia. De Agamẽnonis amore erga Chryseida. & de rapto Briseidos repete: quæ scriptimus in secundo de arte amandi: ¶ Nisi scœmina. Nisi Penelope. Vlyssis uxor. ¶ Dũ uir abest. Dum erat Vlysses post Troiã excidiũ. ¶ Mæonides. Homerus. Cur autem Mæonides dictus sit: alibi diximus. ¶ Venerẽ martẽq; ligatos. Veneris: & Martis adulteriũ designat: quos Vulcanus tenuissimis rætibus deprehendit: ac diis ridiculos præbuit. Fabulã habes apud Ouidiũ in met. & libro secundo de arte amandi: & in primo desine titulo: & apud Homerũ in odyssæa. ¶ In obscœno roro. In lecto: ubi obscœnu; adulterium cõmissum fuit. ¶ Hospitis igne. Amore Vlyssis. ¶ Duas deas. Calypso & Circe. ¶ Incaluisse. Captas fuisse amore. sic & in secundo de arte amandi. Non formosus erat sed erat sacundus Vlysses. Et tamen æquoreas tortur amore deas. In enarratione quorum uersũ quædam diximus huic loco conuenientia. ¶ Gravitate tragœdia uincit. Graues enim res in tragœdiis tractantur propter reges: & magnæ auctoritatis personas in illis introductas. ¶ Hæc quoq; materiã. Continent tamen et amores: quod ita esse probat exemplis. ¶ Sæuæ nouerçæ. Phædræ crudelis: quæ fuit cãmortis Hippolyti: quũ ille noluisse turpi eius petitioni assentiri: nota est fabula Ouidii met. monumentis. Maronis carmine: & Senecæ et tragœdia. ¶ Nobilis est canace. Canace ex fratre Machareo filium peperit: quo scelere comperto: se ipsam iussu patris interfecit. Machareus uero in templum Apollinis Delphici confugit. ¶ Quid? num tantalides. Legitur et. ¶ Quis nisi tantalides. In ipsa aut Peloponne si ciuitate Mars: & Aegina Asopi filia genuit Oenomaũ: hic unicam filiã Hippodamiã appellauit: sinem uitæ ab oraculo sciscitante responsum est: tunc in facta illum concessurum: quum filia Hippodamia nupsisset. Igitur filia nuptias ueritus decreuit: ut in perpetua asseruaretur uirginitate: hoc maxime existimans pacto uitæ periculum uitaturum. Multis puellam sibi uxorem dan postulantibus: illis id proposuit certamen: quo: qui uictus esset interficeretur: uictor uirginem uxorem duceret. Equorum instituit cursum a Pisa ad aram Neptuni: quæ est apud Isthmum Connthis. Cursus erat eiusmodi. Oenomaus atietem Ioui sacrificabat: qui uirginem postulabat: quattuor equorum ferebatur curru: Oenomaus: sacris peractis: cursu sequebatur præcedentem: auriga Mirthilo assecutum hasta: quam gestabat manu: interficiebat: hoc pacto quum plures equorum uelocitate interfecisset. Pelops Tãtali filius: qui Pisam accesserat: uisa Hippodamia: id concipiens connubium: corrupto Mirthilo: illius opera uictoria usus est: primusq; ad aram Neptuni peruenit. Qua ex re dolore actus Oenomaus Pisæ regnum tenuit: qui uiribus: ac prudentia insignis: quum plurimos in Peloponnesum accolos deduxisset: eam patriam Peloponnesum ab se denominauit: auctor Diodorus. Fabulam etiam Seruius refert. ¶ Agitante cupidine currus. Amore currus impellente. ¶ Pisæam. Hippodamiam ex Pisa ciuitate Arcadiæ. ¶ Phrygiis eqs. Pilla: & Hirpina quos equos Pelops e Phrygia ueniens secum duxit. Hirpini meminit Martialis eo uersu. Hirpini ueteres: qui bene nouit auos. Pelopen Thucydides refert magnitudine opum: quas e Phrygia attulerat: deuinxisse sibi Peloponnesi incolos: qui pauperes erant: atq; ita insulam occupauisse. ¶ Eburnus. Eburnus Pelops uocatur a poetis: quoniam Tantalus eius pater (auctore Seruio) uolens deorum tentare diuinitatẽ: eis inuitatis: filium suum epulandum apposuit: a quo omnes dii abstinerũt: excæpta Ceres: quæ brachium eius consumpsit: postea dii: petente Tantalos: quum uoluissent eius filium reuocare ab inferis: Ceres ei eburneum brachium restituit: quod ideo fingitur: quia Ceres ipsa est terra: quæ corpora uniuersa cõsumit: ossa tantũ reseruans. ¶ Tingeret: ut serg. Medæ fabulã designat: q̄ irata: q; Iasonẽ expulsa: Glaucam: seu Creusam duxisset uxore: in ultionẽ patris filios iugulauit: ut diximus in Ouidium de arte amandi enarrãdo eũ uersũ. Cõiugis admissũ: uiolataq; iura mariti. Barbara p natos phœsias ulta suos. In his at oib; Tragœdiis: q̄ in theatris recitabã: amores cõtinebant. ¶ A læso amor. Ab amore Medæ ab Iasone uiolate

Canaces
& macha
rei fabula

Hippoda
mia fabu
la

Equi pelo
pis

Pelops
eburnus

Fabula iucũdi nulla est sine amore menãdri:

Et solet hic pueris: uirginibusque legi.

Ilias ipsa qd est: nisi turpis adultera? de qua

Inter amatorem pugna uirumq; fuit.

Quid prius est illic flãma chryseidos: aut q̄

Fecerit iratos rapta puella duces.

Aut qd odyssæa est: nisi scœmina ppter amorẽ:

Dum uir abest multis una petita procis.

Quis nisi mæonides uenerẽ: martẽq; ligatos

Narrat in obscœno corpora p̄hensa toro?

Vnde nisi indicio magni sciremus homeri

Hospitis igne duas incaluisse deas?

Omne genus scripti gravitate tragœdia uicit

Hæc quoq; materiã semp amoris habet.

Nã qd i hyppolitico est: nisi sæuæ flãma nouerçæ

Nobilis est canace fratris amore sui. (cæ

Quid? nũ tãtalides agitãte cupidine currus:

Pisæam phrygiis uexit eburnus equis?

Tingeret: ut serg. natorum sanguine mater

Concitus a læso fecit amore dolor.

¶ Fecit amor subitas uolucres. Terei tragœdiã itelligit. Nota est fabula Ouidii met. carm. e. Ordo ẽ. Amor fecit regẽ. s. Tereũ cum pellice. i. Philomæna subitas aues. ¶ Quæq; suũ luget. Prognẽ designat Terei regis Deulidis uxore; q̄ Itym filiũ occidit: & p̄ri apposuit pp̄ sorore Philomænã uiolatã; postea mutata fuit in lusciniã. Varro tñ: & Serui. Philomænã uersam eẽ in lusciniã scribũt. ¶ Si nõ europẽ. Atrei tragœdiã itelligit. notũ est aut̄ Europẽ Atrei uxore cũ Thyeste cõcubuisse: ut docet Seneca: qd̄ ægre ferẽs Atreus liberos ei epulãdos apposuit: q̄ soline pollueret: aufugit, plura dixim⁹ in enarrationib⁹ n̄is in Ouidiũ de arte amãdi.

Prognẽ
fabula

Fecit amor subitas uolucres cũ pellice regẽ:

Quæq; suũ luget nũc quoq; mater itym.
Si nõ Europẽ frater sceleratus amasset:

Auersos solis non legeremus equos.

Impia nec tragicos tetigisset Scylla coturnos:

Ni patriũ crinem defecisset amor.

Qui legis Electrã: uel egẽtẽ mētis Orestẽ:

Aegysthi crimen: Tyndaridosq; legis.

Nã qd̄ de tetrico referã domitore chimera:

Quem letho fallax hospita pene dedit.

Quid loq̄r hermiõnẽ: qd̄ te ceneia uirgo:

Teq; mycenæo phœbas amata ducit:

Quid danaenẽ: danaesq; nurũ: matrẽq; lyæi:

Electrã
tragœdia

Agamẽnonis mortẽ: quẽ Aegysthus & Clytæmnestra interfecerũt: quũ a bello troiano rediisset. ¶ Tyndaridosq;. Et Clytæmnestræ filiã Tyndari ex leda: uxorisq; Agamẽnonis: quã cũ Aegystho Thyestis filio: dũ bello troiano maritus iterfuit: adulteriũ cõmisit. ¶ Nã quid de tetrico. Bellerophõtes fili⁹ fuit Glauci uir munere deũ eximius tum roboris: tũ decoris: quẽ iupiter sub imperio Proeti regis oĩ Græcia potẽtissimum esse uoluit: cui⁹ uxor Sthenobæa: quũ Bellerophõtẽ ad furtiũ cõcubitũ allicere non potuit: accusauit apud regẽ: q; se de stupro interpellasset: & nolẽti uim uoluisse inferre. Quã quũ audisset rex ingẽti indignatiõẽ cõmor. uent⁹ tñ iura familiaritatis offendere eũ in Lyciã ad Eurien socerũ mittit cũ lris: in qbus agebat de eius morte. q ubi in Lyciã puenit a rege Lyciõ: honorifice excipit. Sed postq̄ decimum dies illuxit: rex a Bellerophõtẽ qd̄ lras attulisset a genero quãsiuit: ac dari poposcit: q; acceptis & lectis (cõtinebat aut̄ & crimẽ Bellerophõtis & pœnã) principio impauit Chimerã expugnet: atq; occidat aial indomabile: inexpugnabile: neq; humano: sed diuino genere ortũ. anterior qd̄ leonẽ: poster⁹ uero draconẽ: medio aut̄ capram: atq; terribiles ex ore flãmã: globos cũ spũ effundẽtẽ. Hãc Bellerophõtes oĩbus deõ: fretus auxiliis interemit. Secũdo loco iussus est pugnare cũ pugnacissimis Solymis: quoq; certamen solebat ipse narrare q̄ acerrimũ fuisse. Tertio cõgressus cũ fortibus Amazonib⁹: eas interemit. Postremo aliud genus doli: quõ hũc perimeret: excogitat. Hoĩum robustissimõ: ad fontẽ Lyciæ insidias collocat. ut reuertẽtem aggreffi obruncarẽt: sed ipsi ecõtra nunq̄ domũ reuersi sunt: ad unũ oẽs obruncant: cuius uirtutẽ admiratus rex statim filiã cũ di midia: & regni: & dignitatis portione dedit uxore: author Homerus libro iliados. vi. ¶ Quid loquar hermiõnenẽ? Hermiõnen Menelai uel (ut alii malunt) Thesei: & Helenæ filiam fuisse constat: quã Oresti Agamẽnonis filio despõsata fuit. Sed quũ Aegysthus cũ Clytæmnestra Agamẽnonis uxore cõcumberet: & Electræ sororis industria (ut diximus) ei⁹ manus euasisset Orestes: cõcessit illã Aegysthus Pyrrho Achillis filio: q; postea ab Oreste interfectus fuit. ¶ Quid te sceneia uirgo? Ceneia legẽdũ est. Atalãtã. n. itelligit Ceneia re- Ceneia
uirgo
Cassan-
dra mors

Bellerophontes

Chymera

Phoeniciã: Nilũq; est deferẽdũ: a nymphisq; omni studio: curaq; educadũ. Vnde ab Ioue: Nyfaq; Dionysũ dixerũt. Idẽ et alibi scribit Iunonẽ zelo: & ira motã: sumpta unius ex Semeles ancillis forma ad ulciscẽdum iniuriã suã: illi a Ioue petere: ut ea maiestate: honoreq; cõcũberet: q; cũ Iunone cõsuesset: cui quum Iuppiter annuisset: cũ tonitruo: ac fulmine ad Semelẽ descendit: quã insolita re territa: expirã abortũ edidit: quẽ Iuppiter absconditũ in femur: quũ tenuisset: partus tpe editũ in Nyfam Arabiã urbẽ tulit: ubi a nymphis educatus infans a patre: locoq; appellatũ Dionysius est. Fabulã etiam refert Ouidius libro tertio metha.

¶ Hemonã? Sic qdem in oĩbus exẽplaribus legitur.

Antigõel
tragœdia

Non me fugit Hemonã Antigonẽ amasse. nam Antigone: contẽpto edicto: ne quis Polynicẽ mortuum sepeli ret: eũ: qm̃ frater erat: humauit: deprãhensã iussu Creontis regis iugulat ex lege ad tumultũ polynicis: Hemon: qui eã impatiẽter amabat: p̃fosso pectore: gladio ibidẽ sibi mortẽ cõsciuit. Eũ secuta est mater Eurydice doloris impatiens. Tragœdia extat Sophoclis: quã Antigone inscribit hoc argumento: &

Hemonis
mors

Euripidis. Sed illic deprãhensã in adulterio cũ Hemone dat ei uxor: & parit Hemonẽ filiũ. Ouidius. Nec tibi siq; amas foelicius hemone cedat. & Proptius. Quid non antigonã tumulto boetius hemõ. Corruit ipse suo saucius ense latus. Quare quũ syllaba hic repugnet: nisi forte ita corrigas. Hemonã: uel noctes: & reliq; Alcmenã reponẽdũ cẽleo: nam etiã poetã sensus uidet ita exposcere. Fuit autẽ Alcmena (ut scribit Diodorus) filia Lectrionis: & Eurydices a Perseo oriunda. Ex Danae enim Acrisiã: ac Ioue natũ Persea ferunt: ex eõ Andromedeq; Cephei Lectrionẽ. Is deinceps sumpta Eurydice Pelopis Alcmenã procreauit. Hãc Iuppiter: quũ cognouisset: Herculẽ genuit: Iouẽ enim ferunt: tres noctes in unã redactas: Alcmenã operã dedisse: qd non amoris cupiditate: ut in aliis mulieribus cõtingit: factum: sed pueri gignẽdi gratia. Itaq; nolẽs ui Alcmenam aggredi: neq; fidens posse illi coitum: ob eius prudentiã persuadere: dolo mulierẽ aggressus est: Amphytonis forma assumptus: ut etiã Plantus docet. ¶ Et noctes: quã coiere duas. Ex tribus noctibus unã fecit se Iouẽ diximus: ut Herculẽ conciperet. Hic uero Ouidius ex duab; unã factã afferit. Vnde Sofia Plauti nũs ita loquitur in Amphitryone. Neq; ego hac nocte longiorem me uidisse censeo. ¶ Quid genẽ peliã?

Ex tribus
noctibus
unã fecit
Iuppiter
Alcestis
admeti
Thesei
sta

Per generũ Peliã Admetũ accipe: qui Alcestem Peliã filiã maiore natũ despõdente Iasone: post Peliã Medæ fraude peremptũ: duxit uxorem. Designat autem hic Ouidius: Alcestidis tragœdiam: quam Euripides scripsit: unde a Iuuenale dictum est. Spectant subeuntem fata mariti. Alcestem. Eam autem amauit Apollo: & eius amore captus: nouem annis Admeti pauit armenta. De Admeto: & eius uxore plura diximus in tertio de arte amandi. ¶ Quid thesã? Tragœdiam de Theleo intellige: qui (ut est author Diodorus) natus est ex Ethra Pitthei filia: ac Neptuno in Troezen nutritus: penes Pittheum maternum auum: ac signa ab Aegeo sub saxo posita recognoscens: Athenas uenit. Is: ut Herculis uirtutes imitaretur: ad ea certamina animum adiecit: quã laudem & gloriam sibi essent allatura: & primo Corinetum: deinde Scinem iustulit. postea aprum siluestrem in Grommione occidit. Scyronem etiam Certionem: ac Procusten deleuit. Taurum Marathonium: ac Minotaurum domuit. Demum Phædrã accusatione: interempto Hippolyto: turbatus Theseus: pulsus patriã: apud hospitem functus est uita. De Thesei interitu Pausanias ita scribit. Aiũt Theseum uinctum fuisse: quoad ab Hercule reductus est. Sed omnium uerissimum mihi uidetur: quod ita audiui. Quum Theseus in Thesprotidas iuisset: ut Thesprotorum uxorem raperet: magnam exercitus partem illic amisit: ipseq; & Pirithous (is enim quærendã uxori operam impendebat) capti sunt: & uterq; a rege in uincula coniectus in Cichyro oppido. Eo tempore Tyndari filii expeditionem in Aphidnã egerunt: oppidoq; capto. Mnestheum in regnum reducerunt. Mnestheus filiorum Thesei. qui ad Elpenorem in Euboiam clam emandati fuerant: nullam rationem ducebat. Sed quoniam Theseo: si aliquando ex Thesprotis reduceretur: se uiribus haud parem fore intelligebat: popularem beniuolentiam sibi conciliauit: ut si Theseus seruatus rediret: excluderet. Interea Theseus in Cretam ad Deucalionem mittitur. Sed tẽpestate in Scyron insulam delatus: a Scyris honorificentissime susceptus est. Adducebantur enim illi generis gloria: & autoritate: quam sibi Theseus comparauerat. Itcirco Lycomedes ei necem per insidias struxit. Plutarchus scribit Theseum a Lycomedes auxilium contra Athenienses implorasse. Sed Lycomedes siue uiri gloriam reformidans: siue Mnesthei sibi gratiam conciliare uolens: ipsum quum ad regionis fines perduxisset: quasi inde sibi agros ostensurus ex saxo deturbauit: atq; interemit: quanq; aliqui affirmant per se: nullo cogente: sed errore loci: post cœnam (ut consueuerat) deambulantem: concidisset: atq; in præsentia eius mors nemini curã: ac sollicitudini fuit. Cimon postea Milciadis filius: Scyron incolis desertam reddidit: ultus eo pacto Thesei necem: ossaq; Athenas rettulit. In tragœdia autem Thesei describebatur Helenã raptus: eiusq; opera quam Pirithoo præstitit ad rapiendam Proserpinam: ut antea diximus. Deinde: quo pacto Phædrã: & Ariadnam abduxerit. Tum Phædrã turpis amore: erga priuignum Hippolytum: & accusatione: in quibus scriptis poeta designat amores cõtineri. ¶ Quidue pelãsgum? Proteusilaum dicitur de quo plurima scripsimus in tertio de arte amandi. Vbi etiam ioles fabulam plenius descripsimus. ¶ Pyrrhiq; parens. Dei damia Pyrrhi mater Lycomedis Scyrorum regis filia: apud quem Thetis Achillem sub muliebri habitu celauit: quoniam a Proteo acceperat: illum periturũ esse in bello troiano: ut Statius cecinit. Ex ea Pyrrhũ peperit Achilles: cuius amor continebat in ea tragœdia. ¶ Huc herculis uxor. Megarã dicit: quã Creon rex thebarum: cognita

Thesei
mors

Deidamia
Megara

Hemonã: & noctes: quã coiere duas?
Quid generũ peliã: qd thesã: qd ue pelãsgũ
Iliacam tetigit: qui rate primus humum.
Huc iole: pyrrhiq; parẽs: huc herculis uxor:

Herculis uirtute: illi uxorem dedit: utrisque ei: ueluti filio: curam permisit. Eurystheus (ut scribit Diodorus) habens argis regnum: nota Herculis fama: eum ad perficienda certamina accersit: reuentem iussit iuppiter Euristheo obtēperare. At is Delphos adiens: consulto super his deo: responsum tulit: a diis iniunctum esse: ut Eurysthei iussu: xii. certamina pfereret: quibus exactis: immortalitate potiretur. Ex ea re haud parum est animo commotus Hercules. Nam & sua dignum uirtute uidebatur humiliori seruire: & ioui: ac patri non obtemperare: tum inutile: tum impossibile ducebat. Hac anxietate perplexo animo: iuno rabiem iniecit.

Huc accedat hylas: il iaculq; puer.
 Tempore deficiā tragicos: si psequar ignes:
 Vixq; meus capiet noīa nuda liber.
 Est & in obscēnos deflexa tragœdia risus:
 Multaq; præteriti: uerba pudoris habet.
 Nec nocet auctori: mollem: qui fecit achillē:
 Infregisse suis fortia facta modis.
 Iunxit aristides milesia crimina secum:
 Pulsus aristides: nec tñ urbe sua est.
 Nec qui descripsit corrumpi semina matrū:
 Eubius impuræ conditor historiæ.
 Nec qui composuit nuper sybaritida fugit:

Itaq; in insaniam (ut etiam scribit Seneca in Hercule furente) amētiāq; uersus: Iolaum occidere uoluit. Quo fugiente filios: qui prope Megaram stabant: sagittis: uelut hostes: appetit: paulatim abscedente demētia: præteritum recognoscens facinus: doluit ex tanta calamitate: deinde proposita certamina absoluit. Megaram uero uxorem Iolaū concessit: aliasq; deinde ipse accepit. Per Herculis autem uxorem: poeta Herculis tragœdiam designat: in qua continebantur eius gestas & amores: ut Omphales: Ioles: aliarūq; etiam mulierum. ¶ Huc accedat hylas. Hylas puer fuit comes Herculis: quem amisit in Ionia iuxta Mysiam: & quum fuerit compertum: qd extinctus fuisset in fonte: instituta sunt sacra: in quibus eius nomen clamabatur in fontibus. Solinus scribit: Hylam lacū Bithyniæ esse: in quem Hylam Hercules delicias cecidisse credunt. In cuius memoriam Iolēni saltatione populus lacum circuibat: Hylam uoce clamans. Scribit etiam Strabo libro duodecimo. Hylam unum e sociis Herculis fuisse: qui etiam argonanta erat: &

quum aquatum egrederetur: a nymphis captum finxerunt. Fuit autem in Bithynia iuxta Prusidem urbē: ubi adhuc festa quædam celebrabantur: in quibus per montes uagras saltantes Hylam uocant: quasi in siluas ad illum inquirendum egrediantur. ὕλας enim resono: uel clamo significat. Intelligit autem poeta: aut tragœdiam de Hylas: aut Herculis tragœdiam: in qua Hylas: Hercules delitiæ continebatur. ¶ Iliaculq; puer. Et Ganymedes troianus filius Trois regis: & frater Ili: & Assaraculq; a diis raptus est in pincernā Iouis: ut docet Diodorus. Potes & Atym: phrygium puerum pulcherrimum intelligere: quē Cybele casto sibi amore deuinxit: iussitq; ut castus eius templi tueretur: qui postmodū captus amore Sagaritidis nymphæ in furorem conuersus: putans domū tuere fugit: & per summa Dindymi mōtis Phrygiæ: qui dea sacer est. furiose discurrens: arrepto lapideo cultro: se ipsum castravit: ut docet in quarto satyræ Ouidius: de qua re hic tragœdiā cōpositam intelligit. ¶ Ignēs tragicos. Amores: qui in tragœdiis continentur. Tragœdia autem (ut in Minoe scribit Plato) est antiquissima: nec (ut pleriq; putant) a Thespides: aut Phrynico sumpsit initiū: sed multo ante ab Atheniensi ciuitate. Quid autem sit tragœdia: & unde dicatur. docet Diomedes grammaticus. ¶ Nomina nuda. Nomina aperta: & obscœna: uel (qd magis placet) noīa sola eorū: quorū causa cōposita est tragœdia: absq; alia uitæ eorū narratione. quasi dicat sola ipsa noīa tragœdiarū: uix possent numerari: nedū amores: qui in illis continentur. ¶ In obscēnos risus. Tractantur etiam plerūq; in tragœdiis res obscœnæ: quibus rident spectatores. Magis tamen emendate alibi legi: in obscēnos uersus. ¶ Præteriti pudoris. Præteritæ obscœnitatis. Inducitur enim aliquis olim obscœnum aliquid gessisse. ¶ Nec nocet auctori. Nec nocet Homero. ¶ Infregisse fortia facta. Denigrasse fortia eius gesta: ob raptam Briseida: aut Iyra personasse. ¶ Suis modis. Eius pertinaciæ: uel lasciuiæ: aut certē suis modulationibus. ¶ Iunxit aristides. Aristides libros quosdam edidit: qui Milesii appellabantur de luxuria. & delitiis cōpositi: ut est auctor Plutarchus: & Appianus. Fuere autem Milesii delitiis: luxurq; notabiles. Vnde prouerbiū grecorum extat tale οἱ κοῖται μιλῆσια μὴ γὰρ ἐνδοδαί. id est domi non hic Milesia. ¶ Iunxit secum. Ingenio suo accommodauit: aut simul composita scripsit. ¶ Milesia crimina. Delitiis: & lasciuiam Milesiorum. Fuere enim perquam impudici: ut in Crassi uita docet Plutarchus. ¶ Pulsus aristides. Aristides (ut in tusculanis docet Cicero) expulsus est patria: qd præter modum iustus esset. Sed hunc: de quo hic Ouidius intelligit: alium fuisse manifesto apparet. ¶ Nec qui descripsit. Nec Eubius historicus exulauit: qd docuit partus matrum corrumpi: & eici. ¶ Semina matrum. Partus: semen genitale: conceptum. ¶ Corrupti. Violati: emitti. ¶ Impuræ conditor historiæ. Credendum est: Eubium historicum in eius opere historiam aliquam posuisse: qua exponebat: foeminam aliquam potionis: & ueneficiis partū corrupisse: qd quū fecerit: uidetur alios eiusmodi crimē docuisse. ¶ Nec qui composuit nuper sybaritida. Hemitheon Sybaritha (ut scribit Lucianus in oratione ad ineruditum: qui multos emptitabat libellos) mirificas leges conscripsit: quomodo insanire oporteat: & uel lipatis: ac facere illa. De huius poetæ libellis: obscœnissimo argumento compositis: minime intellexit Martialis libro duodecimo eo uersu. Qui certant sybariticis libellis. De Sybaritarū luxuria multa Suidas: & Strabo. ¶ Sybaritida. Opus Hemitheonis plenum Sybaritanæ lasciuiæ. Fuit autem Sybaris oppidum Calabriae inter Crathim: & Sybarim fluuios. ¶ Nec fugit. Nec exulauit.

Hylas
puerGanyme-
des
Atys
puerTragœ-
diaAristidis
libri Mille
sui

Aristides

Hemithe-
on sybari-
ta

Sybaris

Elephātis Nec qui concubitus. Eos poetas intelligit: qui uarios concubitus carmine complexi sunt: inter ceteros notatur Elephantis: qui apud priscos uaria coeundi genera descripsit: ut plenius diximus in Ouidium de arte amandi. Sunt ea doctorum. Ea inquit scripta: quauis sint obscœna: tamen numerantur inter doctorum hominum monumenta. Muneribus ducum. Concedentibus imperatoribus. Publica facta. ea scripta omnibus exposita. Patent. Aperta sunt. Ab armis peregrinis. Ab externorum scriptorum uoluminibus. Romanus liber. Poemata a Romanis: & latinis edita. Vtq; suo martem. Quemadmodum inquit sunt poetæ: qui grauias scripsere: ut Ennius: & Lucretius: sic quidam lasciuia opera edidit: ut Catullus: & alii. Martem. Prælium: & annales: uersu heroico: ut docet Gellius: quibus bella Italiae continebantur: ut diximus in tertio de arte amandi.

Ennius ingenio maximus Ennius ingenio maximus. Ingenio maximum appellat: arte autem rudem: quoniam poeta ille usus est inuentione: & sententiis egregiis: sed uerbis non multum ornatis. Vnde Maro dicere solebat: se ex stercore Ennii aurum colligere. Explicat ut causas. T.

T. Lucretius poeta

Lucretius poeta (authore Eusebio) amatorio poculo in furorem uersus: quum aliquot libros per interualla insanie conscripsisset: quos postea Cicero emendauit: propria se manu interfecit: anno ætatis. xliii.

Rapidi ignis. Ignis omnia rapientis: & consumentis. Lucretius enim grauias: hoc est naturas rerum de-

scribit: quas per ignem intelligit: de quo ita inquit. Verum (ut opinor) ita sunt quedam corpora: quorum. Concussus: motus: ordo: positura: figura. Efficiunt ignis: mutatoq; ordine mutant. Naturam: neq; sunt igni simulata: nec ulli. Præterea rei: quæ corpora mittere possent. Sensibus: & nostris a tactu tangere tactus.

Numerus causarum mundi

Causarumq; triplex. Vt carmen hoc intelligatur Senecam audiamus: qui in epistola postrema octauii libri epistolarum ad Lucilium ita scribit. Triplex causa est. Dicunt (ut scis) stoici nostri: duo esse in rerum naturam: ex quibus omnia fiunt. Causam: & Materiam. Materia iacet iners: res ad omnia parata: cessatura: si nemo moueat. Eam autem ratio materiam format: & quocunq; uult uersat: ex illa uaria opera producit. Esse ergo debet: unde fiat aliquid. Deinde a quo fiat. Hoc causa est: illud materia. Omnis ars naturam imitatio est.

Causa Materia

Itaq; quod de uniuerso dicebam: ad hæc transfer: quæ ab homine facienda sunt. Statua: & materia habuit: quæ pateretur: artificem: & artificem: qui materiam daret faciem: ergo in statua materia æs fuit. Causa opifex. Eadem conditio rerum omnium est. Ex eo constat: quod fit: & ex eo: quod facit. Stoicis placet unam causam esse id: quod facit. Aristoteles putat causam tribus modis dici. Prima inquit causa est materia ipsa: sine qua nihil potest effici. Secunda opifex. Tertia est forma: quæ unicuiq; operi imponitur tanq; statua. Nam hanc Aristoteles Idos uocat. Quarta quoq; inquit his accedit. propositum totius operis. Quid sit hoc aperiam.

Idos

Æs prima statua causa est: nunq; enim facta esset: nisi fuisset id: ex quo funderetur duceretur. Secunda causa artifex est: non enim potuisset æs illud in habitum statua figurari: nisi accessissent perita manus. Tertia causa est forma: neq; enim statua illa Doryphoros: aut Diadumenos uocaretur: nisi hæc illi esset impressa facies. Quarta causa est faciendi propositum: nisi enim hoc fuisset: facta non esset. quod est propositum: quod inuitauit artificem? quod ille secutus fecit: uel pecunia est hoc: si uenditur: uel gloria: si laborauit in nomine: uel religiosi donum templo parauit. Ergo & hæc causa est: propter quam fit. His quintam Plato adiicit. Exemplar: quam ipse Idæam uocat: hoc est enim id: ad quod respiciens artifex id: quod destinabat: effecit. Hæc exemplaria rerum omnium deus intra se habet: numerosq; uniuersorum: quæ agenda sunt: & modos mente complexus est: plenus his figuris est: quas Plato Idæas appellat: immortales: immutabiles: infatigabiles: innumerabiles. Itaq; homines quidem pereunt. Ipsa autem humanitas. ad quam homo affigitur: permanet: & hominibus laborantibus intereuntibus illa nihil patitur. Quinq; ergo causæ sunt: ut Plato dicit: id: ex quo fit: id: in quo fit: id: ad quod fit: id: propter quod fit: nouissime id: quod est ex his: est tanq; ex statua. Id: ex quo æs est: id: a quo artifex est: id: in quo forma est: quæ aptatur: id: ad quod exemplar est: quod imitatur: is: qui facit: id: propter quod faciendi propositum est: id: quod ex istis est: ipsa statua est. Hæc omnia mundus: quoq; (ut ait Plato) habet facientem: hic deus est. Ex quo fit: hæc materia est. Forma hæc est habitus: & ordo mundi: quem uidemus. Exemplar scilicet: ad quod deus hanc magnitudinem operis pulcherrimi fecit: propositum: propter quod fecit. Quæris quid sit propositum? dei bonitas est. Triplex opus causarum. Tripartitam materiam: uel triplicem effectum causarum: ut Aristoteli placuisse diximus: quauis: & quartam addiderit. Ex quo designat Ouidius Lucretium causas rerum tres: ex quibus omnia fiunt: carmine complexum fuisse. In quodam tamen uetustissimo codice legi non causarum: sed casurum: ut dicat poeta: Lucretium cecinisse: quomodo tria elementa: Mare. s. Cælum: ac terra interitura sunt: quod libro quinto ita cecinit. Principio maria: & terras: cælumq; tuere. Quorum naturam triplicem: tria corpora memmi. Tris species: tam dissimilis: tria talia texta: Vna dies dabit exitio: multosq; per annos. Sustentata tuet moles & machina mundi: quomodo autem causas ignis: Lucretius describat: diximus supra in enarratione huius uersus. Quidam delirant. Vaticinatur. Canit tanq; uates: & poeta.

Idæa

Nec qui concubitus non tacuere suos. Sunt ea doctorum monumentis mixta uirorum: Muneribusq; ducum publica facta patet. Neue peregrinis tantum defendar ab armis: En romanus habet multa iocosa liber. Vtq; suo martem cecinit grauis ennius ore: Ennius ingenio maximus: arte rudis. Explicat: ut causas rapidi Lucretius ignis: Causarumq; triplex uaticinatur opus.

¶ Sic sua lasciuo. Sic e contra alii fuere: ut Catullus: qui carminis lasciuia insignes fuere. Catullus autem Lesbiam pro Clodia amicam nominauit: amauitq; ardentissime carmineq; eam complexus est: & quoniam in Catulli mentionem incidimus sensum: & ordinem secundi epigrammatis: quod ita incipit, Passer deliciae meae puellae: iobiter enarremus. Poeta Catullus non desit mortem passeris: non admiratur etiam eius lusus: ut pleriq; arbitrati sunt. Sed cupit posse amore pellere eo mo quo amica: q; tristitiam ponit ludendo cum passere: qd si contingeret: id illi ta gratu eet, q malu aureolu puellae Atalatae fuisse ferunt. Est aut ordo

Catulli locus

Sic sua lasciuo cantata est saepe catullo:
 Foemina: cui falsum lesbia nomen erat.
 Nec cotectus ea: multos uulgauit amores:
 In qbus ipse suu fastus adulterium est.
 Par fuit exigui: simili que licentia calui:
 Detexit uariis: qui sua facta modis: (quos
 Quid refera Tycida: qd memi catme: apud
 Nomen adest rebus: nominibusq; pudor.

O passer deliciae meae puellae: q; cu ea solet ludere que illa solet tenere i sinu: cui appetenti illa solet dare primu digitu: & icitare acris morsus. Quu libet desiderio meo niteti iocari nescio qd charu Et que passeru credo ee solatiolu sui doloris. Ut id e utina. Terentius. Ut te dii deaq; omnes pdat: possem tecum ludere: sicut ipsa. Et pro id est leuare curas tristis animi: quu grauis ardor: id est grauis dolor amicae acquiescat: hoc est soleat acquiescere & leniri: postea subiungit. Tam gratum est mihi: scilicet hoc quod cupio posse dolorem ponere lusu passeris: ut facit amica Lesbiam. Hic est uerus poetae sensus: & ordo a nobis primum exco-

Catulli alius loc⁹

Sic etiã a nobis declaratu e carme illud eiusde poetae in calce prioris epigrammatis. Patroa uirgo. Plus uno maneat perene saeclo: idq; in epistola quadã ad Alexandru fratre in prima statã pagina factoru Ouidii: ubi docuimus uirginem Patroam pro Charta patriae poetae: & ueronesi: que admodu apud Martiale eo uersu: Scrinioq; signatas. Custodit ipse uirginis pater chartae: & a patros sit possessiuu patrou: ut ab eos eous. Est autem ordo. Virgo patroa maneat perenne pro perenniter: ut sit nomen pro aduerbio positum. sic Vergilius. Toruumq; repente. Clamat: plus uno saeclo: plus multis annis: qbus uerbis non inuocat Pallada: non musa: qd minime sit a poetis epigrammatis: sed optat: ut perene sit opus: & Charta uirgo. i. charta i q nunquam antea edita fuit: que admodu uirginu e et ea appellamus: quae nunq ptu edidit. Em edemus et carmen illud eiusde poetae. Propoitide: truce ue poticu sinu. Quidã. n. eu locu ita legut: ut assignauimus. Ego uero p potida (ut oia habent ex eplaria) reponendu esse omnia ultima syllaba eius nois comunis est: sequete muta cu liquida: que admodu q; copula apud Marone i eo uersu. Tribulaq; trahaxq; & iniquo podere rastri. Mulra et alia Catulli loca: alioruq; etiã auctoritã deprauata: itã ab aliis parte intellecta: aut minus obseruata i me diu alias pferemus: nuc ne ab interpretatioe nra digrediamur: ad Ouidii carme redeudu. ¶ Cui falsu lesbia nome erat. Legit et falso: hoc est: quae falsu dicebat: id qd et docet Apuleius in Apologia prima his uerbis. Eade igit opa accusent. C. Catulluq; Lesbia pro Clodia noiauit: & Tycida similiter: q; q Metella erat Perilla scripsit. ¶ Multos uulgauit amores. Fastus est: se etiã alias amasse. ¶ Par fuit exigui. Caluus orator (auctore Seneca libro quarto contouersiarum) diu cum Cicerone iniquissimam litem de principatu eloquentiae habuit: uiolentus accusator: & concitatus fuit. Carmina quoq; eius: quanuis iocosa fuerint: plena tamen fuere ingetis animi. Dixit de Pompeio. Digito uno caput scalpit. Quo credas sibi hunc belle uiru. Calui Meminit & Cicero in libro de claris oratoribus: ac etiam Tranquillus in. C. Caesare his uerbis. C. Caluo post famosa epigrammata de reconciliatione per amicos agenti ultro: ac prior scripsit. Amauit autem Quintilia: de qua scripsit elegias: eiusq; etiam mortem carmine elegantissimo defleuit: dicente Propertio. Hoc etiam docti confessa est pagina calui. Quum caneret miseræ funera Quintiliae. Eum exiguum appellat Ouidius: propterea q; fuit paruae staturae: ut docet Seneca de eo ita scribens. Erat enim paruulus statura: propter quod et Catullus in endecasyllabis uocat illu Salaputiũ: seu Solopachium. i. integrum cu bitu. Non me fugit locus illu Catulli ab aliis aliter et legi. ¶ Quid refera tycida. Tycida poeta scripsit elegias de Perilla: quam amauit: eius poetae meminit Tranquillus in libro de claris grammaticis: cuius uerba haec sunt. Inscriptis Caro praeter grammaticos libellos: etiam poemata: ex quibus praecipue probantur Lydia: & Diana. Lydiae Tycida meminit. Lydia doctorum maxima cura liber. Dianae Cinna. Saecula permaneat nostri Diana Catonis. ¶ Quid memi catmen. C. Memmii poetae pariter. & oratoris meminit Plinius in epistolis: & Traquillus scribens illum obiecisse. C. Caesari stetit ad cyathum & uinum Niscomedi regi: & alibi scribit: eundem Caesarem. C. Memmii: cuius asperrimis orationibus non minori acerbitate rescipserat: etiã suffragatorem: mox in petitione consulatus fuisse. Fuit autem mordacissimus: ut docuit Crassus Orator: qui tota Taracina omnibus in parietibus has litteras inscriptas fuisse dixit tria. LLL. & duo. M. M. quum quaerent quid significarent: quendam oppidanum senem dixisse: hoc significari: Lacerat lacertum Largii mordax Memmius. Is fuit praetor Bithyniae: cum quo Catullus poeta nauigauit: ut ipse docet in eo epigrammate. Pisonis comites: cohors inanis. Extant etiam Ciceronis epistolae ad hunc (ut opinor) Memmium libro decimotertio. ¶ Nomen adest rebus. Res quum in aliquem

Catulli carmen emendatum

Lesbia p clodia Perilla p Metella Caluus orator

Quintilia calui amica Salaputiũ Solopachium Tycida poeta Memmius poeta & orator

- Cinna poeta Anser poeta Cornificius poeta Cornificia** scribunt: uel obscenas suis etiam nominibus: & uerbis parum honestis appellant id quod etiam facit Catullus. ¶ Cinna quoque his comes est. Cinna poeta fuit qui scripsit Smyrnarum quam decem annis elimauit: ut Seruius docet. ¶ Cinnaque procacior anser. Anser poeta fuit Antonii. qui eius laudes scripsit: de quo Cicero in philippicis. Ex agro phalerno anseres appellantur. Ipsum enim donarat Antonius in Campania. Propertius. Nec minor his animis: & si minor ore canorus. Anseris indocto carmine cessit odor. Fuit autem Anser in suis scriptis lasciuus. ¶ Et leue cornifici. Cornificius poeta a militibus destitutus interit: quos saepe fugientes galeatos lepores appellarat: huius foror Cornificia insignia condidit epigrammata: leue autem opus appellat propter amatoria: quae in eis continebantur: nam & amantes leues appellant. aut leue opus. i. molle opus: & lasciuum. ¶ Parque catonis opus. Valerius Cato (ut scribit Tranquillus de claris grammaticis) fuit Burseni cuiusdam libertus ex Gallia: qui licetia Syllani temporis exutus patrimonio grammaticen docuit: uisusque est peridoneus praceptor, maxime ad poetas: respondentibus: ut apparet his uersiculis. Cato grammaticus: latina lyren. Qui solus legit: ac facit poetas. Is scripsit praeter grammatices libellos etiam poemata: ex quibus praecipue probata fuit Lydia & Diana: de quibus hic Ouidius intelligit. ¶ Et quorum libris. Metellus amicam habuit: quam Metellam dissimulato nomine in elegiis: quas de illa composuit: appellauit. ¶ Is quoque phasiacam: Varronem Attacinum intelligit. qui Leucadiae amauit: de qua Propertius. Haec quoque perfecto ludebat iasone uarro. Varro leucadiae maxima flamma sua. Varro autem scripsit Argonautica Apollonium imitatus: quem potius in latinum uertit: ut plenus diximus in Ouidium de arte amandi. ¶ Nec minus hortensi. Hortensius & Seruius Sulpitius: quibus fuerint optimi oratores: mansuetioribus tamen multis operam dederunt: quam rem docet Plinius Iunior libro epistolae: quinto: cuius uerba haec sunt. Sed ego uerear: ne me non satis deceat: quod decuit. M. Tullium. C. Caluum. Asinium Pollionem. M. Messallam. Q. Hortensium. M. Brutum. L. Syllam. Qu. Catulum. Qu. Scauolam. Seruium Sulpitium. Varronem. Torquatum. imo Torquatos. C. Memmum. Lentulum Getulicum. Sulpitium etiam meminisse Aufonium: cuius poema prurire dixit propter carminis lasciuia. ¶ Nec sunt minus pro. Nec sunt minus lasciuus. ¶ Vertit aristidem Sisenna. L. Sisenna inter oratores enumerat Cicero: cuius uerba haec sunt. L. Sisenna doctus uir: & studiis optimis deditus: bene latine loquens: gnarus rei publicae. non sine facetiis: sed neque laboris multi. nec satis uersatus in causis: interiectusque inter duas aetates Hortensii: & Sulpitii: nec maiores consequi poterat: & minori necesse erat cedere. Huius omnis facultas ex historia ipsius perspicui potest: quae quum facile omnes uincat superiores: tum indicat tamen: quantum absit a summo: quod genus hoc descriptionis nondum sit satis latinis litteris illustratum. Trastulit autem e greco in latinum Aristidae libros Milesios: de quibus antea diximus. ¶ Nec obfuit illi. Nec nocuit Sisennae: qui historiam Romanam composuerat: etiam lasciuus: & impudicissimos illos Aristidae libellos trastulisse. ¶ Nec fuit opprobrio. Cornelius Gallus res tenens romanas Aegypti procurator exhausta ciuitatem Thebarum plurimis interceptis: reuersusque quum furti accerseret: & populatae puincia: metu nobilitatis acriter indignata: cui negocium spectandum dederat: imperator stricto incubuit ferro: ut docet Amianus Marcellinus: cui Eusebius quoque asipulat ita scribens. Cornelius Gallus: de quo Vergilius scribit in bucolicis. primus tenuit Aegyptum: quae ab Augusto sancta est Romana puincia: hic quadragesimo aetatis suae anno propria se manu interfecit: de quo Propertius ita cecinit. Et modo formosa: quae multa lycoride gallus Mortuus inferna uulnera lauit aqua. Hic tamen Ouidius uidetur sentire eum nimio uino linguam non tenuisse: sed de Augusto oblocutum. a quo ex infima fortuna ad praefecturam Aegypti fuerat euectus: postea dolore arbitrandum est se ipsum interfecisse: quum illum Augustus: & puincias: & domo interdixisset ob ingratum: & maliuolum animum: ut est auctor Tranquillus. Cornelii Galli meminisse etiam Strabo. Seruius scribit: illum foros iuliensem fuisse. trastulisseque in latinum Euphorionem: & de Citheride Voluminii liberta. & a se amata. quam Lycorida appellauit: scripsisse libros quattuor. eum Tibullo: & Propertio duriores fuisse scribit Fabius. ¶ Credere iuranti. Quod hic dicit Ouidius. facit Tibullus in elegia sexta. Dicit enim eius amicam Deliam sibi negare: cum nullo alio se rem habere. quod ille fatetur esse incredibile. ita enim inquit. Illa quidem tanta negat: sed credere durum est. Sic etiam de me pernegat usque uiro. ¶ Hoc etiam. Ordo est. Quod etiam negat hoc: & reliqua. uel certe hoc propter hoc.
- Valerius cato poeta** Cinna quoque his comes est. cinnaque procacior anser: Et leue cornifici: parque catonis opus. Et quorum libris modo dissimulata per illos: Nunc nunc legit dicta metelle tuo. Is quoque phasiacas argon: quae duxit in undas: Non potuit ueneris furta tacere sua. Nec minus hortensi: nec sunt minus improba serui Carmina: quae dubitet noia tanta sequi: Vertit aristidem sisenna: nec obfuit illi: Historia turpes in seruisse iocos. Nec fuit opprobrio celebrasse lycorida gallo: Sed linguam nimio non tenuisse mero. Credere iuranti durum putat esse tibullus: Hoc etiam de se quod negat illa uiro.
- Metellus poeta** Cinna quoque his comes est. cinnaque procacior anser: Et leue cornifici: parque catonis opus. Et quorum libris modo dissimulata per illos: Nunc nunc legit dicta metelle tuo. Is quoque phasiacas argon: quae duxit in undas: Non potuit ueneris furta tacere sua. Nec minus hortensi: nec sunt minus improba serui Carmina: quae dubitet noia tanta sequi: Vertit aristidem sisenna: nec obfuit illi: Historia turpes in seruisse iocos. Nec fuit opprobrio celebrasse lycorida gallo: Sed linguam nimio non tenuisse mero. Credere iuranti durum putat esse tibullus: Hoc etiam de se quod negat illa uiro.
- Varro attacinus poeta Leucadia Varronis amica Hortensius poeta Seruius Sulpitius poeta L. Sisenna** Cinna quoque his comes est. cinnaque procacior anser: Et leue cornifici: parque catonis opus. Et quorum libris modo dissimulata per illos: Nunc nunc legit dicta metelle tuo. Is quoque phasiacas argon: quae duxit in undas: Non potuit ueneris furta tacere sua. Nec minus hortensi: nec sunt minus improba serui Carmina: quae dubitet noia tanta sequi: Vertit aristidem sisenna: nec obfuit illi: Historia turpes in seruisse iocos. Nec fuit opprobrio celebrasse lycorida gallo: Sed linguam nimio non tenuisse mero. Credere iuranti durum putat esse tibullus: Hoc etiam de se quod negat illa uiro.
- Cornelius Gallus poeta** Cinna quoque his comes est. cinnaque procacior anser: Et leue cornifici: parque catonis opus. Et quorum libris modo dissimulata per illos: Nunc nunc legit dicta metelle tuo. Is quoque phasiacas argon: quae duxit in undas: Non potuit ueneris furta tacere sua. Nec minus hortensi: nec sunt minus improba serui Carmina: quae dubitet noia tanta sequi: Vertit aristidem sisenna: nec obfuit illi: Historia turpes in seruisse iocos. Nec fuit opprobrio celebrasse lycorida gallo: Sed linguam nimio non tenuisse mero. Credere iuranti durum putat esse tibullus: Hoc etiam de se quod negat illa uiro.
- Galli mors** Cinna quoque his comes est. cinnaque procacior anser: Et leue cornifici: parque catonis opus. Et quorum libris modo dissimulata per illos: Nunc nunc legit dicta metelle tuo. Is quoque phasiacas argon: quae duxit in undas: Non potuit ueneris furta tacere sua. Nec minus hortensi: nec sunt minus improba serui Carmina: quae dubitet noia tanta sequi: Vertit aristidem sisenna: nec obfuit illi: Historia turpes in seruisse iocos. Nec fuit opprobrio celebrasse lycorida gallo: Sed linguam nimio non tenuisse mero. Credere iuranti durum putat esse tibullus: Hoc etiam de se quod negat illa uiro.
- Lycoris galli amica** Cinna quoque his comes est. cinnaque procacior anser: Et leue cornifici: parque catonis opus. Et quorum libris modo dissimulata per illos: Nunc nunc legit dicta metelle tuo. Is quoque phasiacas argon: quae duxit in undas: Non potuit ueneris furta tacere sua. Nec minus hortensi: nec sunt minus improba serui Carmina: quae dubitet noia tanta sequi: Vertit aristidem sisenna: nec obfuit illi: Historia turpes in seruisse iocos. Nec fuit opprobrio celebrasse lycorida gallo: Sed linguam nimio non tenuisse mero. Credere iuranti durum putat esse tibullus: Hoc etiam de se quod negat illa uiro.

¶ Fallere custodem. Id etiam de se ita proficit Tibullus. Ipse miser docuit quo posset ludere pacto. Custodes heu heu nunc premor arte mea. Id aut docuit in secunda elegia eo uersu. Tu quoque ne timide custodes. De lia falle. Audendum est: fortes adiuuat ipsa Venus. ¶ Sæpe uelut gemam. Id ita esse Tibullus cecinit. Sæpe uelut gemmas eius: signūq; p̄barem. Per causam memini me tetigisse manum. ¶ Digitis sæpe est nutuq; locutus, Tibullus. Ne te decipiat nutu: digitoq; liquorem. Ne trahat & mensæ ducat in orbe notas. ¶ Et quibus e succis abeat. Tibullus. Tūc succos herbasq; dedi: quis liuor abiret. Quem facit impresso nutua dēre

Fallere custodē demum docuisse fatetur:

Seque sua miserum nunc ait arte premi.

Sæpe uelut gemam dominæ signūq; p̄barem:

Per cām meminit se tetigisse manum.

Vtq; refert: digitis sæpe est: nutuque locutus:

Et tacitam mensæ duxit in orbe notam.

Et quibus e succis abeat de corpore liuor:

Impresso fieri qui solet ore docet.

Denique ab incauto nīmū petit ille marito:

Se quoq; uti seruet: peccet ut illa minus.

Scit cui latret. cū solus obambulat ipse:

Cui totiens clausas excreet ante fores.

Multaq; dat furti talis p̄cepta: docetq;

Qua nuptæ possent fallere ab arte uiros:

Nec fuit hoc illi. fraudi: legiturq; tibullus.

Et placet. & iam te principe notus erat.

Inuenies eadem blādī p̄cepta propertii:

Districtus minima nec tamen ille nota est.

His ego successi. quoniam p̄stantia candor:

Nomina uiuorū dissimulare iubet.

Non timui fateor. ne qua tot iere carinæ:

Naufraga seruatis oibus una foret.

Sunt aliis scriptæ: qbus alea luditur: artes:

Hoc est ad uestros non leue crimen auos.

Quid ualeāt tali: quo possis plurima iactu

Figere: dānosos effugiasq; canes.

Tessara quos hēat numeros distāte uocato:

Mitter: quo deceat. quo dare missa modo.

Discolor: ut recto grasset limite miles:

& pro uario iactu uaria puncta dabant: his iam non utimur: ut alibi plenius diximus. Illud notandum: q̄ i ludo Talario. Tali quattuor adhibebātur. In tessarario uero tres tantūmodo: unde Martialis ait. Non sum talorum numero par tessara. ¶ Distante uocato. Vocato numero: q̄ distat a uictoria. hoc est uocato. numero: qui uictoriā p̄stat: aut qui restat ad uictoriam optinendam: quibus uerbis designat poetas aliquos docuisse: quomodo tessaris ludendum sit: quam rem etiam in arte amandi Ouidius monet eo uersu. Parua monere pudet. talorum dicere iactus. Ut sciatis nires tessara missa tuas. ¶ Mittere quo deceat. Quomodo deceat mittere patuas illas tabellas: quibus utimur in aluolo. ¶ Quo dare missa modo. Quomodo etiam caute deceat locare eas a collusore missas: hoc est quum ille tessaras misit: nam in eo ludo nō modo ex nostro tabellas mouemus: sed plarumq; etiam ex collusoris iactu. ¶ Discolor miles. Calculus tuus diuersi coloris. Nam calculi seu latrones olim fiebant ex uitro: & in duas partes diuersi colores diuisi: alii appellātur milites: alii hostes. Martialis. Insidiosorum si ludis bella latronum. Gemmeus iste tibi miles & hostis erit.

Venus. ¶ Deniq; ab incauto. Tibullus. At tu fallacis coniunx incauta: puellæ. Me quoq; seruato peccet ut ipsa nihil. ¶ Peccet: ut illa minus. Ut amica cum aliis nō audeat peccare. ¶ Scit cui latret. Tibullus. Ille ego sum: nec me iam dicere uera pudebit. Instabat tota cui tua nocte canis. & alibi. Non frustra quidā iam nunc in limine p̄stat. Sedulus. ac crebro prospicit: ac refugit. Et simulat transire domū: mox deinde recurrit. Solus: & ante ipsas excreat usq; fores. ¶ Ipse. Alius amator q̄ Tibullus: cui latrat. ¶ Excreet. Amator aliq; amicæ Tibulli. ¶ Talis furti. Talis coitus. ¶ Eadem p̄cepta. Idem docētia quod Tibullus. ¶ Minima nota. Minima infamia. ¶ His ego successi. Post hos ego quoq; eadē lasciuia in meis scriptis ususum. ¶ Nomina uiuorum. Poetarum uiuentium nomina: qui quamuis lasciuia scripserint: tamen ob eorum splendorez cōpellor eos tacere. ¶ Tot carinæ. Tot ingenia poetarū. ¶ Una foret naufraga. Solus dānaret. ¶ Seruatis oibus. Seruatis cūctis: qui eadē scripsere. ¶ Quibus alea ludit. Qui bus alea describitur. Est autē alea oīs ludus magna ex parte in fortuna: uarietate cōsistēs. Quid ualeant tali. Describere alii poeta: Talorum ludum: de quo in Ouidium de arte plenius scripsimus. ¶ Fingere. Ego uicere legendū esse arbitror aut certe fingere componere. & formare plurima p̄stanti iactu. Superior snia magis placet. ¶ Plur. Res plurimas: uel plurima puncta: aut plurima p̄ plurimū: ut sit nomē pro aduerbio. ¶ Quo iactu. Quo p̄cto. Venus. n. in talis uictoriā afferebat. ut canis sine cācula iacturā. Senio uero interdū luctosus: unde a Persio dexter appellat: interdū damnosus: ut designat Tranquillum in Augusto. De talis uero: & eorū inuēto abūde diximus i Ouidium de arte amandi. ¶ Damnosos canes. Puncta illa iacturā afferentia. Tessara quos hēat numeros. Qui numeri sint in ludo tessarario dānū. aut uictoriā afferētes. Tessaræ autē habent sex latera: & quadratæ sunt. Has cubos appellari

Tessaræ
Cubi
Tali
Tali quat
tuor
Tessaræ
tres

Calculi
uitro

Grassetur. Insidietur hosti: dum miles de phesus obsidetur: ut si is pereat: pereat etiam hostis caute deprehensus in insidiis: ut paria faciat collutores. **Recto limite.** Recta: & aperta uia: ne uideatur grassari. aut recte ductus. ut solent in eo ludo calculi quidam. **Quum medius calculus.** Quum miles tuus ab hoste circumuentus. **Perit.** Laborat: & est in pereundi periculo: nisi ei succurratur. Sic & in arte amandi. Cautaq; non stulte latronum praelia ludat. **Vnus quum gemino calculus hoste perit.** Gemio hoste. Vel his duobus calculis: quos regem: & reginam appellant. Vel certe quum solus tuus latrunculus a duobus hostibus obsidetur. **Velle sequi.** Velle hostem isequi. **Et reuocare priorē.** Et reuocare precedētem calculum: ne forte per imprudentiam longius elapsus: ab hostibus capiatur. **Parua sedet ternis.** Huc ludum ternarium appellant: de quo plenius diximus in Ouidium de arte amandi. Quicq; alii lusus. Ordo est. Et alii lusus sunt ab aliis scripti: qui solent perdere tempora nostra rem charam. neq; enim nunc persequar omnes: hoc est per patientiam dictum. **Ecce cāis formas.** Docuere alii etiam formas: & genera pilarum: quae quatuor fuere. Erat pila trigonalis omnium minima dura: pilo plena: unde etiam nomen accepit: dicta autem Trigonalis a Trigone: qui locus erat in thermis: triquetra. i. triangulari figura: quam graeci τριγώνον uocant. ad huiusmodi pilae usum aedificatur: haec reddebatur tam dextra: q; sinistra manu. **Martialis.** Captabat tepidum dextra: laeuamq; trigonem. Erat praeterea pila paganica: a pagis: id est uillis dicta: q; pagani ea uterentur: ea laxior erat: & pluma plena. **Martialis.** Nec quae difficilis

Ludus ternarius

Pilarum genera
Trigonalis pila

Follis pugillatori

Harpastu Sphenis

Fuscum Fuscandi coloris cura

Apicius

Apicii mors

Fictilia uasa olim in pretio

Figulinae fabricae in uentor

turget paganica pluma. Folle minus laxa est: & minus arcta pila. Erat & tertium pilae genus: quod ex pelle fiebat: & spiritu inflabatur pugno reddi solitum: non palma: ut reliquae pilae. Vnde Plautus in rudente folle pugillatorium appellat. Ego te inquit follem pugillatorium faciam: & pendentem incurfabo pugnis periturissime. A statu autem quo implet nomen optinuit: siue a pelle: quam ueteres folle appellarunt. Eam pilam Tranquillus folliculum nominauit: scribens Augustum ad pilam primo: folliculumq; transisse. Erat praeterea quartum pilae genus quod (ut quidam uolunt) Harpastu appellabat siue sphenida. Fiebat e pannorali quado ex pelle: lana: tomētoue implebatur: laboriosum erat hoc ludi genus. Nam multi ludentes in duas partes diuisi: e regione sibi inuicem oppositi ad suos transmittere pilam coababatur: quae aduersarii arripiebatur: ea saepe in terram decidebat: ad quam cateruati currētes: se inuicem prosternebant: puluereq; & sudore infecti surgebant. **Fuscandi coloris.** Fuscum significat atrum: & nigrum. Hic fit uerbum fuscare: hoc dicitur: docuere etiam alii ut fuscus redderet adulescentes Romanos uaria certamina capi Martii: in quibus corpora exercebant: qui color in amate laudabatur: quod ipse praecipit in arte amandi eo uersu. **Mundiciae placeant:** fuscetur corpora campo. **Hic epulis leges.** Professus sunt & alii popinae scientiam. Inter quos etiam Apicius: de quo Seneca in libro de consolatioe ad Albinam ita scribit. **Quam re iussi sunt:** scientiam popinae professus: disciplina sua saeculum infectit: cuius exitum nosse operae pretium est quum sestertium milies in culinam coegisset: quum tot congiaria principum: & ignis Capitolii uestigal singulis comessationibus hausisset: aere alieno oppressus: rationes suas tunc primum coactus in spem: super futurum sibi sestertium centies computauit: & uelut in ultima fame uicturus in sestertio centies si uixisset aeneno uitam finiuit. Scripsit Apicius etiam libros amorum: quos Commodus imperator in lecto semper habuit: ut e author Spartianus. **Hospitio.** Hospitibus: quibus lautiores epulae apponi solent. **De qua fingantur pocula.** Apud Romanos olim eo peruenit luxuria: ut fictilia uasa essent in maximo pretio. Samia maxime laudabantur in esculentis: retinebat hanc nobilitatem: & Aretium in Italia: & calicum tantum Surrentum: Asta: Pollentia in Hispania: & Saguntum in Asia Pergamum: huerere: & Trallis opera sua. Cois laus maxima. Hadriani firmitas: nobilitata fuere oppida: ut Rhegium: & Cumae: author Plinius. Vitellius in principatu suo. cc. sestertis condidit patinam: cui faciendae fornax in capis aedificata erat: quoniam eo peruenit luxuria: ut etiam fictilia pluris constarent: q; Murina. Vnde etiam apud Iuuenalem Motanus ita alloquitur Domitium. **Testa alta paritur.** Quae tenui muro spatiosum colligat orbem. Debetur magnus patinae: subitusq; prometheus. Argillae laminae rotam citius properat: sed ex hoc. Tempore iam Caesaris figuli tua castra sequantur. Figulinam autem fabricam inuenit Chorebus Atheniensis authore Plinio. **Quae testa.** Quod uas fictile: & ex terra. Duo inquit alii docent: & ex quo genere terrae fiant pocula: & quod ex his magis sit aptum potui.

Cum medius gemino calculus hoste perit.

Ut magis uelle sequi sciat: & reuocare priorē:

Nec tuto fugiens in comitatus eat.

Parua sedet ternis instructa tabella lapillis:

In qua uicisse est continuasse suos.

Quicq; alii lusus: neq; enim nunc persequar oēs:

Perdere rem charam tempora nostra solent.

Ecce canit formas alius: iactusq; pilarum:

Hic artem nandi praecipit: ille trochi.

Composita est aliis fuscandi cura coloris:

Hic epulis leges: hospitioque dedit.

Alter humum: de qua fingantur pocula monstrat:

Quaeq; decens liquido testa sit apta mero.

¶ Talia luduntur. Talia uasa celebrantur a poetis i Saturnalibus: decēbri mense. Vnde ēt Martialis in Apophoretis: Calices furrentinos laudat: ac ēt saguntinos. ¶ Fumoso decēbri. i. Saturnalib⁹: quæ celebrabāt de cēbri mēse: ut docet Macrobius. Fumosum autē elegāti epitheto appellat decēbrem ppter ignē: q̄ eo mense maxime fieri solet: unde fumus ēt sequi: idem q̄ candidus appellatur ppter niues. ¶ His ego deceptus. Deceptus hōr exemplo. ¶ Non tristia carmina. Nō tristes uersus: sed iocosos. ¶ Tristis pœna. Exiliū dicit. ¶ Quid si scripsissem mimos. Mimi erāt poemata sine reuerentia lasciuā imitātia: quæ a mimographis: id

Decēber
fumolus

Mimi

Mimi
ethologiPlanipe-
diaPrætores
seu ædiles
ludos fa-
ciebantProscē-
nia

Talia luduntur fumoso mense decembri:

Quæ iam non ulli composuisse nocet.

His ego deceptus: non tristia carmina feci:

Sed tristis nostros pœna secuta iocos.

Deniq; non uideo de tot scribentibus unū:

Quem sua perdiderit musa: reptus ego.

Quid si scripsissem mimos obscœna iocâtes:

Qui semper ficti crimen amoris habent.

In quibus assidue cultus procedit adulter:

Verbaq; dat stulto callida nupta uiro.

Nubilis hic uirgo: matronaq; uirque: puerq;

Spectat: & ex magna parte senatus adest.

Non satis incestis temerari uocibus aures:

Affuescunt oculi multa pudenda pati.

Cumq; sefellit amās aliqua nouitate maritū:

Plauditur: & magno palma fauore datur.

Quodq; minus pdest pœna ē lucrosa poetæ:

Tantaq; non paruo crimina prætor emit.

Inspice ludorum sumptus auguste tuorum:

Empta tibi magno talia multa leges.

Hæc tu spectasti: spectādaq; sæpe dedisti:

Mæstas adeo comis ubique tua est.

Luminibusq; tuis: totus: qbus utitur orbis:

Scœnica uidisti lætus adulteria.

Scribere: si fas est: imitantes turpia mimos:

Materia minor est debita pœna meæ.

An genus hoc scripti faciūt sua pulpita tutū?

Quodq; libet mimis scœna licere dedit?

Et mea sunt populo saltata poemata sæpe:

Sæpe oculos etiam deīnuere tuos.

Scilicet in domibus uestris: ut prisca uiroꝝ

Artificis fulgent corpora picta manu.

¶ Et mea sūt populo. A simili arguitur: eius quoq; poemata in scœna recitata: eū ille sum præstare debere: quū p̄sertim sæpe illis interfuerit Augustus. ¶ Scilicet in domibus uestris. Quasi dicat: quæ admodum in ædib⁹ sunt qdā honesta: qdā uero turpia: sic ego scripsi uaria poemata ḡna laudat: aut uitupatiōe digna: ¶ In domib⁹ uestris. In palatina porticu: de qua diximus abūde in Ouidij de arte amandi. ¶ Prisca corpa uiroꝝ. Corpora uiroꝝ: fortium picta: qui prisca t̄pibus fuere.

est scriptoribus mimoz ludis: ad Comœdiæ formā cōposita: in scœnis agebantur: dicebantur ēt mimi Ethologi: id est theatrales. Mimū ēē scribit Diomedes sermonis cuiuslibet motū sine reuerētia: uel fastoz: cum lasciuia imitationē ita appellatus est: quasi solus imites: quū & alia poemata idem faciāt. Sed solus quasi priuilegio quodāquod fuit commune: possedit. Dicitur est autē. n. a uerbo græco μίμωσις quod significat imitor. Hæc fabulæ species latine Planipedia uocatur. Donatus scribit Mimos appellatos a diurna imitatione uiliū regē: & leuiū p̄sonæ: sic dicta: q̄ planis pedibus: id est nudis proscœniū introirent: non: ut tragici auctores cum cothurnis: neq;: ut comici cū soccis oliꝝ: auctor Diomedes.

¶ Habent crimē. Habent criminationē. ¶ Ficti amoris. Amantis alicuius introducti in eo poemate: in quo ficta narrantur. In his autē uersibus licet intueri: quod genus poematis fuerit mimos. ¶ Incestis uocibus. Impudicis uerbis. ¶ Multa pudēda. Multa obscœna: q̄ fiunt in scœna ab ipsis mimis. ¶ Aliqua nouitate. Aliquo nouo inuēto: quod in eo poemate a Mimographis describitur. ¶ Plaudit. Cū lætitia excipit. ¶ Palma datur. Victoria cōceditur. ¶ Quodq; minus pdest. Ordo est. Et id qd minus prodest: est pœna lucrosa poetæ. Lucratur inq; poetæ ex eo ope quod minus pdest. quū pœna afficiēdi eēt. ¶ Prætor emit. Prætores. n. seu ædiles ludos faciebant: & a poetis fabulas emebāt: quas ludoz die recitari iubebant. Vnde legitur Andriā Terētiā a tam ludis Megalēsisibus. Aliā ludis funebribus. Aliam ludis romanis. Inibi ēt ædiliū nomina describūtur. Scribit ēt Tranquillus: ludis Decium Laberij Equitem romanum Mimū suū ægisse: donatūq; fuisse quinquagētis sestertijs: & anulo aureo: sessum in. xliii. Scœnam: per solum Orchestrā trāsisse. ¶ Tuis luminibus. Tuis oculis. ¶ Quibus utitur totus orbis. Quibus totum orbē uides: & gubernas. ¶ Scœnica adulteria. Adulteria: quæ a Mimographis in scœna recitata fuere. ¶ Imitantes turpia. Inhonestas imitantes. Imitabantur. n. inhonestos mores hominū: ac naturas: unde ēt Mimi nomē deducit: ut diximus. ¶ Materia minor est. Ordo talis. Pœna minor est debita meæ materia: quasi dicat: si Mimographi non puniuntur: qui magis turpia scripsere: nec ego puniendus sum: quandoquidem materia mea honestior ē mimorum scriptis. ¶ Est debita. Debetur. ¶ Sua pulpita. Sua proscœnia: quæ erant ante scœnam. ubi ludicra exercebantur: ut Seruius docet. ¶ Scœna licere dedit. Eas obscœnitates licet in scœna spectares: & eo

¶ Sic q̄ cōcubi? Obscure hic designat Ouidi? qđ Trāgillus apti? denotat in Tiberio his uerbis: Cubicula plurifaria disposita tabellis: ac sigillis lasciuissimay: picturay: ac figuray: adornauit: librisq; Elephātidis instruit: ne cui in opa edēda exēplar ipetratē scanzē deesset. ¶ Vtq; sedet uultu. Tabulas Aiācis: & Medeā itelligit a Cēsare ante adē Veneris genitricis dicatas: ut ē auctor Plynius. ¶ Fāssus irā uultu. Oñdens uultu se eē iratū: q; arma Achillis Vlyssi adiudicata fuissent. Ajax. n. Telamonis fili? fuit: & Eriboeā Alchati filia: q; uidēs arma Achillis nō sibi: sed Vlyssi in uirtutis singulare p̄miū poti? fuisse cōcessā: i fāniē cōuersus est. Et quū ad Vlyssis pascua deuenisset: rat? illi? cōmilitones occidere: oues: & qđā pecora trucidauit: atq; alia nōnulla in caprū quēdā: quē Vlysem eē putabat: crudeliter attētauit: q; postq; se p̄ fāniā fecisse rescuit: arrepto p̄ptio gladio seipm̄ itēfecit: ut docuit Sophocles in ea tragēdia: cui? Titulus est οἰκιστῶν καὶ τρυφῶπος. Roq; cōtētionē elegātissime descripsit Ouidi? lib. xiii. met. Sepult? aut fuit Ajax in Rhēteo p̄mōtorio. De fāniā aut Aiācis cā aliqd dicam?. Aristoteles i p̄ble. scribit hoies: q; i genio clauerit melācholicos oēs fuisse: & alios ita: ut ēt uitis atrā bilis i festarent: ceu iter heroes de Hercule fers. Hic. n. ea ipā fuisse natura putat: & morbū cōitalē factū ab illo: & Herculeū Prisci noīauerit: pueroq; quoq; motio mētis idē hoc explicat: & eruptio ulcey: quā mortē iterdū añcedit. Id. n. plārisq; atra bile cōsistit & Lyfandro lacedæmonio p̄xiē añ obitū genus id ulcey emerit. Adde Aiācē: & Bellerophōtē: quorū alter penit? ad fāniā p̄rupit. Alter loca p̄sequēbat deserta. Vñ illud Homeri. Ast hic: qñ ēt grauior diis oibus: errat. In cāpos solus latos: inq; auia rura ipse suū cor edēs: hoium uestigia uitās. Scribit Pausanias: A eolēses de armoy iudicio scribere solitos: factū ab Vlysse naufragio: cōtra Aiācis tumulū: arma delata fuisse. De illius uero corporis magnitudine: Mysū quēdā ei dixisse multa. Inter cætera aiebat: mare ad eā tumulū p̄tē: q; litt? respicit: iundasse. aditūq; ad monumētū parasse nō difficilē. Cadaueris magnitudinē: uel ex hē eū aiāduertere iuebat: q; ipse pedis illi? talo p̄ disco uteret: ac potissimū his genuū ossib?: q; medici molas uocat. Idē auctor scribit. Qui Salaminē icoluerit: Aiāce mortuo. tūc primū apd se florē enatū dixisse. ¶ Inq; oculis facin?. Medea lasonis amore capta: illū a Colchis in Thessaliā secuta ē: quūq; decēniū Corīthi secū fuisset: filiosq; et pepisset: spreta ob nouā nuptā Creusā. s. uel Glaucā Creōtis filiā: ut alii appellant: furore ducta: domū icēdit: radice quadā a Circe iuentā: ea uirtute: ut icensus ignis negret extingui. ¶ lason tñ euasit Glaucā: & p̄ igne absūpti sūt. Quidā tñ scriptotes uolūt. Medeā filios dona qđā sponsā attulisse uenenis illita: qbus tactis sponsā: & p̄ cōsūpti sunt. Irata aut Medeāq; lason euaserat: eaq; spreuerat: in ei? calamitatē oēs iugulauit natos: excepto uno: q; fugit: Thessalo. s. Hui? rei meminit Diodor? libro. v. Scribit Pausanias: Mermey: ac Pherē Medeā filios lapidib? obrutos fuisse a Corīthiis: qm̄ mūera Glaucæ detulerit. Idē auctor tradit: Medeā liberos pepisse: & clā oib? in lunonis tēplū detulisse: q; eo pacto immortalē futuy: spabat. Tādē quū & ipsa se opinione sua frustrari aiāduerteret: ab lasone quoq; dephēsa ē: q; errāri ueniā petēti nō cōcessit: sed lolcū enauigauit: q; ob res: tradito Sisypho regno: abiit. De Medeā sc̄uitia Vergili? in bucolicis sic ait. Sc̄uus amor docuit natos: sanguinē matrē. Cōmaculare man? crudelis tu quoq; mater. In ea igit tabula Medeā filios occidētis facin? cōtinebat: q; oia dicit picta fuisse in locis ipatonis Augusti: qbus uerbis designat: magis hęc fuisse eiiciēda q; eius scripta. ¶ Sic madidos digitis. Venerē designat ab Apelle pictā: de q; ita Plyn? scribit. Venerē exeūtē a mari Diuus August? dicauit in delubro p̄ris Cēsaris: q; Anadiomene uocat: uersib? græcis: tali ope dū laudat uicta: sed illustrata. Hui? n. inferiorē ptē corruptā: q; resceret non poterat inueniri: ueq; ipsa iniuria cessit in gloriā artificis. Cōsenuit hęc tabula Carie: aliāq; p̄ ea Nero in principatu suo substituit Dorothei manu. Apelles i choauerat aliā Venerē Cois: i supaturus ēt illā priorem. Inuidit mors pacta p̄te: nec q; succederet opi ad p̄scripta liniamēta inuēt? ē. De Venerē Apellea meminit Ouidius in. iii. de arte am̄ i di eo uersu. Si Venerē co? nūq; pixisse apelles. Mersa sub æquoreis illa lateret aq;: & alibi. Ut uen? artificis labor ē: & gloria coi. Aequoreo madidas: q; p̄mit ibre comas. De ea Aufonii quoq; tale extat epigrāma. Emersā pelagi nōp genitalib? undis. Cyprin apellei cerne laboris op?. Ut cōplexa manu madidos salis æquore crines. Hūidulis spumas stringit utraq; comis. lā tibi nos i præiuno inq;: & inuba palas. Cedim?: & formæ p̄mia depimus. ¶ Et mō m̄nis. Et appet paulo añ tecta fuisse maris: cui? spuma natā fuisse dē. ut nō i merito aquas m̄nas appellaret. Ferūt. n. Cælo p̄ri Saturnū padēda abscondisse: q; in mare deiectis: Venerē p̄creatā: q; a spuma un̄ coaluit: q; p̄pōditū nomē accepit: dicere ipsa apud Ouidiū in quarto met. Aliqua & mihi grā p̄to est. Si tñ in medio quōdā cōcreta p̄fūdo. Spuma fui: gratūq; manet mihi nomē ab illa. Cut aut id ita fictū fuerit: docet Macrobi? in. i. Sat. Denecta aut fuit. Venus cōcha in Cythera: quū primū e mari orta fuisset. Vnde cōchæ a Martiale Cytheriā: & a Propertio Erycinæ appellant. ¶ Sonāt. Canunt. ¶ Tui generis: Lucii: Caii: Tiberii: Drusi: Germanici: & aliorum. ¶ Inuida me spacio. Dicit sibi a natura non esse tantum ingenii concessum: ut possit Augusti laudes describere. ¶ Fœlix æneidos auctor.

Tabulæ aiācis: & medeā Aiācis in fānia

Aiācis mors

Causa fāniā aiācis

Sacer morbus uel herculeus

Medeā Fabula

Venus apellis

Venus e spuma maris

Conchæ cytheriā

Sic quæ cōcubitus uarios: uenerisq; figuras Exprimat: est aliquo parua tabella loco.

Vtq; sedet uultu fassus telamonius iram:

Inq; oculis facinus barbara mater habet.

Sic madidos digitis siccat uenus uda capillos:

Et modo maternis tecta uidetur aquis.

Bella sonāt: alii telis instructa cruentis:

Parsq; tui generis: pars tua facta canit.

Inuida me spacio natura coercuit arcto:

Ingenio uires exiguasque dedit.

Et tamen ille tuæ fœlix æneidos auctor:

Contulit in tyrios arma: uirumq; toros.
 Nec legitur pars ulla magis de corpore toto:
 Quā nō legitimo fœdere iunctus amor.
 Phyllidis hic idē: teneraq; amaryllidis ignes
 Bucolicis iuuenis luserat ante modis.
 Nos quoq; iā pridē scripto peccauimus isto:
 Suppliciu patitur nō noua culpa nouum.
 Carminaq; ediderā: cum te delicta notātem
 Præteritū totiens irrequietus eques.
 Ergo quē iuueni mihi non nocitura putauī
 Scripta parū prudens: nūc nocuere senī.
 Sera redundauit ueteris uindicta libelli:
 Distat & a meriti tempore pœna sui.
 Ne tamen oē meū credas onus esse remissū:
 Sæpe dedi nostræ grandia uela rati.
 Sex ego fastorū scripsi totidemq; libellos:
 Cumq; suo finem mense uolumen habet.
 Idq; tuo nuper scriptum sub nomine cæsar:
 Et tibi sacratum fors mea rupit opus.
 Et dedimus tragicis scriptū regale cothurnis:
 Quæq; grauis debet uerba cothurn⁹ hēt.
 Dictaq; sūt nobis: quīs manus ultima cœpto
 Defuit: in facies corpora uersa nouas.
 Atq; utinā reuoces animum paulisper ab ira:
 Et uacuo iubeas hinc tibi pauca legi.
 Pauca qbus prima surgens ab origine mūdī:
 In tua deduxi tempora cæsar opus.
 Aspicias quātum dederis mihi pectoris ipse:
 Quoque fauore animi teque: tuosq; canā.
 Nō ego: mordaci distinxī carmine quēquā:
 Nec meus ullius crimina uersus habet.
 Candidus a salibus suffusis felle refugī:
 Nulla uenenato littera mixta ioco est.
 Inter tot populi: tot scripti milia nostris:
 Quem mea calliope læserit: unus ero.
 Non igitur nostris ullum gaudere quiritem
 Auguror: at multos indoluīse malis.
 Nec mihi credibile est quēquā insultare iacētī:
 Gratia candori si qua relata meo est.
 His precor: atq; aliis possint tua numia flecti:
 O pater o patriæ cura: salusque tuæ.
 Nō ut in ausonia redeā: nisi forsitan olim
 Cum longo pœnæ tempore uictus eris.
 Tutius exilium: pauloque quietius oro.
 Vt par delicto sit mea pœna suo.

Maronem designat: qui in Augusti gratiam scripsit
 Aeneida. ¶ In tyrios toros. In lectū tyriæ Didonis.
 Innuit aut quartū Aeneidos libꝛ: qb⁹ uerbis colli-
 gitur honesta ēt opi suo inseruisse Vergiliū. ¶ Arma
 uirūq;. Aeneā: & ei⁹ bella. q̄si dicat ab Aenea: & eius
 gesti. ad lasciuia describenda puenit. ¶ Nec legit ps
 ulla magis. Quartū Aeneidos dicitur pp carnis la-
 sciuiā: & affect⁹ plurimū dlectat: & magis q̄ cateti le-
 git. ¶ De corpore toto. De toto ope. ¶ Quā nō legiti-
 mo. Quā Didonis, cū Aenea illicit⁹ coit⁹. Vñ Maro
 de ea inqt. Cōiugiū uocat hoc p̄textit noie culpam.
 ¶ Isto scripto. Isto lasciuo scribēdi gñe. ¶ Phyllidis
 hic idē. Cecinit Maro iuuenis admodū in bucolicis
 Phyllidis: & Amaryllidis amores. ¶ Modis bucoli-
 cis. Nūeris bucolici carminis. ¶ Isto scripto. Isto lasciuo
 scribēdi gñe. Scripsit. n. iuuenis primū libꝛos de
 arte amādi. ¶ Nō noua culpa. Nō nouū crimē scri-
 bēdi amatoria. ¶ Suppliciu nouū. Nouā pœnā: nā
 quū iādiu hęc scripserim. nūc tm̄ punior. Vel certe
 hoc dicit: quū alii ēt lasciuia poemata ediderit. solus
 afficior nouo supplicio: quo in nullū añ me hęc ob-
 cām aīaduersum fuit. ¶ Quū te delicta notāte. Desi-
 gnat Augustū Cēsorē minime notasse se eq̄tē p̄ter-
 eūtē de more: ut supius docuimus Cēsores factas
 se. ¶ Sui meriti. Sux culpæ. ¶ Esse remissū. Esse abie-
 ctū: hūile: & lasciuū. ¶ Grādia uela. Maiorē materiā.
 ¶ Cūq; suo finē. Se digessisse dicit fastorū op⁹ in. xii.
 uolumia: & unicuiq; mēsi suū assignasse: & eo pacto
 cū mēsi bus ea finē hnt. ¶ Idq; tuo nup. Ouidi⁹ rele-
 gat⁹ in pōtū fastorū libꝛos plerisq; additis ac muta-
 tis germanico Drusi priuigni Augusti filio iscripsit
 ut ei⁹ p̄cibus ab Augusto reditū ipetraret: quū eos
 antea Augusto dicasset: ut ex hoc carmine p̄cipi p̄t.
 ¶ Et tibi sacratū. Et tibi dicatū ¶ Sors mea. Meū in-
 fortunū & exiliū. Eo. n. tpe in exiliū eiectus ē: quo
 op⁹ illud scripsit. ¶ Et dedim⁹ tragicis: Tragediam
 Medeā dicitū (auctore Fabio) ondere nides q̄tū uir
 ille p̄stare potuerit: si igenio suo tēperare: q̄ indulgere
 maluisset. ¶ Grauis cothurn⁹. Grauis tragic⁹ stilus.
 Graues. n. p̄sonæ: & reges in Tragediis iducuntur.
 Vñ nō imerito supius dixit. Oē genus scripti graui-
 tate Tragedia uincit. ¶ Manus ultima. Castigatio
 ipsa. Opus. n. illud iemēdatū emisit. ¶ In facies cor-
 pa uersa nouas. Corpa mutata in nouas figuras: ex
 quo Metamorphosim designat. ¶ Hic. Ex hoc met.
 ope. ¶ Quātū pectoris. Quātū aī & faciūdiæ. ¶ Di-
 strinxi. Lacerauī. ¶ Crimīa ullius. Criminatiōes ali-
 cuius. ¶ Cādīdus. Ego inocēs. ¶ A salibus. A iocis.
 ¶ Suffusis felle. Asp̄is amaritudine. ¶ Venenato ioco.
 Mordaci ioco. ¶ Inter tot milia nri populi. Inter
 tot milia romanorū. ¶ Inter tot milia nri scripti. In-
 ter tot millia nostrorū carminū. ¶ Quē mea callio-
 pe læserit. Quia in exiliū eiectus sui sub p̄textu car-
 minū artis amatorix. ¶ Insultare. Deridē. ¶ Gratia
 cādori. Ordo est. Gfa ē relata meo cādori: si q̄ subau-
 di est relata. ¶ Eris uictus. Eris placatus. ¶ Tutius exi-
 lium. Locum magis tutumq; Tomum. ¶ Vt par de-
 lecto. Vt talis sit pœna quale meruit crimen meum:
 quod est p̄texiguum.

Medæa
Ouidii

BARTHOLOMAEI MERVLAE IN TERTIVM OIVDII LIBRVM DE TRISTIBVS
ENARRATIONES.

Issus in hanc uenio. Librū Romā mittit poeta incultū quidē: & sordidū inducitq; illū errare per uaria uisibilia loca: precariq; Augustū: ut patri exuli & poetæ det ueniā. Sed quū nūq; recipi se uideat: rogat manus plæbeias: ut eū illæ saltē accipiāt: ut habeat: ubi possit diuertere. Liber exulis. Liber exulātis Ouidii. In hanc urbē. In romanā ciuitatē. Venio timide.

Quia Augustū timeo. Da placidā manū. Placide me suscipe: uel iunge dextrā: uel fessū me itinere lōgo ad

Dare manū

iuua. Dare. n. manum significat quasi manu alicui opē ferre. Quintilianus. Ut uelocissimus qsq; si forte iter cū puulo faciat det manū: & gradū suū minuat. Fessū. Lōgo itinere fatigato. Dissimulare. Celare. Vllis iocis. Vllis scriptis amatoris: aut iocosis. Legimus ēt nenustius ita in alio exēplari hos duos uersus. Hæc domini fortūa mei est: ut debeat illā. Infœlix nullis dissimulare iocis. In uiridi æuo. In iuuetute. Intelligit aut elegātissimū opus illud de arte amādī: qd̄ iuuenis admodū cōposuit. Nimiū sero. Nimis tarde: qā nihil in pntia pdest. Nisi triste. Nisi luctuosū. Intelligit aut opus hoc de tristibus: ubi luctuosa tractant. Subsidāt clauda alterno uersu. Sint cōposita uersu elego: q cōstat ex hexametro lōgiore: & pentametro breuiore. Vel pedis ratio. Quia in pērametro requirunt qnq; pedes tm̄: quū i hexametro sint sex: nū ēt nomē accepe. Pērametro igif dicit pedē deesse deberē: ne sit par hexametro: & quia alter altero lōgior est uno pede: ideo claudū appellauit. Via longa. Nō sine dolore inuit poeta lōgo itinere carmē claudū factū. Flauus cedro. De Cedro & eius usu in seruādīs libris diximus supra. De punice uero in Ouidiū de arte amādī abū de scripsimus. Qua sit eūdū. Qua uia ad Augusti ædē pficiscendū sit. Lingua titubāte. Lingua præ timore blæsa. Dii tibi dēt. Hæc sunt uerba p̄cantis libri ut q sibi iter mōstrarēt: possit in patria molliter mori. Ab orbe longinquo. E Scythia. Fora Cæsaris. Intelligit forū Augusti: de quo plenius diximus in primo de arte amādī in enarratōe eius uersus. Et fora cōueniūt q̄s credere posset amori. Hæc est a sacris. Viā sacram designat foro Augusti: qui in Capitolio habitabat: uicinā dictā: q̄ per eā ab arce. a Capitolio ad augures sacra ferebant: ut est auctor Varro: nel (ut placet Pōpeio) q̄ in ea foedus ictū sit inter Romulū & Tatiū. Hic locus est Vestæ. Vestæ tēplū rotūdū multi putāt a Romulo prius erectum. Dionysius tm̄ libro. ii. scribit id a Numa ædificatū in foro: existēte in medio, Capitolii & Palatii loco: idq; anno urbis quadragesimo: ut in fastis docet Ouidius. Atriū aut Vestæ fuit Numæ regia nō ædes eius deæ: ut falso p̄ntauit Seruius. Id. n. Atriū fuit iuxta ædē Vestæ: sed ab ea remotū: ut docet Solinus his uerbis. Numa hitauit i colle primū Qui riali. Deide p̄pter ædē Vestæ i regia: q̄ ēt suo tpe ita appellabat. Et Tacit⁹ Numæ r̄gia: & Delubꝛ Vestæ cū p̄nati bus po. ro. exusta. Et Plutarch⁹. Numa inqt Regiā iuxta tēplū Vestæ ædificauit: ubi maiorē t̄pis p̄te morabat aut sacris uacās: aut sacerdotes docēs. Hoc Atriū regiū appellat Liui⁹: quū iqt: cōprehēsa latumias forū: q̄ piscariū: & Atriū regiū: ædes Vestæ uix defensa ē.

Via sacra

Vestæ tēplum

Vestæ atrium Numæ regia

Atrium regium

PVBLII OVIDII NASONIS DE TRISTIBVS LIBER TERTIVS.

Issus in hanc uenio timide liber exulis urbem:

Da placidā fessū lector amice manū.

Neue reformida: ne sim tibi forte pudori:

Nullus in hac charta uersus amare docet.
Nec domini fortuna mei est: ut debeat illam:
Infœlix ullis dissimulare iocis.
Id quoq; qd̄ uiridi quondā male lusit in æuo:
(Heu nimium sero) dānat: & odit opus.
Aspice qd̄ portē: nihil hīc: nisi triste: uidebis:
Carmine temporibus conueniente suis.
Clauda qd̄ alterno subsidāt carmina uersu:
Vel pedis hoc ratio: uel uia longa facit.
Qd̄ neq; sum cedro flauus: nec punice leuis
Erubui domino cultior esse meo.
Littera suffusas qd̄ habet maculosa lituras
Læsit opus lachrymis ipse poeta suum.
Si qua uidebuntur casu non dicta latine:
In qua scribebat barbara terra fuit.
Dicite lectores: si nō graue: qua sit eundum:
Quasq; petam sedes hospes in urbe liber
Hæc ubi sum furtim lingua titubāte locut⁹:
Qui mihi monstraret: uix fuit unus: iter.
Dii tibi dent nostro quod nō tribuere poetæ:
Molliter in patria uiuere posse tua.
Duc age: nāq; sequar: quāuis terraq; mariq;
Longinquo referā lassus ab orbe pedem.
Paruit: & ducēs hæc sūt fora cæsaris inquit:
Hæc est. a sacris quæ uia nomen habet.
Hic locus ē Vestæ: q̄ pallada seruat: & ignē:
Hic fuit antiqui regia parua Numæ.

Aedem Vestæ templum non fuisse scribit Gelius: cuius rei causam docet Seruius scribens eam non fuisse Augustam: id est augurio consecratam: ut senatus eo non conveniret: ubi uirgines eraticui licebat ad atri-
um conuenire: quod erat Augustum. Nouimus enim senatus consulta non nisi in loco per augures consti-
tuto iusta fieri potuisse: quam ob causam in curia Hostilia: Pompeia: & Iulia: quum ea loca profana fuerit: sta-
templa dicuntur ab auguribus constituta: hoc igitur priori uersu aedem Vestæ designat: sequenti uero atri-
um regium: ubi Numa habitauit. de quo etiam in fastis sic scribit Ouidius. Hic locus exiguus: qui sustinet

Cur aedes
uestæ nõ
fuit angu-
sta

Inde petēs dextrā porta ē ait ista palati:

Hic sa tor: hoc primū cōdita roma loco ē.

Singula dū miror: uideo fulgentibus armis

Conspicuos postes: tectaq; digna deo.

En domus hæc dixi iouis ē: qd ut esse pu tarē

Auguriū menti querna corona dabat.

Cuius ut accepi dominū: non fallimur inquā:

Et magni uerū est hāc iouis esse domum.

Cur tñ apposita uelatur ianua lauro:

Cingit & augustas arbor opaca comas.

An qa ppetuos meruit domus ista triūphos:

An qa leucadio semp amata deo est.

Ipsa ne qd festa ē: an quod facit oīa festa:

Quā tribuit terris pacis: an ista nota est.

Vt que uiret semp laurus. nec fronde caduca:

curii: & nymphæ Themidis filio in uno ex septem collibus sedes posuere: qui in medio ferme est Romæ
Pallantium uocantes eum locum a patria sua in Arcadia. Olympiade autem. xxi. post Troianum bellum
Albani hæc loca habitauerunt: uero communientes & fossa. Erant autem primum ea tuguria: armentariisq;
& pastoribus: atq; aliorum pecorum nutritoribus diuerforia. Ex Alba autem longa coloniam eo deduxe-
runt Romulus & Remus: ut scribit Dionysius. ¶ Video fulgentibus armis. Conspicuos postes. Hic aedes
Augusti in palatio: factas laudat Ouidius: quas etiā in septimo Maro describit: easq; in Laurolauinio uult
fuisse: ut Seruius docet. Postes autem cōspicuos armis fulgentibus: idem etiam ita describit. Multaq; præ-
terea sacris in postibus arma. Captiui pendēt curras: curuq; secures. Et criste capitum & portarum ingē-
tia claustra. Spiculaq; & clypei: ereptaq; rostra carinis. ¶ Iouis est. Est Augusti. ¶ Querna corona. Corona
ex quercu: quæ arbor erat in Iouis tutela: ut Seruius docet. ¶ Uelatur ianua lauro. Laurus ante Cæsaris ia-
nuam erat: de qua ita Plynius scribit. Laurus triumphis proprie dicatur: uel gratissima domibus: ianatrix
Cæsarium pontificumq; quæ sola & domos exornat: & ante limina excubat. De lauro: quæ erat ante ianu-
am imperatorum ita in met. scribit Ouidius. Postibus augustis eadem fidissima custos. Ante fores stabis
mediamq; tuebere quercum. Ea autem lauro uictores Delphis coronabantur: & triumphantes: quæ del-
phica appellatur. Existimauit Plynius lauro honorem habitum in triumphis: quia satarum receptorumq; in
domos fulmine sola non icitur potius: q̄ quia suffimentum esset cædis hostium & purgatio: ut uoluit Mas-
surus. Ea romanis fuit lætitiæ uictoriarumq; nuncia: addebatur litteris. Liuius. Nequicquam exterita ciui-
tate litteræ a Postumio laureatæ sequuntur. Addebaturq; etiam militum lanceis: pilisq; & falces impera-
torum decorabat. ¶ An quia perpetuos. Rationem primam assignat: cur Augusti ianua lauro uelaretur:
& ea Augustus coronaretur. ¶ Perpetuos triumphos. Vt perpetuo triūpharet. ¶ Leucadio deo. Deo Apol-
lini. Augustus enim in ore sinus Ambracii: Actium cum nobili templo Apollinis condidit: haud longe a
Leucate promontorio: a quo deus Leucadius dictus est: seu a Leucadia pēinsula: quæ olim Neritos appel-
lata: haud longe dicitur sita: iustore Plynio. Quod autem Laurus Apollini grata fuerit: ita docet Ouidius Actium
in primo met. At quoniam coniunx mea non potes esse Arbor eris certe dixit mea: semper habebunt. Te
coma te citharæ: te nostræ laure pharetræ. Tu ducibus lætis aderis: quum læta triumphum. Vox canet & Leucadia
longas uisent capitolia pompas. Scribit Plynius. Laurum spectatissimam fuisse in monte Parnaso: ideoq; Leucadi-
etiam gratam fuisse Apollini. ¶ Ipsa ne qd festa est? Festam laurum appellat: quoniam (ut diximus) Roma-
nis ea lætitiæ uictoriarumq; nuntia fuit: deponebaturq; etiam in gremio Iouis optimi maximi: quotiens læ-
titiam uictoria nouam attulisset. ¶ Pacis an ista nota est? Paciferam laurum fuisse docet Plynius his uerbis apollini
Ipsa pacifera: ut quam prætendi etiam inter armatos hostes quietis sit indicium. ¶ Quam tribuit terris. Quā grata
terris dedit. Nam Augustus post multa bella pccatū orbem tenuit. ¶ Vtq; uiret semper. Quemadmodū Laurus
laurus semper ē uiridis: nec unq̄ frōdes amittit: sic parua gloria: q̄ nūq̄ intermorit ornat lauro semp uireti. pacifera

Palladiū i
aede Ve-
stæ

Saturnia
porta
Pādania
Arcades
pallātium
cōdidere
pallantiū

Laur⁹ an-
te cæsaris
ianuam

Cur lau-
ro in triū-
phis ho-
nos habi-
tus

Laurus ui-
ctoriæ nū-
cia

Leucas
deus

Laurus
apollini

Laurus
pacifera

Corona querna & seruatori ciuium & clemētiæ iperatorū dabat Corona ciuica primo iligna Honorēs eius q̄ ciuicam accepisset.

¶ *Causaq; suppositæ.* In alio exemplari legit etiam, *Causa suppositæ.* Superior aut pars ianue frōdib⁹ lau-
 11 ornabatur: cui subiecta erat corona querna: q̄ ei dabatur: qui ciuē seruasset: & ciuica dicebatur. Valerius Maxi-
 mus. Cæterę ad quercū p̄næ manus porrigunt: ubi ob ciues seruatos corona danda est: qua postes Augu-
 stæ domus sempiterna gloria triūphant. Dabat etiā clemētiæ impatorę: ut docet Plynius his uerbis. Hic
 ciuicæ coronæ militū uirtutis insigne clarissimū: iā pridē uero & clemētiæ impatorę: postq̄ ciuiliū bellorū
 p̄sanatione meritum cœpit uideri: ciuem nō occidere. Illud notandum: reiuicā coronam ilignam primo
 fuisse: postea magis placuit ex Aesculo Ioui sacra ma-
 riatq; i hoc cū quercu esset: ac data ubiq; q̄ fuerat: cu-
 stodito tū honore glandis. Accepta licebat p̄petuo
 uti ludis. Induenti semp assurgi ēt ab senatu in mo-
 re erat. Sedendi ius in pximo senatu. Vacatio mu-
 neri oīum: ipsi patriq; & auo p̄no. xiiii. accepit Sici-
 nius Dentatus. Sex. Capitolinus. Aphricanus de
 patre accipere noluit apud Trebiam. Leges aut eius:
 qui ciuica corona donabatur: legito apud Plynium li-
 bro. xvi. De coronarum generibus Gelius multa.

¶ *Vnum ciuem.* Me unū Ouidiū. **¶** *In orbe extre-
 mo.* In extrema pte orbis: hoc ē i Scythia. **¶** *In quo
 pœnarum.* Ordo est. In quo extremo orbe facinus
 non habet cām pœnarū: & reliqua. **¶** *Locum.* Capi-
 toliū. **¶** *Potentē.* Augustū. **¶** *Alternos pedes.* Vtrū
 q; carmen hexametru: & pentametru eleganter poe-
 ta pedes appellat: aut certe Dactylū: & spōdeuz acci-
 pe. his. n. pedibus. cōstat ipsius poetæ carmē. **¶** *Quā
 cunq; p̄cor.* Quandoq; placaris parēti. i. Ouidio
 opis authori **¶** *Pari tenore.* Pari ordine: quo per ur-
 bē hasten⁹ icessi. **¶** *In tonū dei.* Apollinis Capitolini
 de quo & Danaidū historia plenius alibi diximus.
¶ *Quæq; uiri docto.* Bibliothecā intelligit. quā Au-
 gustus ædificauit in pte domus palatinæ: ut in enat-
 ratioibus nris in Ouidiū de arte amādi plenius retu-
 lim⁹. **¶** *Quærebā fratres.* Quærebā in eadē biblio-
 theca cæteros libros ab Ouidio: quē eius liber p̄ez
 appellat cōpositos. **¶** *Nō genuisse.* Nō cōposuisse:
 designat aut libros de arte amādi **¶** *Custos.* Præse-
 ctus bibliothecæ. **¶** *E sedibus illis.* E palatinis Au-
 gusti ædibus. **¶** *Altera templa peto.* Sunt qui hic de
 tēplo magnæ matris intelligant: qd̄ fuit in Palatio:
 ut Ligijs docet. Plæriq; de tēplo. Vestæ. Id. n. aucto-
 re Dionysio: extractū ē a Numa in medio foro iter
 Capitoliū: & Palatiū. Magis placet pp sequens car-
 men Libertatis atriū intelligas: qd̄ ab Asinio Polli-
 one erectū est. **¶** *Vicino theatro.* Theatro Marcellis
 aut Cornelii Balbi p̄pinquo. **¶** *Nō adeunda.* Ad q̄
 nō debebā accedere. quū eē exulis filius: & poetæ
 minime liberi. **¶** *Sua atria.* Ipsius libertatis atriū.
¶ *Doctis libellis.* Operibus doctore. **¶** *Quæ prima.*
 Quæ ante oēs bibliothecas. Na; Asinii Pollionis (
 authore Plynio) hoc rōne inueniū. q̄ prim⁹ biblio-
 thecā dicādo ingenia hominū republica fecit. **¶** *In
 genus authoris miseri.* In liberos filios isœlicis Oui-
 dii. **¶** *Et nati patimur fugā.* Et nos liberi Ouidii fu-
 gamur. **¶** *Nobis.* Filiis Ouidii. **¶** *Et illi.* Et Ouidio.
¶ *Neq; n. mihi turba rogāda est.* Neq; alii dii p̄ter
 Augustū rogādi sūt. Est at̄ p̄ parēthesim dcm̄. **¶** *Sta-
 tio pu.* Publica iperatoris ædes. **¶** *Pri. loco.* In loco
 priuati hois. **¶** *Cōfusa.* Attonita. **¶** *Repulsæ.* Quia
 me bibliothecæ custos expulit ex sacris Augusti ædi-
 bus. **¶** *Vos quoq;.* Nō modo in priuato loco habi-
 tare: sed etiam a priuato hoie tractari cupit. **¶** *Si fas est.* Si uobis p̄ Augustū licet. **¶** *Plebeiz manus.* Man⁹
 Plebei, & priuati hois. Sunt qui falso legant p̄ hœbeiz manus.

Carpitur. æternū sic habet illa decus.

Causaq; suppositæ scripto testante coronæ:

Seruatos ciues indicat huius ope.

Adice seruatis unū pater optime ciuem:

Qui p̄cul extremo pulsus in orbe latet.

In quo pœnarū: quas se meruisse fatetur:

Non facinus cām. sed suus error habet.

Me miserę: uereorq; locū: uereorq; potentē:

Et quatitur trepido lra nostra metu.

Aspicis exanguis chartā pallere colore:

Aspicis alternos intremuisse pedes.

Quandocunq; p̄cor nostro placare parenti:

Iisdem sub dominis aspiciare domus.

Inde tenore pari gradibus sublimia celsis:

Ducor ad intonsi candida templa dei.

Signa pegrinis: ubi sunt alterna columnis

Belides. & stricto barbarus ense pater.

Quæq; uiri docto ueteres fecere nouiq;

Pectore lecturis inspicienda patent.

Quærebam fratres: exceptis scilicet illis:

Quos suus optaret nō genuisse parens.

Quærentē frustra custos e sedibus illis:

Prepositus sancto iussit abire loco.

Altera tēpla peto uicino iuncta theatro:

Hæc quoq; erāt pedib⁹ nō adeūda meis.

Nec me. q̄ doctis patuerūt prima libellis

Atria libertas tangere passa sua est.

In genus authoris miseri fortuna redundat.

Et patimur nati. quā tulit ipse fugam.

Forssitan & nobis olim minus asp. & illi

Euictus longo tpe cæsar erit.

Dii p̄cor: atq; adeo (neq; n. mihi turba rogā

Cæsar ades uoto. maxie diue meo. (da ē)

Interea: qm̄ statio mihi publica clausa ē:

Priuato liceat delituisse loco.

Vos quoq; (si fas est) ofusa pudore repulsę

Sumite plæbeiz carmina nostra manus.

**Vestæ tē-
 plum.**
Libertatis
atrium

**Asin⁹ pol-
 lio prim⁹**
**Romæ bi-
 bliothecā**
dicauit

In Secundam Elegiam enarratio.

Ergo erat in fati. In hac elegia quam plerique perperam iungunt cum superiore: queritur poeta: quod fata eum in Scythiam compulerint: nec sacerdoti suo opem tulerint: aut Apollo: aut Pierides. Deinde dicit se in Scythia in aniduo fletu: & mœrore degere. Postremo deos precatur: ut quum totiens mortem effugerit: tandem ei mori liceat. Ergo erat in fati nostris. Ergo fata mea ita constituerant. Incepit autem elegiam ab hac coniunctione. ergo cum dolore: quem admodum etiam Au

Ergo erat in fati scythiã quoq; uiseri nris
 Quæq; lycaonio terra sub axe iacet.
 Nec uos pierides: nec stirps latonia uestro:
 Docta sacerdoti turba tulistis opem.
 Nec mihi qd lusi uero sine crimine prodest:
 Quodq; magis musa est uisa iocosa mea.
 Plurima sed pelago: terraq; picula passum:
 Vstus ab assiduo frigore pontus habet.
 Quique fugax reru: securaque in otia natus:
 Mollis & impatiens ante laboris eram.
 Vltia nunc patior: nec me mare portub; orbu
 Perdere: diuersa nec potuere uia.
 Suffecitq; malis animus: nam corpus ab illo
 Accepit uires: uixque ferenda tulit.
 Dum tamen & uetis dubius iactabar: & undis:
 Fallebat curas: ægraque corda labor.
 Ut uia finita est: & opus requieuit eundi:
 Et pœnæ tellus est mihi tacta meæ.
 Nil nisi flere libet: nec nostro parciore imber:
 Lumine de uerna quæ niue manat aqua.
 Roma: domusq; subit: desideriumq; locoru:
 Quicqd & amissa restat in urbe mei.
 Hei mihi qd totiens nri pulsata sepulchri
 Ianua: sed nullo tempore aperta fuit.
 Cur ego tot gladios fugi: totiensq; minata
 Obruit infœlix nulla procella caput.
 Diis: quos experior nimium cõstater iniquos:
 Participes iræ: quã deus unus habet;
 Extimulate precor cessantia fata: meique:
 Interitus clausas esse uetate fores.

gustus: quum inquit. Ergo ne supremis potuit uox improba uerbis. Tam dirum mandare nephas? Est etiam quandoq; aduerbium: & significat causam. Vergilius. Illius ergo. Venimus: & magnos erebi tranauimus amnes. Seruius tamen ita scribit. Ergo coniunctio fuit: sed per accentus mutationem in ad uerbum transit: & est sola particula: quæ habet in fine circumflexu. Multi male putant nomen esse in declinabile: & dicunt positum esse pro causa. Causa autem nomen. Scythiam quoq; uisere. Quasi dicat non modo relegari ab Augusto mihi contigit: sed etiam in Scythiã mitti. Scytharum natio: ut scribit Diodorus: primo iuxta Araxem flumen parua numero: propterq; ignobilitatem contempta con-sedit. Ea demum gens nacta regem quendam belliosum: & militari uirtute præcipuum agros ampliauit. Montanos quidem usq; ad Caucasum: campe-stres uero usq; ad oceanum: & Mæotidem paludẽ: aliq; loca ad Tanaim usq; flumen. Fabulantur Scythæ: natam apud eos ex terra uirginem umbilico tenus hominis forma: reliqua uiperæ. Eam genuisse ex Hercule puerum: cuius nomen fuit Scythas: hunc: quum omnium: qui ante eum fuerant: clarissimus euasisset: indidisse populis Scytharum nomen. Idem latius etiam refert Herodorus libro quarto. Scythiam duplicem esse scribit Curtius. Europeam: & Asiaticam: quas diuidit Tanais. Ptolemæus Scythiam quoq; duplicem ponit intra: & extra Imaum montem. De Scythiis: & eorum moribus plura Iustinus libro secundo. Sub axe lycaonio. Sub Septentrionali plaga: sic appellata a Calysto Lycaonis filia: quæ in maiorem uersam mutata Lycaonia a poetis nominatur. Fabulam narrat Ouidius: & Higinius. Stirps Latonia. Apollo Latonæ: & Iouis filius. Sacerdoti. Ouidio. Sunt enim poætæ Apollinis: & Musatum sacerdotes. Vergilius. Me uero primum dulces ante omnia musæ. Quarum sacra sero. Quod lusi sine uero crimine. Quod scripsi carmina citra crimen: quod uere mihi obiici possit. Vero autem addidit: ut ostendat: se damnatum fuisse falso: & iniuste propter carmen amatoriu. Quod magis. Nec magis mihi prodest: quod scripserim iocosa. Duo ergo dicit sibi non profuisse: nec quod scripsit quæ non iure damnari potuerint: nec quod iocosa composuerit. Vstus ab assiduo frigore. Hoc dicit: quia regio pontica uergit maxime ad septentrionalem plagam: per quam spirat boreas: de cuius frigoris rigore multa Dionysius. Pontus. Pontus Euxinus: cui adiacet Tomitana ora: quam hic per pœto intelligit. Littus geticum impo-rtuosu. Mare impo-rtuosum. Euxinus enim: & geticum littus in primis est desertum: petrosu: impo-rtuosum: ad Aquilonis flamina late patens: & apertum: ut docet Strabo. Suffecitq; malis animus. Suffecit legendum est: hoc est induruit: nam sufficit mediã corripit. Labor. A speuitas tempestatis: qua conficiebat. Et tellus meæ pœnæ. Et terra mei exili. Designat autem Tomon. Nostro lumine. Nostris oculis. De uerna aq. De niue: quæ liquefcit uere. & fit aqua. Vergilius. Vere nouo gelidus canis cū mōti- bus humor. Liquit. Ianua nostri sepulchri. Sæpius se mortẽ euasisse dicit. Tot gladios: Quia a Scythiis sæpius Tomos: ubi erat Ouidius: oppugnata fuit. Deus unus. Augustus. Mei interitus. meæ mortis.

In Tertiam Elegiam Enarratio

Aec mea si coniunx. Ad uxorem scribēs ex Scythia poeta se excusat. q̄ aliena manu scriptam miserit epistolam: quod aliter non potuisse fieri ostendit ob aduersam ualitudinem: qua conflictabatur simulq̄ incōmoda commemoratis: sed præter cætera illud fatetur eē maximum: q̄ caret ipsius uxoris aspectus doletq̄ longe ab eius complexu moriendum esse in ea barbarie: & Scytharum truculentia: ubi eius anima euagatura sit ex Pythagoræ sententiā: mandat tamen ut eius ossa Romam deferantur in parua urna: & signentur Epithaphio a se composito. ¶ Ignoti orbis. Scythiæ: ad quam perq̄ pauci accedūt: & ideo ignotum orbem appellat. ¶ Nec cœlum patior. Cœlum pro aere posuit: cui se dicit non posse assuescere propter nimium rigorem & frigus. Scribit Aristoteles in frigidissimis terris potius ardores febrium fieri q̄ frigus calorem intus circumobstitit: cuius rei contrarium æstiuo tempore agitur: partes namq̄ internæ frigidiores redduntur. Ardor autem febris est: ergo partibus refrigeratis exterioribus caloris copia interiores redundant. ¶ Nec aquis assueuimus istis. Tria elementa: quibus maxime fouentur mortales & alitur: sibi infesta esse dicit. ¶ Apollinea arte. Medendi arte. ¶ Aliena locutum. Quam de aliis rebus incidit sermo: te tamen tanq̄ amens nomino. ¶ Lingua suppressa. Lingua subiacēs: & debilis: quod his euenit: qui languent. ¶ Instillato mero. Vino leuiter infuso. ¶ Dominam. Te uxore. ¶ Resurgā. Conualescam. ¶ Vel pœnam. Vel exilium meū. ¶ Præcessisset fugam. Præcessisset mors ipsa exilium meū. ¶ Integer. Illæsus. ¶ Fient tristia ipso loco. Tristitiā afferent: q̄ moriendum sit in Scythia. ¶ Accedent. Addentur. ¶ Meæ animæ. Quæ non tam cito discedet e corpore. ¶ Nec parua tempora. Nec exiguum spatium. Sensus est. Nec lachrymæ coniugis ex oculis fluentes protrahēt mihi exiguum uitæ spatium: quandoquidem ea abest: nec potest mihi officium præstare. ¶ Clamore supremo. Solebant cadauera (ut Seruius docet) ablui calida aqua: & per interualla conclamari: q̄ solet plærūq̄ uitalis spiritus exclusus putari: & homines fallere. Seruabantur enim septem diebus: & calida abluantur aqua: & post ultimam conclamationem comburebantur. Vnde dixit Apuleius libro secundo meta. Ecce iam ultimū defletus. atq̄ conclamatus processerat mortuus: & Terentius illud traxit. Desine iam cōclamatū est. Vnde etiam Ouidius hoc in loco supremum clamorem appellat. ¶ Condet amica manus. Solebāt magis propinqui etiam mortuorum oculos clauderent alibi plenius diximus.

Ardotes
februm i
frigidissi-
mis terris
maiores

Cadauera
abluebāt
Cōclama-
tū cada-
uera

Cōclama-
tū est

Hæc mea si cōiūx miraris epistola: q̄re
Alterius digitis scripta sit: æger eram.
Æger i extremis ignoti partibus orbis:
Incertusq̄ meæ pene salutis eram.
Quē mihi tunc animū dura in regione iacētis:
Inter sauromatas esse: getasque putas?
Nec cœlum patior: nec aq̄s assueuimus istis:
Terraq̄ nescio quo nō placet ista modo.
Nō domus apta satis: nō hic cib⁹ utilis ægro:
Nullus apollinea qui leuet arte malum ē.
Non qui soletur: non qui labentia tarde
Tempora narrando fallat: amicus adest.
Lassus in extremis iaceo: populisq̄: locisque:
Et subit affectu nūc mihi quicquid abest.
Omnia cū subeāt: uincis tamen oīa cōiunx:
Et plus in nostro pectore chara tenes.
Te loquor absentē te uox mea nominat unā:
Nulla uenit sine te nox mihi: nulla dies.
Quin etiā sic me dicunt aliena locutum:
Ut foret amentis nomen in ore tuum.
Si iam deficiam: suppressaque lingua palato
Vix instillato restituenda mero:
Nūciet huc aliq̄s dominam uenisse: resurgā:
Spesque tuī nobis causa uigoris erit.
Dumq̄ ego sum uitæ dubius: tu fors ita istic
Iucundum nostri nescia tempus agis.
Nō agis affirmo: liquet hoc charissima nobis
Tempore agi sine me nil nisi triste tibi.
Si tamē impleuit mea sors: quos debuit ānos:
Et mihi uiuendi tam cito finis adest.
Quantū erat o magni perituro parcere diuis:
Ut saltem patria contumularer humo.
Vel pœna in mortis tempus d. lata fuisset:
Vel præcessisset mors properata fugam.
Integer hāc potui nup bene reddere uitam:
Exul ut occiderem nunc mihi uita data ē.
Tā procul ignotis igit moriemur in oris:
Et sient ipso tristia fata loco.
Nec mea cōsuetu lāguescent corpora lectos:
Depositū nec me qui fleat ullus erit.
Nec dominæ lachrymis in nrā cadētibus ora
Accedent animæ tempora parua meæ.
Nec mādāta dabo: nec cū clamore supremo
Labētes oculos condet amica manus.
Sed sine fūerib⁹ caput hoc: sine honōr sepul
Indeploratū barbara terra teget: (Chri:
Ecquid ubi audieris: tota turbabere mente:

¶ Ecquid Nunquid. ¶ In has partes. In Scythicam : & septentrionalem plagam. ¶ Quum patriam amissi. Quum in exilium eiectus sui. ¶ Extenua. Leuaniminue. ¶ Forti corde. Forti animo. ¶ Mala. Mortem meam & exilium. ¶ Non rude. Non inexpertum. ¶ Atq; utinam pereant animæ. Utinam inquit ex Epicureorum sententia cum corporibus animæ interirent: cui sententiæ adhæsit Prodicus. Diagoras. Bias: & Plynus. cuius uerba hæc sunt. Post sepulturam alia: atq; alia Manium ambages. Omnibus a suprema die eadem quæ ante primam. Nec magis a morte sensus ullus: aut corpori aut animæ: quæ ante natalem. Eadem enim

Animæ cum corporibus intereunt secundum epicureos

Et feries pauida pectora fida manu.
 Ecquid in has frustra tēdes tua brachia partes:
 Clamabis miseri nomen inane uirū?
 Parce tamē lacerare gēas: nec scide capillos:
 Nō tibi nūc primum lux mea raptus ero.
 Cū patriam amissi: tunc me periisse putato:
 Et prior & grauior mors fuit illa mihi.
 Nūc si forte potes: sed nō potes optia cōiūx:
 Finitis gaude tot mihi morte malis.
 Quid potes: extenua forti mala corde ferēdo:
 Ad mala iā pridem nō rud' pectus habes.
 Atq; utinā pereant aiæ cum corpore nostro:
 Effugiatq; auidos pars mea nulla rogos.
 Nā si morte carens uacuas uolat altus i auras
 Spiritus: & famii sunt rata dicta senis.
 Inter sarmaticas romana uagabitur umbra:
 Perq; feros manes hospita semper erit:

uanitas in futurum etiam se propagat: & in mortis quoq; tempora ipsa sibi uitam mentitur. alias immortalitatem animæ: alias transfigurationem: alias sensum inferis dando. & manes colendo: deumq; faciendū: qui iam etiam homo esse desierit. Ceu uero ullo modo spirandi ratio homini a cæteris animalibus distet: aut non diuturniora in uita multa reperiant: quibus nemo similem diuinat immortalitatem. Quod autem corpus animæ prosequitur materiam: ubi cogitatio illi? quomodo uisus? auditus? aut qui tangit? qui usus eius? aut quod sine his bonum? quæ deinde sedes? quantaue multitudo tot sæculis animarum uelut umbrarum? puerilium ista delitamentorum: uida: q; nunq; desinere mortalitatis commēta sunt. Quam opinionem falsam esse docuit Pherocides Syrus. qui primus dixit animos hominum esse sempiternos. Hoc etiam discipulus eius Pythagoras maxime confirmauit: ut docet Cicero in primo Tusculanarum quæstionum: & Plato in Alcibiade: ac etiam in libro de anima. ¶ Nam si morte carēs. Hoc Pythagoras apud Ouidium in methamorpho. apertius ita docet. O genus attonitum gelidæ formidine mortis. Quid styga: quid tenebras: & nomina uana timetis. Materiam uatum: falliq; pericula mundi? Corpora siue rogos flamma: seu tabe uetustas. Abstulerit: mala posse pati non ulla putetis. Morte carent animæ: semperq; priore relicta Sede: nouis domibus uiuunt habitantq; recæptæ. Ipse ego (nam memini) troiani tempore belli. Panthoides euphorbus eram. cui pectore quondam. Cognoui clypeum læuæ ge-

Animi hoium se piterni De aiæ secundū Pythagorā

stamina nostræ. Nupe r ab anteis templo iunonis in argis. Omnia mutatur. nihil interit errat: & illinc Huc uenit: hinc illuc. & quoslibet occupat artus Spiritus: eq; feris humana in corpora transit. Inq; feras nostras nec tempore deperit ullo. Utq; nouis facilis signatur cara figuris. Nec manet ut fuerat: nec formam seruat eandem. Sed ramen ipsa eadem est: animam sic semper eandem Esse: sed in uarias doceo migrare figuras: Docet etiam Plato libro decimo de republi. quomodo singulæ animæ uitas singulas eligebant: electio. nemq; fieri solitam secundum uitæ prioris consuetudinem. Animam enim inquit: quæ olim Orpei fuerat uidisse. cygni uitam odio muliebris generis eligentem. nolentem uidelicet ex mulieribus: a quibus occisus fuerat nasci. Thamisiris uero philomenæ. cygnum etiam conspexisse ad humanæ uitæ electionem conuersum. Aliquam uero ex fortibus leonis degisse uitam. Hanc uero Aiæ Thelamonii fuisse dicebat fieri hominem recusantem: dum armotum iudicium olim datum mēte renouueret. Post hunc Agamemnonis animam propter erumnas odio humani generis uitam aquilæ ascuuisse. Athlantes autem animam: cui media quædam fors contigerat: intuitam dixit: quam maximis honoribus uir certator afficiatur: continere se non potuisse: quin uitam certatoris eligeret. Animam deinde Epei panopeensis ad artificiosæ mulieris naturam protinus aduentasse. Longe uero inter nouissimas ridiculosi Thersitis animam induisse: & paulo post id etiam subiungit. Ex feris item aliis in homines transire animas asserbat: & inuicem commutatū iniustas quidem inferas agrestes: iustas autem mansuetorum animalium uitam capescere: atq; omnes hunc in modum confici mistiones. De Pythagora: multa etiam Gellius libro quarto: sed plura Dlogenes in eius uita. ¶ Morte carens. Immortalis. ¶ Volat in uacuas auras. A corpore diuulsus aera petit. ¶ Et dicta famii senis. Et ea: quæ dixit Pythagoras Samius: q; animæ e corporibus recedentes primo perterent aera: deinde in alia corpora transirent. Samium autem appellat Pythagoram: quoniam Samum patriam habuit: ut docet Apuleius libro tertio floridorum. ¶ Sunt rata. Sunt firma. ¶ Umbra romana. Anima Romani hominis: & Ouidii. ¶ Vagabitur. Errabit. ¶ Per feros manes. Inter feras animas Sarmatarum. Virgilius. Perq; duas in morem fluminis arctos. Manes autem (authote Seruio) sunt animæ illo tempore: quo de aliis recedentes corporibus nondum in alia transierunt: sunt autem noxiæ: & dicuntur:

Aiæ uitas singulas eligebant secundum Platone

Pythagoras samius Per pro. Inter Manes

DE TRISTIBVS

Manum per antiphrasim: nam manum bonum est: unde etiam & mane dicunt. Alii manes a manando dictos putant. Nam animabus plena sunt loca inter lunarem & terrenum circulum: unde defluunt. Quidam manes deos infernales tradunt. De manibus plura alias. ¶ Semper erit hospita. Semper erit peregrina: quoniam nunquam discedet e scythica regione: quemadmodum corpus. ¶ Etiam mortuus. Etiam defunctus.

Mane

Antigone ¶ Non ero exul. Non uidebor exulare. ¶ Non uetat hoc quisquam. Nemo sepulturae officium negat. ¶ Fratrem thebana peremptum? Antigonen designat Oedipodis Thebarum regis filiam: quae fratrem Eteoclem sepeliuit: quamvis Creontes rex Thebarum eos: qui in bello thebano perierant: insepultos iacere uoluisset. ut elegantissime cecinit Papinius in ultimo thebaidos libro. ¶ Et amomi puluere misce. Amomum (ut scribit Diascorides) est genus herbae odoratissimae: cuius frutex similis est botruo: in circuitu cuiuslibet arboris nascens: ramulos habens siccos: & duros uirgultis assimilés: coloris subrufi. circa quos habet folia copiosa: ex Thyrso botruoso semen redolens: & sibi connexum florem album: ueluti uiolae folia similia Brioniae. Brionia autem uitis alba est. Triplex autem est amomum. Armenicum: quod caeteris praestat fului coloris. Secundum Medicum. Tertium ponticum. Caput autem (auctore Plinio) cum radice manipulatim: leuiter componitur: protinus fragile. Laudatur quam maxime punici mali foliis simile: nec rugosis colore ruffo. Secunda bonitas est pallido: herbaceum prius: pessimum candidum. quod uetustate euenit. ¶ Crede. Cōde. legitur etiam pone. ¶ Quisquis amasti. Quisquis deperisti uel iam aliquam. ¶ Feralia munera. Inferias dicit. Quomodo autem inferiae mortuis fierent: & quomodo in his uterentur coronis: docet Ouidius libro secundo fastorum his uersibus: Parua petunt manes: pietas pro diuite grata est. Munere: non auidos styx habet unda deos. Tegula porrectis satis est uelata coronis. Et sparsae fruges: paruaque mica salis. Inque merito mollita ceres uiolaeque soluta. Haec habeat media tecta relicta uia. Nec maiora ueto: sed & his placabilis umbra est. Adde preces positae & sua uerba focus. Hūc morem aeneas pietatis idoneus auctor. Attulit in terras iuste latine tuas. Ille patris genio solennia dona ferebat. Hinc populi ritus edidicere pios.

Antigone frēm sepe liuit

Amomū

Brionia Amomū triplex

Mortuorum inferiae

Ossa tamen facito parua referantur in urnas:
Sic ego non etiam mortuus exul ero.
Nō uetat hoc quāquam: fratrem thebana peremptū
Supposuit tumulo rege uetante soror.
Atque ea cum foliis: & amomi puluere misce:
Atque suburbano condita crede solo.
Quosque legat uersus oculo propante uiator:
Gradibus in tumuli marmore caede notis.
Hic ego qui iaceo tenerorum lusor amorum
Ingenuo perii naso poeta meo.
At tibi quae trāsis ne sit graue: quisquis amasti:
Dicere nasonis molliter ossa cubent.
Hoc satis in tumulo est: & enī maiora libellis:
Et diuturna magis sunt monumenta mei.
Quos ego cōfido: quāuis nocuere: daturos
Nomen & auctori tempora longa suo.
Tu tamen extincto feralia munera ferto:
Deque tuis lachrymis humida ferto dato.
Quāuis in cinerem corpus mutauerit ignis
Sentiet officium mœsta fauilla piū.
Scribere plura libet: sed uox mihi fessa loquē
Dictā diuines: siccaque lingua negat. (dos
Accipe supremo dictum mihi forsitan ore:
Quod tibi quae mittit non habet ille: uale.

In Quartam Elegiam Enarratio.

Mihi chare quidem. Amicum charissimum: quem propter Augustum non audet nominare: poeta admonet: ut magna atriā & potentes fugiat: qui quamuis possint plurimum prodesse non prosunt: sed potius nocent: quod non: ut ab Ouidio: sed ab Apollinis oraculo dictum in memoria semper habendum censeo. Laudat deinde amici fidem: quam sibi in aduersis rebus nunquam defuisse cognouit: simulque enumerat exilii sui incommoda: interque ea in primis ponit amicorum absentiam: quos. quamuis locorum interuallo multum distet: se tamen amare dicit: rogat eos postremo: ut quam possint illi opem ferant. ¶ Tempore duro. Rebus meis aduersis: in quibus uera amicitia potissimum cognoscitur. ¶ Visibus. Experientia. ¶ Viue tibi. Tecum habita. ¶ Praelustria. Praeclara atriā.

Mihi chare quae semper: sed tempe duro
Cognite: res postquam percubere meae.
Visibus edocto si quocquam credis amico:
Viue tibi: & longe nomina magna fuge.
Viue tibi: quantumque potes praelustria uita:
Saxum praelustri fulmen ab arce uenit.
Nā quamquam soli possunt prodesse potentes:
Nō prosunt: potius plurimum obesse solēt.

¶ Visibus. Experientia. ¶ Viue tibi. Tecum

¶ Demissa antenna. Deducta antenna. ¶ Plus timoris. Maiorem formidinem. ¶ Paruis. Modicis scilicet ue-
list & minus latis. ¶ Aspicit ut summa. Leuis cortex solet in summa aqua natate nec mergi quia eum nullum
derrahit pondus. At rætia magno plumbi pondere mergi solent. per corticem aut leuem & rætia hoies tenues
per plumbum uero potentes designat: qui ut plumbum grauiore casu clientes precipites trahunt quo uolunt.
¶ Leuis aura. Leuis & paruus uentus: per quem mediocritate sua designat & comparis fortunæ hominum consue-
tudinem: qua usus fuit antequam Augusti gratia iniret. ¶ Qui cadit in plano. Qui in planitie aliqua decidit: id

Effugit hybernas demissa antenna procellas:

Lataque plus paruus uela timoris habent.

Aspicias: ut summa cortex leuis inatata unda:

Cum graue nexa simul rætia mergat onus:

Hæc ego si monitor monitus prius ipse fuisset

In qua debebam forsitan urbe forem.

Dum tecum uixi: dum me leuis aura ferebat:

Hæc meam placidas cymba cucurrit aq̄s.

Qui cadit in plano (uix hoc tamen euenit ipsum):

Sic cadit: ut tacta surgere possit humo.

At miser elpenor tecto delapsus ab alto:

Occurrit regi debilis umbra suo.

Quid fuit: ut tutas agitaret dædalus alas:

Icarus immensas nomine signet aquas.

Nempe quod hic alte: demissius ille uolabat:

Nam pennas ambo non habuere suas.

Crede mihi bene qui latuit: bene uixit: & intra

Fortunam debet quisque manere suam.

Non foret eumedes orbis: si filius eius

Stultus achilleos non adamasset equos.

Nec natum in flamma uidisset: in arbore natus.

Cæpisset genitor si phætona merops.

Tu quoque formida nimium sublimia semper:

Propositi que precor contrahe uela tui.

Nam pedem in offenso spaciū procurrere uitæ

est qui a mediocri: & eiusdem conditionis homini-
bus dano aut iniuria afficitur. ¶ At miser Elpenor.
Elpenor apud Circeen ebrius dum sociorum strepitus
abeuntium audit: & abire properat: pronus e longis la-
plis scalis collum fregit: quod ipse apud inferos scisci
tanti Vlyssi refert precaturque eum ne se demittat inse-
pultum: ut in Odysee scribit Homerus. Ouidius. Ne-
ue gradus adeas Elpenore cautius altos. Vimque fe-
ras uini quo tulit ille modo. ¶ Quid fuit. Quæ cau-
sa fecit. ¶ Ut tutas agitaret Dædalus alas. Ut Dæda-
lus tuto uolaret. ¶ Icarus uero ceciderit. Fabulam nar-
rat Diodorus. Et Ouidius libro octauo met. ¶ Si-
gnet aquas. Mari Icario nomen imponat. ¶ Hic alte.
Icarum intelligit. qui quam altius uolaret: solis æstu ca-
ra liquefacta laxatisque alarum iuncturis in mare deci-
dit. ¶ Demissius ille uolabat. Depressius Dædalus iter
tenebat: qui prope mare delatus alis sapius madesa-
ctis in Sicilia peruenit incolumis. ut scribit Diodo-
rus. ¶ Bene qui latuit: bene uixit. Quicumque humili
fortuna contentus latuit: tutus uixit. ¶ Et intra fortu-
nam debet. Et subaudi crede mihi. ¶ Non foret Eu-
menides orbis. ¶ Legendum est Eumedes. Dolone au-
tem designat Eumedis filium. Vergilius in duodecimo
Aeneidos. Parte alia media Eumedes in prælia fertur.
Antiqui proles bello præclara dolonis. Hic (ut
libro decimo Iliados scribit Homerus missus specu-
lator ad grætorum castra pactus pro remuneratiõe
Achillis equos in Diomedem & Vlysses inciditque
speculatum quoque inerant ad Troianos: illi promissa
ei impunitate: Troianorum consilia ab eo didicere: in-
ter cætera facti certiores de aduentu Rhesi Dolonem
interficiunt. Thracum castra aggrediunt. Equi inde ab-
ducti sunt. ¶ Non foret orbis. Non foret priuatus
Dolone filio. ¶ Nec natum in flamma. Phætona intel-
ligit: de quo diximus supra. Dicitur est autem Phæ-
ton a luce ardoris fuit: ut scribit Seruius φæινοσ enim
lucidum significat. Ab irato enim Ioue fulmine ictus
in padum cecidit: qui ab eo Eridanus. græce dicitur: ut
Plynus docet: Phæton enim primo Eridanus dice-
batur. Illud notandum Eridanum fluium duplicem
esse. Alterum in Italia. Alterum qui in Ilium labit:
de quo ita scribit Pausanias. Fluii Athenis labuntur
Iliis: & qui in eum immittit Eridanus gallico Eri-

Elpenoris
mors

Dolonis
mors

Phæton
Eridanus
Eridanus
duplex

dano cognominis: quam rem etiam ita uidetur Strabo libro nono significare. Sicut in fluiorum aggrega-
tione ridere Calimachus inquit: si quis scribere audeat Athenienses uirgines purum Eridani haurire ui-
num. Et Ouidius in primo met. ita cecinit. Eridanusque senex: ubi quidam Apidanum pro Eridano falso le-
gendum putant deprauantes potius carmen quam corrigentes: cum et in omnibus exemplaribus semper ha-
ctenus ita lectum sit: ut docuimus. Quare qui Apidanum legendum putarunt: hoc decepti sunt: quod unum tan-
tum Eridanum in Italia fuisse crediderunt: quam alter etiam Athenis olim labens prius: quam Padus cognos-
minatus fuerit Eridanus: ad cuius differentiam Ouidius illum senem appellauit. ¶ In arbore natus. Heliades
accipere: quæ in populos mutatae sunt: ut notum est ex secundo Ouidii met. ¶ Genitor merops. Merops Cly-
menes maritus & Phætonis pater putatiuus. ¶ Contrahe uela. Cohibe desiderium. Est autem a nauigati-
bus sumpta Metaphora: qui aliquo enauigaturum mutata postea sententia uela contrahunt.

Ouidii
met. locus

Amicitia
iter pares
firmissima

¶ Fuisse. Subaudi. ¶ Tempore quas uno. Ordo est. Quas & fida uerba dabas uno tempore. ¶ Studio. Fauore. ¶ Amicitias & tibi iunge pares. Hoc etiam scribit Cuius libro sexto his uerbis. Nā & firmissima inter pares est amicitia. ¶ Quod adhuc non exulat. Cuius fama adhuc non potuit exulare. ¶ Scythicus pontus. Mare Euxinū quod Scythiam alluit. ¶ Astricto gelu. De humili rigore ponti diximus supra. ¶ Cætera. Omnia aliæ præter famā. Designat aut inter cætera corpus ipsam. ¶ Viſa Erimāthidos Vriæ Arcadiæ ab Erimātho monte in finibus Arcadiæ per quā uſam maiorē ſignificat. ¶ Bosphorus. Cimerium Bosphorū accipe non Thracium: de quo diximus supra. Cōmittitur aut paludis quā Meotidem appellamus. Cimerius aut appellatur a Cimerio oppido Scythiæ: quod alio noīe Cerberion uocabatur: ut Plynius meminit in quinto. Strabo uero Cimmeriū Bosphorū dictū putat: quasi Cymbriū a Cymbriſ: qui incertis errabundi ſedibus uſq; ad Meotim palude militiā agitarunt. Hinc Lactātius mentē tenebris Cimeriis attriorē dixit: quoniā ea ora obſcura eſt. Tibullus. Cimerion ē obſcuras acceſſit ad oras. Quis nunq; cadere dies appuit ortu. Seu ſupra terras Phœbus ſeu curretet infra. Homerus. Illis ſol nunq; phaeton ſua lumina ſpargit Pernitioſa ſuper nox ſemp tēditur iſtis. Et Ouidius in undecimo met. Quo nunq; radiis oriensue cadensue Phœbus adire poteſt: nebulæ caligine miſtæ. Exhalantur humo dubiæ ue crepuſcula noctis: ¶ Et tanais. Tanais a Septentrione ad meridiē uergēs in mediam ſere Meotida deſluit: & Europā ab Aſia diuidit: ut Curtius docet. Lucanus. Aſiæ quoq; termin⁹ idē. Europæ mediæ dirimens conſinia terræ. Nunc huc nūc illuc qua ſleſtitur ampliāt orbē. ¶ Sic tamē hæc abſunt. Ordo eſt. Tamē hæc ſic abſunt: ut cūſta quæ nō eſt contingere corpeſunt uidēda meo aīo. Hæc tamen inquit quibus careonita a me remota ſūt: ut ea q̄ quū non poſſim corpore cōtingere: aīo cōplectar. ¶ Aggrauat. Graues facit: quū cōſidero: me nō poſſe frui eius præſentia. ¶ Illa leuat. Eadē uxor exonerat moleſtiā: quū eius erga me amor & fides occurrat. ¶ Onus ſibi impoſitū. Vel mariti abſentiā: uel certe onus ipetrā di reditus ab Auguſto. ¶ Vos quoq; peſtoribus. Aliud eius incōmodū: hoc eſt amicorum abſentiā cōmemorat. ¶ Eſt anceps. Eſt ambiguū: an uelitis nominari in meis uerſibus. Vel certe eſt dubium & periculofum uos nominare. ¶ Protrahet. In longum trahet: & poſteris notum faciet. ¶ Si quis amauit occulte. Si quis me clam dilexit.

Dignus es: & fato candidiore frui.
 Quod pro te ut uoueam mihi pietate mereris
 Hæſuraq; mihi tempus in omne fide.
 Vidi ego te tali uultu mea fata gementem:
 Qualem credibile eſt ore fuiſſe meo.
 Noſtra tuas uidi lachrymas ſup ora cadētes:
 Tempore quas uno fidaq; uerba dabas.
 Nūc quoq; ſummotū ſtudio defendis amicū
 Et mala uix ulla parte leuāda leuas.
 Viue ſine inuidia: molleſq; inglorius annos
 Exige: amicitias & tibi iunge pares.
 Naſoniſq; tui: quod adhuc non exulat unum
 Nomen ama: ſcythicus cætera pōtus hēt.
 Proxima ſyderibus tellus erimāthidos uſa
 Me tenet aſtriſto terra peruſta gelu.
 Bosphorus & tanais ſupāt: ſcythiæq; paludes
 Vixq; ſatis notī nomina pauca loci.
 Ulterius nihil eſt: niſi nō habitabile frigus:
 Heu quam uicina eſt ultima terra mihi.
 At longe patria eſt lōge eſt clariffima cōiunx:
 Quicqd & hæc nobis poſt duo dulce fuit
 Sic tamen hæc abſunt: utq; cōiungere nō eſt
 Corpore: ſunt antio cuncta uidenda meo.
 Añ oculos errat dom⁹: urbs. & forma locor:
 Acceduntq; ſuis ſingula facta locis.
 Coniugis ante oculos. ſicut p̄ſentis imago:
 Illa meos caſus aggrauat: illa leuat.
 Aggrauat hæc qd abeſt: leuat hæc: qd p̄ſtat a
 Impoſitūq; ſibi firma tuet onus. (morē:
 Vos quoq; peſtoribus nr̄is hæretis amici:
 Dicere quos cupio nomine quenq; ſuo.
 Sed timor officiū cautus compoſcit. & ipſos
 In noſtro poni carmine nolle puto.
 Ante uolebatis gratique erat inſtar amoris
 Verſibus in noſtris nomina ueſtra legi.
 Quod qm̄ eſt anceps: itra mea peſtora quēq;
 Alloquar & nulli cauſa timoris ero.
 Nec meus indiciō latitantes uerſus amicos
 Protrahet: occulte ſi quis amauit: amet.
 Scite tamen quāuis longa regione remotus
 Abſim. uos animo ſemper adēſſe meo.
 Et qua qſq; poteſt oro: mala noſtra leuate:
 Fidam proiccto neue negate manum.

¶ Contacti simili sorte. Perculsi eiusmodi infortunio : quali ego sum . ¶ Rogetis idem . Idem precemini : quod ego .
In Quintam Elegiam Enarratio.

Prospera sic maneat uobis fortūa : nec unquā
Contacti simili sorte rogetis idem .

Sus amicitiae tecū mihi paruus : ut illam
Non ægre posses dissimulare : fuit .

Ni me complexus uinclis ppioribus esses :
Naue mea uento forsā eunte suo .

Vt cecidi : cunctiq; metu fugere ruīnam :
Versaq; amicitiae terga dedere meæ .

Ausus es igne iouis pcussum tāgere corpus :
Et deploratæ limen adire domus .

Idque recēs præstans : nec longo cognitū usū :
Qd ueterū misero uix duo tresue mihi .

Vidi ego cōfusus uultus uisōsq; notauī :
Osque madens fletu : pallidiusque meo .

Et lachrymas cernēs i singula uerba cadētes :
Ore meo lachrymas : auribus illa bibi .

Brachiaq; excepi presso pendentia collo :
Et singulantis oscula mixta sonis .

Sū quoq; chare tuis defensus uiribus absēs :
Scis charum ueri nominis esse loco .

Multaque præterea manifesti signa fauoris :
Pectoribus teneo non abitura meis .

Dii tibi posse tuos tribuant defendere semp :
Quos in materia prosperiore iuues .

Si tamē interea quid in his ego perditus oris :
Quod te credibile est q̄rere : quæris : agā .

Spe trahor exigua : quā tu mihi demere noli
Tristia liniri numina posse dei .

Seu temere expecto : siue hoc cōtingere fas è :
Tu mihi quod cupio fas precor eē p̄ba .

Quæq; tibi est linguæ facūdia cōfer in illud :
Ut doceat uotum posse ualere meum .

Quo q; est maior : magis est placabilis iræ :
Et faciles motus mens generosa capit .

Corpora magnanimo satis est p̄strasse leonī :
Pugna suum finem : cū iacet hostis : habet

At lupus : & turpes instant morientibus urfi :
Et quæcunque minor nobilitate fera est .

Maius apud troiā forti qd habemus achille :
Dardanī lachrymas non tulit ille senis .

Quæ ducis emathii fuerit clemētia : pharos

Sus amicitiae tecum . Amici fidem perspetam & cognitam in aduersis præcipue rebus laudat Ouidius : quā dicit nūq; abiturā ex eius animo : precaturq; deos : ut ei tribuant in posterū amicos : quos in secundis rebus possit iuuare . Demū fatetur se ali exiguā spe : ut aliquid quando Augustus mitior fiat : & magis placidū tribuat exiliū . ¶ Usus amicitiae . Consuetudo necessitudinis . ¶ Fuit paruus mihi tecū . Fuit rarus mihi tecū : quia raro utebar consuetudine tua . ¶ Vt illā nō ægre posses dissimulare . Vt posses illā facile celare : & ostendere : te non fuisse mihi amicū . ¶ Ni me complexus . Nisi me uehementer amasses sceliceri mea fortuna : quanuis parua mihi tecum esset consuetudo . ¶ Igne iouis . Augusti ira . ¶ Et adire limē . Et domū meā accedere . ¶ Idq; recens præstas . In præsentia quoq; idē facis . ¶ Veterū . Subaudi amicorum . ¶ Mihi misero . Scilicet præstiterē . ¶ Confusus uultus . Vultus perturbatos . ¶ Scis charū ueri nominis esse loco . Quia charū illum appellauerat : ostendit in eius uerbi uerū amoris nomen designari . X̄p̄r̄o enim gratiā significat : & amorē . Vnde Cicero libro primo de natura deorū ita scribit . Charū ipsū uerbum est amoris : ex quo amicitiae nomen est deductū . ¶ Proba . Affirma . ¶ Meum uotū . Meū desiderium : ut reddatur mitior Augustus . ¶ Quo q; est maior . Augustū placari posse arguit . ¶ Magis est placabilis ira . Irā esse scribit Aristoteles cupiditatis doloris reponendū quā Ouidius inquit animū magnū : & bene institutū abiiceret : nec enī (ut ait Seneca) q̄c̄ magnū est nisi q; simul & placidū : & idē irasci p̄ suis nō est pii animi : sed infirmi . Ira autē distat ab iracundia ut ebrius ab ebrioso : & timens a timido : iratus potest non esse iracundus . Iracundus non potest aliquando iratus non esse . ¶ Corpora magnanimo . Exemplo leonis docet magnū animū facile irā ponere . Scribit . n . Plynius . Leoni tantū ex feris clementiā in sup plices : siquidē p̄stratis parcat . ¶ Dardanī senis . Priami petentis ab Achille Hectoris cadauer : ut in Iliadē scribit Homerus . ¶ Quæ ducis emathii . Alexadrū Macedonē dicit . Macedonia . n . antea nomīe Emathionis regis : cuius prima uirtutis experimēta in illis locis extitere Emathia cognominata est : auctore lustino ac Gelio . ¶ Pharos . Phaon insulā paulum supra Canopieū ostiū pro Alexandria ponit : quā ille in Aegypto condidit ad ipsius insulæ similitudinem : ut docet Plutarchus : ad quem locum eius etiam corpus detulit Ptolemæus Lagi filius : qd̄ pdicæ abstulit . Fuitq; repositū in alueo aureo . Sed Corcas cui cognomēto fuit Ptolemæus : ablato aureo loco : uitreū reposuit : auctor Strabo . Scribit etiā Cur-

Charum

Ira quid

Iracundia

Leonis clementia

Emathia
Pharos

- tius corpus Alexandri a Ptolemæo cui Aegyptus cesserat, Memphim: & inde paucis post annis Alexandria translatum esse. De Pharo ita scribit Strabo libro decimosextimo. Pharos insula quædam est oblonga opposita Alexandria: quæ continenti adiacet bicipitem ad eam portum faciēs. Nam quum littorea regio sit sinuosa: duo promontoria in mare emittit: inter quæ insula iacet: quæ portum claudit. Est ibi petra quædam mari circumdata: quæ turrim habet multis tabulatis excelsam: & albo lapide mirifice structam eodem nomine: quo insula. Eam Sostratus Gnidius regum amicus posuit ob nauigantium salutem: ut epigrama declarat. Nam quum ora ex utraq; parte importuosa & humilis esset: & cautes & breuia haberet: si gnium aliquod necessarium fuit altum & clarum: quo nauigantes ad portum ingressum dirigeretur: Pharos a prisca dictas turres machinasue in portibus ad præluendi ministerium: nocturnosq; nauatum cursus dirigendos fabricatas: sicut iam tales pluribus locis inquit Plynius flagrant: ut Rauennæ. Talis pharos fuit quoq; capreis tempore Tiberii: ea concidens portendit mortem Tiberii. Sunt qui scribant pharum a Græcis latinisq; iuxta appellari ex ipsius rei usu: eo qd longe uideatur a nauigantibus tanquam φανος: quod significat lucidum. Solinus scribit Aegyptios in portibus machinas ad præluendi ministerium fabricatas Pharos dicere. Pharos autem insula sic cognominata fuit a magistro nauis Menelai: cui id nomen fuit: ibidem ab aspide iterempto & sepulto: ut Anticlides scripsit: ea olim insula fuit: postea Alexandria ponte coniuncta: ut scribit Plynius: dicente Lucano. Insula quondam, in medio stetit illa mari sub tempore uatis Proteos: at nunc est pellæis proxima muris. Cæsar etiam in commentariis ita scribit. Pharus est in insula turris magna altitudinis: mirificis operibus constructa: quæ nomen ab insula accepit: hæc insula obiecta Alexandria portum efficit: sed a superioribus regionibus in longitudinem passuum noningentorum in mare: iactis mollibus: angusto itinere: & ponte cum oppido coniungitur. ¶ Præclariq; docent funeris exequiæ. Alexandri clementiæ in hostes testis locupletissima fuit Alexandria: ubi conditum fuit eius cadauer: cui parentauit Ptolemæus: quam rem hic per exequias designat Ouidius: ex quo designat Alexandrum quoq; iram posuisse & clementia usum in omnes: quod est generosæ mentis peculiare: cuius rei Pharon testem esse dicit: propterea qd ob regis clementiam eius cadauer ita honorifice seruatum fuit. De Alexandri corpore ita scribit Strabo. Circuitus quidam est Alexandria: in quo regum sepultura: & Alexandri erat. Nam Ptolemæus Lagi filius Alexandri corpus Perdicae abstulit: quum id ex Babylone deferret: atq; huc diuerteret: auaritia tractus: ut Aegyptum sibi uendicaret: periit ille a militibus interemptus. Nam quum Ptolemæus aduentasset: eum in insula deserta inclusit: ubi Sarissis confossus est: Alexandri corpus Ptolemæus Alexandria detulit: eiq; parentauit. Potes etiam per exequias intelligere incerorem gentium deuictarum ab eo post mortem: idq; ob eius clementiam. Nam (ut scribit Iustinus) omnes Barbaræ gentes paulo ante deuictæ: non ut hostem eum, sed ut parentem luxerunt. Quin ipsa quoq; Darii mater mortem sibi ipsa consciuit: uel (ut alii malunt inedia perit) per Pharon igitur Alexandria & Aegypti: per exequias uero cæterorum dolorem designat. Superior sententia magis placet. De clementia Alexandri in deuictos: & morte: ac ploratu: lamentisque & planctibus uariarum gentium: legito Curtium & Iustinum. De ueneni uero ut quod ei datum serunt. idem Curtius. Iustinus. Vitruuius libro octauo. Herodotus & Plutarchus abunde scripsere. ¶ Ad mitius. Ad magis mitem animum. ¶ Iunonis gener est. Herculem dicit qui Heben Iunonis filiam uxorem duxit dicente Seneca poeta in Octauia. Deus Alcydes possidet Heben. Nec Iunonis iam timet iras. Cuius gener est: qui fuit hostis. Dixi autem Senecam poetam: quoniam Senecæ duo fuerunt. Alter philosophus Neronis præceptor. Alter uero Tragædiarum scriptor: quod apertissime declarat Sidonius poeta his uerbis. Non quod Corduba præpotens alumnus. Facundum ciet hic putes legendum. Quorum unus colit hospidum Platona. In cassumq; suum monet Neronem. Orchestram quatit alter Euripidis. Pictum foetibus Eschilon sequutus: & Martialis. Duosq; Senecas unicumq; Lucanum. Facunda loquitur Corduba. Quare corrigendus est error eorum: qui putant nrum tantum Senecam fuisse poetam pariter. & philosophum: ac Neronis præceptorem. Sane Hebe (ut in Odyseea scribit Homerus) filia fuit Iouis & Iunonis. Alii uero solius Iunonis: quæ in conuiuio Apollinis lactucas agrestes comedit: & facta ilico grauida ex eo conceptu Heben peperit: quæ quia forma sa erat. Ioui pocula ministrabat: ut in quarto Iliados docet Homerus. Postremo Herculem in Oethamonte mortalitate exuta in numerum deorum assumpto coniunx data est. Heben autem scribit Seruius esse iuuentutis deam. ¶ Non sit cruenta. Non sit capitalis: aut cæde alicuius aspersa. ¶ Mihi querenti pessundare cuncta. Mihi querenti omnia meo imperio subiicere: & orbem inuadere. ¶ Non est petitum. Non sum impetu: aut insidiis aggressus. ¶ Non aliquid dixi. Non aliquid locutus sum: quod imperatorem offenderet. ¶ Violenta. Minans uim aliquam.

Vbi Alexander conditus

Pharos quid

Pharos insula unde dicta

Exequiæ Alexandri magni

Dolor gentium ob Alexandri mortem

Senecæ duo

Hebes fabula

Hebe iuuentutis dea

Præclariq; docent funeris exequiæ.
 Neue hominum referam flexas ad mitius iras:
 Iunonis gener est: qui prius hostis erat.
 Denique non possum nullam sperare salutem:
 Cum non sit poenæ causa cruenta meæ.
 Non mihi querenti pessundare cuncta petitum:
 Cæsareum caput est quod caput orbis erat.
 Non aliquid dixi: uiolentaque lingua locuta est:

¶ Verba profana. Verba non sancta. Plautus. Sanctum an profanum habens parvipenditur. Profanum autē (ut est auctor Macrobius) omnes pene consentiunt id esse quod extra fanaticam causam sit: quasi porro a fano & religione secretum: cuius significatus exemplum consecutus est Maro: quum de luco & aditu inferorum sacro utroq; loqueretur dicens. Procul o procul este profani. Cōclamat uates totoq; absistite luco: & Liuius libro nono. Interea dedite inquit profanos nos: quos salua religione potestis. Trebatius id profanum proprie dici ait: quod ex religioso & sacro i hominū usum: proprietatemq; conuersum est.

Prorantū
quid

Lapsaue sunt nimio uerba profana mero.
Inscia qđ crimen uiderunt lumina plector:
Peccatumq; oculos est habuisse meum.
Non equidē totā possum defendere culpā:
Sed partem nostri criminis error habet.
Spes igitur superest facturū ut molliat ipse:
Mutati pœnam conditione loci.
Hoc utinam nitidi solis prænunciū ortus:
Afferat admisso lucifer albus equo.
Oedus amicitiae nō uis charissime nr̄ae:
Nec si forte uelis dissimulare potes.
Donec enim licuit: nec te mihi charior alter:
Nec tibi me tota iunctior urbe fuit.
Isq; erat usq; adeo populo testatus: ut esset
Pene magis q̄ tu: quāq; ego notus amor.
Quiq; ē in charis animi tibi candor amicis:
Cognitus est illi: quem colis ipse uiro.
Nil ita celabas: ut non ego conscius essem:
Pectoribusq; dabas multa regenda meis.
Cuiq; ego narrabā secreti quicquid habebā:
Excepto quod me perdidit: unus eras.
Id quoq; si scisses saluo fruerere sodali:
Cōsilioq; forem sospes amice tuo.
Sed mea me in pœnā: nimirū: fata trahebāt
Omne bonae claudunt utilitatis iter.
Siue malū potui tamen hoc uitare cauendo
Seu ratio fatum uincere nulla ualet.

Vergilius. Faune precor miserere inquit: tuq; optima ferrum. Terra tenes: colui uestros si semper honores. Quos contra aeneada bello fecere profanos: dixerat enim prius. Sed stirpem teucris nullo discrimine sacrum. Sustulerant. Profanum scribit Pompeius id dici: quod fani religione tenetur. Varro ait profanum id esse: quod est ante fanum coniunctum fano. Hinc profanatum quod in sacratio factum. ¶ Nimirio mero. Nam nimium uinum cogit plerunq; secreta detegere: & linguam p̄teruam fieri: quod Gallo poetæ euenisse arbitratus est Ouidius: ut dixim⁹. De uinolētiā: & ebrietatis incommotis lege Horatium in ode. xviii. ¶ Plector. Crucior. Ecce quomodo hic etiam Ouidius ostendit se aliquid uidisse: cuius causa in exilium eiectus est. ¶ Peccatumq; oculos. Ordo est. Peccatum meum est me habuisse oculos: hoc est uidisse. ¶ Totam culpam. Rem omnem: ut se habuitnam Augustum offenderem: uel certe dicit prorsus non possum absoluiq; ea uiderim: quae non uidenda erant. ¶ Sed error habet partem nostri criminis. Sed pars criminis mei errori & imprudentiae ascribenda est: q; per errorem potius q̄ de industria ea uiderim: quae non uidenda erant. ¶ Facturū. Te daturum operam. Ut molliat ipse. Ut ipse Augustus mollem & mitem faciat. ¶ Mutati loci. Mutati exilii. ¶ Hoc. Ut pœna mutetur. ¶ Admissio equo. Celeri equo.

In Sextam Elegiam Enarratio.

Oedus amicitiae. Hac etiam elegia amici fidem laudat Ouidius: quam cum etiam si uelit minime dissimulare posse ostendit: cuius consilio si usus fuisset: fatetur se incolumem semper esse potuisse. Demum illum precatur: ut ei Augustum mitiorem reddat: quo is sibi exilii locum mutet: quandoquidem nulli sceleri se obnoxium esse sciat. ¶ Foedus amicitiae. Ordo est. O charissime me nō uis dissimulare foedus nostrae amicitiae: nec potes dissimulare etiam si forte uelis. ¶ Te status populo. Probatus populo. ¶ Ut esset pene magis q̄ tu: quāq; ego notus. Ut amor nr̄ eēt notior populo Romano q̄ tu aut ego. ¶ Quiq; est in charis. Ille candor & fides inq; animi tui: quo cādore amicos p̄sequeris. ¶ Quē colis ipse. Quē suspicis & ueneraris: fortasse Augustū designat: uel certe amicum aliquē denotat suppresso noie. ¶ Cuiq; ego narrabam. Ordo est. Et tu unus eras: cui ego narrabā quicquid secreti habebā: excepto illo: qđ me pdidit. ¶ Id quoq; si scisses. Si etiā quod me pdidit intellexisses. ¶ Saluo sodali. Sodali incolumi: & nō exule. ¶ Cōsilio tuo. Tuis monitis: nam mihi recte consuluisse. ¶ Malum. Quod mihi euenit. Est autem sensus. Siue fata possunt euitari ratione: siue non possunt: tamen precor ut sis memor mei. ¶ Cauendo. Mihi prospiciendo. ¶ Seu ratio fatum. Ex stoicorum sententia. Fatum esse inuitabile dicit: quam rem etiam expressit Curtius libro quarto his uerbis. Eludant uidelicet: quibus sorte: ac temere negocia humana uoluit agiq; persuasum est. Equidem aeterna constitutione crediderim: nexuq; causarum latentium: & multo ante destinatarum suum quēq; ordinem immutabili lege percurrere: & libro quarto. Sed (ut opinor). Fatum inuitabile est: & Herodotus libro nono. Quicquid ex deo fieri oportet: id homini inuitabile est. De ui autem & fati necessitate: & quomodo fatū diffinierit Chrysippus docet Gellius libro sexto: plura etiam Cicero scribit in libro de Fato

Fatū ieu-
tabile, secū
dū stoicos

& primo de diuinatione et hæc. Fieri igitur omnia fato ratio cogit fateri. Fatum aut appello qd Græci Hi-
 marimē: id est ordinē: serietēq; causarum: quū causa causam ex se gignat: ita est ex oī aternitate fluens ueritas
 sempiterna. hanc sententiā refellit Eusebius de præpatione euāgelica lib. vi. ¶ Longo usu. Lōga cōsuetudie.
 ¶ Sis memor. Mei te nō capiat obliuio. ¶ Et si quas fecit tibi gratia uires. Vel gratia imperatoris: uel certe
 Ouidiū sit sensus. Et si qd ualet apud te grā mea. ¶ Numinis læsi. Augusti: quē offendi. ¶ Error. Imprudē
 tia. ¶ Nec breue. Nec res breuis: sed longa narratu. ¶ Nec tutū est. Propter Augustū: quē offenderē. ¶ Fune
 si mali. Mali qd mihi funus: & tristitiā artulit. ¶ Tē
 pus illud: quo Augustū læsi. ¶ Et admonitu sit nouus ipse dolor. Et recrudescit dolor recordatiōe ipsa.
 ¶ Et ūquæq; deo. Augustū deū appellat. ¶ Possint afferre pudorē. Possint ignominia afficere. ¶ Illa cō
 dita. Ea ignominiosa tecta. & occulta. ¶ Cæca nocte
 Obscuris tenebris & ppetua taciturnitate. ¶ Sed illo
 Præmia peccato nulla petita mihi. Sed peccatū illud
 imprudēter admisi: nō ut aliqd. inde præmii uoluerim
 referre. ¶ Stultitiāq;. Subaudi referā. Stultus aut im-
 prudēs est: & iprouidus: multiq; nō isipientes hoīes
 aliquādo stulte agūt. ¶ Noia si factis. Si uelis nomi-
 na rebus respōdere. ¶ Quæ si nō ita sint. Si quæ di-
 xi scilicet: me p imprudentiā errasse nō sunt qualia
 a me dicta sunt. ¶ Alium quo lōgius absim. ¶ Ordo
 est. Quære aliū locū: quo lōgius absim. ¶ Suburba-
 na hæc sit mihi terra. ¶ Quo lōgius absim. Quo in
 loco remotior et ab urbe Roma: uel tomitana exu-
 lem. ¶ Suburbana hæc sit mihi terra. Nō modo in-
 quit ad longius p̄ficiscar exiliū. Sed et uolo ut subur-
 bana alicuius urbis Scythiæ magis periculosa: & ho-
 stib⁹ exposita q̄ Tomos ad maius suppliciu. si nō lo-
 quor uera: sint mihi exiliū. Suburbanū aut significat
 non modo prædiū: sed quicquid est in suburbanis.

Stultus

In Septimam Elegiam Enarratio.

Ade salutatum. Ad filiā Perhillam scribens
 Ouidius primo fatetur se musis uacare: q̄-
 uis illæ sibi nocuerint: eāq; hortatur: ut idē
 faciat: quo sibi imortalitatem cōparet: nam
 ea formæ elegantia: quæ in ipsa erat: senectute &
 tpe uitabit. At ingenii dotes semp permanebunt.
 ¶ Littera parata. O epistola scripta. ¶ Sed sic. Sed ui-
 uere ita misere. ¶ Leuata. Esse iminuta: hoc est dices
 et nostra mala tātō tps intervallo minime esse atte-
 nuata. ¶ Et tamē reuerti ad musas. Et tamen dices
 me ad musas redire. ¶ Cogere. Dices me et collige-
 re. ¶ In alternos pedes. In dactylū: & spondeū: ex q̄-
 bus merra conficiunt. Metrū. n. græce latine nume-
 rus uocat: Est aut numerus æqualiū pedū legitima
 ordinatio. Carmen uero est modus uocibus iūctus.
 cuius discrimina cantus: modus: motus: auctor Cē-
 forinus. Est aut pes (ut docet Diomedes) sublatio ac
 positio duarum: aut trium: ampliusue syllabarū spa-
 cio comprehēsa. ¶ Studiis cōmunibus. Studiis poe-
 ticis. Est aut poetica (ut idē Diomedes docet) sictæ
 ueræq; narrationis congruenti rhythmō: uel pede composita Metrica structura ad utilitatem: uoluptatēq;
 accommodata. Rhythmus aut est uersus imago modulata rseruans nūerum syllabarum: positioem sæpe sub-
 lationēq; cōtinens: is latine modus: siue nūerus dicitur. Vergilius. Numeros memini: si uerba tenerem.
 Fabius docet: Rhythmos neq; finē habere certum: nec ullam in cōtextu uarietatē. Sed qua cōperūt subla-
 tiōe ad positioē usq; decurrere. Rhythmus aut credit dictus a Rhythmonio Orphei filio & Idmoneæ nym-
 phæ Maricæ: ut tradidit Niceratus in libro: quem composuit de Musico fratre Rhythmonio. Distat autem
 poetice: a poemate: & poesis: ut placet Diomedis: q; poetice ars ipsa intelligitur. Poema aut pars opis: ut Tra-
 gœdia: Poësis contextus: & corpus: totius operis effecti: ut Iliad: Odyssæa. Aeneis. Quintilianus tñ poësim

Metrum
 Numerus
 Carmen
 Pes
 Poetica
 quid
 Rhythm⁹
 Rhythm⁹
 unde di-
 ctus
 Poetice
 Poema
 Poësis

Tu tamen o nobis usu iunctissime longo:
 Pars desiderii maxima pene mei.
 Sis memor: & si quas fecit tibi gratia uires:
 Illas pro nobis experire rogo.
 Numinis ut læsi fiat mansuetior ira:
 Mutatoq; minor sit mea pœna loco.
 Idq; ita si nullū scelus est in pectore nostro:
 Principiumq; mei criminis error habet.
 Nec breue: ne tūtū ē: quo sint mea dicei cāu
 Lumina funesti conscia facta mali.
 Mensq; reformidat: ueluti sua uulnera tēpus
 Illud: & admonitu sit nouus ipse dolor.
 Et quæcūq; adeo possint afferre pudorem:
 Illa tegi cæca condita nocte decet.
 Nil igitur referam nisi me peccasse: sed illo
 Præmia peccato nulla petita mihi.
 Stultitiāq; meum crimen debere uocari:
 Nomina si factis reddere uera uelis.
 Quæ si nō ita sunt: alium quo lōgius absim:
 Quær: suburbana hæc sit mihi terra locū.
 Ade salutatū subito parata perhillam
 Littera sermonis fida ministra mei.
 Aut illā inuenies dulci cum matre sedentem:
 Aut inter libros: pieridesq; suas.
 Quicqd aget: cū te scierit uenisse relinquet:
 Nec mora: quid uenias: qd ue regret: agā.
 Viuere me dices: sed sic: ut uiuere nolim:
 Nec mala tam longa nostra leuata mora.
 Et tamē ad musas (quāuis nocuere) reuerti:
 Aptaq; in alternos cogere uerba pedes.
 Tu quoq; dic studiis cōmūib⁹ ecqd ihæres:

pro poetice posuit. Nā in calce libri. xiii. ita scribit. Quantum. n. Poësis ab Homero & Vergilio: tantū fasti-
giū accepit eloquētia a Demosthene: atq; Cicerone. Marcellus quoq; ita scribit. Poësis est textus scriptorū:
ut Odyssēa: uel Ilias Homeri: aut Aeneis Vergilii. Poëma inuentio parua: q̄ paucis uerbis exprimitur: in
gladiatoris ludis Homeri. Poëtica est ars earū rerum. Lucilius in. xi. satyra. Non hociq; ualeat: quidue in-
ter sit hoc: & illud. Cognoscis: primū hoc: qd̄ diximus esse poëma. Pars est pars parua. Idē in epistola. Itemq;
uis nō magna poëma est. Illa poësis opus totā: totaq; illa summa est una. ¶ Ecquid inhæres? Nunquid das

Doctaq; non patrio carmina more canis?
Nā tibi cū fati mores natura pudicos:
Et raras dotes ingeniumq; dedit.
Hoc ego pegasidas deduxi primus ad undas:
Ne male faciūda uena periret aqua.
Primus id aspexi teneris in uirginis annis:
Vtq; pater: nata: duxq; comesque fui.
Tūc quoq; sed forsā nostrū deleuit amorē
Tempus) erā nimio iunctus amore tibi.
Ergo si remanēt ignes tibi pectoris iidem:
Sola tuū uates lesbia uincit opus.
Sed uereor: ne nūc mea te fortuna retardet:
Postq; meos casus sit tibi pectus iners.
Dū licuit tua sæpe mihi: tibi nostra legebam:
Sepe tui iudex: sæpe magister eram.
Aut ego præbebā factis modo uersib; aures:
Aut ubi cessaras causa ruboris eram.
Forsitan exēplo: quia me læsere libelli:
Tu quoq; sis poenæ facta ruina meæ.
Pone philla metū: tantū modo scœmina nulla:
Neue uir a scriptis discat amare tuis.
Ergo desidia remoue doctissima causas:
Inq; bonas artes: & tua sacra redi.
Ista decēs facies longis uitiabitur annis:
Rugaq; in antiqua fronte senilis erit.
Iniicietq; manus formæ damnosa senectus:
Quæ strepitū passu non faciente uenit.
Cumq; aliq; dicet: fuit hæc formosa dolebis:
Et speculū mendax esse querere tuum.

operā: ¶ Non more patrio. Non lasciuis numeris:
ut ego usus sum. aut certe num pro an: ut sit inter-
rogantis. ¶ Nam tibi cum fati. Et natura: & fato
Ouidius dicit: filiam mores assecutam esse. Loqui-
tur enim secūdū eorū opinionē: q̄ credere homi-
nes: aut mores: aut alia id genus naturæ quodā or-
dine ad finem peruenire: nisi fato impediuntur. Ale-
xāder. autē Aphrodisius hanc opinionē confutauit
in libro: quem de fato ad Antonium edidit: multis
enim argumentis ostendit: nihil aliud esse fatū: aut
fata: utiq; qd̄ natura fit. De uita hoīs: quæ fato: natu-
ra: & fortuna continet: diximus supra. ¶ Et raras do-
tes. Et bona animi: uel corporis: q̄ raris: & paucis dā-
tur. ¶ Hoc: Scilicet tuum ingenium. ¶ Ad undas pe-
gasidas. Ad fontem musarum: quem equus alatus
Pegasus natus ex sanguine Medusæ: quum ad Par-
nāsum peruenisset: pede fodiens effecit. Fabulam
refert Higinius. Ouidius libro. iiii. met. & Lucanus
in. xi. Designat autē Ouidius: se primū filiā docuisse
artem poeticam. ¶ Male periret. Male perderetur:
¶ Aquæ faciūda. Aquæ faciūdiā habentist aut. dā-
tis. Sunt: qui legant fœcundæ: hoc est abundantis:
fertilis. ¶ Primus id aspexi. Primus hoc ingenū tuū
notaui. ¶ Vtq; pater. Vt fui iquit. pater: ita fui dux:
& comes filia. ¶ Eram nimio iunctus amore tibi.
In alio codice hi duo uersus ita legunt. Tunc quoq;
(sed forsā nostrum deleuit amorē) Tēpus) eras
magno iunctus amore mihi. ¶ Iidem ignes. Iidem
calores apollineis aut certe ardores ingemi. Quin-
tilianus. Quid iucunditatis in sermone: quos inge-
nii igniculos. ¶ Sola uates lesbia. Sola uates Sapho
ex Lesbo isula. ¶ Mea fortuna. Meum exiliū & isor-
tunium. ¶ Tua sæpe mihi. Subaudi legebas. ¶ Aut
ubi cessaras. Aut quando a recitatione destiteras: de-
prehenso a me aliquo errore in tuo carmine. ¶ Cau-
sa ruboris eram. Quia tui carminis errorem depræ-
hendebas. ¶ Forsitan exemplo: quia me læsere libel-
li. Tu quoq; sis poenæ facta ruina meæ. Ordo est.
Vereor ne tu quoq; sis facta ruina. i. corrueris exem-
plo meæ poenæ: quia & reliqua: hoc est timeome tu
quoq; meo exemplo corrueris: deserendo poetices
studia: q̄ ea me poena affecerint. Sunt qui ita legāt

Tu quoq; sis poenæ fata secuta meæ: ut fata pro poëtæ infœlicitate accipiant: idem tamē est sensus. ¶ Pone
perhilla metum. Filiā hortat: ne timeat carminibus posse accidere: qd̄ sibi euenit: docēs qd̄ tm̄ euitandū sit.
¶ Causas desidia. Timorē: ne quid tibi ex uersū mali accidat. ¶ In bonas artes. Poëtica facultatem significat.
¶ Ista decēs facies. Hæc tua Pulchritudo. Poëta aut formā: & diuitias fragiles: ai uero bōa sempiterna eē col-
ligit. ¶ In antiqua frōte. In frōte iā senio cōfesta. ¶ Iniiciet manus formæ. Formā sibi uēdicabit: & turpem
reddet. ¶ Damnosa senectus. Senectus: quæ iuuenes dāno afficit. ¶ Passu non faciente strepitum. Id est gra-
ui: qui nō sentitur. Obrepat. n. nō intellecta senectus. ¶ Speculū tuum esse mendax. Tu uū speculū non red-
dere uerā formam: & qualē prius uideras. Vnde Helena se in speculo rugosam conspiciens flebat. dicente
Ouidio in ultimo met. Flet quoq; ut in speculū rugas conspexit aniles. T yndaris: & secū cur sit bis rapta re-
quirit. Postea subiungit. Tempus edax rerum: tuq; inuidiosa uetustas. Omnia destruit: uitiataq; dentibus
æui. Paulatim lenta cōsumit oīa morte. Illud notandum: nihil aliud esse illā in speculis imaginem: q̄ um-
bram digestā claritate materiæ: excipientis. Vitrea autem specula ideo ualde elucēt (authore. Alexandro
Aphrodiseo) quoniam introrsus ipsa stanno illiniunt. Inest autem eius natura perspicua: & perinde uitro

De fato
& naturaFatū id est
se quod
natura fitTēpora
oīa destrua
unt
Imago in
speculis
quid
Cur specu-
la ualde
lucent

Cur i speculis nos i tuemur Specula brundisina Imaginat Speculo ut eadē esse

copulatū: quod per se lucet plus: adhuc renidet: radios suos p uetri spiramēta trāsmittens: duplicat: quod in superficie: & extra uitreū corp⁹ est: atq; ita admodū elucētia euadunt specula. Idem etiā docet: cur in speculis: & perspicuis aquis nos ituemur: quia qualitas uisus ad pspicua abiēs corpora p refractionē radiorum: qui ab oculis exeūt: accedat ad sui aspectū. Optima autem specula apud maiores fuere brūdusina: istanno: & ære mistis. Speculū Catullus appellauit imaginōsum: qm̄ imaginē facit. Inuenit etiam imaginare pro eo: qd̄ est imaginē facere: quo uerbo utit Gellius libro. xv. cap. xviii. ita. n. scribit. Item: ut speculum in loco certo positum: nihil imaginēt: aliorum trāslatum faciat imagines. Socrates philosophus ultro suasisse fertur discipulis suis: ut crebro semet in speculo contemplarentur: ut qui sibi pulchritudine complacuisse tum pendio procuraret: ne dignitatē corporis malis moribus dedecoraret: qui uero minus se cōmendabilē forma putaret: sedulo operā daret: ut uirtutis laude turpitudinem tegetet. Demosthenem etiam docet Fabius semp ante speculum: quasi ante magistrum causas meditatū. Specula Seneca in primo nat. questionum scribit inuenta: ut homo ipse se nosceret. formosus: ut uitaret ifamiam: deformis: ut sciret redimendum esse uitrib⁹ quicquid corpori deesset. Iuuenis: ut flore ætatis admoneretur: illud tempus esse discendi: & fortia audendi. Senex ut indecora carnis deponeret: & de morte aliquid cogitaret: postea rerum iam potiente luxuria: specula totis paria corporibus: auro: argentoq; cælata sunt: deinde gēmis adornata. ¶ Finge sed immensis censibus esse pares. Sed existima te possidere eas diuitias: q̄ possint comparari opibus: & puentui ditissimi cuiusq;.

Cur specula inuenta

Diuitiæ fluxæ

Croesus rex

Vinēs nemo beat⁹

Oia hominū mortalia præter ingenii bona Mōtes septē romæ Septimōnius dies

Triptolemi fabula

¶ Nempe dati: & quodcunq; libet. Sententia elegantissima: qua docet diuitias esse bona fortunæ fluxæ atq; fragilia. Virtutem autem clarā: æternāq; haberi: ut est apud Salustiu. ¶ Hyrus: & est subito. De Hyro mēdico abunde diximus in ultimo de remedio amoris. ¶ Qui modo Croesus erat. Croesus rex fuit Lydiæ ditissimus: captus autē a Cyro rege Persarum uinctus compedibus super ingentem: quam struxerat lignorū struem: ab eo impositus: ut uiuus cremaretur. Croeso autem super pyram stanti uenisse in mentem serunt: quod sibi nutu dei a Solone fuisset dictum: ex uiuentibus beatum esse neminem: quibus auditis Cyrum tradunt pœnituisse: quum se quoq; hominem esse cognosceret: qui alium hominem olim se non inferiorem uiuum rogo traderet: p̄terea ueritum ob id pœnam: ac reputantem: nihil esse in rebus humanis stabiliu: iussisse ignem celerrime extingui iam incensum: Croesumq; deponi: eumq; solum iuxta se collocauit: multaq; habuit obseruantia. Historiā refert Iustinus: sed plenius Herodotus. Sensus ergo est: Qui paulo ante erat ditissimus: solet a fortūa deprimi & pauperrimus fieri. ¶ Nil non mortale. Omnia mortalia. ¶ Pectoris exceptis ingeniiq; bonis. Idem etiam sic refert. Propertius. At non ingenio quæsitum nomen ab æuo Excidit: ingenio stat sine morte decus. ¶ De suis septem montibus. Roma enim (ut diximus auctore plynio) septem complexa fuit montes: Capitolinū scilicet: Auentinum: Cælium: Exquilinum: Viminalē: Quirinalē: Palatinum: quorum etymologiam legit apud Varronem scribentem ab his septem montibus: in quibus sita est diem Septimonium nominatum esse. Vnde & Vergilius ita cecinit. Scilicet & rerum facta est pulcherrima Roma. Septem quæ una sibi muro circūdedit arces. ¶ Martia roma. Roma: quæ erat in tutela Martis: propter Romulum eius filium. ¶ Quam studii maneat foelicior usus. Quæ habeas foeliciorē utilitatem: & fortunam ex studiis poeticis: q̄ ego habui. ¶ Venturos rogos. Mortem uenturam.

Sūt & opes modicæ: cum sis dignissima mater
Fige: sed imēsis cēsisib⁹ esse pares. Cgnis:
Nēpe dat: & quodcū libet fortuna: rapitq;
Hyrus & est subito: qui mō croesus erat.
Singula qd̄ referā: nil nō mortale tenemus:
Pectoris exceptis: ingeniiq; bonis.
En ego cū patria careā uobisq; domoque:
Raptaq; sint: adimi quæ potuere mihi.
Ingenio tñ ipse meo comitorq; fruorq;
Cæsar in hoc potuit iuris habere nihil.
Quilibet hāc sæuo uitam mihi finiat ense:
Me tamen extincto fama superstes erit.
Dumq; suis uictrix septē de mōtibus orbem
Prospiciet domitū martia roma: legar.
Tu quoq; quam studii maneat foelicior usus:
Effuge uenturos qua potes usq; rogos.
¶ Vnc ego triptolei cupē cōscēdere curr⁹
Misit in ignotā: q̄ rude lemen humū.

In Octauam Elegiam Enatratio.

Vnc ego Triptolemi. Desiderio quum patriæ: tum suorum ita teneri poeta scribit: ut cupiat ceteri aliquo cursu eo se conferre: quam rem sibi Augustum solum præstare posse ostendit: narratq; exilii sui incommoda: optatq; ut tādē Cæsar iræ modum statuat: & mitius præbeat exilium. ¶ Triptolemi currus. Currum intelligit: quem a Cerete accepit Triptolemus: de quo huiusmodi fabulam refert Lactānius. Ceres quum Proserpinam filiam quæret: uenit ad Eleusinum regem: cuius uxor Iona puerum peperit Triptolemum: seq; nutricem simulabat. Hanc regina libens nutricem filio suo recepit: datq; ei nutriendum. Ceres dum alumnum suum uellet immortalem reddere: interdum laete diuino nutriebat: noctu clam igne eum obruebat. Itaq; præterquam soliti erant mortales crescebat. Quum hoc pater miraretur: nocturno tempore obseruauit: & quum Ceres puerum igni obrueret: pater exclamauit: illa irata Eleusinum exanimauit: ac Triptolemo alumno suo æternum beneficium contulit.

Nam fruges ei propagandas: & currum draconibus iunctum tradidit: quibus ille uictor orbem terrarum frugibus obseuit: posteaquam domum rediit: Cepheus rex eum tanquam æmulus interficere conatus est. Sed re cognita: iussu Cereris Triptolemo regnum tradidit: ibiq; oppidum constituit: quod ex patris sui nomine Eleusinum appellauit. Ceteri facta, primus instituit: quæ Thesmophoria græce appellantur. Fabulam etiam habes apud Ouidium in met. & in quarto fastorum. De Triptolemo nonnulla etiam Higinius. Is eum scribit primum omnium rota usum: ne cursu moraretur: eumq; a draconibus ductum. ¶ Dracones

Eleusinū
oppidum
Thesmo-
phoria
Rota pri-
mū usus
triptole-
mus
Medeæ
fabula

Nunc ego medeæ uellem frenare dracones:

Quos habuit fugiens arce corinthe tua.

Nunc ego iactâdas optarem sumere pennas:

Siue tuas perseu: dædale siue tuas.

Vt tenera nostris cedente uolatibus aura:

Aspicerem patriæ dulce repente solum.

Desertæq; domus uultus: memoresq; sodales:

Charaq; præcipuæ coniugis ora meæ.

Stulte qd hæc frustra uotis puerilibus optas!

Quæ nõ ulla tibi fertq; feretq; dies?

Si semel optandū est: augusti numen adora.

Et quem sensisti rite precare deum.

Ille tibi pennasq; potest: currusq; uolucres

Tradere: det reditū protinus ales eris.

Si p̄cer hæc (neq; enī possum maiora p̄cari)

Ne mea sit timeo uota modesta parum.

Forfitā hoc olim: cum iam satiauerit iram:

Tūc quoq; sollicita mente rogandus erit.

Qd minus iterea est istar mihi muneris apli:

Ex his me iubeat quolibet ire locis:

Nec cœlū: nec aq̄ faciūt: nec terra: nec auræ:

Hei mihi p̄petuus corpora læguor habet.

Seu uitiāt artus ægræ contagia mentis:

Siue mei causa est in regione mali.

Vt tetigit pontum uexant in somnia: uixq;

Ossa tegit macies: nec iuuat ora cibus.

Quique p̄ autūnū percussis frigore primo:

Est color in foliis: quæ noua læsit hyems.

Is mea mēbra tenet: nec uiribus alleuor ullis:

Et nunquam queruli causa doloris abest.

Nec meli⁹ ualeo q̄ corpore mēte: sed ægra est

Vtraq; pars æque: binaq; dāna fero.

Hæret: & ante oculos uelutū spectabile corp⁹

Astans fortunæ forma uidenda meæ.

medeæ. Medea post Pelie necem faude interem-
pti iunctis currui draconibus aufugit: dicente Oui-
dio in met. Quæ nisi pennatis serpentibus isset in
auras. Non exempta foret pœnæ. Inde (ut scribit
Diodorus) Corinthum peruenit ad maritum Iaso-
nem: qui illi ætate paulatim decorem formæ au-
ferente: Glauçæ Creontis regis filie amore captus:
eam duxit uxorem: Medeam uero urbe expulsi: il-
la: quum a recessu diem unum petiisset: noctu regi-
am ingressa: eam certis medicamentis incendit.
Glauçam: Creontemq; etiam igne absumpsit: in-
de postea Athenas peruenit: dicente Ouidio in met.
Sed postquæ colchis arsit noua nupta uenenis. Fla-
grantemq; domum regis male uidit: utroq; San-
guine natorum perfunditur impius ensis. Vtque
se mater male Iasonis effugit arma. Hinc titaniacis
ablata draconibus intrat. Palladias arces. ¶ Iactan-
das pennas. Alas agitandas: & mouendas uolâdo.
¶ Siue tuas Perseu. De alis Persei: & Dædali abun-
de scriptum est: quum ab aliis: tū in primis ab Oui-
dio in met. ¶ Solum patriæ. Terram romanam.
¶ Quem sensisti. A quo exulasti. ¶ Deum. Augu-
stum. ¶ Eris ales. Vteris ea celeritate in redeundos:
qua aues in uolando. ¶ Quum iam satiauerit iram.
Quum iam iræ posuerit Augustus. ¶ Quod minus
est. Quæ res est minoris momenti: q̄ reditum con-
cedere. ¶ Nec aquæ faciunt. Nec aquæ: aut alia ele-
menta in Scythia mihi profunt. ¶ Perpetuus lan-
guor. Assidua quædam debilitas. ¶ Seu uitiāt ar-
tus. Causas duas assignat sui languoris. Siue inquit
animi dolore: siue aeris intemperie corpus uitia-
tur. ¶ In regione. In Scythia. Nam cibi mutatio: &
aquæ potissimum grauis esse solet: ut docet Ari-
stoteles in problemat. Aut certe quia aer regionis
ponticæ sua crassitudine: nec hieme tepescit: nec re-
frigeratur æstate. Sol enim recedit per hiemem: ac-
cedit per æstatem: quæ causa est: ut illic intentius: &
æstus: & frigora fiant: & ideo regio illa insalubris
etiam sit his: qui locis illis non assueti sint. Scribit
Diodorus ita patriæ amorem quendam ingentem
natura singulis innatum esse: ut hæc gentes ultro po-
tius eam deligant uitam & incommoda: q̄ alio co-
gantur more uiuere. Aeris autem malitiam con-
suetudinem a teneris annis cœptam superare affir-
mat. ¶ Vt tetigi pontum. Vt in ponticam regio-
& tumultuosa in somnia: quod signum est aduersæ
ualitudinis: ut docet Cornelius Celsus. Scribit Ari-
stoteles in p̄blemat. eos: qui deterius: uel animo:
uel corpore sunt affecti: deteriora somnia concipere: quippe quū etiā affectio corporis faciat ad somnii ui-
sionem: hominis enim morbo laborantis: proposita quoq; animi uitiosa sunt: atq; etiam propter corporis
perturbationem animus quiescere nequit. ¶ Vtraq; pars æqua est. Tam mente. q̄ corpore pariter male ua-
leo. ¶ Binaq; damna fero. Piorum damnū & mentis: & corporis. Veluti spectabile corpus. Tanquā si esset
corpus conspicuum: & dignum spectatu. Ostendit autem causas: quibus mens sua dolore afficitur. ¶ For-
ma meæ fortunæ. Qualitas: & deformitas illa meæ conditionis.

Cur in p̄-
to æstus
& frigora
intē-
ant
Pōtica re-
gio nobis
insalubris

Cur tu-
multuosa
somnia-
mus

DE TRISTIBVS

¶ Cultus. Vestitum. ¶ Sonos q. Et uerba. ¶ Tantus amor necis est. Subit mihi ardor quidam me interficiendi. ¶ Quod non uindictet ense. Quod non ferro me interficiendo ulciscatur iniurias. ¶ Ciuilliter. Me legibus puniendo: non ui & armis. ¶ Nostra fuga. Exilium meum.

In Nonam Elegiam Enarratio.

ic quoq; sunt urbes graia. Vrbes graecas Getica ora icoluiffe docet: ab hisq; et Tomitanæ urbi nomē fuisse ipositū ondit. ¶ Hic quoq; Hic et in getica ora: ut i aliis etiā regionibus. ¶ Inhumana barbariæ. Inhumana gentis geticæ.

¶ Huc quoq; mileto. Huc. idest Tomon quo intelligēdū ē Ouidiū significare magis coloniā Milesiam uenisse: q̄ generaliter in geticam regionem: aut Istropolim solū: ut antea diximus. Est autem sensus. Milesii Tomon quoq; tenuere: quē admodum etiam Istropolim: aut quemadmodum aliæ quoq; Græciæ coloniæ littus geticum tenuere. Fuit autem Miletus urbs quōdam Ioniz torius belli pacisq; artibus princeps a Mileto appellata. Ouidius libro nono met. Spōte fugis milete tua celeriq; carina. Aegæas metris aquas: & in aside terra. Mœnia constituis. Sane Miletus lanæ præstantia nobilis fuit. Vnde a Marone Milesia uellera appellantur: non a colore: ut Seruius: & alii eum secuti falso opinati sunt. Martialis. Nec Miletus erat uellere digna tuo. Et Horatius in epistolis. Alter Mileti textam canepius & angue. Vitabit chlamydem. Cicero in Verrem. Quid a Milesiis lanæ sustulerit. Et Plynius libro octauo scribit tertiu lanæ locū Milesias oues optinere. ¶ Sed uetus huic nomen. Hic aperte significat. Tomon locum a cæde Absyrti nominatum: ubi postea urbem condidit Milesii: seruato priori nomine loci. Superius enim dixerat. Huc quoq; Miletos: hic uero ut potius Tomon q̄ Istropolim: aut aliam getici littoris urbem ostēdat. addidit huic loco. idest. Tomo ipsi: ubi exulo. Declinatur autem in

Miletus Milesia uellera Seruii error

Tomos

Tomino minis origo Aegialeus uel Absyrtus

Argo paladia

Argo uñ appellata

Vbi argo ædificata Pagase Pagase nauis

Cūq; locos moresq; hoīum: cultusq; sonosq; Cernimus: & qd sim: qd fuerimq; subit. Tātus amor necis ē: q̄rar: ut cū cæsaris ira: Quod nō offensas uindictet ense suas. At quoniā semel est odio ciuilliter ulsus: Mutato leuior sit fuga nostra loco.

Hic quoq; sūt urbes graia: q̄s credēs pos Inter ihūmāæ nomia barbariæ. (set) Huc quoq; mileto missi uenere coloni: Inque getis graias cōstituere domos. Sed uet⁹ huic nomē: positaq; antiqui⁹ urbe: Cōstat & absyrti cæde fuisse loco. Nā rāte: quæ cura pugnacis facta mineruæ Per nō tentatas prima cucurrit aquas. Impia desertum fugiens medea parentem: Dicitur his remos applicuisse uadis. Quē pcul: ut uidit tumulo speculator ab alto Hospes ait: nosco colchica uela: uenit. to

singulari Tomos Tomi: uel Tomis: diciturq; a græco τὸ μῶστος quod significat incisio: sectio. Nam Medea soror cum Iasone fugiens: ut sequeris patris fugam moraretur Absyrtum frēm: quē primo Aegialeū uocatū putat: sed a flumie Absyrtū cognominatū Cicero libro tertio de natura deorū. Quid Medæ Absyrti fratri respondebis: qui est apud Pacuuiū Aegialeus: sed illud nomē uetere lris usitatus: historiā percurrit Iustinus li. xlii. ¶ Verus nomen. Tomos. n. locus ille ante q̄ urbs cōderetur: appellatus fuit. ¶ Positaq; antiquius urbe. Vide quō poeta docet locū prius appellatū fuisse Tomon. Inde ibi urbē a Milesiis conditā. Sunt qui ita legant. Positūq; antiquus urbi: qd non placet. ¶ Cæde absyrti. Propter absyrti mortē. ¶ Quæ cura pugnacis facta mineruæ. Quæ argo nauis facta cura & tutela Palladis armata: quā pictā habuit: aut ingenio: securioses: & perite factā intellige. Pallas. n. ut diximus: pstantiorum operū dea est: uel certe q̄ eius ædificandæ curā cepit Minerua. Nā Eschylus & nonnulli dixere ab ea dea quādā materiā loquentem pagasis esse coniunctam: pugnacē aut Mineruā appellauit: qm̄ ea belli dea est. Sane argo: ut scribit Diodorus: dicta fuit: uel ab Argo eius nauis architecto: qui etiam inter nauigandum eius refarciendæ curam ceperat: uel a uelo citate: quam antiqui Argon appellabāt. Higinus etiam docet eam Argo a celeritate græce appellatam: uel ab Argo eius inuentore. Facta fuit ex orno arbore: ut scripsit Alexander Cornelius. Ea similis arbori ferenti uiscum: nec aqua: nec igni corrumpi potest. Pindarus scripsit hanc nauem factā in Magnesia oppido: cui Demetriæ nomen fuit. Callimachus autem in iisdem finibus ad Apollinis Actii templum: quod Argonauitæ proficiscentes statuisse existimantur in eo loco: qui Pagase uocatur: ideo q̄ nauis argo ibi primum compta dicitur: quod est græce Pagase: unde a poetis Pagase appellatur: Homerus hunc eundem locum in Thessaliæ finibus esse demonstrat. Diodorus & Homerus scribunt eam sub Pelio monte fuisse ædificatā. Sed quum Iason rediret ad Isthmum Pelopōnesi nauigans cum Argonautis sacra fecit Neptuno: eiq; nauē dedicauit. ¶ His uadis. Getico littori. ¶ Quem. Patrem Medæ. ¶ Ab alto tumulo. Ab alto colle getici littoris. ¶ Speculator. Aliquis ex Argonautis: uel ex idigenis Scythist: qui collem ascenderat prospecturus: an eos: qui raptō aureo uellere aufugerant: ex Colchide aliq̄ insequerent. ¶ Ait. Ipse speculator dixit. ¶ Hospes Peregrin⁹ ex Argonautis: uel o hospes: hoc est o Iason: ut sit ordo. Speculator: ut procul uidit: quem ab alto tumulo ait o hospes nosco colchica uela. ¶ Vēit. sipse Medæ pater. ¶ Nosco colchia uela. Cognosco igit uela huius: qui uenit ex Colchide. Sunt qui legant. Hospes ait nosco colchide uela dari: ut sit sensus. Postq̄ speculator ab alto colle uidit longe uenientem Medæ patrem Iasoni peregrino dixit se nosse ex Colchide ad geticum littus nauem peruenire: ut intelligamus speculatorem illum fuisse aliquem ex indigenis getis.

¶ Dum trepidat Minya. Minya Argonautae appellati fuere a Minyarum familia: quae olim Orchemono Minya tenuit in Bœtia: quae urbem Minyeiam uocauit Homerus a Minyarum natione: quae postea in Thessalia migravit ad Iolcum. unde Argonautae sunt oriundi. ¶ Soluitur aggere. Soluit e getico littore. ¶ Colchis conscia meritorum. Medea conscia sceleris: quod in patrem admiserat. Merita autem ironice pro sceleribus Medea in accipere: aut certe merita intelligit beneficia: quae in Iasonem contulit. Ea siquidem Argonautas ad templum Iasonis be Martis deduxit longe ab urbe Sybari. Colchoꝝ regia stadiis. lxxviii ubi pellis illa aurea a poëta decantata ser uabatur: accedentem ad fores templi Medeam ap

Dū trepidat minya: dū soluit aggere funis:

Dū sequit' celeres anchora tracta man⁹.

Conscia percussit meritorum pectora colchis:

Ausa atq; ausura multa nefanda manu:

Et quamquam supest ingens audacia menti:

Pallor in attonitę uirginis ore fuit.

Ergo ubi prospexit uenientia uela. tenemur:

Et pater est aliqua fraude morandus ait.

Dū qd agat quærit. dū uersat in oia uultus:

Ad fratrem casu lumina flexa tulit.

Cuius ut oblata est p̄sentia uicimus inquit:

Hic mihi morte sua cā salutis erit.

Protinus ignari. nec ququam tale timentis:

Innocuū rigido p̄forat ense latus.

Atq; ita diuellit. diuulsaq; mēbra per agros

Diffipat in multis inuenienda locis.

Neu pater ignoret scopulo p̄ponit in alto:

Pallentesq; manus. languineūq; caput.

Vt genitor: luctuq; nouo tardet: & artus:

Dum legit extinctos triste retardet iter.

Inde tomos dictus locus hic. q̄a fertur in illo:

Membra soror fratris contecuisse sui.

delem necandorum hospitū consuetudinē seruasse. Medeam uero quum magis in dies esset parentum aduersa crudelitati: ab Aeeta ob filiae timorem in liberā custodiā destinata: illa ad solis templum: quod in littore erat situm confugit: quo tpe Argonautae a Taurica in Pontū noctu delati peruenere. Ibi Medea iuxta littus ambulans quum inuenissent: ab ea de hospitū cæde edocti. uirginis humanitatem collaudant. Deinde aduentus sui cā palāscā: illa imminens a p̄e periculum: crudelitatemq; in hospites. ut cauerent admonuit: cōicato consilio Medea se adiutricem ad perficiendū certamen p̄positum. pollicita est. Iason iure iurādo data fide uxorem sibi illā quoad uiueret futurā spopōdit. Tum Argonautae cum Medea ad uellus aureum profecti sunt. Illud sciendum Aetam p̄m Medea solis: & Perseidos nymphæ filium: ut in Theogonia Hesiodus scribit per æ diphthongon in prima sequente e: nou aut per o & e sepatis: ut quidam scripsere. Oeta uero p̄ monte: in quo sepultus fuit Hercules per æ diphthongon scribit: nec. t. aspirationem habet. Græce enim dicif oītrū. ¶ Pallor. Propter timorem instantis patris. Cur aut timentes palleant: docet Mactobius his uerbis. Natura quum quid de extrinsecus contingentibus metuit: in alium tota demergit. sicut nos quoq; quum timemus latebras. & loca nos oculētia quærimus. ergo tora descendēs ut lateat trahit secū languinem. quo uelut curru. & semp uchif: hoc demerso: humor dilutior cuti remæret: & inde pallefcit: ideo etiam timentes tremunt: quia uirtus animæ introrsum fugiens: metuos relinquit: quibus tenebatur fortitudo membrorum: & inde timoris saltu agitant. ¶ Attonita uirginis. Medea perterrita. ¶ Ad frem. Ad Aegilaeum. ¶ Vicimus. Euasimus patreꝝ instantem. ¶ Ignari nescientis uelle Medeam se interficere. ¶ Latus innocuū. Latus Aegilei innocentis. ¶ Diuellit. Lacerat. ¶ Per agros. Per geticum littus. ¶ Neu p̄ ignoret. Vt pater sciat filium interemptū: & p̄ agros ita discerptum. ¶ Luctuq; nouo. Et recēti fletu ex morte filii. ¶ Artus extinctos. Membra filii perēpti. ¶ Triste iter. Iter illud sibi tristitiam allatū.

In Decimam Elegiam Enatratio.

Siquis adhuc istic. Exilii sui incommoda describit poeta: sed inter cætera tanta uim frigoris esse asserit: ut flumina: & maria: atq; in his etiam pisces congelentur: & eo tempore Scythæ hostes qui equitatu: & sagittis plurimum pollent: Istrum transeunt: eaq; loca depopulentur: ac homines captiuos ducant: quæ uero nequeunt abducere: ferro: & igni destruunt. hinc fit: ut agros incultos deserant: eo timore: quos uitibus: pomis: arboribus: deniq; carere dicit. Colligit ergo poeta miserri-

Arctos non occidit

Cut arctos non occidit

Sarmatae Sauromatae

Bessii

De Istro

Frigora Scythiae Curi scythia magni sunt æstus.

Ventorum uis

mum se esse. q; unus hic orbis locustex tot ad ei⁹ supplicium sibi assignatus fuerit. ¶ Istic. Romæ. ¶ Nasonis adempti. Ouidii in exilium missi. ¶ Sine me. Sine meo corpore. ¶ In urbe. In Romana ciuitate. ¶ Nunq; tangentibus æquor. Septentrionem designat. Scribit enim Higinus effigiem ursæ stellis figuratam non occidere. Negant inquit oceani uoxem id recipere. quum reliqua sydera eo perueniant in occasu: q; Tethys Iunonis sit nutrix: cui Calisto succubuerat: ut pellex. Idem etiam docet Ouidius libro secundo met. Ideo autem reuera non occidit: quia quum super nos sit polus arcticus: semper a nobis uidetur: sic Maro. Arctos oceani metuêtes æquore tingi. ¶ Sauromatae cingunt fera gens. Plynius scribit pōtico littori uarias gētes appositas: alias Getas Dacos a Româis dictos: alias Sarmatas: a Græcis Sauromatas. Strabo quoq; supra iacens regio inquit uniuersa inter Borysthenem & Istrum prima è Getarum solitudo: postea Tyrregetæ: post quos Sarmatae cognomento laziges: & qui Basilei dicuntur: & Virgite quibus pars maxima Nomadibus: pastoribus constat: pauci agrorum colendorum studio tenentur. Hos utranq; Istri ripam incolere saepe traditur. De Sauromatis antea plura diximus. ¶ Bessiiq; Bessii populi fuere Thraciæ finitimi. Traquillus in Augusto. Nanq; Bessistac Tracibus magno prælio fuis. Plynius eos Thraciæ populos fuisse scribit his uerbis. Amnem Strymonem accolunt: dextro latere Dentheletæ: & Medi: Byfalta usq; supradictos: leuo Oligerii Bessorumq; multa nomina ad Nestum amne Pangei montis ima ambientem inter Heletos. Strabo libro septimo scribit: Bessos magna ex pte mōtem Emum incolere: & propter latrocinia latrones uocitari. Emus autem a Nauloco Mesembrianorum castello usq; mare progrediebatur. Eusebius de temporibus. M. Lucullu de Bessis triūphasse scribit. ¶ Getæq;. De Getis alibi dictū est. ¶ Quæ non ingenio. Legitur èt. Quæ non ingenio. ¶ Dū tñ aura tepet. Dum abest frigus. Designat aut æstatē. ¶ Defendimur. Arcemur a solis calore. ¶ Medio Istro. Medio inter calorem & frigus: uel inter Tomitanā urbē & Sauromatas: ac cæteros populos. Scribit Dionysiu: Istrum Germanos primū plambere: deinde Sarmatas secare: tum uero Getas: & Basternas inundare: qui ad Oceanū sūt uersi: Dacibus facultatē adaugere: neq; minus ad Alanos & Tautos pterfluere: & oibus nauigandi per continentem facultatē p̄stare. ¶ Liquidus. Non gelu astrictus. ¶ Bella. Vel bella re uera: quia hostes nō possunt aquā tranare: uel caloris uim: & æstus bella appellat. Superior inia magis placet: nam inferius docet hostes: astricto Istro frigore Tomitāos infestare. ¶ Gelu marmoreo. Gelu duro & candido: quale est marmor. ¶ Tum manifestum est. ¶ Has gentes. Hos septentrionales populos. ¶ Axe tremet. Axe nutate nimio uento: uel fulguribus. Scribit at Strabo uniuersū aq lonarē tractū hiemes hñe asperas usq; ad uiciā mariq; inter Borysthenem: & Mæotidis paludis ostiū iacēt: sicuti uehemētēs ibidē æstus effici: aut forte: quia isueta sunt corpora: aut quia p id tps nullæ spirant auræ: aut quia aeris crassitudo plus caloris cōcipit: quæ admodū in nebulis solis agunt radii. De Scythia ita èt scribit Maro in tertio Georgicorum. At nō qua scythiæ gētes mæoticæq; unda. Turbidus & torquens flauētes ister harenas. Quæq; redit mediū rhodope porrecta sub axem. Illic clausa tenēt stabulis armenta: neq; ullæ. Aut herbæ cāpo apparēt: aut arbore frondes. Sed iacet aggerib⁹ niueis informis: & alto. Terra gelu late: septēq; affurgit in ulnas. Sēper hiems: semper spirātes fulgura cauri. ¶ Vbi deliquit. Quādo liquefacta est a deliquo uerbo. ¶ Bima. Nix duorū annorū. ¶ Tectaq; rapta ferat. Quod hic scribit Ouidiu⁹ minime incredibile uideri debet. Nā & Diodorus scribit in septentrionali Galatiæ parte: quā Basternas Istro p̄ximos dixim⁹ coluisse tāta uis: ipetūq; p̄flare uētos: ut lapides q̄tos man⁹ possit cōtinere a terra rapiat: ac ueluti harenæ lapillo: aceros haud paruos cumulet. Est: ut aliquando ab hoibus arma ac uestes: quandoq; fessorē: uel ab equo auferat: deniq; tanta est aeris frigiditas: ut neq; uinum ea regio: neq; oleum producat.

Siquis adhuc istic memit nasonis adēpti:
Et tupest sine me nomē in urbe meū:
Suppositū stellis nunq; tāgentibus æquor:
Me sciat in media uiuere barbaria.
Sauromatae cingūt fera gens: bessiq; getæq;
Quæ nō ingenio nomina digna meo.
Dū tñ aura tepet. medio defendimur istro:
Ille suis liquidus bella reppellit aquis.
Atcū tristis hyems squallētia protulit ora:
Terraq; marmoreo est cādida facta gelu.
Tū patet & boreas: & nix iactata sub arcto:
Tū patet has gētes axe tremente premi.
Nix iacet & iactā nō sol pluuiæq; resoluunt:
Indurat boreas: perpetuamq; facit.
Ergo ubi deliquit nōdum prior: altera uenit:
Et solet in multis bima iacere locis.
Tātaque cōmoti uis ē aquilonis. ut altas
Aquet humo turres: tectaq; rapta ferat.

¶ Pellibus. Rhēnonibus ita. n. uestes uocantur auctore Seruio. Vergilius. Et pecudū fuluis uelant corpora fetis. Iustinus ē lib. ii. docet. Scythas uti pellib⁹ tm̄ ferinis ac murinis. Seneca quoq; libro. xiiii. epistolarū ita scribit. Magna Scytharū pars terga uulpiū ac murīū iduit. q̄ tactu mollia & impenetrabilia uentis sūt. ¶ Brachis hirsutis. Scribit Diodorus. Galatas ad septētrionē sitos uestes ad terrorē intōsas: ac coloris uatij ferre: quas illi uocāt brachas. Lucanus. Et q̄ te lassis imitantē sarmata brachis. Higinus quoq; hī q̄ pxime sūt arctico fini brachis uti scribit. ¶ Mala frigora. Frigora nocētia. ¶ Sæpe sonāt moti. Aemulatio hæc tota est Vergiliana. Ille. n. ita iquit. Stiriaq; impexis iduruit horrida barbis. Serui⁹ eo in loco barbas pecudū accipit. quū Maro de hoīm barba itellexerit ut hic apte docet Ouidius. ¶ Nudaq; cōsistunt. Vina quoq; nimio frigore gelata uase fracto formā ei⁹ reuinent. Maro ea securibus cædi scribit. quū ait. Cædūtq; securibus hūda uina. ¶ Nec hausta meri. Nec uinū hauriunt: sed frustra cōcreta educūt. ¶ Formā testæ. Formam uasis. Testa autē significat op⁹ sigulū: seu uas argillatū a tostū dicta: ubi prius uina seruabāt: postea circa alpes ligneis uasis. condi: circulisq; cingi cœpta sunt. ¶ Vt cūcti riui. Qualiter riui oēs ¶ Cōcrescāt frigore. Frigore cōgelent. Vergili⁹. Cōcrescūt subitæ currētī in flumie crustæ. ¶ Fragiles aq;. Frustra aq; cōgelata. ¶ Papyrifero amne. Nilo papyrē ferente. Sic & Apuleius. Papyrē Aegyptiā appellat. Plynus ēt docet Papyrē nasci in palustrib⁹ Aegypti: aut gescētibus Nili aq;: ubi euagatæ stagnāt. Istrū autē Ouidius uidet sentire nihilo angustiorē eē Nilo. Gelius tñ scribit. Oīum fluminū: qua fuit Romanū iperū maximū eē Nilū: pxima magnitudine eē Istrū scripti Salustius. Varro autē quū de Europa differeret: i primis tribus eius terræ fluminib⁹. Rhodanū eē ponit: p̄ qd̄ uidet facere cū Istro æmulū. Is. n. in Europa ēt fluit. lxq;. amnes in se recipit: ut Solinus scribit Strabo lib. vii. scribit. Istrū cūctos Europæ fluios superare. Ibi de eo flumie plura legito. Diodorus quoq; ita inquit. Quū plures magniq; fluuii per Galati-

Rhēnonēs

Brachæ

Seruii et ror

Testa

Papyrus ægyptia

Ister. lx. amnes in se recipit

Istri ortus

Danubius Ister

Pellibus hirsutis arcēt mala frigora brachis:
 Oraque de toto corpore sola patent.
 Sæpe sonāt moti glaciē pendente capilli:
 Et nitet inducto candida barba gelu.
 Nudaq; consistunt formam seruantia testæ
 Vina: nec hausta meri: sed data frustra bi-
 Quid loq̄r ut cūcti cōcrescāt frigōr riui: bñt.
 Deq; lacu fragiles effodiantur aquæ:
 Ipse papyrifero qui non angustior amne
 Miscetur uasto multa per ora freto.
 Ceruleos uentis latices durantibus ister
 Congelat: & tectis in mare serpit aquis.
 Quaq; rates ierāt: pedib⁹ nūc itur: & undas
 Frigore concretas ungula pulsat equi.
 Perq; nouos pontes subter labentibus undis
 Ducūt sarmatici barbara plaustra boues.
 Vix eqdem credar: sed cum sint præmia falsi
 Nulla: ratam debet testis habere fidem.

am uario cursu fluant: hī ex profundis stagnis: hī ex montibus: partim in oceanum: alii in nostrum mare decurrunt. Eorum qui in nostrum mare labuntur maximus censetur. Eridanus: qui in alpihus fontes habens quinq; ostiis descendit in mare. Qui uero in oceanum defluunt: maximi habentur Danubius: ac Rhēnus: quem diebus nostris. C. Cæsar p̄t̄ib⁹ mito modo iunxit: pedestrib⁹q; traductis copiis Galatas ultra Rhēnum habitantes in potestatem redegit: plures alti nauium capaces fluuii existunt in Celtica: sed hī oēs, fere hyeme congelati securum transitum iniectis desuper ne labantur paleis euntibus p̄bent. ¶ Multa per ora. Septem enim ostiis pontum in fluit. ¶ Vasto freto. Magno est. ¶ Ceruleos latices. Aquas fluentes: & cerulas. ¶ Ventis durantibus. Ventis astringentibus: & congelātibus. ¶ Tectis aquis. aquis coopertis ipsa glacie. ¶ In mare. In pontum Euxinū. Oritur. n. Ister (ut Strabo docet) ab extremis Germaniæ partibus ab occasu prope sinum Adriaticum procul ab illo stad. circiter mille. Finitur autem in ponto non longe admodum a Tyre: ac Borysthenis eruptionibus: paululum in septētrionem uergens. Superiores autem fluminis partes uersus fontes usq; ad præcipites eius decursus: quos Cataractas nominant. Danubium uocant: quæ maxie p̄ Dacorū agrum delabunt: alias uero inferiores usq; in pontū per Getas Istrū uocāt. Cæterum idem Dacorū: & Getarū sermo est. Græcis uero Gætæ notiores fueret: quia frequētius ad utrāq; Istri ripam migrabant. ¶ Vndas frigore concretas. Vndas frigore congelatas: diximus enim supra ex Strabonis sententia aquilonarē tractū uniuersum hyemes hñe asperas usq; ad uicina mari loca: quæ iter Borysthenis & Mæotidis paludis ostium iacent: sic ēt Vergilius. Concresecunt subitæ currenti in flumine crustæ. ¶ Ungula pulsat equi. In ore paludis Mæoticæ ab Istro non nimum longe distante: Strabo est auctor tantam uim glaciē esse: ut quo in loco missus a Mithridate imperatore equestri pugna barbaros in glaciē hyeme superauit: illos eisdem nauali prælio soluto: per æstatem uicerit. ¶ Per nouos pontes. Pontes nouos appellat glaciem sub qua currit Ister in pontū. ¶ Barbara plaustra. Plaustra Scytharum: id etiam docet Maro quum inquit. Vndaq; iam tergo ferratos sustinet orbes. Puppibus illa prius patulis nunchospita plaustris. Scribit Diodorus: loca illa ad arctum sita frigida esse: ut quæ hyemis tempore pro aqua niuib⁹ oppleta existāt: glaciē quoq; immensam adeo patriam occupare: ut flumina congelata sint petua transeuntibus non solum paucis: sed exercitibus quoq; cum currib⁹ & impedimentis. ¶ Vix equidem credar. Vix profecto huic rei quæ dicturus sum fides adhibebitur. ¶ Sed quum sint præmia falsi. Nulla. Sed quum nullum præmium consequar: si mentitus fuero. ¶ Ratam fidem. Fidem firmam. ¶ Testis. Seipsum Ouidius testem appellat.

Glacies
meotica
Pisces in
glacie
meotica
Gägama

¶ Glacie consistere. Glacie cōcretum esse. Hoc etiam affirmat Strabo scribens in ore paludis Mæotica: tā uim glaciē esse: ut æræ scindant hydriæ. Ita inquit. Aæræ scindunt hydriæ: quæ uero intra sunt cōgelantur. Quid de ipsius gelu uehementia? quid de aliis ad Mæotidis ora pueniētibus? Alueus nāq; a Pantica peo ad Phanagorā plaustris deambulaf: adeo ut cœnū uia tota fiat: destituti uero in glacie pisces ligonibus effodiunt ad Gägama: sic enim locū appellat: præcipueq; Antacei delphinib; magnitudine pares. Memoria quidē proditū est. Neoptolemū Mitridatis ducē eodē incurfu æstate quidē nauali pugna barbaros: ihye

me aut equestri prælio superasse. Scribit Dionysius Meotidem paludē in superiore Asiæ parte intra quā Tanais labitur: multoq; prius inflatus borea imensam illi; glaciē conuehere: in foelicesq; illos face re: q; ea incolūt loca. Diodorus quoq; de frigore horum locorū nimirum intellexit: quū ita inquit. Aliq; bus in regionibus adeo maxima frigoribus cōgelatur flumina: ut currus & exercitus super immobilem glaciē trāseant: cōgelant ēt uinū: reliquaq; humida adeo ut gladio abscondantur: quodq; his est mirabilius & extremitates uestient: quas hoies ferant: frigore attrita decidunt: offuscantur oculi ignis splendorem non reddit: æræ statuz dirūpuntur. De piscibus Meotidis. Iuuenalis. Neq; n. minor hæserat illis. Quos operit glacies Mæotica: ruptaq; tadē. Sotibus effundit torpentis ad ostia Ponti. Desidia tardos: & longo frigore pigros. ¶ Lubrica testa. Lapis coctilis: qui facile labebat per mare concretū. Sunt qui legant lubrica crusta nō testa: hoc est gelu lubricum: in quo quis facile labit: ut apud Maronē. Con crescut subita curreti in flumine crustæ. ¶ Vidisse. Conspexisse aquā ita cōgelatā. ¶ Durū æquor. Mare cōgelatū ¶ Sub pede nō ideo. Sub pede nō made factū. Gelu. n. illic erat: ubi primū unda fuit. ¶ Si tibi tale fretū. Leander Abydenus: & Hero Sestias tuo se amarūt. Sed Leander ad Hero noctu ire cōsueuerat per fretū hellepōticū: quō Sesto & Abydon ciuitates interfluit: quū igit iuuenis oppressi tēpestateda uer ad puellā delatū fuisset: illa precipitauit se de turri: ut docet Sernius. Leātri amorem: suppresso tñ noie tāgit. Vergilius in tertio georgico: sed plenus Ouidius in epistolis. ¶ Tale fretū. Mare ita cōgelatū. ¶ Angustæ aquæ. Hellepōticū designat: cuius angustia in latitudine (auctore Herodo.) sūt stadiorum septē: in longitudinē uero. cccc. portenduntur. scribit Sernius. Io transisse per mare angustū: quod ab ea Bosphorū appellatū: postea Hellepōticū noia ri cœptū eē. Abydos aut a Milesiis in Asia cōdita fuit: cui Sestos in Europa urbs opposita fuit. Her; p̄ria ¶ Padi delphines. Recurui: & cōuexi delphines. ¶ In auras tollere. Nā delphini (auctore Plinio) tāta uī exiliunt: ut plariq; uela nauū trāsuolēt uēto. ¶ Dira hyems. Durū gelu: aut asperū frig; ¶ lactatis alis. Vēti. n. a poetis fingunt eē alati. Ouidi; in met. Hæc boreas: aut his nō inferora secut;. Excussit pennas. ¶ In obfesso gurgite. In mari cōgelato. ¶ Ut marmore. Tāq; marmore iclusæ. ¶ Siue igit nimii. Siue mare inqt; siue flumē cōgelat; pun; dep̄dant hostes uicinū agrū. ¶ Siue redūdatas. Ordo ē. Siue uis sæua boreæ cogit fluie. i. cōgelat in ipso flumie aquas redūdatas: hoc est copiosas: & abūdātes: uel certe aquas redūdatas flumie. i. collectas aquas in ipso flumie. ¶ Aequato Istro. Istro ita abstricto: ut siccitati boreæ par sit. ¶ Siccis aq; lib;. Aq; nivalis ē. Siccior tñ oib; uētis: q; a meridie & oriēte flāt. Ojū uero uētoꝝ saluberrim;. ut Plyni; docet. ¶ Hostis equo pollēs. Sauromatas arbitror designare Ouidiū: siquē Plutarch; in Paulo Aemilio scribit eos circa Istrū icolētes: gētē fuisse pugnacē: & eq; tate maxie ualētē: quos & Galatas appellarunt. Scribit Strabo regionē uniuersā inter Borysthenē & Istrū maxia ex pte incolere Nomades. i. pastores: eoq; uti tētoris cētonū instar pilo cōtextis plaustris uitā degētes: circūq; tētoria pecora comitāt: a qbus uictū captāt & alū lacte: caseo: carne: pasua uero sectāt: loca sp herbosa pmutātes. Utū at galeis ex crudis boū coriis: thoraciis & scutis: ad pcutiēdūq; lāceas hnt arc; & gladios. ¶ Ruris opes puæ. Opes q; eripi dixit enūerat ¶ Et q; diuitias. Rapiūt iqt hostes finitimi Istre trāseures cōgelatū eas opes iqs solēt icolæ paupes possidere.

Vidimus ingentem glacie cōsistere pontū:
Lubricaq; immotas testa p̄nebat aquas.
Nec uidisse sat est durū calcauimus æquor:
Vndaque nō udo sub pede summa fuit.
Si tibi tale fretū quondam leandre fuisset:
Nō foret angustæ mors tua crimē aquæ.
Tū neq; se p̄di possunt delphines in auras:
Tollere: conantes dura coercet hyems.
Et quāq; boreas iactatis insonet alis:
Fluctus in obfesso gurgite nullus erit.
Inclusaq; gelu stabūt: ut marmore puppes:
Nec poterit rigidas scidere remus aquas.
Vidimus in glacie pisces hædere ligatos:
Sed pars ex illis tū quoq; uiua fuit.
Siue igitur nimii boreæ uis sæua marinas:
Siue redundatas flumine cogit aquas.
Protinus æquato siccis aquilonibus istro.
Inuehitur celeri barbarus hostis equo.
Hostis equo pollens: lōgeque uolāte sagitta:
Vicinat late depopulatur humum.
Diffugiunt alii: nullisq; tuētibus agros
Incustoditæ diripiuntur opes.
Ruris opes parua pec; & stridētia plaustra:
Et quas diuitias icola pauper habet.
Pars igit uinctis post tergum capta lacertis:
Respicient frustra rura. laremque suum.

Leātri &
Herus fa-
bula.

Hellepō-
ti latitudo
ac longi-
tudo.
Bospho-
rus primo
postea hel-
lespōntus
Abydos
Sestos
Vēti alati
Aq; sic-
cus & salu-
berimus
Sauroma-
te eq; tate
pollent
Galatæ

¶ Tinctile uirus. Virus quod tinctū est sanguine humano: aut quo tingit spiculū sagittæ. Solebāt enī Scythæ sagittæ acie ungeretipina sanie: & humano sanguine. Irremediabile autē est id scelus: mortē ilico affert leui tactu: auctor Plinius lib. xi. Lucanus. Tinxere sagittas. Errātes scythiæ populū. ¶ Nec sulcat humū, Nec terrā arat. Scribit et Strabo in Scythia paucos agros colēdos: studio teneri. ¶ Aut uidet aut metuit. Ordo est. Locus hic aut uidet: aut metuit hostē: quē nō uidet. ¶ Cessat. Nō exerceat: nec fert. ¶ Nō hic pāpinea: De uitib⁹ Thraciæ regionis: q̄ Istro pelagoq; cōrigifita scribit Pōponius. Thraciæ regio: quæ Istro pelagoq; cōtingit: nec cœlo læta est: nec solo: & nisi qua mari p̄rior est: infœcūda: eorūq; quæ serūtū maligne ad modū patiēs: raro usquā pomiserā arborē: uitē frēquētius tolerāt: sed nec eius quidē fructus maturat: ac mitigat: nisi ubi frigora obiectu stōndiū cultores arguere. Viros benignius alit: nō ad speciē tamen. Nā & illis asperū & indecēs corpore habitus est. Cæterū ad ferociā: & numerū: ut multi immitesq; sint maxime. Iulius Firmicus scribit Scythæ, rabiē esse effrēnatā. De Scythiis multa Iustinus libro secūdo: eos. n. iter Scythas enumerāt Geographi: qui Thraciæ partem illā incolūt: quæ (ut hic et sentit Ouidius) ab uno latere ponto includit: & nos supius docuimus Scythiam duplicem esse. ¶ Nec cumulant. Nec cumulatim implent. ¶ Feruida musta lacus. Musta calida. Solent. n. musta feruere: & ideo calefieri. ¶ Al

Tinctile
uirus
Scytharū
sagittæ ue
neno illis
tæ
Scytharū
arbores

Pars cadit hamatis misere confixa sagittis:

Nā uolucris ferro tinctile uirus inest.

Quæ nequeūt secū ferre aut abducere pdūt:

Et cremat in fontes hostica turba casus.

Tū quoq; cū pax est: trepidāt formidie bellī:

Nec q̄sq; quā presso uomere sulcat humū.

Aut uidet aut metuit loc⁹ hic quē nō uidet ho

Cessat iers rigido terrā relicta situ. (stē:

Nō hic pāpinea dulcis latet uua sub umbra:

Nec cumulant altos feruida musta lacus.

Poma negat regio: nec haberet acōtius ī quo

Scriberet hic dominæ uerba legēda suæ.

Aspiceres nudos sine frōde sine arborē cāpos:

Heu loca felici non adeunda uiro.

Ergo tā late pateat cum maximus orbis:

Hæc est in pœnas terra reperta meas.

I qs es insultes q̄ casib⁹ iprobe nostris:

Meque reū dempto sine cruētus agas.

Natus es e scopulis: nutritus lacte ferino:

Et dicam silices pectus habere tuum.

Quis gradus ulterior: quo se tua porrigat ira

Restat? quid ue meis cernis abesse malis?

Barbara me tellus: & inhospita littora ponti:

Cumq; truci borea mænalis ur̄sa uidet.

Nulla mihi cū gēte fera commercia linguæ:

Omnia solliciti sunt loca plena metus.

Vtq; fugax auidis ceruus dephēsus ab ur̄sis:

Cinctaq; montanis ut pauet agna lupis.

Sic ego belligeris a gentibus undique sept⁹:

Terreor hoste meum pene premēte lat⁹.

Vtq; sit exiguū pœnæ: quod coniuge chara:

Quod patria careo pignoribusq; meis.

Vt mala nulla ferā: nisi nudam cæsar̄is iram:

Nuda parum nobis cæsar̄is ira mali est?

Et tamē est aliq; q̄ uulnera cruda retractet:

Soluat & in mores ora diserta meos.

In causa facili cui uis licet esse diserto:

Et minimæ uires frangere quassa ualent.

ringit: nec cœlo læta est: nec solo: & nisi qua mari p̄rior est: infœcūda: eorūq; quæ serūtū maligne ad modū patiēs: raro usquā pomiserā arborē: uitē frēquētius tolerāt: sed nec eius quidē fructus maturat: ac mitigat: nisi ubi frigora obiectu stōndiū cultores arguere. Viros benignius alit: nō ad speciē tamen. Nā & illis asperū & indecēs corpore habitus est. Cæterū ad ferociā: & numerū: ut multi immitesq; sint maxime. Iulius Firmicus scribit Scythæ, rabiē esse effrēnatā. De Scythiis multa Iustinus libro secūdo: eos. n. iter Scythas enumerāt Geographi: qui Thraciæ partem illā incolūt: quæ (ut hic et sentit Ouidius) ab uno latere ponto includit: & nos supius docuimus Scythiam duplicem esse. ¶ Nec cumulant. Nec cumulatim implent. ¶ Feruida musta lacus. Musta calida. Solent. n. musta feruere: & ideo calefieri. ¶ Al

Lacus

In. xi. Elegiam Enarratio

I quis es insultes, Crudelissimum quendam suppresso nomine accusat Ouidius, q̄ quum in Scythica regione orbatus oīre chara in maximis degat incommodis ille non his contentus: ei tamē insultet. additq; magnum illi esse dedecus oppugnare hominem prostratum & iacētē. Monet postremo ut memor humanæ sortis nolit amplius commemorare poeræ criminas: sed eā sinat cicatricem obducere: quum p̄sertim nulla eius fortūa possit fieri miserior. ¶ Agas reum. Accuses me. ¶ Natus es e scopulo. Sic Dido Vergiliana. Sed duris genuit te cautibus horrens. Caucasus. Hyrcanæq; admorūt ubera tigres. ¶ Habere silices. Habere cor: & mentem durissimam. ¶ Quis gradus ulterior restat? Quod aliud malū superest: quod iratus mihi cupias accidere. ¶ Et inhospita littora. Et littora portu carentia. ¶ Vrsa mænalis. Vrsa arcadica. Calisto enim quæ postea in ur̄sa mutata dicit: fuit ex Arcadia. ¶ Cū gente fera. Cū gente Thraciæ. ¶ Solliciti metus. Timoris sollicitudinem iniicientis propter gentes feras: quæ loca illa infestant. ¶ Soluat ora. Loquatur. ¶ In mores meos. Contra meos mores. ¶ In causa facili. In causa non difficili ad probandum. ¶ Quassa. Debilitata.

Quālibet ignaui. Legitur ē. Quilibet ignaui. ¶ Protetis. Conculcas: pedibus teris. ¶ Inanem umbram. Umbrā sine corpore. i. me sine ullis uiribus. ¶ Petis saxis. Saxis insequeris. ¶ Tūc quū bello certabat. Tūc quū uiuebat: & poterat hostibus resistere. ¶ Ab æmonio equo. Ab equo Achillis Theffali. Norū est: ut Hector ab Achille interfectus ter tractus fuit circum mœnia troiana. ¶ Nō erat hector. Nō uiuebat: nec uti poterat uiribus: nā nō is erat qui fuerat. ¶ Hæc simulacra. Hoc corpus sine uiribus: & hanc fictā imaginē. Simulacra. n. proprie sunt mortuorū imagines: quæ ex desiderio mortuorū ortæ sunt: ut quæ iā defecerant: uiuere uiderent. His autē uerbis poeta: se quasi mortuū esse designat: nec quicquid præter simulachrum restare significat. ¶ Sollicitare. Inquietare. ¶ Meos manes. Animā: quæ a meo corpore discessit. Nam dū me uiuū agitare credis: mortuū insequeris. Manes putauit Seruius (ut diximus) aīas illo tēpore: quo de aliis recedētes corporib⁹ nondū in alia transferūt. Idē etiā scribit. Manes eos esse: quos cū uita sortimur: ut alter horretur ad bonū: alter ad malū. ¶ Omnia uera puta mea crimina. Existima inquit omnia: quæ mihi obiciuntur crimina: uera esse: eaq; non errorē nec imprudentiā: sed scelera finge appellari posse: fatis certe pœnas luim⁹. ¶ Pendim⁹ pœnas. Pœnas soluimus. Est autē tractū a pecunia: ut docet Seruius. Apud maiores enī pecuniarias pœnas constat fuisse. Vergilius. Tū pendere pœnas. Cecropidæ iussi. ¶ Profugi. Fugati in Scythicas oras. ¶ Satia tua pectora. Expleas crudelitātē tuā meis suppliciis. ¶ Graues exilio. Molestas & magnas exilii turpitudine: ac damno. ¶ Exiliūq; loco. Non modo inquit in exiliū eiectus sum: uerū etiā incōmodissimus exilio locus electus est. ¶ Carnifici. Sanguinario: & crudelissimo homini. ¶ Vno iudice. Te solo ita iudicāte. ¶ Tristi busiride. De Busiride rege Aegypti: & crudelitāte: quem ob eā causam Hercules imolauit: diximus in primū Ouidii de arte amandi in enarratione eius uersus. Dicitur ægyptus caruisse iuuantibus tarua. Imbribus. ¶ Qui falsum lento. Phalarim designat: de quo Paulus Orosius ita scribit. Ea tēpestāte: Phalaris Siculus Agrigentinus: arrepta tyrannide: depulabatur: qui crudelis mente cōmentis crudelior: omnia nepharie in innocentes agens: inuenit aliquando: quē iuste puniret iniustus. nam Peryllus quidam ætis opifex affectans tyranni amicitiam aptū munus crudelitati illius ratus: taurum æneum fecit: cui fabre ianuam e latere composuit: quæ ad cōtrudendos damnatos receptui foret: ut conclusis ibidē subiectis ignibus torrerentur: sonum uocis extortæ capacitas cōncaui æris augetet: pulsusq; ferali: cōpetens imagini murmur emitteret: nepharioq; spectaculo mugitus pecudis non hominis uideret. Sed Phalaris factum amplexus: auctorem execratus: & ultimi materiā præbuit: & crudelitati. Nam ipsum opifcem sua inuentione puniuit. ¶ Quiq; bouem siculo. Peryllum dicit: quem Græci Perilaum appellant: eū crudelem fuisse Plynus. quoq; his uerbis asserit. Peryllum nemo laudat sæuiorem Phalaride tyranno: cui taurum fecit mugitus hominis pollicitus: igne subdito: & primo eum expertus est cruciatum iustiore sæuitia. Propertius. Nonne fuit satius tristi sæuere tyranno. Et gemere in tauro sæue Perylle tuo. Silius quoq; libro decimoquarto ita cecinit. Duxtor Grosphus erat: cuius cælata gerebat. Taurum parma truce pœnæ monumenta uetustæ. Ille ubi torreret subiectis corpora flammis. Mutabat gemitus mugitibus: actaq; ueras. Credere erat stabulis armenta effundere uoces. Haud impune quidem: nam diræ conditor artis. Ipse suo moriens immugit flebile tauro. De Phalaride & Perylao alibi plura diximus. ¶ Munere in hoc usus re rum est. Hæc sunt Perylli uerba ad Phalaridem regem. ¶ Usus. Utilitas. ¶ Sed imagine maior. Sed maior quæ apparet. ¶ Nec sola est operis. Duo laudat Peryllus in tauro æneo: & utilitatem: & formam. ¶ Adapertile. Quod facile aperiri potest. ¶ Quem perdis. Quem interfici iubes. ¶ Erit coniciendus. Erit ponendus in ipso Tauro. ¶ Et illa uox. Et gemitus ille.

Subruere est arces: & stantia mœnia uirtus:

Quālibet ignaui præcipitata premunt.

Non sum quæ fuerā: quod inanē proteris umbrā:

Quid cinerē saxis: bustaq; nostra petis?

Hector erat: tunc cum bello certabat: & idē

Tractus ab æmonio nō erat hector equo

Me quoq; quem noras olim: nō eē memeto:

Et ex illo superant hæc simulacra uiro.

Quid simulacra ferus dictis icēdis amaris?

Parce precor manes sollicitare meos.

Omnia uera puta mea crimina: nil sit in illis

Quod magis errorē quæ scelus esse putes.

Pēdimus enī profugi (latia tua pectora) pœnas

Exilioq; graues: exiliūque loco.

Carnifici fortuna potest mea flenda uideri:

Et tamen est uno iudice mersa parum.

Sæuior es tristi busiride: sæuior illo.

Qui falsum lento torruit igne bouem.

Quiq; bouem siculo fertur donasse tyrannos:

Et dictis artes conciliaſſe suas.

Munere in hoc usus rex ē: sed imaginē maior:

Nec sola est operis forma probanda mei.

Aspicis a dextra latus hoc adapertile tauri:

Hac tibi: quem perdis: coniciendus erit.

Protinus inclusum lentis carbonibus ure:

Mugiet: & uerū uox erit illa bouis.

Pro quibus inuētis: ut munus munere penſes:

Da precor ingenio præmia digna meo.

Manes

Pendere
pœnas

Phalaris
crudelis

Peryllus
uel perila
us

Imbue. Incipe. Imbuere. n. (auctore Seruio) est proprie inchoare: & initiare. ¶ Geminos sonos. Et humanos: & bubulos. Legit etiā querulos sonos. ¶ Quid mihi cū siculis? Quid crudelitātē Phalaridis: & Perylli siculi refero? ¶ Ad te redit. Ad exprobrādā crudelitātē in me tuam reuertit. ¶ Quisq; is es. Quisq; ille es q; meo cruore non expleis. ¶ Sitim crudelitātē & desiderii tuū. ¶ Quātauis. Quantalibet. ¶ Fugiens. In exiliū proficiscens. ¶ Auditis. Meis scilicet malis. ¶ Vlysses. Qui decē o errauit. ¶ Neptuni ira. Neptuni indignatiōe. Neptunus. n. Vlysses infecutus: q; ille eius filium Polyphemum cecauit: quam ob cām ille

Imbuere

Neptunus

Dixerat: at phalaris pœnæ mirāde repertor

Ipse tuum præsens imbue dixit opus.

Nec mora mōstratis crudeliter ignib; uis;

Exhibuit geminos ore gemente sonos.

Quid mihi cū siculis iter scyricosq; getasq;

Ad te quisquis is es nostra quærela redit.

Vtq; sitim nostro possis explere cruore:

Quātaque uis auido gaudia corde feras.

Tot mala sū fugiēs tellure: tot æquore passus

Te quoq; ut auditis posse dolere putem.

Crede mihi: si sit nobis collatus ulyxes:

Neptunū minor est: quam iouis ira fuit.

Ergo: quicunq; es: rescindere crimina noli:

Deq; graui duras uulnere tolle manus.

Vtq; meæ famam tenent obliuia culpæ:

Facta cicatricem ducere nostra sine:

Humanæq; memor fortis: quæ tollit eos dē:

Et premit: incertas ipse uerere uices.

Et quoniā: fieri quod nūquam posse putauī:

Est tibi de rebus maxima cura meis.

Nō est qd timeas: fortuna miserima nra est:

Omne trahit secum cæsaris ira malum.

Qd magis ut liqat: neue hoc ego fingere cre

Ipse uelim pœnas expiare meas (dar:

Rigora iā zephyri miuūt: ānoq; pacto

Tardior antiqua uisa mæoris hyems.

postea pertulit tēpestatem. Sane Neptunus a nādo dictus est: paulū primis litteris imutatis: ut placuit cicerōi in scdo de natura deorū. ¶ Quā iouis. Quā Augusti. ¶ Rescindere crimina noli. Noli itē crimina mea lacerādo cōmemorare. ¶ De graui uulnere. De magno meo malo. ¶ Tenuer: iminuat. ¶ Incertas uices. Vicissitudines fortunæ: quas ignoras: an tibi quoq; obesse possint. ¶ Maxima cura. Maxima sollicitudo: ne reducar. ¶ Quod magis: ut liqueat. Vt illud magis appareat: scilicet miserum esse. In Duodecimam Elegiam Enarratio.

Rigora iā zephyri. Nō sine magno dolore poeta uanis exēplis uer aliis adesse significat: quod apud scythas in septētrionali plaga: ubi exulabat: hac una rescribit deprehendi posse: q; nix flumina ante plaustris puia & maria duro frigore cōcreta. tunc regelant: incipiuntq; et nautæ nauigare: qui si in Scythiā peruenerint: se illis dicit occurrere: ut ab his intelligat de Cæsaris triūphis. Quod si q; aliquid referre potuit: prius a poeta domū ducit: sitq; eis hospes: precat demum: ut domus: quam habebat in Scythia: non sit perpetua poetæ sedes: sed hospitium: ut aliquando in patriā redeat. ¶ Frigora iā zephyri. Fauonius: qui græce zephyros appellatur: stat ab occasu æquinoctiali ad. viii. calendas Martii. Chelidoniā uocant a bhyrundinis uisu: nonnulli uero Ornithiam ab aibus: uno enim: & septuagesimo die post brumā ab aduentu autum flat per dies nouē: eo flante minuitur frigora: ut docet Plynius his uerbis. Ver et: go aperit nauigantibus mari: cuius in principio Fauonius hibernū molliūt cœlū: sole aquarii. xxv. opitū aēte partēis dies sextus ē ante februiarias idus. ¶ In minuant frigora. Iā attenuāt frigora. tunc. n. nites liquant. Vergilius. Vere nouo gelidus canis qui in mōtib; humor. Liquit: & zephyro putris se gleba resoluit. Fauonius aut a fouendo dicit. sata. n. fouet. Ideo eū genitalem esse dicunt spūm mūdi. Zephyrus uero quasi. ζωφωρον: q; satis uitam affertat.

Fauonii
tempus
Chelido-
nia
Ornithia
Zephyro
flante mi-
nuūtur frū-
gora

Fauonius
Zephyrus

¶ Anno pacto. Peracta hyeme: quæ annū finit. Videt hic Ouidi sentire annū hyeme finiri: uere aut incipere aut q; origo mūdi: ac tēporē fuit uere: & secūdū Macrobiū incipiēte die illo: q; primū omnīū illuxit: q; ideo iure natalis mūdi uocat: fuit aries in medio cœli: & q; mediū cœlum quasi mūdi uertex est: iccirco aries ut mūdi caput in exordio lucis apparuit. Mūdi originē Maro quoq; uere fuisse ita docet. Non alios prima cre scentis origine mundi. Illuxisse dies: alūue habuisse tenorem. Crediderim: uer illud erat: uer magnus ager. bat. Orbis: & hybernīs parcebāt flagib; euri. Quū primū lucē pecudes hausere uirūq;. Ferrea pgenies duris caput extulit aruis. Immissæq; feræ siluis & sydera cœlo. Quare falsū est qd Seruius dicit scribēs per poeti cā licētiā hæc a Vergilio dicta. Nostrates theologū. xv. calēdas aprilis die soli mūdū creatū fuisse scribūt. Cōtra quorū opinionē Iulius Firmicus falso scribit. Mūdū certū diē nō habuisse ortus sui: nec aliquē iter fuisse eo tempore: quo mundus diuinæ mentis ac prouidi numinis ratione formatus est: nec eo usq; intentionē potuisse humanæ fragilitatis extendere: ut originem mūdi facili posset rōne cōcipere: aut explicare: p̄serti quū. ccc. mille annorū maior apocatastasis. i. redintegratio per hæc pyrosin: aut per Caraclysmum fieri consueuerit. his. n. duobus gñibus Apocatastasis fieri consueuit: tunc ergo exustioni diluuiū. i. hæc pyrosimita Caraclysmus sequitur. nulla. n. re alia exustæ res poterant renasci: nec ulla re alia ad pristinam faciem formamq; reuocari: nisi admistione aquæ cōcretus puluis fauillarū omnium genitalium seminū collectā cō-

Mundi ac
temporū
origo
Seruii er-
ror
Dies crea-
tiōis mun-
di

ceperit fecunditatem. Sed ut esset: quod Mathematici in genituris hominum sequerentur exemplum: ideo hanc quasi genituram mundi diuini uiri prudenti ratione finxerunt. Aut certe hic Ouidius secundum Pythagoricam distinctionem: ætatis humanæ uer anni principium appellat. Ille enim (ut est apud Ouidium in met. & Laetium) Veri pueritiam accommodauit: Aestati adolescentiam: Autumnu iuuentam: Hyemi senectutem. Aut quia Martius mensis: regnante Romulo: quo mense etiam uer incipit: fuit anni principium.

Cur hyeme annus incipit Ouidius tamē in fastis docet hyeme annum incipere: quia bruma sol cursum perficit: & renouat: ita enim inquit. Bruma noui priā est: ueterisq; nouissima solis. Principium capiūt phœbus: & annus idem. Varro etiam asserit. Tempus a Bruma ad brumam: idum sol reditu uocari annum. Placuit autem annum a bruma incipere: quæ a dierum breuitate nomē accepit: ut scribit Pompeius: quia sol uelut senio confectus: & ad capricornum atq; inferiores delapsus circulos ad altiores incipit remeare: & quasi nasci: unde sol nouus proprie dicitur (auctore Seruio) octauo calendæ Ianuarii. Florētinus princeps scribit ab octauo calendarum decēbrum usq; ad nonum calendarū Ianuariæ celebrari festa Brumalia. Cur autem Ianuatio dederit Numa principatum docet Plutarchus in quæstionibus. Potes etiam accipere Ouidium hic annum peractum dicere: ut designet: se toto eo tempore in Scythia fuisse: ubi mirabatur longiorem solito sibi hyemem uisam. Magis tamē placet intelligas hic Ouidium anni initium facere a uere: sicut in fastis a bruma: ut diximus: eius enim initium uarium fuit: quod docet Censorinus scribens. Aliis a nouo sole: id est a brumali: Aliis ab æstiuo solstitio: Plurimq; ab æquinoctio uerno: Partim ab autumnali æquinoctio: quibusdam ab ortu Vergiliarum. Nonnullis ab earum occasu. Multis a canis exortu incipere annum naturalem uideri. ¶ Hyems mæotis. Mæotica glacies: de qua diximus supra aut hyems Scythica. ¶ Antiqua. Hyeme ueteri: & priori. Intelligit autē hyemes Italas. ¶ Impositamq; sibi

Bruma Aequinoctium uernum describit. Cardo enim temporum quadripartita anni distinctione constat: per incrementa lucis augetur. Hæc a bruma exæquatur noctibus uerno æquinoctio in diebus. xc. tribus horis. deinde superat noctes ad solstitium diebus. xciii. horis. xii. usq; ad æquinoctium autumnu: & quum æquata die procedit: ex eo ad brumam diebus. lxxxix. horis tribus. Bruma autem notatur Capricorno ad. viii. calendæ Ianuarii fere. Aequinoctium uernum ariete. Solstitium Cancro. Alterūq; æquinoctium autumnale Libra. Rursus hi cardines singulis etiam nū articulis temporum diuiduntur per media omnes dierū spacia: quoniā inter solstitiū: & æquinoctiū. autūni Fidualæ occasus: q; autūnū inchoat dies. xlyi. At ab æquinoctio eo ad brumam Vergiliarum maturin^o occasus hyemem dies. xliii. Inter brumam: & æquinoctium uernum: auctor Plynus. Columella et libro. x. scribit. Aequinoctiū primū mēse Martio circa calendā. viii. Aprilis in octaua parte arietis cōfici: & ad exortum Vergiliarum dies uerni tps hēri duo & quinquaginta. Hæc eadem apertius declarat Varro in primo de re rustica his uerbis. Dies primus uernus est in Aquario: Aestatis in tauro: Autumnu in leone: Hyemis in scorpione. Quum uniuscuiusq; horū quattuor signorum dies tertius & uicesimus quattuor tēporum sit: primus efficitur: ut uer dies hēat. xci. Aestas. xcvi. Autumnus. xc.

Anni initium uanū Hyems. lxxxviii. Quæ diuisio ad dies relata ciuiles nostros: qui nunc sunt primi uerni temporis: extat ad septem idus februarii. Aestiu ad septem idus Maii Autumnalis ad septem idus sextilis. Hyberni ad quartum idus nouembris. Subtilius descriptis temporibus obseruanda quædam sunt ea: quæ in partes octo diuiduntur. Primum a Fauonio ad Aequinoctiū uernum dies. xl. Hinc ad Vergiliarum exortum dies. xliiii. Ab hoc ad Solstitiū dies. xlix. Inde ad Caniculæ signum dies. xxvii. Deinde ad æquinoctium autumnale dies. xlvii. Exinde ad Vergiliarū occasum dies. xxxii. Ab hoc ad brumam dies. lvi. Inde ad Fauoniū dies. xlv. Higinus quoq; auctor est. Solem ab ariete incipientē uer ostēdere: & tauro: ac geminos trāseuntē idē significare: sed iam capitibus geminorū circulū æstiuū tāgere uideris: & p cancrū: & leonē trāseuntē: & uirginem æstatē efficere. Et rursū a Virginis extrema parte trāsire ad æquinoctialē circulū pspicif. In Libra autē Aequinoctium conficit: & Autumnum significare incipit. Ab hoc signo transit ad Scorpiū: & Sagittarium. Deinde protinus incurrit in hyemalē circulum: & a Capricorno: Aquario: Piscibus hyemē tranſigit. Itaq; ostēditur nō p tres ipsos circulos currere: sed zodiacū tranſiēs ad eos puenire. Scribit Varro alterū motum solis eē: alterū cœli. Quod mouet a Bruma ad Solstitiū: dicta Bruma: q; breuissimus tunc dies ē. Solstitiū: q; sol eo die sistere uidetur: aut q; sol ad nos uersū pximū ē solstitiū. Quū uenit i mediū spaciū inter brumam: & solstitium: q; dies æquus sit: ac nox: æquinoctium dictum. ¶ Qui non bene pertulit Hellē. Aries: qui postea inter sydera collocatus fuit: Phryxum & Hellen per Helleſpontum trāstulit. Illum Hesiodus: & Pherecides scripsere habuisse pellem auream: sed Hellen decidisse in Helleſpontū: & a Neptuno compressam Pæona p creasse: quem alii Edonum dixere: quam ob causam hic Ouidius Arietem dicit non bene pertulisse Hellen Phryxum uero incolumem ad Aetam peruenisse: & Arietem loui immolasse: pellem uero in templo fixisse: & Arietis ipsius effigiem inter sydera constitutam. Fabulam plenius refert Diodorus: ac etiam Higin^o.

Anni distictio q̄dripartita ¶ Aequa nocturnis. Aequinoctium designat: ut diximus: quo nihilo longiora sunt tempora diei: q; noctis. ¶ Rurāq; quæ nullo nata serente ferunt. Legunt etiam: quæ sua sponte in agris nascuntur.

Impositamque sibi: q non bene ptulit hellē: Tempora nocturnis æqua diurna facit. Iā uiolas: pueriq; legūt: hilaresque puellæ: Rurāq; quæ nullo nata serente ferunt.

Signa dierū quattuor anni partium Quot dies. xlv. Flatus fauonii uernū tps. Ab æquinoctio uerno initū æstatis dies. xlyiii. Vergiliarū exortus maturinus: auctor Plynus. Columella et libro. x. scribit. Aequinoctiū primū mēse Martio circa calendā. viii. Aprilis in octaua parte arietis cōfici: & ad exortum Vergiliarum dies uerni tps hēri duo & quinquaginta. Hæc eadem apertius declarat Varro in primo de re rustica his uerbis. Dies primus uernus est in Aquario: Aestatis in tauro: Autumnu in leone: Hyemis in scorpione. Quum uniuscuiusq; horū quattuor signorum dies tertius & uicesimus quattuor tēporum sit: primus efficitur: ut uer dies hēat. xci. Aestas. xcvi. Autumnus. xc.

Vergiliæ exortus Hyems. lxxxviii. Quæ diuisio ad dies relata ciuiles nostros: qui nunc sunt primi uerni temporis: extat ad septem idus februarii. Aestiu ad septem idus Maii Autumnalis ad septem idus sextilis. Hyberni ad quartum idus nouembris. Subtilius descriptis temporibus obseruanda quædam sunt ea: quæ in partes octo diuiduntur. Primum a Fauonio ad Aequinoctiū uernum dies. xl. Hinc ad Vergiliarum exortum dies. xliiii. Ab hoc ad Solstitiū dies. xlix. Inde ad Caniculæ signum dies. xxvii. Deinde ad æquinoctium autumnale dies. xlvii. Exinde ad Vergiliarū occasum dies. xxxii. Ab hoc ad brumam dies. lvi. Inde ad Fauoniū dies. xlv. Higinus quoq; auctor est. Solem ab ariete incipientē uer ostēdere: & tauro: ac geminos trāseuntē idē significare: sed iam capitibus geminorū circulū æstiuū tāgere uideris: & p cancrū: & leonē trāseuntē: & uirginem æstatē efficere. Et rursū a Virginis extrema parte trāsire ad æquinoctialē circulū pspicif. In Libra autē Aequinoctium conficit: & Autumnum significare incipit. Ab hoc signo transit ad Scorpiū: & Sagittarium. Deinde protinus incurrit in hyemalē circulum: & a Capricorno: Aquario: Piscibus hyemē tranſigit. Itaq; ostēditur nō p tres ipsos circulos currere: sed zodiacū tranſiēs ad eos puenire. Scribit Varro alterū motum solis eē: alterū cœli. Quod mouet a Bruma ad Solstitiū: dicta Bruma: q; breuissimus tunc dies ē. Solstitiū: q; sol eo die sistere uidetur: aut q; sol ad nos uersū pximū ē solstitiū. Quū uenit i mediū spaciū inter brumam: & solstitium: q; dies æquus sit: ac nox: æquinoctium dictum. ¶ Qui non bene pertulit Hellē. Aries: qui postea inter sydera collocatus fuit: Phryxum & Hellen per Helleſpontum trāstulit. Illum Hesiodus: & Pherecides scripsere habuisse pellem auream: sed Hellen decidisse in Helleſpontū: & a Neptuno compressam Pæona p creasse: quem alii Edonum dixere: quam ob causam hic Ouidius Arietem dicit non bene pertulisse Hellen Phryxum uero incolumem ad Aetam peruenisse: & Arietem loui immolasse: pellem uero in templo fixisse: & Arietis ipsius effigiem inter sydera constitutam. Fabulam plenius refert Diodorus: ac etiam Higin^o.

In quibus signis ē quilibet ps anni ¶ Aequa nocturnis. Aequinoctium designat: ut diximus: quo nihilo longiora sunt tempora diei: q; noctis. ¶ Rurāq; quæ nullo nata serente ferunt. Legunt etiam: quæ sua sponte in agris nascuntur.

Brumam Solstitiū Aequinoctium ¶ Aequa nocturnis. Aequinoctium designat: ut diximus: quo nihilo longiora sunt tempora diei: q; noctis. ¶ Rurāq; quæ nullo nata serente ferunt. Legunt etiam: quæ sua sponte in agris nascuntur.

Aries iter sydera ¶ Aequa nocturnis. Aequinoctium designat: ut diximus: quo nihilo longiora sunt tempora diei: q; noctis. ¶ Rurāq; quæ nullo nata serente ferunt. Legunt etiam: quæ sua sponte in agris nascuntur.

¶ Indocili gutture. Non docto gutture: hoc est: quod a nullo doctum fuit: nisi a natura: ut indocili pro non docto positum sit. aut certe indocili: ualde docili natura. Docilis. n. (auctore Prisciano) est: qui facile docet: ut in argenti sit. ut apud Vergiliū: & alios auctores crebro inuenimus. Differunt autē collum: guttur. & gula: Collum. n. inter pectus: & caput est: cuius pars prior guttur. posterior gula appellatur: uel sic. Coll. 3 capiti subiacet. Gutturē spiritus trahitur. ac redditur. Gula est: qua cibis: & potus deuoratur: auctor Aristoteles.

¶ Vernat. Letatur. lasciuit. ¶ Ut deponat crimē malæ matris: ut deponendo in eis cunis: & nidis pullos uideat pia: & uelle crimē filii: quē occidit ea educatione celare: nec mala mater dici. Sunt quæ male aduerbium esse dicant: sed errant. Siquidē syllaba ultima: quæ breuis est in aduerbio: repugnat: est autē nomen: & genitiuus casus. Nota est fabula Prognēs: quæ Ithym filiū interfecit: & patri Teteo epulandū apposuit: ut ulcisceret uim foroti turpiter illatā: quæ ea non contentus iniuria: linguam etiā amputauerat. ne posset per uocem facinus apire. Inde mutati sunt Tereus in Vpupā. Ithys in Phasianū. Philomella in Luscinia. Progne in Hirudine: & Ouidiū. Græci tamen non Philomellās: sed Prognē in Lusciniam mutatā referunt: quod et uideretur sentire: Varro sic scribens. Lusciola: quæ luctuose canere existimatur: esse ex Attica Progne scā auis. ¶ Subtrabibus cunas. Cunas hirudinos nidos appellat.

Prataque pubescunt uariis flore coloris:
Indocilique loquax gutture uernat auis.
Vtque malæ crimē matris deponat hirundo:
Subtrabibus cunas: paruaque tecta facit:
Herbaque quæ latuit cerealibus obruta sulcis:
Exerit tepida molle cacumē humo.

Quoque loco est uitis: de palmite gemma mouet:
Nam procul a getico littore uitis abest.

Quoque loco est arbor: turgescit in arbore ramus:
Nam procul a geticis sinibus arbor abest.

Ocia nunc istici: iunctisque ex ordine ludis:
Cedunt uerbofi garrula uerba fori.

Lususque nunc est leuibus: nunc ludicæ armis:
Nunc pala: nunc celeri uertitur orbe trochus.

Nunc ubi perfusa est oleo labente iuuentus

fauoni: & Vergilius. Zephyrisque tepentibus auris. Laxant arua sinus ¶ Ocia nunc istici. Ocia nunc sunt Romana. ¶ Cedunt uerbofi. Non dicitur ius Romæ eo tempore: quo in scæna ludi celebrantur. Ouidius in fastis. Scæna sonat: ludique uocant: spectate quirites. Et fora Marte suo litigiosa uacent. Vel certe (quod magis placet) hoc dicit. Iuuentus Romana ludis: & certaminibus campi Martii intenta non frequentat forum.

¶ Equis leuibus. Velocibus. & agilibus equis: quos discabant Romani in gyrum flectere: ut diximus in Ouidii tertium librum de arte amandi: in enarratione eius loci. Et in gyros ire coactus equus: ubi etiam antiqui mus eos ludos: quos hic poeta commemorat. ¶ Nunc luditur armis. Aliquid ludis armorum exercitatio. Eā autē intelligit: quæ aduersus palum fiebat: de qua Vegetius libro primo. ita scribit. Eo modo non tamen manes sed etiā post meridiem exercebant ad palum. Palog. n. usus non solum militibus: sed etiam gladiatoribus plurimum prodest: nec unquam: aut arena: aut campus inuestitur: praebuit uirum: nisi qui diligenter exercitatus docebat ad palum: singulis enim tyronibus singuli pali defigebantur in terram: ita ut nutare non possent: & sex pedibus eminent: contra illum palum tanquam aduersarium tyros: & crate illa: & claua uelut gladio se exercebant: & scuto: ut nunci quasi caput: aut faciem peteret: nunc ab lateribus minaretur. Interdum contenderet poplites & crura succidere: recederet: insultaret: insiliret: & quasi praesentem aduersarium: sic palum omni impetu. omni bellandi arte tentaret. Iuuenalis. Aut quis non uidit uulnera pali. Quem cauat assiduis sudibus: scutoque laceffit. Atque omnes implent numeros. De hac exercitatione intellexit Ouidius de arte amandi eo uersu. Armisque: & in gyros ire coactus equus: & Martialis. Aut nudi stipitiis ictus adest. ¶ Celeri orbe. Celeri agitatione. De Trocho diximus alibi. ¶ Oleo labente. Cæroma intelligit. Id unguentum erat ex oleo. & terra in speciem lutu quo quidem in palestra ungebantur. Martialis. Et castigatum libyæ cæroma palestra & alibi. Vana nec in uestro cæromate brachia tendis. Eo cæromate inspersi studiis palestra inuicem oblucebantur. Eā autē obluentione: & tactu corpora flaua reddebantur: qui tactus palastritarum Haphe dicebat.

Haphe enim græce tactum significat: & qui cæromate corpora perfusa eo tactu: & agitatione flauescerant: Ideo dixit Martialis libro septimo. Et flauescit Haphe: hoc est tactu ipso flauescit in palestra studiis Phlenis meretrix. Et Seneca ad Lucilium. A cæromate nos Haphe excepit in Crypta neapolitana. Ouidius in metamor. In lucta Acheloi: & Herculis non Haphes: sed tactum appellauit eo uersu. Inque uicem fuluæ tactu flauescit arena. Et Plinius de eo puluere scribens ira inquit. Non multum a puluere puteolano distat arena tenuissima sui parte: non ad sustinenda maria: fluctusque frangendos: sed ab bellanda corpora palestra studiis. Haphe præterea significat notas. quibus lepra corpus maculat. Iulius Pollux accipit Haphen pro prima infectura. quoties uestes imbuuntur coloribus. Oleum autem adhibebatur in palestra: quoniam olei natura est reperfacere corpus: & contra algotes munire: cuius usum inuenere ad luxuriam Græci uitiorum omnium genitores in gymnasiis publicando: ut Plinius docet. Et Liuius scribit Annibalis milites pub-

h

h

h

h

h

Docilis

Collum

Guttur

Gula

Prognēs

fabula

Lusciola

Palorum

ufus

Cæroma

Haphe

Olei natura

DE TRISTIBVS.

Palæstra gnaturos ad Trebiam mollisse artus oleo per manipulos misso. Illud sciendum. Palestram a græco dictam: $\omega\lambda\eta$ enim luctam siue luctationem significat: ea nudi: unctiq; homines exercebantur ad ualitudinem conseruandam: & agilitatem: roburq; acquirendum. Virgilius. Exercent patrias oleo labente palæstras. Eius inuētor fuit Mercurius: ut docet Diodorus: & Horatius. Mercuri facundæ nepos Athlētis. Qui feros cultus hominum recētum Voce formasti cātus: & decoræ moræ palæstra. Viguit maxime hoc certamen apud athenienses: trāsīitq; ad Troianos: quo argumento nonnulli ab Atheniēsis Troianos originem duxisse existimarunt. Scribit Pausanias Luctandi artem Theseum primum inuenisse. ¶ Tingere gaudet aqua. Romani ueteres (ut scribit Vegetius) Campum Martium uicinum Tyberi delegerunt: in quo iuuentus post exercitiū armorum: sudorem: pulueremq; dilueret: quem morem docet etiam Ouidius libro tertio de arte amandi his uersibus. Nec tusc⁹ placidis deuehit amnis aquis. ¶ Scæna uiget. In Scæna uarii etiam ludi exhibentur in præsentia. ¶ Studiisq; fauor distantibus ardet. Hoc dicit: quia in ludis alii abis fauebant adeo: ut (autore Plynio) in spectaculis spectatores grandi sponcione facta annulos deponerent: quū alii alium uictorem fore affirmarent. Iuuenalis. Spectant iuuenes: quos clamor & audax. Sponcio Intelligit autē quū ludos gladiatorios: in quibus gladiatores etiam suos fautores habebant: tum in primis quattuor illas circensium factiones: de quibus abunde diximus in Ouidium de arte amandi. ¶ Studiis distantibus. Fauoribus diuersis. Nam alii alios fautores habebant. ¶ Ardet. Irascitur: uel optat: aut præ nimio alii cuius factiōis amore uritur. Vergilius. Ardet amās dido. ¶ Quūq; tribus resonant. Tria Theatra cum tribus foris uicina campo Martio: ubi hæc spectacula exhibebantur præ nimio clamantium strepitu resonabant. De Campo Martio: & tribus theatris hæc Strabo. Maximam autem harum partem Martius campus habet præter natiuum locorum amœnitatem artis & solertiæ exornationes admittens. Campi enī admirabilis magnitudo: & curules pariter cursus: & alia equestria certamina expedita suppeditat. Nec minus tam multis Pilam. Trochum. Palæstram exercitatione tractantibus aliq; incumbentia simul opera. Quid perennes solo herbas: coronatosq; usq; ad fluminis alueum colles? Scenicarum ostentatio picturarum eius generis spectacula præstant: ut difficile: & inuitus abscedat: huic proximus campo: & alter adiacet campus: & innumerabiles circum circa porticus. horti nemorosi. theatra tria simul & amphitheatrum. De tribus uero foris abunde diximus alibi. ¶ Boatum. Clamorem spectatorum. ¶ At mihi sentire. Incipit commemorare quibus rebus noscatur uer apud Scythas: ut ex collatione eius incommoda ostendat. ¶ Duro lacu. Lacu concreto & cōgelato. ¶ Aquæ. Subaudi sentiuntur. ¶ Non fodiantur. Non rumpantur: quia uere sponte soluntur. ¶ Bubulcus saurmates. Rector bouum ex Sauromate regione: aut plaustra Sauromates: est autem genitiuus casus a nomine Sauromate: ut a Sparte Spartes. ¶ Quisue. Subaudi sit. ¶ Ille quidem mirum. Ordo est. Mirum quidem est. ni ille ueniat de propinqua regione. ¶ Tantum mare. Tam magnum mare. ¶ Orba portubus. Portubus priuata. ¶ Certe gratior usus erit. Certe latina lingua græca mihi gratior erit ¶ Ab ore freti. Ab ore maris. Intelligit autem primas angustias: ubi id primum se coarctat: & Hellepōtum facit: qua Xerxes Persarum rex constrato in nauibus ponte duxit exercitum: ubi uero expandit Propōtis appellatur. ¶ Longæq; propontidis undis. Pontus inter cætera maria est maxime admirabilis: eius longitudo est undecim: millium ac centum stadiorum: latitudo: qua latissimum est: trium milium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis est quatuor stadiorum. Longitudo oris: quod est collum: quæ Bosphorum dicitur circiter centum uiginti stadia ad Propontidem usq; pertingens. Propontis autem quingentorum stadiorum est latitudinis mille: & quadringentorum longitudinis: sinfluens in Hellepōtum: ut poeta non immerito longam propontidem appellarit. Ipse Hellepōtus: ubi angustissimus stadiis septem quadringentis longus intrans pelagi uastitatem: quod Aegeum uocatur. author Herodotus. ¶ Quisquis is ē. Quicūq; ad ponticum littus uenerit. ¶ Rumorem. Sermonem sine certo ullo autore. Fama enim (ut Fa-

Defessos artus tingere gaudet aqua.
 Scæna uiget; studiisq; fauor distātib⁹ ardet;
 Cūq; tribus resonant terna theatra foris.
 O quater o quotiēs non est numerare boatū:
 Non interdīcta cui licet urbe frui.
 At mihi sentitur nix uerno sole soluta:
 Quæq; lacu duro non fodiantur aquæ.
 Nec mare cōtrecit glaci: nec: ut ante: p istæ
 Stridula sauroates plaustra bubulc⁹ agit.
 Si tamē incipiunt aliqua huc adnare carinæ:
 Hospitaq; in ponu littore puppis erit.
 Sedulus occurra nautæ: dictaq; salure
 Quid ueniat quarā: quisue: qbusue locis.
 Ille quidem mirum ni de regione propinqua:
 Non nisi uicinas tutus araret aquas.
 Rarus ab italia tantū mare nauita transit:
 Littora rarus in hæc portubus orba uenit.
 Siue tamen græca scierit: siue ille latina
 Voce loqui: certe gratior u sus erit.
 Fas quoq; ab ore freti: lōgeq; ppōtidos undis
 Huc aliquem certo uela dedisse noto.
 Quisq; is est: memori rumorē uoce referre:

**Natabant
romani**

**Fautores
in ludis**

**Campus
Martius**

**Ponti lon
gitud &
latitudo**

**Propōtis
longa**

Fama

bis scribit) consensum civitatis: & uelut publicum testimonium nocat. Rumor uero sermonem sine ullo certo auctore dispersum. cui malignitas dederit initium: incrementum crudelitas: quam differentiam hic ponit etiam Ouidius: quum subiungit. Et fieri famæ parsque gradusque potest: quasi dicat. Rumor ille poterit ad partem aliquam: seu gradum ueritatis peruenire: nam uerum dicere fama solet. ¶ Triumphos Cæsaris Triumphos Drusi, uel Augusti. cuius auspiciis ille militabat. Triumphare autem appellatum: quod cum imperatore milites redeuntes clamitabant per orbem in Capitolium. Io triumphe. Id a Triamuo Graeci liberi cognomen potest esse dictum. Author Varro. Plutarchus in Marcello. Triumphum negat a Triamuo dictum. Sunt qui scribant hoc uocabulum latinum esse: qui triumphabat triplici iudicio honoraretur. Primo enim exercitus de triumpho decernendo imperatori iudicabat. Secundo senatus. Tertio populus. Docet Plynus Liberus patrem triumphum inuenisse: quod et designat Diodorus scribens: illum primum omnium indico elephanto uectum triumphasse. Triumphandi modum & ornamenta describit Plutarchus. Apertius autem Appianus in triumpho Scipionis: & Iosephus in triumpho Vespasiani: & Titi de Iudæis. Lilius libro decimo ab urbe condita ornamenta triumphalia scribit fuisse Sellam curulem: Togam prætextam. Tunicam palmatam. Togam pictam. Coronam triumphalem. laureamque. Triumphatum uero domus spoliis hostium affixis ignes inter alias fiebat. De iure Triumphandi Valerius Maximus multa. Quid autem

Rumor

Triumphus
Io triumphe

Et fieri famæ parsque gradusque potest.

Is procor auditos possit narrare triumphos:

Cæsaris. & latio reddita uota ioui.

Teque rebellatrix tandem germania magni

Triste caput pedibus supposuisse ducis.

Hæc mihi quæ referat quæ non uidisse dolebo:

Ille meæ domui protinus hospes erit.

Hei mihi: iam ne domus scythico nasonis in orbe

Idemque suum mihi dat pro lare pœna locum. (est)

Dii facite: ut cæsar non hoc penetrabile domumque

Hospitium pœnæ sed uelit esse meæ.

Triumphus
uentorTriumphalia
ornamenta

Quatio a Triumpho distet. & unde dicatur docet Plutarchus in Marcello. ¶ Ioui latio. Sunt qui falso intellegunt Iouem latialem: quem in monte Albano dedicauit Aescanius: ad cuius sacra: quæ Latinæ dicebantur totum Latium conueniebant: & rex sacrificulus Romanus. Ei (ut est auctor Lactantius) olim sanguine humano sacrificabant. Placet igitur intelligas de Ioue Capitolino: qui Romæ colebatur: quæ erat caput Iouis: quo duces triumphantes perueniebant. & uota suscepta persoluebant. Lilius Dictator coronam auream librae pondus ex publica pecunia: populi iussu in Capitolio Ioui donum posuit. Eam eadem Tarquinius Demaratus filius uouit. Tarquinius: postea Superbus extruxit: qui librarum argenti. xl. millia in fundamentis dicitur impendisse: Capitolino Ioui Pompeius Magnus (auctore Plynio sex pocula Murrhina dicitur. Augustus uero in eius cellam: ut docet Tranquillus: sed decem milia pondus auri: gemmasque ac margaritas: quingenties sestertium una donatione contulit. Fuit etiam in Capitolio ædes Iouis tonantis: quam Augustus ut meminit Tranquillus: struxit: consecrauitque liberatus periculo: quum expeditione cantabrica per nocturnum iter fulgur perstrinxisset: seruique perducentem exanimasset. In hac æde Iuppiter fuit deliaci æris exemplar. ut scribit Plynus. ¶ Germania rebellatrix. Augustus (ut Florus scribit) sciebat patrem suum Cæsarem bis transuectum pontem theno quæsisse bellum: in illius honorem cupiens facere puinciam: misit eo Drusum: qui ualidissimas nationes aggressus domuit breui: adeo ut non per adulationem: sed ex meritis defuncto: ibi fortissimo iuueni: ipsi: quod nunquam alter: senatus cognomen ex puincia dedit. Sed breue id gaudium fuit. Nam postquam Drusus defunctus est ex fractura cruris. super quod equus collapsus est. ut diximus supra. Varii Quintilii libidinem: ac superbiam. haud secusquam scæuitiam odisse cœperunt. Ausus est ille agere conuentum: quasi uiolentiam barbarorum. & præconis uoce posset inhibere. At illi: ut primum togas: & scæuiores armis iura uiderunt. duce Arminio. arma corripunt. Itaque Varrum improuidum: & nihil tale metuentem. improviso adorti: undique inuadunt: castra capiunt: tres legiones opprimuntur. Varrus perditas res eodem: quo Cænensem diem Paulus. & fato est: & animo secutus. aliis oculos: aliis manus barbari amputarunt. Ipsi quoque cosulis corpus. quod militum pietas humi abdiderat: effosum. Vnde non immerito poeta hic Germanos rebelles appellat. ¶ Magni ducis. Augusti Cæsaris. ¶ Quæ non uidisse dolebo. Quæ dolebo cernere non potuisse. ¶ Protinus hospes erit. Quam primum apud me diuertet. ¶ Domus nasonis. Domus mea. ¶ Suum locum. Locum ipsius exilii. id est Tomon. ¶ Pro lare. Larem pro domo posuit. Ex leuitibus enim: qui posterorum suorum curam sortitus pacato: & quieto numine domum possidet. Lar dicitur familiaris: ut scribit Apuleius. ¶ Non uelit hoc esse penetrabile. Non uelit hanc esse domum. Penetrabile autem a penetus deductum significat. quod intimo loco est: sic Ouidius in met. Hæc domus. hæc sedes: hæc sunt penetralia magni. Amnis. ¶ Sed hospitium. Sed diuersorium ad tempus.

Iuppiter
Iualis
Latinæ
feriæ
Iuppiter
capitolinus.Ædes Iouis
tonantisGermania
rebellatrix

Lar familiaris

Penetrabile

In. xiii. Elegiam Enarratio.

Ecce superuacu⁹. Quam natalis poetæ adesset; supfluum fuisse dicitur in ea loca illum uenisset ubi nō licet illi ex more solēnia sacra exhiberet; monetq; ne ampli⁹ redeat; idū erit in Scythia. ¶ Quid enim fuit utile nasci. Ratio quare eius natalis fuerit supfluus. Hoc autē dicit quā in Scythia in maximis incōmodis exul degebat. Loq; n. ex eo; snia; q; cēsue; nō nasci optimū ob uaria uitæ ma-

Optimuz
non nasci
qdā cēsue
re

la & labores; quā epicureā sniam Silenū et cōprobasse legimus. Is. n. ut ferūt a Mida captus; hoc ei muneris p sua missione dedisse scribit; docuisse regem nō nasci hōi longe optimū esse; proximū autem q primū mori. Qua etiam snia usus est in Chtesiphōte Euripides. Nam nos docebat coetus celebrātes domuz Ingeret ubi esset aliq; in lucē editus humanæ uaria uitæ reputātes mala atq; labore morte finisset; grauis hunc oēs amicos laude & læticia exequi. Plura diximus in Plynium in enarratione eius loci. Itaq; multi extiterē; q nō nasci optimū censerēt; aut quaz ocysime aboleri. ¶ Ad sua tpa. Tempore quo natus fui. ¶ Dure. O crudelis natalis. ¶ Quid ad seros. Cur uenisti ad hanc meā ætatē tam infelice; debebas. n. exilium mihi nascenti auertere finiēdo uitā anteq; exularem. ¶ Modum. Finē. ¶ Ultra patriā. Nā posteaq; e patria in exillū abii; debebas me tanq; mortuū deferere; quasi dicat. Debuiisti posteaq; discessi uitā meā finire. ¶ Quoq; loco primū. Debuiisti me et interficere Sulmone; quū primū natus fui. ¶ Sū male cognitus. Sū infelicitate cognit⁹; hoc est sum cognitus malis; & infortuniis exilii obnoxius. ¶ In relinquēdo. In urbe. In pmittendo me mori in urbe. ¶ Qd idē fecere sodales. Quā eandem rez sodales p̄sisteremā me ab Augusto damnatū deferere. ¶ Tu tristis. Tu mœsta relinquendo me in urbe. ¶ Cū ponto. Cum Tomo pontica urbe; ubi exulo. ¶ Vestis ut alba. Vestem candidā dicit; quam induebant q natalē celebrabant. Propertius. Dein. q primū oculos cœpisti ueste pperti. Indue. Describit

Vestis na
talitia
Natalis ce
lebrandi
cōsuetudo:
Liba

Genius
deus
Lar deus.

Cur gēio
meto nō
hostia sa
crificabāt

Fauere

autem breuiter consuetudinem Romanam in celebrando natali. ¶ Fumida cingat. Solebant enim natali honorem diis exhibere; & genio potissimū; cuius arā fertis coronatā ture uaporabāt; Tibullus. Vrant pia cura focis urā odores; & Proptius. Inde coronatus ubi ture piaueris aras. ¶ Libaq; dem p te. Quo fierēt liba docet Caro in re rustica his uerbis. Libū hoc mō fac. to. Casei pōdo ei in mortario bñ disterat; ubi bñ dīstruerat; farinae siligineae librā; aut si uoles tener⁹ eē; selibrā simlaginis solū eodē indito; p̄miscetoq; cū cafeo bene; ouū; unum addito; & una bene p̄misceto; inde panē facito. solia subdito i foco calido; sub testa coquito leuiter. Seruius scribit libū placētam fuisse; q; farre; melle. & oleo cōstabat; & apta erat sacrificiis; ea nō mē accepit. uel a Libero p̄re; uel q; libandi cā fieret; ut Varroni placet. Eā autē ut qdam scribūt; diei natali dīscubētib⁹ apponebāt; nemo autē p̄ri⁹ gustabat; q; is q; suū natalē celebrabat; oēs autē q; libū gustāssēt; bñ p̄cari oportebat. Ouidius i arte amādi. Quid⁹ q; si natali quū poscit mūera libo. ¶ Geniale tps. Tēp⁹ uoluptuosū; aut q; magis placet. tps quo Genio sacrificat. Tibullus. Ipse suos genius adsit uisurus honores. Cui deco rēt sanctas florea sarta comas. Illi⁹ puro distillēt tpa nardo. Atq; satur libo sit; permadeatq; mero. De Genio hæc Cēsorinus. Geni⁹ deus est; cuius i tutela; ut q; q; natus ē uiuit. siue et q; ut generamur curat; siue q; una gignit nobiscū; siue et q; nos genitos suscipiat; ac tueat; certe a gignēdo Genius appellat. Eundē eē geniū; & larē multi ueteres memoriæ pdiderūt; in qs et Caius Flaccus i libro; quē de indigitamētis reliq; scriptū. Hūc i nos maximā; quā nō oēm h̄re p̄tatem creditū ē; nōnulli binos genios in his dūtaxat domib⁹; q; es sent maritæ colēdos putauerūt. Euclides at Socratic⁹ duplicē oibus oīno nobis geniū dicit appositū; quā rē apd Luciliū in libro satyrar. ix. licet cognoscere; genio igit potissimū; p oēm ætatē quot ānis sacrificamus; q; nō solū hic; sed & alii sunt p̄trea dei cōplures hōi uitam; p sua q; q; portioe adminiculantes; quos uolētes cognoscere; indigitamētō; libri satis edocebūt. Sed oēs hi semel in unoquoq; hōie nūmū suoz effcū rep̄ntāt. Quocirca nō p oē uitæ spaciū nouis religionib⁹ accessū. Geni⁹ autē ita nobis assidu⁹ obfua tor apposit⁹; ut ne puncto qdem tps lōgius abscedat; sed ab utero m̄is acceptus ad extremū uitæ diem comitet. Sane cur genio me; sūdendū sit; ut Persi⁹ ait; nō hostia faciendū. si qs scire uoluerit; docuit Varro in eo libro; cui titulus fuit Articulus; siue de numeris; id. n. moris; instituti; q; maiores tenuisse testat; ut quū die natali mun⁹ ānuū genio soluerēt; manum a cæde; ac sanguine abstinerēt; ne die; qua ipi lucē accepissent; aliis demerēt. Deniq; Delii ad Appolinis genitoris arā; ut Time⁹ docuit; nemo hostiā cædebat.

Ecce supuacuu⁹ (qd. n. fuit utile nasci)
Ad sua natalis tpa noster adest.
Dure quid ad miseros ueniebas exulis ānos:
Debueras illis imposuisse modum.
Si tibi cura mei. uel si pudor ullus inesset:
Non ultra patriā me sequere meam.
Quoq; loco primū male sū tibi cognit⁹ ifās:
Illo tentasses ultimus esse mihi.
Inq; relinquēdo; quod idē fecere sodales:
Tu quoq; dixisses tristis in urbe uale.
Quid tibi cū ponto; nū te quoq; Cæsaris iras:
Extremā gelidi misit in orbis humū;
Scilicet expectas solitū tibi coloris honorem;
Pendeat ex humeris uestis; ut alba meis;
Fumida cingat florentibus ara coronis;
Micaq; solēni turis in igne sonet;
Libaq; dem p te geniale notantia tps;

Ore fauete. Sic Tibullus. Dicamus bona uerba: uenit natalis ad aras. Quisquis ades, lingua uis mulierq̄ faue. Fauere autem: auctore Pompeio: est bona fari: ut ueteres poetæ p̄ silere uis sunt fauere. Donatus scribit. Fauere significare silere. Vergilius. Ore fauete oēs. Non enim trahit a fauore: ut pleriq̄ existimant. sed paratur silentium: ut rite peragi possit sacrum: nulla uoce mala obstrepēte: ut scribit Seneca in libro de uita beata. In sacris enim: auctore etiā Seruio: taciturnitas necessaria est: qđ etiā Plynius scribens ceteris p̄cationibus præire aliquē: rursusq̄ aliquē custodē dari: qui attēdat alium p̄poni: qui faueri linguis iubeat.

Fauere

Fauere lin
guisFauere
uerbisPascito li-
guamCupissus
funeribus
adhibeba-
tur

Concipiamq̄ bonas ore fauente preces:
Non ita sum positus: nec sunt ea tpa nobis:
Aduētū possim lætus ut esse tuo.
Funeris ara mihi ferali cincta cupressu:
Conuenit: & structis flamma parata rogis.
Nec dare tura libet nil exorantia diuos:
In tantis subeunt nec bona uerba malis.
Si tñ est aliqd nobis hac luce petendum:
In loca ne redeas amplius ista p̄cor.
Dū me terrarum pars pene nouissima ponti:
Euxinus falso nomine dictus habet.
Vltor & antistes doctorum scē uirorū:
Quid facis ingenio semp amice meo?
Ecquid: ut incolumē quōdā celebrare solebas:
Nunc quoq̄ ne uideat totus abesse caues.
Colligis exceptis ecquid mea carmina: solis
Artibus: artificio quæ nocuere suo.
Immo ita fac quæso uatum studiose nouorū:
Quodq̄ potes retine corpus i urbe meum.
Est fuga dicta mihi: nō est in fuga dicta libel.
Qui dñi p̄nam nō meruere sui. (lis)
Sæpe p̄ externas p̄fugus pater exulat oras:
Urbe tamen natis exulis esse licet.
Palladis exēplo de me sine matre creata
Carmina sunt: stirps hæc p̄geniesq̄ mea.

p̄tiffices uero: ut docet Donatus: dicere solebāt Fauere linguis: fauere uerbis. Vnde illud ē Vergilii. Ore fauete omnes. Et Pompeius docet i sacris dici pascito linguam. i. coerceto: contineto: taceto. Decet. n. ciues: ut scribit Plutarchus: neq̄ audire quicq̄ rege diuinage: neq̄ aspicere p̄ negli gētiā: sed uacare a ceteris: mentēq̄ adhibere: & ab omni crepitu: strepitu: ac gemitu abstinere. Ferali cupisso. Atræ: & funebri cupisso. Adhibebat autē Cupissus ad funera: auctore Seruio: uel qđ cæsa nō repululatur: uel qđ p̄ eā funestata oñ dicitur domus: sicut lætā frōdes ind. cāt. festæ. Varro tñ dicit pyras: iō cupisso circūdari p̄ grauem ustrinæ odorē: ne eo offēdat populū circūstantis coronā: qđ tādū stabat rñdēs iletibus p̄ficæ. i. plāstūū p̄cip: qđ diu cōsumpto cadauere: & collectis cineribus dicebat nouissimū uerbū. Illicet qđ ire licet significat. Nil exorantia. Nil p̄cibus cōciliantia. Nec bōa uerba. Nec bonæ p̄cations Tibullus. Dicamus bona uerba: uenit natalis ad aras. Si tñ est aliqd. Hoc dicit: qđ natalē celebrātes a diis aliqd petebāt. Tibullus. Annuat & cherinte tibi qđcūq̄ rogabis: & Proptiq̄. Tuq̄ o chare mihi foelicibus edita pennis. Surge & p̄scētes iusta p̄care deos. Euxinus falso noīe dictus. Mare illud: qđ pontū appellant. Euxinū ēt dicimus ab eū qđ bonū significat: & ξεινοσ: hospitii uel amicus: quasi bonū hospitii sitiqđ p̄ otrariū dcm̄ est. Nā circa Euxinū loca sunt asprīma: & fera: gētesq̄ ēt imites. Plynius. Pōtus euxinus ātea ab ihospitali feritate Axenos appellat̄ ē In Vltimā Elegiam Enarratio.

Euxinus

Sus amicitia. Amici colligētis eius sci p̄ta fidē & amorē laudat poeta: hortaturq̄: ut quoad pōt eius nomē i urbe re

tineat: simulq̄ exponit met. opus in emēdatū e manibus exisse. Postremo dicit: quicqđ exilii tpe cōposituz a se fuit in Scythia excusandū esse: qñ quidē & mala eius ingenū fregerint: & in his sit locis: ubi arma assidue urbē circūsonēt. in qua nec librorum copia sit: nec quēq̄ hēat. cui carmina possit recitare. Antistes. Princeps. Est autē proprie Antistes sacerdos: & p̄iceps qđ ante altare stat. Ecquid. Nunquid. Incolumen. Nondū exulē. Ne uideat totus abesse. Ne totus uideat Romæ nō esse. Caues. Prouides. Exceptis solis artibus. Libros intelligit de arte amandi. Ita fac. Ita collige carmina mea oīa p̄ter amatoria. Est fuga dicta mihi. Dictū est mihi exiliū. Licet natis exulis. Fas est liberis exulantis hominis. Palladis exem plo. Mineruas plures fuisse scribit Cicero. libro tertio de natura deorū. Primaz: qđ ex Vulcano genuit Apollinem eū: cuius in tutela Athenas antiq̄ historici esse uoluerūt. Scđā ortā Nilo: quā Aegyptii coluere. Tertā Ioue genitā: principem: & inuentricem belli. Quartā Ioue natā: & Coriphe Oceani filia: quā Arcades Coreā nominarunt: & quadrigarum inuentricem ferunt. Quintam Pallantis: qđ patrem dicit interfecisse uirginitatem suam uiolare conantem: cui pinna: talaria affigunt. Tertia igitur Minerva e Ioue tantū genita. Is. n. quum Iunonem uxorem sterilem intueret: cōcusso capite. Mineruam dicit cum clypeo edidisse dicēdo in tertio fastorū Ouidio. Aut quia de capitis seif sine matre paterni. Vertice cū clypeo p̄siluisse suo Fingit autē nata de Iouis capite: uel quia. ut docet Lactantius: nature rōne: prudētia oīs in capite est. Vel quia uirtus solis humanis mentibus prudentiā subministrās: quā p̄ Mineruam accipimus: ut scripsit Porphyrius auctore Macrobio edita est de sūma ætheris p̄tiae nulla re corporeæ: admistione ab ipso Ioue. i. a deo intellectū accepimus. Natā eā sine m̄te fingunt: qm̄ in foeminis prudētia non est. cuius dea est ipsa Minerua: qđ Martianus in hymno Palladis ita oñdit. Quā de patre ferūt sine matris semine natā. Prouida filiū

Minerua
pluresMinerua
e iouis ca-
piteCur pal-
las diciturnata de io-
uis capiteCur pal-
las sine

matre

Cōsiliū in **fœmina i**
validum. **Cur tēpla**
palladis in
arce
Cur in pa
ladis ægi
de est Me
dusa
Arm pal
ladis
Pallas uir
go
Pallas tri
gemina
Glauco
pis dicit
pallas

nescit curia matrū. Quod aut̄ in fœmina sit parū prudentiæ designat Aristoteles in secundo politicorū docens. Cōsiliū in fœmina esse inualidum. Eadem etiā dea patrona urbium dicitur: q̄ in arce templa ueteres Palladi sacrarunt: cuius rei cām dicit esse idēz Martianus: q̄ ratio amplificet: q̄q̄ est elatior nrbes. Et̄ Aegide Medusam sacrificā ideo gestare memoratur. Quod pauidū stupidet sapiens solertia uulgas. Arma autem Palladi hęc assignant poetæ. Clypeum: & acutæ cuspidis hastam. Dat galeam capiti: defendit ægide pectus. Idem Martianus: iō clypeū Palladi datū docet. Sipienti q̄ regat orbē: Vel rōis opez: q̄ spumea plia poscant. Hasta ēt uibrans penetrabile monstrat acumē. Diodorus scribit Aerem noiātrm Palladē: ac louis filiam dicit: & uirginē fuisse: qm̄ & nō corumpat: & sublimiorem locum teneat qua pp̄ ex uertice louis dt̄ nata. Eandem distāz eē Trigeminā. pp̄ tria āni tpa. uerastatem: hie mem. Dicit et̄ia Glauco pis non ea cā: q̄ Græci qdam arbitrant: q̄ oculos cæsiōs habeat: qd̄ stultū uir. Sed qa aer glauci sit aspectus. Eam Papini⁹ in sc̄do thebaidos appellat louis ingeniū: quū inquit. Diua ferox magni decus ingeniūq̄ patētis. Bellipotēs: cui torua genis horrore decoro. Cassis: & aspsō crudescit sanguine gorgō. Hęc tibi cōmendo. Cōmendo tibi hęc meā stirpem: & p̄geniē. Hęc erit maior sarcia. Tāto erit maior sarcina: qa qui carent patētibus: indigent maiori p̄sidio & fauore. Tres mi sunt nati. Tres illos de arte amādi libros significat. Contagia nra. Nostra mala: nā & ipsi ex urbe eiekti sunt. Cetera turba. Reliq̄ libri ame editi. Ter qnq̄ uolumina. Libri quindecim. Formæ mutata. Metamorphoseos. De dñi fūere. Subita. n. relegatione opus illud in emendatū emissum ē. Si nō prius ipse perissem. Si nō antea relegatus eēz. Certius nomen. Clariorem famam. A summa manu. Post ultimam emendationem. In populi quicq̄. Quasi dicat si modo populus romanus legit scripta meata. quib⁹ fortasse abhorret pp̄ amatorios libellos. Hoc scilicet carmen subditinū. Appōe. Ascribe. Ab orbe diuerso. A scythica plaga. Quo tpe. Quuz ad huc flore rēt: an quū relegat⁹ fuisse. Quoq̄ loco. Romæ: ne in doctorū hominū luce: & librorū copia: an ī Scythia. Aequ⁹ erit scriptis. Scriptis meis æquū se iudicē p̄stabit: & siqd̄ in his damnādū dephendet: mihi ignosce. Sciet enī me ea cōposuisse relegatiōis meæ tpe: & in media barbaria. Duce re. Deduce. Carmia. n. dicunt̄ deduci. Vergilius Pascere opz oues: deductū dicere carmē: aut (qd̄ magis placet) scribere. p̄pa q̄ addidit tristi māu. Arcus & arma. Quibus utunt̄ Scythæ. Quo se cedā. Quo me ab aliis remoueā: & lecessū aliqm̄ amœnū petā extra urbē studiis aptū. Custodia muri. Duplici causa se nō posse secedere designat & q̄ clausæ sūt portæ ciuitatis: & q̄ custodes muroz egrediētes obseruat. Turpe fate. Turpe est dicere. Est autē parenthesis. Circūsonor. Quia oēs loquūt̄ threicio & getico sermone. Modis geticis. Liguā. n. geticā didici. Immista. Subaudi uerba getica. Qualēcunq̄. Vel cultū uel in cultū. Dignare. Dignū iudica. Et excusa. Et excusatū hēas illū: uel certe aliis excusa. Conditione meæ sortis. Quia exul in assiduo lusu: & malis uerfor.

Deducere

Hanc tibi cōmendo: q̄ quo magis orba parēte
 Hoc tibi tutori sarcina maior erit. (Est:
 Tres mihi sum nati contagia nostra secuti:
 Cætera fac curæ sit tibi turba palam.
 Sunt quoq̄ mutata: ter qnq̄ uolumina forme.
 Carmina de dñi funere rapta sui.
 Illud opus potuit: si nō prius ipse perissem:
 Certius a sūma nomē habere manu.
 Nunc incorrektū populi puenit in ora:
 In populi quicq̄: si tamen ore mei est.
 Hoc quoq̄ nescio qd̄ nostris appone libellis:
 Diuerso missum: quod tibi ab orbe uenit.
 Quod qcunq̄ leget: si q̄s leget: extimet ante:
 Compositū quo sit tpe: quoq̄ loco.
 Aequus erit scriptus: quoz cognouerit esse:
 Exilium: tempus: barbariāq̄ locum.
 Inq̄ tot aduersis carmen mirabitur ullum
 Ducere me tristi sustinuisse manu.
 Ingeniū fregere meū mala: cuius & ante
 Fons infœcundus: paruaq̄ uena fuit.
 Sed qcunq̄ fuit nullo exercente refugit:
 Et longo periit arida facta situ.
 Non hic libroz: per quos inuiter: alarq̄
 Copia: pro libris arcus: & arma sonant.
 Nullus in hac terra recitē cui carmina: cuius
 Intellecturis auribus utar: adest.
 Nec quo secedā locus est: custodia muri
 Sūmouet infestos: clausaq̄ porta getas.
 Sape aliqd̄ quæro uerbū: nomenq̄: locumq̄:
 Nec quicq̄ est a quo certior esse queam.
 Dicere sape aliqd̄ conanti (turpe fateri)
 Verba mihi desunt: dididiciq̄ loqui.
 Threicio geticoq̄ fero circūsonor ore:
 Et uideor geticis scribere posse modis.
 Crede mihi timeo ne sint imista latinis:
 Inq̄ meis scriptis pontica uerba legas.
 Qualēcunq̄ legas uenia dignare libellum:
 Sortis & excusa conditione meæ.

BARTHOLOMAEI MERVLAE IN QVARTVM OVIDII DE TRISTIBVS LIBRVM
ENARRATIONES.

SI qua meis fuerint. Excusandos esse dicit poeta eius libellos: si qd fuerit in his reprehendendū: si quidē exul hāc scribebat nō gloriā cupiditate: sed ut requiē peteret: & dolorē exili carminib⁹ cōsolaret: enumerat postremo mala: quae patif in Scythia: quibus si carmē rude fuerit: & impolitum: lectorē rogat: ut sibi ignoscat. ¶ Si qua fuerit uitiosa. Si qua fuerit uitio alicui obnoxia.

PVBLII OVIDII NASONIS DE TRI
STIBVS LIBER Q VARTVS.

I qua meis fuerit ut
erūt uitiosa libellis:
Excusata suo tēpo-
re lector habe:
Exul erā regesq; mi
hi nō fama petita ē.
Mēs itēta suis ne fo-
ret usq; malis.

Hoc est cur cantet

uinctus quoque compede fossor:

Indocili numero cū graue mollit opus.

Cantet & innitens limosae pronus harenæ:

Aduerso tardam qui uehit amne ratem.

Quiq; refert pariter lētos ad pectora remos:

In numerum pulsa brachia uertat aqua.

Fessus ut incubuit baculo saxoque reledit:

Pastor arundineo carmine mulcet oues.

Cantantis pariter: pariter data pēsa trahētis:

Fallitur ancillae: decipiturque labor.

Fertur & abducta lyrneseide tristis achilles:

Aemonia curas attenuasse lyra.

Cū traheret filuas orpheus: & dura canēdo:

docet Ouidius in .i. met. & in bucolicis Maro. ¶ Trahētis. Deducentis: silātis. ¶ Abducta lyrneseide. Abducta Hippodamia Brisei filia. Lyrneseū aut oppidū fuit in ora Troia contra Leiton: Hippodamiae patria. Vñ ipsa Lyrneseia appellata est. Quo aut Briseis ab Agamēnone erepta fuerit Achilli: notū ē Homeri carmine ex prio Iliados: & Ouidii epistola. ¶ Aemonia lyra. Lyra Achillis Aemonii: hoc ē Thessali. Aemon. n. rex fuit Thessaliae Deucalionis fili⁹: a quo Aemonia Thessalia cognōiata fuit: quae postea ab ei⁹ filio Thessalo appellari coepit. Quod aut Achillis a Graecis alienat⁹ ob ereptā Briseida cithara uteret: docet Homerus libro .ix. Iliados. Ita enim inquit. Posteaq; legati Agamēnonis ad tentoria: nauesq; Myrmidonum p. uenerunt: offendunt illum sedentem & permulcentem sibi aures cantu: Patroclo: qui unus aderat sedēte ex aduerso: expectateq; quando ille a canendo cessaret: canebat autem ad citharam uirorum fortiū laudes Eam citharam quando Thebas euerteret inter spolia Eetionis regis inuenerunt: non solum uocalitate: ue rueriā aspectu insignē. nam & artificio: & materia: iugoq; argēteo erat decora: unde etiā in epistolis ita scribit Ouidius. Tutius est iacuisse toro: tenuisse puellā. Threiciā. digitis increpuisse lyram. ¶ Quū traheret filuas. Quum traheret arbores cātu & saxa. Ouidius in .iii. de arte amandi. Saxa feratq; lyra mouit rhodopeius Orpheus. Tartareosq; lacus trigeminūq; canem: & Vergilius. Orpheaq; in medio posuit: filuasq; sequentes: hoc ideo fingitur: quū fuit eloquentissimus: & hominum pertinaciam fregit eloquētia. Fuit autē Orphe⁹ ex Thracia fili⁹ Oeagri: ut ipse i Argonautica scripsit: & Maro eū Oeagriū appellauit. Idē ēt asserit Diodorus in quinto scribens illum & doctrina: & melodia: ac poesi excessisse oēs: quoq; extet memoria. Is

Ergastulū

Ergastul⁹

Ergastula
rii
Ergasteri-
um

Lyrneseū

Aemonia

Thessalia

Cithara
achillis

Orpheus

Eurydice Vxorem habuit Eurydicens: quæ dū Aristeum fugeret p̄ loca herbis: floribusq; ornata latentē serpentē calcauit: cuius uenenato morſu exticta ad inferos descendit: nota est fabula: quā elegantissime descripsit Maro in quarto georgico. Est aut̄ Eurydice humana aīa: quæ dicit̄ Eurydice. i. latū iudiciū hñs: p̄pterea q̄ rōna lis est: hac nubit Orpheo: quū corpori cōiungit: & amat̄ ab Aristeo. i. ab optimo. Illa autē corporeis uoluptatibus irretit̄. id. n. sunt: flores atq; herbæ: quæ terræ sunt pulchritudines: optimum qd̄ est per illa fugit: atq; a serpente. i. a peccato: qd̄ inter illas uoluptates latet: interimif: & ad inferos demergitur: sed concedit̄ Orpheo: ut illā sono citharæ. i. actionū optima compositiōe: quæ maxima harmonia est: unde uirt̄ exor̄it̄: ab inferis reuocet. i. a uitis liberet: sed ea lege ne respiciat. i. ne in uitia relabaf. ¶ Bis amissa coniuge. Bis pdita Eurydice primo quū ea Aristeū fugiente: perit̄ morſu serpentis. Deinde quū ea illi ab inferis redeunti erepta est. Legē. n. dederat Proserpina: ne respiceret: donec in auras supas puenisset: sic ē Vergilius. Quo se erepta bis cōiuge ferret. ¶ Mœst̄ erat. Erat̄ tristis: sed tñ cantu dolorē leuabat. Vergilius. Septē illū totos perhibēt ex ordie mēses. Rupe sub aëria deserti ad strymonis undā. Fleuisse: & gelidis hac uoluisse sub antris. Mulcētē tigres & agentem carmie quere. ¶ Musa. Carmē: qd̄ facio leuandi doloris gratia. ¶ Ponti loca iussa. Tomitanā urbem dicit. ¶ Et culpā. Culpā meæ causam: hoc est errorē. ¶ Hoc ipso. Hac ipsa re. i. carmine. Est autem sensus. Musa hac re mihi est æqua: quia antea accusatus fui: uel certe hoc dicit. Musa ideo est mihi æqua: quā me cū accusata fuit: & mihi prius nocuit. ¶ Acta rea est. Accusata est. Intelligit aut̄ carmina amatoria: quæ cum ipso poeta dānata sūt. ¶ Quoniā nocitura fuerunt. Quoniā debebant mihi obesse. ¶ Pieridū sacris. Sacris musarum. Sane sunt qui scribant̄ musas Pierides dictas a filiabus Pieri: quas uicerūt: falso adducentes id Ouidium scribere. Quam cōstet dictas a Pierio monte: ut docet Pompeius. Scribit etiā Hesiodus ex Ioue & Mnemosyne Musas in Pieria nari. Et Cicero libro tertio de natura deorum ita refert. Iā musæ primæ quatuor natae Ioue: altero Nerē: & Theximone: Edearche: Melete. Secundæ Ioue tertio & Mnemosyne procreatae nouē: Tertiæ Ioue tertio in Pierio natae & Antiopia: quas Pieridas & Pierias solent poetæ appellare: iisdem nominibus: eodem numero: quo maxime superiores. Ouidius in met. non Anthiopiam: sed Anippen nominat. Quare aut̄ illic Antiopæ: aut apud Ciceronem Anippe legendū est. Pierus autem mons est Thessalia: qui ad Macedoniam portenditur: auctore Plynio. Pompeius. in thessalia musarum parens domusq; pieria. De Musis plura Diodorus. ¶ Imposuisse manum. Attigisse. ¶ Sic noua Dulichio. Homerus libro. ix. Odyssæ scribit Vlysem tempestate actum in Aphricam ad Lotophagos accessisse: eiusq; socios gustata loto reditum in patriam oblitos fuisse: quos inuitos & flentes coegit Vlyses nauem conscendere: & q̄ primum illinc discessit. Fuere autem Lotophagi populi ī Aphrica a loto arbore appellati: cuius fructus sunt magnitudine fabæ: colore croci: tam dulces: ut aduenis incutiant patriæ obliuionem: ut docet Plynus libro decimotertio. Strabo duplices esse Lotophagos scribit: de quibus plura diximus in ultimū Ouidii de remedio amoris. Est autem sensus. Quauis Lotos ab Vlyssis sociis ex Dulichia insula eis noceret: q̄ patriæ obliuionem induceret: tamen sapor eius fructus adeo erat dulcis: ut quauis obesset: nihil tamen curaret. Fuit autem Dulichia: siue Dulichiū una ex Vlyssis insulis. ¶ Materiā suæ culpæ. Id est amorem cuius amās: ipse est culpa & cā. ¶ Furor esse. Poeta eē bonus nemo pōt: nisi furore corripaf. Vnde Socrates apud Platonē ita loquitur. Oēs itaq; carminū poetæ insignes nō arte: sed diuino afflatu omnia ista præclara poemata canunt: & ut Corybantes non sana mente saltant: ita neq; cantilenarum modulatores egregii sana mente hos cantus effingunt: sed ubi in harmoniam & rhythmum insurgunt: & occupati bacchantur: quemadmodum bacchantes foeminae mente non sana mel & lac ex fluminib; hauriūt. Sana aut̄ mēte haurire nequeūt: idq; effecit illorum animus: qui cantus effingunt: quod ipsi referūt. Et paulopost ira subiungit. Res. n. leuis uolatilis atq; sacra poeta est: neq; poetica prius canere potest: q̄ deo plenus: & extra se pasitus: & a mēte alienatus sit: nam quandiu mēte quis ualet: neq; fingere carmina: neq; dare oracula potest: paulopost ira etiam inquit. Poetæ autem nihil aliud sunt q̄ deorum interpretes: dum sunt furore correpti. ¶ Sed quiddam furor hic. In hoc poetico furore est quædam utilitas quā subiungit.

Pierides s̄
a filiabus
Pieri di-
ctæ

Pierus
mons

Lotopha-
gi
Lotos

Furor in
bono poe-
ta

Saxa: bis amissa coniuge mœstus erat.
Me quoq; musa leuat pōti loca iussa petētē:
Sola comes nostræ perstitit illa fugæ.
Sola nec insidias inter nec militis ensem:
Nec mare: nec uentos: barbariamq; timet.
Scit quoq; cū perii quis me deceperit error:
Et culpam in facto non scelus esse meo.
Scilicet hoc ipso nūc æqua: quod obfuit ante:
Et mecum iuncti criminis acta rea est.
Nō egdē uellem (quoniā nocitura fuerunt)
Pieridum sacris imposuisse manum.
Sed nūc qd̄ faciās uis me tenet ipsa sacroꝝ:
Et carmen demens carmine læsus amo.
Sic noua dulychio lotos gustata palato:
Illo quo nocuit grata sapore fuit.
Sentit amās sua dāna ferēs: tñ hæret in illis:
Materiam culpæ prosequiturq; suæ.
Nos quoq; delectat: quāuis nocuere libelli:
Quodq; mihi telum uulnera fecit: amo.
Forſitan hoc studiū possit furor esse uideri:
Sed quiddam furor hic utilitatis habet.

¶ In obtutu malorū. In aspectu malorū: in qbus uersor. ¶ Pñtis casus. Pñtis exilii. ¶ Bacche. Phœbas uates Apollinis. ¶ Saucia. Deo plena. ¶ Nō sentit suū uuln⁹. Nō sentit suū furorē. ¶ Dū stupet. Dū est attonita. ¶ Modis idæis. Vocib⁹ uel modis: qb⁹ Bacchi sacerdotes utunt⁹ in Ida mōte Cretæ matrē deū clamitātes. Legit⁹ ēt iugis idæis. Liberi sacerdotes erāt Sileni: Satyri: Bacchæ: Lenæ: Thia: & Mimalones: & Naides: & Nymphæ: & quos Tityros uocāt. Satyros aut⁹ Curetas noiābāt adolescētes quosdā armilonā quādā cum salib⁹ agilitatē edentes: pferentes quādā de Iouis origie fabulā. Qd⁹ aut⁹ Bacchi sacerdotes in Cretæ Ida

Liberi sa-
cerdotes

Semp in obtutu mentē uetat esse malorum:

Præsenti casus immemoremque facit.

Vtque suū bacche non sentit saucia uulnus:

Dum stupet idæis exululata modis.

Sic ubi mota calēt sacro mea pectora thyrso:

Altior humano spiritus ille malo est.

Ille nec exiliū scythici nec littora ponti:

Ille nec iratos sentit habere deos.

Vtque soporiferæ biberem si pocula lethes:

Tēporis aduersi sic mihi sensus abest.

Iure deasigil⁹ ueneror mala nostra leuantes:

Sollicitas comites ex helicone fugæ.

Et partim pelago partim uestigia terra:

Vel rate dignatas uel pede nostra sequi.

Sint pcor hæ faciles saltē mihi: nāque deorū

Cæsare cum magno cætera turba facit.

Mecq tot aduersis cumulat: quot litt⁹ arenas:

Quotque fretū pisces: ouaque piscis hēt.

Vere prius flores: estu numerabis aristas:

Poma p autumnum: frigoribusque niues.

Quā mala quæ patior toto iactatus in orbe:

Dum miser euxini littora sæua peto.

Nec tñ: ut ueni: leuior fortuna malorum est:

Huc quoq sūt nostras fata secuta uias.

Hic quoq cognosco natalis stamina nostri:

Stamina de nigro uellere facta mihi.

Vtque neq isidias capitūq pericula narrē:

Vera quidem uidi: sed grauiora fide.

Viuerē quā miserū ē iter bessosque getasque

illum qui populi semper in ore fuit.

Quā miserū est porta uitam muroquetueri

Vixque sui tutum uiribus esse loci.

Aspera militia: iuuenis certamina fugi:

Nec nisi lusura mouimus arma manu.

pñtia miōri q̄ antea me affecit pœna: q̄si dicat. Crediderā me tñ dolitur: q̄ patria carerē: sed alia ēt mala nō leuiora: q̄ statim poeta subiūgit: me angūt. ¶ Fata. Infortiia eadē: q̄ mihi Rōæ nocuer. ¶ Hic. In Scythia ¶ Stamia. Fila p̄ca: meaq: hoc ē cursū uitæ meæ. ¶ Facta d̄ nigro uellere. Plēa ifœlicitatis. Poetæ. n. p̄ nigra uellera p̄ca: ifœlicitatē: p̄ cādida uero fœlicitatē designāt. ¶ Sed grauiora fide. Sed magis grauiora & aspa q̄ credi possit. ¶ Inter bessosq̄ getasq̄. De Bessis: ac Getis diximus supra. ¶ Porta. s. Tomitanæ urbis. ¶ Fugi aspa certamīa militiæ. luuēis. n. Ouidi⁹ i asia militauit. ¶ Nisi mân lusura. nisi ludia: aut exercitatōis

strepitu: saltu. & furore lasciuiant docet Strabo ad ducens Eurypidis uerba hæc ex bacchæ tragœdia: O sedes Curetū: religiosiq̄ ēt Iouis gēitoris: ubi tibia: ubi triplices crista: ubi byrsa tensū orbem hūc mihi Corybātes excogitarūt. Cornu quoq̄ bacchi co tono sonūq̄ phrygiæ: tibyæ flatu ad magnæ mris manū posuerūt. Sonorū euatū bacchæ: adsūt furētes Satyri: mremq̄ Rheā clamitarūt choreasq̄ addiderūt triennales: q̄b⁹ gaudet Bacch⁹. Et i palame de chor⁹ loq̄ns iqt. Cū p̄re libero lasciuiēs: q̄ p̄ Idā latak chara cū m̄re tympāorū sonitu: & cōgruentes in unū. Silenū: & Marsiā: & Olympū: & tibyæ q̄rētes reptores: celebrātesq̄ rursus bacchica: & phrygia simul cōferūt. Idāq̄ sēpenūero resonare faciūt. Qui at fuerit strepit⁹: mōi: & furores bacchæ docet Catull⁹ quū iqt. Vbi cymbalum sonat uox: ubi tympana reboāt. Tibicē ubi canit phryx: ubi curuo graue calamo. Vbi capita mēades ui iaciūt hederigera. Vbi sacra facta acutis ululatib⁹ agitāt. Vbi sue uir illa duce uolitare cohors uaga. ¶ Exululata. Ad ululatū ipulsa a Baccho: aut certe p̄cipiū formauit a deponēti ululor p̄ licētiā poeticā. Qd⁹ aut⁹ in sacris ulularēt Bacchæ: ita docet ēt Ouidi⁹ I met. Vēit ad stabula auia tādē: Exululatq̄ euoq̄ sonat. ¶ Sa

Bacchæ
strepitus
& furor

cro thyrso. Bacchis: (ut ē auctor Diodor⁹) tradidit Dionysi⁹ iacula mucronē ferri hædera circūdāte: ea thyrsos appellarūt. Ouidi⁹ lib. iii. d̄ arte amādi. Nec mora p̄ medias sp̄sis furibunda capillis: Euolat: ut thyrsō cōcita baccha uias: & in met. Nocte sua est egressa domo regia deiq̄. Ritib⁹ istrui⁹ furialiaq̄ accipit arma. Vite caput tegit: lateri ceruina sinistro. Vellera depēdēt: hūero leuis icūbat hasta. ¶ Ille spirit⁹. Ille furor: & spirit⁹ apolline⁹. ¶ Iratos deos. Augustū iratū. ¶ Lethes soporiferæ. Lethi fluminis soporē: & obliuionē iducētis. ¶ Sensus t̄pis aduersi. Cognitio: & itelligētia t̄pis mei infœlicis. ¶ Deas. Musas. ¶ Ex helicone. E bæoticæ nemore: ubi natale musis assignāt: ut scribit Plyni⁹. Solin⁹ ēt scribit apd̄ thebas i Bæotia: Helicōa lucū eē: & Citharōa saltū: Helicōa at: & Citharona denoiatos fuisse ab Helicōe: & Citharōe fr̄ib⁹: q̄ illic singulari pugnauerūt certamīe: ut scribit qdā iterps Hefiodi: eiusq̄ rei auctorē asserit: Lysimachū cyrenæū in primo de poetis. Lactāt⁹ tñ in scdo diuina: institutionū scribit Citharōa ita appellatū: q̄ i eo Orphe⁹ frequēter citharæ cātu p̄sonaret. ¶ Cætera turba deorū. Reliq̄ dii p̄ter musas. ¶ Facit cū cæsare. Cōiuncta ē cū Cæsare. ¶ Quā mala. Subaudi nūerabis. ¶ Ut ueni. Posteaq̄ in Scythiā pueni. ¶ Nec tñ ē leuior. Nec tñ in

Thyrsis

Helico-

Cytharō

gratia. ¶ Tumultus. Timoris: q̄ Getæ armati cōtra nos aduētare nūciabant. ¶ Trepida manu. Aut tremētī pp̄ canitiē: aut festiā. ¶ Quæ se nō texit ouili. Quæ extra ouile dephēsa fuit. ¶ Mei fati. Meæ mortis. ¶ Ad nūeros. Ad uersus. ¶ Accipiat aurib⁹. Intelligat. Duo ergo dicit: nec se hñe: q̄ carmīs peritiā teneat: nec eū saltē q̄ latina uerba itelligat. ¶ Suo iudicio. Proprio meo iudicio: & nō alieno. ¶ Corq̄. Subaudi labitur. ¶ Tanq̄ norit uetusta uulnera noua. Tāq̄ si nō iā pridē: sed i p̄ntia exularē. ¶ Aquæ mœstæ. Lachrymæ ex mœstitia manātiū. ¶ Quo. Scythiā itelligit. ¶ Et uñ. Et ex quo loco. i. roma. ¶ Cū uenia. Mihi ignoscēdo: si qd̄ erratū fuerit. ¶ Carmen nō melius. Carmen non magis bonū. ¶ Consule boni. Aequū iudica.

In Secundam Elegiam Enarratio.

Am fera cæsarib⁹. Drusum germanicā expeditionē sūpsisse in Scythiā ad poetā fama ptulerat. Dicit ergo uictoriā fortasse ab eo partā fuisse: quū hæc scriberet: ac ēt Romæ sacra diis exhiberi triūphareq̄ eo tpe Augustum: cuius auspiciis Drusus uir erat. Eius aut̄ triumpho dicit se mēte iteresse: qñ q̄dem corpore nō pōt Qd̄ si q̄ ei triūphi formā retulerit: quis sero: tñ ondit se audire: tāta læticia: ut p̄p̄riū icōmodū sit p̄ hitur⁹ publicæ lætitiæ. ¶ Iā fera cæsarib⁹ germania. De germāis domitis a Druso dixim⁹ supra. Illd̄ hoc in loco ēt addēdū uī: qd̄ scribit Paulus Orosi⁹ his uerbis. Claudi⁹ Drusus priuign⁹ Cæsaris Galliā Rhetiāq̄ sortit⁹: maxias: fortissimasq̄ gētes germāiæ armis subegit. Nā tūc ueluti ad cōstitutū diē pacis fctinarēt: ita oēs ad expiētā belli decisionē ue foederis undatī gētes cōmouebāt: aut suscepturæ conditionē pacis si uicerēt: aut usuræ q̄ta libertate si uicerēt. Norici: Illyrii: Pānonii: Dalmatæ: Mœsij: Thracæ: & Daci: Sarmatæ: plurimiq̄: & maximi germaniæ populi: q̄ p̄ diuersos duces uel supati: uel repssi uel ēt obiectu maxioꝝ fluminū Rheni Danubiq̄ seclusi sūt. Drusus in germāia priō Suseptes: deinde Tenesteros: & Cathos pd̄ouit: Marco mānos p̄ne ad iternitionē cecidit: postea fortissimas natōes: & qb⁹ natura uires: cōsuetudo expiētā uiriū dabat: Cheruscos: Suetos: & Sicābros pariter uno bello: sed ēt suis aspo superauit. Quoꝝ ex eo cōsiderari uirt⁹: ac feritas pōt: q̄ mulieres quoq̄ eorū: si qñ p̄uētū romanorū iter plaustra sua cōcludebāt: deficiētibus telis uel qualibet re: qua uelut telo uti furor possit: puos filios collisos humi in hostiū ora iacebāt: in singulis filioꝝ necib⁹ bis p̄cidæ. Vñ nō imerito Ouidi⁹ germaniā ferā appellauit. Germāi aut̄ sapi⁹ romāos uicerūt: ut Tacit⁹ scribit: cui⁹ uerba hæc sūt. At Germāi Carbone: & Cassio: & Scauro: Aurelio & Sernio Cepione. M quoq̄ Mālio fufis uel capris qnq̄ simul cōsularis exercitus po. ro. Varū: tresq̄ cū eo legiōes ēt Cæsari abstulerūt: nec ip̄ne. C. Marius in Italia: Diuus Iulius in Gallia. Drusus Nero & Germanic⁹ in suis eos sedib⁹ p̄culerūt. Mox ingentes. C. Cæsaris minā in ludibriū uersæ. Inde ocium donec occasiōe discordiæ nræ: & ciuiliū armorū ex pugnatis legionū hibernis: etiā gallias affectauere: ac rursus pulsī inde. pximis temporibus triumphati magisq̄ uicti sūt. Strabo scribit inter Salam fluiuium ac Rhenū Drusum germanicū belligerātem domitis hostib⁹ uictorem oppetiisse. Liui⁹ uero asserit eū p̄isse ex fractura cruris: sup qd̄ equ⁹ collapsus fuit. Trāq̄ll⁹ in Claudio scribit Drusū morbo obiisse i æstiuis castris: q̄ ex eo appellata sūt scelerata. Germāia at̄ lat⁹ (auctore Ptolomæo) occidētale Rhen⁹ terminat. Septētrionale uero germāic⁹ ocean⁹. Meridianū aut̄ terminat a pte occidētali fluiui Danubii. Oriētale teriant Sarmatici mōtes & flumē Istula. Dicti at̄ sūt Germāi (ut docet Strabo) qm̄ nationē gallicā paulisp

Germāi domiti a Druso

Germāo rū feritas

Romā a germanis uicti

Drusi mors Castra scelerata. Germāiæ descriptio Germāiæ uocabulū

Nūc senior: gladioq̄ latus: scutoque sinistra:
Canitiem galeæ subiicioque meam.
Nā dedit e specula custos: ubi signa tumult⁹
Induimus trepida protinus arma manu.
Hostis habēs arcus: ibutaq̄ tela ueneno:
Sæuus anhelanti mœnia lustrat equo.
Vtq̄ rapax pecudem: quæ se non texit ouilli:
Per fata: per siluas: fertq̄: trahitq̄ lupus.
Sic si quē nondum portarum sede receptū:
Barbarus in cāpis repperit hostis habet.
Aut sequitur captus: coniectaq̄ uincula collo
Accipit: aut telo uirus habente perit.
Hic ego sollicitæ taceo nouus incola sedis:
Heu nimium fati tempora lenta mei.
Et tamē ad numeros: antiquaq̄ sacra reuerti
Sustinet in tantis hospita mûsa malis.
Sed neq̄ cui referā q̄sq̄ ē mea carmina: nec q̄
Auribus accipiat uerba latina suis.
Ipse mihi: qd̄ enim faciā? scriboque legoq̄:
Turaque iudicio littera nostra suo est.
Sæpe tamē dixi: cui nūc hæc cura laborat?
An mea sauromatæ scripta getaq̄ legent?
Sæpe ēt lachrymæ sunt me scribēte pfusæ:
Humidaque est fletu littera facta meo.
Corq̄ uetusta meū tanq̄ noua uulnera norit:
Inque sinū mœstæ labitur imber aquæ.
Dū uice mutata qui sim: fuerimq̄ recordor:
Et tulerit me quo casus: & unde subdit.
Sæpe manus demens studiis irata: sibi que
Misit in ar suos carmina nostra rogos.
Atq̄ ea de multis: quoniā nō multa sup̄sunt
Cū uenia facito quisquis es ista legas.
Tu quoq̄ nō melius quā sunt mea tpa carmē
Interdicta mihi cōsule roma boni.
Am fera cæsarib⁹ germāia tot⁹ ut orb

imitantur: & feritatis abundantia: & proceritate corporū: & colore flauo: quū reliquis in rebus: & formis: & moribus: & uiuendi ritibus eis pares sint: & quia legitimi fratres romano sermone Germani intelliguntur ideo arbitrat̃ Strabo. Romanos hoc illis nomē indidisse speride ac eos fratres legitimos Gallis eloq̃ uo luerint. De Germania: & eius appellat̃ one plura diximus supra ex Taciti snia. ¶ Victa cæsarib⁹. Ab Augu sto & Druso uicta: uel succubuisse Cæsarib⁹. ¶ Ut totus orbis. subaudi est uictus. ¶ Alta palacia. Celsæ Au gusti ædes. quæ erant in pallatino colle ubi ille habitabat. ¶ Velantur. Vestiuntur. ornant̃ in signum leti cia propter uictoriam d̃ Germanis. ¶ Turaq; i igne sonant. Tura etiam cremantur in templis deor̃ im mortalium. ¶ Inficiuntq; diem. Diez fumo obscure reddunt. ¶ Candida uictima: q̃ parta uictoria sacrifi cari solebat. ¶ Adducta securi. Ad se tracta securiunt in ictu fieri solet. ¶ Vterq; Cæsar. Augustus: & Dru sus. ¶ Et q̃ cæsareo. Caiū: & Luciū denotat sub noie cæsareo. ¶ Cæsares. n. & ipsi appellabāt. ¶ Ut illa do m⁹. Ut illa Cæsare familia. ¶ Pro sospite nato. Pro fi lio Druso icolumi. Drusus. n. filius fuit Liuiæ: & Ne ronis. Nā August⁹ Liuiā Drusillā m̃fimonio Tibe rii Neronis: & qdē p̃gnantē abduxit: ut est author Trāq̃llus. ¶ Et q̃ sine criē castos. Vestales designat. ¶ Cuius ergo nup̃ erā puā ps. Fuit. n. Ouidi⁹ equest & eq̃stri natus familia ¶ Cōia gaudia. Cōis læticia. ¶ Fallūt nos. Me fugiunt: a me ignorāt. ¶ Cūq; du cū titulis. Captiui & loca imaginibus scriptisq; i triū phū deferebant: ut docet Appianus i triūphis Caii Cæsaris. Proptius. Inq; sinu charæ nixu: sperat̃ puel læ. Incipiā: & titulis oppida capta legā. De triūphis multa diximus paulo añ: sed plura in Ouidiū de ar te amādi. ¶ Vult⁹ uersos. Vultus mutatos. Nā q̃ pri mo fuerāt feroces: tūc erāt humiles & abiecti. ¶ Pro rpe. Habita t̃pis i d̃ei qd̃ poscēt ut uicti ferociam po nāt. ¶ Terribiles aliis. Cernet inq; populus alios ca ptiuos truci uultu: tā q̃ si essent uictoresiq; his solet euenire: q̃ sui sunt imemores. ¶ Cās. Cur. s. sint terri biles. ¶ Et res. Ab eis. s. gestas. ¶ Quāuis nouerit il la pag̃. Hic p̃oeta amātes designat: quos puellis in arte amādi docet ita t̃ndere. Oia t̃nde: nec t̃m si qua rogabit. Et q̃ nescieris: ut bñ nota refer. ¶ Proxim⁹ duci. Scds a duce. ¶ Illusit. Decepit. Legitur etiā oclu sit. ¶ Fraude locor̃. Germanū transiugā denotat: q̃ in hostiū iŃidias p̃cipitauit Romanos: aut i loca du xit iniqua: & alio q̃ ipsis p̃miserat. ¶ Illo ministro. Ministrum sacror̃ intelligit ex Druidibus aliquez. Scribit. n. Cæsar libro cōmētarior̃. vi Nationē om niū Gallog̃ eē admodū d̃ditā religiōibus: atq; ob eā cām q̃ sūt affecti grauiorib⁹ morbis: q; i plis pi culisq; uersant: ut p̃ uictimis hoies imolare: aut se i molatos uouere: admittisq; ad ea sacrificia Drui dibus utunt̃: q; p̃ uita hois nisi uita hois reddat: nō posse numē deor̃ imortaliū placari arbitrabant̃: pu bliceq; eiusdē generis iŃtituta hnt̃ sacrificia. Alii im mani magnitudine simulacra hnt̃: quor̃ otexta uī minib⁹ mēbra uiuis hoib⁹ cōplēt. qb⁹ succēs circū uēti flama exaiant hoies. ¶ Deo sæpe recusati. Deo sæpe reuēti tot corpa mactari: q; bus uerbis ostēdit deum illum: cui sacrificabant Galli: quamuis cæde humana placare: ñ nimio numero cæror̃ hoium offensum: tanq̃ re crudeli sæpe asp̃natū fuisse eorū sacrificia. Deos aut̃ tres fuisse cōperio: qb⁹ hoiez ma ctabāt Galli: quor̃ ira meminit Lucanus. Et qb⁹ imi

Victa potes flexo succubuisse genu.
Altaq; uelantur fortasse palatia fertis:
Turaq; in igne sonāt inficiūtq; diem.
Candidaque adducta collum pcussa securi:
Victima purpureo sanguie pulsat humū.
Donaq; amicor̃ tēplis p̃missa deorum:
Reddere uictores cæsar uterque parant.
Et q̃ cæsareo iuuenes sub noie crescunt:
Perpetuo terras: ut domus illa regat.
Cūq; bonis nuribus p̃ sospite liuiā nato
Munera dat meritis sæpe data deis.
Et pariter matres: & quæ sine crimine castos
Perpetua seruant uirginitate focos.
Plæbs pia: cūque pia lætatur plæbe senatus:
Paruaq; cuius eram pars ego nup̃ eques.
Nos procul expulsos cōia gaudia fallunt:
Famaque tam longe nō nisi parua uenit.
Ergo ois populus poterit spectare triūphos:
Cūque ducū titulis oppida capta leget.
Vinclaque captiua reges ceruice ferentes:
Ante coronatos ire uidebit equos.
Et cernet uultus aliis p̃ rpe uersos:
Terribiles aliis imemoresque sui:
Quor̃ pars cās & res & nomina quæret:
Pars referet: q̃ quis nouerit illa pag̃.
Hic: qui sidonio fulget sublimis in ostro:
Dux fuerat belli. p̃ximus ille duci.
Hic: q̃ nunc in humo lumē miserabiē fixit:
Nō tristi uultu: cū tulit arma fuit.
Ille ferox oculis: & adhuc hostilibus ardens:
Hortator pugnæ: consiliūq; fuit.
Perfidus hic nostros illusit fraude locorum:
Squallida demissis: q̃ tegit ora comis.
Illo qui sequit̃ dicūt mactata ministro:
Sæpe recusant̃ corpora capta deo.
Hic lacus: hī mōtes: hæc tot castella: tot ānes:
Plena ferē cēdis: plena cruoris erant.

his placat̃ sanguie diro. Theutates: horrēsq; feris altarib⁹ Hesus. Et Taramis scythicæ nō mitior ara Dianæ.
Scribit etiā Lactān⁹. Gallos Heliū: atq; Theutatē humāo cruore placasse: plura diximus in septimū Plyniū.

Druides
gallorum

Gallorū
sacrificia

Dii gallo
rum.

Flumina
cum cor-
nibus
Coronæ
fluminū

¶ Cognomina. Vt a deuicta Germania Germanicus uocaretur. ¶ Digna parente. Digna uel patre Nerone uel matre Liuia. ¶ Cornibus fractis. Fractis uiribus. Cornua aut (authore Seruio) ideo a poetis fluminibus tribuuntur: siue q̄ plerūq̄ in cornuum similitudinem curuatas cernimus ripas. siue q̄ mugitum bouū imi-
ratur murmur undarum. Vergilius. Rhenuſq̄ bicornis: & alibi. Corniger hesperidum fluius regnator aq̄
rum. ¶ Male tectus. Male coronatus. Ab ulua uiridi. A uiridi corona ex paluſtri herba. Coronæ enim flu-
minum erant: aut ex ulua: aut ex arundine. Vergilius. Et crines umbroſa tegebat arundo. Et Ouidius de at-

Germão
rum cor-
pora

te amandi. Hic est Euphrates p̄: inſtus arūdine frō
tem. ¶ Erat decolor. Habebat colorem uitiatuſ: di-
citur enim decolor: quasi deſitei color. ¶ Crinibus
paſſis. Quod in dolo. e fieri ſolet: ut alibi etiam di-
ximus. ¶ Colla animoſa. Sūt. n. Germani animoſi
Vnde ſcribit Dionyſius eorū corpora eſſe: & candi-
da: & perpulchra: bellicoſoſq̄ eos etiam a natura.
¶ Purpureus. In ueste purpurea: quam aureis inte-
xtaſ ſydenbus tr̄ūphantes geſtabant. ¶ Tempora
phœbea lauro. Lauro Appolini ſacra triūphantes
coronabantur: ut ſuperius diximus: ubi etiam cām
aſſignauimus. ¶ Ioq̄ miles. Io uox eſt clamātisq̄
triūphantē imperatorē exercitus ſequens utebat:
quam rem Varro docet his uerbis ſic. Tnumpha-
re appellatum: q̄ cum imperatore mīites redeun-
tes clamitant per urbem in Capitoliū eunt. ¶ Io
triūphend a Triamuo græco liberi p̄ris cognomē
to poteſt dictū eſſe. ¶ Ipſe ſono plauſuq̄. Nam ci-
tharædoſq̄ ac tibiaſq̄ turba ad hetruſcæ ſimilitu-
dinē pompæ impatorem p̄cedebant: hi ſuccincti:
coroniſq̄ aureis red. miti. ſuo q̄ſq̄ ordie p̄fallētes
canēteſq̄ p̄dibāt. ¶ Quadriuges. Hoc dicit: q̄ a
patorē triūphatē curru deaurato. multiſq̄ triāq̄ no-
tis refulgenti candidi quattuor uehebant eq̄. ¶ Sæ-
pe reſiſtere. ¶ Sæpe aduerſari. uel auiga: p̄ nimio
ſtrepitu. uel multitudini frequentia obſtant. ¶ Ar-
cem. Capitoliū. ¶ Et delubra ſauentia uotis. Tem-
plū Iouis Capitolini. ¶ Laurea uo. ¶ Dixim⁹ ſupra
in ædem Iouis Capitolini: dona ab impatorib⁹ ſer-
ri ſolita. ¶ Illa habet ius. Illa mens habet p̄tatem.
¶ Peruenit in cœlū. Cœlū etiā ipſum mens ascen-
dit: quū uolumus illud cogitatione cōplecti. ¶ Im-
munes. Sine munere: & officio. ¶ Sic. Hoc pacto
ipſa. ſimilitudo nō corpore. ¶ Tantūmō ſingenti. Tā
rūmodo putāti ea uidere. ¶ Hic fructus. Hec utili-
tas tanti triūphi. ¶ Erit percipiēduſ aurib⁹. Erit au-
diendus: q̄n quidem nō licet intereſſe. ¶ In orbē
diuerſum. In Scythiā. p̄cul poſitā ab Italia: quaſi ea
ſit alter orbis. ¶ Vix erit. Vix reperiet. Credebam
inq̄t hæc poſſe audire: at uix poſſibile eſſe arbitror
ob locorum iterauallū. ¶ Quo tpe. Et ſi ſero. Latax
bor tñ. ¶ Illa dies. Qua hæc audiam. ¶ Mea lugu-
bria. Peculiarē triſtitiā. ¶ Ponā. Deponā. ¶ Cā pu-
blica. Publica læticia huius triūphi. ¶ Priuata. Pro-
pria: hoc eſt cauſa mea.

In Tertiam Elegiam Enarratio.

Magna minorq̄. Vtrāq̄ uſā p̄cat. poe-
taſt q̄n qdē nūq̄ tingūt oceano in oc-
cāu: quē admodū reliqua ſydera roma-
nā urbē: acieus uxorē aſpiciāt: ſibiq̄ re-
ſerāt: ſit ne ea mariti memor: an nō. Poſtmodū ſe
arguit: q̄ dubitet de uxoris fide: a q̄ ſe amari itelli-
git. Tū eam laudat: doletq̄: q̄ ei⁹ cā i aſſiduo luſtu-
uerſet. Demū hortat: ut in hīde p̄maneat: q̄m pietatiſ maximā laudē cōſequet: uirtutēq̄ aſſerit nō poſſe. ni-
ſi in difficultate apparere. ¶ Magna minorq̄ ſerā. Lycaoniſ filiam Calisto noīe dixim⁹ a Ioue: cōpreſſam:

Calisto cū
filio inter
ſydera

Drusus i his meruit quondā cognomia terris:

Quæ bona progenies digna parente fuit.

Cornibus hic fractis uiridi male tect⁹ ab ulua:

Decolor ipse suo sanguine rhenus erat.

Crinib⁹ en ē fertur germania paſſis:

Et ducis inuicti sub pede mesta sedet.

Collaq̄ Romanæ p̄bens animoſa ſecuri:

Vincula fert illa: qua tulit arma manu.

Hos super in curru cęsar uictore ueheris

Purpureus populi rite per ora tui.

Quaq̄ ibis manibus circū plaudere tuorum:

Vndiq̄ iactato flore tegente uias.

Tempora phœbea lauro cingentur: ioque

Miles: io magna uoce triūphe canet.

Ipse sono: plauſuq̄ ſimul: ſremituq̄ canentiſ

Quadriuges cernes ſæpe reſiſtere equos.

Inde petes arcem. & delubra ſauentia uotiſ:

Et dabitur merito lauerea uota ioui.

Hęc ego ſum mot⁹. qua poſſum mēte uidebo.

Erepti nobis ius habet illa loci.

Illa per imenſas ſpaciāt libera terras:

In cœlū celeri puenit illa fuga.

Illa meos oculos mediā deducit in urbem.

Immunes tanti nec ſinit eſſe boni.

Inuenietq̄ aiuf qua curruſ ſpectet eburnoſ:

Sic certe in patria per breue tps ero.

Vera tñ capiet populuſ ſpectacula ſceliſ:

Lętaq̄ erit p̄nſ cum duce turba ſuo.

At mihi ſingenti tantū. longe q̄ remoto

Auribuſ hic fructuſ p̄cipiendus erit.

Atq̄ procul latio diuerſum miſſuſ in orbem

Qui narret cupido uix erit iſta mihi.

Is quoq̄ iā ſerū referet. ueterēq̄ triūphū:

Quo tñ audiero tpe lætuſ ero.

Illa dieſ ueniet mea. qua lugubria ponā.

Cauſaq̄ priuata publica maior erit.

m Agna miorq̄ ſerē: q̄ſq̄ regis altera graiā.

& inde a Diana erepta facie uirginali in ursæ speciem mutatam, quæ græce ἀρκτος est appellata. Eam quæ postea filius ut uoluit Ouidius uel Arcades, ut docet Amphas comœdiæ scriptor, insecuti interficere conarentur. Iuppiter memor peccati ereptam Calisto cum filio inter sydera collocauit: quod signum nõ occidit negat enim Terthym Oceai uxorem id recipere: quum reliqua sydera eo perueniant in occasum: quæ Terthys lunõis sit nutrix ex Idæis nymphis: & hac re pro beneficio in mûdo collocatas ferunt: & utraq; Arctos uersa non nuncupatas: quas nostri Septentriones dixere: de quo nomine multa Gellius scribit. Minorem uersam qui occidit obseruant uerius & diligentius navigare Higinus Septétrio asserit. Ea appellat Phœnicæ: ideo quæ Thales: qui nes eam primus Arcton appellauit: natione fuit Phœnicæ: Phœnicenix: ut Herodotus Milesius scripsit. Igitur omnes qui mio qui Pelopponnensum incolunt: maiore uentur arcto. tem que Phœnicisquam a suo inueniore acceperunt: obseruant: & hanc studiosius perspicendo diligētius nauigare existimantur: & uere eam ab inuētoris nomine appellat. Vnde subiungit Ouidius. Quatum regis altera graias. Sic libro tertio fastorum. Esse duas arctos. quæ Cynosura petat. Sidõis Elice graia catina notat. ¶ Vtraq; sicca. Vtraq; anda pp frigus septétrionis & aquilonem: quem etiam superius siccum appellauit eo uersu. Proinus æquato siccis aquilonibus Istro. ¶ In summo axe. In summo uertice. Sunt qui in enarrando eo uersu in primo Ouidii met. Totusq; ardesceret axis: dicantur duos esse axes: qui et poli dicantur: quod falsum est. Axis enim: ut docet Apuleius in libro de mûdo est ductus: diuisor: & discriminator mundi: orbem terræ imediate constituens. Omne enim cœlum ita reuoluitur: ut sphaera ipsum tamen radicibus oportet teneri: quas diuisa machinatio uerticibus affixit. ut in tornando artifex solet forcipe materiam solam reciproco uolumine torundare. Eos polos dicimus: a quibus uelut a cardini. Poli bus directio quædam profecta. Verum hi uertices immobiles ita sunt: ut supra caput alter apparet ex parte boreæ: qui septétrionalis uocatur. Alter antarcticus humo tegitur: humidis & austrinis uaporibus mollis. Et Macrobius in libro primo de somno Scipionis inquit. Quod uti erigitur mundus in septétrionalem plagam: ita uertit in australem. Pars enim hæc terræ: que incolitur ab uniuersis hominibus ad septétrionalem uerticem surgit: & sphaeræ conuexitas australem nobis uerticem in ima demergit. Quum uero semper circa terram ab ortu in occasum cœli sphaera uoluatur: uertex hic: qui septentriones habet: quo quo uersum mundana uolubilitate uertatur: quoniam super nos est: semper a nobis uidetur: ac semper ostendit. Arctos oceani metuentes æquore tingi. Vnde non immerito hic Ouidius dicit uersam maiorem omnia uidere: quoniam nunquam occidit. ¶ Aetheream arcem. Polum arcticum. ¶ Suis amplexibus. Videntur enim: ursæ polum arcticum amplecti. Polo enim boreo utraq; ursæ nixa: ut scribit Higinus: uehitur arctico circulo clausa: & ita collocata: ut alterius unaquæq; earum resupinata caput alterius tegere uideatur: ita tamen ut caput eis: quæ superior fuerit ad caudam inferioris contendat. ¶ Ab intacta humo. A terra quæ nõ ambit breuis circulus: ut reliqui. ¶ Extet. Emineat appareat. ¶ Illiades. Iliæ filii nota est historia Liuii: Plutarchi: & Dionysii Halicarnasei monumentis. ¶ In meam dominam. In meâ uxorem. ¶ Labat. Dubitat. ¶ Crede quod est & uis. id quod est: & tu quoq; ita esse uis de uxore credas esse. eâ scilicet tui memorem. ¶ Flammæ fixæ polo. Sydera in septétrione collocata. Intellegit autem utraq; ursæ. ¶ Esse tui memorem. Subaudi uxorem. ¶ Ec quid. Nunquid. ¶ Ut incubuit. Postq; inhæsit & operâ dedit. Legitur etiam ubi incubuit. ¶ Mens ægra. Mens tua o uxor fatigata nimio mei dolore. ¶ Iusto dolori. Dolori: quo iusta causa afficeris. Iustam enim dolendi causam habet uxor: si quid marito aduersi accidit. ¶ Lenis somnus. Somnus non profundus præ dolore. ¶ Ab admonito pectore. A mente: quæ admonetur: quid mihi acciderit. Exprimat autem hic Ouidius eleganter: quæ his accidunt: qui graui: & insigni aliquo conficiuntur dolore. Ordo talis est. Ecquid lenis somnus ab admonito pectore: ubi mens ægra: & reliqua. ¶ Curæ. Sollicitudines de me tuæ. ¶ Locusq;. & locustubi cubabant. ¶ Aestus. Calores. ¶ Immensa. Longa. ¶ Fessa. Lassa nimia uoluntatione. ¶ Thebana. Andromache filia

Altera sidonias utraq; sicca rates.
 Omnia cū summo positæ uideatis in axe:
 Et maris occiduas non subeat aquas,
 Aethereamq; suis cingēs amplexibus arcē:
 Vester ab intacta circulus extet humo.
 Aspiciēte illa p̄cor: q̄ nõ bene mœnia quondā
 Dicitur iliades transiisse remus.
 Inq; meā nitidos dominā conuertite uultus:
 Sitq; memor nostri nec ne referte mihi.
 Hei mihi cur timui quæ sūt manifesta reyro:
 Cur labat abiguo spes mea mixta metu.
 Crede quod ē & uis: ac desine tuta uereri:
 Deq; fide certa sit tibi certa fides.
 Quodq; polo fixæ nequeūt tibi dicerē flāmæ:
 Non mentitura tu tibi uoce refer.
 Esse tui memorē: de qua tibi maxīma cura ē:
 Quodq; potest secū nomen habere tuū.
 Vulubus illa tuis tanquā præsētibus hæret:
 Teq; remota procul: si modo uiuit: amat.
 Ecquid ut incubuit iusto mens ægra dolori:
 Lenis ab admonito pectore somnus abit?
 Tūc subeūt curæ: dū te lectusq; locusq;
 Tāgit: & oblitā non sinit esse mei.
 Et ueniunt æstus: & nox immensa uiderur:
 Fessaq; iactati corporis ossa dolent.
 Nõ equidē dubito. quin hæc & cætera fiant.
 Detq; tuus mœsti signa doloris amor.

Axis
 Poli
 Axis

DE TRISTIBVS

Etiōis Thebarū ī Cilicīa regis. ¶ Rapi. Trahi circū muros troianos. ¶ Ab axe thessalico. A curtu Achillis Thessaliut notū est. ¶ Tua dāna. Tua detrimētā: q̄ pateris mea cā. ¶ Exige. Trahe: duc. ¶ Tēpus triste. Tēpus lugubre. i. tristitiā tuā a me traherāt certe dicit pro me ēt dōle. ¶ Egeritur. Euacuatur. ¶ Atq; utinā lugenda tibi. Utinā a te non lugenda esset hęc uita mea infœlix pp̄ exilium: sed mors: quasi dicat. Mallē antea mortuus eē: quā uiuere tā miserē ī hoc exilio. ¶ Sed eēt mors mea. Subaudi lugēda. ¶ Morde fores Ordo est. Fores relicta sola mea morte: quasi dicat. Dolores tantum tua mala non mea: uel certe (qd̄ ma-

Mortuorū oculi claudēbātur:

gis placet!) subaudi atq; utinam fores relicta sola mea morte: ut sit. Utinā mortuū fuissete superstite ¶ Sola. Sine me: cuius cā assidue doles. ¶ Spiritus hic. Hęc mea uita. Incipit at̄ enumerare commoda: quæ consecutus fuisset: si coniuge superstite extremum diem obiisset: antequam relegatus fuit. ¶ Per te. Per tuas manus. ¶ Lachrymæ piæ. Lachrymæ de me tuæ pietatem præ se ferentes. ¶ Texissent digiti. Solebant propinquiores mortuorum oculos claudere. Docet etiam Plynius libro septimo morientibus oculos aperire: rursusq; in rogo patefacere qui ritium magno ritu sacratum fuisse: ita more condito: neq; ab homine suppreum eos spectari fas est: & cœlo non ostendi nephas. Vnde Procris apud Ouidium de arte amandi ita alloquitur maritum Cephalum. Nomine suspectam mihi spiritus exit in auram Iā morior: chara lumina cōde manu. ¶ Et cinis. Et busta mea. ¶ In tumulo auito. In sepulchro maiorum. ¶ Haberet corpus. Haberet meum cadauer. ¶ Tacta nascenti. Tacta a me primum nato: tempus pro tempore. ¶ Dū uixi sine crimine Dū nulla labe notari uita mea potuit ab Augusto. ¶ Supplicio. Relegatione. ¶ Me miserū. Se infœlicem appellat poeta: si uxor erubescit habere maritum exulem: id autem facit ut prioris fortunæ commemoratione eam consoletur ¶ Iam pudet. Iam erubescis. ¶ Coniuge. Me marito. ¶ Nisi non uis illa referri. Hoc est per parenthesis dictum: per illa autem intelligit que sequuntur. ¶ Amor fauentis. Amor plenus fauoris in me tui. ¶ Addebat multa ueris. Multa in me bona alia esse dicebat præter ea: quæ uera erāt.

Capaneus rex

¶ Non debet dolor hinc. Debes dolere non erubescere. ¶ Hinc. Quod sis mihi nupta. ¶ Quum cecidit capaneus. Capaneus fuit unus ex septem regibus qui Thebas obsederunt: superbus & deorum contemptor: qui non contentus uicisse homines mediis auditur in astris: quo scele. e post diuerforum naminum indignationes in oppugnatione thebani muri a Ioue ictus cecidit. Vnde Vegetius de re militari libro quarto ita scribit. Sed qui schalis nituntur: frequenter periculum sustinent exemplo Capanei: a quo primum oppugnatione schalarum pethibetur inuenta: qui tanta ui occisus est a Thebanis: ut extinctus fulmine diceretur. ¶ Nun. An. ¶ Euadnen Capanei uxorem. de qua diximus abunde in enarratione eius uersus Ouidii de arte amandi. Accipe me capaneu cineres miscibimus inquit. Iphias: in medios desiliuitq; rogos. ¶ Erubuisse uiro. quasi dicat maritum etiam in aduersis amauit Euadne: q; in eius rogom ardentem se nimio amore præcipitauit. ¶ Quia rex mundi Quia Iuppiter. ¶ Compe-

Oppugnatione schalarum a quo inuenta

scuit ignes Sedauit Phaetontis incendium. ¶ Ignibus fulmine. Nonnulli ut scribit Diodorus: tum poetæ: tum historici tradunt: Phaetontem solis filium: quum puer esset: petiisse a patre: ut unicū diē solis currū regeret: illo assentiēte sūpto currū: quū frenā regere nequisset: ab equi cōtēpto puero: extra solitū currū esse currū delatū. Et prio cœlū equo: errore incēssū. cisculū: q Galatia dī exinde factū. Deinde magnā cōbustā orbis partē: quare cōmotū Iouē fulmine Phae-

Phaetontis fabula Galatia

Nec cruciēre minus. quā cū thebana crucētū Nestora thessalico uidit ab axe rapi. Quid tñ ipse p̄cer dubito: nec dicere possum: Affectum quem te mentis habere uelim. Tristis es: idignor: quod sim tibi cā doloris: Non es: ut amisso coniuge digna fleas. Tu uero tua damna dole mitissima cōiunx: Tempus & a nostris exige triste malis. Fleq; meos casus: est quædā flere uoluptas: Expletur lachrymis egeriturq; dolor. Atque utinā lugenda tibi non uita: sed esset: Mors mea: morte fores sola relicta mea. Spiritus hic per te patrias exisset in auras: Sparsiisset lachrymæ corpora nostra piæ. Supremoque die notū spectantia cœlū: Texissent digiti lumina nostra tui. Et cinis in tumulo positus iacuiisset auito: Tactaq; nascētū corpus haberet humus. Denique ut & uixi sine crimie mortuus esse: Nec mea supplicio uita pudenda foret. Me miserū tu si cū diceris exulis uxor: Auertis uultus: & subit ora rubor. Me miserū si turpe putas mihi nupta uideris: Me miserū: si te iam pudet esse meam. Tempus ubi est illud: quo te iactare solebas: Cōiuges: nec nomen dissimulare meum: Tempus ubi est: quo te: nisi nō uis illa referri Et dici meministi: uiuit & esse meam: Utq; proba dignū ē: omī tibi dote placebam. Addebat ueris multa fauentis amor. Nec quē p̄ferres: ita res tibi magna uidebar: Quemue tuū malles esse uir alter erat. Nūc quoq; ne pudeat q; sis mihi nupta: tuusq; Non debet dolor hic. debet abesse pudor. Cū cecidit capaneus subito temerariū ictu: Nō legis euadnen erubuisse uiro. Nec: q; rex mūdi cōpescuit ignibus ignes.

tonē tradūt peremisse: solēq; in pristinū redegisse cursū. Phaetōtē in fontib⁹ eius: q nūc est Padus: olim Eri Eridatus danū dicebāt: decidisse: ei⁹ mortē nymphas fleuisse sorores: dolorisq; magnitudine mutata natura i popu. Padus los fuisse cōuersas. Fabulā ēt Ouidi⁹ in scdo met. elegātissime scripsit. ¶ Suis. A sole Clymene mīe & Helia dibus sororibus. ¶ Nec erat inficiandus. Nec erat negādus esse ab illis ortus. Nō ppea inq; a suis negandus erat Phaeton: q; a Ioue ictus est fulmine: imo et amplectēdus in ruina: amore. n. u. l. in infortunio semp pfe qmur quos amam⁹. ¶ Nec semele cadmo. Nec Semelen Cadmus p̄ odio p̄secutus est. ¶ Suis p̄cibus. Iouē

Ipsē suis phaeton inficiandus erat.
Nec semele cadmo facta ē aliena parenti:
Quod precibus perit ambitiosa suis.
Nec tibi qd̄ sauis ego sim iouis ignib⁹ ictus:
Purpureus molli fiat in ora pudor.
Sed magis in nostri curam conurge tuendis:
Exemplumq; mihi coniugis esto bonæ.
Materiam tuis tristem uirtutibus imple.
Ardua per præceptis gloria uadit iter.
Hectora quis nosset: scilicet si troia fuisset:
Publica uirtutis per mala facta uia est.
Ars tua typhi iacet: si nō sit i æquore fluctus:
Si ualeāt homines: ars tua phœbe iacet.
Quæ latet inq; bōis cessat nō cognita rebus:
Apparet uirtus: arguiturque malis.
Dat tibi nostra locum tituli fortuna: caputq;
Conspicuum pietas: quo tua tollat haber:
Vtere tēporibus: quorū nūc munere freta es:
Et patet in laudes area lata tuas.

Qui nominibus cū sis generosus auorū
Exuperas animi nobilitate genus.
Cuius inest animo patrii candoris imago:
Non careat neruis candor ut iste suis.
Cuius in ingenio patriæ facundia linguæ:
Qua prior in latio, non fuit ulla foro.
Quod minime uolui positū p̄ nomie signis:
Dictus es. ignoscas laudibus ipse tuis.
Nil ego peccaui: tuas te bōa cognita prodūt:
Si quod es appares. culpa soluta mea est.
Nec tamē officiū nostro tibi carmine factū:
Principe tam iusto posse nocere puto.
Ipse pater patriæ (qd̄ enim ciuilius illo?)

Nā idē de pōto ita ad eū scribit. Nūc ēt eloqi nitor ille dōestiq; adfir. Quo poteris trepidis utilis eē reis. Vi uit. n. i uobis faciūdi lingua parētis. Et res hæredē reppit illa suū. ¶ Positis signis. positis ātea cōiecturis: qbus cognosci poteris. ¶ Pro noie. Nois loco. ¶ Ignosceas tuis laudibus. Des ueniā tuis laudibus: q̄ uulgo notæ sūt: q̄si dicat laudibus tuis ascribas: si cognosceris signis supradictis. ¶ Tua bona. Tuæ aī & fortunæ dotes. ¶ Culpa soluta mea est. Culpa mea a me remota ē. ¶ Officiū. Laus q̄ te affeci. ¶ Tā iusto p̄cipe. Tā iusto i patoī. ¶ Ipse p̄ patriæ. Scribit. L. Flor⁹ Augustū ob igētia scā Dictatorē p̄petuū appellatū. fuisse: & patrem Augustus didator p̄ patriæ: tractatūq; ēt in seātū: an q̄ cōdidisset ipiū Romulus uocaret. sed facti⁹: & reuerē ius uisum fuisse no. petuus & pater p̄riæ
mē Adgusti: ut. siā tū dū terras coleret ip̄o noie & titulo cōsecraret. Scribit ēt Eutropi⁹ Senatū p̄ter id: qd̄ pater p̄riæ
ātea patre p̄riæ dixerat: tēpla tā Rōæ: q̄ uibes celeberrimas ei cōsecrauisse. Id ēt meli⁹ ita docet Trāgus P̄is

an. quo cū rē hēbat: p̄cata est Semele: ut ad se uēiret eo modo: quo se lunoni uidēdū p̄bebat: qd̄ quum obrinuisset: illico cū eius domo cōflagrauit: ut in ter tio met. docet Ouidi⁹. Colligit ergo exēplis poeta se quoq; nō esse ab uxore deserēdū in calamitate. ¶ Sæuis ignibus. Sæuo fulmine: hoc est ira. ¶ Iouis. Augusti. ¶ Purpureus pudor. Verecundia iq; reddit hominē purpureū: cui⁹ rei cām docuim⁹. ¶ Tristē. materiā. Materiā & casum meū tristitiæ plenū: q̄si di cat nō latā: nā in de nihil laudis assequere. In tristi nāq; materia magis poterit uirtus tua elucescere. ¶ Tuis uirtutib⁹. Tua i maritū fide & pietate. ¶ Præ p̄ceptis iter. Per iter arduū: & quo facile p̄cipitatur. ¶ Hectora quis nosset. Exēplis p̄bat uxoris uirtutē i duris magisq; in lætis reb⁹ p̄spici posse. ¶ Via uirtutis. Via qua gradimur ad uirtutē. ¶ Est scā publica Est facta commūis. ¶ Per mala. Per malorū seriē: & nūc. ¶ Ars tua. Tua gubernādi ars. ¶ Iacet. Nul la ē: nō cognoscit. ¶ Si nō sit in æquore fluct⁹. Si in mari nō sit tempestas. De Typhi alibi diximus. ¶ Si ualeant hoies. Si homines nullo morbo laborent. ¶ Tua ars. Tua medēdi scia. ¶ Quæ latet. Quæ la tere solet: & nō apparet. ¶ In bōis reb⁹. In secūdis reb⁹ ¶ Arguiturq;. Et cōprobat ¶ Malis. In reb⁹ aduer sis. ¶ Nra fortuna. Mea calamitas. ¶ Tituli. Laudis ¶ Caputq; cōspicuum. Ordo est. Et tua pietas habet quo tollat caput cōspicuū. ¶ Vtere t̄pib⁹. Vere t̄p̄e occasiōe. ¶ Freta es. Es adiuta: es sustentata. ¶ Area magna. Magna materia: & campus. ¶ Patet in tuas laudes. Patet in tuam gloriam.

In Quartam Elegiam Enarratio.

Vi nominibus. Amicū laudat poeta: ex ponitq; Tomitani exilii icōmoda: pre catatq; eū latēter: ut Ab augusto miti⁹: & paulo propinquus exiliū petat: quod fa cile imperari posse docet. quū magna sit ipsius clā mētia. Postremo narrat quē admodū & locis nō ni miū lōginqs fugerit Orestes cū Iphigēia sorore: ab lata ēt idē Diana ad meliora loca. Qd̄ si illi ea lo ca fugerit: nō mirandū eē colligit: si cupiat ipse quo q; iisdem uētis abduci: qb⁹ ablatas est Orestes. ¶ A uog. Maior. ¶ Exupas genus. Vicis maiores. ¶ Pa trii cādoris. Nitoris paterni. ¶ Neruis. Vinbus: uel corpe: ut sit sensus. nō cares candore aī: nec corporis paterni. ¶ Vt. Quāuis. ¶ In latio foro. In romano fo ro. Messalinū autem hic poetam arbitror designare.

Augustus didator p̄ petuus & pater p̄riæ

præ cognomé uniuersi repētino: maxioq; cōsensu detulerūt ei. Præ plæbs legatōe ei Antiū missa. Deide q; nō recipiebat inestū Romæ spectacula frēqns & laureata. Mox ī curia senat⁹. neq; decreto: neq; acclama-
tōe sed per Valeriū Messalā id mādātibus cūctis. Quod bonū inq; faustūq; sit tibi: domuiq; tuæ Cæsar Au-
guste (sic. n. nos ppetuā fœlicitatē rei. p. & latā p̄cari existimam⁹) Senat⁹ te cōsentiens cū populo Ro. cōsalu-
tat p̄rem præ. Cui lachrymās rēdit August⁹ his uerbis. Cōpos fact⁹ uotoꝝ meoꝝ p̄res conscripti qd hēo
alind deos īmortales p̄cari: q; ut hūc cōsensū uestrū ad ul timū uitæ finē mihi p̄ferre liceat. ¶ Quid .n. ciuil⁹

Ciuitas

illo. Quid est. n. magis ciui accōmodatū ipso Augu-
sto. Ciuitas. n. hic ponit p̄ moderatiōe quadam ci-
ui magis q; impatori cōueniēte. Vñ Lāpridius scri-
bit nimiā ciuitatē obiectā fuisse Alexandro impa-
tori. Fabius libro. ii. scribit. Ciuitatē a qbusdam iu-
dicatā fuisse Rhetoricē. De Augusti autem ciuitate
legito Trāqllum. ¶ Sustinet legi. Patitur de se scri-
bi: & ea legi. ¶ Nec phibere pōt. Nec pōt uetare: qn
a mei: & ceteris de eo scribat. ¶ Quia res est publica
Quia est cōis oīum impatorū: quasi dicat res publi-
ca oībus est cōis: & ea licet unicuiq; uti suo arbitra-
tu. ¶ Duorū suporum. Iouis & Augusti. ¶ Vt non
debuerim. Quāuis nō debuerim te p̄dere meo car-
mine. ¶ Tñ hoc ego crimē hēbo. Tñ hoc crimē ce-
lebrādis: & p̄dendi te meo carmine mihi ascribetur
nō tibi quasi dicat. August⁹ hoc crimē meū eē di-
cet nō tuū: ideo nō est uerēdū: ut hanc ob cām ille
prosequat te odio. ¶ Nō fuit arbitriū. Assignat cām
quare is: ad quē scribit: n̄ sit subitur⁹ Augusti odium
ob ea: q; scripsit Ouidi⁹. ¶ Nec est noua. Nec nup ac-
cedit. ¶ Iniuria nostra. Iniuria: q; ego te afficio scri-
bēdo: quū id fieri nolles pp Augustū. Vel certe n̄a
cā loquēdi tecū per litteras. ¶ Incolumis. Quū non
dū eēm relegat⁹. ¶ Quo. Quā ob cām: q; tecū locu-
tus fui incolumis. ¶ Vereare min⁹. Min⁹ timeas: q; si
unq; fuisset tibi amic⁹. ¶ Crimē. Criminatio. ¶ Au-
thor pōt h̄e iuidiā. Ego Ouidius possum dici fuis-
se tibi detractiōis criminis cā. ¶ Si qua ē. Si aliqua
tibi cōtrahitur inuidia. ¶ Ab annis primis. Ab ipsa
pueritia. ¶ Probabat. Laudabat p̄ tuus. ¶ Plus etiā.
Subaudi probabat ingeniu meū. ¶ Quā erā dignus
Quā merebat. ¶ Me iudice. Me ēt iudicāte igeniū
meū nō eē q̄tū illi apparebat. ¶ Pars magnæ nobili-
tatis. Partē magnæ nobilitatis intelligit eloquentiā:
q; iter cæteras Messalini nobilitates erat magna ps.
¶ Non igitur tibi nunc. Subaudi data sūt uerba. q̄si
dicat: nō tibi in præsentia notus sum: sed multo an-
te patri tuo. ¶ Quod me domus ista recepit. Quā
rē q; nō datē uerba sed rēs: familia ur̄a me facturū
p̄misi: id qd supius designauit eo uersu. Ingeniū
meū: & reliqua. ¶ Sūt data uerba. Dedi uerba non
rēs: quē ad modū p̄ tu⁹ existimabat: credebat. n. me
igenio ad sūmū dignitatis gradū puētus: quum in
p̄ntia eiect⁹ sim ī exiliū p̄ter eius opinionē. Est at da-
re uerba: ut Donat⁹ scribit decipe eū: q; quū rē expectet: nihil iuenit p̄ter uerba. Terē. Et nihil se d̄disse uerbo-
rū: & alibi. Cui uerba dare difficile ē. Sūt q; faciāt hūc sensū. Nō igit dedit tibi nūc uerba: hoc est nō nunc scri-
psi: & allocut⁹ sū te: q; me primū norit familia tua. Plæriq; legūt nō qd: sed quo: ut sit ordo. Verba igitur nō
sūt data tibi nūc: s; pri⁹ sūt data tuo auctor quo tpe dom⁹ ista me recepit: ut illd primū dare uerba p̄ alloq po-
nas: p̄ poster⁹ uero p̄ decipe. ¶ Authori tuo. Præ tuo. ¶ Nec tñ sūt data. Quāuis dixerim me p̄si tuo uerba dedis-
se me: cr̄ das tñ me dixisset q; eū decepin⁹: q; exilii nota affect⁹ fui: qd ur̄ eē alienū ab eo: qd ille de me sense-
rat. ¶ Sed ī oib⁹ actis. Vltia si demas. Sed uitā meā p̄babis: & itelliges me n̄ dedisse uerba: si ton⁹ uitā meā
cursū poti⁹ q; finē īspexeris. ¶ Vltia si demas. Si excipias cām exilii mei. ¶ Et ruēda. Defēdi pōt. ¶ Tātū malū
Tātū erroris. ¶ Aut tior. Quia nō ausus fui defēder̄ me cōtra Augustū. ¶ Sic. Permittere cōcedere. ¶ Retractā-
do. Renouādo. Est at metaphora a uulnerib⁹ sup̄ra: q; occlusa tactu renouāt. ¶ Nōdū coeūtia. Nōdū conso-
lidata & occlusa: ¶ Ipsū ges. Ipsū ociū: nedū retractatio. ¶ Sic abfuit. Sic p̄cul fuit. ¶ Cōsiliūq;. Et d̄liberatio.

Dare uer-
ba

Substinet in nostro carmine sæpe legi.
Nec phibere potest: q; res ē publica cæsar:
Et de cōmuni pars quoq; nostra bono ē.
Iuppiter ingeniis præbet sua numina uatum:
Seque celebrari quolibet ore sinit.
Causa tua exemplo Iuperorū cura duorum ē:
Quorū hic aspicitur. creditur ille deus.
Vt nō debuerim: tñ hoc ego crimen habebō
Non fuit arbitriū littera nostra tui.
Nec noua: qd tecū loquor. ē iniuria nostra:
Incolumis cū quo sæpe locutus eram.
Quo uereare minus: ne sim tibi crimē amic⁹:
Inuidiā: si qua. est auctor habere potest:
Nā tuus est primis cultus mihi semp ab ānis:
Hoc saltem noli dissimulare patet.
Ingeniūq; meū: potes hoc memisse: p̄babat:
Plus etiā quā me iudice dignus eram.
Deq; meis illo referebat uersibus ore:
In quo pars magnæ nobilitatis erat.
Nō igit tibi nūc: q; me dom⁹ ista recepit:
Sed prius auctori sunt data uerba tuo.
Nec data sunt: mihi crede tñ: sed ī oib⁹ actis:
Vltima si demas uita tuenda mea est.
Hāc quoq; qua p̄i culpā scelus esse negabis:
Si tāti series sit tibi nota mali.
Aut timor aut error: nobis prius obfuit error:
At sine me fati non meminisse mei.
Neue retractādo nondum coeuntia rumpe:
Vulnera: uix illis proderit ipsa quies:
Ergo. ut iure damus pœnas: sic abfuit omne
Peccato facinus: consiliumque meo.

Idq; deis sentit. Me. s. culpa carere. Deum autem: uel re uera deū ipsum: uel Augustū itelligit. Pro quo Pro qua reiq; culpa careo. Lumē. Vita. Opes detractas mihi. Opes mihi adēptas ut exulibus fieri solet. Viuat modo. Modo non moriatur. Hanc ipsam fugam. Hanc meam relegationem. Hin alio iubeat discedere. Mitiozem exilii locum precatur. Paulo propinquius. Paulo propinquius Romāe utbi. Tātaq; in augusto est clāmentia. Clāmentia (docente Cicerone) est: per quam animi temere in odium alicuius inuestionis concitati comitate retinētur: ea est pars temperantiæ. Et: authore Seneca: omnibus quidem

Idq; deus sentit: p quo nec lumē adēptum ē:

Nec mihi detractas possidet alter opes.

For sitā hāc ipsam: uiuat modo: siniet olim

Tempore: cum fuerit lenior ira fugam.

Nūc p̄cor hinc alio iubeat discedere: si non

Nostra uerecūdo uota pudore carent.

Mitius exilium. pauloq; propinquus oro:

Quiq; sit a s̄xuo longius hoste locum.

Tātaq; in augusto ē clāmentia. si qs ab illo

Hæc peteret pro me. forsitā ille daret.

Frigida me cohibent euxini littora ponti:

Dictus ab antiquis axinus ille fuit.

Nā neq; iactantur moderatis æquora uentis:

Nec placidos portus hospita nauis habet.

Sunt circa gentes. q̄ prædā sanguine quærūt:

Nec minus in fida terra timetur aqua.

Illi quos audis hominum gaudere cruore:

Pene sub eiusdem sideris igne iacent.

Nec procul a uobis locus est. ubi taurica dira:

Cæde pharetrata spargitur ara deæ

Hæc prius. ut memorāt. nō inuidiosa nefādis:

Nec cupienda bonis regna thoantis erāt.

ligere Scythas: quos Herodotus libro quarto scribit eius uiri sanguinem potare: quem primum in bello cæpere. Pene sub igne eiusdem syderis. Pene sub eodē climate: & tractus: seu plaga cœli: qua ego sum. Vbi taurica. Vbi regio illa crudelis: de qua Herodotus libro quarto ita scribit. Ab litro hæc iam uetus Scythia est ad meridiem uersus austrum: proposita usq; ad urbem Carcinitidem: eiusdem dinceps: quod ad mare fert: montuosa regionis: & in pontum porrectum incolit gens Taurica Cheronesso tenus: nomine Threchean: est aspera: hæc ad mare pertingit: quod ad uentum Subsolanum uergit. Sunt autem finium Scythiæ partes duæ ferentes ad maria: altera ad meridianum: altera ad orientales: quod admodum Atticæ regionis atq; similium: q̄ sic partem Scythiæ Tauri incolunt: ut si Atticæ iugum Suniacum alia gens: non Atheniensis incolet: quod a Tributuoica usq; ad Anaphlystam magis in Pontum porrigit promontorium. Talis est: ut parua cum magnis comparem: Taurica regio. Qui autem non est hæc. Atticæ partem præteruēt: huic alio modo planum faciam: ut si lapygiæ: non lapyges: sed alia gens imperans eam diuisa terra a Brundisio usq; Tarentum: & promōtorium incolet. Tauri autem uirgini naufragos immolant: & quoscunq; Græcos illuc delatos. Hoc modo postquam preces peregerint: hominis caput claua feriunt. Truncum eius quidam aiunt perturbari e rupe: nam in rupe prærupta templum ē eorum situm: cruci affigunt caput: quidam de capite suffigendo consentiunt: sed truncum e præcipitio deiici negant: sed humo contegi dicunt. Dæmonem: cui immolant ipsi Tauri: aiunt Iphigeniam Agamemnois filiam. Nec procul a nobis. Nec longe a Tomitana urbe. Cæde. Morre hospitum. Deæ pharetrata. Deæ Dianæ: quæ tanq̄ uenationis dea sagittis utitur: ea nata est in Creta ex Ioue. & Charmide Euboli Cereris filii. Hæc rætia ad uenandū inuenit. ex quo & Dictynna est cognominata. Colebatur autem circa Ephesum: Pontum: Persidem: & Cretam: unde Ephæsia: Cretia: Tauropoliata: Persea. Non inuidiosa nephandis. Non odiosa scelestis homibus. Nec cupienda bonis. Nec etiam opranda ab hominibus bene institutis. Hic. In taurica regione.

Clāmētia

Euxinus
pontus

Axenus

Antro
phagiScythia
uetus
Taurica
gensDiana
ubi cole
batur

Filia agamēnonis tres Virgo Pelopeia. Iphigenia filia Agamēnonis ex Pelopis genere. Tres autem filias Agamēnonem habuisse docet Homerus Chrysothemini Laodicem: & Iphianassam. Ouidius in fastis. Quod semel est triplici pro uirgine cæsa Dianæ. Nunc quoq; pro nulla uirgine cæsa datur. Pro supposita cerua. Pro cerua quam loco Iphigeniæ subiecit Dianæ docet Seruius in enarratione eius uersus. Sanguine placastis uentros: & uirgine cæsa. Illud notandum Iphigeniam proferri penultima longa: eadem etiam Iphianassa dicta fuit. Lucretius. Aulide quo pacto triuiæ ad uirginis aram. Iphianassæo turparunt sanguine fœde. Ductores danaum. Pius an sceleratus. Quia & patrem ultus fuit: & matrem cædis authorem interfecit. Unde cum Areopagitarum iudicium subiisset uariatis hominum sententiis non solum diuinæ: sed etiam deæ sapientissimæ sententiæ absolutus fuit: docet Cicero in oratione pro Milone. Illud sciendum in Areopago Martem primum causam cædis dixisse. Alirrhothium enim Neptuni filium interfecit ob uiolatam ab illo Ulicpen eius filiam. postea ibidem de Oreste ob matris necem iudicatum fuit. Autor Pausanias. Idem scribit Areopagum a Marte ob causam prædictam appellatum. **Areopag⁹ Areopagi⁹ tæ** Ares enim græce Mars dicitur: & Pagus uilla unde Areopagitaæ fuere curiales Athenarū. Ibi dicunt Martem homicidii reum iudicantibus duodecim diis sex sententiis absolutum esse. Nam ubi paris numeri sententiæ fuissent: præponi absolutio damnationi solebat. Areopagum tamen Varro ab Areopago nomen accepisse putat: ne de maiestate deorum indignum aliquid sentiantur Augustinus in libro decimo octauo de ciuitate dei docet. Exactus. Electus uexatus post matris cædem. Phocæus. Pylades ex Phocide regione filius Strophii. Qui. Pylades: & Orestes. Ad aram. Ad Dianæ Tauricæ altare: ut de more deæ sacrificaretur. Barbara uittæ: quæ uinciebantur eorum capita: qui deo alicui immolabantur. Virgilius. Et circum tempora uittæ. Graias comas. Crines Pyladis: & Orestis: qui Græci erant. Vice sermonis. Vicissitudine loquendi. Fratrem Orestem. Cognouit ipsa Iphigenia. Signum deæ. Dianæ simulacrū. In meliora Ariciam enim deam attulit: docet Seruius in loco supra assignato. Homies. Pylades: Orestes: & Iphigenia. Diis. ipsa Diana. Prope meam terram. Prope Tomitanam urbem. Placato deo. Placato Augusto.

In Quintam Elegiam Enarratio.

Mihi dilectos. Amicum laudat poeta: eumque monet: ut constanter munus amicitiaæ exequatur: eiq; apud Augustum opem ferat. Ostendit deinde multis exemplis: tempore omnia molliri præter eius curas: siquidem duos annos ægit exul: nec potuit unquam malis assuescere: immo illi omnia in dies tristiora uideri: præter aliorum consuetudinem: qui uariis malis exercitati tandem incipiunt callere: & obdurescere. Postremo ex incommodorum multiplici genere ostendit se ita desicere: ut non diu credat: se superuicturum tantis malis: quam rem dicit sibi solatio relictam esse. Dilectos mihi. A me amatos. Unica ara. Solum refugium. Infusa pallade. Oleo infuso. Posuit autem deam olei inuentricem pro ipso oleo more poetarum. Quomodo autem oliuam inuenerit Pallas docet Ouidius libro sexto metæ: ac etiam Seruius. Vergilius. Olea: & minerua. Inuentrix. Scribit etiam Diodorus libro sexto: quod Palladi olearum: olei: & educendi inuentionem tribuunt. Nam ante huius deæ ortu erat hæc arbor cum aliis siluestribus imista: olei usus aberat: quum esset incognita. Diodorus tamen in primo scribit: oleæ plantam ab Osiride non a Minerua: quemadmodum Græci dicunt repertam. Portus fideles. Amicitiaæ munera & consugium. Rati percussæ fulmine. Mihi telis & ira Cæsaris prostrato.

Hic pro supposita uirgo pelopeia cerua:

Sacra deæ coluit qualiacunque suæ.

Quo postquam dubium est: an sceleratus orestes:
Exactus furis uenerat ipse suis.

Et comes exemplum ueri phocæus amoris:

Qui duo corporibus: mentibus unus erant.
Protinus quincti tristem ducuntur ad aram:

Quæ stabat geminas ante cruenta fores.
Nec tamen hunc sua mors: nec mors sua terruit il-

Alter ab alterius funere mæstus erat. Iam
Et iam constiterat stricto mucrone sacerdos:

Cinxerat & graias barbara uitta comas.
Cum uice sermonis fratrem cognouit: & illi

Pro nece complexus iphigenia dedit.
Læta deæ signum crudelia sacra perosæ:

Transtulit ex illis in meliora locis.

Hæc igitur regio magni pene ultima mundi:
Quam fugere homines: diique propinqua mihi est.

Atque meam terram prope sunt funebria sacra:
Si modo nasoni barbara terra sua est.

Ouinam uenti: quibus est ablatas orestes
Placato referant & mea uela deo.

Mihi dilectos iter pars prima sodales:
Unica fortunæ ara reperta meis.

Cuius ab alloquiis anima hæc moribunda reuixit
Ut uigil infusa pallade flamma solet.

Qui ueritu: non es portus aperire fideles:
Fulmine percussæ: confugiumque rati.

Oliuæ & olei inuentrix

¶ Cuius censu. Cuius opibus. ¶ Patrias opes. Patrimonium meum. ¶ Huius temporis. Huius mei infortu-
nii. ¶ Impetus. Ardor quidam scribendi. Ouidius in fastis. Scimus: & ad nostras sese tulit ipetus artes. ¶ Pe-
ne mihi excidit. Quasi editum est in meo carmine. ¶ Raram fidem. Fidem e. ga me tuamque raro in aliis
reperitur. ¶ Conciliare famæ. Immortalitati consecrare. ¶ Nominis. Ut nomen tuum edam. ¶ Dum. Do-
nec. ¶ Aura. Favor. ¶ Deo. Augusto. ¶ Amicitia indeclinata. Amicitia non imminuta: sed firma. ¶ Pro-
cessus perennes. Continuos progressus. ¶ Ope. Cuiusquam auxilio. ¶ Virū. Te maritum. ¶ Socius sangui-
nis. Frater tuus. ¶ Frater. Pollux. Sane Tyndarus:
Aphareus: Icarus: & Leucippus filii fuere Perieres:
& Gorgonise: Aphareos: & Arzene nati sunt. Lyn-
ceus: & Idas: ex Leucippo: & Philodoce: Phœbe: &
Ilara filia: quas pactas coniugio Idæ: & Lynceo
fratribus a Castore: & Polluce rapras scribit Ouidi-
us libro quinto fastorum: quam ob causam orta in-
ter eos pugna: Castor: qui mortalis erat: occiditur:
Lynceum uero Pollux interemit. Sed quum pos-
tea Idas in Pollucē irrueret: a Ioue fulmine ictus:
exanimatusq; dextra semper hastam tenuit. Et quū
Iuppiter cœlum Polluci daturus esset: eius precib;
bus factum est: ut sex mensibus Castor in cœlo es-
set: totidem Pollux: dicente Ouidio. lamq; tibi Pol-
lux cœlū sublime petebat. Quum mea dixisti per-
cipe uerba pater. Quod mihi das uni: cœlum parti-
re duob;. Dimidiumq; toto munere maius erit. Qd
ideo fingitur: quia eorum stellæ ita se habent: ut oc-
cidente una oritur altera: uel quia alternis diebus
lucens uel quia per geminos unum: atque eundem
solem significamus (ut ait Macrobius) modo ima
descendentem: modo in summam altitudinem re-
surgentem. Higinus scribit Castorem: & Pollu-
cem omnium fratrum inter se amantissimos fuisse:
seiq; neque de principatu contenderunt: neque ul-
lam rem sine communi consilio gesserunt: pro qui-
bus officiis eos: Iuppiter inter notissima: sydera con-
stituisse existimatur. Neptunus quoq; pari consilio
remunerauit: nam equos his: quibus utebantur: do-
nauit: & dedit potestatem naufragis saluti esse. Nō
desunt tamen qui dicant: Castorem fuisse occisum
eo tempore: quo Lacedæmones cum Atheniensibus
bellum gesserunt. Alii autem: quum oppugna-
rent Spartam: Lynceus: & Idas ibi perisse dixerunt.
Pollucem ait Homerus concessisse fratri dimidi-
am uitam. Itaq; alternis diebus eorum quinque lu-
cere. Hæc Higinus. Illud notandum geminorum
sydera constare stellis. xviii. & quū se ostēdunt nau-
am uitam concessit Helenæ sydus

Gemino-
rū fabula

Cuius eram censu nō me sensurus egentem:

Si cæsar patrias eripuisset opes.

Tēporis oblitū dum me rapit ipetus huius:

Excidit heu nomen quā mihi pene tuum.

Tu tamen agnoscis: tactusq; cupidine laudis:

Ille ego sum cuperes dicere posse palam.

Certe ego: si sineres: titulū tibi reddere uellē:

Et raram famæ conciliare fidem.

Ne noceam grato uereor tibi carmine: neue

Intempeltius nominis obstat honor.

Quod licet & tutū ē itra tua pectora gaude:

Meq; tui memorem: teq; fuisse piū.

Vtq; facis remis ad opem luctare ferendam:

Dum ueniat placido mollior aura deo.

Et tutare caput nulli seruabile: si non

Qui merfit stygia: subleuet illud: aqua.

Teq; (quod est rarum) p̄sta constanter ad oē

Indeclinatæ munus amicitia.

Sic tua p̄cessus habeat fortuna perennes:

Sic ope non egeas ipse: uuelq; tuos.

Sic æquet tua nupta uirū bonitate perenni:

Incidat & uestro rara querela toro.

Diligat & semper socius te sanguinis illo

Quo pius affectu castora frater amat.

Sic iuuenis: similiq; tibi sit natus. & illum

Moribus agnoscat quilibet esse tuum.

tis laborantibus: spem salutis præbent: auctore Porphyrione. At e contra Helenæ sydus dicit esse incoelixa
ac dirū. De his ita Plynus scribit. Vidi in nocturnis militū uigiliis in hætere pilis pro uallo fulgurū effigies.
Eæ & antennis nauigantiū: aliisq; nauū partibus: ceu uocali quodā sono insistunt: ut uolucres sedē ex sede
mutantes. Graues quum solitaria uenere: mergenteq; nauigia. Et si in carinā ima deciderint exurētes. Ge-
minæ autem salutare: & prospeti cursus prænunciæ: quarum aduentu fugari diram illam: ac minacem: ap-
pellatamq; Helenam ferunt. Et ob id Polluci & Castori id numen assignant: eosq; in mari deos inuocant
Hominum quoq; capita uespertinis horis magno præstigio circūfulgent. Omnia incerta ratione: & in na-
tura maiestate abdita. Propertius. Quam sic ignotis circumdata littora siluis. Cernere: & optatos quærere
tyndaridas. Horatius. Sic fratris helenæ lucida sydera. Martialis. Et gratum nautis sydus fulgere laconum
& Catullus. Hic uelut in nigro iactatis turbine nautis. Leniter aspirans aura secunda uenit. Iam prece pol-
lucis iam castoris implorata. Et Seneca in primo Nat. quæstionum ita scribit. In magna tempestate appa-
rent quasi stellæ: uelo insidentes: adiuuari se tunc periclitantes: Pollucis: & Castoris numina. Causa autem
melioris spei est: q̄ iam apparet: frangi tempestatem: & desinere uentos: aliquando feruntur ignes non se-
dent. Gilippo Siracusas petenti uisa est stella super ipsam lanceam constitisse: In romanorum castris uisa

Castor &
pollux in
ter sydera

Cur gemi-
ni cœlum
partiti

Castor &
pollux fra-
trū iter se
omnium
amantissi-
mi

Pollux fra-
tri dimidi-
am uitam
concessit
Helenæ
sydus

Geminos
in mari in-
uocant

sunt ardere pilas ignibus scilicet in illa delapsis: qui saepe fulminum modo animalia ferire solent: & arbuta: & si minore ui mittuntur: defluunt tantum: & insident: non feriuntur: nec uulnerat. ¶ Nomen aui. Optat etiam: ut filia pariat sibi nepotem: eo adhuc iuuenē. ¶ Aratri ruricolae. Aratri colētis rus. Quod autem Tauri: & equi tempore domentur: docet etiam in arte amandi Ouidius: quum ait. Tempore difficiles ueniunt ad aratra iuueni. Tempore lenta pati frena docentur equi. ¶ Lentis. Flexilibus. ¶ Duros lupos. Dura fræna.

Lupatum

na. Lupata autem intelligit. Est enim lupatum frænum asperum dictum (authore Seruio) a lupinis dentibus: qui inæquales sunt. Vergilius. Et duris parere lupatis. Et Martialis. Mordent aurea: & lupata cerui.

Leonum genera

¶ Leonum pœnorum. Inter leones: aphyricani sunt feroces. Eorum (authore Plynio) duo sunt genera: compactile: & breue: crispioribus iubis: hos pauidiores esse dicunt: q̄ longo simpliciq; uillo: eosq; contemptores uulnerum: grauem habent odorem: nec minus halitum. Martialis. Non ab amore recēs hircus: non ora leonis. Rari in potu. Vescuntur alternis diebus. Leoni tantum ex feris clæmentia in supplicis prostratis parit: quod docuit superius Ouidius eo uersu. Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni. Pugna suum finem: quum iacet hostis habet. Hoc tale: tanq; sæuum animal rotarum orbis circumacti: currusq; inanes: & gallinaceorum cristæ: cantusq; etiam magis terrent: sed maxime ignes. Primus Romæ leones ad currum iunxit. M. Antonius: & quidem ciuili bello: quum dimicatum esse in Pharsalicis campis. Nam q̄ ita uestus est

Halitus leonum grauis

cum Mima Cytheride supra monstrū etiam illarum calamitatum fuit. Leones autem domari & mansuefieri: ut hic ostendit Ouidius: docet etiam Plynius scribens: Hannonem e clarissimis Pœnorum primum leonem manu tractare ausum: & mansuefactum ostendere. Mox eundem damnatum: illo argumento: quoniam nihil non persuasurus uir tam artificis ingenii uidebatur: & male credi liberras ei: cui in tantum cessisset etiam feritas. Tibullus. Longa dies homini docuit parere leones. Herodotus libro tertio est author. Leænas inter omnem uitam semel parere: eoq; uno partu nunquam edere plures q̄ unum: nam una cum sætu cas uterum emittere opinatur: cuius rei causam hanc esse dicit: q̄ Catulus: ubi moueri in utero incipit: quū habeat unguis longe acutissimos ex omnibus feris uterum lacerat: augetensq; magis: ac magis unguis imprimendo exulcerat: ita ut ad postremum: dum partus adest: nihil uteri relinquatur incolume. Hanc opinionem refellit Aristoteles libro de historia animalium. vi. docetq; leænam coire: & parere: non omni tempore: singulis tamen annis uere parere: & magna ex parte geminos. Sed quum plurimos sex catulos: nonnunquam etiam unum. Rarum hoc animal est: nec multis nascitur locis: sed Europæ totius ea parte solum: quæ inter Acheloum: & Nestum amnem est. Leones terræ Syriæ quinquies inter omnem uitam parit: primum quinq; post uero subinde pauciores: deinde steriles degunt. caret leæna iuba. Maris hæc propria est: Homerus quoq; multis in locis ostendit: leones plures gignere: atq; educare catulos. Leonum genera tria esse scribit Solinus. Quidam enim sunt breuiiores: & iubis crispi: quos plærunq; ignauos: & imbelles esse docet. Alii sunt longiores: & coma simplici: acres magis: ac potentes. Tertium facit genus eorū: quos creant pardi: remanent illi quidem in plæbe inbarum inopes. ¶ Inda belua. Elephātem dicit: qui paulatim magistris parere consueuerunt: nam regem adorabant: genua submittebant: coronas porrigebant: sem catenis coerceant. Domiti militanti: & turres armorum in hostes ferunt: magnaq; ex parte orientis bella cōficiunt: prosternunt acies: proterunt armatos. Elephantis aphyri indicos pauent: nec contueri audent: nam & maior indicis magnitudo est. Terrestrium autem animalium maximus est elephas: proximusque humanis sensibus: id animal fert Aphyrica ultra tyrticas solitudines: & in Mauritania: ferunt Aethiopes: & Troglodytæ: sed maximos India. Decem annis gestare in utero uulgus existimat. Aristoteles biennio: nec amplius q̄ singulos semel gignere: pluresq; uiuere. cc. annis: & quosdam. ccc. Deuorant & lapides Mures omnium animalium maxime odere. Durissimum dorso tergus. Ventres molles: setarum nullum tegumentum: ædio muscarum infestantur. Sed cancellata cutis: & inuitans id genus animalium odore. Ergo quum extenti recepere examina: arctatis in rugas repente cancellis comprehensas enecant. Sunt autem cancelli ligna subtilia: uel alia similia in transuersum facta in modum ratis: ad quorum similitudinem elephantis cutis cancellata appellatur. De elephantis natura: plura legito apud Aristotelem: Plynium: Diodorum: ac etiam Solinum. ¶ Racemis extentis. Racemis longis: & exporrectis. ¶ Vix capiant merum. Vix teneant uinum: quod est in ipsis granis.

Leones curru pri mus iunxit M. Antonius

¶ Antonius: & quidem ciuili bello: quum dimicatum esse in Pharsalicis campis. Nam q̄ ita uestus est cum Mima Cytheride supra monstrū etiam illarum calamitatum fuit. Leones autem domari & mansuefieri: ut hic ostendit Ouidius: docet etiam Plynius scribens: Hannonem e clarissimis Pœnorum primum leonem manu tractare ausum: & mansuefactum ostendere. Mox eundem damnatum: illo argumento: quoniam nihil non persuasurus uir tam artificis ingenii uidebatur: & male credi liberras ei: cui in tantum cessisset etiam feritas. Tibullus. Longa dies homini docuit parere leones. Herodotus libro tertio est author. Leænas inter omnem uitam semel parere: eoq; uno partu nunquam edere plures q̄ unum: nam una cum sætu cas uterum emittere opinatur: cuius rei causam hanc esse dicit: q̄ Catulus: ubi moueri in utero incipit: quū habeat unguis longe acutissimos ex omnibus feris uterum lacerat: augetensq; magis: ac magis unguis imprimendo exulcerat: ita ut ad postremum: dum partus adest: nihil uteri relinquatur incolume. Hanc opinionem refellit Aristoteles libro de historia animalium. vi. docetq; leænam coire: & parere: non omni tempore: singulis tamen annis uere parere: & magna ex parte geminos. Sed quum plurimos sex catulos: nonnunquam etiam unum. Rarum hoc animal est: nec multis nascitur locis: sed Europæ totius ea parte solum: quæ inter Acheloum: & Nestum amnem est. Leones terræ Syriæ quinquies inter omnem uitam parit: primum quinq; post uero subinde pauciores: deinde steriles degunt. caret leæna iuba. Maris hæc propria est: Homerus quoq; multis in locis ostendit: leones plures gignere: atq; educare catulos. Leonum genera tria esse scribit Solinus. Quidam enim sunt breuiiores: & iubis crispi: quos plærunq; ignauos: & imbelles esse docet. Alii sunt longiores: & coma simplici: acres magis: ac potentes. Tertium facit genus eorū: quos creant pardi: remanent illi quidem in plæbe inbarum inopes. ¶ Inda belua. Elephātem dicit: qui paulatim magistris parere consueuerunt: nam regem adorabant: genua submittebant: coronas porrigebant: sem catenis coerceant. Domiti militanti: & turres armorum in hostes ferunt: magnaq; ex parte orientis bella cōficiunt: prosternunt acies: proterunt armatos. Elephantis aphyri indicos pauent: nec contueri audent: nam & maior indicis magnitudo est. Terrestrium autem animalium maximus est elephas: proximusque humanis sensibus: id animal fert Aphyrica ultra tyrticas solitudines: & in Mauritania: ferunt Aethiopes: & Troglodytæ: sed maximos India. Decem annis gestare in utero uulgus existimat. Aristoteles biennio: nec amplius q̄ singulos semel gignere: pluresq; uiuere. cc. annis: & quosdam. ccc. Deuorant & lapides Mures omnium animalium maxime odere. Durissimum dorso tergus. Ventres molles: setarum nullum tegumentum: ædio muscarum infestantur. Sed cancellata cutis: & inuitans id genus animalium odore. Ergo quum extenti recepere examina: arctatis in rugas repente cancellis comprehensas enecant. Sunt autem cancelli ligna subtilia: uel alia similia in transuersum facta in modum ratis: ad quorum similitudinem elephantis cutis cancellata appellatur. De elephantis natura: plura legito apud Aristotelem: Plynium: Diodorum: ac etiam Solinum. ¶ Racemis extentis. Racemis longis: & exporrectis. ¶ Vix capiant merum. Vix teneant uinum: quod est in ipsis granis.

M. Antonius

Cytheris

mima

Leones

mansue

scunt

Error He

rodoti

Leonum

partus

Elephāto

rū docili

tas

Vbi ele

phāti na

scuntur

Cācellata

cutis

Cancelli

Sic locerum faciat tæda te nata iugali:

Nec tarde iuueni det tibi nomen aui.

Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri:

Præbet & incuruo colla premenda iugo.

Tēpore paret equus lētis animosus habenis:

Et placido duros accipit ore lupos.

Tempore pœnorū cōpescitur ira leonum:

Nec feritas animo: quæ fuit ante manet.

Quæq; sui iussis obtemperat inda magistris

Bellua: seruitium tempore uicta subit.

Tēpus: ut extentis tumeat facit uua racemis:

Vixq; merū capiāt grana: qd̄ intus habet.

Tempus & in canas. Tempore etiam frumenta nascuntur: & ad maturitatem perueniunt. Tristi sapore. Sapore amaro: quia maturescunt: & fiunt dulcia. Tenuat dentē aratri. Attenuat uomer. Renouātis terrā. Terrā iterū p̄scindētis. Sæuas iras. Tempore etiā ira mitigatur. Igitur. Quādo ita est q̄ tempore oīa fiunt. Tacito pede. Sensim. Ut patria careo. Posteaq̄ relegatus sum ab Augusto. Bis frugibus area trita est. Per duas messes: t̄idēq̄ uindemias poeta duos annos elegantissime designat. Dissiluit. Saliendo egressa est. Longo spatio. Longo tempore. Patientia. Ut aequo animo ferrem religionem meam. Habet sensum recētis mali. Sentit mala perinde ac recētia & nō duorum annorum. Scilicet & ueteres. Dicit malum uetus sibi ita recens uideri: quē admodum iugū pl̄arunq̄ & frenū iuuenis: & equis: qui quānis diu illis assueti fuerint: tamen tanquam nouam molestiam pl̄arunq̄ reiiciunt. Præsens erumna. Præsens malum & infortunium. Priore. Priorem erumnam eam intelligit: qua primo relegatus fuit. Ut sit enim sibi par. Quāuis & præsens & prior erumna idem malum attulerint: in hoc tamen differunt: q̄ præsens tempus diuturnitate magis aucta: maiorem etiam attulit dolorem. Quam sunt. Subaudi nota. Magis grauant. Maiori me afficiunt molestia. Quo sunt cognitiora. Quo sunt magis probata. Est quoq̄ non minimum. Ostendit Onidius nouum dolorem minus nocere q̄ ueterem. Vires afferre recentis. Ille dicitur afferre uires recentes alicui malo: quum is primum & nunquam antea læsus afficitur aliqua insigni clade: q̄d melius sequenti uersu declarat. Præcōsumptum. Aliquem ante consumptum: & affectum. Malis temporis. Malis uetustatis. Fortior in sulua. Exemplis arguit multo magis grauare mala uetera q̄ recentia. Luctator. Qui lucta ludit: & palæstra. Fere autem tria athletica certamina: in quibus certabant corporibus suis. Cursores: Pugiles: & Luctatores. Iusit Homerus in patrocli funere declarat. Inducit autem Nestorem ita Achilli respondentem. Vici enim Endri filium Clitomedem pugnis. Antheum Pleuronū lucta: fortem Iphicium pedum uelocitate. Quomodo autem palæstra luderent: docet Homerus his uerbis. Tum magnus Ajax Thelamonius & Vlysses uir summa prudentia præditus prodiderit manusq̄ ualidas conseruere: ut bonus architectus tigna in alta domo uentorum impetus cauens humeri ualidis manibus acti concrepare: sudor defluere toto corpore per latera & humeros: uibices sanguine rubescere: uictoriae pro fabricato tripode omni cura incumbere: neq̄ alter alterum loco mouere: aut sternere poterat. Sed quum iam Achius morā tederet: prior Ajax Thelamonius generose inquit: & sapientissime Vlysses: uel tu me: uel ego te tollam: reliquum Ioui curæ erit. Sic dicens eum sustulit. At Vlysses haud doli oblitus pone percussis eius poplitibus nutantibus genibus resupinū strauit: ipse in os pronus incubuit. Luctæ etiam meminit Iuuenalis quum inquit. Luctantur pauca comedunt coliphia pauca: Nouus. Non antea fatigatus. Tarda mora. Diu enim in pugna morantes

Tempus & in canas semen producit aristas:

Et ne sint tristi poma sapore facit,

Hoc dentem tenuat terram renouātis aratri

Hoc rigidos silices: hoc adamantā terit.

Hoc etiā sæuas paulatim mitigat iras:

Hoc minuit luctus: mœstaq̄ corda leuat.

Cū c̄ta potest igit̄ tacito pede lapsa uetustas:

Præter quam curas attenuare meas.

Ut patria careo: bis frugibus area trita est:

Dissiluit nudo pressa bis uua pede.

Nō quæsitā tamen spatio patientia longo est:

Mensq̄ malī sensum nostra recētis habet.

Scilicet & ueteres fugiunt iuga sæpe iuuenis:

Et domitus freno sæpe repugnat equus.

Tristior est etiā præsens erumna priore:

Ut sit enī sibi par: creuit: & aucta mora ē.

Nec tā nota mihi: quam sūt mala n̄ra fuerunt:

Sed magis hæc quo sūt cognitiora grauat.

Est quoq̄ nō minimum uires afferre recētes:

Nec præcōsumptum temporis esse malis.

Fortior in sulua nouus est luctator harena:

Quam cui sunt tarda brachia fessa mora.

Integer est melior nitidis gladiator harenis:

Quā cui tela suo sanguine tincta rubent.

Fert bene p̄cipites nauis modo facta p̄cellas:

Quamlibet exiguo soluitur imbre uetus.

Nos quoq̄ q̄ ferimus tulimus patiētius ante:

Quæ mala sunt longa multiplicata die.

Credite deficio: nostroq̄ a corpore (quātum

Auguror accedunt tempore parua malis.

Nā neq̄ sunt uires: nec q̄ color esse solebat:

Vix habeo tenuem: quæ tegat ossa cutem.

Corpore sed mēs ē agro magis ægra: maliq̄

Incircumspectu stat sine fine sui.

tes Athletæ pinguiore reddunt: q̄ qui noui in pugnam descendunt. Nitidis harenis. In campo harena strato. De gladiatoribus quum alibi multa: tum in primis in enarratione eius uellus ex primo de arte amandi. Sparfaq̄ sollicito tristis harena foro. Quam cui tela. Quam ille qui uulneratus fessus est. Præcipites. Celeres: aut naues præcipitantes. Vetus. Cariosa. Nostroq̄ a corpore. Ordo est. Et a nostro corpore parua tempora accedunt: id est adduntur malis quantum auguror: hoc est corpus meum (quātum augurari possum) non longo tempore malis cruciabitur: quia cito moriar. In circumspectu. In consideratione.

Athletica
certamina
tria

Urbis abest facies. Incommoda enūerat: quibus se tristari ondit. Brachataq; turba getag. De brachistibus utebant Getæ: abunde diximus supra. Quæ uideo. Barbatos & Sythas intelligit. Nō uideoq; Urbē: sodales: & uxorē accipe. Mouēt. Sollicitāt.

In sextam elegiam Enarratio.

Bis me sol adiit. Mirat poeta: quod biennio iam exacto nullas ab amico acceperit lras: quum hi praefertim ad eum scripserint: quibuscum amicitiae usus non fuerat tam probatus. Subiungit tamē malle se omnia credere: quod illū nullas ad eū dedisse lras: quas interceptas fuisse existimat. admodum postremo: ut ad eū scribatine sepe excusandus sit.

Bis me sol adiit. Tempus (ut antea etiam diximus) a bruma ad brumam dum sol redit uocatus annus. Bruma autem a breuitate dierū nomen accepit: ut est author Pompeius: quia sol ueluti senio confectus: & ad Capricornum atq; inferiores delapsus circulos ad altiores incipit remeare: & quasi enasci. Vnde sol nouus proprie dicitur (ut docet Seruius) octauo calendis Ianuarii. Idem etiam ita refert Ouidius in fastis. Bruma noui prima est: ueterisq; nouissima solis. Principiū capiunt phœbus & annus idem. Bisq; suum tacto pisce. Hoc dicit: quia sol a Capricorno: Aquario: & Piscibus hiemē transigit. Exiguus usus. Parua consuetudo. Cur quotiens alicui. Ex his duobus uersibus facile refelli potest eorum opinio: qui uolebant nomen scribentis: & eius ad quem scribimus: litteris iam signatis inscribi: quum aperte hic possumus intueri inrus tantum appositum fuisse nomē scribētis. Tua dextra. Tua manu. Sed e multis. Sed e multis tuis litteris nullas accepi. Quod precor. Quod oro. Ut dii faciāt: te saepe ad me scripsisse. Esse liquet. Manifestum est te ad me scripsisse. Credam prius. Credam potius quæ poetæ fabulantur: quæ te non scripsisse. Ora Medusæ gorgonis. Medusæ crines in serpentes mutauit Minera: quæ cum Neptuno in eius templo concubuit: eiusq; caput ad terribiles hostes Aegidi imposuit: ut scribit Ouidius in calce libri quarti mensis uersibus. Clarissima forma. Multorumq; fuit spes inuidiosa procorum. Illa: nec in

Annus
Bruma

Medusæ
crines in
serpentes

Gorgonū
gens

Gorgōes
ab agilitate
dictæ
Amazōes
unde appellatæ
Amazōes
duplices
Chimæ
re forma

rota conspectior ulla capillis. Pars fuit: inueni: qui se uidisse referrent. Hanc pelagi rector templo uitasse mineræ. Dicitur: a uersa est: & castos ægide uultus. Nata iouis texit: neue hoc impune fuisset. Gorgoneum crinem turpes mutauit in hydros. Nunc quoque ut attonitos formidine terreat hostes. Pectore in aduersos quos fecit sustinet angues. Vergilius in octauo. Aegidaq; horrificam turbatæ palladis arma. Certatim squammis serpentum auroq; polibant. Connexosq; angues: ipsamq; in pectore diuæ. Gorgona defesto uertentem lumina collo. Gorgona autem Medusam appellant poetæ a gente. Scribit enim Diodorus plures mulierum nationes fuisse in Libya pugnaces: ac ualidis uiribus. Nam Gorgonum gens fuit: aduersus quas earumq; reginam Medusam Perseus haud paruo certamine bellum gessisse fertur: uir fortitudine eximia: Iouisq; filius: & Grecorum suæ ætatis optimus. Sitæ autem fuerunt occidentem uersus in extremis orbis finibus. Eas postmodum penitus deleuit Hercules: quo tempore ad occidentales partes transiens columnam in Libya posuit: indignum ratus: quum pro salute hominum certaret: aliquibus gentibus scæminas imperare. Scribit etiam Plinius libro sexto: ac etiam Solinus contra promontorium Hesperionceras Gorgones in insulas esse. Gorgonum: quondam domus: bidui navigatione distantes a continente: penetrauit in eas Hanno pœnorum imperator: prodiditq; scæminarum hirta corpora uiros pernicitate enasisse. Duarumq; gorgonum cutes argumenti & miraculi gratia in lunonis templo: posuit spectatas usq; ad Carthaginem captam. Sunt qui Gorgones ab agilitate dictas putant: Ἰορῖον enim agilem significat: ut dicitur in enarratione eius uersus Ouidii de arte amandi. Lumina Gorgoneo scæuius angue micant. Gorgones quoque Amazones appellatæ sunt ab a priuatiua particula quæ ἄστρον. i. mamillis: ut uoluit Eustachius thesalonicensis in commentario: quod in Dionysium conscripsit: quæ alteram adurerent tenellæ mamillæ: uel ab a priuatiua particula καὶ ἄστρον. idest pulte uel pane: quasi sine pane: eo quod non pane uescerentur: sed carnibus ferarum. Fuere & aliæ Amazones in Asia: de quibus scripsere Herodotus: Strabo: Plutarchus: Curtius ac et Iustinus. Esse canes utero. Scyllæ fabulam & formam diximus in ultimo de remedio amoris. Esse chimæram. De Chimære forma Homerus libro sexto Iliados ita scribit. Principio imperati ut Chimæram expugnet: atq; occidat animal. indomabile: in expugnabile ineq; humano: sed diuino genere ortum. Anteriorius quidē leonē: posteriorius uero draconē: medio autem capram: atq; terribiles ex ore flam-

Urbis abest facies: absunt mea cura sodales:
Et qua nulla mihi charior uxor abest.
Vulgus adest scythicū brachataq; turba getag:
Sic me quæ uideo non uideoque mouēt.
Vna tamen spes est: quæ me solatur in istis:
Hæc fore morte mea nō diuturna mala.
Is me sol adiit gelidæ post frigora brūæ
Bisq; suum tacto pisce peregit iter.
Tēpore tā longo cur nō tua dextera uersus:
Quamlibet in paucos officiosa fuit:
Cur tua cessauit pietas scribentibus illis:
Exiguus nobis cū quibus usus erat:
Cur quotiēs alicui chartæ dū uincola dempsi:
Illam sperauī nomen habere tuum?
Dii faciāt ut saepe tua sit epistola dextra
Scripta: sed e multis reddita nulla mihi.
Quod precor eē liquet: credā prius ora medusæ
Gorgonis anguineis cincta fuisse comis.
Esse canes utero sub uirginis: esse chimæram:
A truce: quæ flammis separat angue leā.

maxe globos cū spiritu effundētē. Scribit et Seruius Chimæarā ore fuisse leonē: postremis partibus draco-
nē: media caprā secūdū fabulas. Vñ in Odis Horatius chimæarā triformē appellauit. Re uera autē eē mōtē Ly-
ciæ: cuius hodieq; ardet cacumē iuxta qd sūt leones. Media autē pascua sunt: ima uero mōris serpētibus ple-
na: hūc Bellerophō habitabilē fecit: uñ Chimæarā dī occidisse. Scribit etiā Solinus, q; in Campania Vesu-
uiū in Sicilia Aetnā: hoc in Lycia mōtē eē Chimæarā: mōtēq; hūc asserit nocturnis ætib; sumidū exhalare:
Vñ fabulā Triformis mōstri i uulgū datā eē: q; Chimæarā aīa putauerūt. ¶ **Quadrupedesq; hoies.** Centau-
ros itelligit: q; erāt hoiesq; natura: de quoz origine hęc Diodorus. Ex oceano ac Tethy plures filii fue-
re: iter: quos Peneus: qui ex nympha creusa liberos
suscepit Ipseū ac Stylbiā: ex qua Apollo Lapithū:
ac Cētaurum genuit. Lapithus ex Euione Arfinoi
Phorbātē: ac Periphāntē filios suscepit: populi a La-

**Quadrupedesq; hoies cū pectore pectora iū
Tergem inūq; uirū: tergem inūq; canē. Cētos
Sphynq; & harpyias spētigerosq; gigātes**

pitho Lapithæ appellati sunt. Phorbas filios habuit Aegem: Auctoreq;. Periphas uero ex Astiagea uxore
Ipsei filia octo genuit liberos: quorum natu maior Antiō: & Melate Amythoni suscepit Ixionem. Hic dona
plurima Esione pollicitus: ab eo filiā Clīā uxore duxit: ex qua genuit Pirithou. Verū quum Ixion nequa-
quā promissa tradidisset. Esioncus pro his equos illius cepit. Tūc Ixion pollicitus se quæ pmiserat datuz
accesitū a se Esioneum in foueā ardentē cōiecit. qua crudelitate quum nullus eā cædem purgare uellet: a
Ioue demū purificatus. Iunonē stupri iterpellare ausus. est qua re cognita Iuppiter nubē in forma Iunonis
quum interposuisset. Ixion eo concubitu centauros genuit. Tradunt itādē Ixionē scelerum magnitudine ab
Ioue rotæ alligatū: perpetua post obitū torq; cruciatuz pœna. Centauros nonnulli uolunt in Pelio a nym-
phis nutritos. postmodū equas subagitassē: ex q; eis Hippocentauros natos. Creditū q; primi equitare ausi
sint: eoq; natā fabulā ueluti equi essent hoiesq; natura. Hos ferunt tanq; Pirithoi cognatos partē regni pater
ni ab eo postulasse: q; d' renuenti bellū a Lapithis illatū est. Sed eo cessante postmodū quū Pirithous Hippo-
damiā uxore duxisset. Iheseo ad nuptias: ac centauris uocatis. illi uino ebrii fœminis: quæ nuptiis itererāt:
uim afferre conati sunt. Qua iniuria tum Iheseus: uñ Lapithæ p moti multis cētauris pemptis: reliquos e ci-
uitate eiecerūt. Hanc ob cām centauri una aduersus Lapithas. pfecti: plures interfecere. Qui cæde supserūt
partim in Pholoē Arcadiæ pfecti sunt: partim in Malea habitauerūt. Illud notādū a doctissimis Græcis profes-
ri Lapithas: nō Laphitas: sūt qdā p̄cipiūt: & ita a nris quoq; obseruādū cēseo. ¶ Cū pectore pectora iunctos:
Cētauroz. n. pectora humanis pectoribus iuncta fuere: habuere. n. partē pectoris humanā: partē equinā. Sūt
qui hoc in loco Hermaphroditas intelligant: qd' nō placet: qm̄ eos gigni non esse fabulosū docet Plynus.
¶ Tergeminūq; uirū. Herilū: aut Gerionē itelligit: quos tergeminos fuisse docet Vergilius. Iustinus scribit
Gerionē nō triplicis naturæ (ut fabulis p̄dit) fuisse: sed tres fratres tantæ concordiz extitisse: ut uno aīo oēs
regi uiderent. Alii dicunt tres fratres in Hiberia fuisse Chrysei filios: qui a diuitis nomē id traxerat. Vniuer-
sæ. n. Hiberiæ ipebat: habebatq; tres ppugnatores filios: cū iobore corporis: uñ armis egregios. Exercitus
p̄tere a cuilibet fortissimorū militū erat: quos demū tribus magnis exercitiis: singulari puocatione
Hercules sustulit: gregeq; boū secū abduxit. Diodorus quoq; libro. vi. ita scribit. Finxere autē poetæ Gerio-
nē eē tricorporē. illiusq; umbrā apud inferos eē. Horatius. Qui ter amplū gerionē Tiryonq; tristi. Cōpescit
unda. Gerionē scribit Hesiodus filiū fuisse Pegasi alati equi. ¶ Ter geminūq; canē. Cerberū tripitē ita ap-
pellatum: q; carnem uoret: corpora. n. humana fingitur a poetis cōsumere. Lucanus. Qui uiscera sæuo. Spar-
gis nostra cani. Pontis autē a Vergilio Cerberus p̄ eosq; in nobis terrenū: ac p̄p̄terea caducum est. i. pro sen-
sibus corporis. Natus autē est (ut docet Hesiodus) ex Echidna: & Tiphæone simul cum Ortho cane Geriōis
& Hydra: & Chimæaræ: hēt centum capita. Ianitor est Plutōis: & cuiq; ueniētī cauda atq; auribus blanditur:
sed exire nemine patitur: siquidem in insidiis collocatus: quēcūq; extra ianuā offendi: ueniat. Alii nō cen-
tum capita: sed tria dant: ut Maro: & Apuleius libro. vi. met. cuius uerba hęc sunt. Canis nāq; p̄grandis tri in-
go: & satis amplo capite præditus: imanis: & formidabilis: comantibus oblatrans faucibus: mortuos: qui-
bus iam nihil mali potest facere frustra territandoz: ita ipsum timen: & atra atria Proserpina: sēp excubās: ser-
uat uacua Ditis domum. ¶ Sphynq;. Sphynx (authore Plynio) belua est pilo fusco: geminis māmīs in
pectore: quam sola Aethiopia mittit. Paulanias scribit Athenis fuisse Palladis simulacrum ex auro: & ebo-
re: mediaq; eius galea Sphynq; speciem appositam: dextra autem & sinistra Gryphes fuisse exculptos. Fe-
runt Sphynq; monstrum iuxta Thebas hoc ænigma hospitibus proposuisse. Quis esset qui primū quatuor
pedibus incederet: mox duobus: demum tribus. Soluenti promittebat nuptias Iocastæ: & Thebarū
regnum: nescienti soluere ex alto præcipitium denunciabat. Solus Oedipus dixit hominem esse: qua in-
terpretatione Sphynx eodem se deiecit: unde multos præcipitauerat. Vnde apud Papinium ita inquit.
Si sphynq; iniquæ. Callidus ambages te præmonstrante resolu. Paulanias tradit hanc fuisse filiam no-
tham La: uicla: q; pugnasse aduersum Oedipum. ¶ Et harpyias. Hesiodus in Theogonia duas tantum di-
cit Harpyias fuisse ex Thaumante & Eiectra natas: scilicet Aello & Ocypeten. Tertiam addidit Maro Ce-
læno. Quattam nomine Thiellam addit Homerus. Sunt qui eas Neptuni & Terræ filias fuisse scribant.
Earum formam ita describit Vergilius. Tristis haud illis monstrum: nec sæuior ulla. Pestis & ira de-
um stygiis sese extulit undis. Virginei uolucrum uultus: fœdissimā uentris. Proluues: unæq; manus: &
pallida semper. Ora fame. ¶ Serpētigerosq; gigantes. Legitur etiam serpentipedesq; gigantes: hoc est Gi-
gantes: quorum pedes in serpētum uolumina desinebant. De quibus ita scribit Macrobius libro Sat. p̄io:

**Centaurū ac lapi-
thæ ori-
go**

**Lapithæ
a lapitho
appellati
Pirithous**

**Centauri
nati ex nu-
be
Hippocen-
tauri**

**Cur cen-
tauri bi-
mēbres**

**Cētauro-
rū: & lapi-
tharū pu-
gna**

**Lapithæ
nō laphi-
tæ**

**Gerio ter-
geminus
Chryseus**

**Cur gery-
on dici
fuisse tri-
corpor**

Cerberus

Sphynx

Harpyia

Gigantes

Gigantes
anguipedes

Gigantes autem quid aliud fuisse credendum est: quod hominum quandam impiam gentem deos negantem & ideo existit matam deos pellere de cœlesti sede uoluisse horum pedes in diaconum uolumina desinebant quod significat nihil eos rectum: nihil superum excogitasse: totius uitæ eorum gressu atque processu in inferna mergente. Varro tamen (authore Seruio) dixit gigantum in diluuium aliquos cōfugisse in montes cū utensilibus: qui bello postea laceffiti ab his: qui de aliis ueniebant montibus: facile ex locis superioribus uicerunt unde fictum est: ut dii superiores dicerentur. Inferiores uero terrigenæ. Et quia de humillimis ad summa reptabant: dicti sunt pro pedibus habuisse serpentes. Ouidius libro tristium. y. Terra feros partus immania monstra gigantes. Edidit: auro in Iouis ire domum. Mille manus illis dedit: & pro cruribus angues. Atque ait in magnos arma mouete deos: & in primo met. Anguipedes gigantes appellat quum ait. Qua centum quisque parabat. In iere anguipedum captiuo brachia cœlo. ¶ Centimanumque Gygen. Gyges (authore Hesiodo) Cœli & terræ filius fuit: fraterque Briarei & Cottii: quorum singulum centum manus habuisse dixit: & capita quinquaginta: fueruntque omnium fortissimi atque pulcherrimi. Hi Titanes dicti sunt: ac decennale bellum cum Saturni filiis gesserunt: illi quidem ab Othry: hi ab Olympo monte impetum fecerunt. Tandem a diis uicti in tartara sunt detrusi. Horatius. Nec si resurgat centimanus gyges. ¶ Semibouumque uirum. Minotaurum denotat natura duplici: nam usque ad humeros taurus: cætera homo fuit: de quo multa Diodorus & Seruius. ¶ Hæc cuncta. Hæc oia fabulosa. ¶ Mille potest causis. Ordo est. Littera quæ sæpe missa sit a te mille causis potest rara uenire in nostras manus.

Gyges

Titanes

In septimam Elegiam Enarratio.

Am mea cygneas. Quinquagenarius poeta queritur: se iam canescere in incoelificissima regione eo tempore quo frui debuisset patriæ: charissima coniuge: amicis: patrimonio: aliisque rebus id genus: quæ si olim a delphico oraculo: aut dodo næa columba futura accepisset: uana dicit se ea responso existit: maturum fuisse: clarissimamque sententia docet: nihil tam ualidum esse: quod non iubeat diuina uoluntati ac potentia. Postremo cæteros admonet: ut eius casibus moniti Augustum: cuius potentia par est diis immortalibus: demereantur. ¶ Cygneas plumas. Candidas plumas: quales sunt cygnorum: se autem fatetur iam canescere. Sane sciendum caniciem (authore Plynio) homini tantum & equis esse: sed homini semper a priore parte capitum: tum ab auersa. Est autem canicie causa inopia calor: sicut caluitii inopia humoris calidi: ut docet Aristoteles libro quinto de generatione: & Albertus magnum in. xviii. de animalibus. Scribit etiam Dilarius apud Macrobius: quod pars anterior capitis humidior occipitio est. Qui capite sicciore sunt: tarde canescunt: cito tamen in caluitiem transeunt. Contra illis fit cito canicies: quorum capilli nutriuntur humore: quod φλεγμα uocatur: nam ideo albi sunt canes: quia colore humoris quo nutriuntur: imitantur. ¶ Mea tempora. Meum caput. ¶ Inficit. T ingit. ¶ Alba senecta. Senecta quæ facit homines canos. ¶ Ferre me. Ire cedere. Mihi patum firmo. Mihi debili: quum propter ætatem: tum in primis propter malam in quibus uersor assidue. ¶ Domina. Vxor. ¶ In caua ducuntur. Nauium exēplo: quæ longa nauigatione procellis agitata: in nauibus reponuntur: se senem dicit placida quiete uti debuisse. ¶ Dissoluantur. Notanda est diæresis figura: qua frequenter utitur poetæ. ¶ Ne cadat. Equum quoque dicit olim multas uictorias in curuli certamine adeptum: senem finem labori imponeret: & languidum in pratis depasci: & quiescere: quam rem etiã Horatius in epistolis ita scribit. Solue senescentem mature sanius equum. Peccet ad extremum ridendus: & illa ducat. ¶ Emeritis armis. Armis eorum militia perfuncti sunt.

Canicies
homini &
equo
Cur canicies
a priori parte
Canicies
unde
Cur canici
albi

Centimanumque gygen: semibouumque uirum.
Hæc ego cuncta prius: quæ te charissime credam:
Mutatum curam deposuisse mei.
Innumeri montes inter me teque uiaque:
Fluminaque & cæpi: nec freta pauca iacent.
Mille potest causis a te: quæ littera sæpe
Missa sit: in nostras rara uenire manus.
Mille tamē causas scribendo uince frequenter:
Excusem ne te semper amice mihi.
Am mea cygneas imitant tempora plūas.
Inficit & nigras alba senecta comas.
Iam subeunt anni fragiles & interior ætas:
Iamque parum firmo me mihi ferre graue est.
Nunc erat imposito deberem sine laborum
Viuerē: me nullo sollicitante metu.
Quæque meæ semper placuerunt oia menti
Carpere: & in studiis molliter esse meis.
Et paruam celebrare domum: patriosque penates:
Et quæ nunc domino rura paterna carent
Inque sinu dominae charisque sodalibus: inque
Securus patria consenuisse mea.
Hæc mea sic quondam peragi sperauerat ætas:
Hos ego sic annos ponere dignus eram.
Nō ita diis uisum est: qui me terraque marique
Actum sarmaticis exposuere locis.
In caua ducuntur quassæ naualia puppes:
Ne temere in mediis dissoluantur aquis.
Ne cadat & multas palmas inhonestet adeptas:
Languidus in pratis gramina carpit equus.
Milles: ut emeritis non est satis utilis armis:

¶ Pōnit ad antiquos. Milites singuli perfuncti militia donabantur septenis: pluribusue aliquando iugibus terrarū quo possent reliquū uitæ tuto agere. Lucanus. Quæ rura dabuntur. Quæ noster ueteranus aret quæ menia fessis. Solebant autem quum a militia discederent: arma alicui deo suspendere: quam rem non modo milites faciebant: sed etiam gladiatores: quem morem designat Horatius in epistolis eo uersu. Veianius armis. Herculis ad postem fixis latet abditus agro. ¶ Ad antiquos lares. Ad ueteres deos: ¶ Tarda senecta. Tardam ab effectu senectutem appellat: q̄ reddat homines tardos. ¶ Donari iam rude. Rudis: auctore Prisciano libro septimo: uirga erat: qua donati gladiatores a gladiatura cessabant. Nam ingrauescente ætate non cogebantur amplius pugnare: sed donati rude quiescebant. ut docet Horatius: & Iuuenalis. Martialis. Vt nondum credas me meruisse rudem. ¶ Peregrinum ducere cælum. Viuere in peregrina regione. ¶ Siccam sitim. Sitim quæ sitientes siccos facit. ¶ Getico fonte. Getica aqua. ¶ Vacuos. Spatiosos: uel certe carentes me domino. ¶ Fata repugnant. Dii noluerunt: ut senex quiescerem. ¶ Grauant posteriora. Graua & molesta faciunt tēpora hæc: quæ illa priā mollia subsecuta sunt. ¶ De cem lustris. Quinquaginta annis. Lustrum autem (ut docet Varro) nominatum est tempus quinquennale: a luendo: id est soluendo. q̄ quinto quoq; anno uestigialia: & ultro tributa per cēsores persoluebantur. Scribit Pompeius. Lustra esse in siluis aprorum cubilia: qua similitudine hirci in locis abditis & sordidis uentri & desidiæ operam dant: dicuntur in lustris uitam agere. Lustrum etiam significat nunc tempus quinquennale: nunc populi lustrationem. Seruius scribit lustrum quinquennium esse: sic dictum: q̄ post quinquennium una quæq; ciuitas lustrabatur. Scribit etiam Censorinus a Seruio institutum: ut quinto quoq; anno censu ciuium habito lustrum conderetur. ¶ Parte premor uitæ deterioræ. Aetas enim post annum quinquagesimum solet esse deterior ea ratione: q̄ cor in homine per singulos annos ad binas drachmas ponderis ad quinquagesimū annū accedit: ab eo detrahif tantundem: & ideo non ui uere hominem ultra centesimum annum defectu cordis Aegyptii existimā: auctor Plynius. Rettulit etiam Varro (quod Dioscorides astrologus scripsit) Alexandria inr̄ eos: qui mortuos solent conseruare: hominem plus centum annis ui uere non posse: id cor humanum declarare eorum: qui integri perierint sine corporis tabe. Ideo q̄ multis annis pendit cor hominis: incrementa ætatis: & diminutiones conseruent: & anniculis pedere duas drachmas: bini quattuor: & sic in annos singulos usq; ad .L. accedere binas: ab his .c. drachmis atq; anno .L. itē decedere in unoquoq; binas: ex quo perspicuum sit: centesimo anno redire ad anni primi pondus: nec longius posse producere. ¶ Nec procul a metis. Nec longe a senectute mea: & a tempore: quo sperabam quietem. ¶ Curriculo meo. Meo cursu ad ipsas metas. Est autem sumpta methaphora a curruli certamine. ¶ Illum Augustum scilicet. ¶ Est uicta. Quia maius fuit scelus meum: quam Augusti clementia. ¶ Sub axe boreo. Sub septentrionali plaga. unde flat boreas. Legitur etiam sub axe bootes. ¶ Qua maris euxini. Nam ex Aegæo mari in Euxinum uenientibus: sinistra parte est geticum littus: ubi erat Ouidius: ¶ Hæc mihi si delphos. Templum Appollinis Delphis positum fuit in monte Parnaso: in rupe undiq; impendente. Ibi ciuitatem frequentia hominum facit: qui ad affirmationem maiestatis undiq; concurrentes in eo saxo condeunt: ita templum ciuitatemq; non muri. sed præcipitia: nec manufacta: sed naturalia præsidia defendunt: prorsus ut incertum sit: utrum munimentum loci: an maiestas dei plus his admirationis habeat. Media saxi rupes in formam theatri recessit: quam obrem & hominum clamor: & si ipsi accidunt: barbarum sonus: personantibus: & resonantibus inter se rupibus: & multiplex audiri: ampliorq; q̄ editur resōare solet: quæ res maiorem maiestatis terrorem ignatis rei admirationem stupentibus plærūq; affert. In hoc rupis anfractu media ferme rupis altitudine planicies exigua est: atq; in ea profundum terræ foramen: quod in oracula patet. Ex quo frigidus spiritus in quodam uelut uento in sublime expulsus mentes uatum in uecordiam uertit: impletasq; deo responsa consulentibus dare cogit. Multa igitur & opulenta regum: populorumq; uisuntur munera: quæq; magnificentia sui reddentium uota gratam uoluntatem: & deorum responsa manifestant. Hæc Iustinus libro uigesimo quarto. De oraculo Apollinis Delphici: de quo hic poeta intelligit.

Pōnit ad antiquos quæ tulit arma lares.
Sic igitur tarda uires adimente senecta:
Me quoq; donari iā rude tempus erat.
Tēpus erat nec me peregrinū ducere cælū:
Nec siccā getico fonte leuare sitim.
Sed mō quos habuī uacuos seceder̄ i hortos:
Nūc hominum uisu rursus & urbe frui.
Sic animo quondā non diuinante futura:
Optabam placide uiuere posse senex.
Fata repugnarūt: quæ cū mihi tēpora prima
Mollia præbuerint: posteriora grauant.
Iamq; decem lustris oī sine labe peractis:
Parte premor uitæ deteriore meæ.
Nec pcul a metis: quas pene tenere uidebar
Curriculo grauis est facta ruina meo.
Ergo illum demens in me læuire coegi:
Mitius immensus quo nihil orbis habet.
Ipsaq; delictis uicta est clementia nostris:
Nec tamen errori uita negata meo est.
Vita pcul patriā pagenda sub axe boreo est:
Qua maris euxini terra sinistra iacet.

mum annum defectu cordis Aegyptii existimā: auctor Plynius. Rettulit etiam Varro (quod Dioscorides astrologus scripsit) Alexandria inr̄ eos: qui mortuos solent conseruare: hominem plus centum annis ui uere non posse: id cor humanum declarare eorum: qui integri perierint sine corporis tabe. Ideo q̄ multis annis pendit cor hominis: incrementa ætatis: & diminutiones conseruent: & anniculis pedere duas drachmas: bini quattuor: & sic in annos singulos usq; ad .L. accedere binas: ab his .c. drachmis atq; anno .L. itē decedere in unoquoq; binas: ex quo perspicuum sit: centesimo anno redire ad anni primi pondus: nec longius posse producere. ¶ Nec procul a metis. Nec longe a senectute mea: & a tempore: quo sperabam quietem. ¶ Curriculo meo. Meo cursu ad ipsas metas. Est autem sumpta methaphora a curruli certamine. ¶ Illum Augustum scilicet. ¶ Est uicta. Quia maius fuit scelus meum: quam Augusti clementia. ¶ Sub axe boreo. Sub septentrionali plaga. unde flat boreas. Legitur etiam sub axe bootes. ¶ Qua maris euxini. Nam ex Aegæo mari in Euxinum uenientibus: sinistra parte est geticum littus: ubi erat Ouidius: ¶ Hæc mihi si delphos. Templum Appollinis Delphis positum fuit in monte Parnaso: in rupe undiq; impendente. Ibi ciuitatem frequentia hominum facit: qui ad affirmationem maiestatis undiq; concurrentes in eo saxo condeunt: ita templum ciuitatemq; non muri. sed præcipitia: nec manufacta: sed naturalia præsidia defendunt: prorsus ut incertum sit: utrum munimentum loci: an maiestas dei plus his admirationis habeat. Media saxi rupes in formam theatri recessit: quam obrem & hominum clamor: & si ipsi accidunt: barbarum sonus: personantibus: & resonantibus inter se rupibus: & multiplex audiri: ampliorq; q̄ editur resōare solet: quæ res maiorem maiestatis terrorem ignatis rei admirationem stupentibus plærūq; affert. In hoc rupis anfractu media ferme rupis altitudine planicies exigua est: atq; in ea profundum terræ foramen: quod in oracula patet. Ex quo frigidus spiritus in quodam uelut uento in sublime expulsus mentes uatum in uecordiam uertit: impletasq; deo responsa consulentibus dare cogit. Multa igitur & opulenta regum: populorumq; uisuntur munera: quæq; magnificentia sui reddentium uota gratam uoluntatem: & deorum responsa manifestant. Hæc Iustinus libro uigesimo quarto. De oraculo Apollinis Delphici: de quo hic poeta intelligit.

Emerito
rum mili-
tū p̄mia
Emerito
rū militū
mos. Ru-
dis

Lustrum

Cur ho-
mo nō ui-
uit ultra .c.
annum

Templū
apollinis
delphici

¶ Dodonaq; diceret ipsa De Dodoneo oraculo abunde diximus in enarratione eius uersus ex secundo libro de arte amandi. Hec tibi non hominem: sed quercus crede pelasgas. Dicere. Repete quæ illic scripsim?
 ¶ Esse uanus. Esse mendax. ¶ Rapido igne iouis. Rapido fulmine telo; & ira Augusti. ¶ Supraq; pericula. Alius omnibus periculis: adeo ut nulli eorum subiectum uideatur. ¶ Vitio. Proprio crimine: ¶ Est contracta. Est accepta: acquisita. ¶ Emeruisse. Pro demeruisse: id est conciliaffe: hoc est Augustum diis parem: ne uobis noceat meo exemplo concilitate aliquo officio: uel emeruisse scilicet ut superos æquaret: uel certe tanquam milites emeriti militiam relinquunt sic uos Augustum reliquit: nam dixit Plus tamen exiti numinis ira dedit.

In Octauam Elegiam Enarratio.

S licet & pateris. Inimico minatur poeta se in eum scripturum: ni eum pœnituerit inimicitiarum. ¶ Si licet. Si fas est per te. ¶ Et pateris. Et susties inimicitias. ¶ Nomen facinusq;. Duo dicit: se silentio præteriturus: nomen scilicet eius: qui eum læsit: & scelus admissum. Hunc autem eum esse opinor: de quo etiam suppresso nomine questus est superius. Poetam enim relegatum in sequebatur non modo cõuitio & maledicentia: sed ut arbitrator: etiam uolebat adimi eius bona ab Augusto: ut exulib⁹ fieri solebat: sollicitabatq; eius uxorem: in quem tandem carminis acerbitate usus est: & Callimachi imitatione eum ibim appellauit. ¶ Lethæis aquis. Obliuio. Est enim Lethe obliuionis fluius inferni. Omnia enim illa flumina quæ illic esse dicunt poetæ in nobis sunt: nihil enim aliud Lethæus præter errorem animæ obliuiscens maiestatem uitæ prioris: quam antequam in corpus truderetur: potita est. Similiter Plegethonta ardores irarum: & cupiditatum putarunt. Acheronem quicquid fecisse dixisseq; usq; ad tristitiam: humana uarietatis mores pœnitet. Cocytum quicquid homines in luctum: lachrymasq; compellit: Stygem quicquid inter se humanos animos in gurgite mergit odiorum: author Macrobius: ¶ Tua facta. Tui in me cõatus. ¶ Seris lachrymis. Dolore tuo quis tardo. ¶ Pœnituisse tui. Pœnituisse eius: quod in me fecisti. ¶ Eradere. Delere. ¶ Tempora Tisiphonea. Tempora flagitiosa: furialia: & nocetia: id est cupias non dici meo uersu semper flagitiis operam d disse: & nocuisse: ut Tisiphœ furia: quam ita in met. describit Ouidius. Nec mora Tisiphone madefacta sanguine sumit. Importuna facem. fluidoq; cruore rubentem. Induitur pallam: tutoq; accigitur angue. Egrediturq; domo: luctus comitatur euntem. Et pa uor: & terror: trepidoq; insania uultu. Et Statius. Suf fusa ueneno. Tenditur: ac sanie gliscit cutis: igneus atro. Ore uapor: quo longa fitis: morbiq; : famesq; Et populis mors una uenit. Tisiphone autem dicta ē quasi mortis ultio: quæ dicitur græce τίσιφονος. ¶ Si misus. subaudi te damnaueris: aut tui pœnitue rit. ¶ Odio nostro. Odio: quo nos insequeris. ¶ Ar ma coacta. Arma hominis coacti ad propulsandam iniuriam. ¶ Omnia iura. Omnia iura: quibus exules puniebantur. ¶ Vindictæ. Ut te ulciscar. ¶ Siccaq; sint oculis proxima signa. Per signa intelligit Vrsam maiorem & minorem: quibus Septentrionē designat. Sicca autem appellantur propter Aquilonem. ¶ No stra præconia. Nostra carmina: quibus aliquem laudamus. ¶ Quod querar. Quod carmine insectabor. ¶ Ibit ab ortu in occasum. Ab oriente in occidentem penetrabit. ¶ Vocis hesperia. Carminis latini. ¶ Et uox gemitus. Et uox meæ quærelæ: & doloris.

Lethe
Flumina
infernū
in
nobis

Phlegetō
Acheron
Cocytus
Styx

Tisiphō
ne

Hæc mihi si delphos: dodonaq; diceret ipsa:

Esse uideretur uanus uterq; locus.

Nil adeo ualidum eradamas licet alliget illud:

Vt maneat rapido firmius igne iouis.

Nil ita sublime est: supraq; pericula tendit:

Non sit ut inferius suppositumq; deo.

Nam quanq; uitio pars est contracta malorq;:

Plus tamen exiti numinis ira dedit.

At uos admoniti nostris quoq; casibus este:

Aequantem superos emeruisse uirum.

Illicet & pateris nomē: facinusq; tacebo:

Et tua lethæis facta dabuntur aquis.

Nostraq; uincetur lachrymis clementia seris:

Fac modo te pateat pœnituisse tui.

Fac modo te damnes: cupiasq; eradere uitæ

Tempora: si possis Tisiphonea tuæ.

Si minus & flagrant odio tua pectora nro:

Induet infœlix arma coacta dolor.

Si licet extremū: sicut sum missus in orbē:

Nostra suas isto porriget ira manu.

Omnia si nescis cæsar mihi iura reliquit:

Et sola est patria pœna carere mea.

Et patriā: modo sit sospes: speramus ab illo:

Sæpe iouis telo quercus adusta uiret.

Deniq; uindictæ si sit mihi nulla facultas:

Pierides uires: & sua tela dabunt.

Vt scythicis habitē lōge summotus in oris:

Siccaq; sint oculis proxima signa meis.

Nostra per immensas ibunt præconia gêtes:

Quodue q̄rar notū: qua patet orbis erit.

Ibit in occasum quicquid dicetur ab ortu:

Testis: & hesperia uocis eous erit.

Trans ego tellurem: trans altas audiar undas:

Et gemitus uox est magna futura mei.

¶ Te fontem. Te nocentem. ¶ Eris crimen. Eris criminatio: seu criminofus. ¶ Cornua. Armatuores. ¶ Circus adhuc cessat. Nondum taurus in circo iritatur. Effigies enim hominū (authore Pediano) ex sceno fieri solebāt: quibus obiectis ad spectaculū præbendū tauri iritarent: postea ita luxus inoleuit: ut Phænicis uestibus postea usi fuerint: id quod ita docet Ouidius in met. Haud secus exarsit q̄ circo taurus aperto. Quū sua terribili petit iramina cornu. Phœnicias uestes elusq; uulnera sentit, & Martialis. Qui modo per totam flāmis stimulatus harenam. Sustulerat raptas taurus in astra pilas. ¶ Spargit tamen acer harenam. Taurus. Tamen sese taurus paulatim ad pugnam accendit: quibus uerbis inimicō idem minatur se facere. ¶ Hoc quoq; q̄ uolui plus est. Pluribus inquit q̄ uolebam minatus sum. ¶ Cane musa receptus. Receptus: seu receptui canere dicimus: quū tubæ signo exercitus et prælio reuocat: a recipio uerbo: quod est reduco d̄ clinatum. Poeta quoq; per similitudinem dicitur canere receptus: quū desinit scribere: quasi ingenii uires: & musas domum reducat. ¶ Dum licet huic. Quousq; maledico: licet eius nomen dissimulare non lædendo me ulterius.

Effigies quib⁹ tauri iritabātur

Receptui canere

Neu tua te fontē tantū modo sæcula norint:

Perpetuæ crimen posteritatis eris.

Iam feror in pugnas: & nōdum cornua sūpsi:

Nec mihi sumendi causa sit ulla uelim.

Circ⁹ adhuc cessat: spargit tamē acer harenā:

Taurus: & infesto iam pede pulsat humū.

Hoc quoq; q̄ uolui plus ē cane musa recept⁹

Dum licet huic nomen dissimulare suū.

Lle ego: q̄ fuerā tenerorū lusor amorū:

Quem legis: ut noris: accipe posteritas

Sulmo mihi patria ē: gelidis uberrim⁹ undis:

Milia qui nouies distat ab urbe decem.

Editus hīc ego sum: nec nō ut tēpora noris:

Cum cecidit fato consul uterq; pari.

Si qd & a proauis usq; ē uetus ordinis hæres

Nō modo fortunæ munere factus eques:

Nec stirps prima sui genito sū fratre creatus:

Qui tribus ante quater mēsisibus ort⁹ erat.

Lucifer: amborum natalibus affuit idem;

Vna celebrata est per duo liba dies.

In nonam Elegiam Enarratio.

Lle ego: qui fueram. Lectorem docet qua patria: quibus consulibus natus sit. Deniq; totam eius uitam paucis perscribit. Postremo eius exilii mala commemorat: quorum magnitudinem dicit: se musis consolari: & illis acquiescere. ¶ Ille ego. Subaudi sum. ¶ Qui fueram lusor. Qui fueram scriptor. Ludere enim scribere est. Vergilius. Ludere quæ uellem calamo permisit agresti. ¶ Tenerorum amorum. Tenerorum cupidinum. Nam Venerem non modo Cupido: sed alii etiam eius uernæ comitantur: qui omnes cupidines appellant: & amores. Catullus. Lugete o ueneres cupidinesq;. Et Papinius. Ipsi erraretis amores. Et Venus apud Apuleiū ita cupidinem alloquitur. Immo ut contumeliam magis sentias: scias aliquem de meis adopraturam uenulisteiq; donaturū istas pinnas:

Cupidines

Cupidines tres

Sulmo

Hirtius & Panfa

Equitum census

& flāmas: & arcū: & ipsas sagittas: & omnē meam suppletilē: aut certe intellige duos illos cupidines: altege ex Mercurio: & Venere secunda: alterum ex Marte: & Venere tertia natum. Nam tertius Cupido: quē Cicero in tertio de natura deorum primū appellat: Mercurio. & Diana prima natus dicit. Hic autē Ouidius significat se scripsisse: quum aliatum in primis libros de amoribus: & præcepta amatoria. ¶ Quē legis. Ordo est. O posteritas accipe. id est intellige: ut noris quem legis. ¶ Sulmo mihi patria est. Sulmo oppidū fuit Pelignæ regionis distans ab urbe milibus passuū. xc. ea autē urbs nomen accepit a Solymo troiano Aenææ comite: q̄ illam fundasse dicitur. Ouidius in fastis. Huius erat Solymus phrygia comes unus ab Ida. A quo Sulmonis mœnia nomen habent. Sulmonis gelidi patriæ germanicæ nostræ. Me miserum scythico q̄ procul illa solo est. Et Silius libro nono. Huic domus: & gemini fuerant sulmone relictī. Matris in uberibus nati mancus: & una. Homine thœteo solymus. nam dardana origo. Et phrygio genus a proauo: qui sceptrā secutus Aenææ clarā muris fundauerat urbē. Ex sese dictā solymon. celebrata colonis. Mox italis paulatim attrito nomine sulmo. ¶ Gelidis undis. Frigidissimis aquis. ¶ Nouies decē milia. Nonaginta milia passuum. ¶ Nec non. In sup subaudi sum editus. ¶ Quum cecidit fato cōsul uterq; pari. Hirtius: & Pāsam cōsules designat: qui apud Mutinam pugnantes contra Antonium po. ro. hostem iudicatum ceciderunt. Nam Panfa in prælio sagitta per ilia confossus Bononiam delatus est: quo ex uulnere periit. At Hirtius in Antonii exercitum ulterius progressus: dum ad prætoriam castra depugnaret: tandem confossus in bello cecidit: quorum corpora funereis adornata donis Augustus Romam: ut humarent: deferri iussit: author Appianus. ¶ Si quid & a proauis. Ordo est. Et sum factus eques non modo mūere fortunæ: si uetus hæres ordinis usq; a proauis est aliquid. Legitur &. Siquis & a proauis. ¶ Non modo munere fortunæ. Non modo diuitiis: quæ sunt bona fortunæ: q̄ enim quadriingenta sestertia possidebāt: equestri dignitate donabantur: & in. xiiii. ordinibus in theatro spectandi gratia sedebant. Martialis libro quinto. Quadriingenta tibi non sunt cherestrate surge. Et Iuuenalis. Sed quq; tubernæ. Quadriingenta parāt. In Liuii ēt Epitomate libro nouagesimo nono ita legitur. L. Roscius Trib. plæb. legem tulit: ut equitibus romanis in theatro. xiiii. gradus proximi assignarentur. Ostēdit ergo Ouidius se ab equestri familia oriundum: equitē quoq; eē: quū cēsūm equestre possideat. ¶ Genito fratre. Fratre aī me nato. ¶ Quater trib⁹ mēsisibus aī. Duodeci mensib⁹: hoc ē anno aī me. ¶ Idē lucifer. Idem dies. ¶ Per duo liba. Per duos natalitios dies. De libis diximus supra. ¶ Hæc. Scilicet dies

Quinquatria mineræ. ¶ Armigeræ festis de quinque Minervæ. Secundum diem ex quinque Minervæ consecratis designat. Prima enim die ludi gladiatorii: ut sequentibus diebus non exhibebantur. Ovidius in fastis. Vna dies media est: fiunt quum sacra Mineræ. Nomina: quæ a iustis quinque diebus habent. Sanguine prima tuat: nec fas concurrere ferro. Causa quæ est illa, nata Minerva die. Altera tresque super strata celebrantur harena. Ensisus exercitis bellica lata dea est. Fuere autem quinquatria Mineræ festa. xiii. kalendas aprilis hoc est. xx. die Martii dicta (authore Pompeio) a quinquattro die: quæ post diem quintum celebrètur: ut Triatrus: Sexatrus: & similia. Primus enim dies quinquatruum quintus post idus inuenitur. Varro ita etiam scribit. Quinquatrus hic dies unus ab nominis errore obseruatur. Proinde ut sint quinque dictus: ut ab Tusculanis post diem quintum quinquatrus. Alii a quinque & atro. Quinquatrus uolunt nomen accepisset quæ primum quinque festorum Mineræ Quintum ab atro die situi qui post idus inuenitur: quorum opiniones refellit Gellius scribens dictas Quinquatrus: quæ quinque ab idibus dierum numerus sit. Atrox uero nihil significare: esse tantum nominis supplementum. Alii a quinque dierum numero dici putant: quæ pallas a Romanis hoc tempore non uno tantum die colebatur: sed quinque coniunctis. Illud notandum

Quinquatrus. Quinquatres quinquatruum uirili genere dici: ut docet Priscianus: & Quinquatrus scemino genere: & Quinquatria neutro. ¶ Excolimur teneri. Ornatur puerilibus studiis & grammatica in patria. ¶ Ad insignes uiros urbis. Ad claros homines qui Romæ docebant. ¶ Ab arte. Post præcepta artis grammaticæ. Sunt qui legant ab arce: hoc est a patria Sulmone. ¶ Ad arma fortia. Ad magnas disceptationes causarum iudicialium. ¶ Meonides. Homerus. ¶ Verba soluta. Prosaicam orationem. ¶ Ad aptos numeros. Ad rhythmos carmini conuenientes. ¶ Liberior toga. Togam uirilem designat: quam nobiles adolescentes apud Romanos sumebant in festo Liberi patris: deposita prætexta. Ea ad calceos usque demittebatur: sicut a Græcis Pallium

Toga uirilis. author Fabio: quauis Plynius secundus scripserit id Ciceronem facere solitum uel andarum uaricum gratia: eius mensuram iustam sex uulnarum fuisse docet Porphyrio. Maro (authore Seruio). uirilem togam induit: quum esset annorum. xvii. Illud notandum pueros antequam uirilem sumerent togam: quam a tegendo dictam scribit Varro: ufos fuisse alios prætexta tantum: atque hi quorum patres curulem magistratum gessissent: ut est author Macrobius. Liberiore autem togam appellat: quia qui eam induissent: non amplius erant sub pædagogorum cura: sed liberius uiuendi erat potestas. Persius. Quum blandi comites: totaque impune suburra. Permissit sparsisse oculos. Papinius. Quem non corrumpit pubes effræna: nouaque. Libertas prope rata togæ: & Propertius. Ante deos libera sumpta toga es. Sumebant autem pueri uirilem togam in festo Liberi patris ob ætatis conuenientiam: quæ pueris est iam maturis togæ sumendæ: cum hoc deo: cuius ætas media dicitur inter pueritiam & iuuentam: uel ut commendarentur a parentibus Libero: quem Romani patrem uocant: ut quos pædagogi cura destituit: numinis tutela susciperet: uel quæ liberioris uitæ iter ingrederetur: uel ut adolescentium frequentia ludis liberalibus non deesset: quum ad eos multi non religione: sed togæ sumendæ studio conuenirent: ut in fastis elegantissime exequitur Ouidius. ¶ Cum lato purpura clauo. Lato clauo ueste utebantur & nobiliores & senatores: qui ab ea Laticlavi appellabantur. Vnde Træquillus scribit: Neronem a quodam Laticlauo: cuius uxorem atrestauerat: prope ad ne. em cæsum. Horatius in primo sermone per Latumclauum senatorem designat eo uersu. Et latum demisit pectore clauum: & paulo post Ouidius. Clauis mensura coacta est. & Martialis. Dum te posse negas nisi lato Gellia clauo Nubere inuisti Gellia cistifero. Scribit Plynius Latiore clauo Tullum hostilium e regibus primum usum: Hetruscis deuictis. Strabo libro tertio est author. Baleares primos mortalium Latumclauum induisse. Silius libro tertio scribit: Herculis quoque sacerdotes induisse Latumclauum. Est autem appellatus Latusclauus a textura: uel ut quibusdam clauis distinctus. Martialis. Et lato uariata mappa clauo. Et Plynius. Tunicam Laticlavi in modum gausape texti coeptam scribit. Hic ergo Ouidius per purpuram cum

Toga prætexta. Cur toga liberior

Cur toga liberalibus sumebatur.

Latusclauus.

Qui primus usus est lato clauo. Lati clauus appellatio unde,

Hæc est armigeræ festis de quinque mineræ:

Quæ fieri pugna prima cruenta solet.

Protinus excolimur teneri: curaque parentis:

Imus ad insignes urbis ab arte uiros.

Frater ad eloquiū uiridi te ndebat ab æro:

Fortia uerbofi natus ad arma fori.

At mihi iam puero cælestia sacra placebant:

Inque suum furtim musa trahebat opus.

Sæpe pater dixit. studium quid inuile tēras:

Meonides nullas ipse reliquit opes.

Motus eram dictis: totoque helicone relicto:

Scribere conabar uerba soluta modis.

Spōte sua carmē numeros teniebat ad aptos

Et quod tentabam scribere uersus erat.

Interea tacito passu labentibus annis.

Liberior fratri sumpta mihiq; toga est.

Induiturque humeros cū lato purpura clauo:

Tunica autem a Tunico: id est uestis dicta. Vestimentum erat sine manicis: ut docet Marcellus, Vergilius. Et tunicae manicas: & habent redimicula mitrae: & Varro, Tunicam dimissam habet ad talos, Ennius. Carthaginensium tunicam iuuentutem uoluit dicere. ¶ Et studium nobis. Poeticam artem intelligit: cui dixit se a pueritia deditum fuisse. ¶ Parte mei. Fratre ipso: frater enim: quum fere alter sit iure pars fratris appellatur. ¶ Primos honores, Magistratus: qui primo adolescentibus dabantur: ut Aedilitas: Quaestura: Triumviratus: ceteriq: qui minores dicebantur. ¶ De tribus uiris. De tribus uiris capitalibus: qui Romae creabantur: quorum meminit Varro his uerbis. **Quaestores** a quaerendo: quod conquirent publicas pecunias & maleficia: quae triumuirii capitales nunc conquirent. ¶ Curia restabat. Restabat: ut senator fierem. De duorum autem generum curia alibi diximus. ¶ Mensura clauis. Mensura uestis senatoriae: per quam senatoriam designat dignitatem. ¶ Est coacta. Est restricta: uel collecta: & cogitatione complexa: hoc est cepi metiri senatoriam dignitatem. ¶ Illud onus. Ille labor senatoriae dignitatis. ¶ Eram fugax. Fugabam. ¶ Sollicita ambitionis. Ambitionis: quae reddit hominem sollicitum. ¶ Quaeque nocet serpentes. Aemilius Macer poeta Veronensis herbas: serpentes: & uolucres carmine complexus est: qui (ut scribit Eusebius) xxx. Olympiade in Asia periit. ¶ Suos ignes. Suos amores: quos carmine decantauit. ¶ Ponticus heros. Ponticus poeta heroico carmine Thebanum bellum scripsit. Clarus fuit Propertii tempore: ad quem ille eam elegiam scripsit. Quum tibi cadmeae dicuntur pontice thebae. Armaque fraternae tristitia militiae. ¶ Battus quoque clarus iambis. De Battis: quem poeta iambos scripsisse dicit: nihil unquam legi. Boghi autem sed mali poetae meminit Strabo libro quartodecimo. ¶ Horatius numerosus. Horatius optimus poeta uel a copia: uel ab elegantia numerorum id est carminum dictus. ¶ Dum ferit. Dum plestro chordas ferendo cantat: hoc est dum pariter sonat lyra: & cantat carmina. ¶ Nec auara fata. Nec deorum uoluntates quas ideo auaras appellat: quoniam celerius Tibullum rapuerunt quam fas erat: admodum enim iuuenis periiit. ¶ Tempus amicitiae. Quia periit me puero: aut antequam possem eum uidere: quum enim Romam ex Phaeacia rediisset: defunctus est. Vnde extat Ouidii de eius morte elegia. ¶ Hic Tibullus. ¶ Propertius illi. Propertius successit Tibullo. ¶ Ab his. Post hos. ¶ Vtque ego maiores. Subaudi colui. ¶ Est facta nota. Est facta omnibus cognita. ¶ Non tarde. Non feros sed me iuuenem. ¶ Carmina iuuenilia. Libros de arte amandi a se iam iuuenem editos potes intelligere: magis tamen placet: ut dicat libros de amoribus: de quibus fortasse etiam superius intellexit eo carmine. Et mea sunt populo cantata poemata saepe. ¶ Mouerat ingenium. Amor (ut docet Plato) poeta est adeo sapiens: ut alios quoque poetas possit efficere. Quilibet enim licet antea rudis poeta euadit: quum primum amor efflauerit: ex quo perspicue coniectare licet: amorem peritum poetam esse: omnesque summam musicos poesis numeros continere: ex cuius sententia Ouidius quoque hic ostendit a se eo se ingeniosum factum. Sic etiam Propertius. Ingenium nobis ipsa puella facit. ¶ Nomine non uero dicta Corinna mihi. De amica Ouidii: quam ipse Corinnam appellauit: abunde diximus libro tertio de arte amandi in enarratione eius uersus. Et multi quae sit nostra Corinna rogant. ¶ Quum fugerem. Quum in exilium proficiscerer.

Tunica

Quaestores
Triumuirii
capitalesAemilius
MacerPonticus
poetaBattus
poeta
Horatius
numerosusAmor
poetas
facit

DE TRISTIBVS

Quum tamen hic essem. Quum tamen talis essem: ut cor meum molle esset. **N**omine sub nostro. Hoc dicit: nulla unquam de me fuit fabula: & notatus fuerim infamia. **F**ilia me. Perilla. **B**is foecunda. Bis grauida. **S**ed non ex uno coniuge. Sed non ex uno marito: duos enim habuit. **G**enitor. Pater meus. **I**am completrat sua fata. Iam perierat. **N**ouemq;. Addiderat lustris altera lustra nouem. Hoc est ad no- nagesimum annum peruenerat. **N**on aliter fleui. Non aliter mortuum patrem plorauit. **M**atri proxi- ma busta tuli. In eodem matris sepulchro patrem condidi. **A**lii legunt matris: ut dicat post patrem etiam

Bustum

**Fonus
Exequiæ
Conditū**

Mors qd

**Iudices in
ferni**

**Olympio
nices**

**Olympi-
ci ludi**

Olympias

Olympia

Præmia

eius qui

olympia

uicisset

matrem extulisse: quod magis etiam placet. Sane bu- stum significat cadauer iam crematum. Vergilius. Semiuftaq; seruant. Bustaridem illud reliquias appel- lauit. Funus uero est cadauer iam ardens: quod dum portatur: exequias dicimus. Conditum uero iam sep- ultum: ut Seruius docet. **M**æ pœnæ. Mei exilii. **E**xinctis. Hominibus mortuis. **S**i tamen extin- ctis aliquid nisi nomina restat. Ordo est. Si tamen subaudi umbra restat: id est remanet extinctis aliquid hoc est habentibus aliquid extinctum: scilicet corpus ipsum. Est autem per Synecdochen dictum: nisi no- mina. Hoc dicit si mortuo corpore restat umbra: & fama. Est autem mors (ut docet Plato) rerum duarū animæ scilicet: & corporis inuicem dissolutio: cor- pus mortale est: anima uero immortalis: remanēt er- go ex homine duo tantum: nomen scilicet & anima. **U**mbra gracilis. Tenuis umbra hominis. **E**ffu- git rogos structos. Effugit ignem paratum: id est si anima cum corpore non crematur. **U**mbra paren- tales. O animæ parentum meorum. **S**unt in stygio foro. Cognoscuntur hominum scelera a iudicibus inferni: ut docet Mato: & Plato in Gorgia. Is enim inducit Iouem Platonis & curatoribus beatorum in- sularum ita respondentem. Ego igitur ut pote qui ante uos hæc præiuderem: constitui iam meos filios iudices: duos quidem ex Asia; Minoen uidelicet & Rhadamanthum: unum uero ex Europa Aeacum: hi ergo: postea q̄ mortui fuerint: iudicabunt in prato quodam: ibiq; in triuio ex quo geminae portat uiat: altera quidem ad tartarum: altera uero ad insulas bea- torum. Et Asiaticos quidem Rhadamanthus. Eos uero: qui ab Europa uenient: Aeacus iudicabit. Mi- noi uero id munus iniungam: ut ipse diiudicet: si qd̄ aliis ambiguum fuerit: ut iustissime procedat iudiciū recteq; fiat transmissio animarum. Cicero tamen in primo Tusculanarum quæstionum Tiptoleum quartum inferni iudicem ponit. **C**aus. m. Relega- tionis meæ originem. **M**anibus. Parentum um- bris: quas hætenus allocutus sum. **P**isæa oliua. Oliua: quæ apud Pisas coronabatur uictores in olym- pico certamine: ut alibi plura diximus. **V**ictor eques. Olympionices: id est qui Olympia uicisset. **D**ecies abstulerat præmia. Per decem præmia desi- gnat decem Olympiadas: hoc est annos quinquaginta: nam ludi Olimpici celebrantur quinto quoq; anno redeunte: ut docet Censorinus: magna homi- num frequentia in Iouis Olympici honorem: idq; tē- pus Olympiada appellabant. Fuit autem Olympia (ut docet Strabo) lucus oleastro uestitus iuxta flumen Alpheum in agro Pisano: ab Elide stadiis minus cccc. absens: in quo stadium erat: ubi fuit templum Ioui Olympio dicatum: celebratumq; scriptorum mo- numentis ante illud Olympiaca certamina agebantur: magna totius Græciæ celebritate. Ea Hercules insti- tuit: primusq; palmam reportauit. Herodotus libro octauo scribit: Arcades per fugas interroganti Xerxi quod nam præmium esset propositum in Olympico certamine: respondisse: oleaginam coronâ esse: quæ do- narentur. non enim pecuniarum certamē agitabant: sed uirtutis. Vitruuius libro nono scribit Olympioni-

Molle cupidineis: atq; expugnabile telis:

Cor mihi quodq; leuis cā moueret erat.

Cum tamē hic essem: nimioq; accēderet ignis:

Nomine sub nostro fabula nulla fuit

Pene mihi puero: nec digna: nec utilis uxor:

Est data: quæ tēpus per breue nupta fuit.

Illi successit quis sine crimine coniunx:

Non tamen in nostro firma futura toro.

Ultima: quæ mecū seros permansit in annos:

Sustinuit coniunx exulis esse uiri.

Filia me mea bis prima foecunda iuuenta:

Sed non ex uno coniuge fecit auum.

Et iam completrat genitor sua fata: nouemq;

Addiderat lustris altera lustra nouem.

Non aliter fleui: q̄ me fleturus ademptum

Ille fuit: matri proxima busta tuli.

Fœlices ambo: tempestiueq; sepulti:

Ante diem pœnæ quod periere meæ,

Me quoq; fœlicem: quod non uiuentibus illis

Sum miser: & de me quod doluere nihil.

Si tamen extinctis aliquid nisi nomina restat:

Et gracilis structos effugit umbra rogos.

Fama parentales: si uos mea contigit umbra:

Et sunt in stygio crimina nostra foro.

Scite p̄cor causam: nec uos mihi fallere fas ē:

Errorē iussæ non scelus esse fugæ.

Manib; hoc satis est. ad uos studiosa reuertor

Pectora: quæ uitæ quæritis acta meq;

Iam mihi canicies: pulsus melioribus annis

Venerat: antiquas miscueratq; comas.

Postq; meos ortus pisæa uinctus oliua:

Abstulerat decies præmia uictor eques.

cas non modo in conuentu stantes cum palma & corona tulisse laudes : sed etiam quum reuenterentur in suas ciuitates cū uictoria triumphantes quadrigis inuestos fuisse : te reque publica perpetua uita constitutis ue stigalibus usos fuisse. Vnde a Solone ē institutū fuisse scribit Plutarchus : ut dragmæ quingētæ darentur ei qui Olympia uicisset. Herculē scribit Diodorus libro quinto elegisse clarissimū atq; optimū Græciæ locū ad statuenda certamina Olympica : concursusq; hominū celebrādos : campos scilicet iuxta Alpheū flumen sitos. Olympicū aut certamen (ut refert Herodotus) Gymnicū atq; eq̄stre fuit. Vnde superius ē poeta uictorē equitē dixit. Diodorus quoq; docet Herculē instituisse Olympicū certamē : & equos : & palæstrā : quod Ioui patri dedicauit coronatus : quoniā & ipse quoq; de hominū genere : atq; p̄mio esset meritus. Illud sciendū in Iouis Olympici templo fuisse eius dei simulacrū solidū ex auro : & picturas quoq; plurimas mirabilesq; : ut Strabo docet : sed ante omnia signa fuit Iouis simulacrum ex ebore Phidiæ Atheniensis opus : cuius meminit Plynus libro trigesimo quarto. Strabo in octauo : & Fabius in duodecimo. Iosephus scribit illud nō potuisse in Romanā ciuitatē transferri architectis dicētib; : q; si illud moueretur simulacrū : aliquod malū posset acciderē. Olympicū aut certamen : quod Hercules in honore atani materni Pelopis ediderat : intermissus Iphitus Elæus filius eius instaurauit. Solinus auctor. Scribit Eusebius de tēporibus : Aeschylū Atheniensium iudicē secundo anno prima olympiada acta : quod erat Agon gymnicus in qua Choræbus Eliensis extitit uictor. Elisoq; agere quinquēnale certamē quatuor annis in medio expletis : in quibus principes annui constituunt quattuor quā Olympiadē Iphitus filius Praxonidis : siue Aemonis primus constituit.

Cum maris euxini positos ad leua tomitas
 Quætere me læsi principis ira iubet.
 Causa meæ cūctis nīmiū quoq; nota ruinae :
 Indicio non est testificanda meo.
 Quid referā cōitūq; nefas? famulosq; nocē.
 Ipseq; multa tuli nō leuiora fuga. (tes?
 Indignata malis mens est succumbere : seq;
 Præstitit inuictam uiribus usa suis.
 Oblitusq; mei ductæque per ocia uitæ
 Insolita cæpi temporis arma manu.
 Totq; tuli pœnas terra pelagoq; : quot inter
 Occultū stellæ : conspicuumq; polum.
 Tacta mihi tandem longis erroribus acto :
 Iuncta pharetratis sarmatis ora getis.
 Hic ego finitimis quāuis circū sonor armis :
 Tristia quo possum carmine fata leuo .
 Quid : quāuis nemo ē : cuius referat ad aures :
 Sic tamen absumo : decipioq; diem.
 Ergo quod uiuo : durisque laboribus obsto :
 Nec me sollicitæ rēdia lucis habent.
 Gratia musa tibi : nam tu solatia præbes :
 Tu curæ requies : tu medicina uenis .
 Tu dux & cōses : tu nos abducis ab istro :
 In medioque mihi das helicone locum .
 Tu mihi (quod rarū est) uiuo sublime dedisti :
 Nomē ab exequiis : quod dare fama solet .
 Nec qui detractat præsentia liuor iniquo
 Vllum de nostris dente momordit opus .
 Nā tulerint magnos cū sæcula nostra poetas
 Non fuit ingenio fama maligna meo .
 Cūq; ego p̄ponā multos mihi : nō minor illis
 Dicor : & in toto plurimus orbe legor .
 Si quid habent igitur uatum prælagia ueri :
 Protinus ut moriar non ero terra tuus .
 Siue fauore tuli : siue hāc ego carmine famā :
 Iure tibi grates candide lector ago .

¶ Quid referā. Hic relegationis etiā incōmoda cōmemorat. ¶ Multa tuli. Multa mala passus sum : dū Tomon p̄ficiscor. ¶ Succūbere malis. Malis subiacere. ex quo in aduersis se fortē semp fuisse ostēdit. ¶ Suis uiribus. Propria fortitudinē. ¶ Oblitusq; mei. Et oblitus pristinae meæ tranquillitatis. ¶ Cæpi arma tēporis. Cæpi tēpori cedere : & necessitati parere ut uirū fortē decet : quod sapientis semper fuisse Cicero est auctor. ¶ Manu insolita. Quia contra aduersa p̄pugnare nunq; didici : aut assueui. ¶ Occultū polū. Per occultū polū Australē : per conspicuū uero septentrionalē intelligit. Vergilius. Hic uertex nobis semp sublimis at illū. Sub pedibus styx atra uidet : manesq; profundi. ¶ Ora sarmatis. Ora Sarmatiæ. ¶ Geris pharetratis. Getis sagittiferis. ¶ Carmine. Carmina cōponendo. ¶ Leuo. Imminuo. ¶ Referatur. Recitentur carmina mea. ¶ Obsto. Resisto mea patientia. ¶ Lucis sollicitæ. Vita : quæ me sollicitum & anxiū reddit. ¶ Subducis. Remoues. ¶ Ab istro. A Tomitana urbe Istro flumini finiuima. ¶ In medio Helicone. In locis amœnissimis. ¶ Quod rarū est. Quod raro accidit : ut uiuentes famā consequantur. ¶ Ab exequiis. Post mortē. ¶ Detractat præsentia. Lacerat uiuentiū opera. ¶ Iniquo dente. Detrahitōe iniusta. ¶ Fama maligna. Fama angusta. ¶ Nō ero tuus. Non sepelias : aut obliuioni tradar.

Primæ
 olympiæ
 instituta

BARTHOLOMAEI MERVLAE IN QVINTVM ET VLTIMVM DE TRISTIBVS
LIBRVM ENARRATIONES.

Vnc quoq; de getico. Mittens Romã e Scythia hunc ultimum librum Ouidius: sui studiosos monet: ut quattuor prioribus libellis illinc quoq; ab eo missis: hunc etiã addant: excusatq; se nõ potuisse materiã aliam q̄ tristemiũsq; rebus miseris & perditis convenientẽ sumere: q̄ si in patriã reuocetur: scripturũ se iocosa & læta p. ostetur: quã rem: si non optinuerit: exemplis probat

se non posse in libellis suis alia scribere q̄ tristia. Præsertim quũ in maximis doloribus & malis uersetur. Simulq; ueniã petiti: quid triste erit: quod lectorem offendat: & ne uideatur arrogans: fatetur carmen eẽ malum: huiusq; rei causam assignat: docetq; postremo: cur quũ id ita sit: huiusmodi carmẽ Romã mitat. ¶ De littore getico. De littore Tomitanæ urbis: quæ littori Getico adiacebat. ¶ Quattuor meis pmissis. Quattuor meis libellis de tristibus antea Romã missis. ¶ Dulce nihil. Nihil suauẽ: sed amarũ & triste. ¶ Sux materiæ. Materiæ poetæ: quæ est tristis. ¶ Integer. Non relegatus. Læta & iuuenilia. Libros de arte amandi significat. ¶ Vt cecidi. Postq̄ relegatus fui. ¶ Perago præconia. Sum præco: & scribo. ¶ Subiti casus. Subitæ relegationis. ¶ Mei argumenti. Materiæ de me ipso. ¶ Caystrius ales. Cygnus ad Caystrum fluuium peruolans: ut est auctor Homerus libro Iliados secundo. Tantus etiam sonus inquit in Scamandri campo festinantium: quantum clangorem reddunt plurima gruũ: cygnorũ anserum agmina: uero citroq; uolitantia: ac modo se demittentia: modo subuolantia ad Caystri fluenta inter conuictas arboribus ripas petant: lauandoq; gestiunt: circũiunctis pratis ad multiplicem uocem resultantibus: & Maro in septimo Aeneidos. Teu quondam niuei liquida inter nubila cygni. Quum sese e pastu referunt: & longa canoros. Dant per colla modos: sonat amnis: & Asia circum: Pulsa palus: & in Georgicis. Et quæ Asia circum. Dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri. Cayster autem fluius decurrit proximus paludi Asiæ: ut Vibius sequester scripsit. Dionysius refert Caystrum fluuium esse in Meonia. ¶ Ripa. In ripa. ¶ Ore deficiente. Deficiente spiritu: uel corpore: ut sit pars pro toto: ¶ Dicitur deflere suam necem. Dicitur plorare mortem suam: quod docet etiam Aristoteles de natura animalium libro nono. Olores enim inquit palmipedes sunt: & apud lacus paludesq; uiuunt: nec probitate uictus morum & prolis senectutis uacant. Aquilam: si pugnam cõperit: repugnantes uincunt. Ipsi autem nunquam: nisi pro uocati: inferunt pugnam: canere soliti sunt: & præcipue iam iam moturi. Idem etiam docet Plato in Phædone ita scribens. Cygnos quoq; falso criminantur: q̄ lugentes mortem ob dolorem cantum emittant: profecto haud animaduertunt nullam esse auem: quæ cantet quum exuriat: aut tigeat: aut quouis alio afficiatur incommodo. non ita Philomena: nec Hirundo: nec Epos: quas ferunt per querimoniam cantare lugentes. At mihi neq; hæc aues præ dolore uidentur canere: neq; cygni: sed quia Phœbo sacri sunt (ut arbitrator) diuinatione præditi: prælagiunt alterius uitæ bona: ideoq; cantant alacrius: gestiuntq; ea die: q̄ superiori tempore. Idem. Plynus etiam refert: cuius uerba hæc sunt. Olorum morte narratur flebilis cantus falsus (ut arbitrator) aliquot experimentis: quæ uerba a doctis quibusdam scio parum fuisse intellecta: credentibus Plynium negare cygnorum in morte esse flebilem cantum. Immo ille Platonem secutus dicit falsum esse: existimari cygnos flebiliter cantare propter mortem: quum potius illi Apollini dicant: ab eo diuinationem habere uideantur: prouidentes quid in morte boni sit: cum cantu & uoluptate moriantur: ut in primo Tusculanarum quæstionum etiam Cicero opinatus est. Cygnus autem uir fuit: qui post Phaetontis casum in auem sui nominis mutatus est: ut docet Ouidius in met. & Vergilius in decimo. Pausanias scribit ultra Eridanum in Gallia Cygnum uirum musicæ peritum Ligurum regem fuisse: & locum esse datum fabulæ: eum post obitum: Apollinis uoluntate: in Cygnum auem conuersum. Cygnus latine Olor appellatur: ut Higinus scribit. Illud notandum Cygnum a Græcis cum c ante n: a Latinis cum g litterarum similitudine scribitur: ut Gobios: & alia nomina: ut docet Priscianus.

Caystrius
ales,

Cayster

Cygni
morituri
canunt,

Plynii lo-
cus

Cygni fa-
bula

Cygnus
quõ scribi-
tur,

PVBLII OVIDII NASONIS DE TRI-
BUS LIBER QVINTVS.

Vnc quoq; d getico
nr̄i studio se libellũ
Littore pmissis q̄-
tuor adde meis.
Hic quoq; talis erit:
q̄lis fortuna poetæ.
Inuenies toto carmi-
ne dulce nihil.
Flebilis ut nr̄ status

est: ita flebile carmen:

Materiæ scripto conueniente suæ.

Integer & latus læta & iuuenilia lusi:

Illam tamen nunc me composuisse piget.

Vt cecidi: perago subiti præconia casus:

Sumq; argumenti conditor ipse mei.

Vtq; iacens ripa deflere caystrius ales:

Dicitur ore suam deficiente necem.

Sic ego sarmaticas longe proiectus in oras:

Efficio tacitū ne mihi funus eat.
 Delicias si qs: lasciuq; carmina q̄rit:
 Præmoneo nūquā scripta q; ista legat.
 Aptior huic gallus blādiq; ppertius oris:
 Et plures quoz; noia magna uigent.
 Atq; utinā numero nos nō essemus in illo.
 Hei mihi. cur unquā musa locuta mea ē:
 Sed dedimus pœnas. scythiciq; i finib; istri:
 Ille pharetrati lusor amoris abest.
 Quod supest socios ad publica carmīa flexi:
 Et memores iussi nois esse mei.
 Si tamen ex uobis aliq; tā multa requirer:
 Vnde dolenda cānam: multa dolēda tuli.
 Nō hęc ingenio: nō hęc cōponim; arte:
 Materia est ppriis ingeniosa malis.
 Et quota fortunæ ps est in carmine nostrę:
 Fœlix qui patit; quæ numerare pōt.
 Quot frutices siuę. quot flauas tybris hare.
 Mollia quot martis gramia cāp; hēt. (nas
 Tot mala ptulim;. quorū medicina quiesq;
 Nulla nisi in studio est. pieridūq; mora.
 Quis tibi naso mod; lachrymosi carmisiq;
 Idē fortunæ. q; modus huius erit.
 Qd querar illa mihi pleno de fonte ministrat
 Nec mea sunt fati uerba: sed ista mei.
 At mihi si chara patriā cū cōiuge reddas:
 Sint uultus hilares: simq; qd ante sui.
 Lenior & uicti. si sit mihi cæsar's ira:
 Carmina læticiæ iā tibi plena dabo.
 Non tñ ut lusit. rursus mea lra ludet:
 Sit semel illa meo luxuriata ioco.
 Quod pbet ipse canā: pœnæ mō pre leuata:
 Barbariā rigidos effugiāq; getas.
 Interea nri qd agant. nisi triste libelli:
 Tibia funeribus cōuenit ista meis.
 At; poteras inq; meli; mala ferre silēdos:
 Et tacitus casus dissimulare tuos.
 Exigis ut nulli gemit; tormēta sequant;
 Acceptoq; graui uulnere flere uetas.
 Ipse pilleo phalaris pmisit in ære:
 Edere mugitus. & bouis ora queri.
 Quū priami lachrymis offēsus nō sit achilles
 Tu fletus inhibes durior hoste meos.

¶ Ne funus. Ne relégatio mea. Eat mihi tacitū. A
 me scilento p̄tereatur. ¶ In illo numero. In nume
 ro illorum qui iocosa: & amatoria scripsere. ¶ Ille
 lusor. Ille scriptor. hoc est ego Ouidius: hoc aut di
 cit. q̄a scripsit p̄cepta amatoria. ¶ Qd supest. Qd
 reliquū est. ¶ Socios ad publica carmina flexi. Ad
 monui socios poetas ad cōsideranda diligēt; poe
 mata. q̄ ab eis publice edunt;: ne forte ea scribāt; q̄b;
 damnent; ut mihi accidit. uel (quod magis placet) h
 dicit; postea q̄ eiectus fui i exiliū: restabat ut amicos
 flesterem ad legenda hęc carmina: q̄ edita a me oī
 bus patebāt; & rogatē eos ut mei nois memoriā ser
 uarent; mihiq; si possent opē ferent; & iō tristia scri
 benda erant potiusq; iocosa. ¶ Ad publica carmina.
 Ad uersus meos de tristibus: quos amicis legendos
 mitto. ¶ Multa dolēda tuli. Quia multa etiā tristia p
 tuli. ¶ Et quota ps. Et rara: uel nulla pars. ¶ Nostræ
 fortunæ. Nostrī infortunii: quasi dicat pauca scripsi
 mus eorū: quæ passi fuimus. ¶ Felix qui patit. Fœli
 cem se inuuit futurum fuisse. si posset mala ppria nu
 merare: sed q̄a sunt innumerabilia. ideo se in fœlicē
 putat. ¶ Camp; martis. Campus Martius. ¶ Illa mi
 nistrat. Illa fortuna mea suggerit ¶ Sed ista. Subau
 di est. Hoc est ista mea fortuna ē: quæ querit; & loq
 tur hęc uerba mei i fortunā nō ego. ¶ Est aut ordo
 Verba mea mei fati. nec sunt. s. quæ querunt;: sed ē
 fortuna mea. q̄ querit;. ¶ Ut lusit. Ut olim scripsit. In
 telligit aut tres libros de arte amadi. Qd pbet ipse.
 Quod ipse Cæsar laudet. ¶ Ista tibia. Iste fontis fune
 rus. i. hoc triste scribendi genus. Solebant aut ma
 iores funera ad tibiā efferre. Staius. Tibia cui tene
 ros solitū deducere manes. Idem docet Plynius in Funera ad
 funere eius coruiq; Tyberii. deinde Germanicum: tibiam
 & Drusum Cæsares noiatim salutabat. ¶ Exigis ut
 nulli. Petis iquit; ut qui torquetur: nō gemat. qd im
 possibile colligit. ¶ Ipse perilleo. De Perili æneo
 tauro diximus supra. Non sit offensus. Nō sit læsus.
 imo eius lachrymis uict; illico. Hectorem reddidit;
 ut in sc̄do Aeneidos docet Maro: plenius uero Ho
 merus in ultimo iliados libro. ¶ Inhibes flet;. Ve
 tas me flere. ¶ Durior hoste. Durior Achille Priami
 hoste.

Niobes fabula ¶ Quum faceret Nioben orbam. Niobe Tantali filia fuit ex Taygete Atlantidis soror Pelopis: & Amphionis uxor: quæ (ut est author Diodorus) septē filios: & totidem filias peperit summo decore præstantes. Tali prole superbiens admodū gloriabatur: se Latonæ præferens numero filiorum. Itaque ira motam fabulæ Latonæ ferunt. Apollini: ut Niobes filios. Dianæ: ut filias arcu interficerent mandasse: quibus matri obtēperatibus contigit eodem tēpore: & abundare filiis: & carere. De Niobe hæc Homerus in ultimo Iliados. Nam & pulcherrima Niobe post. xii. in atro liberos interēptos tibi recordata est. Erāt ei nāq; filiarū sex: & totidē adolescentes filii: hos argenteo arcu Apollo: illos Diana confecerunt. Niobe iratūq; se pulchritudine Latonæ æquipauerat. Illa. n. duos dūtaxat filios. se multos peperisse iactarat. Hi autē duo illos omnes interemerunt: quos nouem dies insepultos reliquerunt. Decima autē die diū superi humani mandauerunt. Illa igitur post lachrymas cibum cæpit. nunc autē de fertis in montibus apud Syphilū lapidea uisitur: ubi nymphæ: quæ circū Achelouū choris oblectant: totos esse ferunt. Ibiq; licet in lapidem obdurata. deorum flagella perperit: nam lachrymas semper emit. dicente Ouidio libro met. vi. Flet tamē & ualidi circūdata turbine uenti. In patriam rapta est. ubi fixa cacumine montis. Liquit: & lachrymis etiā nūc marmora manant. De numero filiorū Niobes uaria est opinio. Homerus enim pueros: puellasq; senos fuisse dicit. Euripides bisseptenos. i. Archemorge Antegonum. Tantalum. Phœdimum. Syphilum. Xenarchum. Opuntum. Ouidius tamen aliquos aliter nominat. Filia hæc fuit. Asticratea. Pelopea. Chloris. Cleodexe. Ogine. Pythia: & Neæra. Sappho bis nouēos filios fuisse scripsit. Bacchilides. & Pindarus bisdenos. Quidam alii scriptores tres fuisse solos dixerunt ut docet Gellius libro. xyiii. ¶ Quum faceret Niobē orbā. Quū Niobē liberis priuaret. ¶ Latonia ples. Apollis: & Diana. ¶ Genas siccas. Genas minime lachrymis madefactas. ¶ Leuare fatale malū. Imminuere fatū malo illatum. ¶ Per uerba. Per questus: & lamentationes. ¶ Hoc facit quædam prognē. Hæc cā facit: ut Progne querulo cantu dolorē leuet: nota est fabula. Sanē de Tereo Pausanias hæc refert. Tereus regnauit (ut Megareses affirmant) circa fontes: qui Megaridis dicunt: ut uero ego sentio. & uestigia adhuc extant: in Daulide: quæ supra Cheroniam est: regnū tenuit. Nam eam: quæ nūc Græcia appellat: barbari multis in locis tenuerunt. Eos uero Tereus in ditionem redigere non potuit ob ea: quæ: & ipse in Philomelam: & mulieres aduersus Ilym ægerant: siccirco Megaris necem sibi ipse conscuit. cui tumulū statim eduxerunt. proli uuntq; singulis annis sacra. Ibi Vpupā auem primū uisam referunt. Mulieres autē Athenas uenisse lugētes quid passæ essent: quid item cōtra intulerint testantes. lachrymis. ut aiunt: miserabiliter sese cōfecerunt. In de afferunt creditas earū in Lusciniam: & Hirundinē transformatiōes: ea: ut puto. occasione: quæ hæc aues nescio quid miserabile: & luctui simile canunt. ¶ Halcyonæq; Cæix: ut scribit Sernius: filius Luciferi habuit coniugem Halcyonē: a qua quum phibitus iuisset ad consulendum Apollinem super statu regni sui. naufragio periit. cuius corpus: quum ad uxorem Halcyonem delatū fuisset. illa se precipitauit in pelagus. Postea Thetidis. & Luciferi miseratione: conuersi sunt ambo in aues marinas: quæ Halcyones uocantur. Fabulam etiam narrat Ouidius libro. xi. met. ubi Halcyones querelā ita describit. Percutiensq; leuē modo natis æra pennis. Strigebat sūmas ales miserabilis undas. Dūq; uolat mœsto similē plenūq; quærelæ. Ora dedit sonū te nui crepitantra rostro. De Halcyonibus legito Aristotelē de animalium natura. & Plynium libro. xi. Illud sciendū authore Seruio. quod quum de muliere dicimus hæc Halcyone facit: quū de auib; hic & hæc Halcyō. hi & hæc Halcyones. ¶ Præantius. Philoctetes. Præantis filius. quod quū a Græcis ad bellū troianū duceretur quod Herculis sepulchrū Græcis cōtra iusurandū ostēdisset: sagitta imedicabili uulnere confectus est: cuius fetor. quū a Græcis sustine. i. nō posset. in Lēno relictus est. dicente apud Ouidiū libro. xiii. met. Non te præantia ples. Expositū lēnos nostro cū carmine haberet. Qui nunciat memorant. siluestribus abditus antris. Saxa mouens gemitu mala lærtiadæq; p̄caris. Et nunc ille eadem nobis iuratus in arma. Heu pars una ducū quo successore sagittæ. Hercules utuntur fractus: morboq; fameq;. Venatūq; aliturq; auib;. Cicero i libro de fato scribit Philoctetē serpētis morsū uulneratū. Nondū. n. inquit ulcerato serpentis morsu Philocteta quæ causa in rerum natura continebatur. fore: ut is in Lemno insula linqueretur. De Philoctete plura diximus in enarrationibus in primū Ouidii de remedio amoris. ¶ Sua uoce. Suis questibus. ¶ Strangulat inclusus dolor. Ostendit dolorem compressum: grauius hominem conficere. ¶ Strangulat. Suffocat. ¶ Cogit multiplicare. Cogitur augere ipse dolor. ¶ Da ueniam potius. Potius mihi tristitia scribenti ignoscas hanc ob causamq; damnes. ¶ Vel tolle. Vel remoue: nec lege. ¶ Totos libellos. Hæc de Tristibus uolumina. ¶ Si mihi quod prodest. Si quod mihi conducit: hoc est tristitia scribere: & sletu dolorem leuare.

Cum faceret nioben orbam latonia proles:

Non tñ hãc siccas iussit habere genas.

Est aliqd fatale malū per uerba leuare:

Hoc querulā p̄gnem alcyonæsq; facit.

Hoc erat in gelido quare præantū q̄atro:

Voce fatigaret lēnia saxa sua.

Strangulat inclusus dolor. atq; cor estuat int̄:

Cogitur & uire s multiplicare suas.

Da ueniā potius: uel totos tolle libellos:

Sĩ mihi quod p̄dest. hoc tibi lector obest.

¶ Suo auctori. Mihi Ouidio: qui poenas fero ppter scripta amatoria. ¶ At mala sunt. Negauit hæc scripta ulli obesse: huic obiectiōi rñdens ea mala esse profitef. ¶ Deceptum. Quod crediderit ea esse bona: quum mala sint. ¶ Ponere. Deponere: hinc fit Repono p reicio. Ouidius libro quarto met. Telsq; & calathos in Repono Iuuenalis locus
sectaq; pensa reponit. In qua significatione Iuuenalis illud accipiendū esse existimo. Nunquam ne reponat? ut quum ille semp se auditorem fuisse designauerit. nūquam se audiendi consuetudinem reiecturum dicar non me tñ fugit aliter ab aliis uerbum illud exponis sed hec nostra interpretatio Iuuenalis sensui magis ui-

detur quadrare: quam etiam placuisse uideo: quum aliquot doctissimis uiris: itū in primis Pyrrho Pincio meo ingenuis artibus excellenti: mihiq; tanta familiaritate coniuncto: ob eius elegantissimos mores: ingeniu: sūmamq; doctrinā: ut apud neminē stadia mea: & archana pectoris libētius unq; deposueri ea tempestate: quū Venetiis agebam. ¶ Ipse nec hæc mando. Non iubeo: ut aut sumas mea hæc mala uolumina: aut sumpta non deponas. Sūt qui hunc locum ita legant. Ipse nec emendo: ut sit hæc ego non corrigo. ¶ Sed ut hinc deducta legant. Sed mando ut ea legant tanq; composita iter barbaros Scythas & inde Romam missa. ¶ Deducta. Aut composita. Deduci. n. carmina dicuntur: ut antea diximus: aut certe istinc Romam missa. ¶ Nulla mihi captatur gloria. Non scribo hæc gloriæ comparandæ grā. ¶ Quæq; ingenii stimulos. Ordo est. Et nulla captatur fama: quæ solet: & reliqua. ¶ Subdere stimulo. Stimulare ingenium. ¶ Nolumus assiduis. Alia cā cur scribit. Scribo inquit: ne uerfer in assiduis curis cogitando mala: qbus conficior. ¶ Tabesce. Angi. ¶ Quæ tñ irrumpunt. Quāuis coner scribēdo curas leuare: non tñ possum. ¶ Quoq; uetantur eunt. Me adeunt: cum id fieri nollem. ¶ Cur scribā docui. Causam assignaui. cur tristitia componaz. ¶ Cur mit tam istos. Cur libellos istos ad uos mittam. ¶ Quolibet modo. Versibus. qñquidem non licet corpe.

Pyrrhus Pincius

Sed nec obesse potest: ulli nec scripta fuerūt:

Nostri nisi auctori pnciosa suo.

At mala sunt: fateor: q; te mala sumere cogit:

Aut q; deceptū ponere sumpta uetat:

Ipse nec emendo: sed ut hinc deducta legāt

Non sunt illa suo barbariora loco.

Nec me roma suis debet conferre poetis:

Inter sauro matas ingeniosus eram.

Deniq; nulla mihi captat gloria queq;

Ingenio stimulos subdere fama solet.

Nolumus assiduis animū tabescere curis:

Quæ tñ irrumpunt: quoq; uetant eunt.

Cur scribam docui: cur mittā queritis istos:

Vobiscū cupio quolibet eē mō.

Cqd ut e pōto noua uenit epla palles:

Et tibi sollicita soluit illa manu:

Pone metū: ualeo: corpusq; qd ante laborū

Impatiens nobis inualidū que fuit.

Sufficit: atq; ipso uexatū induruit usu:

En magis infirmo nō uacat esse mihi.

Mens tñ ægra facet: nec tpe robora sumpsit:

Affectuq; animi. qui fuit ante manet.

Quæq; mora: spacioq; suo coitura putauit

Vulnera: nō aliter q̄ modo facta dolent.

Scilicet exiguis pdest annosa uetustas:

Grandibus accedunt tpe damna malis.

Pene decē totis aluit pæantius annis:

Pestiferum tumido uirus ab angue datū.

Telephus æterna consumptus tabe perisset:

Si nō quæ nocuit dextra tulisset opem.

Et mea si facinus nullū cōmisimus: opto

Vulnera qui fecit facta leuare uelit.

In Secundam Elegiam Enarratio.

¶ Cquid: ut e ponto. Ad uxorem scribens dicit se a corpore beneualere: quīs mente langueat: ostēditq; eius dolorem eunde; esse: qui primo fuit: quū relegatus est ab Augusto: postea commemorat eius incommoda: qb sine fine conficit: fateturq; se posse eis carere. si salutis suæ esset curiosa: siquidem leuis est eius exilii cāt & magna Cæsaris clementia: quem ut adeat: ac pro marito roget: hortat. Demū querit se quoq; ab uxore desertū: nec ullam aliā sibi spē amplius relictam: q̄ in Augusti numine: ad cuius arā dicit: se uelle cōfugere. nec timerent reiciat tanq; inuisos: qñquidē dii supplicum manus minime: sūmouere soleant: id quod facit p̄xima elegia. ¶ Ecqd palles? Nunquid times cuius iudicii signū est pallor: cām eius rei supra assignauimus. ¶ Noua epistola. Epistola nuper

missa. ¶ Soluitur. Aperit. ¶ Sufficit. Durat: sustinet. ¶ En magis infirmo. Non inquit tps est: ut magis sim infirmus & inualidus: nā corpus multis malis uexatū occalluit: & affueuit oia perpeti. Sunt qui legant per interrogationē. An magis infirmo. & reliqua: quod parum placet. ¶ Alii. Ac non an. Alii en legendū putāt ¶ Exiguis. Paruis malis. ¶ Prodest. Quia tempore minuuntur. ¶ Tempore. Diurnitate temporis. ¶ Pæantius. Philotestes: de quo paulo ante diximus. Probat autem exemplis Ouidius: quod dixit uerum esse. ¶ Decem annis: quibus Troia a Græcis obsessa demum diruta fuit. ¶ Viram pestiferum. Sagitam Herculis intellige Hydræ ueneno infectā. nota est fabula. ¶ Telephus æterna. De Telepho abunde diximus i p̄mo de remedio amoris in enarratione eorum carminum. Vulnus achilleo: quæ quondam fecerat hosti. Vulneris auxilium pelias hasta tulit.

Mare iab
latiuo

¶ Pleno de mare. Mare in ablatiuo dixit contra regulam licentia poetica: quemadmodum Maro Tridenti magisquam Tridente dixit: ut Seruius notat: Priscianus tamen docet uetustissimos huiusmodi nominu ablatiuos etiã in e ptulisse: Varro ab Erythro mare orti. Atacinus. Cingitur oceanus libyco mare flumine nilo. Et Plautus in rudete. Sua quisq; partẽ pisciu poscat: sibi dicat in mare coi captos. Et Lucanus in vii. Gentes marsille futuras. Obruet: & populos æui uenientis in orbẽ. Erepto natale feret. ¶ Totius instar erit. Ostendit tantã esse malore magnitudinẽ. ut etiam si quid detrahatur: nihil sibi imminutũ uideatur. ¶ Quotue soporiferũ. Papaueris fatiui tria sunt genera. Candidũ: cuius semen tostũ i scã mensa cũ melle apud antiquos dabatur. Alterũ nigrũ e cuius scapo inciso lacteus succus exprimit. Tertiu genus Tyram uocant. Id nostri erraticum: quã sponte qdem. sed sponte cum ordeo nascit: eruca simile. Succũ papaueris medici. Opion appellant. E nigro aut sopor concipitur. Columella. Et pfugos uictura papauera somnos. ¶ Quotue grana. Et quot semia. ¶ Quot tenet penes. Et quot penes auis p aerem uolat. ¶ Traiceret. Alio mitteret ab Augusto. ¶ Est cruenta. Est capitalis: quã quẽ occiderim. ¶ Ille deus. Ille Augustus. ¶ Est bñ nixa. Est bñ sustentata ¶ Vlla anchora. Vllum munimentũ: aut auxilium. ¶ Nostra ratem. Eleganter poeta docet p similitudinem seruauem sine anchora oĩ periculo expositũ nihil spei hẽre: nisi in psidio deo: & Augusti in primis. ¶ Viderit ipse. Ipse Cæsarp uiderit: posteaquã a cæteris destituor. ¶ Quãuis inuisus: Quãuis odio sus Cæsari. ¶ Nullas ma. Nullas supplicis pces.

In Tertiã Elegiam Enarratio.

Lloquor en abñs. Augustũ precatur poeta ut quãquidẽ in exilium tã asperẽ misit: uelit eum trãfferre in locũ aliquẽ miorẽ. ¶ Absentia numina. Absentẽ Augustum. ¶ Cum loue. Cum diiscũ Augusto. ¶ Arbitrator. Moderator. ¶ Ad sydera pacta tibi. Ad cælum tibi promissum: legitur etiam pacta: ut cælum ab Augusto partũ dicat. ¶ Tardus eas. Sero a nobis discedas: & moriaris. ¶ De tuo fulmine. De tua ira: & pœna. ¶ Ius ciuis. Ius quo utis ciuis Romanus. ¶ Nec nomẽ. Quia ciuis Romãus appellor. ¶ Nec mea concessa est aliis fortuna. Nec mihi fortuna me as ademit Augustus: quã exilibus fieri solebat: ut i qnto Tusculanarum qõnum docet Cicero. ¶ Nec exul. Sed relegatus.

Contentusq; mei iam tandẽ parte doloris:

Exiguũ pleno de mare demat aquã:

Detrahat ut multũ: multum restabit acerbis:

Parq; meã pœnã totius instar erit. (res:

Littora quot cõchas: quot amœna rosaria flo:

Quotue soporiferũ grana papauer hẽt.

Silua feras quot alit: quot piscibũ unda nata:

Et tenerum penes aera pulsat auis:

Tot p̃mor aduersis: q si cõprehendere coner

Icaria numerum dicere coner aquẽ.

Vtq; uia casus: ut amara pericula ponti:

Vt taceã strictas in mea fata manus.

Barbara me tellus orbisq; nouissima magni:

Sustinet. & sæuo cinctus ab hoste locus.

Hic ego traiceret: nec. n. mea culpa cruenta

Effet quẽ debet si tibi cura mei. (est:

Ille deus bene: quo romana potẽtia nixa est:

Sæpe suo uicto lenis in hoste fuit:

Quid dubitas: & tuta times: accede: rogaq;

Cæsare nil ingens mitius orbis habet.

Me miserũ: quid agã si pxima q; relinquit:

Subtrahis & fracto tu quoq; colla iugo.

Quo ferar. unde petã lassis solatia rebus:

Anchora iam nostrã non tenet ulla ratem.

Viderit ipse sacram. quãuis inuisus ad arã

Confugia. nullas sumouet ara manus.

Lloquor en abñs absentia numina sup

Si fas ẽ hoĩ cũ ioue posse loqui. (plex:

Arbitrator iperũ: quo certum ẽ sospite cunctos:

Aufonia curã gentis habere deos.

O decus. o patria p te florentis imago.

Ouir nõ ipso quẽ regis orbe minor.

Sic habites terrã: sic te desideret æther:

Sic ad pacta tibi sidera tardus eas.

Parce p̃cor. minimãque tuo d fulmine ptem

Deme. satis pœnã: quã supabit erit.

Ira quẽ moderata tua est. uitãque dedisti:

Nec mihi ius ciuis. nec mihi nomẽ abest.

Nec mea concessa est aliis fortuna. nec exul

Edicti uerbis nominor ipse tui.

Oia q timui. quoniã hęc meruisse uidebar.

Sed tua peccato lenior ira meo est.

Arua relegatũ iussisti uisere p̃õi:

Et scythicu pfuga findere puppe fretum.

Iussus ad euxini deformia littora ueni:

Aequoris hæc gelido terra sub axe iacet.

Nec me tã cruciat nunquã sine frigore cælũ:

¶ Pax tamē interdū est: interdū praelia cessant: non enim hostes semp pugnāt. ¶ Pacis fiducia nunq̄. Nunq̄ certa est pax. Nā semp hostiū aduentū formidamus. ¶ Zancleā charybdis. In quibusdā exemplaribus legitur pantheasin aliis p̄thea: in plerisque p̄agea: quæ lectio deprauata est. Legatur igitur emēdate Zancleā charybdis: sic. n. poetæ eam appellant ab urbe Siciliae Zancle: antequā pauū in traiectu ostenditur. Zancle autem appellata est a specie falcis. Siquidē (auctore Thucydide) falcem Siculi Zāclā appellā: nā loca ea curua suis se docet etiā Strabo. Silius fabulose eā sic appellat q̄ illic falcē posuit Saturnus: ait enim. Nec zancleā gerunt obscurā mœnia famam. Dextera quam tribuit posito saturnia telo. Macrobius etiā docet Saturni falcem in Sicilia decidisse: q̄ sit terra illa uel maxime fertilis. Anaxilas Rheginorum tyrannus: iectis a Zancle Samiis: qui Cumanos expulerant: & ab antiqua patria sua: q̄ fuit in Peloponneso: Messanā appellauit: ut docet Strabo: inde Mamertini natio cāpana Messanam habitauerunt. Vnde & uinū Messenium Mamertinū dicitur: ab hac urbe Messala; Coruinum ita cognominatum fuisse docet Seneca ad Paulinum. Vnde in fastis dixit Ouidius. Hūc numidæ faciunt: illū messana superbū. Est autem Charybdis fretum inter Rhegiū: & Messanam: qua breuissimo interuallo Sicilia distat a continente. qua seorsum Vlysses penetrasse: haud ab re sic existimatum: q̄ cadat rabide per angustias pelagi Thyrreni: ac Siculi. Fabulā diximus in ultimo de remedio amoris. Latenter ergo poeta hanc in urbem e Ponto transmitti exoptat: aut certe: q̄ magis placet: in his locis

Zancleā
charybdis
Zancle

Saturni
falx

Mamerti-
num uinū
Messalæ
cognomē
Charyb-
dis

Glebaq; canenti semper obusta gelu.
Nesciaq; ē uocis q; barbara lingua latinæ:
Græcæq; q; getico mixta loquela sono est.
Quā quod finitio cictus p̄mor undiq; marte:
Vixq; breuis tutos murus ab hoste facit.
Pax tamen interdū est: pacis fiducia nunquā
Sic hic nūc patitur: nūc timet arma locus
Hic ego dū muter uel me zāclæa charybdis
Deuoret: atq; suis ad styga mittat aquis.
Vel rapidæ flāmis urar patienter in ætnæ:
Vel freta leucadii mittat in alta dei.
Qd petimus pœna ē: nec enī miser eē recuso
Sed precor: ut possim tutius esse miser.

mori minus supplicii sibi fore designat: q̄ si in Scythia in tātis malis degat. ¶ Ad styga. Ad pfundum. Dicitur enim Charybdis naues in profundū trahere. ¶ Vel rapidæ flammis. In Aetna monte: quæ olim Cyclopa tulit: nūc uero assiduis ignibus flagrat: minus supplicii fore ēr oñdit. Mons autē Aetna: auctore Plynio in oeternis mirus incēdiis. Crater eius patet ambitu stadio. xx. Fauilla Taurominium & Catanā usq; peruenit feruētis: fragor uero ad Maronem: & gemellos colles. In eius uertice: ut docet Solinus: hiatus duo sunt Crateres nomiati: p quos eructans erumpit uapor: p̄missio prius fremitu: p̄ æstuanes cauernarū latebras: longo mugitu intra terræ uiscera diu uoluit: ante se flammæ globi attollūt: q̄ interni strepitus antecedant. Mirū hoc ē: nec illud minus: q̄ in illa feruētis naturæ puicacia mistas ignibus niues p̄fert: & licet uastis exundet incēdiis: apicis canicie p̄petua brumalē derinet faciem. Ita inuisa in utroq; uiolentia: nec calor frigore miti gati: nec frigus calore dissoluit. De Aetna Silius libro. xiiii. ita cecinit. Ast Aetna eructat tremefactis cauitibus ignes. Inclusi gēitus pelagiq; imitata furorē. Murmure p̄ cæcos tonat irrequieta fragores. Noctē dieq; simul fonte e phlegetontis ut atro. Flammarum exūdat torrens: piceaq; pcella. Semiābusta rotat liquefactis saxa cauernis. Sed q̄q; largo flammæ exæstuat intus. Turbine: & assidue subnascēs profluit ignis: Summo cana iugo cohibet mirabile dictū. Vicinā flāmis glaciem æternoq; rigore. Ardentes horrent scopulū: stat uertice celli. Collis hiems: calidæq; oinē tegit atra fauilla. Aetnam etiā elegātissime describit Maro. Sed inter cæteros Strabo libro sexto oia plenissime colligit. Causam uero eius motis incēdii Iustinus libro quarto ostendit his uerbis. Est autē Siciliae terra tenuis: ac fragilis: & cauernis quibusdā fistulisq; ita penetrabilis: ut uento in tota ferme flatibus pateat: necnō ignibus generādis: nutriendisq; soli ipsius naturali uis: quippe intrinsecus stratū sulphure & bitumine tradit: quæ res facit: ut spiritu cū igne inter interiora luctante: frequenter & cōpluribus locis: nūc flāmas: nūc uaporē: nūc fumum eructet: inde deniq; ætnæ montis p̄ tot sæcula durat incēdiū: & ubi acrior p̄ spiramēta cauernæ uentus incubuit: harenæ moles egeruntur. Cæterum rem eiusmodi elegantissime nuper executus est iuuetutis Venetæ clarissimū decus Petrus Bembo in eo libello in quo cū doctissimo eius Patre Bernardo homine in ueneta re. p. maxime celebritatis nō minus eleganti oratione: q̄ ueris rationibus disputat. ¶ Vel freta leucadii. Aliud etiā supplicii Scythicis malis minus cōmemorat hoc ē: ut in mare Leucadiū ex alto uertice demittat: cuius loci altitudinem etiā Lucanus ita designat. Quantū leucadio placidus de uertice p̄tus. Despiciat antū nautæ uidere tremētes. Et Sappho apud Ouidiū. Phœbus ab excelso q̄tū p̄ aspicit æquor. Actæū populi. leucadiūq; uocat. Loci meminit Strabo libro. x. ¶ Leucadii dei. Appollinis: qui in leucade colebat. Corinthi. n. Leucadē in insulæ formā redegerunt quū antea esset Cheronesus. Leucadē autē a Leucate uocabulo appellatū. Est. n. albicāti colore petra in pelagus proiecta: atq; Cephallenæ & Leucadi adiacēs. Habet Apollinis Leucate fanum: uelut Alcmeonidi scriptori placuit: appellata est ab Icarii filio Leucadio. Eo in loco Sappho prima dicitur superbe ab excelsa se deiecit: petra: stimulante cupidine: sicuti Menander rettulit. Antiquiores uero scriptores non Sappho: sed Cephalum prius saltasse tradunt Petrolæ caprum amoribus Degoneti filia: auctor Strabo. Scribit etiā Plynius in ore ipso Ambracii sinus fuisse coloniam Augusti: Actium cum templo Appollinis nobili ac ciuitate libera Nicopolitana. Egressos autem sinu Ambracio in Ionium excipit Leucadium littus. Promontorium

Aetnā
mons

Crateres

Aetnæ in-
cēdii cau-
sa

Petrus
bembo
Bernardus
bembo

Leucadii
deus
Leucas

DE TRISTIBVS

Leucates: dein sinus ac Leucadia ipsa peninsula quondam Neritos appellata.

In Quartam Elegiam Enarratio.

Bacchi festum

Lla dies hæc est, Queritur Ouidius: quum Bacchi festum celebretur: una cum cæteris poetis Romæ esse nõ liceat: ut antea solebat: miraturq; illũ sibi uni ex eius cultoribus non opem tulisse. Demum illum studiũq; consortes poetæ precatur: ut a Cæsare reditum impetrent. Quia te celebrare poetæ. Bacchi festum celebrabatur. xy. calendæ apriles: eius sacra Iulius Cæsar primus Ro-

ma in transulicuit est author Seruius in enarratione eius uersus. Daphnis & armenias curru subiungere tigres. Insuper daphnis thyasos inducere baccho. De huius dei sacris legito Ouidium libro tertio factorum. Innectunt tempora. Coronantur ipsi poetæ: ut celebrent festum tuum. Sertis odoratis. Sertis bene olentibus. Ad tua uina. Ad pocula quæ sumuntur in tuum honorem: aut ad uina a te inuenta: hoc est inter bibendum. Dum mea fata sinebant. Dum non eram relegatus ab Augusto. Erymáthidos ursæ. Ursæ arcadiæ: ab Erymantho monte Archadiæ appellatæ. Iuncta crudis getis, iuncta toruis & crudelibus getis. Siue casus, siue quædam fortuna. Fuit nubilla, fuit obscura & irata. Substituisse, sustentasse. An dominæ fati. Parcas dominas fati appellat: quoniam hæ tres sorores dicuntur fati præesse. Ouidius in met. Tu sola insuperabile fatum. Nata mouere putas in tres licet ipsa sororum. Tecta trium: cernes illic molimine uasto. Ex ære: & solido rerum tabularia ferro. Quæ neq; concursus coeli: neq; fulminis iram Nec metuunt ulla tuta atq; æterna ruinas. Et Seneca in Oedipode, Fatis agimur: credite fati. Non sollicitæ possunt curæ mutare: rati stamina fusi. Quicquid patimur mortale genus. Quicquid facimus euit ex alto. Seruatq; sua decreta colus. Lachesis dura reuoluta manu. Omnia sæpto tramite uadunt. Primusq; dies dedit extremum. Non illa deo uenisse licet. Quæ nexa suis currunt causis. Boetius quoq; de fato ita scribit. Omnium generatio rerum: cunctusq; mirabilium naturarum progressus: & quicquid aliquo mouetur modo: causas: ordinem: formas ex diuinæ mentis stabilitate sortitur. Hæc in suâ simplicitatis arte composita multiplicem rebus gerendis modum statuit: qui modus cum ipsa diuinæ intelligentiæ puritate conspicitur. Prouidentia nominatur. Quum uero ad ea: quæ mouentur: disponit: refertur. Fatum a ueteribus appellatum est. De Fato multa Gellius libro sexto. Cicero in primo de diuinatione. Apuleius in libro de Mundo: & Eusebius Pamphili libro sexto. Fato autem omnia fieri credebant Stoici: ut in libro de Fato docet Cicero. Vnde & Iulius Firmicus in primo ita scribit. Si fatum nobis uitæ ianuas pandit: sinemq; uiuendi fatalis legis necessitas statuit: quid est aliud: quod non sit positum in eius potestate? Fato constat actus etiam nostros uniuersos: studia: cupiditatesq; contineri. Et Tranquillus scribit Tiberium addictum mathematicæ: plenumq; persuasionis cuncta fato agis quam opinionem hic etiam sequitur Ouidius. Sorores. Tres parcas. Has Plato libro de re. p. x. scribit tres esse necessitatis filias: & æquali inuicem intervallo in throno sedere: nestibus albis: capite coronato: Lachesis scilicet: Clothos: & Atropos: quæ ad Syrenem Harmoniam canant. Lachesis quidem præterita: præsentia Clothos: Atropos uero futura: & Clothos quidem cum matre simul intermissione quadam temporis dextra manu tangent em fusi extimam circumferentiam uertere. Atropos uero sinistra iterum interiorum similiter. Lachesis deniq; uicissim utraq; manu utring; tangere. Illic animas ergo quum uenerint statim oportere ad Lachesis accedere: ubi ilico propheta aliquis primum singulis disponit in ordinem: postea quum ex genibus Lachesis sortes: & uitarum exempla susceperit: aliquod sublime tribunal ascendens sic fatatur. Necessitatis filia: ipsius uirginis Lachesis præconium hoc. O animæ diuinæ circuitus alterius initium mortalis ac mortiferi generis non uos dæmon fortietur: sed uos dæmonem potius eligeris. Qui uero prior sortem cepit: prior eligat uitam. cui necessatio inhærebit. Virtus autem inuiolabilis ac libera: quam pro ut honorabit quis: aut negliget: ita plus aut minus ex ea deniq; possidebit. Eligentis quidem culpa est omnis. Deus autem extra culpam. Hæc fati sortes super omnes fundit: ex quibus quilibet eam rapit: quæ super ipsum ceciderit: neq; licet cuiquam quotus ordie sit agnoscere: nisi quum cœperit tunc enim duntaxat quotus sit sortitus intelligit: post hæc item exempla uitarum coram ipsis in paucis institutionum secundo: Parcas in singulis ominibus apparere. Omnia enim tribus temporibus cõtineri præ-

Dominæ fati

Lla dies hæc est: qua te celebrare poetæ:
Si modo nõ fallũt tẽpora bacche solẽt.
Festaq; odoratis innectunt tempora sertis:
Et dicunt laudes ad tua uina tuas.
Inter quos memini: dũ me mea fata sinebãt:
Non inuisa tibi pars ego magna fui,
Quẽ nũc suppositũ stellis erymáthidos ursę
Iuncta tenet crudis sarmatis ora getis.
Quicq; prius mollem uacuãq; laboribus ægi
In studiis uitam pieridumq; choro.
Nũc pcul a patria geticis circũsonor armis
Multa pri9 pelago multaq; passus humo:
Siue mihi calus, siue hoc dedit ira deorum:
Nubila nascenti seu mihi parca fuit,
Tu tamen e sacris me de cultoribus unum:
Numine debueras sustinuisse tuo.
An dominæ fati quicquid cecinere sorores:

Prouidentia
Fatum
Fato omnia fieri

Parcas

Parcarum officia

merito : præfenti : & futuro : Præfenti est origo . Præfentis fubftantia . Futuri diffolutio . Incipimus enim quum nafcimur : & fumus quum uiuimus : & definimus quum interimus . Vnde non im- merito poetæ tres parcas effe uoluere . Vnam:quæ Cloro appellata uitam hâc ordiatur . Alteram quæ contexit . & Lachefis dicitur . Tertiam quæ rumpat : ac finiat : & Atropos nominatur . Idem quoq; ita refert Apuleius . Sed tria fata funt . Numerus cum ratione temporis faciens : fi poteftatem eorum ad eiuſdem fimilitudinem temporis referas . Nam quod in fuſo perfectum eſt : præteriti temporis habet ſpeciem . Et qđ

Omne ſub arbitrio deſinit eſſe dei?
Ipſe quoq; æthereas meritis inuect⁹ in arces:
Quo nõ exiguo facta labore uia eſt.
Nec patria eſt habitata tibi: ſed ad uſq; niuoſũ
Strymona ueniſti: marticolanq; geten.
Perſidaq; & lato ſpaciante flumine gagem:
Et quaſcunq; bibit decolor indus aquas.

torquetur in digitis momenti præfentis indicat ſpacia . Et quod nondum colo tactum eſt: ſubactumq; cura digitorum: id futuri & conſequentis ſæculi poſteriora uidetur oſtendere . Hæc illis conditio ex no- minum eorundem proprietate contigit . ut ſit Atro- pos præteriti temporis fatuſ . Lachefis a fine cogno- minata: qđ etiam illis: quæ futura ſunt finem ſuũ de- dedit . Clotho præfentis temporis habet cura: ut ipſis actiõibus ſuadeat . nõ cura ſolers rebus omni- bus deſit . ¶ Sub arbitrio dei . Sub dei uoluntate: Nã fata ne ab ipſis qđ diis imutari poſſe exiſtimabãt . ut Senecæ uerſibus ſuperius docuimus . Vnde illud legimus . Fatum ipſ; exuperat Iouem: & illud . Fato ſtat iupiter ipſe . ¶ Ipſe quoq; æthereas . Probat Bacchi exẽ plo fata non eſſe ſub dei arbitrio: ſiquidem ille poſt maximos labores cœlum aſcendit . ¶ Non patria . The- bas intellige . ¶ Strymona . Strymon fluuius eſt: qui in confinio Thraciæ: & Macedoniæ ex Aemo decurrit: ibi per æſtum maxime grues morantur . Vnde Maro eas Strymonias appellauit . ¶ Marticolanq; geten . Thracia enim fm Indos omniũ maximam qua Gate fuerunt: deos colunt: Martem . Liberum: Dianam: ac Mercuriũ: ut ſcribit Herodotus . ¶ Perſidaq; . Perſis (ut ſcribit Dionyſius) tota altiffimis uallatur montibus initium capiens a portis Caſpiis: qua iter in austrum: atque uſq; ad mare: protenditur: quod ab ea Perſicum eſt appellatum . De Perſide regione plura diximus in primo de arte amandi ¶ Er lato ſpaciante flumine gagem . Ganges (ut ſcribit Strabo) Indiæ fluuius eſt maximus omniũ fluminũ: qui in tribus continen- tibus memorantur . Poſt id Indum ponunt . Tertium Iſtrum . Quartum Nilum . Quidam minimam eius la- titudinem . xxx . ſtadium dicunt: quidam trium: Megafthenes ad centum eum ſtadia dilatari exiſtimat: minimam uero profunditatem . xx . paſſuum . Plutarchus ſcribit eſſe eius latitudinem duorum: & triginta ſta- diorum: profunditatem uero paſſuum centum . Gangem quidam incertis fontibus: ut Nilum: gigantemq; uicina eodem modo . Alii in Scythicis montibus naſci dixerunt: influere in eũ . xix . amnes . author Plynius . De eo Curtius . ita ſcribit . Ganges omniũ ab oriente fluuius eximitur a meridiana regione decurrit: & ma- gnorum montium iuga recto aluo ſtringit . In eum obiectæ rupes inclinant ad orientem . accipit rubro ma- ri findens ripas: multaq; arbores cum magna ſoli parte exorbet . Saxis quoq; impeditus: quibus crebro re- uerberatur: ubi mollius ſolũ reperit: ſtagnari ſalaſq; molitur: ut non immerito Ouidius eum lato flumi- ne ſpaciari dixerit . De Gange . & India plura Diodorus libro tertio: apud quem etiam legimus Indiã a Baccho . deuiſta: quod etiam ita oſtendit Ouidius in metamorphoſeos . Oriens tibi uictus ad uſq; . De i- color extremo qua cigitur India Gange . ¶ Decolor indus . Indiæ populus & niger: & mali coloris . Sunt . n . Indi nigri . Apulei⁹ . Nec miror qđ Ganges apud Indos unus omniũ amnis . Maximus eois regnator aq; in flumina centũ decurrit . Centum ualles illi ora: centum . Oceaniq; fretis centeno iungitur amni . Nec qđ iſdem Indis . ibidem ſitis ad naſcentem diem . tamen in corpore color noctis eſt . Et Tibulus . Illi ſint co- mites fuſci: quos india torret . Solis & admotis inſcit ignis eqs . Quod aut nigri alibi: alibi candidi homi- nes naſcantur Zonas efficere Iulius Firmicus ſcribit . Quæcunq; enim gens hominum illi adiacet zonæ: qđ ſempiterna aduſtione ignis: licet ſit ſub eius zonæ partibus collocata: quæ eſt composita moderatiõe for- mata: & ad fingendos tñ colores hominũ: ignem ſibi ex uicinæ ſocietatis coniunctionibus imitatur: ut ho- mines ad imitationẽ inuſtarum rerum atri ſemper forma coloris inſuſcet . Quæ uero partes glacialib; adia- cent zonis: quæ uiduatæ: ac deſertæ ſolis ardoribus perpetuis pruinarũ niuib; opprimunt: gentes illas ho- minum: quas in uicino poſita zona progenerat: nitido faciunt honores: ſplendidi candoris ornat . Sed & in his regionibus: quæ candidos homines procreant: & in illis tuſtus: quæ nigros ad uariandas hominũ for- mas: ſtellarum plurimum poteſtas operatur . & unicuiq; hominum licet coloris ſit una ſubſtantia: diuerſam tamen ſpeciem deformationis aſſignat . Zonarum igitur eſt qđ nigri uel candidi ſunt . Stellarum uero: qđ in illa unitate coloris diſſimilium formarum uarietatibus corporantur . Scribit etiam Dionyſius ad orientem ſitam eſſe Indiæ regionem: quæ licet omniũ ſit extrema . eſt tñ omniũ iucundiſſima: & in ipſis oceani la- bris ſita: quam ſol: quum primũ incipit emergere . atq; ab oceano caput extollere: primam eſſe ferunt: quæ illius radiis incenditur . & propterea nigros homines & craſſos a natura procreare . Co- mias ferunt denſiſ- ſimas . haud diſſimiles hiacyntho . Quod autem Bacchus totum ferme orbem peragravit . circunducens ſe: cum exercitum non modo uirorum: ſed etiam ſœminarum docet . Diodorus libro tertio: ſed plenius in quarto: & quinto .

Atropos
Lachefis

Clotho

Strymon

Perſis

Ganges

Indi nigri

Cur alibi
nigri: alibi
bi candidi
hoies na-
ſcunturIndiæ re-
gio

**Bacchus
bis gēit⁹**

¶ Bis genito bis cecineſe tibi. Bis genitum appellat: quoniam primum ex uentre Semeles: deinde ex femore Iouis in lucem uenit. Nam: ut ſcribit Diodorus. Semele ante partum fulmine iſta Iouem tradunt ſūptum in femore infantem: ut clam Iunone eſſet uſq; ad pariendi tps abſcondiſſe: inq; Naxo in ſula natum filia Coronidi Cliediq; loci nymphis præbuiſſe educandum. Fulminaſſe autem ante partū Semelen: ut nō ex mortalibus: ſed ex duobus diis ortus eſt uſtigio fieret immortalis. Vnde Ouidius in meta eum iterū ſatū appellat: ſolūq; bimatrē. Fabulā refert Diodorus in quinto. & Ouidius in meta. libro. ii. Bis aut illū ex Ioue

**Cur bac
chus bis
genitus**

natum ideo fingunt. qm̄ uites Deucalionis tpe. una cū cæteris arboribus diluuiō ſint abſumptæ: deinde iteꝝ exortæ: ueluti hæc ſecūda extiterit dei ap̄ omnes procreatio: qua ex Iouis femore natum denuo hunc deum ſcribunt: author Diodorus. ¶ Me quoq; Hoc dicit. Quem admodū ſubiectus fuiſti ſatis o Bacche: ut orbem peragreaſſiſſe illa mihi hæc ſortē dedere. ¶ Quē magna locutū. Capaneum designat: de quo abunde ſuperius diximus. ¶ Vate. Me tuū poetam. ¶ Admonitis noſtris. In quibusdam exemplatibus magis emendate legitur. Admonitiis matris: ut ad Semelē Bacchi matrē referas: quæ Iouis fulmine conflagrauit. quē admodum poeta Auguſti iſtu proſtratus eſt. ¶ Sic altera degraueſt ulmū. Vitis. Sic ſit uuaꝝ copia maxima in tuis uitibus ulmum cōplexis: quod maritate appellant. Vnde & ulmus marita uitū dicit. Cōmodiſſime aut ulmus uitem patitur. De maritanda autem uire legito Collumelam libro tertio. Sed in ſexto copioſius idem exequit. ¶ Altera uitis. Duæ enī uites applicitæ: & religatæ uni ulmo initebātur. qd̄ docet Columella his uerbis. Circa uernū deinde æquinōctium binæ uites quo celeſtus ulmū ueſtiant. pedem inter ſe diſtantes ſcrobibus reponendæ. Inueni tñ Patavii in ea conſpicua & celeberrima bibliotheca: quæ iuncta ē ædificiū Iōanis cognomento uiridarii: horrendæ uetulaſtis Ouidiū: in quo non altera: ſed altā ſcriptū eſt: ut ad ulmū referat. ¶ Mero incluſo. Vino intus latenti: hoc aut dicit: qm̄ Bacchus uini uſū mortalibus tradidit: ut eſt author Diodorus. ¶ Sic tibi cū Bacchis. Tradūt Bacchū in exercitu mulieꝝ copiam circūduxiſſe armatam: haſtis pampinis inuolutis. Silenū quoq; pædagogū ac nutritorem: q; ei plurimū ad uirtutem: & gloriā: reſq; bellicas proſuit. Satyrosq; etiam: quosq; opera in ſaltationibus: ac tragædiis oblectabat: eorum enim riſu: ac ioco uitam omnē ſœlicē traducebat. De Satyris diximus abunde in enarratōibus in Ouidio de arte amandi. ¶ Attonito nō taceare ſono. Et ſacriſciis celeberris: in quibus hominum clamore: & ſtrepitu cymbaloz: ac tympanoz omnia reſonabant: quā rem designat Ouidius his uerbis. Tu biugū pictis inſignia frænis. Colla premis lyncū. Bacche ſatyꝝq; ſequuntur. Quiq; ſenex ſerula tubatēs ebri⁹ atus. Sustinet. & pado nō fortiter hæret a ſello. Quacūq; igrederis clamor iuuenilis: & una. Fœmineæ uoces ipulſaq; tympana palmis. Cōcauq; æra ſonāt longozq; foramine buxus. ¶ Attonito ſono. Sono bacchantum & furentū in tuis ſacris: ſic i primo de arte amandi. Sonuerunt cymbala toto. Littore: & attonita tympana pulſa manu. De clamore Bacchantū ita etiam ſcribit Dionyſius. Extant & aliæ non longe ab his in ſula ſitæ cultrices q̄ maxime Bacchi: in quibus Ammitarū mulieꝝ olim clariffimozū uiroz coronatæ hederas: pendentibusq; corymbis intra ſequaſi cōmotæ furore quodam concitantur: atq; cum ingenti clamore elato Bacchum uociferantes noctu ipſi deo ſacra ex ritu perficiunt: haud enim ſic in ripis Traicij Abſynthi Biſtorides conſueticiū Bacchum proclamant. Neq; ſic Indi pueri apud Gangē tripudiant. ſtridentes ſonoro cantu: quē admodū ibi mulieres illæ Bacchū celebrantes obſtrepūt deoz: ac ſaltantes uota perſoluūt: alibi plura diximus. ¶ Oſſa bipenniſeri. Inſignes inter eos: in quos aſi aduertit Bacchus ferunt græcum Pentheæ: cuius fabulam hēs apud Ouidiū i met. Ninum Indoz regem. Lycurgū thracē. Tradūt enim Bacchū ex Aſia in Europam cū exercitu tranſiturū: cū Lycurgo Trachū: qui ſunt ad Hellespontū rege ſociatē coiſſe. Quum fœminas primū in Thracem uelut amicos traduxiſſet: iuſſiſſe Lycurgū nocte milites ſuos Bacchum aggreſſiſſiq; & pellices oēs obrūcarū his per quēdam accolā Tharopē noie cognitiſ: territ⁹ Bacchus: quū nō dum tranſſeret aſſent milites: amicoꝝ pſidio occulte ad exercitū tranſiit. Lycurgus pellices aggreſſus oēs interemit. At Bacchus exercitu traducto. Thracē pugna ſuperatū: captūq; priuauit oculis: do meſticiſ eius cruce affixis. Tharopi uero beneficii memor Thracū iperū cōceſſit: ac nrū orgia celebrādū tradidit. Ouidius uero ſcribit. Lycurgū Thracū regē fuiſſe: q; Bacchū deū negabat: ob quod dum conaretur ſecuri uites incidere: cura ſibi amputauit. Vnde bipenniſer appellat. Ouidius in meta. Penthea tu uenerā de bipenniſerūq; lycurgum. Sacrilegos maſtas.

**Bibliothe
ca patauia**

**Son⁹ bac
charum i
ſacris**

Diui Iōanis cognomento uiridarii: horrendæ uetulaſtis Ouidiū: in quo non altera: ſed altā ſcriptū eſt: ut ad ulmū referat. ¶ Mero incluſo. Vino intus latenti: hoc aut dicit: qm̄ Bacchus uini uſū mortalibus tradidit: ut eſt author Diodorus. ¶ Sic tibi cū Bacchis. Tradūt Bacchū in exercitu mulieꝝ copiam circūduxiſſe armatam: haſtis pampinis inuolutis. Silenū quoq; pædagogū ac nutritorem: q; ei plurimū ad uirtutem: & gloriā: reſq; bellicas proſuit. Satyrosq; etiam: quosq; opera in ſaltationibus: ac tragædiis oblectabat: eorum enim riſu: ac ioco uitam omnē ſœlicē traducebat. De Satyris diximus abunde in enarratōibus in Ouidio de arte amandi. ¶ Attonito nō taceare ſono. Et ſacriſciis celeberris: in quibus hominum clamore: & ſtrepitu cymbaloz: ac tympanoz omnia reſonabant: quā rem designat Ouidius his uerbis. Tu biugū pictis inſignia frænis. Colla premis lyncū. Bacche ſatyꝝq; ſequuntur. Quiq; ſenex ſerula tubatēs ebri⁹ atus. Sustinet. & pado nō fortiter hæret a ſello. Quacūq; igrederis clamor iuuenilis: & una. Fœmineæ uoces ipulſaq; tympana palmis. Cōcauq; æra ſonāt longozq; foramine buxus. ¶ Attonito ſono. Sono bacchantum & furentū in tuis ſacris: ſic i primo de arte amandi. Sonuerunt cymbala toto. Littore: & attonita tympana pulſa manu. De clamore Bacchantū ita etiam ſcribit Dionyſius. Extant & aliæ non longe ab his in ſula ſitæ cultrices q̄ maxime Bacchi: in quibus Ammitarū mulieꝝ olim clariffimozū uiroz coronatæ hederas: pendentibusq; corymbis intra ſequaſi cōmotæ furore quodam concitantur: atq; cum ingenti clamore elato Bacchum uociferantes noctu ipſi deo ſacra ex ritu perficiunt: haud enim ſic in ripis Traicij Abſynthi Biſtorides conſueticiū Bacchum proclamant. Neq; ſic Indi pueri apud Gangē tripudiant. ſtridentes ſonoro cantu: quē admodū ibi mulieres illæ Bacchū celebrantes obſtrepūt deoz: ac ſaltantes uota perſoluūt: alibi plura diximus. ¶ Oſſa bipenniſeri. Inſignes inter eos: in quos aſi aduertit Bacchus ferunt græcum Pentheæ: cuius fabulam hēs apud Ouidiū i met. Ninum Indoz regem. Lycurgū thracē. Tradūt enim Bacchū ex Aſia in Europam cū exercitu tranſiturū: cū Lycurgo Trachū: qui ſunt ad Hellespontū rege ſociatē coiſſe. Quum fœminas primū in Thracem uelut amicos traduxiſſet: iuſſiſſe Lycurgū nocte milites ſuos Bacchum aggreſſiſſiq; & pellices oēs obrūcarū his per quēdam accolā Tharopē noie cognitiſ: territ⁹ Bacchus: quū nō dum tranſſeret aſſent milites: amicoꝝ pſidio occulte ad exercitū tranſiit. Lycurgus pellices aggreſſus oēs interemit. At Bacchus exercitu traducto. Thracē pugna ſuperatū: captūq; priuauit oculis: do meſticiſ eius cruce affixis. Tharopi uero beneficii memor Thracū iperū cōceſſit: ac nrū orgia celebrādū tradidit. Ouidius uero ſcribit. Lycurgū Thracū regē fuiſſe: q; Bacchū deū negabat: ob quod dum conaretur ſecuri uites incidere: cura ſibi amputauit. Vnde bipenniſer appellat. Ouidius in meta. Penthea tu uenerā de bipenniſerūq; lycurgum. Sacrilegos maſtas.

**Lycurgus
a baccho
nictus**

Scilicet hanc legem nentes fatalia parca:

Stamina bis genito: bis ceciere tibi.

Me quoq; si fas est exemplis ire deorum:

Ferrea fors uitæ difficilisque premit.

Illo nec melius cecini: quem magna locutum

Reppulit a thebis iupiter igne suo.

Vt tamen audisti percussum fulmine uatem:

Admonitis matris condoluisse potes;

Et potes aspiciens circū tua sacra poetas.

Nescio quis nostri dicere cultor abest.

Fer bone liber opē: sic altera; degraueſt ulmū

Vitis: & incluſo plena ſit uua mero.

Sic tibi cū bacchis ſatyrorū grata iuuentus:

Adſit: & attonito non taceare ſono.

Oſſa bipenniſeri ſic ſint male pſſa lycurgi:

Impia nec pœna pentheos umbra uacet.
 Sic micet æternū. uicinaq; sydera uincat
 Coniugis in cælo clara corona tuæ.
 Huc ades: & casus r̄leues pulcherrimē nr̄os:
 Vnum de numero sis memor esse tuo.
 Sunt diis inter se commercia: flectere tenta
 Cæsareum numen: numine baccæ tuo.
 Vos quoq; consortes studiū pia turba poetæ:
 Hæc eadem sumpto quisq; rogare mero.
 Atq; aliquis uestrum nasonis nomine dicto
 Apponat lachryuis pocula mixta suis.
 Admōitūsq; mei cum circūspexerit omnes:
 Dicat ubi ē nostri pars modo naso chori.
 Idq; ita: si uestrum merui candore fauorem:
 Nullaq; iudicio litterā læsa meo est.
 Si ueterū digne ueneror cōscripta uirorum:
 Proxima nō illis esse minora reor.
 Sic igitur dextro faciatis apolline carmen:
 Quod licet inter uos nomē habete meū.
 I ttoꝛe ab euxino nasonis epistola ueni:
 Lassaq; facta mari: lassaq; facta uia.
 Qui mihi flēs dixit: tu cui licet aspice romā:
 Heu quanto melior fors tua sorte mea ē.
 Flēs quoq; me scripsit: nec q̄ signabar ad os ē
 Ante: sed ad madidas gēma relata genas.
 Tristitiæ causam si quis cognoscere quærit:
 Ostendi solem postulat ille sibi.
 Nec frondes siluis: nec aperto gramina cāpo
 Mollia: nec pleno flumine cernit aquas.
 Quid priam⁹ doleat mirabit̄ hector̄ raptos:
 Quidue philoctetes ic̄t⁹ ab angue gēat:
 Diū facerent utinam talis status esset in illo:
 Vt nō tristitiæ causa dolenda foret.
 Fert tamē: ut deber: casus patienter amarus:
 More nec idomiti fræna recusat equi.
 Nec fore perpetuā sperat sibi numinis irā:
 Consciū in culpa non scelus esse sua.
 Sæpe refert sit quanta dei clāmentia: cuius
 Se quoq; in exemplis annumerare solet.
 Nā q; opes teneat patrias q; nomina ciuis:
 Deniq; q; uiuat munus habere dei.
 Te tamē o (si qd credis mihi) charior illi
 Omnibus: in toto pectore semper habet.
 Teq; menciaden: te qui comitatus oresten.
 Te uocat ægiden: euryalumq; suum.
 Nec patriā magis ille suam desiderat: & quæ
 Plurima cū patriā sentit abesse sibi.

¶ Umbra pentheos. Penthei anima. ¶ Clara corona. Ariadnē a Theseo in Naxo insula destitutā Bacchus uxorem duxit: & ut sydere clara foret: Liber sumptam coronam in cœlum iecit dicēte Ouidio. Sumptam de fronte coronā. Immisit cœlo: te nues uolat illa per auras. Dumq; uolat: gemmæ nitidos uertuntur in ignes. Consistuntq; loco specie remanente coronæ. Qui medius nixiq; genu ē anguemq; tenentis. Fabulā etiam refert Ouidius in primo de arte amandi: ubi nos quoq; plura diximus. De Corona uero Ariadnæ legito Higini: qui rem multis uerbis prosequit. ¶ Esse unum de tuo numero. Me unum esse de tuis poetis. ¶ Candore. Mea integritate. ¶ Nullaq; iudicio. Si nullius uestrum carmen notauit unq;: aut si in quendam uestrum mordacem uersum nunq; distinxit. ¶ Proxima non illis. Si arbitror proxima uestra carmina antiquis non esse inferiora. Proxima autem: aut uicina: aut nuper a uobis edita. ¶ Dextro apolline. Propitio Apolline. ¶ Nomen habete meum. Solo nomine sum uobiscum: quando q̄dem corpore non possum propter Augustum.

In Quintam Elegiam Enarratio.

I ttoꝛe ab euxino. Epistolam ab Euxino littore Romā uenisse: coraq; laudatē amici fidem inducit Ouidius. Eum postremo precatur: ut se constanter tueatur. ¶ Epistola nasonis. Ego Ouidii epistola. ¶ Qui flens. Qui Ouidius plorans. ¶ Cui licet. Cui epistolæ fas est non enim est exul ut ego sum. ¶ Ostendi solem. Quasi dicat cæcus est: si tristitiæ causam nō uidet. ¶ Mirabitur. Afficietur admiratiōe: qui Priamum Hectoris mortem lugentem uidet: & eius luctus causam quærit. Quibus uerbis designat non aliter hunc facere: q̄ eum: qui tristitiæ suæ causam uidet: & quærit. ¶ Ictus ab angue. Vel sagitta ueneno hydræ illita percussus: uel re uera a serpente ictus ut diximus supra. ¶ In illo. In Ouidio. ¶ Numinis. Augusti. ¶ Sæpe refert. Sæpe narrat Ouidius. ¶ Solet se annumerare. Solet se unum ex his profiteri: in quos clāmens fuit Augustus. ¶ Munus habere dei. Subaudi refert se habere. ¶ Te tamen. Ordo est. Tamen o amice charior illi nasoni omnibus amicis: si quid credis mihi: Ouidius semper habet te in pectore. ¶ Menciaden. Amicissimum. ut Patroclus Menciæ filius Achilli fuit. ¶ Te qui comitatus oresten. Te etiam eo amore prosequit: quo Pylades Oresten. ¶ Aegiden. The seu Pitthoi amicum Aegæi filium. ¶ Euryalumq; suum. Nisi & Euryali amor not⁹ est carmine Vergiliano. ¶ Et quæ plurima. Vxorem: fortunasi: & alia id genus.

DE TRISTIBVS

Hymetus
Mel hy-
metiū seu
atticum
Mella pre-
stātissima
Mellis
usus

¶ Attica apes. Hymetus mons est Atticæ regionis: qui floribus semp uestitur. Hic (ut Strabo scribit) mel gignit optimum: quod cuncta bonitate superat. Scribit etiam Plynus Mellis atticæ in toto orbe summam laudem existimari. Sane Mel atticum seu Hymetium: Siculum: nel Hyblæum: & Calymnium a scriptoribus maxime celebratur. Mellis autem usum Aristeo ascribit Diodorus. ¶ Illud tempus. Quo una uiximus. ¶ Contagia. Consternationem. ¶ Subitæ cladis. Subiti exilii. ¶ Ictæ domus. Domus Ouidii Augusti ira percussæ. ¶ Sensit tamen omnia. Tamen omnes amicos cognouit. ¶ Se. Ipso Ouidio. ¶ Quam Subaudi opem. ¶ Foret solandus. Quia non minus ipso Ouidio doluisti. ¶ Siue diem uideat. Siue uiuat. ¶ Nec finet ille tuos. Nec pmittet te frustra apud illum collocaſſe beneficiū. Ille enim litus arat: qui operam perdit: & frustra laborat. Ouidius i epistolis. Nō profecturis littora bobus aras. ¶ Ipsa rogo. Ipsa epistola peto.

In sextam Elegiam Enarratio.

Nnuus assuetum. Seipsum hortatur ad celebrandum uxoris natalem: pro qua bene precatur: diemq; laudat: qui eam elegantissimis moribus in lucem protulit. Et quauis digna esset foelicioni fortuna: eam tamē hortatur: ut omnia æquo animo ferat: siquidē eius uirtus nō nisi in aduersis perspicere poterat. Demum deos precatur: ut si nolint sibi parcere: saltem uxori innocenti ignoscant. ¶ Laertius heros. Vlysses Laertii filius. ¶ Diem coniugis. Natalem uxoris Penelopes. ¶ Lingua fauens. Lingua mea bonis uerbis intenta: quid autem sit linguis fauere diximus supra. ¶ Bona uerba. Verba læta: & bene precantia: quibus antiqui die natalitio utebantur. Tibullus. Dicamus bona uerba uenit natalis ad aras. Quisquis ades lingua uir: mulierq; faue. ¶ Semel. Meo uirū natali. Ordo est. Et uestis alba decolor meis fatis: quæ semel sumitur mihi toto anno sumatur. ¶ Decolor. Contrarii: & quasi mali coloris: de ueste autem natalitia dictum est. ¶ Araq; gramineo. Genio natalem celebrantes aram erigebant: quam floreis sertis ornabant. Tibullus. Ipse suos adsit genius uisurus honores. Cui decorent sanctas florea ferta comas. Fœminæ uero Iunoni sacrificabant. Tibullus. Natalis iuno sanctos cape turis honores. Quos tibi dat tenera docta puella māu. Da mihi tura puer. Tura aliiq; etiā odores eodem die urebantur. Tibullus. Vrantur pia tura focis: urantur odores: Quos tener terra diuinitē mittit arabs: Et alibi Mæe geni cape tura libēs: uotisq; faueto.

Bona uer-
ba

Geni ara
in natali

Fœminæ
iunoni sa-
cificabāt
in natali

Quā uultus oculosq; tuos o dulcior illo.
Melle: quod in cæris attica ponit apes.
Sæpe est mcerēs tempus reminiscitur illud:
Quod nō præuentū morte fuisse dolet.
Cumq; alii fugerēt subitæ cōtagia cladis:
Nec uellēt icæ limen adire domus.
Te sibi cū paucis meminit mansisse fidelem:
Si paucos aliquis tresue duosue uocat.
Quauis attonitus sensit tamen omnia: nec te
Se minus aduersis indoluisset suis.
Verba solet: uultūq; tuū gemitusq; referre:
Et te flente suos demaduisset sinus.
Quā sibi præstiteris: qua consolatus amicū
Sis: ope solandus cum simul ipse fores.
Pro quibus affirmat fore se memorēq; piūq;
Siue diē uideat: siue tegatur humo.
Per caput ipse suū solitus iurare tuūq;
Quod scio non illi uilius esse suo.
Plena tot & tantis referetur gratia factis:
Nec finet ille tuos litus arare boues.
Fac modo cōstanter pfugū tueare: quod ille
Qui bene te nouit non rogat ipse rogo.
a Nnuus assuetū dominæ natalis honorē
Exigit: ite māus ad pia sacra mea.
Sic quondā festū laertius egerat heros:
Forſan in extremo coniugis orbe diem.
Lingua fauens adsit nostrorū oblita laborū:
Quæ puto dedidicisti iā bona uerba loqui.
Quæq; semel toto uestis mihi sumitur annos
Sumat fatis decolor alba meis.
Araq; gramineo uiridis de cespite fiat:
Et uelet tepidos nexa corona focos.
Da mihi tura puer pigues facientia flāmas:
Quodq; pio fufum stridat i igne merum.
Optime natalis: quis procul absumus opto
Candidus huc uenias dissimilisq; meo.
Si qd & istabat dominæ miserabile uulnus:
Sit perfuncta meis tēpus in omne malis.
Quæq; graui nuper plusq; quassata pcellaē:
Quod superest tutū per mare nauis eat.
Illa domo: nataq; sua: patriaq; fruatur:

¶ Quatenus Quouisq; Quatenus enim per e aduerbium est temporis uel loci: per i nero coniunctio cau Quatenus
salis: ut docet Caper. ¶ In charo coniuge. In me charo marito. ¶ Cetera pars uitæ. Reliqua uitæ meæ uxo- Quatinus
ris cursus. ¶ Tristi nube. Tristi infortuio. ¶ Adicerem & nostros. Precaret inquit: ut annis eius nostri quo
q; accederent. ¶ Sed me contagia fati. Sed uereor ne fata mea in scelicia annorum uxoris sclicitatem cor
rumpant. ¶ Quos agit ipsa. Annos ipsius uxoris. ¶ Sensus. Intelligentia. Fumus enim uidetur quasi futura
prænoscere. ¶ Inest nebulis. Est fumo. ¶ Exigit. Emittit. Consilium meū. Meam deliberationem: quia non

Errepta hæc uni sit satis esse mihi.

Quatenus & nō est in charo cōiuge scelix:

Pars uitæ tristi cætera nube uacet.

Viuat. amercq; uirū: quoniā sic cogitur absens:

Cōsumatq; annos: sed diuturna suos.

Adicerem & nostros: sed ne contagia fati

Corrūpant timeo: quos agit ipa mei.

Nil homini certū est: fieri quis posse putaret:

Vt facerem in medijs hæc ego sacra getis:

Aspice: ut aura tamen fumos e ture coortos:

In partes italas: & loca dextra ferat.

Sensus inest igit' nebulis: quas exigit ignis:

Consiliū fugiant cætera penè meum.

Consilium cōe sacrum: cum fiat in ara

Fratribus alterna qui periere manu.

Ipsa sibi discors tanquā mandet' ab illis:

Scindit' in partes atra fauilla duas.

Hoc (memini) quondā fieri nō posse loq̄bar:

Et me battiades iudice falsus erat.

Oīa nūc credo cū tu nō stultus ab alto

Terga uapor dederis: ausoniāq; petas.

Hæc igit' lux est: quæ si nō orta fuisset:

Nulla fuit misero festa uidenda mihi.

Edidit hæc mores illis heroibus æquos:

Quis erat eurytion icariūsq; pater.

Nata pudicitia est secum probitasq; fidesq;

At nō sunt ista gaudia nata die.

Sed labor: & curæ: fortunāq; moribus impar:

Iustaq; de uiduo pene querela toro.

Scilicet aduersis probitas exercita rebus

Tristi materiā tempore laudis habet.

Si nihil infesti durus uidisset Vlysses:

Penelope scelix: sed sine laude foret.

Victor echionias: si uir penetrasset in arces:

Forsitan euadnen uix sua nosset humus.

Cum peliæ genitæ tot sint: cur cognita nobis:

am: & Neleum: cuius rei meminit etiam Diodorus. apud quē cōpio Peliæ filias tres fuisse. quarum priorem Nele⁹ Pe
Alcestē nuptui dedit Iasoni post interfectū Peliā. ¶ Admeto Thessalo Amphinomē. Arobremōi Leōtei fra
tri. Euadnē uero Oeneo Cephali tunc Phæceog; regis. ¶ Cur cognita nobis. In alijs exēplarib⁹ ē ita legif.
Cui nobilis una ē. Alcestē aut' intelligit: de q̄ plura diximus in enarrationibus nr̄is in Ouidiū de arte amadi.

portendunt mihi sclicitatem: ut credebam. ¶ Cæte
ra. Reliqua signa: ¶ Consilium commune. Consili
um huius sacri est mihi cum uxore cōe. ¶ In ara. In
rogo. Hoc aut' exemplo ostendit sensum esse igni i
his sacris. ¶ Fratibus Eteocli: & Polynici: quorū bel
la nota sunt Diodori: & Papinii monumentis: mu
tuis enim ictibus cecidere. ¶ Ipsa sibi discors. Quū
Polinici cadauer impositus fuisset Eteoclis rogo: su
bito flāma discessit: dicente Papinio libro thebai
dos duodecimo. Ecce iterum fratris primos: ut con
tingit artus. Ignis edax: tremuere rogi: & nouus ad
uena busti. Pellitur: exundant diuiso uertice flāmæ
Alternosque apices abrupta luce corruscant. Et Lu
canus. Vestali raptus ab ara. Ignis: & ostendens cō
fectas flāma latinas. Scinditur in partes: geminoq;
cacumine surgit. Thebanos imitata rogos. ¶ Tan
quam mandetur. Tanq̄ flāmæ iniungatur: ut ita se
paret. ¶ Battiades. Callimachus poeta. ¶ Ab alto.
Ab ære legitur etiam ab arcto. ¶ Terga dederis. Fu
gisse Italiā uersus: ubi erat poetæ uxor: nec illic ubi
ipse erat pmanferis: aut ei boni aliquid portēderis:
¶ Hæc lux. Hic diēs natalitiū. ¶ Hæc. Scilicet dies.
¶ Nulla festa. Nulla dies festa. ¶ Fuit uidenda. Quia
si hoc die nō nata fuisset uxor: illum nō celebrare.
¶ Illis heroibus. Illis claris: & illustribus sceminis
quas ipse Poeta heroidas appellat. ¶ Quis erat eu
rytion. Ita qdem in omnibus legitur exemplaribus.
Emendate aut' non Eurytion: sed Eetion scribēdū:
affirmo: ut ad Andromachen Hectoris referatur:
q̄ Eetionis filia fuit: ut meminit Strabo libro. xiii.
Tenuit aut' Eetiō Tenedō: dicēte Ouidio libro quar
to fastorum. Et tenedō ueteres Eetionis opes: q; au
tem Andromache castissima fuerit. docet Ouidius.
in ultima huius libri elegia: quando inquit. Cernis.
ut admitti cantet: & hectoris uxor. ¶ Icariusq; pa
ter. Icarius pater fuit Penelopes. ¶ Nata pudicitia
est secū. Diem laudat. ut uxoris laudes aggerando:
ostendat sola gaudia ei: defuisse. ¶ Pene iusta. Qua
si æqua. Nam quasi iuste queritur. q; mea causa ui
dua sit. ¶ Exercita. Probata. Hic autē refellit ea om
nia: quæ in sclicitatis loco annumerauerat. ¶ Vi
ctor echionias. Capaneū designat: de quo diximus
¶ In arces echionias. In arces thebas. Echio enim
fuit un⁹ ex socijs Cadmi. qui cū eo Thebas cōdidit.
¶ Euadnē. Vxorem Capanei. cuius mors nota est:
¶ Quum peliæ genitæ tot sint. Peliæ filius fuit Ne
ptuni ex Tyro nympha filia Salmonei regis Sala
mine: ut scribit Homerus in Odysea. Refert enim
hanc consueuisse circa ripas eniphei fluminis dele
ctari: Eam Neptunus sumpta eniphei forma uir
ginem cepit: & cum ea concubuit. genuitque Peli

Flāma dī
uisa i eteo
clis rogo.

Eetion pa
ter andro
maches.

Echion

Peliæ pa
rentes

Nele⁹ Pe
liæ filia
tres.

DE TRISTIBVS.

¶ Misero uiro. Infoelici marito Admeto. ¶ Alter Quā Prothesilaus: cuius mortē alibi diximus. ¶ Laodomia. Ordo est. Nihil erit cur Laodomia referat. i. narret in mariti amplexu piisse. ¶ Implerent uenti: Hoc ē si res meæ secūda essent. Est autē a nauigantibus sumpta translatio. ¶ Sed illi parcite. Sed uxori ignoscite. In septimam Elegiam Enarratio.

V quoq; nostrorū. Querit se ab amico destitutum: horraturq; illum: ut constanter in amicitia pisset quam primo coluerat. ¶ Sarcina sum. Sum inquit tibi oneri & molestia. ¶ Palinure. Amice si

le nauem in medio cursu destituit: ut docet Maro. ¶ Neue fides sit minor tua arte. i. non minus sit officium: q̄ fides erga me tua. Debes. n. mihi & artem & fidem pariter præstare: ut optimus nauis gubernator: per artem autē officium amici intelligit. Querit ergo fide sola sibi ab amico seruata. officium deesse. quum utranq; rem amicus ab amico expectare debeat. ¶ Quā semel excepit. Quā semel p̄standā suscepit. Sunt q̄ legant accepit: superior lectio magis placet. ¶ Nunq̄ non. i. sp. ¶ Podalirius. Aesculapius filios reliquit Machaonem: & Podalirium: qui arti paternæ dediti: quū ad Troiam cū Agamemnone nauigassent: plurimū Græcis in eo bello curādis sumo studio uulneribus opitulati sunt: magnam ob id gloriam adepti. Meritis quoq; imunitas regni omnium post bellū est cōcessa. ¶ Turpius eiicitur. Probat nō subeundū onus fuisse amicitia: si illud depositurus erat. idq; hospitis exemplo: cui turpius eē dicir illū semel acceptū domo eiicere. q̄ si oīno. nunq̄ accepisset. ¶ Ara. Præsidium. Tuū iudiciū. Tuā opinio nē: quā de me habebas. ¶ Nostra crimina. Nrae criminationes: ¶ Quod cupio. Quaz rem opto: ut spiritus ex mēbris exeat. ¶ Stringant: uulnerent: feriātur. ¶ Nostro delicto. Nostra maledicentia. ¶ Et uidear. Et q̄ appareā. ¶ Merito. iustesit te læsero. ¶ Uilior. Quā solebā: uel q̄ nūc. ¶ Ut mea sit longis. Ut sim tibi iratus pp̄ malorū meorum longitudinem. ¶ Moram. Mentē esse agitatam. ¶ Agamemnone natū. Orestē. ¶ Ille. Pylades. ¶ Hoc ē cū miseris. Hoc dicit. Beati cū miseris hoc habent solū cōe: q̄ utrisq; obsequium præstari solet. quasi dicat mihi misero obsequi debes: quādo quidē obsequimur ita miseris: ut etiam beatis: quam rem tamen a arte innuit. inferius eo uersu. Si mihi non parcis: & reliq;. ¶ Ambobus. Et beatis & miseris. ¶ Ceditur & cæcis. Solemus etiam obsequi & cedere cæcis transeuntibus. ¶ Et quos prætexta. Tertium genus hominum designat: quibus etiam obsequimur. hoc est magistratus & consules. quos designat per p̄textam. & uirgarum fascis: qui a lictoribus præferbantur. Illud notandum Valerium publicolam (authore Dionysio) abstulisse a fascibus secures: constituisseq; futuris post se consulibus consuetudinē: ut quum extra urbem essent: uterentur securibus. intus uero tantū fascibus ornarent. ¶ Imperiosa. Plena imperii: uel ostentatrix imperii.

Machaon
Podaliri⁹

Cōsules i
uibe fasci
bus. extra
securibus
utebantur

Nempe fuit misero nupta q̄ una uiro
Effice: ut iliacas tangat prior alter harenas:
Laodomia nihil cur referatur erit.
Et tua (quod malles) pietas ignota fuisset:
Implerent uenti si mea uela sui.
Dii tamen & cæsar diis accessure: sed olim
Aequarint pylios cum tua fata dies.
Non mihi: q̄ p̄cā fateor meruisse: sed illi
Parcite: quæ nullo digna dolore dolet.
V quoq; nraū quōdam fiducia rerum:
Qui mihi cōfugiū: q̄ mihi portus eras.
Tu quoq; suscepti curā dimittis amici:
Officiūq; piū tam cito ponis onus.
Sarcina sum fateor: quam tu si tpe duro
Depositurus eras: non subeunda fuit.
Fluctibus in mediis nauem palinure relinqs:
Ne fuge: neue tua sit minor arte fides.
Nunquid achilleios inter fera prælia fidi
Deseruit leuitas autumedontis equos
Quā semel excepit nunq̄ podalirius egro
Promissam medicæ non tulit artis opem.
Turpius eiicitur: quam nō admittit hospes.
Quæ patuit dextræ firma sit ara mea.
Nil nisi me solū primo tutatus es: at nunc
Me pariter serua iudiciūq; tuum.
Si mō nō aliqua est in me noua culpa: tuāq;
Mutarunt subito crīa nostra fidē.
Spiritus hic scythica. quē nō bñ ducim⁹ aura
Quod cupio mēbris exeat ante meis.
Quā tua delicto stringant pectora nostros:
Et uidear merito uilior esse tibi.
Non adeo toti fatiurgemus intquis:
Ut mea sit lōgis mēs quoq; mota malis.
Finge tñ motā: quotiēs agamemnone natū
Dixisse in piladē uerba p̄terua putas:
Nec p̄cula uero est: qd uel pulsarit amicum:
Mansit in officiis nō minus ille suis.
Hoc est cū miseris solū cōe beatis:
Ambobus tribui quod solet obsequiū.
Ceditur & cæcis: & quos p̄texta uerendos:
Vrgaq; cū uerbis imperiosa facit.

Si mihi non parcis: fortunæ parcere debes:
 Non habet in nobis ulli ira locum.
 Elige nostrorū minimum de parte laborum:
 Isto quod quereris grandius illud erit.
 Quam multæ madida celat arundine fossæ:
 Florida quæ multas hybla tuetur apes.
 Quæ multæ gracili terrena sub horrea ferret:
 Limitæ formicæ grana reperta solent.
 Tam me circumstat densorum turba malorū:
 Crede mihi uero est nostra querela mior.
 His qui contentus non est in littus harenas:
 In segetem spicas: in mare fundat aquas:
 Intempestiuos igitur compesce furores:
 Vela neq; in medio desere nostra mari.
 Vā legis ex illa tibi uenit epistola terra:
 Latus ubi æquoreis iter aditur aquis.
 Si tibi cōtingit cum dulci uita salute:
 Candida fortunæ pars manet una meæ.
 Scilicet ut semp quid agā charissime quæris:
 Quamuis hoc uel me scire tacente potes.
 Sū miser: hec breuis ē nrōq; summa laborū:
 Quisquis & offenso cæsare uiuet: erit.
 Turba tomitanæ quæ sit regionis: & inter
 Quos habitem mores discere cura tibi ē.
 Mixta sit hæc quamuis iter græcosq; getasq;
 A male pacatis plus trahit ora genis.
 Sarmaticæ maior: geticæq; frequentia gentis:
 Per medias in equis itq; reditq; uias.
 In quibus est nemo: q; non choriton & arcum:
 Telaq; uipereo lurida felle gerat.
 Vox fera: trux uultus: uerissima morti iago:
 Non coma: nō ulla barba resecta manu.
 Dextera nō segnīs fixo dare uulnera cultro:
 Quæ uictum lateri barbarus omnis hēt.
 Viuit in his igitur tenerorū lusor amorum:
 Hos uidet. hos uates audit amice tuus.
 Atq; utinam uiuat. & non moriatur in illis:
 Absit ab iuis hęc tamen umbra locis.
 Carmina q; pleno saltari nostra teatro:
 Versibus & plaudī scribis amice meis.
 Nil equidem feci (tu scis hoc ipse) theatris:
 Musa nec in plausus ambitiosa mea est.
 Non tamē: ingrātū est quodcūq; obliuia nrī:
 Impedit: & pfugī nomen in urbe refert.
 Quamuis interdū: quæ me læsisse recordor:
 Carmina deuoueo: pieridesq; meas.
 Cū bene deuouī: nequeo tamē esse sine illis.

¶ Si mihi non parcis. Si te mei tanq; amici nō misere-
 ret. ¶ Fortunæ parces debes. Debes miseri fortunæ
 meæ in scelicis. ¶ Non habet in nobis. Solet. n. usu
 uenirent quos iniuriæ iuisos faciunt: gratiosos mi-
 seria reddant: ut est apud Valerium: ¶ Isto qd; quere-
 ris. Isto malo qd; mihi obiciis. ¶ Illud: si minimū de
 pte nostrorū laborū. ¶ Hybla florida. Hybla urbs fu-
 it Sicilia: quam (ut Strabo scribit. Dorientes ediderit
 ea urbs etiā Megara appellata fuit Hybla im ab Hy-
 blone rege Siculo: qui eā incoluit noīātā: docet Thu-
 cydides libro. vi. eius ager floribus abūdabat. Marti-
 alis. Florida per uarios: ut spargitur Hybla colores.
 Quū bræue sicanæ uer populant apes: ubi aut erat
 optimi mellis copia. Silius libro. xiii. Tum q; nectare
 is uocat ad certamē hymeton. Audax Hybla. fauis.
 Et Maro in bucolicis: Apes Hyblæas appellauit.
 ¶ Gracili limite. Angusto calle. ¶ Est mior uero. Mi-
 nor est ipsa ueritate. ¶ His. s. excusationibus: q; ad-
 duxi. ¶ In littus harenas. Qui me plura mala posse
 existimat: aut uellet habere his: quæ patior: ille ma-
 ximo cumulo malorū meorū maiorem etiā addit:
 & cupit quasi impossibilia. ¶ Intempestiuos furores
 Iram imaturā. ¶ Igitur. Quando præmor tot malis.
 In Octauam Elegiam Enarratio.

Hybla
MegaraMel hy-
bleum.
Apes hy-
bleæ

Vam legis. Amico quærenti quid ageret
 in Scythia respondet breuiter Ouidius: se
 miserū esse. Postmodū Tomitanæ regi-
 onis incolarū mores describit. Deinde
 dicit studiis poeticis animū dīneri: ac pasci: & se car-
 minibus mala sua obliuisci. ¶ Latus Ister. Spatiosus
 ille fluuius: de quo superius abūde diximus. ¶ Vita
 cū dulci salute. Vita cum iosa incolumitate: hoc ē si
 uiuis: & uales. ¶ Cādida. Fœlix: prospera. ¶ Ut sem-
 p. Subaudi quæris. ¶ Erit. Scilicet miser. ¶ Inter græ-
 cosq;. Græcorū. n. colonia fuit Tomus: ut dixim⁹ su-
 pra. ¶ Plus trahit. Similior ē Getis: q; Græcis. ¶ Sar-
 maticæ maior. Rōnem assignat eius rei: quam dixit
 eam scilicet regiōem habere plus barbariei: q; Græ-
 citatis. ¶ Choryton. Chorytos (ut docet Lactantius
 grāmaticus) Theca arcus solius dicitur: sicut phare-
 tra sagittæ. Hic uero Chorytō p phatetra posuit: ut
 etiam Silius uersu. Chorytō fratru ex humeris: cala-
 miq; paterni Pendebant. Et Statius. Cœlestib⁹ implet
 Chorytō telis. ¶ Felle uipeo. Felle serpētis. Eo. n. sa-
 gitas inficiunt Getæ: ut docuim⁹. ¶ Lurida tela. Te-
 la supra modū pallida fellis aspgine. Vergilius. Luri-
 da terribiles miscent aconita noueræ. ¶ Vinctum
 lateri. Alligatū lateri. ¶ Pleno teatro. Magna ho-
 minum frequentia meorum carminū intersunt: in
 teatro. ¶ Nil feci theatris. Nulla mihi re in thea-
 tro aurem parauī: uel nullo carmine theatrum læsi:
 quæ admodū Augustū pceptis amatoris. ¶ In plau-
 sus. Ut recitationi meorum carminū plaudat: quod
 fieri solebat. quū opus recitatum placuisset. ¶ In ora
 refert. Legitur etiam in uibe.

Chorytos

DE TRISTIBVS.

Caphare⁹ **Fluctibus euboicis. Vndis maris Aegei: quod Euboeam insulam alluit. Capharea. Aqua eiusdē maris Aegei: quasi dicat audet iterū nauigare per illud mare in quo semel naufragiū fecit. Est autē Caphareus mons Euboicæ insulæ ad Hellespontū uersus. Vergilius. Et euboicæ cautes: ultorq; Caphareus. Siue hoies. Subaudi spectro. Quāq; lupi. Scilicet hēant. Pellibus. Rhenonib; & brachis. Qui forte latine. Qui possit esse iterpres inter Latinū: & Romanū. Fiat tuta. Conseruetur incorrupta: melius tū legis: nō tuta: sed muta i alio codice. Vox mea. Mea uerba. Sono patrio. Latino sermone. Desueta uerba. Verba iā diu a me intermissa. Sic animū tēpusq; traho. Eo modo aīus qescit: & fallit: & tps ita producit. Reduco. Remoueo.**

In Nonam Elegiam. Enarratio.

Non adeo cecidi. Inimicū sibi insultantē monet. ut memor fortunæ uarietatis: minime letet eius exilio: & ruina: quando. quidem possit accidere: ut in patriā redeat: illūq; uideat grauiore aliqua cā fugatū. Cecidi. Prostratus sū: Inferius. Vilis & magis abiectum. In orbe dubio. In orbe: ubi oīa incerta sunt. Fortunæ numen. Fortuna. n. nō modo cæca existimata fuit: sed etiā uaga: incōstās. incerta: & uaria. **Rhānusia Nemesis** **Ultrix rhānusia. Rhānusia: quā Græci Nemesis uocant: dea ab antiq; indignationis credebatur. Indignabatur. n. cōtra superbos: & elatos: ut in quadā nra Apologia auctoritate Plynii & Strabonis docuim⁹ Et nūq; dixi. Quasi dicat nūq; malo alieno gausus fui.**

Vulneribusq; meis tela cruenta sequor.
 Quæq; mō euboicis lacerata ē fluctibus au-
 Graia capharea currere pupis aquā. (det
 Nō tñ ut lauder. uigilo: curāq; futuri
 Nominis: utilius qd' latuisset ago.
 Detineo studiis aiurn. falloq; labores:
 Experior curis & dare uerba meis.
 Quid potius faciā desertus solus i oris?
 Quāue malis aliā quarere coner opē?
 Siue locū spectro: locus est inamabilis: & quo
 Esse nihil toto tristius orbe potest.
 Siue hoies: uix sunt hoies hoc noīe digni:
 Quāq; lupi sæuē plus feritatis habent.
 Non metuūt leges: sed cedit uirib; æquū:
 Victaq; pugnaci iura sub ense iacent.
 Pellibus & laxis arcēt mala frigora brachis:
 Oraq; sunt longis horrida tecta comis.
 In paucis extant græce uestigia linguæ:
 Hęc quoq; iā getico barbara scā sono est.
 Vnus in hoc nō est populo q forte latine
 Quolibet e medio reddere uerba queat.
 Ipse ego Romanus uates (ignoscite musæ)
 Sarmatico cogor plurima more loqui.
 Et pudet: & fateor: iam desuetudine longa:
 Vix subeunt ipsi uerba latina mihi.
 Nec dubito. qn sint: & in hoc nō pauca libello
 Barbaras: nō hoīs culpa: sed ista loci est.
 Ne tñ ausoniæ pdam cōmercia linguæ:
 Et fiat patrio uox mea muta sono.
 Ipse loquor mecū: desuetaq; uerba retracto:
 Et studiū repeto signa sinistra mei.
 Sic aiurn tempusq; traho: meq; ipse reduco
 A cōtemplatu semoueoq; mali.
 Carminibus qro miseræ: obliuia regē
 Prēmia: si studio cōsequar. ista satis est:
 Non adeo cecidi: quis abiect⁹. ut infra:
 Te quoq; sim inferius: quo nihil eē pōt.
 Quæ tibi res aios in me facit improbe? curue
 Casibus insultas. quos potest ipse pati?
 Nec mala te reddūt mitē placidūq; iacenti
 Nostra: quibus pnt ilachrymare feræ.
 Nec metuis dubio fortunæ stantis in orbe
 Numen. & exosę uerba superba deæ.
 Exiget at dignas ultrix thamnusia pœnas:
 Imposito calcas qui mea fata pede?
 Vidi ego naufragiūq; uiros. & i equor mergi
 Et nunq; dixi iustior unda fuit.

Vilia qui quōdam miseris alimenta negarat:
 Nunc mendicato pascitur ille cibo.
 Passibus ambiguis fortuna uolubilis errat:
 Et manet in nullo certa tenaxq; loco.
 Sed mō lata manet: uultus mō sumit acerbos:
 Et tantum constans in leuitate sua est.
 Nos quoq; florui⁹: sed flos fuit ille caduc⁹:
 Flammaq; de stipula nostra breuisq; fuit.
 Neue tamen tota capias fera gaudia mente:
 Non est placandi spes mihi nulla dei.
 Vel qa peccaui citra scelus: utq; pudore
 Nō caret: inuidia sic mea culpa caret.
 Vel quia nil ingens ad finem solis ab ortu:
 Illo cui paret mitius orbis habet.
 Scilicet ut per uim non est superabilis ulli:
 Molle cor ad timidas sic habet ille preces.
 Exemploq; deū quibus accessurus & ipse est
 Cum pœnæ uenia plura roganda petam.
 Si numeres anno soles & nubila toto:
 Inuenies nitidum sæpius esse diem.
 Ergo ne nimium nostra lætere ruina:
 Restitui quōdam me quoq; posse puta.
 Posse puta fieri lenito principe: uultus
 Ut uideas media tristis in urbe meos.
 Vtq; ego te uideam causa grauiore fugatum:
 Hec sunt a primis proxima uota meis.
 Tua si sineres in nostris nomina poni
 Carminib⁹: posit⁹ q̄ mihi sæpe fores.
 Te canerē solum meriti memor: inq; libellis
 Creuisset sine te pagina nulla meis.
 Quid tibi deberem tota sciretur in urbe:
 Exul in amissa si tamen urbe legor.
 Te præsens mitē nosset: te serior ætas:
 Scripta uetustatem si modo nostra ferunt.
 Nec tibi cessaret doctus benedicere lector:
 Hic te seruato uate maneret honor.
 Cæsar is est primū munus: qd̄ ducimus auras:
 Gratia post magnos est tibi habēda deos.
 Ille dedit uitā. tu quam dedit ipse tueris:
 Et facis accepto munere posse frui.
 Cūq; phorreret casus pars maxima nostros:
 Pars etiam credi pettimuisse uelit.
 Naufragiūq; meū tumulo spectaret ab alto:
 Nec dederit nanti per freta sæua manum.
 Seminecē stygia reuocasti solus ab unda:
 Hoc quoq; qd̄ mēores possum⁹ eē tuū est.
 Dū tibi se tribuat cū cæsare semper amicos:

Vilia qui quondam. Vidi etiam inquit diuitē redactum ad id inopiæ: ut mendicaret. Passibus ambiguus. Incerto gressu. Fortuna enim incerta est: quæ rem etiam docuit Maro eo uersu. Multa dies uari/ usq; labor mutabilis æui. Rettulit in melius: multos alterna reuifens. Lusi: & in solido rursus fortuna locauit. Et Ausonii de fortuna tale extat epigramma. Fortuna nunquam sistit in eodē statu. Semper mouetur: mariatq; mutat uices. Et summa in imum uertitur: ac uersa erigit. De fortuna plura etiā legito apud Plynium. Tenaxq; Et firma. Et tñ cōstans. Et tñ inquit firma manet in ipsa leuitate. Nō est nulla. Est aliqua. Dei. Cæsar is. Vel quia peccaui. Rationem assignat quare speret Cæsare leniri posse. Citra scelus. Sine sceler: sed erroret & imprudentia. Vtq; pudore. Non caret. Et ut meum crimen non caret ignominia. Vel certe. Ut me inquit non pudet Cæsaris: sic apud illū odio careo. Inuidia enim hoc in loco pro odio accipit: ut apud Terentium. Ut sine inuidia laudem inuenias: & amicos pares. Vel quia nil igens. Odo est. Vel quia ingens orbis habet nil mitius: & reliqua. Illo. Scilicet Cæsare. Cui paret. Cui ipse orbis subiectus est. Molle cor. Cor facile & placabile. Ad preces timidas. Ad hñmiles preces. Exemplo deum. Droner exemplo: qui solent ueniam mortalibus concedere: aut qui magis profunt: q̄ obfunt. Et ipse. Etiā ipse Augustus. Est accessurus. Est peruenturus in numerum deorum. Cum uenia pœnæ. Ut mihi ignoscat. Plura roganda. Plura q̄ ab eo petiturus sum: hoc est petā ab eo: ut mihi ignoscat & alia quædā. Si numeres. Ostēdit deos plus de mortalibus benemereri. Vtq; ego te uideam. Subaudi. Et puta posse fieri. Fugatum. In exilium pulsum. Hæc uota. Scilicet ut uideam te grauiore causa fugatū. Sunt proxima. Sunt secunda. A meis primis. Post prima mea uota: quæ sunt: ut primo reducat. Secunda: ut tu exules.

Fortuna incerta

Inuidia pro odio

In.x. Elegiam Enarratio.

Tua si sineres. Laudat amici fidem: fateaturq; eius bñficio se uitā ducere: simulq; gratias agit. Postremo dicit se libēte ei⁹ beneficia nota omnibus facturum fuisse: si ille suis scriptis nominari pateret. Ferunt uetustatem. Sunt ad posteros peruentura. Seruato uate. Me Ouidio a te conseruato. Quod ducimus auras. Quod uiuimus. Post magnos deos. Post Iouem: & Augustum. Vel deos appellat Augustū: & eius liberos. Accepto munere. Accepta uita: Perhorreret nostros casus. Perhorreret ne mecū relegaretur. Pars etiam credi. Quum etiā quidā non ueri amici simularent timere: quum tamen nihil timerent. Tuum est. Quia si nō uiueremus nō possemus esse memores

Copula ¶ Plenus esse. Quam precari: ut dii cum Cæsare tibi sint amici. ¶ Hæc Beneficia. ¶ Dura copula. Copula hic pro eo fute accipitur: quo canes a uenatoribus alligati ducuntur: uulgo assum appellant. Ouidius in met.
Melium Copula detrahitur canibus. Cingulū uero circum collū Meliū appellat Varro in re rustica libro secūdo: cuius uerba hec sunt. Ne uulnerent a bestiis: imponunt his collaria: quæ uocant Melium: id est cingulum circum collū ex corio firmo cum clauibus capitatis. ¶ Nondum reſerati carceris. Nondum aperti termini: unde equi incipiūt currere: quem locū hic licentia poetica in ſingulari protulit: quā numero multitudinis uſurpatum legamus: ut est author Seruius. ¶ Vincta. Ligata. ¶ Non meminisse. Me nō recordari tui. ¶ Lumen ſolare. Lucem ſolis. i. uitā. Legitur & lumen uitale hoc est lumen hoc quo uiuimus. Sic etiam Vergilius Vitales auras appellauit.

In. xi. Elegiam Enarratio.

T sumus in ponto. Tres annos se ægisse scribit poeta: eos tamē sibi decem uideri idq; loci asperitate & difficultatib; quos deinde subiungit. ¶ Ter frigore cōstitit.

Ter frigore cōcreuit: quibus uerbis tertiam hiemē: hoc est tertiuū annum designat. ¶ Ter est facta dura. Nō modo p̄ lſtri glaciē tertiuū annum denotat: sed etiā per glaciem maris Euxini: quod ē nimio rigore cōgelascit: qd̄ ideo accidit: quā pontus in lacus speciē p̄modū transit: eo q̄ multi in eū fluij effluunt. ¶ Dardana quot graio. Decem annos designat: quibus Græci Troiā oppugnarunt. ¶ Stare putes. Credas tempora non labi. ¶ Nec mihi solstitiū dicitur quasi solis statio: quum sol ultra nō progreditur: sed retrocedere incipit. Sunt autem duo Solstitia. Alterū æstiuū: de quo hic intelligit Ouidius Id est. viii. calendās iulij: quum sol remeare ad inferiores incipit circulos: & noctes fiunt breuiores. Alterū hiemale viii. calendās Ianuarii authore Seruio. Scribit Columella Hiparco placuisse brumale solstitium esse. xvi. calendās Ianuarii Sole in Capricornum transitum faciēre. Chaldæos id obseruare. ix. calendās Ianuarii. De Solstitio plura Plynus libro. xviii. Vitruuius: ac etiam Higinus. ¶ Quicquam de noctibus aufert. Quāuis enim noctes eo tempore sint breuiores: longiores tamen Ouidio uidebatur: quod his accidit: qui graui aliqua cūra conficiuntur. ¶ Bruma. Solstitium hiemale. ¶ Angustos dies. Breues dies: eo enim tempore & noctes sunt longæ: & dies breues. ¶ Nouata est. Quia omnia mihi uidentur mutata: & se aliter q̄ prius habere. ¶ Quē tenet euxini. Incommoda commemorat: ut probet tempora ita sibi uideri propter uitæ infœlicitatem. ¶ Quem. Scilicet me. ¶ Mēdax cognomine. Quia potius est inhospitabilis. Quid Euxinus significet diximus supra. ¶ Vere terra sinistra. Vere terram in sinistra parte sita: sic etiam infœlix. Læua enim pontum ingredientibus erat Tomos. ¶ Quæ sibi non raptō uiuere turpe putant. Legitur etiam ita. Quæ nisi de raptō uiuere turpe putant. Herodotus in recensendis Thracum moribus docet eos e bello: atque raptō uiuere pulcherrimū ducere. ¶ Legimus. Colligimus.

Cur Euxinus cōgelascit

Solstitiū

Solstitiū æstiuum

Solstitiū hiemale

Non potuit uotum plenus esse meum.
 Hæc mens arguitis: si tu paterere: libellis
 Poneret in multa luce uidenda labor.
 Nūc quoq; iā quāuis est iussa quiescere. qn̄ te
 Nominet inuitum uix mea musa tenet.
 Vtq; canem timidæ nactum uestigia ceruæ:
 Luctantem frustra copula dura tenet.
 Vtq; fores nondum reſerati carceris acer
 Nunc pede nūc ipsa fronte laceſſit equus.
 Sic mea lege data uincta atq; inclusa thalia:
 Per titulum uetiti nominis ire cupit.
 Ne tamē officio memoris lædatis amicis:
 Parebo iussis: parce timere tuis.
 At nō parerē: si non meminisse putares:
 Hoc qd̄ non prohibet uox tua: gratus ero.
 Dūq; (quod o breue sit) lumē solare tenebo:
 Seruiet officio spiritus iste tuo.
T sumus i pōto: ter frigore cōstitit iſter
 Facta est euxini dura ter unda maris.
 At mihi iam uideor patria p̄cul esse tot annis:
 Dardana quot graio troia sub hoste fuit.
 Stare putes: adeo procedunt tempora tarde
 Et peragit lentis passibus annus iter.
 Nec mihi solstitiū q̄quā de noctibus aufert:
 Efficit angustos nec mihi bruma dies.
 Scilicet in nobis rerum natura nouata est:
 Cumq; meis curis omnia longa facit.
 An peragūt solitos cōmunia tempora motus?
 Suntq; magis uitæ tempora dura meæ?
 Quē tenet euxini mēdax cognomine pōtus:
 Et scythici uere terra sinistra freti
 Innumeræ gētes circum fera bella minant:
 Quæ sibi nō raptō uiuere turpe putant.
 Nil extra tutum est: tumulus defenditur ægre:
 Mœnibus exiguis: ingenioq; loci.
 Quū minime credas: ut aues dēſſim⁹ hostis
 Aduolat: & prædā uix bene uisus agit.
 Sæpe intra muros clausis uenientia portis:
 Per medias legimus noxia tela uias:
 Est igitur rarus qui iam colere audeat: isq;
 Hac arat infœlix: hac tenet arma manu.

Sub galea pastor iunctis pice cantat auenis:
 Proq; lupo pauidæ bella uerentur oues.
 Vix ope castelli defendimur: & tamen intus
 Mixta facit graiis barbara turba metum:
 Quippe simul nobiscū hitat discrimie nullo
 Barbarus: & tecti plus quoq; parte tenet.
 Quos ut non timeas: possis odisse: uidendo:
 Pellibus & longa corpora tecta coma.
 Hos quoq; qui gēti graia credūtur ab urbe:
 Pro patrio cultu persica bracha tegit.
 Exercēt illi sociæ commercia linguæ:
 Per gestū res est significanda mihi.
 Barbarus hic ego sum: qā nō intelligor ullis:
 Et riddēt stolidi uerba latina getæ.
 Meq; palā tuto de me male sæpe loquuntur:
 Forsitā obiciūt exiliūq; mihi.
 Vtq; fit in me aliquid: si qd dicētib; illis.
 Abnuerim quotiēs annuerimq; putāt.
 Adde: quod iniustū rigido ius dicitur ense:
 Dātur & in medio uulnera sæpe foro.
 Odurā lachesis: quæ tā graue sydus habētis:
 Fila dedit uitæ nō breuiora meæ.
 Quod patriæ uultu: uestroq; carem? amici:
 Atq; hæc i scythicis gētib; esse queror.
 Viraq; pœna grauis: merui tamē urbe carei:
 Nō merui tali forsitan esse loco.
 Quid loquor ah demēs: ipsā quoq; pder̄ uitā
 Cæsaris offēso numine dignus eram.
 Vod te nescio qs per iurgia dixerit eē
 Exulis uxore littera quæsta tua est.
 Indolui: nō tā mea quod fortuna male audit:
 Qui iā consueui fortiter esse miser.
 Quā qā cui uellem minime: sū causa doloris:
 Teq; reor nostris erubuisse malis.
 Perfer: & obdura: multo grauiora tulisti:
 Eripuit cum me principis ira tibi.
 Fallitur iste tamē: quo iudice nominor exul:
 Mollior est culpam pœna secuta meam.
 Maxima pœna mihi ē ipsū offēdisse. priusq;
 Venisset mallet funeris hora mihi.
 Quassa tñ nr̄a ē: nō fracta: nec obruta nauis:
 Vtq; caret portus: sic tamen extat aquis.
 Nec uitā: nec opes: nec ius mihi ciuis ademit:
 Qui merui uitio perdere cuncta meo.
 Sed quia peccato facinus nō affuit ullum:
 Nil nisi me patriis iussit abesse focis.
 Vtq; aliis: quorū numerū cōprehēdere nō ē:

Barbara turba. Getæ: qui una cum Græcis Tomō habitant. Quippe simul nobiscum. Dolet nō mō do: q; secum barbarus in eadem domo: sed q; etiam maiorem domus partem habiter. Quos ut non timeas. Quos quamuis non metuas: Pellibus Rhēnonibus. Bracha persica. uestis illa: qua uruntur etiam Persæ. Illi. Getæ: & Græci. Per gestum Vt faciunt muri. Vtque fit in me aliquid. Ordo est. Et quoties putant: q; abnuerim: & annueri: si subaudi abnuerim: & annuerim quid illis dicentibus aliquid in me: ut fit. Illis dicētib; aliquid in me. Illis barbaris aliquid per risum obici entibus. Abnuerim. Capite negauerim. Annuerim. Affirmauerim. Esse. Viuere. Vtraq; pœna grauis. Et carere scilicet amicorum consuetudine. & in Scythia uiuere.

In.xii. Elegiam Enarratio.

Vod te nescio quis. Dolet poeta uxorem ab inimico iurgiis laceffitam: exulisque uxorem appellatā: eamq; hortatur: ut omnia patiatu: quandoquidem Augustus se non exulem: sed relegatum nominauit. Demum illum hortatur: ne in posterum uelit ita falso eam appellando: eius fortunam grauare. Per iurgia. Inter iurgia. Mollior. Plecidior. Ipsū. Inimicū. Offēdisse. Læsisse te. Prius. Quā ille offēdisset te. Ademit. Remouit Cæsar. Vtuo meo. Meo errore. Nil inssit. Nulla me alia pœna affecit. Vtq; aliis Subaudi fait mite.

¶ Tuta est. Non potest perire. ¶ Suo iudice. Augusto iudice. Is enim iudicauit me non exulem sed re legatū: quæ poena mollior erat. ¶ Teq; uelint. Id est uelint esse deum: non apud ipsos in cælo sed nobiscum. ¶ Sed ut in mare flumina. Hoc dicit. Ita meæ ut populi preces ad deos perueniunt: quæ admodū & parua flumina mare ita ingrediuntur: ut parua. ¶ At tu fortunā. Nunc uertit sermonē ad inimicū.

In. xiiii. Elegiam. Enarratio.

Cribis ut oblectem. Amicō hortanti: ut aliquid scriberet: respondet poeta: causasq; assignat: cur id sibi facere non liceat. Demum offendit se non posse teneri: quin semper aliquid componat: cōposita uero igni comburat. ¶ Vt oblectem studio. Vt studio mulceam. ¶ Lachrymabile tempus. Tempus hoc mei exilii. ¶ Turpi situ. Turpi ignauia. ¶ Festos choros. Chorus mulorum uocib; cōstat: ut docet Seneca & Macrobius. Est enim multitudo cantorū ad musicum concentum conficiendū parata. Chorus apud priscos ex seruis symphoniacis comparabatur. ¶ Rei anyti. Socratis: quem Anytus accusauit. Tres enim fuere Socratis accusatores. Melitus. Anytus: & Lycon. Melitus quidem ob poetas ei infestus. Anytus ob artifices: atq; rei. p. gubernatores: Lycon deniq; gratia rhetorum. Accusatio autem habuit se ferme in hunc modum. Socrates iniuste agit: iuuentutem deprauans: ac deos: quos ciuitas putat: ipse non putat: sed alia quædam noua Dæmōia: author Plato in Apologia Socratis: ubi eum docet tanta fuisse sapientia. & fortitudine: ut nouerit pro se: aut causam dicere: aut quenq; precari. ¶ Ille senex. Ille Socrates. ¶ Dictus sapiens ab Apolline. Quomodo: & cur ab Apolline Socrates omnium sapientissimus appellatus fuerit: dictum est superius. ¶ Vt ueniāt. Quāuis ueniāt. ¶ At timor. Timorem hostilem significat: quam rem statim declarat. ¶ Longa rubigine. Longa cōponēdi defuetudine. ¶ Vacabit. Dabit operā quiescendo. ¶ Contudit ingenium. Ingenium fregit. ¶ Patiētia longa malorum. Diu enim mala passus sum.

Socratis
accusatores

Accusatio
Socratis

Cæsarium numen sic mihi misere fuit.
Ipse relegati non exulis utitur in me
Nomine: tuta suo iudice causa mea est.
Iure igitur laudes cæsar pro parte uirili:
Carmina nostra tuas qualiacunq; canunt;
Iure deos: ut adhuc cœli tibi limina claudant:
Teq; uelint sine se comprecor esse deum.
Oportat idē populū: sed ut in mare flumina uastū:
Sic solet exigua currere riuus aqua.
At tu fortunam cuius: uocor exul ab ore:
Nomine mendaci parce grauare meam.
Cribis ut oblectē studio lachrymabile
Ne peat turpi pectora nra situ. (tps
Difficile est: qd amice mones: qd carmina lætū
Sunt opus: & pacē mentis habere uolunt.
Nostra per aduersas agitur fortuna pcellas:
Sorte nec ulla mea tristior esse potest.
Exigis: ut priamus natorum funere plaudat:
Et niobe festos ducat ut orba choros.
Luctibus an studio uideor debere teneri:
Solutus in extremos iussus abire getas:
Des licet in ualido pectus mihi robore fultū:
Fama refert anyti quale fuisse rei.
Fracta cadet tantæ sapientia mole ruina.
Plus ualet humanis uiribus ira dei.
Ille senex dictus sapiēs ab apolline: nullum
Scribere in hoc casu sustinisset opus.
Vt ueniāt patriæ: ueniāt obliuia nostri:
Omnis & amissi sensus abesse queat.
At timor officio fungi uetat ipse quieto:
Cinctus ab innumero me tenet hoste loco.
Adde: quod ingenium longa rubigine læsum
Torpet: & est multo q̄ fuit ante minus.
Fertilis assiduo: si non renouetur aratro:
Nil nisi cū spinis gramen habebit ager.
Tempore qui longo steterit male currit: & inter
Carceribus missos ultimus ibit equus.
Vertitur in teneram cariē: rimisq; dehiscit:
Si qua diu solitis cymba uacabit aquis.
Me quoq; despera (fuerim cū puus & ante)
Illi qui fueram posse redire parem.
Contudit ingenium patiētia longa malorum:
Et pars antiqui nulla uigoris adest.
Sæpe tñ nobis: ut nūc quoq; sūpta tabella est
Inq; suos uolui cogere uerba pedes.
Carmina scripta mihi sūt nulla: aut q̄lia cernis
Digna sui domini tempore: digna loco.

Deniq; non paruas animo dat gloria uires:
 Et facienda facit pectora laudis amor.
 Nominis & famæ quondã fulgore trahebar:
 Dum tulit autēnas aura secunda meas.
 Non adeo bene nunc: ut sit mihi gloria curæ:
 Si liceat: nulli cognitus esse uelim.
 An quia cesserūt primo bene carmina: suades
 Scribere: successus ut sequar ipse meos?
 Pace nouem liceat uestra dixisse sorores:
 Vos estis nostræ maxima causa fugæ.
 Vtq; dedit iustas tauri fabricator aheni:
 Sic ego do pœnas artibus ipse meis.
 Nil mihi debebat cum uersibus amplius esse:
 Sic fugerem merito naufrag? omne fretū.
 At puto si demens studium fatale retentem:
 Hic mihi præbebit carminis arma locus.
 Non liber hic ullus: nō q mihi cōmodet aurē:
 Verbaq; significant quid tinea norit adest.
 Omnia barbariæ loca sunt uocisq; ferinæ:
 Omnia quæ possunt plena timore sonant.
 Ipse mihi uideor iam dedidicisse latine:
 Iam didici getice sarmaticeq; loqui.
 Nec tamen (ut uerū fatear tibi) nostra teneri:
 A componendo carmine musa potest.
 Scribim? & scriptos absumim? igne libellos
 Exitus est studii parua fauilla mei.
 Nec possum: & cupio nō ullos ducere uersus:
 Ponitur iccirco noster in igne labor.
 Hinc nisi pars casu flammis erepta doloue:
 Ad uos ingenii non uenit: ulla mei.
 Sic utinam quæ nil metuentē tale magistrum:
 Perdidi: in cineres ars mea uersa foret.
 Anc tuus e getico mittit tibi naso salutē:
 Mittere si quisq; quo caret ipse: pot.
 Aeger enī traxi cōtagia corpore mentis:
 Libera tormento pars mihi nequa uacet.
 Perque dies multos lateris cruciatibus uror:
 Sed quod in imodico frigore læsit hyems.
 Si tamē ipse uales: aliqua nos parte ualemus:
 Quippe mea est humeris fulta ruina tuis.
 Qui mihi cum dederis igentia pignora: cūq;
 Per numeros omnes hoc tueare caput.
 Quod tua me raro solatur epistola: peccas:
 Remq; piā præstas: & mihi uerba negas.
 Hoc precor emenda: quod si correxeris unū:
 Nullus in egregio corpore neuus erit.
 Pluribus accusem: fieri nisi posset: ut ad me

Et facienda. Legitur etiam secunda. Nō adeo bene nunc. Subaudi est. Successus. Quia mihi male successit ppter carmina. Nostræ fugæ. Nostrum exilium. Tauri fabricator aheni. Perilus: de quo iam dictum est. Retentem. Repetam. Arma carminis. Libros denotat: & ea quæ subiungit. Parua fauilla. Paruus ignis. Iccirco. Hanc ob causam: quia cupio uersus facere: nec possum. Magistrum. Me Onidium.

In decimam quartam Elegiam Enarratio.

Anc tuus e getico. Amicum hortatur ut quādoquidē amoris multa olim pignora sibi præstiterit: nunc uerbis & litteris ne parcat: quod si emendarit: dicit nihil ab eius amicitia amplius desiderandum esse. Illum postmodum excusat non potuisse fieri dicens quin ille scripserit: quum præsertim norit eius animi robur imutabile. E getico. Subaudi littore. Quo caret ipse. Salutem ipsam denotat. Aeger. Tristis. Traxi contagia mentis corpore. Id est ipsam corpus p nimio mētis dolore cœpit male ualere. Tormento. Cruciatu. Lateris cruciatibus. Stomachus lateribus cingitur: atq; in his quoq; uehementes dolores esse cōsueuerunt: & initium uel ex frigore: uel ex ictu: uel ex nimio cursu: uel ex morbo est: siq; modo tarde. modo celeriter soluitur. Interdum ad perniciem quoq; procedit: oriturq; acutus morbus: qui pleureticus a Græcis nominatur. Remedia docet Celsus lib. quarto: & a Plynio pleuritis laterū cōputatio uocatur: Interdum lateralis dolor. Sed. Subaudi uxor. Ingentia pignora. Magnas significatio nes amoris. Per numeros omnes. Per omnes modos. Remq; piā præstas. Opus piū facis tuendo me per omnes numeros. Verba. Litteras tuas. Hoc. Ne neges mihi uerba. Nullus neuus. Neuus macula est: quæ in homine nascitur. Plynus. Signa quædam: neuosq; & cicatrices etiam regenerari. Et Cicero libro primo de diuinatione. Neuus in articulo pueri delectat Alcæum. At est corporis macula neuus: illi tamen hoc lumen uidebatur: hic uero per translationem pro macula amicitia: ponitur. Pluribus accusem. Pluribus uerbis officium tuū accusarem. Fieri nisi posset. Nisi posset accidere.

Laterum dolor

Pleureticus morbus Pleuritis Lateralis dolor

Neuus

Abſinthii genera ¶ Littera. Epiftola tua. ¶ Quod precor. Vt falſo de te querat. ¶ Robur tui pectoris. Mentis tuæ conſtanti am in me amando. Abſinthia cana. Abſinthii (authore Plynio) genera ſunt plura: inter quæ eſt ponticum: ponto appellatum: ubi pecora pingueſcunt: & ob id ſine felle reperiuntur: neq; aliquod præſtantius: multūq; italico amarius. Sed medulla pontici dulcis. eius herbæ uſus inter paucas utiliſſimus eſt: & ea in ſacris populæ Ro. celebrata ſuit peculiariſſime. Siquidem latinorum ſeriis: quadrigæ certabant in Capitolio. uictorq; Abſinthium bibebar: credo ſanitatē præmio dari honorifice arbitratis maioribus. De eo ita etiã ſcribit Dioſcorides. Abſinthium notum eſt: cuius probabilius eſt ponticum & capadocium naſcens in montibus: unde nomen accepit a terra. Cana autem ideo appellat: quoniam eius folia ſunt cana: ut uulgo uideri licet. ¶ Ponto gelido. Põtica regiõ frigida. Eſt enim in Septentrione. Pontus autem proprie mare ipſum per excellentiam: ſicuti per poetam Homerum intelligimus. Nam (ut docet Strabo) maiores ſimpliciter ponticum pelagus: uti quendam oceanum arbitrati ſunt. ¶ Hybla trinacris. Hybla ciuitas Siciliae. Trinacria autem Sicilia dicta eſt ab eius forma: ut docet Diodorus. ¶ Nõ ſunt ita nigra. Nõ ſunt ita inſœlicia: aut obſcura: ut ſit immemor amici. ¶ Crimina falſæ culpæ. Vt falſo dicaris amici immemor. ¶ Peragant uices linguæ. Munus linguæ obſeant: quod epiftola ſolet efficere. ¶ Vt. Ideſt utinam.

In. xv. & ultimam elegiam Enarratio.

Quanta tibi dederim. In hac ultima elegia uxori immortalitatem pollicetur poeta: dicitq; multas fore: quæ quãuis eam miſeram eſſe exiſtenti: illi tamen inuideat. & foelicem appellent: ſimulq; oſtendit nihil ab eo maius præſtari potuiſſe. Quod quum ita ſit: eam hortatur: ut in fide permaneat ne a quoq; iure accuſari queat: exemplūq; etiam probat eiufmodi fidem erga maritos nullo unquã æuo taceri ſolitam. Demum ne uideatur uxori diffidere: dicit ſe ea ſcribere. ut monendo magis uxore laudat: q; hortatu ſuo ſit opus erga uxorem optimã: & quæ ea faciat: quæ ſanctiſſimæ uxori conueniant. ¶ Detrahat authori. Imminuat mihi. ¶ Non potes abire in mœſtos rogos. Non poteſt fama tua penitus deleri: quemadmodum corpus abſumitur rogo. ¶ Noſtrum laborum. Meæ calamitatis. ¶ Plura. Quam dedi. Inteligit autem famæ immortalitatem. ¶ Umbra diuitis. Anima locupletis: ex quo oſtendit plurifacientiam eſſe immortalitatem q; diuitias. ¶ Mearum rerum. mearum fortunarum. ¶ Es ſola tutela. Sola eſ gubernatrix. ¶ Onus non parui honoris. Quasi dicat quæ ſit onus & labor res meas tueri: amen: id eſ magno honori. ¶ Nunquã eſt muta. Semper loquitur in laudem tuam. ¶ Superba. Nobilis. uel reuera plena factus. ¶ Quæ. Scilicet iudicia. ¶ Perſta. Per ſeuera in amore coniugali. ¶ Dum ſtetimus. Dum in urbe uiuimus. & floruiſmus.

Littera non ueniat miſſa ſit illa tamen.
 Dii faciant: ut ſit temeraria noſtra querela:
 Teq; putem falſo non meminiffe mei.
 Quod precor eſt liquet: neq; eni mutabile robur:
 Credere me fas eſt pectoris eſſe tui.
 Cana prius gelido deſint abſynthia ponto:
 Et careat dulci trinacris hybla thymo.
 Immemorem quam te quiſq; cõuincat amici:
 Non ita ſunt fati ſtamina nigra mei.
 Tu tamẽ: ut falſæ poſſis quoq; tollere culpæ
 Crimina: quod non es: ne uideare caue.
 Vtq; ſolebamus conſumere longa loquendo
 Tempora: ſermoni deficiente die.
 Sic ferat ac referat tacitas nunc littera uoces:
 Et peragat linguæ charta manuſq; uoces.
 Quod tibi ne nimium uidear diffidere: ſitq;
 Verſibus hoc paucis admonuiſſe ſatis.
 Accipe: quo ſemper finitur epiftola uerbo:
 Atq; meis diſtent: ut tua fata: uale.
 Vata tibi dederim nris monumeta libel:
 O mihi me cõiux charior ipa uides. (lis:
 Detrahat auctori multum fortuna licebit:
 Tu tamen ingenio clara ferere meo.
 Dumq; legar: pariter mecũ tua fama legetur:
 Non potes in mœſtos omnis abire rogos.
 Cumq; uiri caſu poſſis miſeranda uideri:
 Inuenias aliquas quæ quod es eſſe uelint.
 Quæ te noſtrorũ cum ſis in parte laborum:
 Foelicem dicant inuideantq; tibi.
 Non ego diuitias dando tibi plura dediſſem:
 Diuitis ad manes nil feret umbra ſuos.
 Perpetui fructum donauit nominis: idque
 Quo dare nil potui munere maius habes.
 Adde quod & rerum ſola eſ tutela mearum:
 Ad te non parui uenit honoris onus.
 Quod nunquã uox eſt de te mea muta: tuiq;
 Iudiciis debes eſſe ſuperba uiri.
 Quæ ne quis poſſit temeraria dicere: perſta:
 E pariter ſerua meq; piãq; fidem
 Nã tua dum ſtetimus: turpi ſine crimine maſſit:
 Et tandem probitas irreprehenſa ſuit.

¶ Nostra. Propter nostram ruina. ¶ Virtus tua. Tua fides coniugal'is. ¶ Ponat hic. Statuat in hac difficultate & ruina. ¶ Bonam. Fœminam & uxorem. ¶ Vbi. Quando. ¶ Quod uetat esse. Illud quod prohibet eē bonam uxorem: quasi dicat. nihil prohibet te: quo minus sis mihi fida. ¶ Est remotum. Est ademptum. Facile inquit nupta potest esse bona: quando id ei remouetur: quod eam bonam esse prohibet. ¶ Et nupta. Et quando uxor. ¶ Quum deus intonuit. Quum aduersi aliquid marito accidit. ¶ Quam nō fortuna gubernet. Quasi dicat: rari sunt qui non sequantur fortunam potiusq̄ uirtutem: ex quo designat esse difficile uo-

Par eadem nostra nunc est tibi facta ruina:

Conspicuum uirtus hic tua ponat opus.

Esse bonā facile est: ubi qd̄ uetat eē remotū ē:

Et nihil officio nupta quod obstat: habet:

Cum deus intonuit: nō se subducere nimbo:

Id meū est pietas: id socialis amor.

R. ara qd̄ ē uirtus. quā nō fortuna gubernat:

Quæ maneat stabili: cum fugit illa: pede.

Si qua tamen pretiū sibi merces ip̄a petiti est:

Inq̄ parum lætis ardua rebus adest.

Si tempus numeres per sæcula nulla tacetur:

Et loca mirant̄. qua patet orbis iter.

Aspicis: ut longo teneat laudabilis æuo:

Nomen inextinctū penelopea fides:

Cernis ut admeti cantetur: & hectoris uxor:

Ausq̄ i accensos hiphias ire rogos:

Vt uiuat fama coniunx phylaceia: cuius

liacā celeri uix pede pressit humum:

Nil opus est morte prome: sed amore fideq̄:

Non ex difficili fama petenda tibi est.

Nec te credideris: q̄a non facis ista moneri:

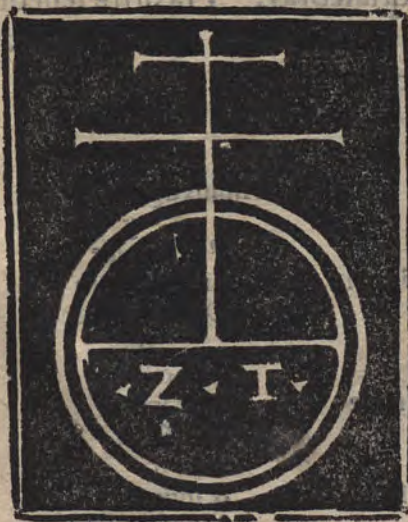
Vela damus quibus remige puppis eat.

Qui mōet: ut facias qd̄ iā facis ille monēdo

Laudat: & hortatu comprobat acta suo.

ri in fide permanere. & fortunam mariti aduersam non deserere. Solet enim usu uenire: ut quo se fortuna: eo & fauor hominum inclinet. ¶ Quæ maneat stabili pede. Et uirtus: quæ permāeat immutabilis: eē rara. ¶ Quum fugit illa. Quum fortuna aliquem deserit. ¶ Si qua tamen. Subaudi est uirtus. hoc est si q̄s bonus inuenitur: quem non gubernet fortuna: sed uirtus ipsa. ¶ Pretium sibi merces ipsa petiti est. Ipsa uirtus est pretium sui meriti: quia uir bonus non ducitur fortuna: nec aliud præmium quærit: q̄ uirtutē. Virtus enim per se appetitur: quibus uerbis denotat optimam uxorem non debere mariti fortunam sequi: sed semper constanter in fide persistere: etiam in rebus illi aduersis. ¶ In parum lætis. In rebus aduersis. ¶ Ardua. Celsa. erecta: non ad fortunam iclinata. ¶ Tacetur. Siletur uirtus ipsa. Ea enim semper uiuit: uigetq̄. ¶ Mirantur. Eam uirtutez admiratione prosequuntur. Legitur etiam. Et loca transgreditur: qua patet orbis iter. Quocunq̄ potest penetrare in toto orbe. ¶ Nomen inextinctū. Immortalem famā. ¶ Penelopea fides. Fides Penelopes erga Ulysem. ¶ Admeti uxor. Alcestis: de cuius & aliæ amore erga maritos abunde diximus libro tertio enarrationum nostrarum in Ouidium de arte amandī. ¶ Et Hectoris. Andromachen itellige. Etiōis Thebarum in Cilicia regis filiā. ¶ Iphias. Euadne Iphiæ filia. Cōiunx phylaceia. Laodomia sic dicta a Phylace Phthioticæ regionis Thessaliæ urbe. quæ sub ei' mariti Protefilai imperio fuit: ut docet Strabo libro nono: uel a Protefilai uo Phylace Iphicli patre. De laodomia & Protefilao & utriusq̄ amore plura diximus alibi. ¶ Vela damus. Quasi dicat. Sponte etiam currentem equum calcaribus incitamus. ¶ Laudat. Te laude prosequitur. ¶ Et hortatur. Et hortando laudat quicquid agis.

FINIS.

Habes mi Marce generose in Ouidium de Tristibus enarrationes nostras; quibus facile poteris per te opus præclarissimum intelligere. Habebunt etiam tua causa alii quum interpretationem: tum opus quæmendatissimum. Reliquum est ut diligenter opera: quod facis: & dialecticis pariter: & nostratibus studiis incumbas. Diligentia enim (ut in Oratore docet Cicero) in rebus omnibus plurimum ualet; hæc præcipue colenda est nobis hæc semper adhibenda. hæc nihil est: quod non assequatur. Sed quia facilius est currente: ut aiunt: incitare: quam commouere languentem: hanc adhortationis partem prætermittam: se: ut prius monuero: ut Merula tuo in rebus omnibus iure peculii utaris. Vale: & me ama.

Enarrationes in Ouidium de Tristibus diligenter: & accurate compositas ab Eruditissimo uiro Bartholomæo Merula impressit Venetiis uir diligentissimus & industrius Ioannes de Cereto de Tridino: alias Tacuinus: Anno salutis. M. cccc. lxxxix. die. xxi. Martii. Augustino Barbadico duce iclyrotae felicissimo regnante

Comparans coram Serenissimo principe: & Excellentissimo Dominio doctus & eruditus uir Bartholomæus Merula exposuit: se magna cura: & diligentia composuisse enarrationes in Ouidium de Tristibus: & de Pontotuellesq; eas edere ad communem omnium utilitatem: cupiens igitur illas emendate imprimi: petiit: ut uni solijmpressori hoc facere liceat: quem tanquam idoneum ipse elegerit: nec alii cuiquam forte eius labores deprauarentur: simul ne id cum damno fiat eius: qui hanc prouinciam suscepit. Quamobrem infrascripti Domini consiliarii: audita humilis: & honesta ipsius supplicatione mandarunt: & decreuerunt: ne quis per decennium audea imprimere, aut alibi impressas uendere sine consensu dicti Bartholomæi Merulae non modo eius enarrationes: sed ne quidem aliquid in eis contentum confundendo: miscendo: aut aliis uerbis idem mutando: non tam Venetiis quam in omnibus locis: & ciuitatibus præfati excellentissimi Domini: sub poena immediata: & irremissibilis amissionis omnium similium librorum: & ducatorum uiginti pro uno quoque uolumine impresso: aut uendito contra hoc Serenissimi Domini edictum: Quæ multa dispeset in usum naualis Veneti exigenda per eiusdem loci clarissimos magistrat.

D. Consiliarii.

D. Franciscus Marcellus.

D. Dominicus Marinus.

D. Franciscus Fuscarus.

D. Hieronymus Maripetrus.

Pyrrhi pincii Mantuani Carmen

Andreae nauagerii Patritii Veneti carmen.

Dū gemit aulonia naso pcul exul ab urbe:

Dū caderent miseræ neptunia pgama troiæ

Tristia qui getico littore fata tulit.

Et ruerent falsi laomedontis opes.

Edidit hæc mœstis lachrimosa uolua char.

Ostendit phrygiæ mediis in uallibus idæ:

Sed latio raris cognita tpbis.

Dardanidis certas aurea flamma uias.

Nūc merula interp̄sandinæ gloria gentis:

At tu dū naso silua foret abditus atra:

Qui mihi thesea est iūctus amicitia.

Atq; itez in scyrhico s pullus ab urbe locos.

Obscuras pandit salebras: uatisq; latebras:

Traxisti e tenebris uatem: siluaq; latentem:

Et latiū scythica uendicat urbe decus.

Qui duce te latio clarius orbe micat.

Hos igit̄ lector Merulae cape culte labores:

Cui merito grates usq; referre potes.

Registrum huius operis.

a
Prima alba
Bartholomæi
Ingeniisq;

d
Quod si
ad æstimationem
nationibus

g
Pro poetice
suo æternum
Dum trepidant

k
Ponit ad.
Te fontem
Tunica autem

b
autore paufania
Formaq;
Nata. Filia

e
Fecit amor
Herculis uirtute
Sic sua

h
Indocili
bius scribit
Ore fauet

l
Pax tamen
gulis hominibus
Vmbra pentheos

c
Detur
Tonitrus
naui alligatus

f
Aedem Vestæ
Ergo erat
Ec qd. Nūquid

i
& inde a
tonit̄ tradunt
Idq; deus

m
Barbara turba
Et facunda
FINIS.

Inc. 1082